משה מונאוק

סיפורים

תש"ד. 1944

ב. בּאָראָכאָוו

געקליבענע שריפטן

II.

אונטער דער רעדאקציע פון ב. לאָקער

ארויסגעגעבן פונ׳ם בּאָראָכאָוו־
ברענטש 14, אידיש־נאציאָנאלער
ארבעטער־פּאַרבאַנד, ניו יאָרק.

ב. בּאַראַכאָוו

געבוירן אין זאָלאָטאָנאָש, 21 יוני 1881,
געשטאָרבן אין קיעוו, 17 דעצעמבער 1917.

DONATED BY
MOISHE EPSTEIN

B. BOROCHOW:
SELECTED WRITINGS

Published by the Borochow Branch 14,
Jewish National Workers Alliance,
189 Second Ave., New York City.

Copyright, 1928
by Liuba Borochow
Tel Aviv, Palestine

Astoria Press, 61 E. 4th St., New York

אינהאלט

זייט
ביבליאגראפיע — IV
הקדמה — V

צו זיין אנדענק

מ. א. באראכאוו: זכרונות פון ב. באראכאוו'ס
קינדער־ און פריע יוגענט־יאָרן — — — — — — — — XI
ליובע באראכאוו: דיין אפשיד — — — — — — — — — — XXX
י. בן צבי: פון די גרינדונגס־טעג — — — — — — — — — XXXIII
ש. קאפלאנסקי: באראכאוו אין דער געשיכטע פון אונזער באוועגונג . XLIX

ערשטע אפטיילונג: גרינדונגס־צייט

פאראמערקונג: ב. ל. — — — — — — — — — — — — — — — — 2
די ראל פונ'ם ארבעטער־קלאס אין דער רעאליזירונג פונ'ם טעריטאריאליזם — 3
פראיעקט־פראגראם פון י. ס. ד. א. פ. פועלי־ציון — — — — — — — — — — 36
א נייע פשרות־פראגראם — — — — — — — — — — — — — — 50

צווייטע אפטיילונג: צווישן קאנטר־רעוואלוציע און וועלט־מלחמה

פאראמערקונג: ב. ל. — — — — — — — — — — — — — — — — 68
צו דער נאציאנאלער פראגע אין בעלגיען — — — — — — — — — — 69
די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע און דער עמיגראציאנס־קאנגרעס 92
די אנטי־ציוניסטישע קאנצענטראציע — — — — — — — — — — — — 153
די שווערי־קייטן פונ'ם פועלי־ציוניזם — — — — — — — — — — — — 171
וואס קען מען טאן קעגן דער ארויסשטויסונג? — — — — — — — — — 179

דריטע אפטיילונג: וועלט־מלחמה און רעוואלוציע

פאראמערקונג: ב. ל. — — — — — — — — — — — — — — — — 188
די עקנאמישע אנטוויקלונג פונ'ם אידישן פאלק — — — — — — — — — 189
נאציאנאלע אנמאכט און נאציאנאלע זעלסבמהילף — — — — — — — — — 204
אין קאמף פאר אידישע רעכט — — — — — — — — — — — — — — 209
מיט'ן פנים צו דער ווירקלאכקייט — — — — — — — — — — — — — 258
ארץ־ישראל אלס לאנד פאר אידישע מאסן — — — — — — — — — — — 263
דער טעראריסט און דער וועכטער — — — — — — — — — — — — — 267
ארץ־ישראל אין אונזער פראגראם און טאקטיק — — — — — — — — — — 271
צוויי שטרעמונגען אין פועלי־ציוניזם — — — — — — — — — — — — 275
דער סאציאליזם פון די חיגע פועלי־ציון — — — — — — — — — — — 281
ציוניסטן און פועלי־ציוניסטן — — — — — — — — — — — — — — 284
„איבערגעשאצט אלע וועלטן" — — — — — — — — — — — — — — 293
פון באסטאן ביז פילאדעלפיע — — — — — — — — — — — — — — 298

ביל־דער: ב. באראכאוו, ליובע און בער באראכאוו, באראכאוו אין עלטער פון דריי יאר, באראכאוו אין יאר 1900.
פאקסימילע פון ב. באראכאוו'ס כתב־יד.

הקדמה

זייט צען יאָר, זייט דעם טאָג פון ב. באָראָכאָוו'ס אזוי יונגן און פריצייטיקן טויט, רעדט מען וועגן א פולער אויסנאבע פון זיינע ווערק. אָבער ביז היינט איז דאָס נעבליבן א חלום. ס'זיינען ארויסגענעבן געוואָרן איינצלנע ארבעטן: אין רוסלאַנד, „אונזער פלאַטפאָרם" און „דער ווירטואליזם" (דער לעצטער אין רוסיש); אין בערלין האָט א פאַראייניקטער באָראָכאָוו־קאָמיטעט אין 1923 ארויסגענעבן די אינטערעסאַנטע אויס־פאָרשונג „די אידישע ארבעטער־באוועגונג אין ציפערן". די פועלי־ציון־פּאַרטיי אין אמעריקע האָט אפילו ארויסגענעבן אן ערשטן בוך פון באָראָכאָוו'ס פועלי־ציון־שריפטן, אין וועלכן ס'איז אריינגענאַנגען דער ,ויכטיקסטער טייל פון זיין טעאָרעטישער ארבעט אינ'ם גרינדונגס־פּעריאָד פון דער פועלי־ציון באוועגונג.*) אָבער מער ווי די דאָזיקע התחלה איז, צום באדויערן, ניט ארויסגעקומען.

און אזוי איז ביז איצט, איבער צען יאָר נאָך באָראָכאָוו'ס טויט, זיין גייסטיקע ירושה נעבליבן ניט צונויפגעזאַמלט, נע ונד איבער איינצלנע אויסנאבן, זאַמלביכער, בראָשורן, זשורנאַלן, צייטונגען, וואָס זיינען צום גרויסן טייל א יקר המציאות. ס'זיינען פארהאן אפילו ארבעטן, וואָס האָבן נאָך קיינמאָל די ליכטיקע וועלט ניט געזען.

צום טייל איז דער דאָזיקער טרויעריקער פאקט צוריקצופירן אויף די אָביעקטיווע אומשטענדן, אין וועלכע די פועלי־ציון־באוועגונג האָט זיך געפונען אין אלע די יאָרן. די נאָך־מלחמה־צייט, די רעוואָלוציאָנערע גע־שעענישן, די אויפטרייסלונגען, וואָס זיינען פאָרגעקומען אינ'ם אידישן לעבן, די שפּאלטונג פון דער באוועגונג פון איין זייט און פון דער אנדערער זייט די קאָלאָסאלע אויפגאבן, וואָס דוקא די איצטיקע צייט האָט אויף איר ארויפגעלייגט סיי אין ארץ־ישראל, סיי אין די איבעריקע לענדער, — דאָס אלץ האָט איר ניט געלאָזט קיין נענוג מענלאכקייטן און רו, אז זי זאל זיך קענען פאָרנעמען מיט'ן צונויפזאַמלען און ארויסגעבן אין א פאָסיקער פאָרם באָראָכאָוו'ס שריפטן און אזוי אוועקשטעלן אים יענעם שטאַלצן לעבעדיקן דענקמאָל, וואָס ער האָט זיך אליין געשאפן אין די ווייניקע, אָבער ארבעטס־ און קאָמף־רייכע יארן פון זיין רייפן לעבן. דערפון איז אָבער ארויסגעקומען א מאָדנער מצב. באָראָכאָוו לעבט אין דער באוווּ־גונג, זיין נאָמען איז פאָר טויזנטער א פאָן, א סימבאָל פאר זייער לעבנס־

*) ד. ב. באָראָכאָוו „פועלי־ציון־שריפטן", ערשטער בוך, 1920, פועלי־ציון פאַרלאַג, ניו יארק. אין דעם בוך זיינען אריין די פאָלגנדע ארבעטן: „די קלאַסן־אינטערעסן און די נאַציאָנאלע פראָגע", „וואָס ווילן די פועלי־ציון", „אונזער פלאַטפאָרם". אונזער באַנד איז דער המשך פון דעם דאָזיקן ערשטן בוך.

ביבליאָגראַפיע

די „ראָל פונ׳ם אַרבעטער־קלאַס...“ איז געווען געדרוקט אין „פּראָלעטאַריש־ן געדאַנק“ נומ. 3 (פעברואַר 1907) און אין „פּאַרווערטס“ נומ. 1 (מאַי 1907); דער „פּראָיעקט־פּראָגראַם“ — אין „פּאַרווערטס“ נומ. 2 (יולי 1907); „א נייע פּשרות־פּראָגראַם“ — אין „פּאַרווערטס“ נומ. 2 און 3 (יולי 1907).

„צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין בעלגיע““ — אויס׳ן זאַמלבוך „יוגנט־שטימע“, אַרויסגעגעבן פונ׳ם פּאַרטיי־פּראָגראַם „דער האַמער“, ווילנע, 1908.

„די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס“ איז דערשינען אַלס אַ בראָשור אונ׳ם עסטרויכישן פּאַרטיי־פּראָגראַם „בילדונג“, סטאַניסלוי, 1911 (געדרוקט אין קראָקע). — אויפ׳ן אויסערן שער־בלאַט איז דער נאָמען פון דער בראָשור: „די אידישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק (די רעגולירונג א. אז. וו.)“.

„די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע“ איז געווען געדרוקט אין פּעטערס־בורגער „ראַזסוויעט“ (אין רוסיש), אין 1911; 1918 אַרויסגעגעבן געוואָרן אַלס בראָשור דורכ׳ן פּראָלאַג „וואָסטאָק“, פּעטערסבורג.

„די שווערי־קיטן פונ׳ם פּועלי־ציוניזם“ — „אידישער אַרבעטער“, לעמבערג, 1913, נומער 50־49 (יובל־נומער).

„וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרויסשטויסונג?“ — אַ ניט פּאַרענדיקטער כתב־יד, געשריבן קנאַפּ פאַר דער וועלט־מלחמה.

„די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פונ׳ם אידישן פּאָלק“ — „אידישער קעמפער“, ניו יאָרק, 1916; 1918 אַרויסגעגעבן אלס אַ בראָשור אין אָדעס און וואַרשע.

„אין קאַמף פאַר אידישע רעכט“ איז דערשינען אַלס בראָשור, אַרויס־געגעבן פונ׳ם אידיש־נאַציאָנאַלן אַרבעטער־פּאַרטאַנד פון אַמעריקע, ניו יאָרק, 1916. די בראָשור אַנטהאַלט אויך בייטראָגן פון א. משעריקאָווער (די געשיכטע פון אידישער עמאַנציפּאַציע אין מערב־אייראָפּע; די אידישע רעכטלאָזיקייט אין רוסלאַנד) און פון ד. בן־גורוין (די אידישע רעכטלאָזיקייט אין רומעניע; די רעכטלאָזע לאָגע פון די אידן אין טערקיי). מיר האָבן אויסגעלאָזן די דאָזיקע קאַפּיטלאָך און עטלאָכע שורות אין דער הקדמה, וואָס באַציען זיך אויף זיי.

„ארץ־ישראל אין אונזער פּראָגראַם און טאַקטיק“ איז אַן אויסצוג אויסן רעפעראַט, וואָס בראָשאָוו האָט געהאַלטן אויפ׳ן דריטן צוזאַמענקפּאָר פון די רוסישע פּועלי־ציון אין קיעוו, סעפּטעמבער 1917, פּאַרציייכנט און אָפּגעדרוקט דורכ׳ן דעלעגאַט און סעקרעטאַריאָט־מיטגליד פון דער קאָנפערענץ, חבר ש. הער, אונ׳ם „פּעטראָגראָדער טאָגבלאַט“ נומער 123, פונ׳ם 13טן אָקטאָבער, 1917.

„מיט׳ן פּנים צו דער ווירקלאַכקייט“ — „אידישער קעמפער“, 4טן מאַי, 1917. (וועגן די איבעריקע אַרטיקלען פון דער דריטער אָפּטיילונג, זע ביים סוף פון יעדן אַרטיקל.)

דעם גאנצן לעצטן יאַרצענדלִיק אויס זיין לעבן און לעבנס־אַרבעט און דערמיט באגייען זיי דעם גרעסטן חטא קעגן דעם דאָזיקן אומרואיקן גייסט, וואָס האָט ניט געוואוסט פון שטילשטאַנד און אינטעלעקטועלער נעזעטיקטקייט, נאָר וועמעס בולט׳סטער כאראקטער־שטריך ס׳איז געווען: זוכן, פארשן און — אויב נויטיק — רעוויזירן. מאכן א סוף — ריכטיקער אן אנהויב פון א סוף צו דעם געשיליִדערטן מצב, איז די אויפגאבע פון דעם דאָזיקן באנד.

* *

עטלאכע ווערטער וועגן דער אויסוואל פון׳ם מאטעריאל.

דער ערשטער טייל, „צ ו ז י ן א נ ד ע נ ק", איז מער ווי א בלויזע דעקאראציע לכבוד באראַכאוו׳ס צענטן יאַרצייט. זיין אויפגאבע איז בעיקר, לזיכטער צו מאכן פאר יענע לייענער, וואָס האָבן ניט דורכגעמאכט אליין, אדער כאטש מיטגעלעבט מיט דירעקטן אינטערעס דעם אזוי רייכן אין געשעענישן — סיי אינ׳ם אלגעמיינעם, סיי אינ׳ם אידישן לעבן — צייט־אפשניט צווישן די צווויי רוסישע רעוואלוציעס — 1905 און 1917. — צו פארשטיין די באדינגונגען און אטמאספערע, אויס וועלכער ס׳איז ארויסגעוואקסן און אין וועלכער ס׳האָט זיך אפגעשפילט באראַכאוו׳ס טעארעטישע און פאליטישע טעטיגקייט, און אויף דעם אופן לזיכטער ארויפצוטראכטן זיך איז די פראבלעמען, וואָס ווערן באהאנדלט אין באראַכאוו׳ס שריפטן. מיר גלויבן, אז דער דאָזיקער טייל איז א גוטער אריינפיר אינ׳ם אייגנטלאכן בוך, אין וועלכן באראַכאוו אליין האָט דאָס וואָרט.

דא איז די אויסואל ניט געווען קיין לזיכטע. וואָרום דער מאטעריאל איז אזוי גרויס, אז אויסשעפן אים אין איין באנד, איז לגמרי אויסגעשלאָסן. פון פאָרויס האָבן מיר געמוזט ארויסנעמען פון דער איצטיקער אויסגאבע די פילאלאגישע, לזיטעראריש־קריטישע, קולטור־היסטארישע, אלגעמיין־פילאָזאָפישע, עטישע א. א. געביטן, אויף וועלכע באראַכאוו האָט אויסגעשפרייט זיין שריפטשטעלערישע טעטיקייט. יא, אפילו די ארבעטן פון אן אלגעמיין־נעזעלשאפטלאכן כאראקטער — רוסישע רעוואלוציע, וועלט־פאליטישע און מלחמה־פראגן וכדומה — האָבן דערווייל געמוזט בלייבן אן א זייט. אונזער אויסואל האָט זיך געמוזט באגרענעצן אויף יענע ארבעטן, וועלכע האָבן א דירעקטן שייכות צום מהות און צו די אויפגאבן פון דער אידישער ארבעטער־באוועגונג און אין א בריייטערן פארנעם פון דער אידישער פאליקס־פאליטיק בכלל; מיט אנדערע וועריאַנטן: מיר האָבן זיך באגרענעצט אויף אן אויסואל פון באראַכאוו׳ס פועלי־ציוניסטישע שריפטן.

און אויך דא האָבן מיר זיך געמוזט שטארק מצמצם זיין און ניט אריינגענעמען פון איין זייט א לע ארבעטן פונ׳ם פאר־פועלי־ציוניסטישן פעריאָד, פון דער אנדערער זייט די צום טייל היינט נאָך וועלטפולע בריף און ארטיקלען (אין „ראזסוועט", „וואָרהייט" א. א.) אויס די פאר־מלחמה־

קוק און לעבנס־אויפנאבע; ער האָט געהאט די זעלטענע זכיה, אז זיין נאָמען זאל אריינגעווען ווערן אין דער באציכענונג פון א גאנצער באוועגונג, שיעור ניט פון א וועלט־אנשויאונג — בארָאכאוויזם. אויב עמיצער וויל זיך אבער באקענען גרינדלאך מיט זיין לעבנס־ווערק, לערנען דעם „בארָאכאוויזם" פון ערשטן קוואל, פון בארָאכאוו'ן אליין, און דער־קענען אים אין אלע פאזן און מדרגות פון זיין אנטוויקלונג, איז דאָס כמעט אן אוממעגלאכע זאך. דער דערמאנטער ערשטער בוך פועלי־ציון־שריפטן קען אים באקענען בלויז מיט'ן ערשטן פעריאד פון בארָאכאוו'ס טעאָרע־טיש־אידאָאישער ארבעט, אין די יאָרן 1905—1907. אויס די איבעריקע צען יאָר זיינען צו קרינן — און אויך ניט לייכט — בלויז איינצלנע, ארויגעריסענע זאכן, וואָס קענען ניט פארפולן דאָס גאנצע בילד. אזוי האָט זיך געשאפן, אויב מ'קען אזוי זאגן, א צווייענדריקער בארָאכאוו, א נגלה — דער בארָאכאוו פון „אונזער פלאטפאָרם", און א נסתר — דער בארָאכאוו פון די גאנצע עלף יאָר, זינט זיין אוועקפאָר פון רוסלאנד ביז זיין צוריקקום אהין נאָכ'ן פאל פון'ם צאריזם.

דער דאָזיקער מצב האָט געעפנט טיר און טויער פאר אלערלייי מיס־פארשטייענישן און איבערטרייבונגען. פון צוויי זייטן האָט מען מטשטש געווען בארָאכאוו'ס אמת'ן בילד. פון איין זייט האָבן „הונדערט־פרא־צענטיקע" מאנאפאליסטן אויף בארָאכאוויזם קאנאניזירט — און וואל־גאריזירט! — יעדעס וואָרט, וואָס שטייט אין די שריפטן פון'ם ערשטן פעריאָד. „אונזער פלאטפאָרם" — דאָס איז דאָס לעצטע וואָרט; רעווי־דירסטו אן אות פון דער דאָזיקער תורה שבכתב, ביסטו אן אפיקורס, א בוגד אין הייליקן גייסט פון בארָאכאוויזם.*) פון דער אנדערער זייט האָבן געשוואוירענע קריטיקער זיך צוגעוואוינט צו פארקלענערן, יא, מבטל צו זיין בארָאכאוו'ס באדייטונג. אויך זיי אידענטיפיצירן זיין לעבנס־ווערק מיט דער „פלאטפאָרם" און ווייזן אן אויף דער פארעלטערטקייט פון נעוויסע טיילן פון דעם דאָזיקן ווערק, אויף דיספראָפארציעס אין זיין אויפבוי, אויף איבערחזרונגען און פאלעמישע עקסקורסן, וואָס זיינען צו פארשטיין בלויז אוים דער צייט און סביבה, אין וועלכער די ארבעט איז געשריבן געווארן און וואָס קענען ניט פארדעקן דעם בלייבנדיקן וויסן־שאפטלאכן און אידאישן ווערט פון'ם גרעסטן טייל פון זיינע גרונד־נעראנקען.

הצד השוה שבהם: זיי איגנאָרירן — יעדער צד צולייב אנדערע מאטיוון — בארָאכאוו'ס נאנצע וויטערדיקע אנטוויקלונג, זיי מעקן אוים

*) אויך־אויבציקן יוצא מן הכלל האָט מען יא דערלאָזט — נייך, דערהויבן צו א הייליקן געבאָט: די אפשאצונג פון דער פרינציפיעלער דערלאָזבארקייט און פונ'ם פראקטישן ווערט פון דער באטיילונג פון פועלי־ציון אין ציוני־סטישן קאנגרעס. דאָ איז דוקא פארהייליקט געוואָרן דער שפעטערער בארָאכאוו, דער אנטי־קאנגרעסיסט. פארוואָס זיך אויף דער צום טייל גלענצנדער ארגומענ־טאציע פון „אונזער פלאטפאָרם" פאר באטיילונג זיך אין קאנגרעס, ווערט פון דעם דאָזיקן קריזיז באטראכט פאר א גיט־קלענערער בגידה.

צו זיין אָנדענק

יאָרן און דעם גרעסטן טייל ארטיקלען איבער די פאַרשידענע פראַגן פון אלגעמיינער און פראָלעטאַרישער אידישער פּאָליטיק אויס דער מלחמה־צייט. אפילו די ארטיקלען איבער דער נעשיכטע פון דער אידישער ארבעטער־באַוועגונג און פון פּונ׳ם פועלי־ציוניזם האָבן מיר נעמוזט לאָזן פאַר א צווייטן באַנד. לסוף האָבן מיר — צוליב פינאַנציעלע און פאַרלאַגס־רעכטלאַכע טעמים — ניט איבערגעדרוקט „די אידישע ארבעטער־באַוועגונג אין ציפערן".

מיר רעכענען אָבער, אז דער איצטיקער באַנד, צוזאמען מיט דעם ערשטן באַנד פועלי־ציון־שריפטן, און מיט דעם נאָר וואָס דערמאָנטן בוך, קען שוין געבן דעם אויפמערקזאמען לייענער א געוונג קלאָר בילד וועגן באַראַכאַוו׳ן אלס נאַציאָנאל־פראָלעטאַרישן טעאָרעטיקער, פּאָליטיקער און קעמפער.

* *

דער שרייבער פון די שורות — און מיט אים זיכער די גאַנצע פועלי ציון־וועלט־באַוועגונג — פילט א טיפע דאַנקבאַרקייט צום באַראַכאַוו־ברענטש 14 (ניו יאָרק), פונ׳ם אידיש־נאַציאָנאלן ארבעטער־פאַרבאַנד, וואָס האָט געזומען אויף זיך, אונטערצוטראָגן די דאָזיקע מתנה די פאַרערער פון באַראַכאַוו׳ס נאָמען צו זיין צענטן יאָרצייט. קיין שענערן אופן, ווי צו פייערן דעם אָנדענק פונ׳ם פירער, וועמעס נאָמען זייער אָרגאַניזאַציע טראָגט, האָבן די חברים ניט געקענט אויסקלייבן, ווי לאָזן אים ריידן דירעקט, אויף זיין אופן, צו דער אידישער ארבעטערשאפט און צו דער זוכנדיקער אינטעליגענץ און יוגנט. לאָמיר האָפן, אז די פאַרשפּרייטונג פונ׳ם ספר וועט זיין אזעלכע, וואָס וועט מעגלאַך מאַכן, באלד ארויסצוגעבן ווייטערע בענדער.

איך דאַנק אויך האַרציק אלע מיטארבעטער, בפרט דעם ליבן פאַטער און דער פרוי פון אונזער באַראַכאַוו, דעם חבר משה אהרן באַראַכאַוו און דער חברה ליובע באַראַכאַוו. זייערע ליבעפולע שורות וועלן זיכער נאָך שענער און טייערער מאַכן דעם ספר אין די אויגן פון זיינע טויזנטער תלמידים. חבר י. בן־צבי (ירושלים) האָט צוגעשטעלט א גרויסן טייל פונ׳ם מאַטעריאל; חבר ר. פּלאַטאַט — דער איניציאַטאָר פון דער גאַנצער אויסגאָבע — האָט אוועקגענעבן א סך צייט און מי, כדי צו דערמענלאַכן דאָס דערשיינען פונ׳ם בוך; חבר ברוך צוקערמאַן האָט אויף זיך גענומען א טייל איבערזעצונגס־ און קאָרעקטור־ארבעט, די חברים ישראל מערע־מינסקי און יצחק זאר האָבן מיטגעהאָלפן אין דער איבערזעצונגס־ארבעט, חבר י. שנייידער — אין דער טעכנישער צוגרייטונג פונ׳ם מאַטעריאל.

זיי אלעמען מיין חבר׳שן דאַנק.

ב. לאָקער.

ניו יאָרק, יאַנואַר 1928.

זכרונות

פון ב. באָראָכאָוו׳ס קינדער־ און פריע יוגנט־יאָרן

געשריבן פון זיין פאָטער

מ. א. באָראָכאָוו

וועדטער חבר ב. לאָקער:

איך בין געבעטן געוואָרן צו שרייבן די ביאָגראפיע פון מיין זון בארי, צוליב דעם בוך, וואָס וועדט ארויסגעגעבן צו זיין צענטן יאָרצייט, אונטער אייער רעדאקציע. ווי ניט אין ערך א לייכטערע אויפגאבע וואָלט געווען, וועו עס זאָל זיין פאַרקערט, אז עס וואָלט אויסקומען בארי'ן צו שרייבן זיין פאָטער׳ס לעבנס־באשרייבונג! אָבער דער שיקזאָל פרעגט דאָך ניט ביי אונז, וואָס איז גלייכער און וואָס איז לייכטער. אלזאָ, נעם איך אויף זיך די אויפגאבע, וואָס עס איז בשום אופן ניט צו ערוואַרטן, אז זי זאָל געלייזט ווערן אויף א געהעריקן אופן. די שוועריקייט פאר מיר צו ספּראָווען זיך מיט דער אויפגאבע, הענגט אָפּ פון פיל אורזאכן, און איינע פון די באדייטנדסטע איז די, וואָס איך האָב קיין מאָל ניט געדענקט, אז מיר וועט אמאָל אויסקומען אזעלכעם צו שרייבן, און, ממילא, האָב איך קיינע פאַרצייכענונגען אין דער דאָזיקער ריכטונג ניט געמאכט און אין פאַרלויף פון יאָרן און אונטער דעם דרוק פון שווערע קלעפ פון שיקזאָל זיינען אָפּגעווישט געוואָרן פון מיין זכרון געצלאָך אדער טיילווייז פיל מאָמענטן פון בארי׳ס לעבן, וואָס וואָלטן געקענט האָבן א באדייטונג פאר דער דערמאָנטער אויפגאבע. דאָך, ווי געזאָגט, אנטזאָג איך זיך ניט פון דער פאַרלאָנגטער ארבעט, אין דער האָפענונג, אז ביי א גלויסער אָנשטרענגונג פון מיין זכרון און טיילווייז מיט דער הילף פון דעם זכרון פון מיין פרוי, וועט מיר גלינגען ארויסצוברענגען אזעלכע עראינערונגען, וואָס נאָר מיר, אלם זיינע עלטערן, האָבן זיי געקענט באזיצן. און וועו שפעטער וועט אימיצער פון זיינע חברים און פריינט, צווישן וועלכע ער האָט אין זיין אויסוואוקס מער פאַרקערט, ווי ביי זיינע עלטערן, אויב אימיצער פון זיי, זאָג איך, וועט אויף זיך נעמען אָנצושרייבן א פולשטענדיקע ביאָגראפיע, וועלן אים פילייכט מיינע עראינערונגען העלפן אין זיין ארבעט, און דאָן וועט שוין האָבן כדאי געווען מיין אָנשטרענגונג.

אזוי ווי אָבער איך בין ניט קיין פראָפעסיאָנעלער שרייבער, און די ארבעט פון שרייבן מוז ביי מיר געטאָן ווערן, ווי דער העברעער וואָלט זיך אויסגעדריקט: בשעה שלא יום ולא לילה, איז די צייט צו קורץ פאר

(אויס דער ארבעט: „וואס קען מען טאן קעגן דער אַרויסשטויסונג.")

וועלט־פולע זאכן אין אזעלכע פלעצער, וואו מען האָט געדענקט, אז דער פֿאגראָמשטשיק וועט זיי ניט קענען געפינען.

אומבאגרייפלאך זונדערבאר איז דעם מענטשנ׳ס נשמה! זיין ביסל אַרעמקייט פלעגט ער זוכן צו באהאלטן, בעת דאָס לעבן, דאָס טייערסטע פון אלץ, האָט געמוזט בלייבן אומבאשיצט!

אָט אין יענער אומרואיקער צייט האָבן די עלטערן פון בער בארַאכאָוו געוואוינט אין זאָלאָטאנאש, פאָלטאָווער גובערניע, און צוזאמען מיט אלע אידן דאָרט און אומעטום אין רוסלאנד, געלעבט אין שרעק. יערן אָוונט ניט גלויבנדיק, אז מען וועט דערלעבן דעם מאָרגן, און אין דערוואַרטונגען פון די מענלאכסטע אומגליקן האָבן זיי דערוואַרט דאָס אָנקומען פון זייער ערשט קינד.

עס איז אלזאָ קיין וואונדער ניט, אז אין א געוויסן זונטיק ביינאכט, דעם 21טן יוני (ז׳ תמוז), אין יאָר 1881, האָט זיך דער צוקונפטיקער „גאון פון פאָלטאָווע" באוויזן אויף דער ליכטיקער וועלט אלס אן אומצייטיק, ניט אנטוויקלט ניי־געבוירן קינד, אזוי אז דאָס אידישן אים האָט געמוזט אָפּגלייגט ווערן; מען האָט אים פאר לאנגע וואָכן געמוזט האלטן אין פעדערן און וואטע, ביז מען האָט אים ערשט ארום שבת נחמו געקענט אריינברענגען בבריתו של אברהם אבינו.

2. בער בארַאכאָוו׳ס ערשטע רייזע

אויסער די דירעקטע אומגליקן, וואָס אונזער פאָלק האָט געליטן פון די פאָגראָמען, האָבן די לעצטע פאראורזאכט אומציילויקע רואינירנדע נאכפאלגן. זיי האָבן ארויפגעווארפן א פחד אויף דער אידישער באפעלקערונג אין די קלענערע שטעט און דערפער. אן אפהענטיקייט, אז אפאטיע צו יעדער באשעפטיקונג. ווער עס האָט ניט געהאט קיין באשעפטיקונג — האָט ניט געוואוסט צו וואָס צו נעמען זיך; הגם אין געוויינלאכע צייטן, וואלט ער זיך געקענט ווי עס איז איינארדענען. פילע, וואָס זיינען יא געווען באשעפטיקט, פלענן ליקווידירן זייערע געשעפטן, אום צו זיין וואָס ווייטער פון מענלאכן אומגליק. ווער עס האָט געקענט, איז גענאנגען נאָך אויסלאנד. אויב ניט — איז אמווייניקסטן אין א גרויסער שטאָט. עס האָט זיך געדאכט, אז וואו עס איז דא א גרויסע אידישע באפעלקערונג איז מען זיכערער פון פאָגראָמען. עס זיינען זאָגאר געווען פאלן, וואָס איינוואוינער פון איין שטעטל האָבן עמיגרירט אין אן אנדער שטעטל, דענקענדיק מיט דעם אויסמיידן א מענלאכקייט פון איבערלעבן א פאָגראָם.

די פאמיליע פון בער בארַאכאָוו איז אין פרילינג פון 1881 געקומען אין זאָלאָטאנאש, צו באזעצן זיך דארט. בער בארַאכאָוו׳ס פאטער, משה אהרן בארַאכאָוו, האָט געפלאנט דארט אויפצועפענען א אידישע שול. די אומזיכערע לאגע האָט אבער געווירקט אויף די עלטערן פון ב. בארַאכאָוו צו מאכן אן ענדערונג אין זייערע פלענער און אומצוקערן

מיר אנצושרייבן, אפילו אין די גרעניצן פון מיין קאמפעטענץ, א פולע ביאגראפיע פון בארי'ן: אויסער דעם איז אפשר ניט דער פלאץ אין דעם געפלאנטן זאמל־בוך פאר א פולער ביאגראפיע. אלזא, האב איך באשלאסן אנצושרייבן איצט אזוי פיל קאפיטלאך, וויפיל עס וועט זיך לאזן.

און איר, וועדטער חבר לאקער, וועט זיך קענען באנוצן מיט אלע קאפיטלאך, אדער מיט אזוי פיל, וויפיל איר וועט געפינען פאר צוועקמעסיק, לויט די אומשטענדן.

אום אבער צו זיין מער־וויניקער באווארנט, אז מיין שרייבן זאל זיין באזארגט מיט דער מעגלאכסטער אביעקטיוויטעט, וואס אזא ארבעט פארדערט, וועל איך זיך באנוצן מיט דער זעלבער מעטאדע, ווי מאנכע שרייבער טוען, אמת, מערסטנס אין הומאריסטישע ארבעטן (דער וועג־ווייזער אין דעם איז, דאכט זיך, נעווען מענדעלע מוכר ספרים), צו שרייבן ווי א דריטע פערזאן. פילייכט וועט דאס ביז א נעוויסן גראד אויך פארלייכטערן די עמאציאנעלע שווערקייטן.

ערגעבנסט,

משה אהרן באראכאוו.

דעצעמבער, 1927.

1. בער באראכאוו'ס געבורט

אין צייטן פון א שווערער פינסטערניש איז אויסגעקומען בער בארוכאוו'ן אנצוקומען אויף דער ליכטיקער וועלט.

די באמבע, וואס האט צעריסן אלעקסאנדער דעם צווייטן אין שטיקער, איז אויך נעווען א סיגנאל פאר די פינסטערע כחות פון דעם רוסישן פאלק צו צעריסן אין שטיקער דאס לעבן פון זייערע אידישע שכנים. עס האט זיך אנגעהויבן א כוואליע פון פאגראמען, אמת, נאר ניט אין אזא מאס און ניט מיט יענער גרויזאמקייט און ברוטאליטעט, צו וועלכער די ווייסנשאפט פון פאגראמעווען האט זיך אנטוויקלט מיט א פאר צענדליק יאר שפעטער, דאך אבער שווער צענוג, אום אנצוואוארפן א שרעק אויף די אידן פון דער גוואלדיק גרויסער צו יענער צייט רוסישער אימפעריע.

די סטאטיסטיק פון יענער צייט האט געהאט צו פארצייכענען נאר א דריי־פיר גרויסע פאגראמען און א פאר צענדליק קלענערע פאגראמעלאך; דאך האט דער שרעק פאר דער ווידערהאלונג פון די פאגראמען באהערשט אלע אידישע געמיטער, און ניט געקוקט אויף דעם, וואס די מאכטהאבער האבן ארויסגעלאזן ווארנונגען, אז נייע פאגראמען וועלן שטרענג באשטראפט ווערן, האט דער אידישער פאלקס־אינסטינקט גענפילט, אז די ווארנונגען זיינען נאר לפנים, אבער אז אין תוך נענומען קענען זיי ניט ערווארטן קיין באשיצונג פון דער רעגירונג אין פאל פון ווידערהאלונג פון פאגראמען. האט מען כסדר נעלעבט אין טויט־שרעק. אויף ביינאכט, אדער אוועקגייענדיק פון הויז, פלענט מען ערגעץ פארשטעקן די מער

באַראַכאָוו אַלס קינד פון דריי יאָר (1884)

זיך צוריק אין פאלטאווע.

קיין גרויסארטיקע און צופל מעבל האבן זיי, אמת, ניט געהאט, דאך האבן זייערע אומשטענדן זיי ניט ערלויבט צו לויפן דעם אומפאר־מיידלאכן פארלוסט, אויב מען זאל די מטלטלין פארקויפן; אלזא איז באשלאסן געווארן צו פירן די זאכן אין פאלטאווע, און טאקע ווידער, כדי צו שפארן הוצאות — האט מען געדונגען א פור, וואס זאל אלעמען אן אלץ פארנעמען און אפפירן אויף ראש השנה קיין וועליקי בודושצי, א דארף ניט ווייט פון פאלטאווע, צו די עלעטרן פון ב. באראכאוו'ס מוטער, כדי פון דארט נאך יום טוב אריבערצופארן אין פאלטאווע.

אזוי האט דאס צוויי־דריי מאנאטנדיקע קינד דורכגעמאכט מיט דער באטייליקונג פון זיינע עלטערן א צוויי־טאגיקע רייזע אין א בויד, אנ־געלאדן מיט א בעט, א טיש, עטלאכע בענקלאך און נאך אנדערע מטלטלים. דער רעזולטאט פון אזא אימפראוויזירטער נסיעה איז געווען, אז דאס קינד האט זיך גוט פארקילט (עס איז געווען אין אלול־צייט). די אינציקע פאזיטיווע ווירקונג פון יענער נסיעה איז פילייכט געווען דאס, וואס אין זיינע שפעטערע יארן האט זיך ביי אים באוויזן א גרויסע נייגונג צו נסיעות...

זיין פארקילונג האט זיך גראד פון אנפאנג אין קיינע געווויינלאכע סימפטאמען ניט ארויסגעוויזן. דאס קינד פלעגט ביינאכט זייער ווייניק ווייבער, וואס „וויסן", האבן פאראויסגעזאגט, אז אזוי וועט ער ווייניק ביז ער וועט אלט ווערן דריי חדשים. ווען די דריי חדשים זיינען דורכ־געגאנגן און דאס קינד האט ניט אויפגעהערט צו ווייניק יעדע נאכט, האבן די זעלבע ווייבער, וואס „וויסן", גאזאגט נביאות, אז אזוי וועט ער ווייניק, ביז ער וועט אלט ווערן זעקס מאנאטן. עס זיינען אפילו געווען אזעלכע, וואס האבן „געטרייסט", אז אין מאנכע פאלן ווייניק א קינד ביז א יאר.

אין גיכן איז אבער דער מוטער פון דעם קינד קלאר געווארן די אמת'ע סבה פון זיין ווייניק: ביי אים האט זיך אנטוויקלט א געשווויר אויפ'ן העלזל. קיין צווייפל, אז דאס איז געווען א פועל־יוצא פון זיין ערשטער נסיעה.

צו דעם קרעדיט פון די ווייבער. וואס „וויסן", זאל דא געזאגט ווערן, אז אויף וויפיל ב. באראכאוו'ס פאטער געדענקט, איז זיין איינדרוק, אז פונקט צו זעקס חדשים האט דאס קינד אויפגעהערט ווייניק און האט זיך פולשטענדיק בארואיקט.

3. בארי לייענט רוסיש צו דריי יאר

וען בארי ווערט אלט צווי יאר מיט דריי חדשים באקומט ער א שוועסטערל. ער ווערט מיט איר זייער פראיינטערעסירט און ער העלפט אוים זיין מוטער אין אויפפאסן אויף איר. צו יענער צייט האט אין יעדער הויז געמוזט זיין א „דינסט"; בארי'ס מוטער אבער קען זיך

ניט ערלויבן צו שאפן זיך מיט אנדערע, און אויסער אין די קריטישע צוויי־דריי וואכן, וועו עס איז אוממעגלאך צו באגיין זיך אן זייטיקער הילף, טוט בארי׳ס מוטער אין הויז אלץ אליין. דער קליינער בארי וואונ־דערט זיך, פארוואס זיין מוטער האט ניט קיין ניאניע פאר זיין שוועסטערל. ער זעט, אז אין יערער וואוינונג אין הויף איז דא א ניאניע צום קינד. די מוטער דערקלערט אים, אז עס איז אן אומרעכט ארויפצולייגן אייגענע ארבעט אויף פרעמדע; אזוי לערנט זיך אויס דאס קינד פון זיינע יונגע יארן צו וויסן, אז יענע, וואס לייגן ארויף זייער ארבעט אויף אנדערע, ניט קיין אייגענע מענטשן, פירן זיך ניט מענטשלאך, און ער דערפילט נאך שטארקער די נויטיקייט צו העלפן זיין מוטער אפצוהיטן זיין קליין שוועסטערל.

צו דערזעלבער צייט פאראינטערעסירט ער זיך מיט דער ארבעט פון זיין פאטער, וואס לערנט מיט זיינע תלמידים. דאס ערשטע אינטערעסירט אים דאס זינגען. די קינדער זינגען דעם טראפ פון דער סדרה און דער הפטרה, און בארי ציט זיי נאך אויף זיין דין קולכל. ער הויבט אן בעטן א ביכל פון זיין פאטער, און וען ער קריגט עס, לויפט ער צו זיין מוטער, פרענט ביי איר די באדייטונג פון יעדן בוכשטאב, און אין געציילטע עטלאכע טעג, אין עלטער פון דריי־פיר יאר, לייענט ער שוין געלויפיק אין זיין ביכעלע.

כאטש די ערשטע צוויי־דריי יאר האט מען מיט אים אין הויז נערעדט אידיש, דאך האט זיך די לאנג פלוצלונג געענדערט. צו יענער צייט האט מען אנגעהויבן אין נימנאזיע ארויסווייזן אומטאלעראנץ צו יענע אידישע תלמידים, וואס האבן געהאט א אידישן אקצענט, אלס רעזולטאט פון זייער אידיש ריידן, און מען פלענט זיי ווארפן אויף די אייגטריט־עקזאמענס, ניט געקוקט, וואס זיי פלענן גוט ווייסן די שפראך גופא. די ווירקונג פון דעם דרוק האט זיך גלייך דערפילט אויך אויף דעם קליינעם בארי, ווייל מען האט מיט אים גלייך אנגעהויבן רוידן רוסיש אין הויז. בארי האט זיך אבער באלד אריינטירט, און באזונדערס — וועו ער האט נעקראגן זיין ביכעלע, האט „גזוברעט" יעדע דערציילונג, און שוין לערנט ער זיין שוועסטערל, וועלכע איז אויך דערווייל אונטער־געוואקסן און רעדט שוין רוסיש מיט איר ברודער׳ל, אזוי נאטירלאך, אז וועו זייער מוטער שפאצירט מיט זיי אין שטאט־גארטן, נעמען זיי די שפאצירנדע קריסטן אן, לויט זייער שפראך, פאר קריסטלאכע קינדער.

4. בארי הייבט אן אלף־בית

אומגעפער צו יענער צייט האבן זיך אנגעהויבן צו באווייזן נייע מעטאדן אין אידישן לערנען. פון דער נאטירלאכער מעטאדע פון עברית־בעברית האט מען נאך דאן קיין אנונג ניט געהאט. אמת, עס האבן זיך שוין דאן, אדער עטוואס שפעטער, געפונען דערטראגן אין גלות ידיעות

אן אינזל, דא אן אויסגוס, און נאר, און נאך.

זייענדיק שוין אויפ'ן פלאץ ביי דער מומע און פעטער, האט ער כסדר געוועדט מיט זיי וועגן זיינע איינדרוקן. די איינדרוקן האבן אים אזוי באהערשט, אז אפילו ביים עסן פלענט ער מער רעידן וועגן זיי, ווי באשעפטיקן זיך מיט עסן. פון זיין דערציילן זיינען אפט ארויסגעקומען גאנץ קאמישע געשעענישן. אזוי, זיצנדיק איינמאל ביים טיש, האט ער דער מוטער דערמאנט א געוויסן פלאץ, וואו ער האט זיך פאראינטערעסירט מיט א ברעג־פארמע, און פרעגט ביי דער מוטער, אויב דאס איז א פאלו־אסטראוו (האלב־אינזל) אדער א מיס (א האלב־אינזל אין א קליינער פארמע). די מומע, וואס איז געווען א פראסטע אידענע, רופט זיך אן: פע, חיה רייכיל, פארוואס לאזטו אים רעידן ביים טיש וועגן מיאוס'קייטן? דער קליינער בארי האט גלייך פארשטאנען, אז זיין מומע האט צונויפ־געמישט „מיס" מיט „מיש" (מויז). ער האט זיך צולאכט און האט איר, ווי זיין שטייגער, תיכף אויפגעקלערט איר טעות.

אין פראכארווסק איז געווען א גרויסער לאגער פון געהילץ, וואס האט באלאנגט צו א זאלאטנאשער סוחר, ביי וועמען בארבאכווס פעטער, חיים מרדכי לאנדא, איז געווען אן אנגעשטעלטער. דארט איז געווען נאך אן אנגעשטעלטער, מיכל וועלוול, א למדן און אינטעליגענט, צייטנווייז אויך א שרייבער אין העברעאיש. ער האט זייער ליב באקומען דעם קליינעם בארי'ן און פלענט אים גערן מיטנעמען. וועז ער האט דערפולט זיינע פארשידענע פליכטן, ארום די גרויסע הויכע הויפנס מיט פארשידענע גהילצן, וועלכע מען האט געדארפט זוכן צו פארפעסטיקן און פארהיטן פון א מענלאכער קאטאסטראפע איבער דער דראענדער פארגרעסערונג פון דער פארפלייצונג.

אין נידעריקערע פלעצער זיינען שוין א סך שייטערן געהילץ גע־שטאנען גאנץ טיף אין וואכער. צו אזעלכע פלעצער פלענט מען מוזן צור־פארן מיט א שיפל, און מיכל וועלוול האט ניט געקענט אנטזאגן דעם קלוגינקן אינטערעסאנטן בארי'ן זיין פארלאנג, צו נעמען אים מיט זיך אויפ'ן שיפל. נאך עטלאכע אזעלכע קורצע נסיעות האט זיך בארי געפילט גאנץ היימיש אין שיפל, פלענט דארטן פריי ארומשפאצירן, בעת מיכל וועלוול פלענט זיצן ביים רודער אוז מיט גרויס אויפמערקזאמקייט אויס־הערן בארי'ס שילדערונגען פון זיין נסיעה אויפ'ן פארואסאד.

אין איינער פון אזעלכע נסיעות האט בארי באמערקט אן „אינזל" גאנץ ווייט פון דעם פלאץ, וואו זיי זיינען ארומגעפארן, און האט געבעטן מיכל וועלוולען צופארן אהין, כדי צו האבן די מעגלאכקייט צו באטראכטן דעם אינזל פון דער נאענט. מיכל וועלוול, וואס האט געווינלאך גערן דערפולט זיינע פארלאנגען, האט דאס מאל זיך אפגעזאגט צו פארן אהין. בארי איז זיך גאנץ רואיק צוגעגאנגען צום אנדער ברעג פון שיפל און האט זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן בארט. מיכל וועלוול איז טויט געווארן פון שרעק און, ניט קענענדיק אוועקלאזן דעם רודער, האט ער זיך אנגעהויבן

פון „שפה־ברורה"־נעזעלשאפטן אין ארץ־ישראל, און אפילו וואו ניט וואו אין די גלות־לענדער, אבער דאס אלץ איז נעווען באצווועקט פאר דער־וואקסענע, ניט פאר קינדער. א ביכל אונטער'ן נאמען „מסילה חדשה", וואס האט נעגעבן העברעאישע ווערטער און זאצן איבערזעצט אין רוסיש, האט זיך פארשלעפט אין פאלטאווע, און די פארטנעשריטענע לערער האבן זיך אויף דעם ארויפגעווארפן, ווי אויף א וויכטיקן נעווינס פאר דער ערציאונג. פון אזעלכע און ענלאכע ביכלאך, וואס זיינען פון צייט צו צייט ארויסגעגאנגען, האט בארי אנגעהויבן זיין אידישע בילדונג, וועלכע, ארויסגעהאלפן פון זיינע רוסישע קענטנישן, האט דערמעגלאכט, אז אידער ער איז נאך פיר יאר אלט געווען האט ער שוין געזאגט נאנץ פיין עברי און אפילו ערווארבן א סאלידן, פאר זיין עלטער, ווערטער־שאץ אין העברעאיש. אזוי ארום האט אים כאטש אין דעם אפגענאלטן, אז דעם אלף בית מיט דעם קמץ אלף א האט ער גענצלאך אויסגעמיטן.

5. בארי'ס צווייטע רייזע

ב. בארכאוו'ס פאטער האט נעדארפט פארן אין ווארשע אין די אינטערעסן פון דרוקן דעם „ספר השמות" פון יחזקאל בן יוסף מאנדעל־שטאם (דער פאטער פון דעם בארימטן אויגן־ספעציאליסט און ציוניסטישן פירער, דר. מאקס מאנדעלשטאם פון קיעוו). אזוי ווי אין נעווייגלאכע צייטן, אין מיטן זמן, איז פאר אים נעווען שווער אוועקצופארן, האט ער אונטערגענומען די רייזע אין דער בין־הזמנים־צייט פון פסח. כדי די פאמיליע, וואס איז באשטאנען פון אים אליין, פון זיין פרוי חיה רייכיל, און צוויי קינדער — בארי און נאדי, זאלן ניט דארפן פסח בלייבן אליין, איז באשלאסן געוואָרן, אז ער וועט זיי אלעמען נעמען מיט זיך און ער וועט זיי אפשטעלן אין קרעמענטשוק, ביי זיין משפחה. עס איז אויך אפגערעדט געוואָרן, אז דערנאך זאל די פרוי מיט די קינדער אריבערפארן קיין פראכאוווקע (צווישן קרעמענטשוק און קיעוו), וואו זיי האבן אויך נעהאט משפחה. דאס איז טאקע ניט וויט פון זאלאטאנאש, בארי'ס געבורט־שטאט.

אין פראכאוווקע האבן זיי נעדארפט פארברענגען, ביז דער פאטער וועט זיך אומקערן פון וואַרשע. די רייזע איז נעווען זייער אינטערעסאנט, ווייל דער דניעפר איז נעווען דעמאלט זייער ברייט צענאסן. באזונדערס האט זיך דער קלוינער בארי (ער איז דעמאלט אלט נעווען א יאר זיבן־אכט) נעפילט גוט, ווען עס איז אויסגעקומען צו פארן אויף א נעווויגלאכער פישער־שיפל פון קאניעוו (די נעענטסטע סטאנציע) ביז פראכאוווקע. דא האט ער געזען דאס וואסער אזוי נאנט צו זיך, אז מען קען עס ממש מיט די הענט אנטאפן. היינט האט ער דא נעהאט די בעסטע נעלעגנהייט צו באקענען זיך מיט די אלע פארמען פון וואסער־ברעגן, אין וועלכע ער האט נעהאט א שטארקע טעארעטישע ידיעה פון די נענאגראפישע ביכער, אין וועלכע ער איז נעווען שטארק באהאוונט. דא דערזעט ער פאר זיך

וואָס האָבן שוין געהאַלטן אין ארומזוכן זיי מיט גרויס שרעק.

אויף דער „נסיעה" האָט ער פֿאַרלאָרן זיינע קאַלאָשן, וואָס זיינען געבליבן שטעקן אין איינעם פון די טיפע זומפֿן, וואָס די „רייזנדע" האָבן באגענגט אויף זייער וועג. ער האָט דערפֿאר באקומען מער ווי די פֿאַרדינטע באַלוינונג...

7. באַרי „פֿאַרלירט" זיינע אונטערוועש

דורך זיין ליבשאפט צו לערנען יערן, ווער עס האָט נאָר געפֿילט די נויטיקייט פון וויסן, פֿלעגט אים אָפט אויסקומען צונויפקומען זיך מיט קינדער פון אַרעמסטע עלטערן, וויל גראד אזוינע האָבן ניט געהאט קיין מעגלאכקייט צו קריגן קיין אונטערריכט. איינמאָל באקאָנט זיך מיט אזעלכע עלעמענטן, פֿלעגט ער שוין ווערן מיט זיי גאַנץ נאָענט באַפֿריינדעט, ארומפירן זיך מיט זיי, וואו נאָר און ווען ער האָט געהאט א געלעגנהייט דערצו, און צו יעדער צייט טאָקע ווידער באַלערנען זיי, ווי עס האָט זיך נאָר געלאָזן.

איינמאָל אין א הייסן זומער־טאָג איז ער אַוועק מיט אייניקע אזעלכע פון זיינע פֿארערער צו דעם טייך וואַרקסלע באָדן זיך. ער האָט דאָן געמוזט זיין אין איינעם פון די ערשטע קלאַסן גימנאזיע. ער האָט זייער לאַנג פֿארבראכט ביים טייך, די מוטער האָט זיך שוין אַנגעהויבן באַאומרואיקן: זי האָט געוואוסט, אז ער האָט זיך שוין געמוזט, אין בעסטן פאַל, גוט אויסהונגערן, און דאָרט ביים טייך איז ניטא אזא פלאַץ, וואו מען קען עפעס קויפן צום עסן. ענדלאָך איז ער דאָך געקומען אהיים און די מוטער האָט גלייך באמערקט, אז פון אונטער זיינע אויבערשטע קלײדער זעט זיך ארויס דאָס נאקעטע לייב.

— וואו איז דיין העמד, און וואו האָסטו אהינגעטאָן דיינע גאטקעס?

— האָט די מוטער אַנגעהויבן אין אויפֿרעגונג אים אויספֿרעגן.

— פֿאַרלוירן, — איז געווען זיין ענטפֿער.

— וואָס הייסט, דו האָסט פֿאַרלוירן? ווי פֿאַרלירט מען דאָס אונטערוועש? אפשר האָט מען דאָס ביי דיר צוגע'גנב'עט?

— ניין, ניט צוגע'גנב'עט.

— וואָס דען, באַרינקע? זאג דעם אמת, איך וועל דיר נאָר ניט טאָן.

— איך האָב מיין אונטערוועש אַוועקגענעבן צו . . . — און רופט אָן א געוויסן נאָמען פון איינעם פון זיינע חברים, וועלכן זיין מוטער האָט אויך געקענט, און האָט געוואוסט, אז ער איז א נויטבאַדערפטיקער.

— פֿאַרוואָס־זשע האָסטו מיר געזאָגט ניט קיין אמת? דאָס האָט דיר דיין חבר געהייסן זאָגן א ליגן. צי דו האָסט אליין אַפֿגעקלערט, מיך אזוי אַפֿצונארן?

— איך האָב נאָר ניט געקלערט, אז דו וועסט מיר פרענן וועגן דעם, פֿארגעסן קלערן וועגן דעם. נו, האָסט מיך געפרעגט, האָב איך דיר געענטפֿערט.

בעטן ביי בארי'ן, אז ער זאל ארַאפגיין פון בארט. אויף דעם האָט אים בארי געענטפערט: פאָרט צום אינזל, וועל איך אַרונטערגיין פון בארט. אמת, בארי האָט דערנאָך פארלוירן די געלעגנהייט אנטיילצונעמען אין וווייטערע נסיעות מיט מיכל וועלוועלן, אָבער זיין שטרעבונג צו זיין צוועק האָט ער גלענצנד דורכגעפירט.

וועו די מוטער, מוסרנ'דיק אים, האָט אים געזאָגט: זע, וואָס דו האָסט זיך אָנגעמאכט: מיכל וועלוול ווייל דיך שוין מער מיט זיך ניט נעמען, האָט ער געענטפערט: ס'איז שוין ניט אינטערעסאנט, דאָס וואסער פאלט שוין אפ, און ער וועט שוין מער ניט דארפן פארן, און דער פאפא וועט באלד קומען פון וואַרשע און מיר וועלן סיי ווי דארפן פארן אהיים.

6. בארי „פארט" קיין ארץ־ישראל. ער פארלירט זיינע קאלאשן.

בארי וועלט שנעל פארטיק מיט'ן אלפאבעט און הייבט אָן לייענען ביכער. געלייענט האָט ער אלץ. אלע ביכער, וואָס האָבן זיך געפונען אין הויז, ביי פרויענט, אפילו אין דער שטאָט־ביבליאָטעק. ער איז אויך גיך געוואָרן דער מיטלפונקט פון זיינע חברים, אידישע ווי ניט־אידישע. ניט נאָר קינדער פון זיין עלטער, נאָר אויך עלטערע קינדער פלעגן זיך ארומ־קלייבן ארום דעם קליינעם בארי'ן. וועלכער פלעגט פריער דורכלייענען עפעס פון בוך און דערנאָך פלעגט ער זיי דערקלערן אלץ, וואָס ער האָט געדענקט, אז זיינע צוהערער האָבן ניט געהט פארשטאנען.

ווי געזאָגט, ער פלעגט ניט איבערקלייבן; איז געקומען צום האָנט א בוך, וואָס ער האָט ניט פארשטאנען, האָט עס אים ניט אָפגעהאלטן פון לייענען עס איינמאל און צוויי מאל און אפט מערערע מאל, און וועו ער האָט ענדלאָך אָנגעהויבן באגרייפן מער ווייניקער דאָס געלייענטע, פלעגט ער ערשט דאָן קומען צו דער מוטער און צום פאָטער און בעטן דערקלערן די ערטער, וואָס זיינען אים געבליבן אומפארשטענדלאָך.

מער פון אלץ האָט ער זיך אין זיינע ערשטע קינדערשע יאָרן אינ־טערעסירט אין ביכער מיט רייזע־באשרייבונגען. די באשרייבונגען פון זשול ווערן און מיין ריד פון איין זייט, און דער אינטערעס, וואָס האָט זיך אין אים דערוועקט דורך דער היימישער חבת־ציון'דיקער אטמאָספערע פון דער אנדערער זייט, האָט אויף אים אזוי געווירקט, אז אין א געוויסן טאָג (ער האָט דעמאָלט געקענט זיין אלט א יאָר 9—10) איז ער אוועק מיט איינעם א שטענדיקן צוהערער פון זיינע דערציילונגען, צו זוכן דעם וועג נאָך ארץ ישראל. דער רעזולטאט פון יענער „נסיעה" איז געווען, אז די צוויי רייזנדע, וואָס האָבן גראד אויסגעקליבן א קאלטן האָרבסטיקן טאָג און וואָס האָבן זיך אונטערגענומען צו מאכן די רייזע מיט זייערע אייגענע פיס, זיינען געפונען געוואָרן הינטער'ן שטאָט, און שפעט בייי־נאכט זיינען זיי געבראכט געוואָרן דורך פרעמדע, יעדער צו זיינע עלטערן,

זיין פאטער, טיילווייז לויט פרינציפ און טיילווייז מיט דעם פאר־לאנג צו ווירקן אויף זיין זון, אז ער זאל זיך פילן זעלבסטשטענדיק און ממילא פירן זיך „לייטישער", לאזט אים זיין דער באלעבאס איבער זיינע פארדינסטן, אזוי אז בני בארי'ן הויבט זיך אן באווייזן אן אייגענער רובל.

איצט, ווען בארי איז ארויס בשתיקה פון גימנאזיע־קארצער, וויסנדיק אז סיי פון די באאמטע פון גימנאזיע און סיי פון זיין פאטער וועט ער קיין „דערמוטיקונג" פאר זיין אנטלויפן ניט באקומען, זייענדיק אויך ניט צופרידן מיט זיין ראלע אלס ניט קיין אנערקענטער לערער, דערוועקט זיך ביי אים זיין ניט באפרידיקטער און דאך ניט אויסגעלאשענער באגער — און ער באשליסט צו מאכן א צווייטן פרואוו פאר א רייזע נאך ארץ־ישראל.

דאס מאל האט ער טאקע געהאט גלק, און ער איז פארשוואונדן געוואָרן...

די עלטערן זיינע האבן איבערגעלעבט א צאל אומרואיקע טעג, פארשנ־דיק און זוכנדיק א שפור צו זייער פארשוואונדענעם זון — פון איין זייט, און פון דער אנדער זייט — טוענדיק אלץ מעגלאכס צו פארדעקן דאס געשעענע, כדי די באאמטע פון גימנאזיע זאלן זיך ניט דערוויסן וועגן זיין פארשווינדן. — ביז בארי'ס פאטער האט דערהאלטן פון ניקאלאיעוו א בריף, אין וועלכן די נאנצע פאבלעמע איז אויפגעלייזט געוואָרן.

אין ניקאלאיעוו, וואוהין בארי איז געקומען מיט'ן באן און וואו זיינע געלט־מיטלען זיינען אויסגעשעפט געוואָרן, האט ער זיך געוענדעט צום ראבינער, אים דערקלערט דעם צוועק פון זיין רייזע און זיין וואונש, צו פארן נאך ארץ ישראל.

דער ראבינער, ה' באגראוו, גראד א יונגט־פרויינט פון בארי'ס פאטער, האט אים פריינטלאך אויפגענומען. האט אים דערקלערט די אוממענלאכ־קייט דורכצופירן איצט זיין פארלאנג. צו דערזעלבער צייט האט ער אים אויך דערקלערט, אז ער איז זיין פאטער'ס א פריינט, און צוגעזאגט אים, אז ער וועט שרייבן צו זיין פאטער וועגן אים און אז קיין בייז וועט אים ניט נעשען. דאס אלץ האט ה' באגראוו געשריבן צו בארי'ס פאטער, האט אים דערקלערט, וועז זיי קענען דעוואַרטן בארי'ס צוריקקער, און ער האט אים אריינגעזעצט אין באן און אוועקגעשיקט אהיים. צום גליק פון אלעמען זיינען דאס מאל סיין רעפרעסיוות מיטלען נעגן בארי'ן ניט אנגענומען געוואָרן: די עלטערן האבן געטראכט, אז דאס איז ביי זייער זון אן אינערלאכער דראנג נאך דעם צויבערהאפטן לאנד, וועלכן מען קען מיט קיין רעפרעסיעס ניט אויסוואַרצלען. זיי האבן אויך זיך באמיט צו פארגלעטן דעם פאל אין גימנאזיע — אביסל דורך פארדעקן דעם אמת אוו מיילווייז דורך פראטעקציע, אוז דער נאנצער ענין איז אריבער בשלום.

9. באַרי'ס צופיל לייענען ברענגט טרויעריקע רעזולטאטן

וועז בארי איז אריין אין גימנאזיע, האט ער זיך געמומען פלייסיק צו שטודירן אלע אויפגאבן פון די לערער: אבער צו דער זעלבער צייט

— אך, דו מוזט דאך שוין זיין הונגעריק, וואס האסטו זיך אזוי לאנג געזאמט?

— ער האט לאנג ניט געוואלט נעמען, האב איך אים געמוזט איינריידן. איך האב אים דערקלערט, אז ער האט דאך ניט אינדערהיים קיין אנדער העמד אויסער דער צעריסענער, וואס איז געווען אויף אים. אוי, איז זיין העמד געווען צעריסן! און קיין נאטקעם האט ער נאר ניט געהאט. ער האט מיר געזאגט: דיין מאמע וועט דאך דיך שלאגן. האב איך אים געזאגט: ניין, מיין מאמע וועט מיך ניט שלאגן; זי וועט מיר געבן אנדערע וועש.

8. בארי הויבט אן פארדינען געלט פון לעקציעס און מאכט זיין לענגסטע נסיעה נאך ארץ ישראל

וועו מען דארף אין נימנאזיע זיך נוסם זיין אן א לערער, איז בארי פון די ערשטע אנטייל צו נעמען אין דער דורכפירונג פון דעם פלאן: ער געפינט אבער אויך אלע מאל א וועג, ווי אזוי ארויסצודרייען זיך פון שטראף.

עפעס האט ער זיך פארזינדיקט, און דער לערער (דאכט זיך דער דייטש) זעצט אים אריין אין קארצער. ער געפינט א מענלאכקייט ארויסצוקריכן דורך א פענסטער, מישט זיך אויס מיט אנדערע נימנאזיסטן, וואס זיינען אויף א קורצער צייט פארהאלטן געווארן, און צוזאמען מיט זיי גייט ער זיך ארויס פון נימנאזיע.

צו יענער צייט האט ער זיך אנגעהויבן פילן אביסל מער אומאפהענגיק. ער געפינט זיך נאך אין איינעם פון די נידערסיק קלאסן; לויט די רענלן פון נימנאזיע קען ער נאך ניט קריגן קיין רעקאמענדאציע פון דעם דירעקטאר אדער פון די לערער אלס רעפעטיטאר: אבער זיין פאטער, וואס גיט העברעאישע לעקציעס, באקומט ביי זיינע באקאנטע אייניקע תלמידים פאר אים. בארי איז דאן אין דעם פעריאד פון אריבערניין פון קינדהייט צו יונגער רייפקייט. זייענדיק אלע מאל צוגעלאזן און פריינטלאך מיט וועמען נאר ער קומט אין בארירונג, נעמט נאנץ אפט דאס קינדערשע אין אים די אויבערהאנט, און ער פארברענגט מיט זיינע תלמידים אין פארשידענע שפילעריין, לערנענדיק זיי ניט נאר זייערע נענגשטאנדן, נאר אויך קינדערשע קונצן און שטיפעריין. די עלטערן פון אזעלכע תלמידים באקלאגן זיך אויף אים פאר זיין פאטער, וועלכער רעדט אים אויס, דערקלערנדיק אים אז ער האנדלט ניט ריכטיק. בארי פארטיידיקט זיך, אז קינדער דארפן לערנען פון פארגענגו. דורך שפיל (ער איז שוין ביי יענער צייט גוט אינפארמירט וועגן די לערעם און מעטאדן פון רוסא, פעסטאלאצי א. ד. נ.),דאך, אזוי ווי זיין פאטער באשטייט, אז ער האנדלט ניט ריכטיק, וועדט בארי'ן איבערדריסיק דאס נאנצע לערנען מיט די קינדער לויט דעם מוסטער, ווי מען וויל אים אנצייגן.

אט די און ענלאכע זאכן זעט צו דער קליינער בארי, פרעגט זיך נאך וועגן אלץ, באקענט זיך מיט אומלעגאלער ליטעראטור. פון דער ליטעראטור און פון געשפרעכן דערוויסט ער זיך, אז וועו מען ארעסטירט אימיצן פון די סאציאלימטן, סטארעט מען זיך פון אים ארויס־באקומען נעמען פון זיינע חברים; אז פאליציי שטעלט זיך אפילו ניט אף פון מאטערן מיט כל־ערלייי ענויים, כדי דורך דעם צו צווינגען די ארעסטירטע ארויסצוגעבן זייערע חברים. בארי׳ס פאנטאזיע שטעלט אים פאר, אז אים קען אויסקומען צו זיין אין א לאגע, וואו ער וועט שטיין קעגן אזא נסיון.

איין מאל דערזעט די מוטער ביי בארי׳ן אויפ׳ן האנט א גרויסע, טיפע אייטערנדיקע וואונד. — פון וואנען איז דאס צו דיר געקומען. בארינקע? — זוכט די אננסטנדיקע מוטער צו דערגיין, און געפינט אוים, אז דאס האט ער זיך געגרייט, צו קענען אויסהאלטן שמערצן פון אינ־קוויזיציעס, און כדי צו זיין זיכער, אז ער וועט זיינע חברים ניט פאר־ראטן, האט ער זיך געברענט די האנט אויף א ליכט, ביז ער האט זיך אינערלאך איבערציינט, אז ער וועט קענען אויסהאלטן די ג ר ע ס ט ע י ס ו ר י ם און דאך פארבליבן א טרייער, איבערגעגעבענער חבר.

11. בארי אנטזאגט זיך ארויצוטרעטן אין אוניווערזיטעט

כמעט אלע לערער פון דער גימנאזיע האבן בארי׳ן זייער ליב געהאט פאר זיין שארפן מח און קלוגע איינפאלן, וואס ער פלעגט ארויסווייזן, אפילו וועו ער האט אויף זיך געהאט א שולד פון איבערטרעטן די דיסציפלין.

דער לערער פון דייטש, א גרויסער געלערנטער, האט געזאגט צו זיין מוטער: דיין זון האט זייער א טייערע קאפ, ער איז אויך זייער א וואויל־ער; אבער ער דערלויבט זיך שוין צופיל. ער העלפט ארויס אנדערע, וועו מען טאר דאס ניט טאן, און לאזט זיך ניט דיסציפלינירן. איך האב אים זייער ליב פאר זיינע גרויסע מעלות, אבער איר מוזט אויפ־פאסן אויף אים, ער זאל פאלגן נאטשאלסטווא. אויב ניט, וועלן אים זיינע אלע מעלות ניט העלפן און ער וועט ניט קענען פארטזעצן זיין בילדונג.

דער פראנצויזישער לערער האט זיך אויסגעדריקט, אז ער וואלט זיך געשאצט איבערגליקלאך, וועו ער האט אזא זון ווי באראכאוו.

אפילו דער דירעקטאר פון גימנאזיע, מארקאוו, א באוואוסטער אנטי־סעמיט, אז ער האט געדארפט רעקאמענדירן איינעם פון זיינע בעסטע פרייגט, א ק ר י ס ט, א גוטן רעפעטיטאר פאר זיינע קינדער, האט צו אים געשיקט דעם א י ד י ש ן גימנאזיסט באראכאוו, וואס איז געווען קענן געזעץ. דאך האט זיך דער אנטיסעמיטיזם ארויסגעווייזן אין א סך האנדלונגען בנוגע בארי׳ן.

דער קורס פון לאטיין ענדיקט זיך אין זעקסטן קלאס. די שריפטלאכע ארבעטן פון די עקזאמענס וועלן פריער דורכגעקוקט פון די לערער אוו דעם דירעקטאר; זיי שטעלן אוועק זייערע צייכנס. די ארבעטן וועלן

לייענט ער זייער פיל. וועז ער עסט, קוקט ער מיט א האלב אויג צום עסן אוז די אנדערע האלבע אנדערהאלבן אויגן זיינען ארייננעטאן אין בוך. אין א קורצער צייט דערפילט ער, אז עפעס קומט פאר מיט זיינע אויגן אומגעווייניגאכט. ער ווערט עקזאמינירט פון א ספעציאליסט, וועלכער גיבט אים, אז ער האט גענצלאך פארלוירן די קראפט פון זיין רעכטן אויג. ער דערקלערט אים, אז צו דעם אויג קען מען שוין ניט העלפן, אבער ער מוז לייענען וואס ווייניקער. כדי צו פארהיטן דאס צווייטע אויג פון אן ענלאכער קאטאסטראפע.

10. די צוגרייטונג צו אן אינקוויזיציע

דערווייל פאראינטערסירט זיך בארי מיט די סאציאלע פראגן, וואס ווערן באהאנדלט אין דער אונטער־ערדישער ליטעראטור. אמת, זיין פאטער איז אן אפיציעלע פערזאן. אלס לערער שטייט ער אונטער דער דירעקטער אויפזיכט פון די באאמטע (דיעקטאר און אינספעקטאר) פון מאלקס־בילדונג. אלס אזעלכער מוז ער זיין זייער צופרידנעלאך; ער מוז זיין א פיינט פון אלע, וואס טרעטן ארויס געגן דער עקזיסטירנדער ארדנונג; עס טאר זיך אין זיין הויז ניט געפינען קיין אומלענאלע ליטעראטור. אבער גראד דערפאר איז ער פארעכנט אלס לאיאלער געזעץ־היטער, און עס איז אים לייכטער ווי אנדערע צו נעמען אן אנטיי אין פארשידענע אונטער־ערדישע ענינים. וועז עס ווערט א חשר, אז מען האט געוואלדן אן אויג אויף דעם קאנספיראטיוון דרוק, פירט מען אלץ פארזיכטיק אריבער ביינאכט צום לערער באראכאוו, וועמען קיינעם וועט נאר ניט איינפאלן צו פארדעכטיקן אין קאנספיראציע. און די פאליציי, איבערפאלנדיק דעם פלאץ, וואו מיט א טאג פריער האט זיך געפונען דער דרוק, גייט צוועק מיט א נאז.

א געוויסן קאנספיראטאר קריטשעווסקי ווערט ענג אין דעם קווארטאל, וואו מען האט אויף אים געוואלדן א פארדאכט, אז ער איז ניט כשר; ער ווערט אריינגענומען פון די באראכאוס אלס עקסטערן־קווארטיראנט, באזארגט זיך מיט א מענטשלאכן שארבן און שטעלט אים אוועק אויפ'ן פענסטער, כדי אפצוואווענדן יערן פארדאכט פון זיך.

די פאליציי מאכט א באזוך ביי א געוויסער סאציאליסטקע, פרייליז פערלין, און מען געפינט ביי איר קאמפראמיטירנדע בריף פון איר חתן פיאלקאוו, א קאנספיראטאר־טעראריסט. עס גיט זיך איין חברה צו לאזן אים ווייטער באציטנס, איידער ער קומט צו זיין כלה, וואו פאליציי דערווארט אים שוין. קומט ער באלד אין דעם זיכערן הויז פון דעם לערער באראכאוו, וואו חיה רייכיל באראכאוו טוט אים איבער, הייסט אים אויספוקן ווי א קראנקן, וועלכן מען מוז פירן אונטערן ארעם, און אזוי ארום ברענגט זי אים אין א זיכערן פלאץ און פון דארט פירט מען אים שוין אוועק מיט א פור צו א וואקזאל פון אן אנדער סטאנציע, ווייל אויפ'ן פאל־טאוער וואקזאל ווארט שוין אויף אים די פאליציי.

דיק, אז מיט דעם אויסדרוק זוכט מארקאוו צו צייגן, אז ער גלויבט אים ניט, האָט געענטפערט טראָציק: „איך דאַרף ניט איבערקוקן צ ו ו י מאָל.

דער דירעקטאָר האָט צוגענומען בארי׳ס פּאָפּיר און האָט עס באצייכנט מיט א דריי. עס פּאַרשטייט זיך, אז פּאר אזא געגנשטאַנד, וואָס מארקאוו אליין האָט אים אלע מאָל געגעבן דעם צייכן פינף, האָט בארי ניט געקענט פּלוצלונג ווערן אזוי אומוויסנדיק, צו באקומען א דריי. דאָס ערנסטע, וואָס ער האָט אים געקענט געבן, לויט אלע געזעצן פון לערערשן עטיקעט, וואָלט נעדאַרפט זיין ניט ווייניקער ווי פיר. אָבער דאָס וואָלט מארקאוו׳ן ניט געפּירט צו זיין צווויק: זיין פיר וואָלט בטל געווארן צווישן דער גרויסער צאָל פינפן. אָבער א דריי האָט ניט געקענט בטל ווערן. מארקאוו האָט אליין צוגעגעבן, אז דעם דריי האָט ער אים געגעבן פּאר זיין חוצפּה.

וועז בארי׳ס פּאָטער האָט פּארלאַנגט פון בארי׳ן, אז ער זאָל זיך מעלדן אין אוניווערסיטעט, (דאָס איז דאָך דעמאָלט געווען דער ענד־צוועק פון שטודירן), האָט אים בארי דערקלערט, אז אזעלכע „ליבע־ראָלע" פּערזאָנען, ווי מארקאוו, געפינען זיך אויך אין די אוניווערזיטעטן, אזוי אז קיין גוטס פון דער אוניווערזיטעט־בילדונג קען מען סיי ווי ניט דערווארטן. אזוי ווי אין יענע צייטן האָבן זיך שוין אננעפאַנגען אומרועז אין די אוניווערזיטעטן, האָבן בארי׳ס ארגומענטן געהאָט די נעווינשטע ווירקונג אויך אויף זיין פאָטער, וועלכער איז שוין מער ניט באשטאַנען אויף זיין פאַדערונג.

12. בארי שטייט צום פּריזיוו, פּארלירט נאָכאָמאָל זיינע קאַלאָשן און טיילווייז אויך זיין פּרייהייט.

אין יאָר 1902 שמייט בארי צום פּריזיוו. לויט דעם באשטאַנד פון זיין משפּחה האָט ער די צווייטע פּארלייכטערונג, און ווערט באפּרייט פון דעם רעגולערן דינסט. דאָן עקזאָמענירט מען זיין פּיזישן צושטאַנד, אויב ער פּאסט זיך פּאר׳ן רעזערוו. דער דאָקטאָר טוט א קוק אין זיין רעכטער אויג און רופט אוים: „א גענצלאָך בלינדער מענטש!" ס׳פּארשטייט זיך, אז ער וואָלט באפּרייט געווארן; ביי בארי׳ן איז אָבער דער אמת, די וויקר־לאָכקייט, העכער פון אלץ, און ער רופט זיך אָן צום דאָקטאָר: „א מענטש האָט צוויי אויגן." די באמערקונג האָט אים געקאָסט זיין פּרייהייט פּאר עטלאָכע וואָכן, ווייל ער האָט געמוזט גיין אויף דער לערע מיט די אזוי־גערופענע ראָטניקעס, ביז אים האָט זיך איינגעגעבן צו איבערצייגן די העכערע באַאמטע, אז דער דאָקטאָר האָט אים אומרלאָך באוואַנדלט און ער איז באפּרייט געווארן.

גייענדיק פון פּריאָם, האָבן זיך די גוים פּארטשעפּעט מיט די אידן, אַנגעהויבן זיי באליידיקן. בארי האָט גלייך אַרגאַניזירט א גרופּע פון אידן מיט אייניקע פּארערער זיינע פון די קריסטן, און מען האָט אַנגעפאַנגען א ריכטיקן געשלעג. געהאלטן האָט עס, אז די גרויסע כאָפּטע

דערנאך אפגעשיקט אין קרייז. פאלטאוועך נימנאזיע האט באלאנגט צום קיעוועך קרייז. די פראפעסאָרן פון קרייז מיט דעם דיען פון אוניווערזיטעט, וואו די סטודענטן וועלן דאָרפן לערנען, גיבן זייער אפשאצונג און שיקן דערנאך צוריק אין גימנאזיע זייער מיינונג. אויב די צייכנס, וואס די לערער פון גימנאזיע האבן אוועקגעשטעלט, זיינען פארדינטע אדער ניט. די באמערקונגען קומען געווייגלאך אן אין גימנאזיע, וועו די תלמידים זיינען שוין אין זיבעטן קלאס. איז וועו בארי איז געווען אין זיבעטן קלאס, איז געווען דער קלאסן־אפוטרופוס דער לערער פון מאטעמאטיק, טשערנישעוויטש, זייער א ליבעראלער מענטש, וועלכער האט בארי'ן זייער ליב געהאט. קומט דער טשערנישעוויטש איינמאל אריין מיט אן אומעטיקן פנים און באקלאגט זיך אויף אומגערעכטיקייטן, וואס וועו באגאנגען דאָרט, וואו עס איז אמווייניקסטן צו דערוואַרטן אזעלכעס — צוויישן די לערער פונ'ם יונגן דור. דערנאך האט ער דורכגעלייענט א פאפיר, וואס איז אנגעקומען פון קרייז, וואו עס וועט דערקלערט, אז אין די לאטיינישע עקזאמענס זיינען צו דריי סטודענטן געגעבן געוואָרן ניט קיין פארדינטע צייכנס: צוויי האבן געקראגן העכערע צייכנס, ווי זיי האבן פארדינט (די צוויי זיינען געווען קריסטן) און איינער האט באקומען א קלענערן צייכן, ווי אים קומט. „און די עולה איז באגאנגען געוואָרן קענן אונזער הויך־געלערנטן בארמאנטער פאקט איז באוואוסט געוואָרן צו בארי'ס פאטער פון זיינעם א קריסטלאכן תלמיד, מיט וועלכן ער האט געלערנט העברעאיש. בארי גופא פלענט אזעלכע פאלן קיינמאל אין הויז ניט דערציילן.

וועו באר האט געהאלטן ביי ענדיקן גימנאזיע, אין יאר 1900, האט עס געהאלטן דערביי, אז ער זאל קריגן דעם גאלדענעם מעדאל, וואס וועט יעדעס יאר געגעבן צום בעסטן תלמיד. דער צווייטער נאך בארי'ן איז געווען א קריסט, רינדענקא, בארי'ס א גוטער פריינט, א גאנץ פייאיקער און ארנטלאכער יונגערמאן; אבער זיין פאטער איז געווען א באקאנטער אידן־פיינט. דער אנטיסעמיטישער און פארביסענער דירעקטאר מארקאוו האט געזוכט א מיטל, אוועקצונעמען פון בארי'ן דעם מעדאל. דער דירעקטאר איז אויך געווען דער לערער פון דער רוסישער שפראך און ליטעראטור. וועו מען האט פארגעבן די סטודענטן צו שרייבן א געוויסע אפהאנדלונג אלס לעצטער עקזאמען, האט בארי דערלאנגט זיין פאפיר דער ערשטער. דער דירעקטאר האט א זאג געטאן: אזוי ניך? איך וואלט אייך ראטן, יונגערמאן, איבערצוקוקן אייער שריפט. — איך האב שוין איבערגעקוקט, איז געווען בארי'ס ענטפער. — פונדעסטוועגן וואלט איך אייך ראטן, עס איבערקוקן. בארי, באמערקנ־

באראַכאוו: „מזל־טוב אייך פאר אייער אייניקל פון באָרי'ן." באָרי איז צו יענער צייט ניט נאָר ניט נעווען פארהיראַט, ער איז נאָך אפילו ניט געווען פאר'קנס'ט. מאַמענטאן האָט זיך דער לערער באראַכאוו פאר־לאָרן. ער האָט אָבער גלייך פארשטאַנען, אז אזא מזל טוב וואָלט אים ה' ראַבינאָוויטש ניט אָפגענעבן, און טאקע גלייך גייט צו אים ראַבי־נאָוויטש צו מיט א בוך (אן אלמאנאך אין רוסיש, ארויסגענעבן פון דעם קרעמענטשוגער ראַבינער פריידענבערג), וווייזט אים אן ארטיקל פון באָרי'ן און זאָגט: „איר זינדיקט דאָך אויך אונטער אין אזעלכע זאכן."

14. נאָכ'ן קעשענעוועד פאָגראָם

אויב אין 1881 האָבן באָרי'ס עלטערן צוזאמען מיט אים עמיגרירט פון זאָלאָטאָנאש קיין פאָלטאַווע, האָט אָבער דער קעשענעוועד פאָגראָם באָוואוינט זיינע עלטערן צו נעמען דעם וואַנדער־שטעקן פאר גאָר א וווייטער נסיעה. זיי האָבן באשלאָסן צו עמיגרירן נאָך אמעריקע. עס האָבן זיך אָנגעהויבן פארהאַנדלונגען און איבערדענקונגען, אויב אלע זאָלן גלייך פאָרן, אדער נאָר נעוויסע מיטגלידער פון דער משפחה זאָלן דערווייל פאָרן. באָרי האָט אָבער דערקלערט, אז ער קען בשום אופן ניט פאָרן. אונטער דער צייט איז ער א חתן נעוואָרן פאר דער איצטיקער מוטער פון זיינע צוויי קינדער, ליובא באראַכאוו, דעמאָלט ליובא מעלצער. אמת, ניט ער, ניט זיינע עלטערן אדער זיין כלה'ס עלטערן זיינען נעווען אין א לאָגע, אז מען זאָל קענען עמיגרירן אלע צוזאמען, און נאָך מיט א פארגרעסערטער משפחה. דאָך, ביי א נעוויסער אנשטרענגונג פון יערנס זייט וואָלט מען עס געקענט וויי עס איז דערמענלאכן. עס האָט זיך אָבער גלייך ארויסגעוויזן, אז אויסער דעם דערמאָנטן מאָטיוו, וואָס באָרי האָט לפנים אָנגענעבן צו זיינע עלטערן, איז נעווען זייער א טיפע סבה, וועלכע קיינער און קיין זאך האָט ניט געקענט באזייטיקן.

נאָך דעם קעשענעוועד פאָגראָם פון פסח 1903 האָט זיך פארשפרייט א פאָגראָם־שרעק צווישן אלע אידן אין רוסלאַנד, און דא און דארט האָבן זיך אָנגעהויבן גרינדן זעלבסט־שוץ־נעזעלשאפטן. פון זייטיקע קוואלן האָבן זיך באָרי'ס עלטערן דערוואוסט, אז ער טיילט אוים נעווער צו מיטגלידער פון דעם זעלבסט־שוץ. זיי האָבן אָבער ביי אים קיין זאך ניט געפרענט וועגן דעם, ווייל דאָס איז נעווען נאָך קאָנספיראַטיוו און עס איז צו זיי איבערגענעבן נעוואָרן בסודי סודות. אָבער ד ע ר פעריאָד באלאָנגט שוין צו דער צייט, וועו באָרי איז שוין נעבליבן אין רוסלאַנד און זיינע עלטערן זיינען אוועקגעפאָרן קיין אמעריקע. וועגן דער טעטיקייט און דעם פלאָץ, וואָס באָרי האָט פארנומען אין דער זעלבסטשוץ־באוועגונג, וועלן שוין נעווים זיינע חברים קענען נעבן מער אינפאָרמאַציע און א בעסערע אָפשאַצונג. אלזא קענען מיט דעם אייגנטלאך פארענדיקט וווערן די זכרונות, וואָס זיין פאָטער האָט אונטערנומען צו שרייבן וועגן אים.

פון זייערע קענגער זאל זיך אפטראגן. די פאליציי האט עס אבער באמערקט און א לאז געטאן זיך צום שלאכט־פלאץ. בארי האט אויסגערופן צו זיינע לייט: „עי, חברים, פון וועמען, פון וועמען, אבער פון דער פאליציי קענען מיר נעווים קיין נערעכטיקייט ניט דערוואַרטן. טראגט זיך אפ באצייטנס.“ ער האט אלע חברים אוועקגעלאזט אין פארוים און דערנאך האט ער זיך שוין אויך נעלאזט לויפן. איינער פון די נאכ־אגער, א שנעלער לויפער, האט אים אנגעיאגט, אנגעטראטן אויפ'ן קאלאש; בארי האט גלייך אראפגעווארפן דעם געפלאצטן קאלאש פונ'ם פוס און איז ווייטער נעלאפן. דער נאכיאגער האט זיך אפגעשטעלט אויפ־הייבן דעם קאלאש, א וואַרף נעטאן אויף בארי'ן, אבער דער קאלאש איז פארבייגעפלויגן. בארי האט זיך אומגעקוקט און באמערקט, אז איצט איז זיין נאכפאלגער עטוואס ווייטלאך פון אים; ער האט בליץ־שנעל אראפ־געכאפט דעם צווייטן קאלאש און גלייך נעטראפן מיט אים זיין פאר־פאלגער אין פנים, אזוי, אז יענער האט זיך פארדרייט און בארי'ן איז שוין אויף אזא אופן נעלונגען צו אנטלויפן אין נאנצן. אזוי ארום האט בארי פארלוירן נאך א פאר קאלאשן, אבער דאס מאל האט ער שוין קיין באלוינונג ניט באקומען...

13. בארי, נאך פאר זיין חתונה, מאכט זיין פאטער פאר א זיידן.

בער באראכאוו האט זייער פרי אנגעהויבן צו שרייבן. נעשריבן האט ער וועגן פארשידענע ענינים און איז פארשידענע שפראכן, אבער מער פון אלץ אין רוסיש. דאס איז דאך נעווען די איינציקע שפראך, אין וועלכער ער האט נעקענט דערוואַרטן. אז מען וועט אים דרוקן, וויל אלס נעלערנטער איז ער באוואוסט נעווארן דורך רוסישע נעלערנטע.*)

ער שיקט א פילאסאפישע אפהאנדלונג דעם זשורנאל „רוסקאיא מיסל“. מען דריקט אים אוים זייער א שמייכלהאפטע מיינונג וועגן זיין ארבעט, אבער מען וויזט אן נעווייסע טעמים, פארוואס גראד איצט קען מען זיין ווערק ניט דרוקן; טעמים. אין קיין פאל פון אים, בארי'ן, ניט אפהענגיקע; אבער זיין לאנע ווערט ניט לייכטער. ער קריגט דערמונטערונ־נען און אפילו צוזאגן, אבער ווייטער פון דעם גייט עס ניט.

איינמאל קומט ארויס בארי'ס פאטער צום באוואוסטן העברעאישן נעלערנטן און פרוכטבארן שרייבער, אלכסנדר זיסקינד ראבינאוויטש, ווע־כער איז איצט אין ארץ ישראל, אבער צו יענער צייט (ארום יאר 1900) האט ער נעוואוינט אין פאלטאווע. רופט זיך אן ראבינאוויטש צו מ. א.

*) אין אנדערע עראינערונגען זועגן בארי'ן, וועלכע דער שרייבער פון די שורות האט געשיקט צו ה' רעוואוצקי'ן פאר א זאמל־בוך, וואס די לינקע פועלי־ציון גיבן ארויס, ווערט באשריבן ווי אזוי א געוויסער רוסישער פראפעסאר לעסעוויץ האט בארי'ן געהאלפן דורכצושלאגן זיך א וועג צו בארימטקייט אלס נעלערנטער.

ער געבעטן אונזער ברכה פון עלטערן, אז ער זאל באגליקן אין זיין וועג און אין זיינע אנדלונגען. ער האט אונז אויך געבעטן, אז מיר זאלן זיך ניט באאומרואיקן, אויב ער וועט ניט שרייבן, ווייל ער וועט זיין זייער באשעפטיקט: „אויב מיט אים וועט עפעס פאסירן, וועלן מיר געווים הערן פון דעם.“ ליידער, איז דאס, אביסל שפעטער, מקוים געוואָרן...

וועז ער איז שוין געווען אין אמעריקע, און איך האָב אמאל אין א געשפרעך מיט אים אויסגעדריקט מיין פארדרוס אוז צער, פארוואס איך בין צו אים זייער שטרענג געווען און פלעג אים שטארק באשטראפן פאר יעדן „פארברעכן“ (די אנדערע קינדער האָב איך זייער זעלטן באשטראפט, מאנכע קיין מאל מיט קיין האנט ניט באריהרט). האט ער, כדי צו בארואיקן מיך, וויי זיין שטייגער איז אלע מאל געווען, געזאגט: „איך וואלט געווים ניט געווען דאס, וואס איך בין, וועז ניט דיין שטרענגקייט“, הערביי דער־מאנעדיק מיר שלמה המלך'ס „חוסך שבטו — שונא בנו“, אוז דעם רוסישן: „פאר איין געשלאגענעם גיט מען צוויי ניט־געשלאגענע, אוז מען נעמט נאך ניט.“

דאָך בעט זיך א נאָכוואָרט, נאָר דעם אַלעמען, וואָס איז אויבן נעזאָגט געוואָרן.

15. נאָכוואָרט

נענוג אין דריטער פערזאָן! נישקשה, כ'מעג פילן שטאַרקער די ביטערקייט פון דעם פאַרלוסט. כ'האָב אַלס דער פאָטער פון אזא אוצר געמענט האָבן מער פארשטאַנד. ווי אָפצוהיטן אים און ניט דערלאָזן צו דער מענלאַכקייט פון אזא טראגישן קאָטאַסטראָפאַלן סוף. אמת, מיט דעם מאַנעוור פון איבערגעבן אַלץ אין דריטער פערזאָן האָט אויך ניט אַלע מאָל זיך מיר איינגעגעבן אָפצואוועגדן, צי פארקלענערן די טיפקייט פון מיין בראָך; מערערע מאָל איז מיר אויסגעקומען איבערריסן מיין ארבעט, ביז די זודיקע טערן זיינען אָפגעפילט געוואָרן אויף אזוי פיל, אז איך זאָל קענען ווייטער פארטזעצן. דאָך, בארואיקנדיק זיך אביסל, האָב איך טיילמאָל זיך אזוי פארגעסן, אז מיר האָט זיך אפילו איינגעגעבן ארויסצוברענגען א שפאַס, א קאָמיזם. אין וואָס קען באשטיין דעם לעזער'ס שולד, אז ער זאָל דערפן באַלעמטיקט ווערן, באשטראָפט זיין מיט טויטן ערנסט? ווי באַלד אָבער דער וויכטיקסטער טייל פון מיין ארבעט איז שוין פארענדיקט, מעג איך ווידער פארזוכן דעם טעם פון דער ביטערניש, וואָס כ'האָב געפילט אין אנפאנג פון אָט דער שילדערונג.

אַלזא, צוריק צו נאטירלאַכער ארבעט. ווידער אין ערשטן פערזאָן. איך האָב אין זינען געהאָט, צוויישן אנדערעם, אויך צו ווארפן א ליכט אויף דער שיינבארער מעטאַמארפאָזע, אויף דעם באשיינפערלאָכן אומנאטירלאַכן שפרונג, וואָס מאנכע פון די, וואָס שילדערן בער באַראַכאָוו'ן, שרייבן אים צו; איך גלויב, אז ביז א געוויסער מאָם האָט זיך דאָס מיר איינגעגעבן. זיי וועלן אפילו אויסגעפינען, אז זיין פועלי־ציוניזם און זיין שפעטער אנטפלעקטע טעאריע פון „סטיכישע נויטוועניקייט" האָט געהאָט איר אורשפרינגלאַכע יניקה אין יענער אטמאָספערע, וואו ער האָט געהאָט צו פארקערן אין זיינע קינדער־יאָרן און וואו, טאָקע דורך דער „אומבאַוואוסטזיניקער" סטיכישער נויטוועניקייט, עס האָבן זיך איינגעלעבט די אידעען פון אלוועלטלאַכן סאציאלזם זייט ביי זייט מיט די אידעען פון אולטרא־ציונזם.

איך וויל דאָ נאָר אנצייגן אויף צווויי שפעטערדיקע מאָמענטן פון ב. בארַאַכאָוו'ס קורצן לעבן.

אין גיכן נאָר אונזער קומען קיין אמעריקע, האָבן זיך אנגעפאנגען פארהאנדלונגען וועגן בארי'ס אריבערקומען אהער. באזונדערס מענלאַך האָט עס אויסגעזען נאָך זיין התונה. און עס זיינען שוין געווען פארטיק אַלע פלענער. פלוצלונג באקומען מיר א ידיעה, אז דעם פלאָן פון פאָרן אין אמעריקע מוזן זיי דערווייל אויפגעבן. וויל די געשעענישן אין רוסלאנד (די איבערקערעניש אין 1905-1906) רופן אים אהין. דערביי האָט

ליובע און בער בארַאכאָוו

ליובע באראכאוו:

דיין אפשיד

(אויס'ן „בוך פון אונזער לעבן")

„אין אזא צייט איז ניט שווער צו שטארבן!" — האסטו אויסגערופן אין שטארקער באגייסטערונג, לייענענדיק די ידיעות וועגן די געשעענישן אין רוסלאנד, אין מערץ 1917. כ'האב זיך דערשראקן פאר דיין מוטיקער באציאונג צום טויט, הגם פון קיין פחד האסטו קיינמאל ניט געוואוסט...

ס'האט דיך געצווינגן קיין רוסלאנד. אבער נאך עטלאכע חדשים האט גערארפט נעבוירן ווערן אונזער צווייט קינד. האסטו גובר געווען דיין באגער און באשלאסן אפצולייגן די נסיעה קיין רוסלאנד און זיך איבערצוגעבן דיין וויסנשאפטלאכער ארבעט.

האבן אבער דיינע חברים אנגעהויבן דיך רופן. יעדן טאג פלעגן קומען טעלעגראמעס. איינמאל, דרויי ביינאכט, ווען דו ביזט נעקומען פון א פארזאמלונג און איך האב דיר געווייזן די לעצטע צוויי טעלעגראמעס, וואס רופן דיך אהין, האסטו אויסגערופן: „איך קען דאס ניט מער איבערטראגן: איך מוז פארן." און וואכן לאנג האב איך געווויינט, אן אויפהער: וואס זאל איך טאן? פארן מיט דיר? בלייבן?

דו האסט מיר פארגעלייגט, צו בלייבן. אבער וואס וועט דא זיין מיט מיר, מיט די קינדער? ווי זאל איך דא בלייבן מיט די צוויי קינדער־לאך אן דיר? ס'וועט דאך קיין שמייכל ניט קומען איבער מיינע ליפן די נאנצע צייט, וואס דו וועסט זיין דארט אין רוסלאנד און איך מיט די קינדער דא אין אמעריקע. ווויי, וואס פאר א טעות איך האב נעהאט! נאאיוו בין איך געווען. כ'האב ניט געוואוסט, וואס ס'וואלט אויף מיר! זע, אפילו וען ס'שטארבט אוועק דער טייערסטער מענטש אין לעבן, לערנט זיין פרוי נאך יארן ווידער שמייכלען — הגם אפילו אנדערש, ווי אמאל — אבער דאך שמייכלען און זיך פרייען מיט דער זון, מיט דער בלום, מיט'ן זאנפטן ווינטל, וואס בלאזט.

— „און טאמער וועט זיך דיר טרעפן אן אומגליק?" — האב איך פאר דיר געווויינט.

— „אן אומגליק קען זיך טרעפן אומעטום, אויך גייענדיק אין נאס."

און דו זאגסט מיר אנטשלאסן:

— „א סאלדאט בין איך. מ'רופט מיך און איך מוז גיין!"

זייגען מיר אלע געפארן, דו, איך און אונזער ליכטיק מיידעלע, וואס איז נאך ניט אלט געווען קיין פינף יאר און וואס האט אזוי מורא געהאט פאר רוסלאנד, וואו „מ'שיסט" און „מ'הונגערט".

XXX

איך האָב געקוסט אויפ'ן קינד און דאָס הארץ האָט מיר פארקלעמט. וועט זי מיר ניט ערגעץ וואו פארלוירן גיין? אויפ'ן וועג? אין רוסלאנד? דאָס הארץ האָט אין מיר געציטערט.

— קינד מיינס, זאָל פאפא אלייז פארן אין רוסלאנד און מיר זאָלן דאָ בלייבן? צי זאָלן מיר אלע פארן אין רוסלאנד?

— איך וויל, אז מיר זאָלן אלע בלייבן דאָ. וועט ער פארן אליין, וועט ער בענקען נאָך אונז. וועלן מיר אלע פארן — וועלן מיר דערטרונקען ווערן.

— קינד מיינס, וועז פאפא וואָלט דעמאָלט ניט געפארן אין רוסלאנד, וואָלט ער זיכער ניט אזוי שנעל פארלאָזט דאָס לעבן און אונז. — —

— דאָס שיף וועט אונז ברענגען אין צפון־אייראפע און פון דארט וועלן מיר זוכן א וועג צו קומען אין רוסלאנד.

אבער איך דארף דאָך געלעגן ווערן, אין עטלאכע וואָכן בלויז. אך, ווי שלעכט מיר איז. אזוי פיל יארן האָבן מיר אפגעלעבט אן זיכערקייט מיט'ן מארגנדיקן טאג. איצט צום ערשטן מאָל האָבן מיר זיך עפעס ווי ס'איז איינגעארדענט. און פלוצים אלץ איבערלאָזן, וואָנלעז ווייט, ווייט, צו מלחמה, רעוואלוציע, פיין און שרעק.

צו וואס האָב איך נאָר וואָס איבערגעקומען די שווערע קראנקהייט, די נעפערלאכע אפראציע? וואָס וואלט אויף אונז? וואָס וועט ווערן פון די קינדער? וואָס וועט זיין מיט אונז?

דו אבער האסט אינגאנצן געלעבט מיט'ן נעדאנק וועגן רוסלאנד. ס'האָט דיך געצויגן אהין, דו האסט קיין רו ניט געפונען. עלף יאר ביזטו דארט ניט געווען.

* * *

מיר זיינען אריבערגעפארן דעם אקעאן. איך בין געבליבן אין שוועדן. דו ביזט געפארן ווייטער. איך וואלט אויף דיינע בריף. איך וואלט אויף א קינד.

האסטיק אנטוויקלען זיך די געשעענישן.

* * *

דעם ערשטן אויגוסט ווערט געבוירן אונזער זונעלע. דו האסט נאָך ניט באקומען די דערלויבעניש, אריינצופארן אין רוסלאנד. באקומענדיק די טעלעגראמע, אז דאָס קינד איז געבוירן, קומסטו צוריק קיין סטאקהאלם. פרייליך, לוסטיק, אויפגעראמט. „איך דאנק דיר, טייערע, וואָס דו האסט געבוירן אזא פראכטיק באשעפענישׂ."

— איך וואלט עם קיינמאל ניט וועלן איבערלאָזן! אזוי וואָלט איך עם שטענדיק וועלן טראגן אויף די הענט, — האסטו געזאגט דעם דריטן טאג נאָך דיין צוריקקומען, דריקנדיק צום הארצן דיין קליינינקן זונעלע.

און דו האסט זיך געגרייט צו פארן אין רוסלאנד.

— ווי וועסטו בענקען נאָך אונז. — האָב איך געזאגט מיט פרייד

י. בן־צבי:

פון די גרינדונגס־טעג

(יובלע־זכרונות)

1

בער באראכאוו'ן האָב איך נענטער געקענט זינט זיינע יונגט־יאָרן, וועו ער איז אלט געווען צוועלף אדער דרייצן יאָר. אין דער היים און צווישן חברים פלעגט מען אים רופן פארצווינגן אויף רוסיש — „באריא", און ערשט אין א שפעטערער תקופה פון זיין לעבן, וועו ער איז, אין צוזאמענ־האנג מיט זיינע אנשויאונגען און זיין געזעלשאפטלאכער טעטיקייט, אריבערגענגען פון רוסיש אויף אידיש, האָט זיך אויך זיין נאָמען גע־ביטן אויף „בערל". אבער די שפראך, וואָס אין איר האָט ער גערעדט און געטראכט, די שפראך פון נאָס און שול, וואָס אין איר איז אויס־געוואקסן און דערצויגן געוואָרן דער רוב פון דער אידישער יוגנט אין אוקראינע אין די ניינציקער יאָרן פון פארנאנגענעם יאָרהונדערט, — איז געווען די רוסישע.

באראכאוו'ס עלטערן זיינען פון פריערדיקן דור פון השכלה. דער פאטער איז געווען א העברעאישער לערער אין פאלטאווע — איצט איז ער א העברעאישער לערער אין אמעריקע — און האָט פארדינט זיין ברויט דורך שווערער ארבעט טאָג און נאכט, סיי אין שול, סיי אין פריוואטע לעקציעס. אונטער'ן צארישן פאליטישן רעזשים, וואָס האָט נע'רודפ'ט מיט באזונדערע גזרות די שטרעבונג פון די אידן נאָך בילדונג, פלעגט מען עס באטראכטן פאר א גרויס גליק, אויב איינעם האָט זיך איינגענעבן צוריינ־צוברענגען זיין זון אין א רעגירונגס־גימנאזיע. און קוים איז אזא בחור אריין אין גימנאזיע, פלעגט זיך דער פאטער נעווייגלאך שוין ניט שטארק אינטערעסירן מיט זיין אידישער דערציאונג.

אזוי האָבן מיר נעהאָט אין פאלטאווע מענטשן, איבערגעגעבענע דעם געדאנק פון חבת ציון, וואָס האָבן אלע יאָרן נעקעמפט קעגן דער אסימי־לאציע. קוים האָט זיי אבער צוגעשפילט דאָס גליק, אריינצוברענגען זייערע קינדער אין די רעגירונגס־שולעס (רוסישע, נאטירלאך), האָבן זיי פאר־נאכלעסיקט זייער אידישע דערציאונג. און ענלאכע זאך האָט געטראָפן מיט'ן יונגן באריא.

די אוקראינישע נובערניע־שטאָט פאלטאווע האָט זיך ניט אויסגע־

אוּן שמאַרץ. אוּן טיף אין האַרצן האָט עפּעס אָננעהויבן וועבן זיך אַ שטיקל האָפענונג, אפשר וועט דיין שטאַרקע לִיבשאפט דיך אָפהאַלטן, אַוועק־צופאָרן אין רוסלאַנד אָן אונז.

— וואָס קען מען טאָן? איצט איז אַ צייט, וועו מ'מוז פאַרבייגן דאָס פּריוואַטע לעבן. אָט האָב איך אזוי פיל יאָרן אָפּגעאַרבעט אויף מיינע פאַרשונגען, אוּן איצט מוז איך זיי איבערגעבן דער צענזור, אין פּרעמדע הענט.

אוּן דו ביזט פון אונז אַוועקגעפאָרן. נאָך ביי דיין לעבן זיינען פאַר־לוירן געוואָרן דיינע פאַרשונגען. אוּן פונ'ם לעבן ביזטו אַוועק אייגזאָם, ווייט פון אונז דרייען, ווייט פון מיר, פון דיין קלייגער טעכטערל, ווייט פון דיין זונעלע, דעם פיר־חדשים'דיקן.

ישראל (ס׳לעבן נאָך צווישן אונז אין ארץ ישראל עטלאכע פון די ערשטע בילו׳ים, צווישן זיי אויך פּאָלטאַוער), האָט דאָ אויפגענשפּראָצט אויך א קולטורעלע באַוועגונג און א גייסטיקע פּראַיזנטערעסירונג מיט דער אידישער געשיכטע, מיט דער נייער נאַציאָנאַלער באַוועגונג, די קולטור־ווערטן פון אידנטום, העברעאישער דערציאונג, מאָדערניזירטע שולן, אידישע ביבליאָטעקן א. א. וו.

צווישן די דאָזיקע צוויי שטראָמען איז אויפגעוואקסן און דערצויגן געוואָרן באָריא, וואָס איז נעוועז באשענקט מיט אויסערגעווענלעכע פייאיקייטן. ער האָט איינגעזאפּט אין זיך די שטראָלן פון דער סאָציאָליס־טישער באַוועגונג און די שטראָלן פון דער נאַציאָנאַלער באַוועגונג. צווישן „איסקרא" *) פון איין זייט און „בני משה" און חובבי ציון פון דער צווייטער זיים, האָט ער געמוזט זיך אויסהאקן זיין וועג. אין א גלייכער לאָגע האָבן זיך געפונען א סך פון דער יונגט אין זיין צייט, און אויך אין פריערדיקן דור. א טייל זיינען צוועק רעכטס, א טייל לינקס. אָבער סיי די, סיי די האָבען זיך נאָכגעשלעפּט נאָך א פּאַרטיקערל, און האָבן זיך אין צוועמאכט די אויגן, כדי ניט צו זען, וואָס ס׳טוט זיך אין צווייטן לאָגער. די חסידים פון דער אסימילאציע האָבן זיך ניט וויסנדיק געמאכט וועגן דער עקזיסטענץ פון דער נאציאָנאַלער פראָגע. זיי האָבן געטאָן ווי דער שטרויס־פויגל, וואָס באהאלט דעם קאָפּ און טראכט, אז קיינער זעט אים ניט. די אָנהענגער פונ׳ם אידישן נאציאָנאַליזם ווידער האָבן מיט געוואלט ארויסגעריסן פון זייער קרייז דעם פּראָבלעם פון קלאסן־קאמף, וואָס עקזיסטירט אין דער אידישער און ניט־אידישער וועלט, און האָבן אים אָפּגעלייגט אויף לעתיד לבוא, צי ווייל זיי האָבן אומבאַוואוסטערהייט געהאט אן אומקלארע ראיה, צי ווייל זיי האָבן בכונה אליין פּאַרשמעלערט זייער האָריזאָנט. ניט די ערשטע און ניט די צווייטע האָבן ניט געגעבן דער זוכנדיקער יונגט קיין פולן ענטפער אויף אלע אירע באַדערפנישן און ספקות. א סך האָבן נעפילט די סתירה פון די געגעבענע תשובות און די אינזייטיקייט פון די צוויי שטראָמען, ביז ס׳האָט זיך דורכגעבראָכן א וועג א נייער שטראָם, און זיך דערוואָרבן עקזיסטענץ־רעכט אין דער אידישער ווירקלאכקייט. דער דאָזיקער נייער שטראָם, וואָס נעמט ארום ביידע פראגן, די נאַציאָנאַלע און די סאָציאָלע, איז — דער פּועלי־ציוניזם, אָדער דער סאָציאָליסטישער ציוניזם. פּאָלטאַווע איז געווען איינער פון די פונקטן, וואָס פון זיי האָט זיך אַרויסגעריסן דער דאָזיקער קַוואַל, און באַראָכאָוו — איינער פון די גרויסע מייסטער, וואָס האָט געגעבן דעם יונגן שטראָם זיין ריכטונג.

נאָך בעת ער האָט געלערנט אין גימנאזיע, האָט ער זיך מחזק פון די וועגט פון דער גימנאזיע צונעגרייט פאר זיין שפעטערדיקער טעטיקייט. שוין פון קינדווייז אן האָט ער זיך צונויפגעלייגט זיין גייסטיקן פארמענן:

*) אזוי איז דעמאָלט אָנגערופן געוואָרן די סאָציאַל־דעמאָקראטישע פּארטיי, נאָך איר אומלעגאַלן אויסלענדישן אָרגאַן „איסקרא" (דער פונק).

צייכנט מיט קיין מאסן־באפעלקערונג און רעש'דיקייט. אחוץ עטלאכע מילן, האָט זי ניט פארמאָגט קיין פאבריקן, נאָר בלויז קליינע מלאכה; אויך מיט קיין גרויסן מסחר האָט זי זיך ניט נעקענט באריימען, אחוץ עטלאכע „יארידן" זומער־צייט, ווי למשל דער באקאנטער יאריב אוים'ן נאָמען פון אליהו הנביא. די דאָזיקע רואיקע און שטילע שטאָט האָט נע־לעבט בעיקר פונ'ם מסחר מיט די ארומיקע שטעטלאָך און דערפער. פון דעם האָבן נעצוויגן זייער פרנסה דער רוב אידן, אנדערע האָבן זיך באַ־שעפטיקט מיט מלאכה און פשוט'ער ארבעט. מחמת דעם פעלן פון א לעבעדיקער עקאָנאָמישער באַוועגונג האָן פון א קענטיקן פראָלעטאריאט, האָט זיך דאָ ניט אנטוויקלט קיין זעלבשטענדיקע ארבעטער־באַוועגונג, ניט ביי אידן, ניט ביי דער איבעריקער באפעלקערונג. אָבער אויב ס'איז ניט נעווען קיין ממשות'דיקער יסוד פאר דער אנטוויקלונג פון דער פראָ־לעטאריישער באַוועגונג, האָט שוין נעזאָרגט דערפאר די צארישע רעגירונג, וואָס האָט אויסגעקליבן די דאָזיקע שטילע שטאָט פאר א פארשיקונגס־אָרט, פאר א מין געטאָ פאר רעוואָלוציאָנערן. אזוי האָט נעוואָלט דער גורל, אז דאָ, אין פאָלטאָווע, זאָלן זיך קאָנצענטרירן דורך דער גזרה פון דער מאכט א סך פון די בעסטע כחות פון דער רוסישער אינטעליגענץ, מענטשן ווי דר. וואָלקענשטיין (פון דער אלטער רעוואָלוציאָנערער פארטיי „נאראָדנאיא וואָליא") מיט זיין פרוי, קאָראָלענקאָ מיט זיין הויז־געזינד, ביי וועמען ס'איז נעווען א מין פארזאמלונגס־פלאַץ פאר אלע אנהענגער סונ'ם פרייהייטס־געדאַנק; אהער פלעגט מען פארשיקן אויך פאָליטישע „פארברעכער" פון דער נייער תקופה, די גרינדער פון דער איסקרא און פון דער סאָציאל־רעוואָלוציאָנערער פארטיי, טאָלסטאָי'ס אָנהענגער א. א. ווו. צווישן אנדערע נעדענק איך, למשל, מארטאָוו, ברוך סטאָלפנער א. א. ווו.

א דאנק איר באזונדערן מזל האָט בכן פאָלטאָווע זוכה נעווען צו ערשט־ראנגיקע אינטעלעקטועלע כחות, וואָס האָבן רעפרעזענטירט פארשידענע שטראָמען אין דער רוסישער רעוואָלוציע. זייער איינפלוס איז נעווען שטאַרק אויף די מוחות פונ'ם יונגן דור, באזונדערס אויף דער אידישער יוגנט, וואָס האָט זיך דערצויגן אין צווייי רעגירונגס־נימנאזיעס און אייז רעאל־שול. איך געדענק נאָך פון מיינע קינדער־יאָרן די אפטע לעקציעס אויף פילאָזאפישע, געזעלשאפטלאכע, עקאָנאָמישע, קולטורעלע און פאָלי־טישע טעמעס, וואָס פלעגן אפגעהאלטן ווערן צום טייל לעגאל, על פי רוב אבער ניט־לעגאל, אין פריוואטע הייזער, שולן און בתי־מדרשים.

פאָלטאָווע איז אבער ניט נאָר געווען א רעוואָלוציאָנערע סביבה, פול מיט אלגעמיינע סאָציאלע און מענשלעכע אידעען, נאָר אויך א צענטער פון דער יונגער אידישער נאציאָנאלער באַוועגונג. די חבת־ציון האָט זיך געשאפן א נעסט אין פאָלטאָווע נאָך אין די אכציקער יאָרן, און בארא־כאָוו'ס פאטער, משה אהרן באראכאָוו, איז געווען איינער פון יענעם אינ־טימן קרייז, וואָס האָט דורכגעטראכט און אויסגעטראַגן דעם ציוניזם אין פאָלטאָווע. האָנט אין האָנט מיט דער פראקטישער באַוועגונג פאר ארץ־

לעקציעס אין ענגע קרייזלאך, סיי צווישן דער אינטעליגענץ, סיי צווישן די ארבעטער. זיין ארבעט אין דער רוסישער סאציאל־דעמאקראטיע פאלט אוים אין ווינטער 1900-1901. אבער באריא האט, זעט אוים, ניט גע־פונען קיין פולע באפרידיקונג אין דער דאזיקער ארבעט: צי דערפאר, וויל ער האט געדארשט אונטערצוטונקען און פארטיפן זיך אין די קאמ־פליצירטקייטן פון דער סאציאליסטישער תורה און צו שעפן פונ׳ם ערשטן, לעבעריקן קוואל — און ער האט ניט באפרידיקט זיין דורשט פון א צווייטער אדער דריטער כלי און מיט׳ן דרייען זיך ארום די גדולי הדור; אדער גאר, וויל ער האט ניט געפונען אין דער פארטיי און אין איר ליטעראטור קיין באפרידיקנדיקע תשובה אויף דער נאציאנאלער אידישער פראגע, וואס האט אים ניט צורו געלאזט. ער האט געהאט ענגע מוט, ניט צו באהאלטן די ספקות און איבערצראכטענישן, וואס האבן אים גע־פיניקט, און דורכדעם האט ער ארויסגערופן געגן זיך דעם חשד מצד די דאגמע־היטערס.

דער קעשענעוער פאגראם איז אראפגעפאלן ווי א דונער אויף דער אידישער יוגנט ביים אנהויב פונ׳ם צוואנציקסטן יארהונדערט. מיט א פאס פון בלוט האבן די געשעענישן אונטערגעשטראכן די סתירה צווישן דער פאלשער טעאריע פון העכסטן קאסמאפאליטיזם און דעם פראבלעם פון דער ווירקלאכקייט. די דאזיקע געשעענישן האבן אויך נעגעבן א שטארקן שטויס דער פאראינטערעסירונג פון בערל׳ען מיט׳ן נאציאנאלן פראבלעם און דעם איבערריסן די פארבינדונגען מיט׳ן גאלדענעם וועג, וועלכער פירט צום תהום פון אסימילאציע.

איך געדענק ווייטער, אז בערל׳ס פאראינטערעסירונג איז געוואקסן אין צוזאמענהאנג מיט׳ן וכוח, וואס האט זיך דערוועקט ארום ביקערמאנ׳ס „אנטי־ציוניסטישן ארטיקל „א סיאניזמו אי פא פאוואדו סיאניזמא", וועל־כער איז ערשינען אין זשורנאל „רוסקאיא באגאטסטוא" אין 1902. באראכאוו האט געשריבן אן אויספירלאכן ענטפער־ארטיקל, און איידער ער האט אים איבערגענעבן צום דרוק האט ער אים פארגעלייענט עטלאכע מאל פאר א געקליבענעם פובליקום פון די בעסטע כחות פון די פארשידענע פארטייען. די דאזיקע לעקציעס האבן ארויסגערופן שארפע וכוחים און א טעארעטישע פארטיפונג איז דער נאציאנאלער פראגע. די השפעה פון די דאזיקע לעקציעס, אין וועלכע באראכאוו האט געגעבן אן אנאליז פון די באגריפן: נאציאנאליזם און אינטערנאציאנאליזם, קאסמאפאליטיזם און אסימילאציע, קלאס און נאציע א. א. וו. אויף דער פאלטאווער יוגנט איז געווען א שטארקע. באראכאוו׳ס תשובה ביקערמאנ׳ען האט ניט זוכה געווען צו דערשיינען. (דער טעם איז געווען, וואס די אלגעמיינע רוסישע ציוויליזאציע און זשורנאלן זיינען געלעגן אין די הענט פון אסימילאטאריש אידן אדער פון אזעלכע רוסן, וואס האבן זיך אין די דאזיקע פראגן נערעכנט מיט דער מיינונג פון זייערע אידיש־אסימילאטאריש פרייַנט און לעזער, און האבן דעריבער ניט געגעבן קיין פלאץ פאר אזעלכע שטארקע

אין מאטעמאטיק, נאטור־ווייסנשאפט, שפראכן, געשיכטע, סאציאלאגיע, עקאנאמיע, עטיק, לאגיק, פילאזאפיע א. א. וו. די דאזיקע תקופה האט זיך געצויגן ביז צו זיין נייניצענטן לעבנס־יאר. אין יענער צייט איז בערל נאך געשטאנען מחוץ פון וועלכער ס'איז פארטיי. אבער ער האט זיך שוין דעמאלט אויסגעצייכנט מיט זיין באזונדערן נעזעלשאפטלאכן חוש. מ'האט אין אים שוין דעמאלט געקאנט דערקענען דעם שפעטערן גייסטיקן פירער פון זיין דור. וועו בערל איז אלט געווען זיבעצן אדער אכצן יאר האט ער צונויפגעקליבן ארום זיך א גרופע יונגע לייט, פון זיין עלטער און אינגערע פון אים, און האט געלערנט מיט זיי פילאזאפיע און היסטאריע. באראכאוו האט זיך אויסגעצייכנט דורך טיפקייט און דרייסטקייט, דורך זיינע געדאנקען גופא און דורכ'ן אופן, ווי ער האט זיי ארויסגעבראכט. איך געדענק נאך גוט יענע צייט, וועו מ'פלעג זאגן אין שטאט: „מ'קען ניט קריגן אין שטאט די ווערק פון קאנט און שאפענהויער, א סימן — אז באראכאוו מיט זיין חברה באשעפטיקן זיך גאר מיט דער דייטשער פילאזאפיע." אן אנדערטמאל איז געווארן אן אויסכאפניש אויף ספרים וועגן עטיק — א סימן אז באראכאוו מיט זיינע חברים האלטן גאר ביי עטיק. זיינע לעקציעס וועגן איבסען — ווי וועגן די דריי נרויסע מארא־ליסטן ניטשע, שטירנער און גיא, — האבן זיך קונה שם געווען נאך אין זיינע יונגט־יארן. איך געדענק, אז ס'איז אמאל געקומען קיין פאלטאווע דער אלטער פראפעסאר פון פילאזאפיע לעסעוויטש. באראכאוו, דעמאלט אכצען יאר אלט, האט זיך ניט צוריקגעהאלטן ארויסצוגיין אין א פאלעמיק מיט'ן בארימטן פראפעסאר, וועלכער האט זיך טאקע אויף אים דערקענט און אים גאלויבט אין די אויגן.

דאס אלץ איז געווען אין דער „פאר־היסטארישער" תקופה, ד. ה. פאר באראכאוו'ס געזעלשאפטלאכער טעטיקייט. דאס איז אבער געווען זיין פילאזאפיש־טעארעטישע צוגרייטונג צו זיין שפעטערער טעטיקייטס־תקופה. וועו ער איז געווען אין אכטן קלאס גימנאזיע (ארום 1900 בערך), איז שטארקער געווארן זיין פארבינדונג מיט דער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי, און ער האט זיך אין איר אנגעשלאסן אין פאלטאווע, שפעטער אין יעקאטערינאסלאוו. אזוי ווי בעיקר איז זיין טעטיקייט פארנעמען אין יעקאטערינאסלאוו, זיינען מיר ניט באקאנט די פרטים פון יענער תקופה.*) איך וויים בלויז, אז ער האט זיך אויסגעצייכנט מיט זיינע

*) אין זיינע זכרונות (וואס וועלן פובליקירט ווערן אין א שפעטערן באנד), דערציילט באראכאוו, אז אין יאר 1900 האט ער צוזאמען מיט שמעון דאבין געגרינדעט א ציוניסטיש־סאציאליסטישן ארבעטער־פאריין. דער ערשטער עפנטלאכער ארויסטריט פונ'ם פארייז איז געווען די ארגאניזאציע פונ'ם זעלבסט־שוץ (אגב דעם ערשטן זעלבסט־שוץ בכלל) בעת דעם קליינעם פאגראם אין שטאט, פסח 1901; דער צווייטער ארויסטריט איז געווען א סטרייק פון מענער־שניידער, סוכות 1901. 1903־1905 האט זיך באראכאוו דערווייטערט פון די פועלי־ציון צוליב דעם, וואס זיי האבן זיך, הגם ניט אפיציעל, געשטעלט אויפ'ן שטאנדפונקט פון „ניט־פראלע־לעטארי־זירונג". (זע וויטער, זויט 190, אנמערקונג. — ב. ל.).

דיקע און דענקענדיקע פאלקס־מאסן אין פוילן, ליטע און דעם דרום־מערב׳דיקן ראיאן, האט באריכערט זיין גייסטיקן פארמעגן דורך דער פראקטישער באקאנטשאפט מיט׳ן מצב פונ׳ם אידישן פאלק. באוואפנט מיט די דאזיקע כלי־זין און מיט דעם דאזיקן וויסן, איז באראכאוו אריינ־געטראטן אין דער גרינדונגס־תקופה פון דער פארטיי, אין דער צווייטער העלפט פון תרס״ה (1905).

2

די דאזיקע תקופה, ביי וועלכער מיר האלטן איצט, איז די תקופה פונ׳ם אנהויב פון דער קאנסאלידירונג פונ׳ם פועלי־ציוניסטישען אדער ציוניסטיש־סאציאליסטישן נעראנק. פאראיינען און ארגאניזאציעס האבן ארויסגעשפראצט פון זיך אליין גלייכצייטיק אין אלע עקן פון רוסלאנד און מחוץ רוסלאנד: אין ווילנע, ווארשע, אדעס, מינסק, קרים, יעקאטערינא־סלאוו, ראסטאוו, אין צענטראל רוסלאנד, א. א.

אלע די דאזיקע ארגאניזאציעס האבן זיך דיפערענצירט לויט זייערע אנשויאונגען און מאטיוון, און נאר דער איינציקער צענטראלער נעראנק — דער פראלעטאריישער ציוניזם, די פאראיניקונג פון די צוויי שטרעבונגען, ציוניזם און סאציאליזם, צו אן איינהייט — האט זיי פאראיניקט צו א באזונדערער באוועגונג, וואס איז געווען אנדערש ווי די גאנץ־אסימילא־טארישע, אדער דרויטל־ און פערטל־אסימילאטארישע פראלעטארישע באוועגונג פון איין זייט, און די אלגעמיינע נאציאנאלע באוועגונג, וועלכער ס׳האט געפעלט יעדע פארשטענדעניש פאר קלאסן־אינטערעסן און יעדע סאציאלע באזירונג — פון דער צווייטער זייט. דער רוב פאראיינען זיינען שוין דעמאלט געווען באקאנט אונמער׳ן נאמען „פועלי־ציון״.

די דאזיקע פועלי־ציוניסטישע באוועגונג האט זיך פאנאנדערגעטיילט לויט דריי מאמענטן: ע ר ש ט נ ס, לויט איר שטעלונג צום פאליטישן קאמף „אויפ׳ן ארט״. לויט׳ן דעמאלטיקן פארטיי־זשארגאן האבן זיך די חברים בכן צוטיילט אין פ.״ק.׳יסטן (ראשי תיבות פון פאליטישער קאמף) און אנטי־פ.״ק.׳יסטן. צ ו ו י ט נ ס, לויט דער שטעלונג צו דער פראגע וועגן דער נאציאנאלער שפראך — העברעאיסטן און אידישיסטן. ד ר י ט נ ס, לויט דער שטעלונג צו ארץ ישראל און אונאנדע (נאך א קורצער צייט האט פארנומען דעם פלאץ פון אונאנדע די „טעריטאריע״).

צוליב פולקייט דארף איך דא נאך דערמאנען צוויי עיקרים, בנונע וועלכע די באוועגונג האט זיך פאנאנדערגעטיילט: אין דער שטעלונג צום ציוניסטישן קאנגרעס און צו דער סאציאליסטישער וועלט־אנשויאונג. אבער די חילוקי דעות בנונע דעם קאנגרעס איז נעקומען צום אפענעם אויסדרוק ערשט אין א שפעטערער תקופה, און דער אונטערשייד אין דער וועלט־אנשויאונג (סאציאליסטיש, סאציאל־רעוואלוציאנער, מארקסיסטיש, רעוויזיאניסטיש) האט אפילו געשפילט א וויכטיקע, אבער דאך ניט קיין אנטשיידנדיקע ראלע. באזונדערס איז אפענווישט געווארן די באדייטונג

נאציאנאלע געדאנקען, וואס האבן געפונען זייער אויסדרוק ביי בארׂאכאוו'ן.) אבער דער עצם אויפקלערונג און דער ברייטער וכוח, אין וועלכע ס'האבן זיך באטייליקט סיי אידן סיי „גויים", חברים פון „איסקרא" און פון דער סאציאל־רעוואלוציאנערער פארטיי, ציוניסטן און עקסטרעמע אסימילאטארן — דער עצם אויפקלערונג פון דער דאזיקער פראגע האט נענעבן בארׂאכאוו'ן א רייכן מאטעריאל פאר זיינע שפעטערע ארבעטן אויף'ן געביט פון באהאנדלען די אלע באגריפן, למשל אין „אונזער פלאטפארם", „קלאסן־אינטערעסן און נאציאנאלע פראגן", אין א מאסע אנדערע ארבעטן.

בעת דעם דאזיקן וכוח האט בארׂאכאוו, אויף וויפיל איך נעדענק, זיך צוריקגעצויגן פון יעדער פרקטישער ארבעט און זיך אומגעקערט צו זיין טעארעטישער ארבעט, צו לייענען און שרייבן, רעפעראטן און חברים־שמועסן. צו יענער תקופה געהערן זיינע ערשטע ארבעטן. וואס זיינען דערשינען אין דרוק, ווי „וועגן דעם כארׂאקטער פונ'ם אידישן שכל", און די שריפט „צו דער פראגע וועגן ציון און טעריטאריע" (1905, נאכ'ן זעקסטן ציוניסטישן קאנגרעס.)

א נייע ענדערונג איז פאָרגעקומען ביי בערל'ען אין צוזאמענהאנג מיט'ן אונאנדע־קריזיס. ער האט אנגענומען א שטעלונג קעגן דעם טעריטאריאליזם און האט באשלאסן צו ווידמען זיינע כחות צו פראקטישער ארבעט. דאס איז געווען סוף 1904. יונג און פול מיט פרישן כח, האט זיך בארׂאכאוו אריינגעווארפן אין דער אגיטאציע פאר'ן ציוניזם. ער האט זיך אריסגעווייזן אלס א גלענצנדער רעפערענט און ערשט־קלאסיקער דעבאטאנט. ער איז דורכגעפאָרן די מייסטע שטעט פון ליטע און פוילן, איז דערנאך ארומגעפאָרן איבער שטעט פון אוקראינע, וואלין און פאדאל, און אין משך פון עטלאכע חדשים האט ער זיך דערווארבן א גרויסן נאמען איבער דער נאנצער ברייט פונ'ם תחום. אינטערעסאנט איז, אז אויף דער דאזיקער נסיעה האט בארׂאכאוו געהאלטן זיינע לעקציעס אויף רוסיש (אפילו אין ווילנער שול), וויל ער האט נאך ניט באהערשט אין א גענוגדער מאס אידיש.

בארׂאכאוו'ס נסיעות האבן אים געבראכט אין פארבינדונג מיט די אידישע מאסן, מיט וועלכע ער האט זיך ניט געקענט באקענען אין פאל־טאווע. דא האט ער זיך אויך צום ערשטן מאל באקענט מיט דער אידישער ארבעטער־פארטיי „בונד", וועלכער איז אפילו נעווען עלטער אין יארן, האט אבער אנגענומען א נעגאטיווע שטעלונג צום עיקר־פראבלעם פונ'ם אידישן ארבעטער אלס איד און צו זיין שטרעבן נאך נאציאנאלער באפרייאונג און נאך דער פארזיכערונג פון זיין צוקונפט אויף א פעסטן באדן, נאך עקאנאמישער זעלבסטשטענדיקייט.

אין די נענגטן, אין וועלכע ס'זיינען נעווען קאנצענטרירט די אידישע מאסן, בפרט די ארבעטנדיקע. האט בארׂאכאוו געפונען דעם זיכערן באדן פאר דער סינטעטישער באווענונג. וועלכע ער האט פון שטענדיק אן גע־טראגן אין הארצן. זיינע באגעגנישן און זיין דערפארונג מיט די ארבעטנ־

און אויפ'ן נאנצן פראָנט איז נאָך צוגעקומען א נייער שונא — א ציוניסטישע אנטי־פּאלעסטינישע פּארטיי, די פּארטיי ס. ס. און אזוי האָט זיך אין דער דאָזיקער מלחמה און אונטער דעם דאָזיקן דרוק אנטוויקלט א טיפער אינערלאכער פּראָצעס, די קאָנסאָלידאציע פון די אינערלאכע כחות צו איין ארץ־ישראל'דיקער פּועלי־ציון־פּארטיי.

אין יענעם מאָמענט האָט זיך געדארפט צונויפקומען דער זיבעטער ציוניסטישער קאָנגרעס, דער ערשטער נאָך הערצל'ס טויט און נאָך אונאנדע. בעת דעם דאָזיקן קאָנגרעס, אויף וועלכן ס'האָבן זיך באגענט פּועלי־ציון פון אלע ריכטונגען און פון אלע לענדער, איז אויף דער בארטונג אין ציוריך געלייגט געווארן דער יסוד צו אן אייניקער פּארטיי. אין דער דאָזיקער בארטונג האָט זיך באטייליקט אויך בארכאָוו. און דעמאלט, גלויב איך, איז ביי אים געבוירן געווארן דער אינערלאכער באשלוס, צו פּארבינדן זיין גורל מיט'ן גורל פון דער נייער באוועגונג, פון דער ארץ־ישראל'דיקער פּועלי־ציון־פּארטיי.

אין יענעם מאָמענט האָט אבער די יונגע באוועגונג באקומען א שטארקן קלאַפ פון אינווייניק, א קלאַפ, וואָס האָט געדראָעט זי חרוב צו מאכן און פּארטיילוקן. דאָס איז געווען א נייע שפּאלטונג אינערהאלב דער פּועלי־ציון פּארטיי. ס'האָט זיך געשאפן די פּארטיי סיימיסטן אדער י. ס. (יידישע סאציאליסטן). די דאָזיקע פּארטיי איז באשאפן געווארן דורך א זיווג פון צוויי פּאקטאָרן: פון איין זייט די אינטעליגענץ פון דעם קריזיס, וואָס איז געווען באקאנט אונטער'ן נאָמען „אויפלעבונג" („וואָזראָזשדעניע"), על פי רוב סטודענטן, וועלכע האָבן באקומען זייער בילדונג אין אויסלענדישע אוניווערזיטעטן, און פון דער צווייטער זייט א גרויסער טייל פון דער ארבעטער־מאסע, וואָס האָט זיך אנגעשלאָסן אן די פּועלי־ציון. די סכנה פון דעם דאָזיקן קלאַפ איז געווען גרעסער ווי די סכנה פון די ס. ס.; די לעצטע זיינען לכל הפּחות געווען באקאנט מיט זייער קלאָרער, נעגאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, און די מאסע האָט אויף זיי געקוקט ווי אויף קענגער און נעוואוסט זיך צו רעכענען מיט זיי ווי מיט אזעלכע. די סיימיסטן אבער האָבן קיינמאל ניט מודה געווען וועגן זייער נעגאטיווער שטעלונג צו ארץ ישראל, נאָר פּארקערט, זיי האָבן הויך פּראָקלאָמירט, אז אין זייערע שורות איז דאָ פּלאַץ פאר עקסטרעמע פּאלעסטינענסטן, פונקט ווי פאר עקסטרעמע טעריטאריאליסטן. ביי זיי איז נאָך ניט געקומען די צייט צו פּארענטפערן די דאָזיקע פראגע: ארץ־ישראל אדער טעריטאריע, און זי שטייט ניט אויפ'ן סדר היום, כל זמן מיר האָבן נאָך ניט דערגרייכט די נאציאנאל־פערסאנאל אוטאנאמיע. די דאָזיקע אוטאָנאָמיע איז, סיי צייטלאָך, סיי לאָגיש א פּארבאדינג פאר דער פּארווירקלאכונג פון דער טעריטאריאלער אוטאָנאָמיע, אן א חילוק, צי זי וועט פּארווירקלאכט ווערן אין ארץ ישראל אדער אין אן אנדער לאנד. דער קאמף מיט די י. ס. איז געווען א סך

פון די אידעאָלאָגישע חילוקים, זינט דער „סיימיזם" איז געקומען אויף דער וועלט.

די ערשטע פּאַרמאַציע, וואָס האָט זיך באַלד קאָנסאָלידירט, איז געווען די מינסקער ריכטונג, וואָס האָט זיך אויסגעצייכנט מיט איר נענאַטיוער שטעלונג צום פּאָליטישן קאמף. זיי האָבן זיך באַגרעניצט בלויז אויף עקאָנאָמישער טעטיקייט אָון האָבן זיך נעוואָלט האַלטן ווייט פון פּאָליטיק. אין דעם פּרט האָבן די מינסקער ניט געוואונען כמעט קיין שום אָנהענגער אין די פּאַרשידענע טיילן פון׳ם תחום און זיינען געבליבן פּאַראיינזאמט. אָלע איבעריקע פּאַראיינען זיינען געווען געשטימט פּאַר׳ן פּאָליטישן קאמף.

די צווייטע מחיצה איז, ווי געזאָגט, געווען די שפּראַכלאָבע. א סך פּאַראיינען, בעיקר אין ליטע, זיינען געווען העברעאיסטישע, ד. ה. זיי האָבן אונטערגעשטראָכן, אז העברעאיש איז די נאַציאָנאַלע שפּראַך. אַנדערע — ווי למשל די מינסקער ריכטונג, און דוכט זיך אויך די פּוילישע חברים, זיינען מער געווען געניגט צו אידיש. אין אוקראינע, ווי למשל אין פּאָלטאַווע און, אויב כ׳האָב ניט קיין טעות, אין יעקאַטערינאָסלאַוו, איז געווען א פּאָזיטיווע שטעלונג צו העברעאיש, הגם דאָרט איז קיינמאָל ניט געווען קיין נעגאַטיווע שטעלונג צו אידיש. אָבער דעם אמת מוז מען זאָגן, אז אין דרום־רוסלאַנד (פּאָלטאַווע, קרים) זיינען דאָס אלץ געווען אבסטראַקטע פּראַגן, וויבאַלד פון דער קאָנקרעטער ווירקלאַכקייט; וואָרום די הערשנדיקע שפּראַך צווישן די אידישע מאַסן איז געווען ניט העברעאיש און ניט אידיש, נאָר — רוסיש.

דער דריטער מאָמענט, וואָס האָט צוטיילט די באַוועגונג, איז געווען די פּראָגע: „ציון אָדער טעריטאָריע". זי האָט צוריסן די באַוועגונג אין צוויי טיילן, וואָס זיינען כמעט ניט געווען פּאַרבונדן צווישן זיך. דער ערשטער האָט באַוויזן צו אָרגאַניזירן זיך דער טעריטאָריאָליסטישער טייל, וועלכער האָט אין זיין צייט אַרויסגעגעבן די באָקאַנטע „דעקלאַראַציאָן", וואָס די פּאָלעסטינישע פּועלי־ציון פלעגן זי רופן אויף ליצנ׳ישן לשון „דאָס ס.ס.׳ישע בענטשערל", צוליב דעם מיניאַטור־פּאַרמאָט, אין וועלכן זי איז געווען געדרוקט. דאָס באַוויזן זיך פון די טעריטאָריאָליסטישע ס. ס. (ציונים־סאָציאָליסטן) אין אַ אָרגאַניזירטער פּאָרם, האָט איבערראַשט די פּאָלעסטינישע פּועלי־ציון, וויבאַלד די לעצטע האָבן נאָך ניט באַוויזן זיך צו אָרגאַניזירן. א דאַנק דעם דאָזיקן ביישפּיל האָט זיך אָנגעהויבן דער פּראָצעס פון אָרגאַניזירונג ביי די פּאָלעסטינישע פּועלי־ציון: אין דער פּאָלטאַווער גובערניע, אין פּוילן, ליטע, קרים, אין דרום־מערב׳דיקן ראיאָן. שווער איז אויך געווען די אויפּגאָבע פון די ארץ־ישראל׳דיקע פּועלי־ציון; וואָרום אומעטום האָבן זיי געהאַט א טאָפּעלע און דרייפּאָכע מלחמה: אין ליטע מיט׳ן „בונד" און מיט די „מינטשוקעס" (מינסקער פּועלי־ציון, וואָס זיינען געווען קעגן פּאָליטישן קאמף), אין פּוילן מיט׳ן „בונד" און מיט די פּ. פּ. ס.„ אין דרום־רוסלאַנד מיט די „איסקרא" און מיט די ס. ר.„

האָב איך צום ערשטן מאָל באַגעגנט מיין יוגנט־פרײַנט בער באָראָכאָוו אלס פּאַרטיי־חבר.

באלד נאָך דער באָראָטונג האָט זיך באָראָכאָוו מיט זיין גאַנצן פּרישן יוגנט־כח אַרײַנגעוואָרפן אין קאַמף קעגן די ס. ס. און סיימיסטן; זײַן עיקר ציל איז נאַטירלאַך געווען ניט דער צונויפשטויס גופא און דער ווערטער־נצחון, נאָר א סך א וויכטיקערע זאַך, די צוגרייטונג פון׳ם אל־רוסלענדישן צוזאַמענפּאָר און די קאָנסטיטואירונג פון דער אלרוסלענדישער פּאַרטיי.

דאָס איז געווען אין סאַמע ברען פון דער רעוואָלוציע. בעת דער פּאָל־טאַווער באָראָטונג האָט זיך אָנגעהויבן דער גרויסער פּאָליטישער סטרײַק (די ערשטע האָבן פּאַרסטרײַקט די באן־אַרבעטער). באלד איז אָבער אויס־געבראָכן א שורה בלוטיקע פּאָגראָמען אויף די אידן. מיר איז אויסגעקומען צו זען מיט מיינע אויגן די רעזולטאַטן פון׳ם שרעקלאַכן פּאָגראָם אין יעקאַטערינאָסלאַוו. איך בין אָנגעקומען אהין צוליב פּאַרטיי־ענינים אויף מאָרגן נאַכ׳ן פּאָגראָם און האָב זיך באַטיילט אין דער לויה פון זיבעציק פּאָגראָם־קרושים.

פון פּאָלטאַווע זיינען מיר, באָראָכאָוו און איך, געפאָרן אלס דעלע־גאַטן פון דער באָראָטונג צו דער קאָנפערענץ פון׳ם דרום־מערב־ראַיאָן, וואָס איז אָפּגעהאלטן געוואָרן אין בערדיטשעוו אין דעצעמבער, 1905. אהער זיינען געקומען פּאַרטרעטער פון פּועלי־ציון פון די ראַיאָנען פון קיעוו, פּאָדאָל, וואָלין און בעסאַראַביע. אונטער אויסערגעווײַנלאַכע בא־דינגונגען איז די באָראָטונג זיך צונויפגעקומען: בעת אין דרויסן זיינען ארומגעפּלויגן, ווי ווילדע חיות, די קאָזאַקן און זיך נאַכגעיאָגט נאָך יערן, וואָס האָט זיך דערוועגט שפּעט אין אָוונט ארויסצוגיין אין גאַס און איז שוין דערמיט אלײַן געוואָרן חשוד, אז ער האָט א שיכות צו די „דעמאָ־קראַטן", האָבן מיר זיך צונויפגעקוועטשט אין א קלײַן צימער אל און בײַם שיין פון א צאַנקענדיקן ליכטל האָבן מיר טעג און נעכט פּאַרבראַכט אין טעאָרעטישן קאַמף.

באָראָכאָוו איז פונקט געווען שווער קראַנק און האָט געמוזט לינגן אין בעט. די טעג זיינען געווען קאלטע און נאַסע, און די נסיעה איז פּאַר אים געווען געפערלאַך. אָבער וועט דאָס זיך רעכענען מיט פערזענלאַכע סכנות, בעת ס׳רופט דער אינטערעס פון דער פּאַרטיי? אין מיטן דער קראַנקהייט, ביי א הויכער טעמפּעראַטור, פּאַרלאָזט ער זיין משפּחה און פּאָרט מיט מיר צו דער קאָנפערענץ. ער איז הייזעריק און קען קוים אויס־רײַדן א וואָרט. צווישן אײַן זיצונג און דער צווייטער בין איך אים באהילפיק ביים אָנווענדן פּאַרשידענע רפואות צום האלז און דערנאָך קערט ער זיך אום צום קאַמף־פּלאַץ.

ניט קוקנדיק אויף דער קראַנקהייט, ווערט באָראָכאָוו דער הויפּט־וואָרט־פירער פון׳ם פּאלעסטינישן צד און די צענטראלע פערזענלאַכקייט פון דער גאַנצער קאָנפערענץ. פון׳ם צד שכנגד זיינען געקומען אלע גרולים

שוועדער ווי דער קאמף מיט ס. ס. אין זיין צייט. די ס. ס. האבן קאקעטירט מיט זייער ארטאדאקסאל־מארקסיסטישער שטעלונג צו דער נאנצער נאציאנאלער פראגע און האבן זיך וואס וויניקער באנוצט מיט נאציאנאלער ארגומענטאציע, בשעת די י. ס. האבן, פארקערט, אונטער־געשטראכן זייער נאציאנאלע זייט, זיך א סך פארנומען מיט'ן נאציאנאלן פראגראם אין גלות און פראקלאמירט אן אומ'ברחמנות'דיקן קאמף קעגן דער נאנצער אסימילאציע פון „איסקרא" און פ. פ. ס. און קעגן דער האלבער אסימילאציע פונ'ם „בונד". דאס אלץ האט זיי פארשאפט א גוטן נאמען צווישן די מאסן פון די פועלי־ציון, און אין משך פון א קורצער צייט האבן זיי געוואונען א העלפט פון דער פארטיי־אנהענגערשאפט; די פועלי־ציון זיינען געשטאנען פאר דער סכנה ניט נאר פון א שפאלטונג, נאר פון א פולער צעפאלונג.

צו די אלע אויבן־דערמאנטע שוואכעס איז בכן צוגעקומען נאך א קעגנער, וואס איז געווען געפערלאכער פון זיי אלע. און אין דעם דאזיקן פראצעס פון אינערלאכער מלחמה קעגן דער ליקווידאציע פונ'ם פאלעס־טיניזם, פונקט ווי אונטער'ן דרוק פון דער אויסערלאכער מלחמה קעגן דער אסימילאציע איז געבוירן געוואָרן די פארטיי פועלי־ציון.

באראכאוו איז צוריקגעקומען פונ'ם זיבעטן ציוניסטישן קאנגרעס, וואוהין ער איז געפאָרן צוזאמען מיט זיין פרוי ליובע, פונקט צו דער ריכטיקער צייט, ווען ס'איז אויסגעבראכן די ערשטע רוסישע רעוואלוציע און די כוואליע פון פאָגראמען, וואס איז געקומען נאך איר. פארנדיק אין אויסלאנד איז באראכאוו נאך געשטאנען אין די שורות פונ'ם אל־געמיינעם ציוניזם; *) קומענדיק צוריק האט ער זיך גלייך געשטעלט אין די שורות פונ'ם פראלעטארישן ציוניזם און געשטעלט זיך פאר א ציל, צו שטארקן די דאזיקע שורות, וואס זיינען צעבראכן געוואָרן דורכ'ן לעצטן פארראט פון די סיימיסטן.

אפיציעל איז באראכאוו צוגעטראטן צו דער פארטיי אויף דער ראיאן־באראטונג אין פאלטאווע (נאוועמבער, 1905), וואו ער האט זיך באטייליקט אינ'ם אויסארבעטן דאס נאציאנאל־סאציאליסטישע פראגראם פון דער פארטיי. די פאלטאווער באראטונג איז געווען א וועגד־פונקט אינ'ם גורל פון דער פארטיי; זי האט געגעבן א נייעם שטויס דער מלחמה מיט דער סיימיסטישער ליקווידאציע און געשאפן א נייע סטראטעגישע פעסטונג פאר'ן פראלעטארישן פאלעסטיניזם. זי האט ניט בלויז באשאפן א נייעם פועלי־ציוניסטישן ראיאן, נאר געגעבן נייע לאזונגען און געשאפן א נייע קאמף־טריבונע, דעם רוסישן זשורנאל „יעוורעיסקאיא ראבאטשאיא כראניקא", וועלכער איז פון אנהויב געווען בלויז דער ארגאן פונ'ם פאל־טאווער ראיאן, און ערשט שפעטער איז ער פארוואנדלט געוואָרן אין צענטראלן ארגאן פון דער באוועגונג אין רוסלאנד. אויף דער דאזיקער באראטונג, וואס איך בין געווען איינער פון אירע צוגויפרופער און אנפירער,

*) זע די באמערקונגען זייט XXXVI און 190. — ב. ל.

אין דעם קליינעם שטעטל זיינען די באדינגונגען פאר דער ארבעט זייער שווערע מחמת דער סכנה פון אויסשפיאָנירונג מצד דער פּאָליציי. מיר האָבן דעריבער אריבערגעטראָגן אונזער ארבעטס־פּלאַץ אין א ווייטערן פונקט, וואָס איז געווען ווייטער פון ס׳תחום המושב און פון די זוכנדיקע אויגן פון דער צארישער פּאָליציי. מיר זיינען אוועקגעפאָרן קיין מעלי־טאָפּאָל, די הויפּט־שטאָט פון קרים, וואו ס׳האָט געוואוינט פעליקס מענטשיקאָווסקי (א מיטגליד פון ס׳ צ. ק., היינט ארבעט ער אין ארץ־ישראל ביי דער ציוניסטישער אגראַרישער פארוואַלטונג און איז ווייט פון פּאָליטיק). דאָ האָבן מיר פארבראַכט קרוב צו דריי וואָכן מיט דער באַארבעטונג און פארמולירונג פון „אונזער פּלאַטפאָרם".

אויסערלאָך האָבן מיר איינגעאָרדנט אונזער ארבעט אזוי, אז מען זאָל זי אין שטאָט ניט באמערקן. מיר זיינען די נאַנצע צייט געזעסן אין א באוונדער צימער; עסן פלעגן מיר גיין יעדערער באוונדער, כדי מ׳זאָל אויף אונז ניט ווערן אויפמערקזאם. דעמאָלט זיינען גראָד פארגעקומען לעקציעס פון סיימיסטן, אָבער בלויז אויף איינער פון זיי איז באָאכאָוו ארויסגעטראָטן אין דער דיסקוסיע און איז באלד פארשוואונדן, כדי מען זאָל ניט געוואָר ווערן, אז מיר געפינען זיך אין שטאָט.

דער אינערלאָכער סדר פון אונזער ארבעט איז על פי רוב געווען אזעלכער: באָאכאָוו האָט פארגעלייענט, דערנאָך האָבן זיך אָנגעהויבן וכוחים, ביז מען געקומען צו א געוויסער מסקנה. אלץ איז פארצייכנט און פּראָטאָקאָלירט געוואָרן און אזוי זיינען מיר געגאַנגען פון איין פּראָגע צו דער צווייטער. פּראָגן זיינען געשטאַנען פאר אונז א סך: נאציאָנאַליזם און אינטערנאַציאָנאַליזם; נאציע און קלאַס; פילאָזאָפישער אנאַליז פון די יסודות פון נאציאָנאַליזם, — זיין סטאטיק און דינאמיק; די פּראָגע פון אסימילאציע און קאָנקורענץ (דאָס איז געווען איינער פון די גרונט־שטיינער, אויף וועלכן די סיימיסטן האָבן אויפגעבויט זייער טעאָרעטישן בנין); דער סאָציאַל־עקאָנאָמישער אנאַליז פון די פּראָלעטאַרישע פאר־טיען אין אידישן פאַלק; די יסודות פון דער פערסאָנאַלער אויטאָנאָמיע פון א פאַלק וואָס געפינט זיך אין דער מינאָריטעט, און די יסודות פון דער טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע, און, ניט צום סוף, די קומענדיקע רעאָליזירונג פון ס׳ציוניזם דורך דער אנשטרענגונג פון דעם ארבעטנדיקן קלאַס, ניט נאָר אלס ציל נאָר אלס בהדרגה׳דיקער רעזולטאט פון זיין נאציאָנאַלער און קלאַסן־פארפעסטיקונג. די דאָזיקע פארפעסטיקונג קומט אויף צוויי וועגן: דורך דער שטאַרקונג פון זיין פּאָזיציע דאָ וואו ער לעבט און ווירקט איצט, און דורך דער שאפונג פון זיין פּאָזיציע דאָרט, אין דעם לאַנד פון זיין צוקונפט.

דער דאָזיקער נאַנצער מאטעריאַל, וואָס האָט זיך אָנגעזאַמלט אויס באָאכאָוו׳ס רעפעראַטן און אויס די וכוחים, האָט געדינט אלס רויער מאטעריאַל פאר באָאכאָוו׳ן, וועלכער האָט אויפגעבויט פון אים איין סימעטרישן בנין און אים אָנגערופן מיט׳ן באשיידענעם נאָמען „אונזער

צו דער גרויסער שלאכט: איך נעדענק נחום שטיף (וועלכער איז, דאכט זיך, דעמאלט באקאנט געווען אונטער'ן נאמען מארק), וולאדימיר פאברי־קאנט (א סטודענט טעכנאלאג פון פאלטאווע, איינער פון די הויפט־פירער פון „וואזראזשדעניע"), ישראל־זרובבל א. א. דער קאמף האט זיך נעצויגן לאנג, איבער צען טעג. פארמעל איז די פארטיי אפילו נאך געבליבן גאנץ, אבער אינ'ם ראיאן זיינען שוין געווען צוויי צדדים, און נאר אין ניכן איז פארגעקומען די פאקטישע שפאלטונג. און איך בין פעסט איבער־צייגט, אויפ'ן יסוד פון מיין באטייליקונג און פון מיינע ידיעות וועלן דעם דעמאלטיקן מצב, אז וועלן ניט באראכאוו'ס קומען צו דער קאנפערענץ און וועלן ניט די פריער־אפגעהאלטענע פאלטאווער באראטונג, וואלט דער דאזיקער גאנצער גרויסער ראיאן אוועק מיט די סיימיסטן, און דער רעשט פון דער פועלי־ציון פארטיי וואלט אינגאנצן אונטערגעגאנגען.

ד בערדיטשעווער שפאלטונג איז געווען נאר א רינגעלע אין דער קאנפאלידירונג פון דער פארטיי. באראכאוו איז ארומגעפארן אין ליטע און אין פארשידענע פונ'ם דרום־מערב־ראיאן, האט צוגעגרייט דעם באדן טעארעטיש, און האט פארבונדן די אלע פונקטן מיט אונזער צייט־ווייליקן צענטראל־קאמיטעט, וואס איז געשאפן געווארן אין פאלטאווע. מיר זיינען אויך געווען פארבונדן מיט פוילן, קרים, צענטראל־רוסלאנד. אזוי זיינען צוביסלאך צוגעגרייט געווארן די פארבינדונגען און דער מאטעריאל פאר'ן ערשטן אלרוסישן צוזאמענפאר, וואס איז באקאנט אלס דער פאלטאווער צוזאמענפאר. דער צוזאמענפאר האט זיך געעפנט פורים תרס"ו (1906) און האט גלייגט דעם יסוד פאר דער אלרוסלענדישער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי פועלי־ציון.

דער פאלטאווער צוזאמענפאר האט זיך באשעפטיקט מיט צוויי ענינים: מיט'ן קלאר מאכן די יסודות פונ'ם פועלי־ציוניזם און מיט'ן פעסטשטעלן די ארגאניזאטאריש פרינציפן פון דער פארטיי. צען טעג האט זיך געצויגן די קאנפערענץ און האט זיך געענדיקט אין אייגענש — אונטער'ן דרוק פון באלאנגענגס־צוישטאנד, אבלאווע אין דער גאנצער שטאט, נאכשפיאנירונגען מצד שפיאנען און אפשר אויך פראוואקאטארס — מיט דער וואל פונ'ם צענטראל־קאמיטעט, אויף וועלכן ס'איז ארויפגעלייגט געווארן די אויפגאבע, ניט נאר דורכצופירן די באשלוסן פונ'ם צוזאמענ־פאר, נאר אויך צו באארבעטן די אידעאישע און טעארעטישע יסודות פונ'ם פועלי־ציוניזם. צווישן די מיטגלידער פונ'ם צ. ק. איז געווען אויך באראכאוו.

דער צוזאמענפאר איז אויסגעשפירט געווארן דורך פאליציי, און עטלאכע פון די אנפירער זיינען ארעסטירט געווארן פאר א געווייסער צייט, צווישן זיי אויך באראכאוו. די אנדערע מיטגלידער פונ'ם צ. ק. האבן אבער באווייז ארויסצובאקומען זיך פון פאלטאווע און האבן זיך פארזאמלט אין קאנסטאנטינאגראד, כדי צו באארבעטן דאס טעארעטישע פראגראם פון דער נייער פארטיי. אבער נאך א טאג אדער צוויי האבן מיר דערזען, אז

דער באזונדערער קנין פון די פּוליי־ציון און איז שפּעטער אנגענומען געוואָרן פון דער גאנצער ארבעטערשאפט אין לאנד און אלע אירע פּאר־בינדעטע אין חוץ לאַרץ, דער נעדאנק, אז די גאולה פון׳ם אידישן פּאלק און דער אויפבוי פון ארץ ישראל איז מענלאך נאָר דורכ׳ן ארבעטער־קלאס, — דער דאזיקער נעדאנק איז צום ערשטן מאל ארויסגעזאגט געוואָרן אין „אונזער פּלאטפאָרם".

די פּלאטפאָרם איז נעדרוקט געוואָרן שטיקערווייז. דער אָנהויב אין די דריי נומערן פון „יעוורעיסקאיא ראביאטשאיא כראָניקא", דער המשך אין דעם צווייטן נומער „מאלאט", וואָס איז דערשינען אין סימפעראָפּאל. די דאזיקע צוויי זשורנאלן זיינען דערשינען אין רוסיש, און אזוי איז די „פּלאטפאָרם" פּארשפּרייט געוואָרן בלויז אין רוסישן אָריגינאל. מיט׳ן אריינדרינגען פון דער באוועגונג פון דרום־רוסלאנד קיין פוילן און ליטע האָט זיך אָבער דערפילט דאָס באדערפניש ארויסצוגעבן די „פּלאטפאָרם" אין אידיש. עס איז באשטימט געוואָרן א רעדאקציע אין לאָדזש, אויף ארויסצוגעבן די „פּלאטפאָרם" אין דער איבערזעצונג פון זלמן רובאשאָוו (זומער 1906). דער פּלאן איז אָבער ניט אויסגעפירט געוואָרן, אזוי אז בלויז דער סוף פון דער „פּלאטפאָרם׳ איז דעמאָלט דערשינען אין אידיש אין ווילנער „פּאָרווערטס" („די ראל פון דעם ארבעטער־קלאס אין דער רעאָליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם"). די גאנצע „פּלאטפאָרם" איז איבערזעצט געוואָרן אין אידיש ערשט נאָך דער מלחמה. אונטער די קאפּיטלאך פון דער „פּלאטפאָרם" פּלעגט באָראכאָוו זיך באנוצן מיט דעם פּסעוודאָנים „שטענדיקער", אדער „פּאסטאָיאני".

די פּאָלטאָווער תקופה האָט זיך נעענדיקט מיט א פּלוצלונגדיקער קאטאסטראָפע. די פּאָליציי האָט אויסגעשפּיאָנירט דעם נעווער־לאָגער פון דעם פּועלי־ציוניסטישן זעלבסט־שוץ. עס האָט זיך אָנגעהויבן א שארפע אויספּארשונג וועגן די ענינים פון דער פּארטיי. דער שרייבער פון די שורות האָט נעמוזט אנטלויפן פון פּאָלטאָווע און די צארישע רעגירונג האָט אויס נקמה ארעסטירט זיינע עלטערן און די גאנצע משפּחה. שפּעטער זיינען ארעסטירט נעוואָרן אויך דער אפּיציעלער ארויסגעבער פון דער „כראָניק", ל. מעלצער, א ברודער פון ליובע באָראכאָוו, און באָראכאָוו גופא. די איבערזיקע מיטגלידער פון צ. ק. האָבן באוויזן צו אנטלויפן און אריבערצופירן דעם צ. ק. קיין ווילנע. דאָס איז געווען די פּאדערונג פון באָראכאָוו פּאר זיין ארעסט. אזוי האָט זיך דער צענטער פון אונזער ארבעט אריבערגעטראָגן קיין ירושלים דליטע.

עס איז כדאי צו דערמאָנען, אז אויך אין דער פּאָלטאָווער טורמע האָט באָראכאָוו געפונען א מעגלאכקייט פּאר פּאָליטישער ארבעט. צווישן די ארעסטאנטן האָבן זיך געפונען א סך פּויערים, וואָס זיינען ארעסטירט נעוואָרן צוליב דער אגראָריש־רעוואָלוציאָנערער באוועגונג, און באָראכאָוו האָט פּאר זיי געהאלטן א שורה לעקציעס אויף פּאָליטישע און געזעלשאפּט־לאָבע טעמעס; וועגן די יסודות פון דער נאציאָנאלער פראגע און קלאסן־

פּלאַטפֿאָרם".

דער דאָזיקער גאַנצער טעאָרעטישער בנין, וועלכער האָט זיך געשטיצט בלויז אויף דער גלות־ווירקלאַכקייט — וויל דעמאָלט האָבן מיר דאָך נאָך ניט געהאַט קיין שום אַרבעטער־פֿאָזיציע אין ארץ ישראל — איז ניט געווען און האָט ניט געקענט זיין קיין פּולער, וויל אין אים האָט געפעלט זייער א וויכטיקער עיקר: די באַזירונג אויף דער קאָנקרעטער ארבעט און דעם קאָנקרעטן לעבן פון ארץ ישראל. צוליב דעם היסטאָרישן אמת דארף געזאָגט ווערן, אז דעמאָלט האָבן זיך שוין יאָ געהאַט אָנגעהויבן די ערשטע פּאַרבינדונגען צווישן אונז אין חוץ לאַרץ און די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל. דער שרייבער פון די דאָזיקע זכרונות איז געווען דער ערשטער, וואָס האָט געהאַט באַזוכט אויף א קורצער צייט ארץ ישראל אין זומער 1904. דעמאָלט האָב איך זיך פּאַרבונדן מיט די ערשטע עולים פון די ליטווישע חלוצים. עטלאָכע חלוצים פון האָמעל, מיטגלידער פון דעם זלעבסט־שוץ, וואָס זיינען נאָכ'ן פּאָגראָם אוועקגעפּאָרן קיין ארץ ישראל, האָב איך באַגעגנט אין דער פּערמע סעדזשערא, דעם פּאָרשטאָרבענעם חבר יחזקאל האָנקין אין ראשון־לציון אדער פּתח־תקוה, די ברידער ישראל און אליעזר שוחט ביי דער ארבעט אדער שמירה איז די וויין־גערטנער פון ראשון־לציון. דאָס איז געווען סוף תרס"ד. אָבער בעת דער גרינדונג פון דער פּאַרטיי, ווינטער תרפ"ו, זיינען שוין געקומען אין לאַנד צענדליקער פון די נייע חלוצים פון פּוילן, ליטע, און דרום־רוסלאַנד, בפרט פון דאָסטאָוו. די דאָזיקע נאַנצע עליה איז געווען פון איין זייט א פּראָקטישער ענטפער אויף דער טעריטאָריאליסטישער ליקווי־דאַציע — און דאָ האָט געשפּילט א ניט קליינע ראָל דער רוף פון אוסישקין און וויטקינ'ס בריוו, — פון דער צווייטער זייט זיינען צענדליקער חברים פון דעם זלעבסט־שוץ באַלד נאָך די שרעקלאַכע פּאָגראָמען אין דרום־רוסלאַנד געפּאָרן קיין ארץ ישראל.

בעת דעם צוזאַמענפּאָר, און נאָך פריער, זיינען מיר געשטאַנען אין פּאַרבינדונגען מיט די ערשטע חלוצים אין ארץ ישראל, און זייערע בריוו זיינען פּאַרעפּנטלאַכט געוואָרן אין אונזערע אידישע און רוסישע צייטונגען. איך געדענק, אז מיר זיינען פריער געשטאַנען אין פּאַרבינדונג מיט ראָס־טאָווער חלוצים וואָס זיינען אוועקגעפּאָרן באַלד נאָך די פּאָגראָמען, שפּעטער, אין דעם ווילנער פּעריאָד, מיט חבר ד. בן־גוריון. אָבער אונזערע פּאָזיציעס אין לאַנד זיינען געווען ארעמע, און נאָך ארעמער אונזערע ידיעות וועגן דעם, וואָס עס קומט פּאָר אין לאַנד. און דאָס האָט גורם געווען צו א סך פעלערן אין דער טעאָרעטישער באַגרינדונג פון „אונזער פּלאַטפֿאָרם". פון דאַנען נעמט זיך, למשל, באַראַכאָוו'ס אָפּאָזיציע קעגן אָפּענהיימער'ס געדאַנק פון קאָאָפּעראַטיוועך קאָלאָניזאַציע, ביי וועלכער ער האָט זיך א צייט לאַנג געהאַלטן. איך וויל דאָ ניט קריטיקירן און אפילו ניט איבער־געבן דעם תמצית פון באַראַכאָוו'ס שיטה. פונדעסטוועגן דארף דאָ באַ־מערקט ווערן, אז איינער פון די גרונט־עיקרים וואָס איז פון אָנהויב געווען

ש. קאפלאנסקי:

באראַכאָוו אין דער געשיכטע פון אונזער באַוועגונג

איך האָב געפֿרואווט זיך פֿארטיפֿן אין באראַכאָוו'ס שריפטן, אויסצו־געפֿינען, וועלכע וועלטן אין זיינע שאפונגען טראָגן אויף זיך דעם חותם פון אייביקייט, און וועלכע טיילן פון זיין געדאנקען־בנין זיינען בלויז קינדער פון זיין צייט און תקופה און וועלן מיט זיי אוועקגיין. איך האָב זיך אָפּגעזאָגט פון דעם דאָזיקן פֿרואוו. לייענענדיק, וואָס באראַכאָוו האָט געשריבן מיט צוואנציק יאָר און נאָך מער צוריק, האָב איך זיך פון דאָס נישט איבערצייגט, אז א סך פון באראַכאָוו'ס געדאנקען, וועלכע האָבן אונז דעמאָלט, און אפילו ערשט מיט צען יאָר צוריק, אויסגעזען זייער ווייט פון דער ווירקלאַכקייט, ווי א פאַריבערגייענדיקער טריבוט פון דעם דענקער און קעמפער צום נייסט פון זיין צייט און צו די באדערפֿ־נישן פון פאַלעמיק, — האָבן שפּעטער באקומען א נביאישן ווערט. און פונקט ווי אין טאָג פון באראַכאָוו'ס טויט איז געווען צו־פרי, אָפּצושאצן אים און זיין היסטאָריש ווערק, אזוי, דוכט זיך מיר, פארמאָגן מיר נאָך היינט אויך ניט די נויטיקע דיסטאַנץ צו זיין גייסטיקער ארבעט, וואָס זאָל מאכן מעגלאַך פאר אונז צו באטראכטן זיין פערזענלאכקייט און זיינע אויפטוואונגען אין זייער אמת'ן היסטאָרישן ליכט.

מיר וועלן ניט געטריי זיין צום גייסט פון אונזער פארשטאַרבענעם פירער, אויב מיר לאָזן זיך אויפ'ן וועג פון קאָנאָניזירן, פון פארשפרייטן א טלית פון קדושה און פון אייביקן אמת איבער אלץ, וואָס באראַכאָוו האָט געשריבן און געזאָגט. פאר מיר איז קלאָר, אז פונקט ווי מיר, וועלן די קומענדיקע דורות אין דער אידישער סאָציאַליסטישער באַוועגונג ניט נאָר לערנען פון באראַכאָוו'ן, נאָר אויך קריטיש זיך ראַנגלען מיט אים. אויך היינט איז פאר אונז ניט פארבאָרגן, אז ניט אלע טיילן פון באָרא־כאָוו'ס תורה זיינען פון א גלייכן ווערט, און אויפ'ן שטח פון אייביקייט זיינען דאָ תחומים און גרעניצן. אפּטמאל דוכט זיך מיר, אז די אויס־פארשונג, די פאַנאַנדערשיידונג פון דעם דענקער און דעם מסביר, פון דעם ווייטן אויסקוקער און דעם סביבה־צוגעבונדענעם צייט מענטשן, אז דוקא די היסטאָרישע און ווייסנשאפטלאכע קריטיק וועט פאר אונז אויפ־דעקן די אמת'ע נאונות פון באראַכאָוו.

אויב מיר ווילן דאָך זיך אליין זאָגן, וואָס איז באראַכאָוו געווען פאר אונז און פאר אונזער דור, וואָלט איך געזאָגט, אז ער איז געווען ד ע ר

קאמף, נאציאנאלער עקאנאמיע און סאציאליזם. ניט קיין סך ווייסן, אז אין דער אוקראינישער סאציאל־דעמאקראטיע האט זיך געשאפן א באזונדערע ריכטונג, וועלכע האט פאראיניקט די נאציאנאל אוקראינישע שטרעבונגען מיט סאציאליסטישן געדאנק און האט אנגענומען אלס א יסוד באראכאוו׳ס געדאנקען, וועלכע זיינען ארויסגעזאגט געווארן אין דער בראשור „קלאסן־אינטערעסן און נאציאנאלע פראגע". די דאזיקע ריכטונג האט זיך אפילו אנגערופן „באראכאוויסטן".

א לאנגע צייט איז באראכאוו געזעסן אין טורמע, אבער אויך פון דארט איז ער געשטאנען מיט אונז אין פארבינדונג, ביז עס האט זיך אונז צום סוף מיט גרויסע שוועריקייטן איינגעגעבן צו באפרייען אים אויף ערבות ווינטער תרס"ז. נאר א געוויסער צייט איז ער אוועק אין אין אויסלאנד.

דערמיט האט זיך פארענדיקט די פאלטאווער תקופה, די גרינדונגס־תקופה פון דער פארטיי, און עס האט זיך אנגעהויבן א נייע תקופה, אין וועלכער די פארטיי איז געווארן א מאסן־פארטיי, וואס האט געלעבט און געווירקט צוויישן די אידישע מאסן סוף׳ם תחום המושב.

דענקער באַראַכאָוו האָט אויפגעטאָן פאַר דער פּועלי־ציון־באַוועגונג און אין א חויכן מאָס אויך פאַר דער גאַנצער אידישער ארבעטער־באַוועגונג, וואָס זוכט איר נאַציאָנאַלן תיקון. דער רעוואָלוציאָנערער רצון איז אין יענער צייט סטימולירט געוואָרן דורך דער וויסנשאַפטלאַכער פאָרשונג; דאָס דערקענען די כחות, וואָס באַהערשן דאָס געזעלשאַפטלאַכע לעבן, איז געוואָרן א קוואַל פון אמונה אינ׳ם באַפרייאונגס־קאַמף. דער אינטע־לעקטועלער פאָטאָס האָט נעבוירן דעם רעוואָלוציאָנערן פאָטאָס און האָט געגעבן די קעמפער כח, צו שטאַרקן זיך איבער דעם אכזריות׳דיקן שונא. דעם דאָזיקן פעסטן גלויבן אין דעם וויסנשאַפטלאַכן און היסטאָרישן אמת פון פּועלי־ציוניזם האָט באַראַכאָוו דעמאָלט געגעבן זיינע חברים. דערויבער איז באַראַכאָוו ניט געבליבן בלויז דער באַשאַפער פון א שיטה, דער פּאָרשער, וואָס איז איינגעשלאָסן אין זיין ארבעטס־צימער, — ער איז געוואָרן א לערער און קעמפער, א פירער און וועג־וויזער. אין דער צייט פון דער טעריטאָריאַליסטישער און סיימיסטישער פאַרווירונג האָט ער זיך באַווען צווישן אונז און איז געוואָרן דער רעטער פון׳ם פּועלי־ציוניסטישן געדאַנק אין רוסלאַנד און דער גרינדער פון דער רוסלענדישער פּאַרטיי. די כוואַליעם פון גלויבן און בטחון, וואָס באַראַכאָוו האָט אַרויסגערופן אין דער מעטראָפּאָליע פון דער אידישער ארבעטער־באַוועגונג, האָבן זיך פאַרשפרייט אויך איבער עסטרייך און אמעריקע און האָבן געשטאַרקט די הענט פון אונזערע חברים אין די דאָזיקע לענדער. און וועז מיר האָבן זיך מיט צוואַנציק יאָר צוריק צוזאַמענגעקליבן אין האַג, צו גרינדן דעם אַלוועלטלאַכן פּועלי־ציון־פאַרבאַנד, איז שוין ביי זיין וויגעלע געשטאַנען דער אינגסטער און צארטסטער צווייג פון דער באַוועגונג — די ארץ־ישראַל׳דיקע פּועלי־ציון פאַרטיי, וואָס איז באַשאַפן געוואָרן דורך באַראַכאָוו׳ס תלמידים און טרעגער פון זיין וואָרט.

אַזוי זיינען מיט באַראַכאָוו׳ס נאָמען פאַרבונדן אויך די ערשטע טריט פון אונזער רעאַליזירונגס־ארבעט אין ארץ־ישראל. אמת, עס וואָלט נעווען א ניט־היסטאָרישע גוזמא צו זאָגן, אז דער פּראָצעס פונ׳ם ווערן פון דער אידישער געזעלשאַפט אין ארץ־ישראל אנטוויקלט זיך פינקטלאַך, ווי באַראַכאָוו האָט פאַראויסגעזען, אדער אז מיר גייען שטענדיק אין די וועגן, וואָס באַראַכאָוו האָט אָנגעוויזן. אין די פראַגן פון פאַרווירקלאַכונג זיינען מיר זיך זייער אָפט, נאָך ביי זיין לעבן, פאַנאַנדערגענאַנגען מיט אונזער גרויסן חבר. דער גאַנג פון די געשעעניסן האָט שטאַרק געענדערט דעם אויסזען פון די ענינים, וועגן וועלכע מיר פלעגן זיך מיט אים מתוכח זיין. עס וואָלט נעווען אַן אָפּט פון תמימות אדער פון סעקטאַנטישער אייגזיי־טיקייט, היינט צו דערקלערן מיט זיכערקייט, וואָס עס וואָלט נעווען באַראַכאָוו׳ס שטעלונג אין דער אדער יענער אקטועלער סיטואַציע. די שוועכע און אחריות־פולע אויפגאַבע, צו רעאַליזירן די בשורה פון רעוואָ־לוציע, וואָס מיר האָבן געבראַכט דעם אידישן ארבעטער און דעם אידישן פאָלק אין די לעצטע צענדליקער יאָרן, צו גאַבן א ממשות׳דיקן אויסדרוק

פארשער און דער דענקער פון דער אנזאג־תקופה איז דער פועלי־ציוניסטישער באוועגונג. דער גורל האט איבערגעריסן זיין לעבן אינ'ם מאמענט, ווען מיר זיינען געשטאנען אויפ'ן שוועל פון דער תקופה פון פארווירקלאכונג. מיר קענען דעריבער ניט וויסן, צי די אויבן־כאראקטעריזירטע ראלע איז געווען דער רעזולטאט פון זיין פארזעלבסטן מהות, אדער פון א היסטארישער סיטואציע. אין דער געשיכטע פונ'ם אידישן סאציאליזם וועט אבער באראכטוו פארנעמען בעיקר דעם דאזיקן ארט. אין דער אנזאג־תקופה, אין די צען יאר פון זוכן, פון דיפערענציאציע און קאנצענטראציע פון די צעשפרייטע כחות אין אלע גלות־לענדער, אין די צען ארגאניזירונגס־יארן פונ'ם וועלט־פארבאנד פועלי־ציון, האבן מיר פארמאגט צוויי פער־זענלאכקייטן, וועלכע האבן סימבאליזירט די עיקר'דיקע עלעמענטן פון דער תקופה — דעם גייסט פון רעוואלט אנטקעגן דער אידישער און סאציאליסטישער ווירקלאכקייט און דעם גייסט פון רעוואלוציאנערער פארשונג.

נחמן סירקין איז געווען דער אנזאגער פון רעוואלט קעגן דעם גלות און קעגן דער געזעלשאפט, וואס לעבט אויף עקספלואטאציע; דער קעמפער קעגן די אלטע מענטשלאכע לעבנס־פארמען און קעגן דער קראנקהאפטער ירושה פונ'ם אידישן פאלק. ער איז געווען דער פלאמענדיקער פאלק פונ'ם סאציאליסטישן ציוניזם, דער טרענער פונ'ם מאראלישן פאטאס פונ'ם נייעם שטראם אין אידישן סאציאליזם, וועלכן ער האט פארבונדן מיט די טיפענישן פון דער אידישער נעשיכטע ביז צו די וואורצלען פון דער אידישער נבואה. באראכטוו איז געווען דער טרענער פונ'ם אידעאלן פון אינטעלעקטועלן פאטאס פונ'ם פראלעטאריש ציוניזם. די ערשטע טריט פון דער פועלי־ציון־באוועגונג זיינען פארבונדן מיט'ן אנטפלעקן די אידישע עקאנאמיק, מיט'ן אנאליז פון אונזער נאציאנאלער עקאנאמיק אין גלות דורכ'ן מעסער פון סאציאליסטישער קריטיק. בארא־כטוו האט די דאזיקע פועלי־ציוניסטישע קריטיק דערהויבן צו דער מדרגה פון א שיטה און מיט זיין מארקסיסטישער חריפות און בקיאות האט ער אונז געגעבן אן עקאנאמישן פירוש צום ציוניסטישן נעראנק און האט באלויכטן דעם וועג פון דער אידישער ארבעטער־באוועגונג, וועלכע דערקענט אירע קלאסן־ און נאציאנאלע אויפגאבן. ס'איז א פארדינסט פון בארכאוו'ן און פון זיין גרויסער גייסטיקער ארבעט, אויב דאס סאציאליסטישע ארץ־ישראל איז געווארן אין באוואוסטזיין פון טויזנטער אידישע ארבעטער און סאציאליסטן א היסטארישע נויטוועניקייט.

אפשר קענען בלויז יענע פון אונז, וואס זיינען אויפגעוואקסן און דערצויגן געווארן אין יענער תקופה פון דער ערשטער רוסישער רעוואלוציע און פון דער גאלדענער צייט אין דער אנטוויקלונג פון דער סאציאליסטי־שער באוועגונג אין מערב־אירופע, אפשאצן, וואס דער פארשער און

בּאַראַכאַוו אין יאָר 1900

צו די אידעאלן, וועלכע מיר האבן פראקלאמירט אין דער תקופה פון אנזאג, אין א ווירקלאכקייט, וואס וועלט אויסגעהאקט פון די שטיינער פון ארץ־ישראל, — די דאזיקע אויפגאבע ליגט אויף א ו נ ז. מיר וועלן א סך לערנען פון באראכאוו׳ס גייסטיקער ירושה. מיר וועלן אבער זיין שלעכטע און לא־יוצלח׳דיקע יורשים, אויב מיר וועלן זיך אפזאגן פון אונזער חוב צו פארשטארקן, צו פארפעסטיקן מיט אונזערע אייגענע כחות דעם פארמעגן, וואס אונז האט איבערגעלאזן יענער מענטש, וואס האט געטראגן אונזער פאן, דער מענטש, וואס איז געווען דער הערשער אין אונזער געדאנקען־וועלט אין דער תקופה פון בשורה און אנזאג פונ׳ם סאציאליסטישן ציוניזם.

ערשטע אפטיילונג :

גרינדונגם - צייט

די ראָל פון דעם אַרבעטער-קלאַס אין דער רעאַליזירונג פונ׳ם טערימאַריאַליזם

„יעדער צוועק קאָן דערגרייכט ווערן נאָר דורך דעם, וואָס ס׳אַנטשפרעכט זיין אינערלאכער נאַטור: רעוואָלוציאָנערע צוועקן קאָנען ניט דערגרייכט ווערן דורך דיפלאָמאַטישע מיטלען", (פון לאַסאַל׳ס בריוו־אומבייט מיט מאַרקסן).
„דער טערימאַריאַליזם איז א ד ע מ א ק ר א ט י ש ע רעוואָלוציע אינ׳ם אידישן לעבן" (אונזער פלאַשפאָרם).

דער ארבעטער-קלאַס רעגולירט דורך זיין באוואוסטזיניקן אריינמישן זיך ניט אלע מאַמענטן פון די סטיכיש-פליסנדע פראָצעסן, ער רעגולירט נאָר די באפרייענדע מאַמענטן — יענע, אין וועלכע עס אַנטהאלט-זיך די דעמאָקראטיזירונג פון דער מאַדערנער געזעלשאפט. די פראָצעסן פון קאַפּיטאַליזירונג און דעמאָקראטיזירונג — דאָס זיינען די צוויי זייטן פון דער פאַרקומענדער אנטוויקלונג.

אין דער אידישער איינוואַנדערונג אין פאַלעסטינע, וואָס קאָנצענטרירט זיך סטיכיש, ווי אויך אינ׳ם סטיכיש-פאַרקומענדן וואוקס פון די אידישע פּאָזיציעס אין פאַלעסטינע, און דאָסגלייכן אין דער סטיכישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער עקאָנאָמיק אין פאַלעסטינע — דארפן מיר אונטערשיידן דיזע ביידע פראָצעסן. דער פראָצעס פון קאַפּיטאַליזירונג אָדער אָנזאַמלונג פון די פראָדוקטיוו-קרעפטן דריקט זיך אויס אין דעם פארמערן זיך פון די אידישע איינוואַנדערער און ישובים אין פאַלעסטינע, אין דער ווירשאפטלאכער אנטוויקלונג פונ׳ם לאַנד, וועלכע וועט, ווי ס׳ווערט באוויזן אינ׳ם 8-טן קאַפּיטל פון „אונזער פלאַטפאָרם", זיין אָפהענגיג פון דעם וועלט-מאַרק, און ניט פון די באדערפנישן פון די אָרטיקע איינוואוינער, און וועט זיך געפינען אין דעם פאַקטישן רשות פון דער אידישער באפעלקערונג.

דיזער פראָצעס איז א ש א פ ע נ ד ע ר אין דעם זין, וואָס ער באשאפט דעם אינהאלט און די מאטעריעלע באזע פון דער קונפטיקער אויטאָנאָמער אידישער געזעלשאפט. דאָס איז א פראָצעס, א סטיכישער, ד. ה. ער וועט פליסן און אנטוויקלען זיינע טענדענצן פון זיך אליין, אָביעקטיוו,

פּאַרבאַמערקונג

מיט די אַרבעטן, וואָס גייען אַריין אין דער דאָזיקער אָפּטיילונג, פֿאַרענדיקט זיך דער ערשטער פֿעריאָד פון באַראַכאָוו׳ס שאָפֿן אויפֿן געביט פון דער פּועלי־ציוניסטישער טעאָריע. דער אַרטיקל „די ראָל פון׳ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פון׳ם טערריטאָריאַליזם" איז פֿאַקטיש דער אָפּשלום פון „אונזער פּלאַטפֿאָרם". די גאַנצע אָפּטיילונג בילדעט איין אויניהויט מיט די אַרבעטן, וואָס זיינען אַרייגעגאַנגן אינ׳ם ערשטן באַנד פון באַראַכאָוו׳ס פּועלי־ציון־שריפטן (זע הקדמה).

פּונקט ווי „אונזער פּלאַטפֿאָרם" בכלל, איז אויך דער לעצטער קאָפּיטל (און „א נייע פּשרות־פּראָגראַם") געשריבן אונטער אומשטענדן, וואָס האָבן נית דער־לויבט צו לייגן געגוג אַכט אויף פּראָפּאַרציע און אַרכיטעקטאָניק. די אַרבעטן זיינען געבוירן געוואָרן אינ׳ם סאָמע ברען פון די פּאָליטישע געשעענישן און אינ׳ם לויפֿשאָפּטלאָכן אידעאישן געראַנגל מיט די שכנות׳דיקע פּראָלעטאַרישע ריכטונגען, וואָס איז אַזוי לעבעדיק געשילדערט אין בן־צבי׳ס „זכרונות".

אין „די ראָל פון׳ם אַרבעטער־קלאַס אין דער רעאַליזירונג פון׳ם טערריטאָ־ריאַליזם" פּרואַווט באַראַכאָוו פֿאַרמולירן ק א ן ק ר ע ט די אויפֿגאַבן פון קאַמף און אָקטיוויטעט פון׳ם אידישן אַרבעטער־קלאַס בנוגע ארץ־ישראל. זיין בייסדיקע קריטיק איז געווענדעט אין א גלייכער מאָס קעגן די ס. ס., ביי וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט האָט בנוגע דעם טערריטאָריאַליזם גאָרנית וואָס צו טאָן, בית די בירגערלאַכע טערריטאָריאַליסטן וועלן נית אַרויסגעפינען א טערריטאָריע און באַקומען זי דורך דיפּלאָמאַטיע, ווי קענן די „סיימיסטן", ביי וועלכע דער טערריטאָריאַליזם איז בכלל אָפּגערוקט אין א וויטער צוקונפט, „עד ביאת המשיח". תיכף׳דיקער קאַמף און תיכף׳דיק ארבעט פאַר דער רעאַליזירונג פון׳ם ציוניזם— דאָס איז באַראַכאָוו׳ס עיקר־געדאַנק. אַננעמענדיק א פּריאָרי ארץ־ישראל אַלס די געגעבענע טערריטאָריע, וואו ס׳הויבט זיך שוין אָן קאַנצענטרירן די אידישע עמיגראַציע, זעט באַראַכאָוו די אויפֿגאַבע פון׳ם חוק־לאַרץ׳דיקן אידישן פּראָלע־טאַריאַט אינ׳ם קאַמף פאַר דער גאַראַנטירונג פון פּריוויליגיע פון אַיינוואַנדערונג מצד זייערע רעגירונגען, אין דער פּינאַנציעלער מיטהילף פון די פּראָפּעסיאָנעלע פאַרייניגן פאַר דער עמיגראַציע אין א״י, אין דער שאַפֿונג פון ספּעציעלע פאַנדן, אינפֿארמאַציע־ביוראָס א. א. די אייגנטלאַכע אויפֿגאַבע, צו דערגרייכן ד י ט ע־ר י ט א ר י א ל ע ס א ל י ט י ש ע א ו י ט א נ א מ י ע פאַלש אָבער אוים אויפֿן רעוואָלוציאָנערן קאַמף פון׳ם אידישן אַרבעטער־קלאַס אין ארץ־ישראל גופא.

באַראַכאָוו איז אין יענער צייט קעגן „קינסטלאַכער קאַלאָניזאַציע". דעם פּראָלעטאַריאַט שטעלט ער בעיקר „ב א פ ר י י ע נ ד י ק ע" און נאָר צום טייל „שאַפּנדיקע" אויפֿגאַבן. ער האָט שפּעטער — בפרט בעת דער וועלט־מלחמה און רוסישער רעוואָלוציע — אין א הויכן מאָס מאָדיפיצירט די דאָזיקע שטע־לונג (זע דריטע אָפּטיילונג).

פאַר א סך וועט זיין נייי באַראַכאָוו׳ס דעמאָלטיקע מיינונג, אַז די נאַציאָנאַלע מינדערהייטן בכלל, און בפרט די אידישע מינאָריטעטן, וואָס וועלן זיך סוף כל סוף אַסימי־לירן. אין דער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע האָט ער געזען בלויז א מיטל, צו פאַרקלענערן די ריבונגען צווישן מאַיאָריטעט און מינאָריטעט און דערמיט צו פאַרלייכטערן דעם אַסימילאַציע־פּראָצעס (זע „פּראָגראַם־פּראָיעקט", זייט 48). ביים פעלן פון נאַציאָנאַלן דרוק האָט ער געגלויבט אין דער אַסימילאַציע פון עקאָנאָמיש און קולטורעל אָפּגעשטאָנענע פעלקער (אפילו מערהייטן) צו העכער־שטייענדיקע שכנים. אויף דעם יסוד האָט ער פּאָזיטיוועט די אַסימילאַציע פון די אַראַבער צו די אידן אין א״י.

דער דאָזיקער גאַנצער גרעדאַנקען־קאָמפּלעקס איז פון דער פּאָרטיי אָפּיציעל נית אָנגענומען געוואָרן. באַראַכאָוו אַליין האָט אים שפּעטער רעווידירט.

גלות וועלן זיין צוגעשמידט צו די באדינגונגען פון דעם לעבן אין פאלעס-טינע און צו די באדינגונגען פונ׳ם אריבערפאָרן אהין. דיזע באדערפניש, צו באפרייען די באדינגונגען, בכדי די שאפנדע פראָצעסן פונ׳ם אָנזאמלען די אידישע פאָזיציעס אין פאלעסטינע זאלן קענען פריי פליסן — וועט זיך שטארק ארויסווייזן ביי אלע פאראינטערעסירטע קלאסן פונ׳ם אידישן פאלק: אי ביי א באדייטענדן טייל פון דער מיטעלער בורזשואזיע, אי ביי דער קליין-בורזשואזיע, אי ביי די זיך פראָלעטאריזירנדיקע מאסן. נאָר אממערסטן אקטיוו, אממערסטן ווירקנד וועט די באדערפניש זיין ביי דעם פראָלעטאריאט — ביי יענעם קלאס, וועלכער איז מער ווי אלע אנדערע פייאיק צו שמידן זיין גליק אקטיוו און זעלבסטשטענדיק, — ביי יענעם קלאס, וועלכער נעמט טאקע אויף זיך די באוואוסטזיניקע רעגולירונג פון אלע באפרייענדע פראָצעסן פון אונזער לעבן. און ביי דעם ארבעטער קלאס, ווייל ער איז אממערסטן פייאיק צו אָרגאניזאציע און דיסציפלין, וועט זיין אויך דער גרעסטער כח, די גרעסטע מעגלאכקייט, צו קעמפן פאר דער באפרידיקונג פון זיין דאזיקער באדערפניש.

דיזער פראָגנאז, וועלכער איז אנטוויקלט געווארן אין „אונזער פלאט-פאָרם", פירט צום באשלוס, דאס דער טעריטאריאליזם איז א פראָצעס, וועלכער קומט פאר מיט א היסטארישער נויטווענדי-קייט. דאס הייסט: אויף וויפיל עס איז בכלל מעגליך פאראויסצוזען די צוקונפט אין דער היסטארישער אנטוויקלונג פון דער מענשהייט, האבן מיר גענוג יסודות צו באהויפטן, דאס דער טעריטאריאליזם וועט פאר-ווירקלאכט ווערן; אבער ווי אזוי, דאס הייסט אין וועלכע באשטימטע פאָרמען, דורך וועלכע באשטימטע סטאדיען און וועג נעמליך וועט דער טע-ריטאריאליזם פארווירקלאכט ווערן, דאס ווייסן מיר ניט, נאָר מיר ווייסן וואו, אויף וועלכער טעריטאריע, און אויך ווייסן מיר אין אלגעמיינע שטריכן יענעם סטיכישן פראָצעס, וועלכער וועט ברענגען צו אונזער ציל, צו דיזן וויכטיקסטן נאציאנאלן פונקט פון אונזער פראָגראם-מינימום. מיר וועלן אָנ-מערקן אין דיזן סטיכישן פראָצעס צוויי זייטן. פון איין זייט איז עס אן אומאויפהערלעכער גאנג פון דער עקאָנאמישער אויטאָנאמי-זירונג פון דער קינפטיקער אידישער געזעלשאפט, וועלכע אנטוויקלט זיך אי-נערלאך, — דאס איז א שאפנדער מאָמענט, וואס קומט פאר דורך דער אידישער איינוואנדערונג, וועלכע קאָנצענטרירט זיך סטיכיש; דיזער פראָצעס וויקלט נאר ביסלאכווייז פאנאנדער זייענ פאָטענציעס. פון דער אנדער זייט איז עס א קאטאסטראָפעלער פראָצעס פון פאָליטישער און עקאָנאמישער באפרייונג, וועלכע פליסט דורך אין דער פאָרם פון קאטאסטראָפעס און איבערקערנישן — קליינע אדער גרויסע — און וואס אין זיין רעזולטאט וועט זיך אויך באקומען די פאָליטישע טערי-

ניט אפהענגיג פון קיינע קינסטלאכע פלאנען און פראיעקטן; צי פאר־לאנגען מיר דעם דאזיקן פראצעס, אדער ניין, צי שטרעבן צו אים די אידישע מאסן באוואוסטזיניק, אדער גאר אומבאוואוסטזיניק וועלן זיי אריינגעצויגן ווערן אין אים — ער וועט סיי ווי סיי פארקומען און ער פאנגט זיך שוין אן אין אונזער צייט.

אבער די אידישע בורזשואזיע מישט זיך באוואוסטזיניק אריין אין דיזן סטיכישן שאפנדן שטראם פון די געשעהענישן און ארגאניזירט אים באוואוסטזיניק אין הסכם מיט אירע צילן. די אויבער־אנשטאלט, וועלכע וועט אנפירן מיט אט דער זייט טעטיקייט פון דער אידישער בורזשואזיע, איז דער ציוניסטישער קאנגרעס. די אויפגאבע פון׳ם ציוניסטישן קאנגרעס איז — רעגולירן די איבערוואנדערונג פון דעם אידישן קאפיטאל נאך פאלעסטינע און פארגרינגערן זיין אנזאמלונג און אנטוויקלונג אינ׳ם לאנד. דאס איז די אויפגאבע פון דעם בורזשואזן ציוניזם.

פון דער אנדער זייט, דער סטיכישער פראצעס פון׳ם פארבריטערן און פארשטארקערן די אידישע פאזיציעס אין פאלעסטינע וועט אין זיין גאנצן מהלך זיך תמיד אנשטויסן אויף א ווידערשטאנד מצד די אלטע לעבנס־פארמען ווי אין גלות, אזוי אויך — באזונדערס — אין פאלעסטינע. וואס מער אפגעשטאנען און רעאקציאנער ס׳איז די פאליטישע סטרוקטור פון די אויסוואנדערונגס־לענדער, אלץ שווערער וועט זיין דעם אידישן עמיגראנט זיין טרויעריקער, מיט דערנער פארזייטער, וועג צו די נייע מקומות, אלץ מער צרות און עינוים דערווארטן אים אויף דיזן וועג. וואס מער אזיאטיש עס זיינען די לעבנס־פארמען אין פאלעסטינע גופא, אלץ לענגער וועט אפגעהאלטן ווערן, אלץ קרענקלאכער וועט פליסן דער פראצעס פון דער עקאנאמישער אויטאנאמיזירונג פון דעם אידישן לעבן אין פאלעסטינע.

און אט אזוי, גלייכצייטיק מיט דער אנטוויקלונג פון דער אידישער איינוואנדערונג אין פאלעסטינע, גלייכצייטיק מיט דעם, ווי עס וועלן אלץ מער רייף ווערן יענע שאפנדע טענדענציעס, וועלכע זיינען אגעוויזן אין אונזער פראגנאז — וועט אויך וואקסן די באדערפניש צו באפרייען דיזן סטיכישן פראצעס פון די באדינגונגען, וואס האלטן אים אפ, די באדערפ־ניש צו דעמאקראטיזירן דעם לעבן דא, אין גלות, און אין פאלעסטינע. דער וואוקס פון די אידישע פאזיציעס אין פאלעסטינע וועט ביסלאכווייז ארי־בערטראגן דעם שווער־פונקט פון׳ם גאנצן אידישן לעבן אין פאלעסטינע, ווייל טאקע נאר אין אט דעם לאנד וועט נאכ׳ן צוויי־טויזנט יאריקן גלות צום ערשטן מאל זיך אנהויבן צו בויען אן עקאנאמיש־אויטאנאמיע זעלבסט־שטענדיקע אידישע געזעלשאפט, ווייל טאקע נאר דא וועלן ענדלאך די אזוי לאנג און אכזריות׳דיק איינגעשמידטע כחות באקומען א מער בריטערן פלאץ, וואו זיי וועלן קענען זיך שארפער ארויסווייזן און פריי פאנאנדער־שפילן. די וויכטיקסטע אינטערעסן פון דער אידישער באפעלקערונג אין

א מער שטאַרקערן ווידערשטאַנד די פּרעמדע איינוואַנדערער, און צוגלייך מיט דעם וואַקסן די יורידישע און פּאָליטישע שוועריקייטן פּאַר׳ן אַריין־פאָר. דער אָלוועלטלאַכער עמיגראַציאָנס־שטראָם, וועלכער באַשטייט פון וואַנדערער פון אָלע פּעלקער פון דער „אָלטער וועלט", קערט זיך אָפּ אין נייע לענדער פון דער בריטיטער ערד־אַרבעט. צוזאַמען מיט דעם קערט זיך אָפּ אין די לענדער פון דער בריטיטער ערד־אַרבעט אויך די אידישע עמיגראַציאָנס־כוואָליע. נאָר די אידישע עמיגראַנטן, וועלכע זיינען ניט מסוגל גלייך איבערצוגיין צו די באַשעפטיקונגען פון ערד־אַרבעט, שטויסן זיך דאָ באָלד אָן אויף אַן עקאָנאָמישן ווידערשטאַנד, וועלכן עס איז אומ־מעגלאַך גובר צו זיין: די קאָנקורענץ אויף דעם אָלוועלטלאַכן ברויט־מארק שטויסט זיי ארויס. די אויסוואַנדערונגס־באַדערפּניש ביי אידן וועלט דאָך ניט שוואַכער און פּאַדערט דרינגענד א באַפרידיקונג. — דאָס איינ־ציקע לאַנד, אין וועלכער עס איז מעגלאַך די אידישע איינוואַנדערונג, בלייבט פּאָלעסטינע, וואו עס הויבן זיך שוין טאָקע אָן סטיכיש קאָנ־צענטרירן דער אידישער קאָפּיטאַל און די אידישע אַרבעטס־קראַפט. א דאַנק די באַדינגונגען פונ׳ם עקאָנאָמישן צושטאַנד פון פּאָלעסטינע, א דאַנק דער וויכטשאַפטלאַכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר אָרטיקער באַפעלקערונג, און א דאַנק די באַציאונגען צווישן איר און דעם וועלט־מאַרק, — וועלן די איר זיין דער עקאָנאָמיש און קולטורעל הערשנדער עלעמענט אין פּאָלעסטינע. אזוי וועט זיך סטיכיש אויפבויען דער עקאָ־נאָמיש־אויטאָנאָמער אידישער ישוב אין פּאָלעסטינע. אָט דעם ש א־פ ע נ ד ע ן פּראָצעס וועט אָנטשפּרעכן אויך דער ב א פ ר י י ע נ ד ע ר פּראָצעס פונ׳ם קלאַסנקאַמף צווישן דעם אידישן קאָפּיטאַל און אַרבעטס־קראַפט אין פּאָלעסטינע; דער קלאַסנקאַמף צווישן דעם אידישן פּראָלע־טאַריאָט און דער בורזשואזיע וועט ברענגען צו א קאַמף צווישן דעם אידישן פּראָלעטאַריאָט און דער טערקישער ביוראָקראַטיע, און וועט פ א ר־ ו ו י ק ל ט ווערן דורך דעם נאַציאָנאַלן קאַמף צווישן דער אידישער באַפעלקערונג אין פּאָלעסטינע (צוזאַמען מיט דער אַרטיקער) געגן דער טערקישער הערשאַפט. אין רעזולטאַט פון דיזן באַפרייענדן פּראָצעס פון פּאָליטישן קאַמף, וואָס אין זיין אוואַנגארד וועט שטיין דער אַרבעטער־קלאַס—וועט אויסנעקעמפט ווערן די טעריטאָריאָלע פּאָליטישע אויטאָנאָמיע פאַר דעם אידישן פּאָלק אין פּאָלעסטינע.

פון דיזן קורצן איבערבליק איז שוין קלאָר די ראָל פון דעם פּראָ־לעטאַריאָט, אָלס דעם באַוואוסטזיניקן, אקטיוון קעמפענדן קלאַס, — דעם קלאַס, וועלכער פירט זיין אייגענע זעלבסטשטענדיקע קלאַסן־פּאָליטיק, די פּאָליטיק פון קלאַסנקאַמף. אין אונזער פאַרשטיין דעם טעריטאָריאָליזם איז דער קלאַסנקאַמף פון דעם פּראָלעטאַריאָט א נויטוועניקער, אומפאַרמיידי־לאַכער ארגאַנישער עלעמענט, אָן וועלכן דער טעריטאָריאָליזם קאָן ניט פאַרווירקלאַכט ווערן; נאָר מער, אין אונזער היסטאָרישער פערספּעקטיוו פיגורירט דער פּראָלעטאַריאָט אָלס די צענטראָלע און הויפּט־אקטיוע

טאריאלע אויטאנאמיע פאר דעם אידישן פאלק אין פאלעסטינע*). אט דיזער פראצעס פון באפרייאונג רעגולירט זיך, הויפטזעכלאך, דורך דער טעטיקייט פונ׳ם פראלעטאריאט און, נעמלאך, דורך דעם קלאסנקאמף.

אלס דער רעזולטאט פון דעם סטיכישן פראצעס, וועלכן מיר האבן פאראויס דערקענט אין אונזער פראגנאז, וועט די טעריטאריאלע אויטאנאמיע פאר׳ן אידישן פאלק אין פאלעסטינע אנקומען אומפארמיידלאך: אבער וועלכע שטערונגען און מניעות וואלטען אונטער דיזן פראצעס אויף זיין וועג, וויסן מיר ניט, און מיר קאנען נאר טיילוויין זיי פאראויס־זען. די אויפגאבע פון דעם באוואוסטזיניקן ארויינמישן זיך פונ׳ם אר־גאניזירטן געזעלשאפטלאכן רצון אין דעם סטיכישן פראצעס פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם איז צו באזייטיקן די אלע שטערונגען און מניעות און אויך, דערקענדיק די געזעצן פון דיזן פראצעס, אנ־צופירן מיט אים וויי מעגלאך ערפאלגרייכער.

לאמיר קודם כל, באטראכטן די צווייטע זייט, דאס אנפירן מיט׳ן גאנג גופא פון דעם סטיכישן פראצעס פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם.

אין וואס באשטייט דיזער סטיכישער פראצעס? וואסערע זיינען זיינע אממערסטן אלגעמיינע שטריכן, וועלכע אונז האט זיך איינגעגעבן אויפצודעקן דורך אונזער פראגנאז?

די אידישע עמיגראציע וועגדעט זיך סטיכיש אין די לענדער פון דעם אנטוויקלטן אדער זיך אנטוויקלענדיקן מאדערנעם גרויסן קאפיטאל, און כל זמן די אויסוואנדערונגם־באדערפניש ביי די ברייטע אידישע מאסן נעפינט פאר זיך א באפרידיקונג אין די דאזיקע לענדער (אין ענגלאנד, פאראייניקטע שטאטן, דרום אפריקע), ביז יענער צייט איז אוממעגלאך צו טראכטן וועגן דעם קאנצענטרירן די אידישע איינוואנדערונג, ווי וועגן א רעאלן פאקט; ביז יענער צייט איז די טעריטאריאליסטישע קאלאניזאציע נאר אן אידעע, נאר א פארלאנג. אבער אליין דער צוטרעט אין דיזע לענדער פון דעם אנטוויקלטן קאפיטאל וועט אלץ מער שווער, ריין־עקאנאמיש וויזן ארויס דיזע פריערדיקע איינוואנדערונגם־לענדער אלץ

*) די קליינע אינדערערגישן וועלן אנגערופן ר ע פ א ר מ ע ס, און די גרויסע, וועלכע ענדערן־אום דעם קלאסן אדער נאציאנאלן כאראקטער פון דער הערשאפט אין לאנד, וועלכע רייסן ארויס די ממשלה פון די הענט פון איין קלאס אדער נאציע לטובת דעם אנדער קלאס אדער נאציע, וועלן אנגערופן ר ע ו ו א ל ו צ י ע ס. דערביי דארף מען נאטירלאך געדענקן, דאס די „ממשלה פון א נאציע" הויסט די ממשלה פון אייניגע א וועלכן עס איז קלאס פון דיזער נאציע: למשל, ביי היינטיקן טאג געפינט זיך פוילן אונטער דער ממשלה פון די ר ו ס י ש ע פ א ד א ל ן, און אז זי וועט באקומען אויטאנאמיע, וועט זי באפריט ווערן פון דער ממשלה פון ד י ז ן ק ל א ס פון דער ר ו ס י ש ע ר נ א צ י ע, — און אויף אזא אופן, איז באקומען טעריטאריאלע אויטאנאמיע — א רעזולטיע, אויב אפילו די ממשלה וואלט איבערגיין צו די פוילישע פעאדאלן.

פון אזא געזעלשאפט, ווייל אין תוך אריין איז עס איינס און דאָסזעלבע: קוים זיינען פאראן אלע באדינגונגען, איז שוין דערמיט אלץ פאראן. באשאפן די באדינגונגען פאר דעם אנטשטיין פון א נייער געזעלשאפט — הייסט שוין באשאפן די געזעלשאפט גופא. נאר מענטשן, וועלכע ווייסן ניט קיין אלף־בית אין דער מאדערנער ווייסנשאפט פון ערקענטנים־לערע, קאנען מיינען, אז באשאפן די באדינגונגען אונטערשיידט זיך מיט עפעס פונ׳ם באשאפן דעם באדינגטן.

די שאפנדע פראצעסן אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט זיינען אינגאנצן סטיכישע פראצעסן, ד. ה. זיי פליסן דורך אין זייערע וויכטיקסטע שטריכן לגמרי אומאפהענגיק פון דעם באוואוסטזינקן און ארגאניזירטן געזעלשאפטלאכן אריינמשין זיך: סטיכיש וועלן באשאפן ווערן די באדינגונגען פאר דער אידישער עקאנאמיש־אויטאנאמער געזעלשאפט, סטיכיש וועט באשאפן ווערן אויך די געזעלשאפט גופא. אין דיזע שאפנדע סטיכישע פראצעסן, וועלכע פליסן דורך אומאויפהענגיק, גיבן זיך אונטער דעם באוואוסטזינקן רעגולירן נאר די איינצעלהייטן: אין דעם טאקע באשטייט נעמלאך די אויפגאבע פון דער בורזשואזיע. אט פאר־וואס ביי אונזערע שכנים מצד רעכטס פירט אוים די בורזשואזיע די גאנצע רעאלע ארבעט פון דער באוועגונג, און דער פראלעטאריאט קומט אף נאר מיט׳ן ריידן; אט פארוואס ביי זיי ווערט פריער דערגרייכט די פאליטישע אויטאנאמיע — דער „טשארטער", און די עקאנאמישע אויטאנאמיע ווערט באשאפן דערנאך; אט פארוואס ביי זיי איז איבערגעדרייט מיט די פים ארויף דאס מאטעריאליסטישע פארשטיין פון דער געשיכטע; אט פארוואס ביי זיי איז אויפ׳ן לינקן זייט איבערגעקערט די קלאסן־פאליטיק פון דעם פראלעטאריאט; אט פארוואס עס באאומרואיקן זיי אזוי שטארק די דיפלאמאטיע און די פינאנצן.

נאר אונזער פארשטענדעניש, אין געגנטייל, איז דער טעריטאריאליזם. אלס אן עקאנאמישע איבערקערעניש, אלס די באשאפונג פון א נייער גע־זעלשאפט, — די אויפגאבע פון׳ם סטיכישן פראצעס, און אים רעגולירט טיילווייז די בורזשואזיע דורכ׳ן אלגעמיין־ציוניסטישן קאנגרעס, וועלכער שטעלט פאר מיט זיך, צוגלייך ווי א פארלאמענט (הגם דער קאנגרעס, פארשטייט זיך, איז נאר דערווייל נאנץ וויט פון צו זיין א פארלאמענט), א כלי־זיין פון דער בורזשואזיע פאליטיק. מיר וועלן נאר קעמפן פאר דעם, אז דאס דאזיקע כלי־זיין זאל זיין ווי מעגלאך נוצלאכער אויף פאר דעם ארבעטער־קלאס. אבער אונזער איינגענע אויפגאבע איז דער טעריטאריאליזם, אלס א באפריינדער פאליטישער פראצעס. פאר־שטייענדיק דעם טעריטאריאליזם אלס א דעמאקראטישע רעוואלוציע אין דעם אידישן לעבן, באהויפטן מיר, דאס ער וועט פארווירקלאכט ווערן נאר דורך דעם קלאסנקאמף פון׳ם אידישן פראלעטאריאט. אנצופירן מיט׳ן קלאסנקאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט

פערזאו.

דערמיט אונטערשיידט זיך שארף אונזער פראגראם פון דעם, ווי עס פארשטייען דעם ענין די ס. ס. און י. ס., וועלכע נויטן דעם ארבעטער־קלאס נאר אונטערצושטופן די בורזשואזיע, געבן איר עצות אדער אנ־צייגונגען, ווי די ס. ס. אדער נאר מיט גוואלט נעגן איר רצון, שטופן זי צו דער טעריטאריאליסטישער ארבעט, ווי עס שילדערן זיך טאקע דעם ענין די סיימאווצעס. ביי זיי ש ט ו פ ט דער פראלעטאריאט אט די בורזשואזיע צו דער טעריטאריאליסטישער פראקטיק — ד. ה. דער פרא־לעטאריאט נעפינט זיך פ ו ן ה י נ ט ן, און די בורזשואזיע פ ו ן פ א ר נ ט, אינ'ם אוואנגארד. ביי אונז אבער צ י ט צ ו דער פרא־לעטאריאט די בורזשואזיע צו דער טעריטאריאליסטישער ארבעט, — ד. ה. די בורזשואזיע נעפינט זיך פון הינטן און דער פראלעטאריאט פון פ א ר נ ט, אינ'ם אוואנגארד. ביי זיי איז אקטיוו נאר די בורזשואזיע — זי ארבעט, פירט אן דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען וכדומה, דער ארבעטער־קלאס אבער רעדט נאר און אגיטירט. ביי אונז, אבער, איז אונזער פראגנאז זיינען אקטיוו ביידע קלאסן, יעדערער אויף זיין שטייגער, נאר אממערסטן אקטיוו איז דער פראלעטאריאט: ניט נאר ער אגיטירט, נאר ער קעמפט, אין יענעם פשוט'ן און קלארן זין פון ווארט, ווי למשל דער ארבעטער־קלאס אין רוסלאנד, וועלכער, קעמפנדיק אוממיטלבאר נעגן די פארשטייער פון קאפיטאל, קעמפט גלייכצייטיק אויך נעגן דער רוסישער רעגירונג.

פון וואנען־זשע נעמט זיך עס דיזער אונטערשייד צווישן אונז י. ס.־ד. א. פ. „פועלי־ציון" מיט די אנדערע, אין אמת'ן נערעדט, רעוויזיאניס־טישע שטרעמונגען, וועלכע נעפינען זיך מיט אונז אין א נאענטער שכנות פון דער רעכטער זייט, — ד. ה. מיט די ס. ס. און י. ס.? דער שורש פון דיזן אונטערשייד ליגט דערין, וואס לויט דער פארשטעלונג פון אונ־זערע שכנים מצד רעכטס, איז דער טעריטאריאליזם נאר אן עקאנאמישער, נאר א שאפנדער פראצעס אינ'ם אידישן לעבן; זיי פארשטייען דעם טערי־טאריאליזם, אלס ד י ב א ש א פ ו נ ג פ ו ן א נ י י ע ר א י ד י־ש ע ר א ו י ט א נ א מ ע ר ג ע ז ע ל ש א פ ט. דערמיט גופא שטעלן זיי זיך א לגמרי אוממעגלאכע אויפגאבע, ווייל שאפן וואס עס זאל ניט זיין, איז אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט דער פראלעטאריאט ניט בכח, ווייל מיר לעבן נאך ניט אין דעם פעריאד פון דער ס א צ י א ל י ס־ט י ש ע ר ד י ק ט א ט ו ר פ ו ן ד ע ם פ ר א ל ע ט א ר י א ט.*) אזוי ווי בכלל איז דער קאפיטאליסטישער ארדנונג איז די סטיכיטעט מיט אירע ווילדע סתירות מכריע די באוואוסטזיניקייט, איז שוין לחלוטין א שטות צו שטעלן זיך פאר אן אויפגאבע — באשאפן א נייע געזעל־שאפט, אפילו באשאפן די ב א ד י נ ג ו נ ג ע ן פאר דעם אנטשטיין

*) א ז ו י ממש שילדערט זיך דעם ענין דער ח'. ס. אין זיין פשוט־לעכערלאכן ארטיקל „איבער די רעאליזירונג פון טעריטאריאליזם" („דער נייער וועג", נומ. 20, 21).

עסטרייך) וועט אלץ שטארקער אָנהויבן צו דערשיינען דיזע פאראינטערע־סירטקייט. און שטיצנדיק זיך אויף איר, וועלן זיך די אידן דערשלאָגן דערצו, דאָס דיזע מלוכות זאָלן איינברעכן דעם סולטאַנ׳ס ווידערשטאַנד.״ „דער סולטאַן האָט ניט געקאָנט אסר׳ן דעם אַריינפאַר אין פאלעסטינע פון די ענגלישע אָדער אמעריקאַנער אידן; אָבער די רוסישע און עסטרייכישע רעגירונגען פארטיידיקן ניט די רעכט פון זייערע אונטערטאַנען־אידן״ *). נאָר אין גלות, מיטהעלפנדיק דורך זיין קלאַסנקאמף דער דעמאָקראַטיזירונג פון די מלוכות וואו ער געפינט זיך, באשאפט דער אידישער פראָלעטאריאט די פאראויסזעצונגען פון׳ם אויסקעמפן אפענע טירן אין פאלעסטינע.

ווייטער, דערשלאָגנדיק זיך פרייע רעכט אריינצופאָרן אין פאלעסטינע, נויטיקט זיך דער אידישער איינוואַנדערער פון די מער דעמאָקראַטישע לענדער פון איראפע אויך אין געוויסע גראַנטיעס פאר דער אומבאַריר־לאַכקייט פון פערזאָן און באוועגונג. און דיזע גראַנטיעס וועלן נעגעבן ווערן אין א געגנגער מאָס דורך דעם שוץ פון יענע דעמאָקראַטישע מלוכות, אין וועלכע די אידן וועלן געראַטנט ווערן פאר בירגער. דאָס וועט אָבער נאָר אין דער ערשטער צייט אויסקומען צו שטיצן זיך אויף דעם שוץ פון דער מעטראָפאָליע; אָבער די אממערסטן וויכטיקע און ממשות׳־דיקע פרייהייטן וועט די אידישע באפעלקערונג אין פאלעסטינע מוזן אויס־קעמפן ביי דער טערקישער רעגירונג דורך א הארטנעקיגן קאמף. בראש פון אט דער גאנצער באוועגונג וועט שטיין ווידער טאקע דער רעוואלוציא־נערער ארבעטער־קלאַס.

פון דעם גאנצן סכום פארוויקלטע באדינגונגען קאנען מיר אויך פאראויסזען דעם אריינמישן זיך פון די איראפייאישע רעגירונגען אין די אינערלאכע באציאונגען צווישן פאלעסטינע און דער טערקישער רעגירונג. פונ׳ם שטאנדפונקט פון דער היסטארישער אנטוויקלונג — אין צוזאמענ־האנג מיט די אינטערעסן פונ׳ם וועלט־מארק, וועלכע וועלן זיין אזוי ענג פארבונדן מיט פאלעסטינע — דארפן מיר אנערקענען, דאָס לסוף וועט דער אלפעלקערלאכער אריינמישן זיך זיין גינסטיק פאר דער באפרייאונג פון פאלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה, פאר דער דעמא־קראטיזירונג פונ׳ם לעבן אין פאלעסטינע און פאר׳ן דערגרייכן די טערי־טאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע. נאָר אזוי ווי אין דעם צוואנגארד פון דער באפרייאונגס־באוועגונג צווישן דער פאלעסטינער באפעלקערונג וועט שטיין דער פראלעטאריאט, און די גאנצע באוועגונג וועט געפירט ווערן אונטער דעם סאציאליסטישן צייכן, — קאן אין די ערשטע צייטן דער אריינמישן זיך פון די בורזשואזע רעגירונגען טראגן א פיינטלאכן כאראקטער פאר אונז. נאטירלאך, העלפנדיק טערקיי געגן דעם פאלעס־טינישן פראלעטאריאט, וועלן די אירפייאישע רעגירונגען נאָר ניט זיין בכח מיטצוהעלפן אריינברייגען אמת׳ע רו אינ׳ם לאנד. סוף כל סוף

*) זע „אונזער פלאטפאָרם״, קאפיטל ח.

— אט דאס איז די איינציקע אויפגאבע פון י. ס. ד. א. פ. „פועלי־ציון". ווי בכלל דער קאמף פון דעם ארבעטער־קלאס, פירט אויך דער קאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט סוף כל סוף צום סאציאליזם, — דעריבער איז דער סאציאליזם אונזער פראגראם־מאקסימום. אזוי ווי דער קלאסן־קאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט אויף זיין וועג צום סאציאליזם פירט צו דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע אין פאלעסטינע, דעריבער נעמען מיר אריין דיזן פונקט, אלס איינעם פון די וויכטיקסטע, אין אונזער פראגראם־מינימום. פאר אונז איז דער טעריטאריאליזם, א פאליטישע פאדערונג, דאס איז — די טעריטאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע, אלס דער וויכטער רעזולטאט פון'ם סטיכישן פראצעס, אלס די קרויז פון דער פאליטישער רעוואלוציע, איז וועלכער עם וועט בראש מארשירן דער ארבעטער־קלאס. אין פולן הסכם מיט אונזער אלגעמיינעם מאטעריאליסטישן בליק אויף דער נעשיכטע, וועט די עקאנאמיש־אויטאנאמע אידישע געזעלשאפט זיין דער יסוד, דער באזיס, אויף וועלכן עם וועט ערשט שפעטער, צום סוף, זיך דערהויבן דער אויבן־בנין פון דער פאליטישער טעריטאריאלער אויטאנאמיע; אנשטאט פינאנצן און דיפלאמאטיע — שפילט אין אונזער פראגראם די אנגעזעענסטע ראל דער קאמף און די זעלבסט־טעטיקייט פון דעם פראלעטאריאט.

איצט וועלן מיר זיך צו דער אנדער זייט פון דער פראגע — צום קאמף מיט די איינצעלנע שטערונגען און מניעות, וועלכע קאנען זיך אונז טרעפן אויפ'ן וועג. דא באווייזן זיך קודם־כל די ריין־יודישע מניעות, וועלכע שטערן דעם אריינפאר גופא פון די אידישע איינוואנדערער אין פאלעסטינע. מיר רעדן וועגן יענעם פארבאט אויפ'ן אריינפאר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן, וועלכער איז ארויפגעלייגט געוואָרן דורך דעם סולטאן. ביי היינטיקן טאג פארבליבט אט דער פארבאט אויפ'ן פאפיר, און די אידן, אין א גאנץ גרויסער צאל, פארן אריין אין פאלעסטינע, ניט באגעגענענדיק קיינע ממשות'דיקע שטערונגען. נאר מיט דער צייט, בעת אין פאלעסטינע וועט זיך מיט א העלישן פלאם־פייער פאנאנדער־פלאקערן און ארויסווייזן זיינע רעוואלוציאנערע טענדענצן דער קאמף פון די קלאסן צווישן די אידישע איינוואנדערער, וועט די טערקישע רעגירונג אננעמען ערנסטערע מיטלען צו באגרענצן דעם אריינפאר פון די רוסישע און עסטרייכישע אידן. דאס, אזעלכע מיני באגרענצונגען קאנען ניט האבן קיין פאקטישע באדייטונג דערפאר, ווייל זיי וועלן זיך שטיצן אויף די ריין־פאליטישע חשבונות פון די טערקישע הערשער, און ניט אויף די באדערפנישן פון די פאלקס־מאסן, מיט וועלכע פאלעסטינע איז באזעצט. און אט דעריבער וועט מען דעם ווידערשטאנד פון'ם סולטאן קאנען גרינג גובר זיין. „די מלוכות, וואו די אידן וואוינען אין א גרויסער צאל, זיינען פאראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידישער עמיגראציע. מיט דער דעמאקראטיזירונג פון דיזע מלוכות (רוסלאנד און

בארינגונגען פון׳ם אריינפאר קיין פאלעסטינע, די באדינגונגען פון׳ם לעבן אין לאנד וועלן אלץ נאענטער אנרירן די נאנצע אידישע באפעלקערונג פון גלות, וואס על פי רוב באשטייט זי פון פאטענציעלע עמיגראנטן, די בלוטיקע לייבלאבע פאראינטערעסירטקייט וועט ארויסרופן אן אנטשפרעכנדע טעטיקייט, וועלכע וועט זיך אויסדריקן אין באשטימטע פאליטישע דערשיינונגען — אין אגיטירן צו אננעמען געוויסע מיטלען, אין ארויסשטעלן אנטשפרעכנדע פאדערונגען, אין פארשפרייטן לאזונגען, אין וואל־קאמפאניעס, אין באשטימטע מאסן־פראטעסטן א. אז. וו. אויף אזא דרך, קאן די אידישע באפעלקערונג פון די גלות־לענדער זיך דערשלאגן ביי אירע רעגירונגען, זיי זאלן יורידיש באשיצן די אממערסטן עלעמענטארע רעכט פון די אידישע איינוואנדערער אין פאלעסטינע און אפענע טירן אין פאלעסטינע, זי קאן מאכן אויפמערקזאם די מיינונג פון דער אייראפעאישער געזעלשאפט אויף צושטאנד פון די ענינים אין טערקיי און פאלעסטינע, אויסנוצן די אלפעלקערלאבע פאראינטערעסירטקייט אין די אירן־ און מזרח־פראגן. פארשטענדלאך, אז וואס גרעסערע פרייהייט פון נאציאנאלער זעלבסט־באשטימונג עס וועט פארמאגן די אידישע באפעלקערונג אין גלות, אלץ גרינגער וועט איר זיין אויסצודריקן אירע אינטערעסן און פארטיידיקן זיי, אלץ א שטארקערע און באדייטנדערע אונטערשטיצונג וועט ארויסווייזן די אידישע באפעלקערונג פון גלות דער אידישער באפעלקערונג פון פאלעסטינע. און מיט דעם פאליטישן ווילן פון׳ם אידישן פאלק וועט מען זיך אלץ מער רעכענען, וואס מער ארגאניזירט עם וועט זיין אט דער ווילן גופא. דעריבער נעמען מיר אריין אין אונזער פראגראם א נאנצע רייע פון נאציאנאלע פאדערונגען דא, אויף די ערטער, אין גלות, און די גרעסטע פון דיזע פאדערונגען איז — די נאציאנאלע פאליטישע אויטאנאמיע. עס איז אוממעגלאך מיט ערפאלג צו ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן ווילן אויפ׳ן באדן פון אויסגעטאכטע פלענער און פראיעקטן, און דער ארגאניזירטער געזעלשאפטלאכער ווילן קאן ערשיינען נאר דארט, וואו ער שטיצט זיך אויף סטיכישע אביעקטיווע פראצעסן, וועלכע קומען שוין פאר, פליסן שוין און נויטיקן זיך נאר אין פלאנמעסיקער רעגולירונג. אזוי, למשל, כל־זמן עס קומט פאר נאר א סטיכישע צעזייטע אויסוואנדערונג, — איז מעגלאך נאר צו רעגולירן די אויסוואנדערונג, אבער ניט קאנצענטרירן זי, עס איז מעגלאך אנצונעמען מיטלען צו באשיצן די עמיגראנטן, צו פארהיטן זיי פון פאראפאלגונגען, — גוואלדטאטן און רמאות, — אבער ניט ריכטן זיי אויף איין ארט. פלאנמעסיק קאנצענטרירן די איינוואנדערונג איז מעגלאך נאר דאן, ווען די איינוואנדערונג הויבט שוין אן אליין זיך סטיכיש צו קאנצענטרירן אויף א באשטימטער טעריטאריע. די ס. ס. און י. ס. פארשטייען דאס אבער ניט. דעריבער זיינען זייערע פלענער צו ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן ווילן פון׳ם אידישן פאלק אוטאפיש נעבויט: זיי גלויבן זיך צו ארגאניזירן דאס אידישע פאלק צוליב דיפלאמאטיע און צו־

וועט דער ארבעטער־קלאס, דורך זיין עקשנות'דיקן קאמף, זיך דערשלאגן אויך ביי די פאראינטערעסירטע פעלקער א גרינדלאכן איבערבוי פון'ם לעבן אין פאלעסטינע אויף דעמאקראטישע יסודות, אויפ'ן גרונט פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע. אין דיזער הינזיכט קאן דער אידישער פראלעטאריאט האפן אויף מיטהילף מצד דעם אלוועלטלאכן ארבעטער־קלאס. מיר זאגן עס, ניט מחמת אונזער אנערקענען די סאלידאריטעט; עס וואלט געווען לעכערלאך צו טראכטן, דאס צוליב דער סאלידאריטעט מיט דעם סאציאליסטישן פראלעטאריאט אין פאלעסטינע וועט דער ארבעטער־קלאס פון דער גאנצער וועלט ארויסטרעטן צו פארטיידיקן די פאדערונגען פון דער אידישער באפרייאונגס־באוועגונג און וועט נעמען אויף זיך אלע יענע גרויסע שווערע קרבנות, וועלכע עס פאדערט דער קאמף מיט דער בורזשואזיע. נאר, מיר ווייזן אן אויף אן אנדער, אביעקטיוון פראצעס: דער ארבעטער־קלאס פון דער גאנצער וועלט וועט אלץ שטארקער דורכגעדרונגען מיט דעם אנטי־מיליטאריסטישן באוואוסטזיין — פשוט דערפאר, ווייל די בורזשואזע מלחמות און די ארמייען שלינגען איין א סך פראלעטארישע כחות, מענטשן און בלוטיקע גלט (שטייערן לטובת דעם מלחמה־בודזשעט). פארשטענדלאך, מיר קאנען האפן, דאס די איראפּיישע ארבעטער וועלן זען ניט צו דערלאזן, די בורזשואזע רעגירונגען פון איראפּע זאלן שיקן זלנער — רעקרוטירטע פון דעמזלבן ארבעטער־פלק — און א באוואפנטן פלאט (וועלכער איז געבויט אויף די גלט פון דעמזלבן ארבעטער־פלק) אויף צו העלפן דער טערקישער ביורא־קראטיע נעגן דעם אידישן פראלעטאריאט.

אויב אבער ביז יענער צייט, ווען די ברייטע אידישע מאסן אין פאלעסטינע וועלן באוואוסטזיניק ארויסטרעטן צו פארטיידיקן די פאדערונג פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, וועט טערקיי שוין אליין מאכן א פארטשריט אין דער דעמאקראטישער ריכטונג — וועט באדייטענד פאר־גרינגערט ווערן דער אידישער באפעלקערונג אויסצוקעמפן די טעריטאריאלע אויטאנאמיע. און דאס וועט פארגרינגערט ווערן אלץ מער, וואס דעמא־קראטישער עס וועלן זיין די טערקישע אנשטאלטן אין יענער עפאכע.

נאר אן אממערסטן ממשות'דיקע און אקטיוועע אונטערשטיצונג וועלן ארויסווייזן דער קעמפנדיקער אידישער באפעלקערונג פון פאלעסטינע יענע אידן, וועלכע וועלן נאך זיין אין גלות. דא וועט ווירקן די סאמע דירעקטע, די סאמע בלוטיקע פראראינטערעסירטקייט פון'ם אומגעהויערן רוב פון די אידישע פאלקס־מאסן אין דער לעזונג פון דעם עמיגראציאנס־פראבלעם. וואס שטארקער עס וועט זיך אלץ ארויסווייזן די אוממענלאכ־קייט אריינצוקומען אין די פריערדיקע לענדער פון דער אידישער איינ־וואנדערונג, וואס מער פאלעסטינע וועט בליבן דאס איינציקע לאנד, וועלכע איז נאר אומשטאנד אריינצונעמען אין זיך די אידישע איינוואנדע־רונג, — וועט דער שווער־פונקט פון די אינטערעסן, מיט וועלכע עס איז פול דאס אידישע לעבן, זיך אלץ מער אריבערטראגן קיין פאלעסטינע. די

ניט זיין קיין קלאָרע היסטאָרישע פערספעקטיוו. דער הער בערטאָלדי, דער אָנגעזעענסטער פאָרשטייער פון דיזער שטרעמונג, וועלכע גיט אַרויס אָפן דעם ס.־ם.'יזם א סמיכה אויף היסטאָרישער און סאָציאָלער אָרימקייט. באָרימט זיך אָפילו מיט דעם, וואָס ביי אים פעלט א פראָגנאָז; דיזע לעכערלאָכע גאוה דערגייט ביי דעם הער בערטאָלדי ביז דעם, דאָס אָפילו דעם אָוואַנטיורירזם, מיט וואָס עס איז אַזוי דורך און דורך דורכגעווייקט די נאָנצע אידעאָלאָגיע פון די ציוניסטן־סאָציאָליסטן, קלינגט ער זיך איין אַרויסצושטעלן אלס עפעס א העכסט פיינע און חשוב'ע מעלה.*)

*) מיר קאָנען זיך ניט אָפזאָגן פון צו אָנטאָן זיך א פאַרגעניגן און ברענגען אייניקע ציטאַטן פון די מליצות'דיקע אַרטיקלען פון דיזן טערריטאָריאַליסטישן „טעאָרעטיקער", וועלכער לייקנט אָפ די מעגלאָכקייט פון א טערריטאָריאַליסטישער טעאָריע. „נאָר א שטרענגער היסטאָרישער מאָטעריאָליסט", — זאָגט ער אויף להכעיס זיין חבר אברהמי'ן — „האָט געקענט קומען צום שלוס, אַז פאַר א געוויסע סאָציאָלאָגישע פאָראויסזען פעלט אין טעריטאָריאָליזם א וויכטיקער עלעמענט — די פראַגרעסיווע אָנטוויקלונג פון די פראָדוקציאָנס־קרעפטן"; „נאָר א שטרענגער מאָטעריאָליסט האָט געקענט קומען צו דער איבערצייגונג, אַז דער ווירקלעכער טעריטאָריאָליזם אין זין פון אורזאָכלאָכן פאַרשטיין פון די ערשיינונגען וועט מוזן נאָכהינקען דעם פראָקטישן, אַז אונזער טעאָריע... וועט מוזן לערנען פון דער פראָקטיק און ניט אומגעקערט. נאָר א מאָטעריאָליסט האָט געקענט אויסרופן, אַז עס איז ווי סנשאפט לאך, צו גלויבן אין טעריטאָריאָליזם, דען גלויבן הייסט איצט, ניט האָבן א מאַרקסיסטישע קייט פון אורזאָכן און ווירקונגען און דאָך שטרעבן, און דאָך קעמפן..." (קורסיוו פון מחבר) ("דער נייער וועג", נום. 21, „וואָס מער באָוואוסט זיין"). אין דעם 13טן נומער „דער נייער וועג", זייט 555, וועגדט זיך דער ה' בערטאָלדי שטאָלץ צו די בונדאָוצעס (ד. ה. אייגנטלאָך צו אונז, וויל מיר האָבן די ערשטע אַרויסגערוקט דיזע פאַרוואורפן די ס. ס., און די בונדאָוצעס האָבן זיי שוין שפעטער אונטערגעכאפט). „אין דעם הינזיכט," — זאָגט בערטאָלדי, — „מוז איך צוגעבן די בונדיסטן, זיינען מיר ווירקלאָך אוטאָפיסטן, אַוואַנטיוריסטן, פראָזשעקטאָרן אין א. ו. און א. ו. עס וועט אונז אודאי ניט אויסמאָל אויסקומען צו באַשטימען א לאַנד און עס נאָכדעם צו וואַרפן, ווי עס האָט אונז שוין פאַסירט מיט פאַלעסטינע, אָנצונעמען א באַשטימטן קאָלאָניזאַציאָנס־פלאַן און אים אומענדערן, ווי עס האָט אונז נאָך ניט פאַסירט, ווי עס קען אָבער לייכט פאַסירן. און פונדעסטוועגן, קען איך זיי מריסטן, זיינען מיר אָקוראַט אַזוינע אוטאָפיסטן, ווי זיי וועלן זיין אין א ספערע פון סאָציאָלן אָנטאָגאָניזם און סאָציאָלן וויידערשטאנד אויפ'ן אַנדערן טאָג נאָך דער סאָציאָלער רעוואָלוציע" (קורסיוו פון מחבר). און ווירקלאָך, א האַסטיקע פאַנטאַזיע איז ביי דעם הער בערטאָלדי. די ראָל פון די ס. ס. איז, זעט איר, שוין איצט פינקטלאָך אַזא, ווי די ראָל פון דעם פראָלעטאַריאַט־דיקטאַטאָר אויפ'ן שוועל פון דער קומענדער סאָציאָליסטישער אַרדנונג. א רחמנות אויף דער קינפטיקער מענטשהייט, וועלכע איז פאַר'משפט פאַר א קרבן פון די עקספערימענטן א לא ס. ס. זיי האָבן, פאַרשטייט איר, פאַרוואַרפן פאַלעסטינע, נאָך דעם ווי זיי האָבן זי איין מאָל אָנגעצויכנט — נאַטירלאָך, דאָס זיי האָבן דערצו א וויכטיקן מאָטיוו: דאָס, וואָס דר. הערצל האָט דערקלערט, אַז פאַלעסטינע איז ניט דערגריכבאַר. וועט א וועלכן עס איז זאָגאַווילי'ז געפעלן וועלן עפעס זאָגן, וועלן זיך די ס. ס.

ליב אנזאמלען געלט־מיטלען. עס איז א שטות אויפצושמועסן זיך, דאס די ארגאניזירטע אידישע געזעלשאפטלאכע מיינונג זאל קאנען כלומר'שט א פאדער טאן א טערריטאריע. א טעריטאריע איז א שטיק ערד, אבער ניט קיין פאליטישער אנשטאלט און ניט קיין פארוואלטונג פון דער געזעצגעבונג — דעריבער קאן די טעריטאריע ניט דינען אלס א פאליטישער לאזונג: אונזער לאזונג איז — א טעריטאריאלע פאליטישע אויטאנאמיע אויף יענעם שטיק ערד, וועלכער וועט אונז פארגעשטעלט ווערן דורך דעם סטיכישן פראצעס.

אט אזא איז ביי אונז דער צוזאמענהאנג צווישן די סטיכישע פראצעסן פון דער אידישער דינאמיק און אונזער פלאנמעסיקער ארבעט דא און דארט. א צוזאמענהאנג א סטיכישער, און ניט קיין געקינסטלטער, א צוזאמענהאנג א היסטארישער, און ניט קיין נעאגראפישער, א צוזאמענהאנג א רעוואלוציאנערער, און ניט קיין דיפלאמאטישער.*)

און טאקע דערפאר, וואס דיזער צוזאמענהאנג איז אונז נענעבן נעווארן סטיכיש, און איז אלס אזעלכער פארויסגעזען אין אונזער פראגנאז, קומט אונז ניט אויס אים צו זוכן און ספעציעל צו דערווייזן. דארט, וואו מענטשן זוכן פלייסיק א צוזאמענהאנג צווישן פארשיידענע זייטן פון זייער טעטיקייט אדער פארשיידענע טיילן פון זייער פראגראם — באווייזט שוין דיזער זוכן גופא, דאס די זאך איז עפעס ניט גלאט. איינס פון די ביידע: אדער מיר האבן א קאנקרעטן פראגנאז און א קלאר־אנגעמערקטע היסטארישע פערספעקטיוו — דאן איז דער צוזאמענהאנג צווישן דער קעננווארט און צוקונפט, צווישן דער ארבעט דא און דער ארבעט דארט ממילא נעגעבן נעווארן און ווערט פארווירקלאכט אין דער היסטארישער פערספעקטיוו פון דער אנטוויקלונג פונ'ם סטיכישן פראצעס; אדער, פארקערט, דעם צוזאמענהאנג דארף מען ערשט פעסטשטעלן מיט עפעס אן אנדער, נעקינסטעלטן אופן, — הייסט עס, דאס קיין פראגנאז איז ניטא; אויף אזא אופן איז, אבער, אויך ניטא קיין צוזאמענהאנג, און די אלע פארזוכן אויסצונעפינען אים מוזן אומפארמיידלאך פלאצן. און אויך אין דיזן פונקט, ווייזט זיך העל ארוים דער שארפער אונטערשייד צווישן אונזער לינקן פליגל פונ'ם פראלעטארישן ציוניזם און די, וועלכע נעפינען זיך אויף זיין רעכטן פלאנק, די ציונ.־סאצ. און סיימיסטן. די ס. ס. — יענע זאגן זיך טאקע פרינציפיעל אפ איינצוזען א צוזאמענהאנג צווישן דער ארבעט אין גלות און אויף דער טעריטאריע, זיי נעפעלט בעסער צו ריידן מכח פארשיידענע „צווייי פלאכהייטן", אין וועלכע עס דרייט זיך דער קלאסנקאמף דא און די טעריטאריאליסטישע קאלאניזאציע דארט. פיל פון די ציונ.־סאצ. זיינען זיך אפן מודה ומתוודה, דאס ביי זיי איז ניטא און עס קאן נאר ניט זיין קיין פראגנאז, דאס ביי זיי איז ניטא און עס קאן נאר

*) געניער וועגן דעם — אין „אונזער פלאטפארם", קאפיטל ח.

טאַריאַליזם. באמת, וואָס לייגן זיי פאָר צו טאָן פאַר׳ן טעריטאָריאַליזם? פירן דיפלאָמאַטישע אונטערהאנדלונגען, פארנעמען זיך מיט קאָלאָניזאַציאָנס־פראָיעקטן — אָבער מיט דאָס אַלץ קאָנען זיך דאָך ניט באשעפטיקן אַרבעטער־אַרגאַניזאַציעס! רעגולירן די אידישע א ו י ס־ ו ו א נ ד ע ר ו נ ג: אָבער כל זמן עס איז ניטא קיין טעריטאָריע, ד. ה. כל זמן עס קומט ניט פאָר קיין סטיכיש־קאָנצענטרירטע א י י נ ו ו א נ־ ד ע ר ו נ ג, האָט דאָס רעגולירן פון דער עמיגראַציע קיין שום שייכות ניט מיט׳ן טעריטאָריאַליזם. — נאָר מער, פירנדיק צו דער צעזייאונג פון דער עמיגראַציע, איז עס פשוט דער היפך פונ׳ם טעריטאָריאַליזם: דירעקט דאַרף זיך די טעריטאָריאַליסטישע אַרבעט אויסדריקן אין רעגולירן די א י י נ ו ו א נ ד ע ר ו נ ג, וואָס עס וואָלט שוין ממילא פירן צום רעגולירן די א ו י ס ו ו א נ ד ע ר ו נ ג. מיט זייערע לאָזונגען און אויפרופן טראָגן די ס.ס. אריין אן ערשיטערונג אין דעם טעריטאָריאַליסטישן באַוואוסטזיין פון די אַרבעטער־מאַסן: רופן צום טעריטאָריאַליזם און אין דערזעלבער צייט רופן צו דער צעזייאונג פון דער עמיגראַציע — דאָס הייסט פירן א זעלבסט־מערדערישע פראָפאַגאַנדע. נאָר די ס. ס. טוען נאָך עטוואָס ערגערס: זיי רופן די אידישע אַרבעטער אונטערצוהאָלטן די דיפלאָמאַטישע פאָליטיק פון די בורזשואַזע טעריטאָריאַליסטן. אויב אָט די גאַנצע דעמאַראַליזירונג פעלט אין דער פלאָפלעריי און אגיטאַציע פון די סיימיסטן, איז עס נאָר דערפאָר, וואָס דער טעריטאָריאַליזם איז ביי זיי ניט מער, ווי פון מראית־עין וועגן. די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע דינט ביי זיי ניט מער, ווי פאָר אן אנדאַציאָנס־דעקאָראַציע, וועלכע ברענגט געווים דעם אַרבעטער־קלאַס אויך ניט וויניק שאָדן, לערנענדיק אים פאַר־ שפרייטן לאָזונגען, אין וועלכע עס לייגט זיך ניט אַריין קיין שום קאָנ־ קרעטער אינהאַלט. די סיימיסטן רופן דעם אידישן פראָלעטאַריאַט צו דער נאַציאָנאַל־פאָליטישער אויטאָנאָמיע איז גלות: דעם טעריטאָריאַליזם אָבער שטעלן זיי ארויס אלס א ווייטן אידעאַל, וואָס דער וועג צו אים איז לחלוטין אומבאשטימט און ניט דייטלאָך. דערפון שטאָמט אויך א צווייטע סכנה פון דער סיימיסטישער אגיטאַציע: אָפלייגנדיק די רעאַלי־ זירונג פונ׳ם טעריטאָריאַליזם ביז דער אומבאשטימטער צוקונפט, לייגן זיי אָפ נאָך ווייטער דעם סאַציאַליזם, פאַר וועמען די טעריטאָריאַלע אויטאָנאָמיע דינט דאָך נאָר אלס א פריערדיקע שטופע.

די סיימיסטישע אגיטאַציע פארגלעט אויף אזא אופן דעם אונטער־ שייד צווישן דעם טעריטאָריאַליזם און סאַציאַליזם, ארויסשטעלנדיק דיזע ב י י ד ע אויפנאָבן אלס מאקסימאַלע און אָנצייכענענדיק ביידע פראָ־ גראַמען מיט אזעלכע פאָנאַנדערגעשוואומענע און טונקעלע שטריכן, וועלכע האָלטן אייז אין זיך א סכנה איננאנצן צו פארטונקלען, ווי דעם טעריטאָריא־ ליסטישן, אזוי אויך דעם סאַציאַליסטישן באַוואוסטזיין פון די אַרבעטער־ מאַסן. אויסטיילנדיק מיט דער גאַנצער ענערגיע פון זייער פראָפאַנאַנדיס־ טישן טאַלאַנט, באַלייכטנדיק מיט דער גאַנצער קראָפט פונ׳ם אַנאַליז, וועלכן

נאָר די ציוניסטן־סאָציאַליסטן זיינען, לכל הפחות, די לעצטע צייט אָפּנהאַרציק; די סיימיסטן אָבער, וועלכע האָבן אזוי פיל אָננעטומלט מיט זייער נייַ־גענפונענעם „צוזאַמענהאַנג", וועלכע האָבן דורך דער מינדלאַכער אגיטאַציע פאַנאַנדערגעפּויקט אויף דער נאַנצער וועלט, דאָס ביי זיי איז שוין ענדלאָך פּאַראַן דער לאַנג ארויסגעקוקטער צוזאַמענהאַנג, דערמאַנען שוין אפילו ניט אין זייער ליטעראַטור איצט וועגן דיזן צוזאַמענהאַנג. פון דעם אַלעם איז צו זען, דאָס די לעזונג פון דער פּראָגע אי וועגן דעם צוזאַמענהאַנג, אי אפילו וועגן דעם טעריטאָריאַליזם גופא, ליינן זיי אָפּ קלוג, ער ביאת הסיים. איבעריקענס, האַלטן זיי נאָר אַלץ אין איין חזר'ן זייער פּראָזע: „דורך דער נאַציאַנאַל־פּאָליטישער אויטאָנאָמיע צו דער טעריטאָריאַלער". אָן קיינע וויטערדיקע פּירושים. דאָך איז קלאָר, אז אי ביי די ס. ס. אי ביי די י. ס. שפּילט די ראָל פון א ווירקלאָכן בריק צווישן דער קעגנווארט און דער צוקונפט — די דיפלאָמאַטיע: די נפקא־מיניה איז נאָר דאָס, וואָס ווי די ס. ס. האָפן, וועלן די אונטער־האַנדלונגען מיט די מלוכות מכח טעריטאָריאַליסטישע עסקים פירן די פּריַיע טעריטאָריאַליסטישע ארגאַניזאַציעס, און ווי די י. ס. האָפן, וועט זיי פירן דער סיום, וועלכער וועט פּאַרמעגן א פּאָליטישן אויטאָריטעט.*) נאָך דער אידעאָלאָגיע פון אונזערע שכנים מצד רעכטס זיינען די אונטער־האַנדלונגען מיט די בורזשואזיע רעגירונגען אן אומפּאַרטיידלאָכער תנאי, אָן וועלכן דער טעריטאָריאַליזם איז פּשוט אומ־אויספירבאר.

ביי אזא לאַגע איז נאַטירלעך, וואָס אין זייער פּראָפּאַגאַנדע און אגיטאַציע, וועלכע זיי פירן צווישן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט (!), אין זייערע לאָזונגען און אויפרופן מוז זיך אָנטהאַלטן דער סם פון טיפער ערשיטערונג, אדער טאָקע נאָר פון דעמאָראַליזירונג. וואוהין און צו וואָס רופן זיי דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט? — דאָס איז פּאַר זיי די געפערלאַכסטע פּראָגע. לכתחילה קאָן זיך אויסווייזן, דאָס די ס. ס. רופן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט צום טעריטאָריאַליזם: אָבער ביי זיי איז דאָך איצט ניטא קיין שום פּראָלעטאַרישע ארבעט, וועלכע זאָל האָבן א שייכות צום טעריי־

א כאַפּ געבן אָפּצוזאָגן זיך פון די פּריערדיקע טעריטאָריעס און אָננעמען נייע, דערפּאַר אָבער, זעט איר, בנוגע די קאָלאָניזאַציאָנס־פּלענער, איז שוין זייער פּאָזיציע דערווייל א שטאַנדהאַפטע: אָט איז שוין באַלד גאַנצע 4 חדשים, און זיי האַלטן זיך נאָך אַלץ אָן די פּראָיעקטן פון דעם הער ס. וואָס פּאַר א צוזאַמענהאַנג צווישן דעם געגנווארט און דער צוקונפט קאָן שוין זיין דאָרט, וואו מענטשן גרייטן זיך צו בייטן זייערע פּלענער ווי האַנדשו!

*) אָדער, ווי עס דריקט זיך אוים דער חבר פּ. פּאָלעסטינער, די נפקא־מינה איז דאָס, וואָס פּאַר די ס. ס. איז דער טעריטאָריאַליזם א פּריוואַטע אונטערנעמונג, און פּאַר די י. ס. איז ער א קאָזיאָנאַלע אונטערנעמונג.

וועט אויך אהין בישלאַכווייז זיך אריבערטראָגן די סטראַטעגישע באַזע פון דעם אידישן קעמפענדן פּראָלעטאריאַט. דער אידישער פּראָלעטאַריאַט אַר־גאַניזירט זיך סטיכיש אין דעם אַנטוויקלונגס־פּראָצעס פון דער קאַפּיטאַליס־טישער ווירטשאַפט און פאַראייניקט זיך דערביי, אָפּגעטיילט פון די אַר־בעטער פון אַנדערע נאַציאָנאַליטעטן, אין באַזונדערע נאַציאָנאַלע אַרגאַני־זאַציעס. די אורזאַך פונ׳ם באַזונדערן אַרגאַניזירן זיך פון דעם אידישן אַרבעטער־קלאַס איז דאָס, וואָס עקאָנאָמיש איז זיין נאַציאָנאַלע עקזיסטענץ א באַזונדערע, — א איזאָלירטע. ווייל עס שטייגט די עקאָנאָמישע איזאָ־לירונג פון דעם אידישן לעבן, דעריבער פאַרשטאַרקט זיך די באַדערפניש אויך אין א באַזונדערער פּאָליטישער אַרגאַניזאַציע; און ווייל דיזע איזאָלירונג פאַרשפּרייט זיך אויף דער אידישער ווירטשאפט אין אַלע גלות־לענדער, ווייל אומעטום ווערט אַרויסגערופן די אייגנארטיקע אל־וועלטלאַכע אידן־פּראָגע (די „קאָנסאָלידאַציע פון דער אידן־פּראָגע") — דעריבער אַנטשטייט אויך א באַדערפניש צו פאַראייניקן די אידישע פּראָלעטאריער פון אַלע גלות־לענדער אין איין אַלעוולטלאַכער אַרגאַניזאַציע. ווייל די סטראַטעגישע באַזע*) פון דעם אידישן אַרבעטער־קלאַס איז אומעטום גלייך אומנאַרמאַל, אומעטום גלייך אומבאַפרידיקט, פאַדערט אומעטום פון דעם אידישן אַרבעטער א צו־גרויסע פאַרשוועדונג פון כחות אינ׳ם קאַמף, און איז גורם אומעטום, אז דיזער קאַמף זאָל זיין זייער ניט־פּראָדוקטיוו; ווייל די עמיגראַציאָנס־פּראָצעסן אינ׳ם אידישן לעבן באַ־רירן אַלע אידישע פּראָלעטאריער פון אַלע לענדער, און ווייל דער סטיכישער פּראָצעס פון דער קאַנצענטרירונג פון די אידישע עמיגראַנטן אין פאַלעסטינע טראָגט אַריבער דעם שוועד־פונקט פונ׳ם גאַנצן אידישן לעבן — א דאַנק דעם אַלעם וואָקסט אויס אין דער פאַרהעלטניש צו דער טעריטאריאַלער אויטאָנאָמיע אין פאַלעסטינע גלייכע, טיף סאָלידאַרע און געמיינזאַמע אויפ־גאַבז פאר אן אַלוועלטלאַכער אַרגאַניזאַציע פונ׳ם אידישן פּראָלעטאריאט. ביז איצט האָט קיין שום אידיש־פּראָלעטאַרישע פּאַרטיי זיך ניט געשטעלט אָט די אַלע היסטאַרישע אויפגאבן — און אָט פאַרוואָס, און אָט צוליב וואָס מיר, י. ס. ד. פועלי ציון, אַרגאַניזירן דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין גלות און אין פאַלעסטינע.

די אַרגאַניזאַציע פון דעם אידישן פּראָלעטאריאט פאַרטיידיקט אַלע זיינע אינטערעסן און צוליב דעם באַנוצט זי זיך נאָר מיט אויז מיטל — מיט׳ן קלאָסנקאַמף. דער קלאָסנקאַמף פונ׳ם פּראָלעטאַריאַט נעמט אָן פאַרשידענע פאַרמען: עקאָנאָמישע סטרייקן, די טעטיקייט פון די פּראָ־פעסיאָנעלע פאַראיינען, באַיקאָט, קאָאָפּעראַציע, דער פּאָליטישער קאַמף אינ׳ם פּאַרלאַמענט און אויפ׳ן גאַס, כל־ערלי פּאָליטישע דעמאָנסטראַציעס, פאָליטישע סטרייקס און אויפשטאַנדן.

---

*) וועגן דער סטראַטעגישער באַזע געניט ער — אין „אונזער פּלאַטפאָרם" קאַפּיטל ג׳.

זיי פארמאגן, מער ניט ווי איין פונקט פון זייער פראגראם־מינימום (נעמ־לאך: „סיים"), זייען די י. ס. א געפערלאכן מאמענטאליזם אין די רייען פונ׳ם פראלעטאריאט, געווויינען אים צו, צוליב דער גוזמא׳דיק־איבער־געשאצטער קעגנווארט צו פארגעסן די צוקונפט. די היסטארישע פער־ספעקטיוו פון די סיימיסטן האקט זיך איבער ביי דער העל־שיינענדער רצועה פון די נאענטסטע פאדערונגען און אלץ איבעריקע שווימט ארום אין דער נעבלדיקער וווייטעניש פון די „היסטארישע אידעאלן" (טעריטאריאליזם און סאציאליזם), וואוהין עם זיינען פאר דעם מאדערנעם מענטשן טיר און טויער פארשטעלט.

צו וואס־זשע רופן מיר דעם אידישן פראלעטאריאט? א גרויסן טעות האט יענער, וועלכער שרייבט אונז צו דעם אויפרוף צו עמיגרירן קיין פאלעסטינע. דאס לאזן מיר איבער, ווי מיר האבען שוין ניט איינמאל אנגעווויזן, פאר דעם סטיכישן פראצעס.

צוליב קלארקייט וועלן מיר דערמאנען די באציאונג פון דער ס. ד. צו דער קאנצענטראציע פון די קאפיטאלן און פראדוקציע. איינזעענדיק אין דער קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע דעם וויכטיקסטן פון די סטיכישע כחות, וועלכע פירן צו דער רעאליזירונג פון דעם סאציאליזם, וועגדן זיך פונדעסטוועגן, ניט די ס. ד. מיט אן אויפרוף צום ארבעטער־קלאס — קאנצענטרירן די פראדוקציע און די קאפיטאלן. נאר די ס. ד. רופט דעם פראלעטאריאט מיטצוהעלפן דעם אלעם, וואס פארניכערט און פארגינגערט די אנטוויקלונג פון ַדי פראדוקטיוו־קרעפטן — נמצא, אויך דער קאנצענטרירונג פונ׳ם קאפיטאל, קעמפן קעגן דעם אלעם, וואס שטערט און דריקט די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן און די קאנצענטרי־רונג פונ׳ם קאפיטאל. אזוי רופן אויך מיר דעם אידישן פראלעטאריאט מיטצוהעלפן דעם אלעם, וואס פארניכערט און פארגינגערט די קאנ־צענטרירטע אידישע איינוואנדערונג קיין פאלעסטינע — דיזן וויכטיקסטן סטיכישן פאקטאר פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם, און צו קעמפן קעגן דעם אלעם, וואס שטערט און דריקט דיזע איינוואנדערונג. אלס די ס. ד. ארגאניזאציע פונ׳ם אידישן פראלעטאריאט, רופן מיר אים צו זעלבסט־טעטיקייט אין אלע אירע געשטאלטן, צו דער אנטוויקלונג און פארטיפונג פונ׳ם קלאסן־באוואוסטזיין, צום קלאסן־קאמף. דאס איבעריקע וועט ממילא צוקומען א דאנק די סטיכישע טענדענצן פון דער אידישער דינאמיק. אונזער אויפרוף צום טעריטאריאליזם איז דער אויפרוף צום קלאסנקאמף; אונזער אויפרוף צום סאציאליזם איז אויך דאסזעלבע.

אין זיין גאנצער טעריטאריאליסטישער ארבעט און קאמף וועט דער אידישער פראלעטאריאט, הגם א צוזאמענגעבונדענער מיט דער בריטער מאסע פון דער קליין־בורזשואזיע, זיין פונדעסטוועגן לגמרי זעלבסט־שטענדיק. צוזאמען מיט דעם, ווי עס וועט בכלל סטיכיש אריבערגעטראגן ווערן דער שוואר־פונקט פונ׳ם אידישן לעבן פון גלות קיין פאלעסטינע,

אט דער גאנצער באפרייאונגס־באוועגונג וועט שטיין דער פּראָלעטאריאט, — זאגן מיר דעריבער, אז דער קלאסנקאמף פון ס׳ אידישן פּראָלעטאריאט איז די וויכטיקסטע ארגאניזירנדע געוואר, וואס העלפט בכלל דער בא־וואוסטזיניקער טעריטאריאליסטישער טעטיקייט ארויסצובאווייזן זיך. דורך דעם פאָליטישן קאמף פון ס׳ אידישן פּראָלעטאריאט ווערן באשאפן די רעכטלאכע גראנטיעס אוך פריהייטן, ד. ה. א ו מ ד י ר ע ק ט רעגולירט זיך די אידישע איינוואנדערונג אין פאלעסטינע.

אוך וואס אנבאלאנגט דעם עקאנאמישן קאמף, קאנען דורך אים די אידישע ארבעטער געווינען ד י ר ע ק ט רעגולירן די איינוואנדע־רונג פון דער אידישער ארבעטס־קראפט אין פאלעסטינע. דהיינו, וואס מער עס וועט רייף ווערן די באדערפניש אין אלוועלטלאכער ארגאני־זאציע פון אידישן פּראָלעטאריאט, וועט זיך ארויסווייזן אויך די בא־דערפניש צו פאראיניקן אלע עקאנאמישע ארגאניזאציעס פון ס׳ אידישן ארבעטער־קלאס אין איין אלוועלטלאכעם גאנצע. עס וועלן זיך פאראייניקן איינער מיט׳ן צווייטן די אידישע פ ר א פ ע ס י א נ ע ל ע פ א ר־א י י נ ע ן אין פארשידענע לענדער און וועלן איינער דעם אנדערן אונטערשטיצן מיט וואס נאר מעגלאך. אט דיזע פאראיניקטע פּרא־פעסיאנאלע פאראיינען, אויסברענגענדיק א טייל פון זייערע מיטלען אויף צו פארבעסערען די לאגע פון זייערע מיטגלידער אויף די ערטער, וועלן דעם אנדער טייל פון זייערע מיטלען באנוצן אויף צו פארגרינגערן פאר זייערע מיטגלידער דאס אריבערפארן קיין פאלעסטינע, ד. ה. זיי וועלן גרינדן פאנדן פאר די עמיגראנטן, אינפארמאציאנס־ און סטאטיסטישע ביוראָס, קאנטארן אויף אויסצוזוכן ארבעט וכדומה. וויל דער שווער־פונקט פון דעם אידישן לעבן וועט זיך אלץ מער אריבערטראגן קיין פאלעס־טינע, וועלן די אידישע פּראָפעסיאנאלע פאראיינען מיט דער צייט גע־צוואונגען זיין צו גרינדן זייערע אפטיילונגען אין פאלעסטינע און אויף אזא אופן דערפילן די אויבן־אנגעוויזענע פונקציעס. — די איבערוואנדערונג פון דער אידישער ארבעטס־קראפט קיין פאלעסטינע גייט אריין, ווי אן ארגאנישער טייל, אינ׳ם אלגעמיינעם סכום פון יענע ש א פ נ ד ע מא־מענטן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פּראָצעס פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם. אלזא, די זעלבסטשטענדיקע ע ק א נ א מ י ש ע ארגאניזאציעס פונ׳ם אידישן פּראָלעטאריאט וועלן טיילווייז רעגולירן אויך די ש א פ נ ד ע מאמענטן פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם. די דערגרייכונג פון רעכטלאכע נאראנטיעס און פאָליטישע פרייהייטן פאר דער אייניואנדערונג פון די אידן אין פאלעסטינע און פאר דער אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין לאנד גייט אריין, ווי אן ארגאנישער טייל, אינ׳ם אלגעמיינעם סכום פון יענע ב א־פ ר י י ע נ ד ע מאמענטן, פון וועלכע עס ווערט צונויפגעשטעלט דער סטיכישער פּראָצעס פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם. הייסט עס, דער זעלבסטשטענדיקער (אין פארבאנד מיט די פּראָלעטאריער פון

וואָס אנבאלאנגט דעם פּאָליטישן קאמף, זיינען זיינע פּאָרמען אָפּהענגיק ניט פון די קאָנקרעטע לאָזונגען און ציל. נאָר פון דער במציאות'דיקער פארהעלטנים פון די געזעלשאפטלאכע כחות. למשל, בכדי אויסצוקעמפן דאָס אלגעמיינע וואלד־רעכט קאָן דער ארבעטער־קלאס זיך באנוצן מיט פאר־שידענע מיטלען — מיט'ן קאמף אין פּאַרלאמענט, מיט א פּאָליטישן סטרייק, מיט דעמאָנסטראציעס (מיטינגען, פּראָצעסיעס איבער די גאסן, פּעטיציעס) א. ד. ג. — דאָס וועגדט זיך אָן דעם, אויף וויפיל גרינג אָדער שווער עס איז אין אָט דעם מאָמענט צו דערגרייכן א באָפרידיקונג, און פאלגאָר, אָן דעם, וואָס פאר אן אנשטרענגונג פון כחות און וואָס פאר א קאמבינאציעס פון זיי עס פאָדערט זיך צוליב דעם קאמף. די לאָ־זונגען אבער זיינען אָפּהענגיק פון די אָנ־רייפנדע באָדערפנישן בי'י דעם ארבעטער־קלאס. — וויבאלד די פאָרמען פון דעם פּאָליטישן קלאסנקאמף זיינען ניט אָפּהענגיק פון זיינע קאָנקרעטע לאָזונגען, הייסט עס, אז אריינטראָגנ־דיק אין אונזער פּראָגראם נייע פונקטן, נייע און באזונדערע פאָדערונגען, זיינען מיר נאָר ניט מחויב אויסצוטראכטן צוליב זיי וועלכע עס איז באָ־באזונדערע פאָרמען פון קלאסנקאמף. אזוי, למשל, ווען מיר, י. ס. ד. א. פּ. פועלי־ציון, שטעלן ארויס די פאָדערונגען פון א נאַראָנטירטער פרייהייט פאר דעם אריינפאָר קיין פאלעסטינע, אָדער א מער ווייטערע פאָדערונג פון א טעריטאריאלער פאָליטישער אויטאָנאָמיע אין פאלעסטינע — רופן מיר נאָר ניט די אידישע פּראָלעטאריער צו קיינע באזונדערע אופנים פונ'ם קאמף, פון וועלכע מען האָט קיינמאל ניט געהערט. מיר מאכן פולער אונזערע לאָזונגען און אונזער פּראָגראם, מיר טראָגן אָבער ניט אריין קיינע שינוים אין דעם קלאסנקאמף. דאָס פארשטייען ניט די ס. ס., וועלכע שטעלן זיך פאר, דאָס פאר דעם טעריטאריאליזם פאָדערן זיך כלומ'שט אולכע פאָרמען פון קלאסנקאמף פונ'ם פּראָלעטאריאט, וועלכע זיינען נאָך אין דער געשיכטע ניט נעהערט און ניט געזען געוואָרן.

אן פּאָליטישע נאַראָנטיעס איז אוממעגלאך א בריטער שטראָם פון דער זיך קאָנצענטרירנדער איינוואָנדערונג און א פרייע אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע: פּאָליטישע נאַראָנטיעס וועלן דערגרייכט דורכ'ן פּאָליטישן קאמף: אייניקע פון זיי וועלן דערגרייכט שוין דורכ'ן קאמף דא, אין גלות — דהיינו א נאַראָנטירטער פרייער אריינפאָר קיין פאלעסטינע, און אייניקע וועלן דערגרייכט וועלן נאָר דורכ'ן קאמף דאָרט: צוערשט וועט די סטיכישע אנטוויקלונג פון דער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע פלעכן ביי ניט־פרייע באדינגונגען, וועט זיין געדריקט, און נאָר אין רעזולטאט פון א האָרטנעקיקן באפרייאונגס־קאמף וועלן באשאפן וועלן פרייע באדינגונגען פאר דעם ווייטערדיקן אומ־געשטערטן וואוקס פון דער אידישער געזעלשאפט. און וויל בראש פון

סטימול אינ'ם ענין פון קאָלאָניזאַציע, באווייזט זיך באשיינפערלאָך, וועז מיר פאַרגלייכן די אומערפאָלגרייכע, הגם פּלאַנמעסיק־פאַרטראַכטע קאָלאָניזאַציע פון אונגאַרן דורך די ענגלענדער, מיט דעם וואונדערלאָך־געשווינטן וואוקס פון דער באזעצונג אין קאָליפאָרניע, וועלכער איז באדינגט דורך דעם, וואָס מען האָט דאָרטן אנטדעקט גאָלד. אלע מלוכה־פאַרזוכז פון די פאַראייניקטע שטאַטן צו קאָלאָניזירן דעם ווייטן מערב האָבן זיך אויס־גלאָזן מיט גאָרניט, ביז עס האָט זיך ניט געריכטעט די עמיגראַציע פון די גאָלד־זוכער אין קאָליפאָרניע; דיזער „מענטשלאָכער שטויב", אראָפ־זעצנדיק זיך אונטערוועגנס אין די מדבריות פונ'ם „ווייטן מערב", האָט סטיכיש געשאפן באדינגונגען פאר דעם וואוקס פון מענטשנטבע ישובים אין דיזן טייל פון די פאראייניקטע שטאטן. צו דעם האָט מיטגעהאָלפן אויך די איבערוואנדערונג פון די מאַרמאָנער, וועלכע איז פאַרגעקומען נעגן די תחבולות פון דער רעגירונג. די קאָלאָניזאציע פון ארגענטינע און פאטאגאניע האָט כמעט ניט עקזיסטירט ביז דעם לעצטן פערטל פונ'ם 19טן יאָרהונדערט, וועז דער אנראַר־קריזיס אין איראָפע, וועלכער איז געווען באדינגט דורך דעם סטיכישן וואוקס פונ'ם אינדוסטריעלן קאפי־טאליזם, האָט גלי־כצייטיק פאַרטר־בן אי די איראָפעאישע קאפיטאלן. אי הונדערטער טויזנטער פויערים אין די נייע לענדער פון דער בריט זיך אנטווויקלענדער ערד־ארבעט.

די מלוכה שטעלט מיט זיך נעווים פאר א י י נ ע פון די מעכטיקסטע פאַרמען פון ארגאניזירן דעם געזעלשאפטלאכן רצון; נאר־אין דיזער פאַרם, א האר ניט ווייניקער ווי אין יעדער אנדערער, זעט זיך ארויס דער סטיכיש־אנטאגאניסטישער כאראקטער פון די געזעלשאפטלאכע פארהעלטניסן. דערהויבנדיק זיך איבער דער גאנצער געזעלשאפטלאכער סטרוקטור שפּיגלט אפ אין זיך די מלוכה אינגאנצן די דיסהארמאניע פון דער ערשטער, און איר טעטיקייט און גורל זיינען אויך סטיכישע, פונקט ווי איר יסוד איז סטיכיש. דעריבער איז זי, ווידער טאקע, ביכולת נאר צו רעגולירן די סטיכישע פראצעסן, אבער ניט אימפראָוויזירן זיי. צו־לייגנדיק דיזן אלגעמיינעם נעראנק צו די ערשיינונגען פון קאָלאָניזאציע, דארפן מיר זאָגן, דאָס, למשל, ניט די קאָלאָניזאציע פון אלזשיר איז א פועל־יוצא פון דעם, וואס אלזשיר איז פאליטיש אונטערטעניק פראנקרייך, נאר להיפך, די עמיגראציאנס־באדערפניש פון די פראנצויזישע פויערים. וועלכע האבן פארלאָרן זייער ערד אין א נאנצער רייע ניט־געלונגענע רע־וואלוציעס, און די באדערפניש פונ'ם יונגן פראנצויזישן קאפיטאל צו פארברייטערן דעם נאציאנאלן מארק, — האבן ג ע צ ו א ו נ ג ע ז פראנקרייך צו דראבערן אלזשיר. פונקט דאסזעלבע קאנען מיר זאָגן אויך מכח דער באזעצונג פון סיביר און דאס איינעמען פון טורקעסטאן דורך דער רוסישער רעגירונג, מכח דאס איינעמען פון נייזעלאנד דורך די ענגלענדער, מכח דעם פארכאפן פון קאַרעא און ליאָדזן, דאס פארנעמען פון פארמאזא און א טייל סאכאלין מצד דער יאפאנישער רעגירונג. קאָלא־

אנדערע פעלקער און טיילווייז אויך אין פארבאנד מיט די ברייטע מאסן פון דער אידישער קליין־בורזשואזיע) פאליטישער קאמף פונ׳ם אידישן פראלעטאריאט וועט רעגולירן די באפרייענדע מאמענטן פון דער רעאליזירונג פונ׳ם טעריטאריאליזם.

איצט איז שוין ניט שווער זיך קלאר מאכן אונזער פארהעלטנים צו דעם בורזשואזן ציוניזם. דא דארף מען, קודם כל, באמערקן, דאס די בורזשואזע טעריטאריאליסטן און ציוניסטן, וועלכע זיינען אין אלגעמיין מסכים מיט׳ן שטאנדפונקט פון סטיכישן פראצעס, מאכן, פונדעסטוועניגן, אן אויסנאם פאר די קאלאניזאציאנס־פראצעסן; זיי האלטן, דאס די קאלאניזאציע קען פארווירקלאכט ווערן נאר ביי דעם בכיוון׳דיקן אריינמישן זיך פונ׳ם ארגאניזירטן געזעלשאפטלאכן רצון. דיזער טעות ליגט אויך אינ׳ם יסוד פון אלע ס.־ס.׳ישע און י.־ס.׳ישע בנינים. אפטמאל נעמט ער אן אזא מין פארם: מען דארף איינארדנען נאר די ערשטע טריט אינ׳ם ענין פון דער אידישער קאלאניזאציע, מ׳דארף פלאנמעסיק און באוואוסטזיניק דורכשלאגן א וועג, און דערנאך וועט זיך שוין ממילא אנהויבן דער סטיכישער פראצעס פון קאלאניזאציע אין א ברייטן מאס־שטאב. דא האבן מיר פאר זיך דאסזעלבע, וואס מיר האבן אויבן דער־קלערט — א השערה וועגן דער נויטיקייט צו שאפן באדינגונגען פאר דעם סטיכישן אנטשטיין פון דער נייער געזעלשאפט. מיר באהויפטן, דאס אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט זיינען אויך די קאלאני־זאציאנס־פראצעסן אינגאנצן סטיכישע און דאס די אממערסטן קלוגע קאלאניזאציע איז ניט יענע, וועלכע ווערט געפירט אממערסטן „קלוג״, נאר יענע וועלכע פאסט זיך צו צו דער ריכטונג פון די סטיכישע איבער־וואנדערונגען פון די פאלקס־מאסן. און אין דעם איבערציינט אונז די געשיכטע פון אלע קאלאניזאציעס אין דער נייער צייט. די באזעצונג פון אמעריקע, דרום־אפריקע און אויסטראליע איז פארגעקומען סטיכיש: די געצוואונגענע, אדער די פראקטיקאנטלע באזעצונג פון די נייע לענדער דורך דער מאכט פון די איראפייאישע רעגירונגען האט ניט געבראכט צו קיינע רעזולטאטן, כל זמן אין די קאלאניעס האט זיך ניט געפונען אזא מין זאך, וואס זאל צוציען די ברייטע פאלקס־מאסן, וועלכע וועגדן זיך אין זייערע איבערוואנדערונגען אין דער ריכטונג, וואס געפינט זיך צווישן דער גרעסטער צוציאונג און דעם קלענסטן ווידערשטאנד. אין דרום־ און צענטראל־אמעריקע איז, ער היום, א העכסט שיטערע ווייסע באפעלקערונג, און די גראנדיעזע קאלאניזאציע פון די פאראיניקטע שטאטן איז, ווי עס איז אלעמען באוואוסט, פארגעקומען אז א וועלכן עם איז פלאן. די באזעצונג פון דרום־אפריקע איז פארגעקומען קעגן דער ווירקונג פון די מלוכות, און איז אממערסטן ערפאלגרייך אוועק נאכדעם, ווי מען האט דארט אנטדעקט אלמאזן און גאלד־גראבנס. דיזער צווייטער פאקטאר האט מיט זיך באדינגט אויך די קאלאניזאציע פון אויסטראליע. ווי ווייט ניט־ווירדיק עס איז די פלאנמעסיקייט אין פארגלייך מיט׳ן סטיכישן

פאַלעסטינע דורך שפּיזיניקע פּלענער, צוגלייך אויך, נעמן דער קאָנספּירא־טיוואר דיפּלאָמאַטיע, מיט וואלכער עס פארנעמען זיך נאָך אלץ די ציוניס־טישע רעדל־פּירער, פירנדיק פאר'ן נאָז די לייכט־גלויביקע פאָלקס־מאסע, און אָפּנארנדיק זיך אליין. דערפון, אבער, איז ניט נעדרונגען, דאָס די חובבי־ציון'דיקע פאָליטיק פון „קליינע ארבעט" וועט געפינען אין אונז א פרייַנד — פארקערט, עס איז ניטאָ נאָך א זאָך, וואָס זאָל אונז זיין מער פיינטלאָך און העסלאָך. האָלטנדיק, דאָס די אויפגאבע פון די בור־זשואזע ציוניסטן איז צו רעגולירן דעם סטיכישן פּראָצעס פון דער קאָפּיטא־ליזירונג פון פאָלעסטינע דורך דער אידישער איינוואַנדערונג, וועלן מיר אונטערהאלטן דאָס אלץ, וואָס האַרמאָנירט מיט דיזער אויפגאבע.

ברייט אוועקשטעלן די אינפארמאציע אין פאָלעסטינע — ווי שאפן אינפארמאציע־ביוראָס און ליטעראַרישע אינפארמאציע, ארגאניזירן אויס־פארשונגען און אויסזוכונגען אין פאָלעסטינע, און דער עיקר סאָציאָל־עקאָנאָמישע הילף די איינוואַנדערער, ארגאניזירן קליין־ און גרויס־קרעדיט (חוץ אגראר־אָפּותיקע'ס, וועלכע פירן צו א קינסטלאָכן פאַנאַנדער־בלאָזן פון די מקחים אויף ערד), — דאָס אלץ וועט ביי אונז געפינען די ענערגישסטע שטיצע. דאָס אלץ, וואָס עס פארגרינגערט און פארגיכערט די איבערוואַנדערונג פון קאָפּיטאָל אין פאָלעסטינע, דאָס אוועקשטעלן די קאָפּיטאָליסטישע אונטערנעמונגען אויף מאָדערנע טעכנישע יסודות און אויפ'ן באָדן פון דער פרייער געזעלשאפטלאָכער איניציאטיוו, דאָס איינ־ארדנען ערפארונגס־סטאַנציעס און מוסטער־ווירטשאפטן, וועלכע וועלן דינען אלס א צענטער פון דער טעכנישער נאָכאָמונג און פאר'ן אביעקט פון דער טעכנישער קאָנקורענץ מצד די אידישע איינוואַנדערער, וועלכע וועלן אויף אזא אופן העלפן דעם וואוקס פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן אין לאַנד; דאָס אלץ, וואָס עס העלפט מיט דער עקאָנאָמישער אויטאָנאָמיזירונג פון דער אידישער באפעלקערונג אין פאָלעסטינע — די ארענדע פון צינזן דורך אנשטאלטן, וועלכע עס האָט געשאפן די ציוניסטישע ארגאניזאציע, יערע קאָפּיטאָליסטישע קאָנצעסיע — אָט דאָס זיינען, לויט אונזער מיינונג, די גאנץ נעמנ ברייטע טעטיקייטס־ראָמען פון ציוניסטישן קאָנגרעס. דאָס איז די ספערע פון זיין ווירקונג. ג ע ג ן דער מלוכה־אָפּוטרופּסות און פילאַנטראָפּיע, פ א ר דער פרייער געזעלשאפטלאָכער איניציאטיוו — אָט אזא איז אונזער טאקטיק, ב נ ו ג ע ד ע ר ר ע א ל ע ר ־ ב ע ט פ ו ן ק א ָ נ ג ר ע ס א י ן פ א ל ע ס ט י נ ע. מיר וועלן שטרעבן צו דעם, אז די ציוניסטישע טעטיקייט פון דער בורזשואזיע זאָל טראָגן א העלפֿ־אויסגעדריקטן, ניט פארמאסקירטן פּראָקטישן קאָמערציעלן כאראקטער. אויפ'ן באָדן פון גינסטיקן סטיכישן פּראָצעס וועט דיזע טעטיקייט אליין שאפן אויך די נויטיקע כחות און וועט צוציען די קאָפּי־טאלן, און אויב איר א ל ג ע מ י י נ ע ר דירעקטיוו איז דאָס ג ל י ק ן ו ן פ א ל ק. דאָרף איר נ א ע נ ט ס ט ע ר ציל שטענדיק זיין

ניזאציע און עמיגראציע זיינען ביי היינטיקן טאג אונטערוואַרפן אוו פאלגן די געזעצן פון דער איבערוואנדערונג פונ׳ם קאפיטאל, וועמען עס דינט אויך די מלוכה. „דער קעניג דענקט און דער קרעמער לענקט", ווי עס דריקט זיך שארף אוים ניטשע. דערביי אבער טוט עס דער „קרעמער" נופא סטיכיש, זייענדיק אריינגעצויגן אין דעם קרייז־גאנג פונ׳ם ווילדן און אייגנארטיקן קאפיטאל.*)

דער גאנצער מאסיווער אפאראט פון דער מלוכה־ארגאניזאציע מיט איר גאנצער צווינגענדער מאכט איז מאכטלאז אינ׳ם קאמף קעגן דער סטיכיטעט. נאר די בורזשואזיע, וועלכע איז דורכגעדרונגען מיט׳ן סחורות־פעטישיזם, האט פאר זיך באשאפן אן אפגאט אויך פון דער מלוכה, פון דיזן, באמת, בלינדן כלי־זיין אין די הענט פון דער סטיכישער עוואלוציע — א כלי־זיין, וועלכער האט לחלוטין ניט קיין שום פראגנאז, א כלי־זיין, וועלכער לעבט אויסשליסלאך פון די אינטערעסן און שטרעבונגען פונ׳ם פאליטישן מאמענט. די קאלאניזאציע איז ביז איצט תמיד געווען אפ־הענגיק, ניט פונ׳ם ווילן און חשבונות פון דער רעגירונג, איר ערפאלג ארער אומערפאלג פלעגט שטענדיק באשטימט ווערן, אומאפהענגיק פון דער מלוכה־ווירקונג, דורך די סאציאל־עקאנאמישע באדינגונגען פון די א י י נ ו א נ ד ע ר ו נ נ ג ס־לענדער און דורך דער סאציאל־עקאנאמי־שער סטרוקטור פון דער א ו י ס ו א נ ד ע ר ע ר־מ א ס ע. און פונדעסטוועניג, לייגן ארויף די בורזשואזע שטרעמונגען אינ׳ם טעריטאריא־ליזם (און די ס. ס. און סיימיסטן, וועלכע שטייען צו זיי צו) אלע זייערע האפנונגען אויף דער רעגירונג.**)

דא ליגט דער ערשטער פונקט, וועלכער באשטימט אונזער פאר־האלטנים צו די בורזשואזע ציוניסטן. מיר וועלן קעמפן קעגן יענער ציוניס־טישער טעטיקייט, וועלכע שטיצט זיך אויף דער דיפלאמאטיע, מיר וועלן קעמפן קעגן אלע טראדיציעס פון הערצל׳ס טשארטעריזם. פון דער צוויי־טער זייט, וועלן מיר קעמפן קעגן דער פאליטיק פון דער ציוניסטישער קאנספיראציע, וועלכע האט בדעה אונטערערדישע פארמען פון פארכאפן

---

*) איבעריקנס שטעלט פאר די קאלאניזאציע פון נייע וויסטע לענדער אין איין היזזיכט באזונדערע באקוועמלאכקייטן — פארשטייט זיך, ניט בכדי אימפראווויזירן, נאר בכדי צו רעגולירן: דאס איז — דאס פעלן פון א סטיכישער איינערציע פון צונוסגעלויגטע און אויסגעפטיקטע סאציאלע פארמען. א דאנק דעם, ווייזט ארויס די געזעלשאפטלאכע מאטעריעלע און גייסטיקע קולטור א סך מער פראגרעסיווע שטריכן, און די אנטוויקלונג קומט ביי זיי פאר פיל גרינגער און מיט ווייניקער יסורים, ווי אין די אלטע געזעלשאפטן, וואו עס האבן זיך, מער אדער ווייניקער, אויסגעהיט די איבערלעבונגען פון די אפשטארבנדע סאציאלע פארמען. אויף דיזן פאקט בויען די ס. ס. חרים וגבעות. נאר די צרה איז, ווידער טאקע, אין דעם, וואס די נייע געזעלשאפטן ווערן ניט געשאפן קינסטלאך.

**) „טשארטער", „דיפלאמאטיע", „סיום" — דאס זיינען אלץ פערשידענע נוסחאות פון איין און דעמזעלבן פאליטישן פעטישיזם.

ממשלה פון׳ם וועלט־מארק. באמת, דער וועלט־קאַפּיטאַל האָט אַן עקאָ־נאָמיש־נ ו ו ע ל י ר נ ד ע (אויסגלייכענדע) טענדענץ, ער שטרעבט אויפצוהויבן אלע טעריטאָריאלע ווירטשאפטן, וועלכע ער האָט נאָר פאר־כאפט, ביז צו איין און דער זעלבער מדרגה פון דער טעכניק — און צו־זאמען מיט דעם אויך פון דער עקאָנאָמישער אנטוויקלונג; און וואָס שפּע־טער עס טרעט ארויף א וועלכעם עס איז לאנד אויף דער ארענע פון דער וועלט־קאָנקורענץ, אלע שטארקער קומט אים אויס אָנצושטרענגען זיינע כחות, בכדי פון איר ניט אַראָפּגעטריבן צו ווערן; דאָס וואָס עס פעלט אינ׳ם כמות, ווערט דאָ אָנגעיאָגט און אָפּגעצאָלט אינ׳ם איכות. דאָס זעען מיר אין רוסלאנד, אין יאפאן (טייל־וויז אויך אויך כינע און פערסיע).

אט אזא, אויב ניט נאָך א מער אינטענסיווערע אנטוויקלונג פון די קלאסן־אנטאגאניזמען ערוואַרטעט אויך פאלעסטינע. צו דעם קאָמף אין פאלעסטינע קאָנען ניט בלייבן גלייכגילטיק, ניט דער אידישער פראָלע־טאריאט און ניט די אידישע בורזשואזיע אין די גלות־לענדער — ווייל דער שוואַך־פונקט פון די אינטערעסן פון דיזע ביידע קלאסן טראָגט זיך בישלאכווייז איבער קיין פאלעסטינע. דאָ איז דער צווייטער פונקט פונ׳ם קאָמף צווישן דעם פּראָלעטאַריאט און בורזשואזע ציוניזם. שוין ביי היינ־טיקן טאָג פאַרטונקלען מיט אלע כחות די בורזשואזע ציוניסטן פון איין זייט די קלאסן־געגנזאצן אין פאלעסטינע, ארויסשטעלנדיק אויפ׳ן ערשטן פּראָנט די פיקציע פון „נאציאָנאלער ברודערשאפט" און „איינהייט פון די נאציאָנאלע אויפגאבן", דערקלערנדיק די קלאסן־שנאה צווישן די אידישע איינוואוינער אין פאלעסטינע אויסשליסלעך מיט דער רעוואָלוציאָנערער אָנטאציע אין רוסלאנד; פון דער אנדער זייט, האלטן זיי אונטער מיט אלע מעגלאכקייטן די פאלעסטינישע בורזשואזיע אין אירע ארויסטרעטונגען געגן די פּראָלעטאַרישע ארגאניזאציעס. בלי שום ספק וועלן די בורזשואזע ציוניסטן זיך סטארן אויסצונוצן די טעטיקייט פון דעם קאָנגרעס, בכדי צו ווירקן אויף די באַוואוסטזיניקע ארבעטער־איינוואָנדערער, און מיר דארפן אויך אָנווענדן אלע אונזערע כחות צו מאכן אומשעדלאך דעם קאָנ־גרעס פון דיזער זייט. דעם ספּעציפישן כלי־זיין פון דער בורזשואז־ציוניס־טישער פאליטיק וועלן מיר דארפן סטארען זיך אויסצונוצן, בכדי צו פארטיידיקן די אינטערעסן פון די נעדונגענע ארבעטער פון אלע נאציא־נאליטעטן אין פאלעסטינע. וואָס ברייטער עס וועט זיין אָוועקגעשטעלט די ארבעט פונ׳ם קאָנגרעס אין פאלעסטינע, אלץ א גרעסערן פאקטישן דרוק וועט ער קאָנען מאכן אויף די אָרטיקע און אָנגעפּאַרענע ארבעטער. און אלץ מער באַדן וועלן מיר האָבן פאר׳ן תשובה־דרוק אויפ׳ן קאָנגרעס — דורכ׳ן קלאסנקאמף.

לסוף, בנוגע דעם פאליטישן קאָמף פאר דער טעריטאָריאלער אויטא־נאָמיע גענן דער טערקישער רעגירונג שטייען אונז פאר באציאונגען צו די בורזשואזע ציוניסטן פיל מער פיינטלאכע, אידער פריינטלאכע. אודאי איז די אידישע בורזשואזיע אויך פאראינטערעסירט צו באפרייען פאלעס־

— ר י ו ח.

אט דאס זיינען די אויבערשטע פרינציפן פון אונזער נעמיינזאמער טעטיקייט מיט דער ציוניסטישער בורזשואזיע. אלס פארשטייער פון דעם פראלעטאריאט קאנען מיר, נאטירלאך, ניט ארגאניזירן אזעלכע מיני קאמערציעלע אונטערנעמונגען. מיר קאנען אויך קיין אנטייל ניט נעמען אין זייער ארגאניזירן; מיר זיינען אבער בכח זיי אונטערצוהאלטן מאראליש. דאס איז דיזעלבע פאזיציע, וועלכע עם פארטרעט בכלל די ס.־ד.־יע בנוגע צום ארגאניזירן נעזעלשאפטלאכע ארבעט פאר ארבעטסלאזע — ז י א י ז ני ט ב י כ ו ל ת צ ו א ר ג א נ י ז י ר ן ד י ז ע ר ב ע ט, זי העלפט זיי אבער, ווי ווייט עס איז נאר מעגלאך. פונקט אזוי האלטן אויך מיר אונטער דאס אלץ, וואס עס שטעלט צו, אין בריים־קאפיטאליסטישע און ניט פילאנטראפישע פארמען, ארבעט פאר אונזערע ארבעטסלאזע עמיגראנטן.

זעלבסט־פארשטענדלאך, דאס אונז וועט אויסקומען צו פירן מיט די בורזשואזע ציוניסטן אן עקשנות'דיקן קאמף ניט נאר אויפ'ן באדן פון אונזער פארשטיין די רעאלע ארבעט פון'ם קאנגרעס, נאר אויך אויפ'ן באדן פון יענע עקאנאמישע און פאליטישע קאנפליקטן, וועלכע וועלן זיך פאנאנדערשפילן אין פאלעסטינע. עס איז גרינג צו זען, דאס דער קלאסן־קאמף אין פאלעסטינע וועט זיך זייער געשווינט אנטוויקלען — אונטער דער ווירקונג פון צווי שטענדיקע פאקטארן. ערשטנס, די מאסע, וועלכע וואנדערט אריין אין פאלעסטינע, קומט פון יענע לענדער, וואו די קלאסן־אנטאגאניזמען האבן שוין לאנג באקומען א העלן און שארפן אויסדרוק. דער ארבעטער, וועלכער פארט קיין פאלעסטינע, האט נאך ערב זיין אוועקפארן איבערגעלעבט שטורמישע צוזאמענשטויסן מיט'ן בעל־הבית און האט זיך געפונען אין דער אדער יענער, פאליטישער אדער עקאנאמישער ארבעטער־ארגאניזאציע אין די גלות־לענדער; ער קומט אין פאלעסטינע מיט א מער אדער ווייניקער קלארן קלאסן־באוואוסטזיין. דער אונטער־נעמער, וועלכער וואנדערט איבער קיין פאלעסטינע, ברענגט אויך מיט זיך דערפארונג און געוואוינהייט אינ'ם קאמף נעגן די ארבעטער; ביידע קומען זיי אין לאנד שוין פארטיקע, ניט צווייפלענדע, שונאים. צווייטנס, די אפ־הענגיקייט פון דער יוננער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע פונ'ם ו ו ע ל ט־ מ א ר ק, פונ'ם וועלט־קאפיטאל דארף ווירקן, עס זאלן געשווינד און טיף פארשארפט ווערן די קלאסן־אנטאגאניזמען; דער וועלט־קאפיטאל, אלס די העכערע אנטוויקלונגס־פארם פונ'ם מאדערנעם ווירט־שאפטלאכן טיפ, אנטהאלט אין זיך אויך די העכסטע אנשטרענגונגס־מדרגה פון זיינע אינערלאכע געגנזאצן און זייער פרוכט — פון די אנטא־גאניזמען. דעריבער, אריינרייסנדיק זיך אין א וועלכע עם איז פעאדאלע ווירטשאפט און געמיינשאפט, צעשפאלט איר געשווינד דער וועלט־קאפיטאל, נאך דער ליניע פונ'ם קלאסן־אנטאגאניזם, און דאס קומט פאר אלץ גע־שווינדער, וואס שפעטער דאס דאזיקע לאנד פאלט ארונטער אונטער דער

די דערווידערונג, דאָס יעדער קאַמף צווישן קלאַסן איז א קאַמף פאַר דער מאַכט און פאַר די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, בעת אָבער אין דעם טעריטאָריאַלזיזם זיינען פאַראינטערעסירט פארשידענע קלאַסן פונ'ם אידישן פאָלק, און דעריבער איז אויפ'ן באָדן פונ'ם טעריטאָריאַלזיזם אוממעגלאַך א קאַמף צווישן דעם פּראָלעטאַריאַט און דער בורזשואזיע.*) דיזער בליק איז א רעווויזיאָניזם פון דעם סאַמע ערגסטן סאָרט; וועו דאָס וואָלט געווען ריכטיק, וואָלט די עקזיסטענץ פונ'ם פ ר א ל ע ט א ר י ש ן ציוניזם געווען א לחלוטין'דיקע שטות'ערייַ, און אין דער רעאַליזירונג פונ'ם טעריטאָריאַלזיזם וואָלט דער אַרבעטער־קלאַס אויסגעקומען עפּעס נאָר ווי א מין נאָכשלעפּענישע נאָך דער בורזשואזיע.**) בכדי צו צעשלאָגן דיזע חקירה, וועלן מיר נעמען אַלס א ביישפּיל די רוסישע רעוואָלוציע. אויך דאָ איז פאראינטערעסירט ווייט ניט נאָר דער פּראָלעטאַריאַט, אויך דאָ איז די באפריַיאונגס־באוועגונג, אזוי צו זאָגן, א נאציאָנאַלע; אויך אין רוסלאַנד געפינט זיך די מאַכט ניט ביי דער בורזשואזיע. צי איז דען פון דעם אַלעם געדרונגען, דאָס די רוסישע רעוואָלוציע קומט פאַר ניט דורכ'ן קלאַסנקאַמף. נאָר דורך דיפלאָמאַטיע? צי הייסט עס דען, דאָס דער רוסלענדישער פּראָלעטאַריאַט פירט ניט בשעת דער רעוואָלוציע זיין זעלבסטשטענדיקע קלאַסן־פּאָליטיק? יא, דערינען באמיען זיך, אויף אַלער־לַיי אופנים, צו איבערצייגן אונז די אַלע קליינבירגערלאַכע אידעאַלאָגן און פראָזאָרן, אָבער קיין סאָציאַל־דעמאָקראַט אין רוסלאַנד וועט זיך ניט שטעלן אויף אזא שטאַנדפונקט. און מיר דארפן קאַטעגאָריש אָפּווארפן יעדן ענלאַכן בורזשואזן בליק אויף דעם טעריטאָריאַליזם. עס איז כלל ניט ריכטיק, דאָס כלומר'שט י ע ד ע ר קלאַסנקאַמף איז א קאַמף פאַר דער מאַכט. אין דעם ר ע ז ו ל ט א ט פון די קלאַסן־אַנטאַגאָניזמען טרעפט אָפט, אז די מאַכט גייט איבער פון איין קלאַס צום צווייטן, אָבער ד י ר ע ק ט קאָן דער קאַמף צווישן די קלאַסן שטעלן פאַר זיך און פאַר ווירקלאַכן אַנדערע ציל'ן — אַנ'ערד, צו פארבעסערן איינפאַך די לאַנע פון די אונטערדריקטע שיכטן פון דער געזעלשאפט. מיר נעמען אַלס א ביישפּיל דעם קאַמף פאַר דער רעגירונגס־פאַרזיכערונג פון די ארבעטער, פאַר דער פאַבריקס־אינספּעקציע, פאַר דעם 8־שעה'דיקן ארבעטס־טאָג — ד י ר ע ק ט האָבן די אַלע פאַדערונגען ניט בדעה צו פארכאַפן די מאַכט, אָדער די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. אפילו די פּאָליטישע פאַדערונגען פון פרייהייט פון פאראיינען און קאָאַליציעס שטעלן פאַר זיך ניט דירעקט דיזע אויפגאבע. וועו דער אידישער ארבעטער קעמפט קעגן דעם רוסלענדישן אבסאָלוטיזם, גרייפט ער דאָך אַן צוליב דעם אומ־מיטלבאר, דורך זיינע סטרייקס וכדומה, די אידישע בורזשואזיע (אפ־

*) אַזאַ איז דער שטאַנדפונקט פון די ס. ס. למשל, אינ'ם ארטיקל פון א. ב., „קלאַסנקאַמף און טעריטאָריאַליזם" („דער נייער וועג", נום. 19, ז. 20־19).

**) אַזאַ בכבוד'יקן אָרט פארנעמט טאַקע באמת דער אַרבעטער־קלאַס אין דעם פּראָגראַם פון די ס. ס.

טינע פון דער טערקישער ממשלה, — אבער אויך דא, ווי אומעטום, זאגט זיך ארויס, שוין ביי היינטיקן טאג, די כאראקטעריסטישע בורזשואזע פחדנות, האלבקייט און ניט־אויסגעהאלטנקייט. ווי מיר האבן שוין אויבן געזאגן, שילדערן זיך דאס רוב בורזשואזע ציוניסטן די רעאליזירונג פון'ם ציוניזם אלס א פרידלאכן אומקרענקלאכן פראצעס פון אן עקאנאמיש־קולטורעלער „ערבערונג"; נאר אפילו יענע מינדערהייט פון די בורזשואזע ציוניסטן, וועלכע חלומ'ט וועגן א רעוואלוציאנערן „פארכאפן" פאלעסטינע, ווילן זיך צוגרייטן צו דיזן „פארכאפן" בשתיקה, אזוי, דאס די טערקישע רעגירונג זאל קיין צייט ניט האבן אנצונעמען מיטלען. דערביבער קוקט מען אינ'ם ציוניסטישן לאגער מיט מורא און שנאה אויף אונזער אפנהערציקייט, פאר זיך באשולדיקנדיק אונז טיף אין הארצן אין „פראוואקאציע": נאר דערווייל ציטערן זיי עס ארויסצוריידן הויך, האפנדיק, דאס מיר וועלן דאך קלוגער ווערן אוז אויפהערן צו וועקן דעם חשד פון די טערקישע מושלים. אבער דאס לעבן וועט גיך צוקלאפן דיזע מורא און האפנונג — און דאן וועלן די בורזשואזע ציוניסטן אנהויבן צו ריידן, אוז דאן וועלן זיי אויפהויבן א „ויצעקו"... זיי וועלן זיך מיט כל המיטלען אפגרענעצן פון דער „צעהיצטער לייכטזיניקער יוגנט" — פארגעסנדיק דאס מיר האבן זיך שוין לאנג אפגעגרענעצט פון זיי; זיי וועלן דערקלערן אויף זייער קנעכטיש־ליבעראלן לשון וועגן זייערע אויסשליסלאך־פרידלאכע כוונות, און וועלן, ווי בכלל א ליבעראלע פארטיי אין אונזערע צייטן, מיט זייער טאקטיק נאר אפהאלטן דעם פראצעס פון פאלעסטינער באפרייאונג: פון דער אנדערע זייט, אבער, וועט זיי דאס לעבן צווינגען געווייסערמאסן מיטצוהעלפן דעם קעמפענדן פראלעטאריאט פון פאלעסטינע. אין דיזער גאנצער צוויי־פנים'דיקער פאליטיק וועלן זיי זיך סטארען, ווי דאס ליבע־ראלע ביגערטום פון אלע פעלקער אין דער מאדערנער וועלט, צו באקומען פון דער רעוואלוציע וואס מער נוצן פאר זיך, פאררעטעריש איבערלאזנדיק דעם פראלעטאריאט אליין אויפ'ן שלאכטפעלד, וועז זיי וועט זיך נאר אויסדאכטן, דאס זיי האבן שוין באקומען אלץ, וואס עס איז נויטיק בכדי צו הערשן. די לעקציעס פון דער רוסלענדישער רעוואלוציע און פון אלע אנדערע, וועלכע זיינען פארגעקומען פאר איר, האבן אויף אונז א געוונגן רושם געלאזן: מיר ווייסן, דאס אין דער קינפטיקער פאלעסטינישער רע־וואלוציע וועט אונז אויסקומען צו פירן א פאליטישן קאמף אויף צוויי פראנטן מיט א מאל: געגן דער טערקישער ביוראקראטיע און געגן דער אידישער בורשואזיע. די רעוואלוציע, די דעמאקראטישע נאר איר כ א־ר א ק ט ע ר, וועלן מיר זיך סטארען פארוואנדלען אין א דעמאקראטישער נאר אירע ר ע ז ו ל ט א ט ן. מיר וועלן קעמפן פאר דער פולער אומ־באגרענעצטער פאלקס־ממשלה אין פאלעסטינע.

אונז שטייט נאך פאר צו באזייטיקן אייניקע מיספארשטענדניסן.

קענן אונזער באהויפטונג, דאס דער טעריטאריאליזם וועלט פארווירק־לאכט דורכ'ן קלאסנקאמף פון'ם אידישן פראלעטאריאט, שטעלט מען ארויס

בריטער וועלן זיין אונזערע אמת׳ע און ניט נאָר פאַפירענע רעכט אין גלות. ביי די סיימאָווצעס ווערט צווישן דער נאַציאָנאַל־פאָליטישער און דער טעריטאָריאָלער אויטאָנאָמיע פעסטגעשטעלט א צוואמענהאנג פון א סיבה און א פועל־יוצא (אביעקטיוו), פון א מיטל און צוועק (סוביעקטיוו); ביי אונז, אבער, איז א צוואמענהאנג פון נעגנווירקונג. דאָס איז אָבער ניט קיין פראגראם־צוואמענהאנג, נאָר א ריין־סטיכישער. ער ווירקט ניט אויף אונזער פראגראם, אין וועלכן ביידע פאָדערונגען פינורירן אלס ניט־אפהענגיקע איינע פון דער אנדערער.

לסוף, דארפן מיר נאָך באטראכטן די פראגע, אויף וואָס פאר אן אופן קאָן דער קלאסנקאמף פון׳ם אידישן פראָלעטאריאט, וועלכער וועט נעפירט אויף א העכסט אומנארמאלער סטראטעגישער באזע, פירן צו אזא גראנדיע־זען רעזולטאט, ווי א טעריטאריאלע אויטאנאמיע פאר דאָס אידישע פאָלק. אונזער טאָריע וועגן דער אומנארמאליטעט פון דער אידישער סטראטעגישער באזע איז גרינג צונויפצומישן מיט דער תורה פון די ס. ס.. אז דער קליין־פראדוקציאנס־פראָלעטאריאט קאָן כלומר׳שט ניט זיין, ווי זיי דריקן זיך אויס, דער „טרענער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג", קאָן זיך ניט דערנענטערן צום סאציאליזם. נאָר דיזע צונויפמישונג וואָלט נעווען א טיפער טעות. עס איז כאראקטעריסטיש פאר דאָס העכסט־אויבער־פלעכלאכע דענקען צו דערקלערן, ניט די פאָליטיק דורך דער סאציאלאגיע, ניט די פאטענץ דורך דער ווירקלאכקייט, ניט די אויפנאבע דורך דער באדערפנישׂ, ניט די צוקונפט דורך דער נעגנווארט, נאָר פונקט קאפויר. ביי די ס. ס. נייט טאקע בכלל די ערפארשונג פון דער אויפנאבע צו דער באדערפנישׂ, פון דער פאטענץ צו דער ווירקלאכקייט; למשל, זיי דערווייזן, דאָס דער טעריטאריאליזם איז ווינשבאר און מעגלאך, און דערפון דרינגען זיי ארויס, דאָס די טעריטאריאליסטישע באוועגונג וועט זיך אנטוויקלען און פארענדיקן מיט ערפאלג. אפגעבנדיק דעם חשוב׳סטן ארט דעם „טשאר־טער", בויען די ס. ס. די סאציאלאגיע אויף דער פאָליטיק און ניט פאר־קערט, ווי עס פאדערט דער נעזונטער שכל. פונקט אזוי שמועסן זיי זיך איין, דאָס זיי האבן עפעס וויכטיקס אויפנעטאָן מיט זייער תורה וועגן דער אוממעגלאכקייט פאר דעם אידישן פראָלעטאריאט צו נייַן צום סאָ־ציאליזם. די דייטשע קליין־בורזשואזיע, למשל, קאָן דאָך אויך ניט זיין די „טרענערין פון דער סאציאליסטישער באוועגונג" — צי הייסט עס דעו, דאָס זי דארף האבן א טעריטאריע? דער סאציאליזם איז אן אויפ־גאבע פון דער צוקונפט, און דער אידישער פראָלעטאריאט איז די ווירק־לאכקייט פון דער נעגנווארט. און אויב מען זאָל דערלאזן אזוי ווי די ס. ס., דאָס דער אידישער פראָלעטאריאט נייט כלומר׳שט ניט צום סאציאליזם, דאן קאָן עס דינען אלס א באוויזן נאָר פאר אן אי נ־טעלי גענטן, באוואוס טזינ ן ארבעטער, וועלכער איז באקאנט מיט דער טעאריע פון׳ם מארקסיזם, און דערצו נאָך שלעכט באקאנט; דאָס קאָן אבער בשום אופן ניט דינען אלס א

טער — די קליין־בורזשואזיע), וועלכע ליידט דאך אויך שרעקלאך פון דעם אבסאלוטיזם און וואלט נערן געווען פטור צו ווערן פון אים, וועלכע פירט זאגאר, נאך איר שטייגער נאר, א קאמף גענן דעם עקזיסטירענדן רעזשים. אין מער אבער וויכטיקע פאלן פון זיין קאמף קאן דער ארבעטער־קלאס אויסמיידן זיין נאענטסטן שונא אין דער פערזאן פון די בעלי־בתים־אונטערנעמער, זיך א ליאן טאן, א מאל מיטצוענדיק נאך זיך אויך די בעלי־בתים, אויף די פארשטייער פון דער פאליטישער מאכט (למשל, אויף דער פעדעראלער ביוראקראטיע) — און אויך דאס הייסט קלאסנקאמף. דער אידישער ארבעטער וועט קעמפן אויסצופירן ביי דער רוסישער, עסטרייכישער און אנדערע רעגירונגען, זיי זאלן פארטיידיקן די אינטערעסן פון זייערע אונטערטאנען אין פאלעסטינע: דער אידישער פראלעטאריאט וועט באפרייען די באפעלקערונג פון פאלעסטינע פון דער שליטה פון דער טערקישער ביוראקראטיע, אדער (מעגלאך) פון דער טערקישער בורזשואזיע: און דאס אלץ גייט ארויס אין דעם קרייז פון יענע דערשיינונגען, וועלכע טראגן דעם נאמען קלאסנקאמף; דאס אלץ וועט זיין א קלאסנקאמף אין אלע זיינע פארמען פון דער עקאנאמישער און פאליטישער ארגאניזירונג און זעלבסט־טעטיקייט פון'ם פראלעטאריאט.

ארויסגייענדיק פון דיזן טעות, דאס דער טעריטאריאליזם איז כלומרשט אינגאנצן א נאציאנאלע באווענגונג, דארף מען קומען צום וואזראשדענישן באשלוס, דאס פאר דער רעאליזירונג פון דעם טעריטאריאליזם פארדרט זיך, ניט א פרייע קלאסן־ארגאניזאציע פון'ם פראלעטאריאט, נאר א באזונדערע צווינגענדע נאציאנאל־פאליטישע ארגאניזאציע פון דעם גאנצן אידישן פאלק אינ'ם געשטאלט פון א סיום. נאך אונזער פראגאן קומט אוים, דאס די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע וואלט געקאנט זיין זייער נוצלאך פאר'ן רעגולירן די איינוואנדערונג, וועלכע קאנצענטרירט זיך סטיכיש אין פאלעסטינע, אבער ניט מער; אויך אן דעם סיום וועט דער סטיכישער פראצעס טאן דאס זיניקע. — אויב אבער עס זאל ניט זיין קיין סטיכישער פראצעס, וועלן קיינע „סיימען" אים ניט באשאפן און ניט זיין בכח פארצושטעלן אים אלס אזעלכן. ארויסשטעלנדיק די פארערונג פון א נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, פארשטייען מיר עס ניט אלס א מיטל פאר דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע, נאר אלס א זייער וויכטיקן זעלבשטענדיקן ציל; בויידע צילן, וועלכע זיינען מאקסימאלע, ד. ה. אממערסטן וווייטסטע אין אונזער נאציאנאלן מינימום־פראגראם — די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע איז גלות און די טעריטאריאל־פאליטישע אויטאנאמיע אין פאלעסטינע — זיינען צוויי באזונדערע אויפגאבן. זיי קאנען באטראכט ווערן אומדירעקט, פונ'ם שטאנדפונקט פון זייער וווייטער קענזייטיקער ווירקונג, אלס מיטלען איינס צוליב דאס אנדערע: אם הייסט, אז וואס מער רעכט מיר וועלן האבן אין גלות, אלץ גרינגער וועט אונז זיין צו דערווערבן רעכט אין פאלעסטינע, און וואס מער רעכט מיר וועלן האבן אין פאלעסטינע — אלץ פולער און

די סטראַטעגישע באַזע פון'ם אידישן פּראָלעטאַריאַט שטענדיק אומנאָרמאַל אוו ניט־פּראָדוקטיוו. ניט־פּראָדוקטיוו איז זי ניט אַבסאָלוט, נאָר פּאַראַלעלנישט מעסיק: דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קאַמף פאַרבעסערט אויך זייז לאָגע. נאָר דיזע פאַרבעסערונג טראָגט נאָך אַ מער צייטווייליקן כאַראַקטער אוו איז נאָך מער אומזיכער, איידער ביי זיינע ניט־אידישע חברים; אוו חוץ דעם, יעדע אַפילו אומבאַדייטנדע פאַרבעסערונג פאַדערט שטענדיק פון דעם אידישן אַרבעטער אַזא אומ־געהויערע פאַרשוועכונג פון כוחות, וועלכע ווערט קוים באַלוינט דורך די רעזולטאַטן.

נאָר אומנאָרמאַל איז די סטראַטעגישע באַזע פון'ם אידישן אַרבעטער־קלאַס איז גלות נעמלעך דערפאָר, וואָס דאָ באַשעפטיקט ער זיך אין די ענדלאָכע שטאַפּלען פון דעם ווירטשאַפּטלאָכן פּראָצעס*), דערפאָר וואָס דאָס אידישע ווירטשאַפּטלאָכע לעבן האָלט זיך אויף אין די הינטער־געסלעך פון דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאַפט. נאַטירלאָך, דאָס אין גלות קאָן דער אידישער אַרבעטער דורך זיין קלאַסנקאַמף נאָר מיטהעלפן דעם פּראָלעטאַריאַט פון אַנדערע נאַציעס: בעת אַבער אים קומט אויס צו פאַרטיידיקן וועלכע עס איז זיינע אייגענע באַזונדערע אינטערעסן, אפילו די העכסט נויטיקע, העכסט געראָטענע, איז ער ניט בכח לחלוטין צו נאָרניט זיך דערשלאָגן, אויב ער שטיצט זיך ניט דערביי אויף דער פאַראינטערעסירטקייט פון אַנדערע, ניט־אידישע גרופּן אין רייעלביקע פאַ־דערונגען. למשל, מיר האָפן צו דערשלאָגן זיך א פּרייען אריינפאָר קיין פּאָלעסטינע, ד. ה. אז די רוסישע רעגירונג, דהיינו, זאָל פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון אירע אידישע אונטערטאַנען אין טערקיי. עס פאַרשטייט זיך, דאָס וועט ניט פאָדערן פון דער רוסישער רעגירונג קיין באַזונדער נרויסע אָנשטרענגונג פון קרעפטן; נאָר אפילו אָט־דעם אומבאַדייטענדן רעזולטאַט וואָלטן מיר זיך ניט דערשלאָגן דורך אונזער קאַמף, וועו די רוסישע געזעלשאַפט וואָלט אַליין ניט געווען פאַראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער אידן־פּראָגע אוו אין דעם פאַרנרינגערן די אידישע עמי־גראַציע. אָדער אַן אַנדער ביישפּיל: מיר דעבענען צו באַקומען א נאָנצע רייע נאַציאָנאַלע רעכט אוו אפילו א נאַציאָנאַל־פּאָליטישע אויטאָנאָמיע, לאָמיר זאָגן, ווידער טאָקע אין רוסלאַנד: אוו אויך אין דיזן ענין פאַר־לאָזן מיר זיך נאָר אויף דעם, וואָס פונקט אין אזעלכע פאָדערונגען זיינען פאַראינטערעסירט אַנדערע אונטערדריקטע נאַציאָנאַליטעטן, וועלכע בא־וואוינען רוסלאַנד, אוו וואָס מיט דער צייט וועט אויך אין די רייען פונ'ם

*) וועגן די באַגריפן „ענדלאָכע", „ערשטע" אוו „צווישן־ליגנדע" שטאַפּלען פונ'ם ווירטשאַפּטלאָכן פּראָצעס — זע „אונזער פּלאַטפאָרם", קאַפּיטל א. דעם דאָזיקן אונטערשניידט האָבן מיר געמומען ביי „בעם־באַוועגונג"; נאָר פונקט דאָס, וואָס ער, דער אָנהענגער, פון דער טעאָריע פון „גרענץ־נוצן", רופט אָן ערשטע שטאַפּלען, הייסט ביי אונז מאַרקסיסטן, ביי אונז אָנהענגער פון דער טעאָריע פון „אַרבעטס־וועדט" — ענדלאָכע שטאַפּלען, אוו לחיפך.

מאטיוו, וועלכער זאל טרייבן די בריטע פראלעטאריש מאסן אויפ'ן וועג פונ'ם טעריטאריאליזם. אויב דער אידישער ארבעטער קאן ניט זיין איצט קיין „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג", דאן איז לעבערלאך ארויפצוואוארפן אויף אים אי צ ט סאציאליסטישע אויפגאבן; אויב נאר אויף דער טעריטאריע וועט ער זיך אויסהיילן פון זיין חולאת, פון „ניט-אינדוסטריאלי-זירונג", — וועט ער דאך נאר דארטן אויך ווערן סאציאליסטיש. אויב אבער דער אידישער ארבעטער פירט פונדעסטוועגן יא א פראלעטאריאשע קלאסנפאליטיק און קעמפט פאר'ן סאציאליזם א פ י ל ו א י צ ט, נאך אין גלות — ווי דאס איז טאקע באמת — דאן צופאלט זיך די גאנצע ס.־ס.'ישע חקירה ווי א פוסטע פראזאלאגיע. דער אידישער פראלעטאריאט איז אויך א מאדערנער פראלעטאריאט — עס פארשטייט זיך, ניט אין יענעם פארשפיצט-טיפזיניק-פילאזאפיש-אומפארשטענדלאכן זין, ווי די ס. ס. באנוצן, גלייך נאך קויטסקי'ן, דאס ווארט „מאדערנער", נאר אין יענעם זין, דאס דער אידישער פראלעטאריאט פירט א מאדערנעם קלאסנקאמף אין אלע זיינע פאליטישע און עקאנאמישע פארמען. און פירן פירט ער אים, ניט צ ו ל י ב ד ע ם, בכדי צו גיין צום סאציאליזם, נאר מ ח מ ת ד ע ם, וואס די אנטוויקלונג פונ'ם קאפיטאליזם פארשארפט די נענג-זאצן צווישן די ארבעטער און די בעלי-בתים; און ד ע ר פ א ר, ווייל דער אידישער פראלעטאריער פירט א קלאסנקאמף, דעריבער גייט ער צום סאציאליזם: דורך זיין קלאסנקאמף העלפט ער מיט צו קאנצענטרירן דעם קאפיטאל און צו פארשארפן די סאציאלע קלאסן-אנטאגאניזמען. נאר, וועט מען זאגן, די אידישע ווירטשאפט ווערט רואינירט מחמת דער קאנצענטרירונג פונ'ם קאפיטאל, און פירנדיק א קלאסנקאמף נענן זייערע עקספלואטאטארס, גראבן אונטער די אידישע ארבעטער גלייכצייטיק אי זייער אייגענע עקזיסטענץ, אי די עקזיסטענץ פונ'ם אידישן קאפיטאל. זייער ריכטיק: נאר צי הייסט עס דעו, דאס דער אידישער פראלעטאריאט איז ניט קיין „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג"? ניין, דאס הייסט נאר, אז זיין לאגע איז גלות איז טיף טראגיש און פול מיט סתירות. דאס איז אבער כלל ניט קיין אויסנאמלאכע דערשיינונג: דאס וואס עס איז ביי אידן א כ ר א נ י ש ע קרענק, באגעגענען מיר אפט אין א ש א ר פ ע ר פארם אויך ביי אנדערע פעלקער. וויפיל צענדליק-טויזנטער „טרעגער פון דער סאציאליסטישער באוועגונג" אין רוסלאנד זיינען איצט ארויסגעשליידערט אויף יענער זייט פון עקאנאמישן לעבן און זיינען אונטערוואארפן אלע יסורים פון ארבעטסלאזיקייט!

אבער וואס הייסט עס? א דאנק די שארפע קרענקלאכע באדינגונגען פון דער רוסישער רעאקציע איז די סטראטעגישע באזע פונ'ם רוסלענדישן פראלעטאריאט צייטווייליק העכסט-אומנארמאל און ניט-פראדוקטיוו; א דאנק די כראנישע קרענקלאכע באדינגונגען פונ'ם גלות — דער עקסטעריטאריאליטעט, דער נאציאנאלער קאנקורענץ און דער איזאלירונג, איז

קלאַסנקאמף קענען זיך דערשלאָגן צו דיזן גראַנדיעזן רעזולטאט — צו דער טעריטאריאל־פאָליטישער אויטאָנאָמיע פאר׳ן אידישן פאָלק אין פאָלע־סטינע. ער וועט קענען גובר זיין אַלע מכשולים און באפרייען זיך און דעם גאנצן אידישן פאָלק.

אין דיזער ארבעט זיינער וועט זיך דער אידישער ארבעטער־קלאַס שטיצן ניט אויף פראיעקטן, און ניט אויף פלענער, און ניט אויף דיפלא־מאטיע — נאָר בלויז אויף זיין קאמף און אויף די סטיכישע פראָצעסן פון דער קאַנצענטרירטער אייניואַנדערונג. די ראדיקאלע מהפכה אינ׳ם אידישן לעבן וועט פאַרקומען ניט דורך דעם באַוואוסטזיין און אַגיטאַציע פון פארטייען, ניט דורך סיימען און ניט דורך קאַנגרעסן, נאָר דורכ׳ן סטיכישן פראָצעס. סיימען אָבער, צוזאמענפארן און פארטיי־אָרגאַניזאַציעס קאַנען נאָר העלפן דעם סטיכישן פראָצעס, אָבער ניט פארבייטן אים.

רוסלענדישן פראלעטאריאט ארײנדרינגען דאס באוואוסטזיין פון דער נויט־ווענדיקייט אין ראדיקאלע נאציאנאלע רעפארמעס.

דאס, וואס דאס אידישע לעבן אין גלות איז אפהענגיק פונ'ם לעבן פון די ארומיקע פעלקער, איז אויך ניט קיין אויסנאם־צופאל אין לעבן. דער פוילישער אדער דער ארמענער פראלעטאריאט וואלטן אויך ניט געקאנט אליין, אן דער הילף פון אנדערע עלעמענטן, פארטיידיקן זייערע באזונדערע נאציאנאלע פאדערונגען. נאר פונדעסטוועגן, מיט זייערע אייגענע כחות, אן דער הילף מצד אנדערע, קאנען דער פוילישער אדער דער ארמענער פראלעטאריאט דערגרייכן פאר זיך פיל מער, איידער דער אידישער פראלעטאריאט און דאס נאנצע אידישע פאלק אין גלות מיט אייגענע כחות. הן בנוגע דער עקסטעריטאריאליטעט, הן בנוגע דער אפהענגיקייט פון די ארומיקע פעלקער און הן בנוגע דער אומנארמאליטעט פון דער סטראטעגישער באזע פאר'ן קלאסנקאמף, שטייען דאס אידישע פאלק און דער אידישער פראלעטאריאט פיל נידעריקער פון די אנדערע פעלקער און אונטערשיידן זיך שטארק פון זיי. נאר דיזער אונטערשייד איז ניט אין מהות, נאר אין דער מדרגה, ער איז ניט אזוי פיל אן איכות'דיקער, וויפיל א כמות'דיקער. אויך אנדערע פעלקער זיינען טיילווייז עקסטעריטאריאל, אין דעם זין וואס כמעט ביי אלע פעלקער זיינען פארען טיילן, וועלכע זיינען צעזייט איבער פרעמדע טעריטאריעס און וואוינען דארט אין א מיעוט, אבער די אידן זיינען מער פון אלע עקסטעריטאריאל; אויך ביי די אנדערע פעלקער טרעפט א מאל, דאס די קלאסן־סטרוקטור איז אומנארמאל (אזוי, למשל, זיינען די ארמענער מער באשעפטיקט אין די ענדלאבע שטאפלען, איידער אין די ערשטע), אבער ביי די אידן איז די קלאסן־סטרוקטור אממערסטן אומנארמאל; אויך די אנדערע פעלקער זיינען מער אדער ווייניקער אפהענגיק פון די ארומיקע, די אידן אבער זיינען אפהענגיק פון די ארומיקע פעלקער מער איידער א וועלכעם עס איז אנדער פאלק.

אט דיזע אומגעהויערע כמות'דיקע אפגעשטאנענקייט פונ'ם אידישן פאלק וועט ביסלאכווייז אלץ מער פארשווינדן, וואס מער עס וועט וואקסן די סטיכישע איינוואנדערונג אין פאלעסטינע. אין פאלעסטינע וועלן די אידן מיט דער צייט אריינדרינגען אויך אין די ערשטע שטאפלען פון דעם ווירטשאפטלאכן פראצעס; נאר וויכטיקער פאר אלץ איז דער אומשטאנד, וועלכער איז פון אונז שוין אנגעוויזן, דאס, וואס די אידישע ווירטשאפט אין פאלעסטינע וועט זיך אנטוויקלען כמעט אומאפהענגיק פון דער ארטיקער באפעלקערונג און פון דער אנטוויקלונג פון טערקיי. אויך אזא אופן, וועט אויך די סטראטעגישע באזע פונ'ם אידישן פראלעטאריאט, אריבערטראנגדיק זיך קיין פאלעסטינע, פארלירן אירע ספעציפישע אנאמאליעס, און דער קלאסנקאמף פון די אידישע ארבעטער וועט ענדלאך ווערן נענוג פראדוקטיוו.

דער נארמאלער אידישער פראלעטאריאט אין א נארמאלער, ניט פארקירצטער און ניט אפגעשטאנענער נאציאנאלער וויטשאפט, וועט דורך זיין

אז ענטפער אויף אַלע ברענענדע פּראַגן פון אונזער צייט: די וועגן אוו שטרעבונגען פון דער פּארטיי געפינען זיך אין דער ריכטונג פון דער אנט־וויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער מאָדערנער אוו קינפטיקער מענטשהייט. אין איר טעטיקייט רעכנט זיך די פּארטיי מיט די אינ־טערעסן פון דעם פּראָלעטאַריאַט — דעם קלאַס פון לוין־ארבעטער, ארוים־גייענדיק פון דער איבערצייגונג, דאָס דער פּראָלעטאַריאַט איז דער אייני־ציקער קלאַס, וועמענס אינטערעסן עס זיינען אינגאנצן בהסכם מיט דער אנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאפט, דאָס נאָר ער איז בכח ראדיקאל צו לעזן אַלע קרענקלאַכע פּראַגן פון דעם געזעל־שאפטלאכן לעבן, גובר צו זיין אַלע מכשולים, וועלכע שטערן דער אָנ־זאמלונג אוו דעם וואוקס פון דעם מענטשנ׳ס הערשאפט איבער דער נאטור אוו געשיכטע.

די סאָציאַלע פּראַגע פון אונזער צייט

אַלע פּראַגן פון אונזער צייט האבן זייער שורש אין די אינערלאכע ווידערשפּרוכן פון דעם קאפּיטאַליסטישן פּראָדוקציאָנס־אופן. דער קאפּי־טאַליסטישער פּראָדוקציאָנס־אופן באַדייט פון איין זייט, א הויכע מדרגה פון פּראָדוקטיוויטעט פון דער געזעלשאפטלאכער ארבעט, א שנעלן וואוקס פון דעם מענטשנ׳ס הערשאפט איבער דער נאטור אוו א קאַלאָסאַלע עקאָנאָמיזירונג פון דער מענטשלאכער ענערגיע; דיזער פּראָצעס דריקט זיך אוים אין דער אַלץ שטייגענדער קאָנצענטרירונג אוו סאָציאַליזירונג פון דער פּראָדוקציע. פון דער אנדער זייט, שטיצט זיך דער קאפּיטאַליזם, אַלס דער סחורות׳דיקער פּראָדוקציאָנס־אופן, אויף דאָס פערזענלאכע אייגנטום פון די מיטלען פון פּראָדוקציע אוו פּארקער — אויף דיזן יורידישן אויסדרוק פון יענע פּראָדוקציאָנס־פּארהעלטנישן, וועלכע זיינען אויסגעוואקסן אויפ׳ן באָדן פון די פריערדיקע, ניט־קאָנצענטרירטע פּרא־דוקציאָנס־אופנים. דאָס פערזענלאכע אייגנטום אויף די מיטלען פון דער פּראָדוקציע אין צוזאמענהאנג מיט דער אַלץ וואקסנדיקער סאָציאַליזירונג אירער — באשאפט די עקספּלואָטירונג פון דער ארבעטס־קראפט; ד. ה. די אייגנטימער פון די מיטלען פון פּראָדוקציע אוו פּארקער — די קא־פּיטאַליסטן — פּארערבענען אין זייער טובה יענעם מערווערט, וועלכן עס שאפן די ארבעטער, וואס זיינען אפגערישן פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. דאָס פערזענלאכע אייגנטום אויף די פּראָדוקציאָנס־מיטלען, וואס עס כאראקטעריזירט די קאפּיטאַליסטישע פּראָדוקציאָנס־באציאונגען — אנט־שפרעכט ניט די קאָנצענטרירנדע טענדענצן פון דער אנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן, ווערט אַלץ א גרעסערע מניעה פאר זיי אוו פירט צו דער אנארכיע פון דער פּראָדוקציע, צו איר ניט־פּלאַנמעסיקייט. דיזער קאָנפּליקט צווישן דער אנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן אוו דעם צושטאנד פון די פּראָדוקציאָנס־באציאונגען, דאָס וואס עס ווערט פּאר־

פראָיעקט-פראָגראַם פון צ. ק. פון י. ס. ד. א. פ. „פועלי-ציון"

די אַלגעמיינע פאָרמולן פון דער פּאַרטיי

1) דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום פון פּאַרטיי איז — די פּאַרגעזעלשאַפטלאָכונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען און די איבערבויאונג פון דער געזעלשאַפט אויף סאָציאַליסטישע יסודות; דער איינציקער וועג, וועלכן די פּאַרטיי אנערקענט — איז דער פּאָליטישער קלאַסנקאַמף פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין די רייען פון דער אַלוועלטלאָכער סאָציאַל־דעמאָקראַטיע.

2) דער וויכטיקסטער פונקט פון דעם פּראָגראַם־מינימום פון דער פּאַרטיי, וועלכער אונטערשיידט זי פון אַנדערע סאָציאַל־דעמאָקראַטישע פּאַרטייען — איז די פּאָדערונג פון א טעריטאָריאַלער אויטאָנאָמיע אויף דעמאָקראַטישע יסודות פאַר'ן אידישן פּאָלק אין פּאָלעסטינע.

3) דיזן פונקט פון זיין פּראָגראַם־מינימום, צוגלייך וויי אויך זיינע אַלע אַנדערע פּאָדערונגען, פּאַרווירקלאָכט דער אידישער פּראָלעטאַריאַט דורכ'ן קלאַסנקאַמף.

4) צוויישן דעם קלאַסנקאַמף און דער פּאָליטישער דערציאונג פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט אין גלות פון איין זייט, און זיין קלאַסנקאַמף אין פּאָלעסטינע פון דער אַנדער זייט — עקזיסטירט א דירעקטער, זיך גיט־איבערריסנדער סטיכישער צוזאַמענהאַנג, וועלכער שטיצט זיך אויף דער סטיכיש זיך קאָנצענטרירנדער איינוואַנדערונג פון אידן קיין פּאָלעסטינע.

מ ב ו א

דער הויפּט־באַוועגנדער נערוו פון דער געשיכטע — די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאַפט, שטויסט זיך אָן אין איר גאַנג אויף פּאַרשידענע מכשולים, אָפטמאָל אויך אַליין זיי ארויס־רופנדיק, און מיט דער צייט צעשטערט זי דיזע מכשולים. דער קרענקלאָכער צוזאַמענשטויס מיט אזעלכע מכשולים באַשאַפט גלייכצייטיק אויך קרענק־לאָכע געזעלשאַפטלאָכע פּראָגן און רופט ארויס ברייטע געזעלשאַפטלאָכע באַוועגונגען, וואָס האָבן ברעה זיי צו לעזן; אין אונזער צייט שטעלן זיך אַוועק בראש פון אזעלכע באַוועגונגען — פּאָליטישע פּאַרטייען און געזעל־שאַפטלאָכע אָרגאַניזאַציעס, אלס די אויסדריקער פון דעם אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלאָכן רצון. די י. ס. ד. א. פּ. וועלכע אָרגאַניזירט די רעוואָ־לוציאָנערע באַוועגונג פון דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט, שטרעבט צו געבן

אין דער מענטשלעכער ארבעטס־קראפט — וואָס ס'איז גינסטיק א דאנק דעם כמות מענטשלעכע ענערגיע וואָס זי פאַרהיט, ווייזט ארויס אויך איר שלעכטע זייט אין דעם, וואָס די באדערפניש פון דעם קאפּיטאל אין ארבעטס־קראפט שטייט אפּ פון דעם רואינירונגס־פּראָצעס פון קליינע אייגנטימער; אהער קומט צו אויך דאָס, וואָס די מער הויכע אנטוויקלונגס־מדרגה פון דער טעכניק שאפט א בריטן פעלד פאר דער קינדער־ און פרויען־ארבעט. אויף אזא אופן דערשיטערט דער קאפּיטאליזם די משפּחה און דאָס קליינע אייגנטום, און צוואמען מיט דעם ברענגט ער ארבעטס־לאזיקייט, פאַרגרעסערט די רעזערוו־ארמיי און שטעלט אוועק בריטע מאסן פון פּראָלעטאריאט און פון די צווישנשטייענדע קלאסן אין אן אלץ מער שוועריע אפּהענגיקייט פון דעם קאפּיטאל. דיזע אפּהענגיקייט פאר־שארפט זיך נאָך מער א דאנק די קריזיסן, וועלכע שפּילן זיך פאנאנדער פון צייט צו צייט, וואָס זייער שורש ליגט אין דער אנארכיע פון דער פּראָדוקציע, וועלכע באזייטיקט יעדע מענלאכקייט פון א הסכם צווישן דער גאנצלשאפטלאכער פּראָדוקציע און קאָנסום. די קריזיסן — דיזע אומ־פארמיידלאכע באגלייטער פון דעם קאפּיטאליסטישן פּראָדוקציאָנס־אופן — פאַרגרעסערן די קאדרען פון ארבעטסלאָזע ביז קאלאסאלע מאסשטאבן און מאכן העכסט אומזיכער דעם קיום אפילו פון יענע ארבעטער, וועלכע פאר־נעמען נאָך, מער אדער ווייניקער, פעסטע פאזיציעס בעת'ן רואיקן פליסן פון דעם עקאָנאָמישן לעבן. אין צוזאמענהאנג מיט אלע אנגעוויזענע אומשטענדן ווערט טיפער און בריטער דער תהום צווישן די עקספּלואָטאַ־טארס און די עקספּלואָטירטע, וואקסט דער סאציאלער מהלך צווישן די פארמענגדע און ניט־פארמענגדע. זייענדיג אויסגענאָבן דורך די אינער־לאכע ווידערשפּרוכן פון דעם פּראָדוקציאָנס־אופן, אנטוויקלט זיך דיזער מרחק אין צווייי קעגנזעצלאכע ריכטונגען: פון איין זייט, דאָס אום־אויפהערלאכע פאַרהעלטניסמעסיקע (און אין דער צייט פון קריזיסן אויך אבסאלוטע) פאלן פון דעם וואוילשטאנד פון פּראָלעטאריאט, די שטייגנדע ניט־זיכערהייט זיינע און די לאסט פון דער אפּהענגיקייט פון קאפּיטאל — דאָס אלץ וועקט זיין אומצופרידנהייט מיט דער עקזיסטירנדער זאך־לאגע; און פון דער אנדער זייט, דער אומאויפהערלאכער אבסאלוטער וואוקס פון דער צאל און געשלאסנהייט פון פּראָלעטאריאט, אין וואָס עס דריקט זיך אויס דער אומאויפהערלאכער שטייגן פון דער באדייטונג פונ'ם פּראָ־לעטאריאט אין דעם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס גופא אנשטאט דער בור־זשואזיע, וועלכע פאַרלירט אלץ מער אירע ארגאניזירנדע פונקציעס, פאר־וואנדלט זיך אין א פאראזיט פון דער געזעלשאפט, וועלכע צעריסן דורך דער אינערלאכער אומאויפהערלאכער קאָנקורענץ, — דאָס גיט דעם פּראָ־לעטאריאט כח צוליב'ן קאמף מיט דעם עקזיסטירנדן סדר און די ערבות פאר זיין ענדלאכן נצחון. די עקאָנאָמישע יסודות פון דער קאפּיטאליסטי־שער ווירטשאפט געפינען פאר זיך אן אנטשפּרעכנדן אויסדרוק אין דעם בוי פון דעם מאדערנעם שטאט: ער שטעלט מיט זיך פאר די אר־

שוועגדט איבעריקע מענטשלאכע ענערגיע און דער מענטש איז סטיכיש פארשקלאפט דעם אנטאגאניסטישן שטראם פון דעם געזעלשאפטלאכן לעבן — דאס ברענגט ארויס אויף דער וועלט די אלגעמיינע סאציאלע פראגע פון אונזער צייט.

די פראדוקציאנס־באציאונגען פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט, שטיצנדיק זיך אויף עקספלואטאציע און קאנקורענץ, ארויסטראגנדיק צע־פאלונג און אנארכיע אין אלע ספערן פונ׳ם געזעלשאפטלאכן לעבן, צע־שפאלטן זיי אומעטום, דורך א גרינטלאכן אינערלאכן ווידערשפרוך, צווישן די רעאקציאנערע און אפלעבנדע פארמען פון פראדוקציע פונ׳ם אינדיווי־דועלן און די אנווקסנדע, רעוואלוציאנערע פארמען פון קאנצענטרירונג און סאציאליזירונג. דיזער אינערלאכער אנטאגאניזם באשטימט די סאציאלע סטרוקטור פון דער מאדערנער געזעלשאפט, צעטיילנדיק זי אויף קלאסן מיט קעגנזעצלאכע אינטערעסן און פיינטלאכע אידעאלאגיעס. פון איין זייט איז דער טרעגער פון אלץ א מער דייטלאכערן קא־פיטאליסטישן אנבליק; פון דער אנדער זייט, איז דער טרעגער פון אלץ קאלעקטיוויסטישעס, קאנצענטרירטעס, סאציאליסטישעס — דער רעוא־לוציאנערער קלאס פון לוין־ארבעטער; צווישן זיי — פארשידנארטיקע איבערבלייבונגען פון די פארגאנגענע סאציאלע פארמאציעס און דעקלאסיר־טע פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט — די שטאטישע און דארפישע קליין־בורזשואזיע, די זיך־פראלעטאריזירנדע מאסן, דער לומפן־פראלע־טאריאט — קלאסן מיט א ניט־ווירדיגער סאציאלער ווירקונג און מיט א ניט־שטאנדהאפטיקער געזעלשאפטלאכער פיזיאנאמיע: אט א אינדי־ווידואליסטישע, אט א סאציאליסטישע, אט א רעאקציאנערע, אט א רעוא־לוציאנערע. דער קאמף צווישן דיזע קלאסן אין אלע זיינע קאמבינאציעס פארשארפט זיך אלץ מיט דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן פון דער מאדערנער געזעלשאפט. די קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע קומט פאר דורך דער אום׳ברחמנות׳דיקער אינדיווידועלער קאנקורענץ, וועלכע שטויסט ארויס די קליין־בורזשואזיע — די שטאטישע און דארפישע — פון אירע עקאנאמישע פאזיציעס און פירט צו דער פראלעטאריזירונג פון די בריטע פאלקס־מאסן. מיט׳ן גאנג פון דער קאפיטאליסטישער פראדוקציע געפינט די אינדיווידועלע קאנקורענץ זיך א קארעקטיוו אין אלע מעגלאכע פארמען פון גרופן־קאנקורענץ, וועלכע ניט נאר וואס זי בא־זייטיקט ניט די אנארכיע פון דער פראדוקציע, נאר, להיפך, פארשטארקט זי נאך.

די אלגעמיינע באזונדערהייט פון דער קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג — די אומאויפהערלאכע פארהעלטניסמעסיקע פארמערונג פון דעם שטענ־דיקן טייל פון קאפיטאל, וועלכער רעאליזירט זיך אין די פראדוקציאנס־מיטלען אויפ׳ן חשבון פון דעם זיך־בייטענדן טייל, וועלכער ווערט רעאליזירט

דען פּאַרכאַפּן די מאַכט דורך דעם פּראָלעטאַריאַט. דער קאַנפליקט צווישן דער אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאַנד פון די פּראָדוקציאָנס־באַציאונגען, טראָגט אין זיך גופא די טענדענצן, וואָס פירן צו זייַן לעזונג.

די סאָציאַלע פראָגע וועט פריער אָדער שפּעטער געלעזט ווערן דורך דעם, וואָס די קאַנצענטרירנדע טענדענצן וועלן לגמרי מנצח זיין די אַנארכישע און אינדיווידועלע פּראָדוקציאָנס־פּאַרמען; מיט א היסטאָרישער אומפּאַרמיידלאַכקייט דערנענטערט זיך דער מאָמענט פון דעם פולן קראַך פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאפט. אין דיזן מאָמענט ,וועט דער אַרבעטער־קלאַס, דערגרייכנדיק דעם קולמינאַציאָנס־פונקט פון זיין אַנטוויקלונג, פּאַרכאַפּן די מאַכט אין זיינע הענט און, אויסנוצנדיק זיין דיקטאַטור, וועט ער פּאַרניכטן די קלאַסן־סטרוקטור פון דער געזעלשאפט און דאָס פערזענלאַכע אייגנטום אויף די מיטלען פון פּראָדוקציע און פּאַרקער, וועט באַזייטיקן יעדע מעגלאַכקייט פון עקספּלואַטאַציע און אינדיווידועלער קאַנקורענץ.

אין דיזן מאָמענט וועלן פאַלן די צאַמען און מכשולים, וועלכע שטערן און פאַרהאַלטן די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון דער געזעלשאפט; די שליטה איבער דער פּראָדוקציע וועט איבערגיין צו דעם באַוואוסטזיניקן און אָרגאַניזירטן געזעלשאפטלאַכן רצון. דעם אָרט פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג וועט פאַרנעמען די סאָציאַליסטישע.

אינטערנאַציאָנאַליזם און נאַציאָנאַליזם פון פּראָלעטאַריאַט

אין דעם שוים פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג רייפן אָן אומאויפהערלאַך טעכנישע, עקאָנאָמישע, און פּאָליטישע אויך אידעאָלאָגישע פאָרבאַדינגונגען פון אָט דער מהפּכה. פאַרכאַפּנדיק אלץ א גרעסערן שטח פון דעם ערד־קוגל, פאַראייניקנדיק די ביז־אַהער צעוואָרפענע געזעלשאפטן, ווירטשאפטן און מערק אין איין וועלט־ווירטשאפט און וועלט־מאַרק, שטעלט אַוועק דער קאַפּיטאַליזם דעם ארבעטער־קלאַס פון אלע לענדער און פעלקער אין אייגנארטיקע באַדינגונגען פון עקאָנאָמישן קיום און דערמיט גופא פירט ער גלייך צו דעם, אז די ארבעטער־באַוועגונג זאָל אָננעמען אָן אינטערנאַציאָנאלן כאַראַקטער. אנערקענענדיק דיזע אומפאַרמיידלאַכע אנטוויקלונגס־טענדענץ, האָבן די ארבעטער־פּאַרטייען פון אלע לענדער און נאַציעס שוין לאַנג ארויסגערוקט דעם לאָזונג פון דער אינטערנאַציאָנאלער ברודערשאפט פון פּראָלעטאַריאַט. דאָך שטעלט מיט זיך ניט פאָר דער וועג פון אנטוויקלונג פונ'ם ארבעטער־קלאַס צום פולן אומבאַגרעניצטן אינטערנאַציאָנאליזם קיין נראָדע, אויסנעהאַלטענע ליניע, נאָר זי הערט זיך אָפט אָפּ פון פּאַרשידענע זייטן, בייקומענדיק דעם אינערלאַכן ווידערשטאַנד פון קאַנקורענץ צווישן די ארבעטער גופא. די אויסקריסטאַליזירונג פון דעם קלאַסן־באַוואוסטזיין פון פּראָלעטאַריאַט איז

גאניזאציע פון דער קלאסן־הערשאפט פון דער בורזשואזיע. נאר דאס פאליטישע לעבן פון אונזער צייט טראגט אויף זיך פיל סמנים פון יענעם פריאד, בעת די בורזשואזיע האט נאך געקעמפט פאר דער מאכט קעגן דעם פעאדאליזם. די קאפיטאליסטישע פראדוקציע, אלס די העכערע מדרגה פון דער אנטאגאניסטישער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן, איז געצוואונגען אין איר פלוס גובר צו זיין קודם־כל דעם ווידערשטאנד פון די פריערדיקע סאציאלע פארמען; כל זמן עס נעמט אויף זיך דיזע אויפגאבע דער קלאס פון דער בורזשואזיע, פילט ער אויס א רעוואלוציא־נערע ראל, פארניכטנדיק די פעאדאלע פאליטישע ארדנונגען און שיינ־פירנדיק אנשטאט זיי די דעמאקראטישע: פארלאמענטאריזם און די פראנטוואַרטלאכקייט פון דער אויספילנדער (עקזעקוטיוועו) מאכט פאר'ן פאלק. פון דעם מאמענט אבער, ווי אויף דער סצענע טרעט ארויס א נייער רעוואלוציאנערער קלאס — דער פראלעטאריאט, ווערט די בורזשואזיע שטאטלאכקייט רעאקציאנער, און דעם ארבעטער־קלאס קומט אויס צו קעמפן פאר דער פארווירקלאכונג, נאר אין די ראמען פון דער קאפיטאלים־טישער ארדנונג, פון דעם אם מערסטן פולן ארויסבאוויזן זיך פון דער דעמאקראטיע, פאר'ן איבערגעבן דעם פאלק די גאנצע געזעצגעבנדע, אויס־פירנדע און נעריכטלאכע מאכט און פאר דער פארניכטונג פון אלע פארמען פון דרוק און פריווילעגיעם. דער פראלעטאריאט נעמט אויף זיך אלע באפרייענדע אויפגאבן, וועלכע זיינען ניט געלעזט דורך דער בורזשואזיע און פארווירקלאכט זיי דורך זיין קאמף. דערביי גייט ארויס דער אר־בעטער־קלאס פון זיינע נויטיקסטע און נאענטסטע אינטערעסן און שטרעבט אויפצוהויבן זיין וואוילשטאנד שוין ביי היינטיקן טאג, און נאר אין דער אנטוויקלונג פון זיין קאמף וויקלען זיך פאר אים פאנאנדער אלע מער בריייטערע באפרייאונגס־פערספעקטיוון. טראגנדיק לכתחילה א ריין עקא־נאמישן כאראקטער, וועגדט זיך מיט דער צייט דער קלאסנקאמף פון דעם פראלעטאריאט אויך נעגן דעם עקזיסטירענדן פאליטישן סדר און באקומט אויך אליין א פאליטישן כאראקטער. אין דעם סך־הכל ווערט דיזער קאמף פאר דער מאכט געלעזט דורך דעם דירעקטן ווירקן פון דעם אר־בעטער־קלאס אויף דער הערשנדער בורזשואזיע דורך סטרייקן און אויפ־שטאנדן; נאר שטרעבנדיק צו פארלאזירן די בורזשואזיע נוצט אויס דער פראלעטאריאט צוליב זיין קלאסנקאמף גלייכצייטיק אויך יענע כלי־זיין פון מאכט, וועלכע זיינען געשאפן דורך דער בורזשואזיע: דעם פאר־לאמענטאריזם און אנדערע דעמאקראטישע איינריכטונגען. דורך זיין קלאסנקאמף רעגולירט דער ארבעטער־קלאס דעם סטיכישן באפרייאונגס־פראצעס פון דער געזעלשאפט־דעמאקראטיזירונג, וועלכע איז אן אום־פארמיידלאכער פועל־יוצא פון דער אומאויפהערלאכער קאנצענטרירונג און סאציאליזירונג פון דער פראדוקציע. אין זיין פאליטישן קאמף ערווערבט דער ארבעטער־קלאס פאליטישע דערפארונג און פארפעסטיקט זיין דים־ציפלין, וועלכע וועט דינען אלס דער מעכטיקער קאמף־מיטל בעת'ן קומענ־

קלאָסן־אַנטאַגאָניזמען, און סעפּאַראַטע קאָלעקטיוון, דאָס נאַציאָנאַלע פּאַר־
מעגן פון א טעריטאָריע, אלס א רעזערוואואר פון די פּראָדוקציאָנס־
באַדינגונגען — איז דער יסוד פון די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען. — אַזוי
ווי די באַציאונג פון פּאַרשידענע קלאָסן פון דער נאַציע צו דער טעריטאָריע
איז פּאַרשידן, און פּאַרשידן זיינען די קלאָסן־אינטערעסן, וואָס זיינען
צוזאַמענגעבונדן מיט דער טעריטאָריע, זיינען דעריבער אויך די נאַציאָנאַלע
אינטערעסן פּאַרשידן ביי פּאַרשידענע קלאָסן פון דער נאַציע, א דאָנק
וואָס די נאַציאָנאַלע אַנטאַגאָניזמען קענען ניט פּאַרשטאַנען ווערן אָנדערש,
ווי אין צוזאַמענהאָנג מיט דער פּאַרשידנהייט און קאָמף פון די קלאָסן־
אינטערעסן. די נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון דעם פּראָלעטאַריאָט ווערן באַ־
שטימט דורך דעם, וואָס די טעריטאָריע דינט אים פּאַר אַן ארבעטס־פּלאַץ
און מיט דער אַנטוויקלונג פון די קלאָסן־אַנטאַגאָניזמען קריגט זי פּאַר דעם
פּראָלעטאַריאָט א נייע באַדייטונג פון א סטראַטעגישער באַזע אין זיין
אָרגאַניזירטן קאָמף קעגן קאַפּיטאַל.

דער נאַציאָנאַלער קאָמף ווערט תמיד געפּירט צוליב די מאַטעריעלע
באַדינגונגען פון דעם פּראָדוקציאָנס־לעבן פון דער נאַציע, אַנדערש ge־
רעדט, צוליב איר מאַטעריעלן באַזיץ. דער נאַציאָנאַלער קאָמף דריקט
זיך אויס אין סך־הכל אין די דערשיינונגען פון נאַציאָנאַלער קאַנקורענץ,
וועלכע באַדינגט די נאַציאָנאַלע אונטערדריקונג פון אונזער צייט. דער
נאַציאָנאַלער דרוק הענגט שוואַר איבער דעם פּראָלעטאַריאָט פון א אונטער־
דריקטער נאַציע, פּראַקטיש דעם נאַנג פון זיין אַנטוויקלונג און פּאַרקירצט
זיין ארבעטס־פּלאַץ און סטראַטעגישע באַזע. מיט דער אַנטוויקלונג פון
דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט ווערט דער קלאַסנקאַמף פון פּראָ־
לעטאַריאָט אָפּגעפּאַרבט גלייכצייטיק אין א צווייענדיקער פּאַרב: אין א
אינטערנאַציאָנאַלע, אויף אַזויפיל אויף וויפיל דער קאַפּיטאַליזם באַפּט
אַרום און פּאַראַיניקט אלע געזעלשאַפטן פון דער מאַדערנער וועלט, אוט־
אָפּהענגיק פון די באַדינגונגען פון זייער פּראָדוקציאָנס־לעבן; אין א
נאַציאָנאַלע אויף אַזויפיל, אויף וויפיל עס עקזיסטירן פּאַרט פּאַרשידענע
קבוצים פון פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען ביי פּאַרשידענע נאַציעס.

דער קלאַסנקאַמף פון פּראָלעטאַריאָט פון אונטערדריקטע נאַציעס
פירט מיט א היסטאָרישער נויטוועניקייט דערצו, אז אין זיין פּראָגראַם
זאָלן אַרייַנגעטראָגן ווערן פונקטן, וועלכע זייַנען נוגע דער נאַציאָנאַלער
באַפרייאונג, ד. ה. אין סך־הכל דאָס אומענדערן פון זיין סטראַטעגישער
באַזע אין יענער ריכטונג, וואָס איז מער גינסטיק פּאַר זיין קלאַסנקאַמף.

דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום פון יערן באַוואוסטזיניקן פּראָלעטאַריאָט
איז די סאַציאָליזירונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען און איבערבויאונג פון
דער געזעלשאַפט אויף סאַציאָליסטישע יסודות; דאָס פּראָגראַם־מאַקסימום
איז אינטערנאַציאָנאַל. אין דעם פּראָגראַם־מינימום אָבער פון די פּראָ־
לעטאַרישע אָרגאַניזאַציעס צווישן די אונטערדריקטע נאַציעס, גייט אריין,
אין איין שורה מיט די אַלגעמיינע אינטערנאַציאָנאַלע פּאַדערונגען פּון

א קרענקלאכער און פול מיט אינערלאכן קאמף פראצעס, וועלכער פאר־וויקלט זיך העכסט און דיפערענצירט זיך דורך יענע באזונדערע באדינגונגען, אין וועלכע יעדער באזונדער פאלק איז געשטעלט געוואָרן אין דעם גאנג פון זיין געשיכטלאכער אנטוויקלונג. דער קאפיטאליסטישער פראָ־דוקציאָנס־אופן, קומענדיק צו פארנעמען דעם אָרט פון די פריערדיקע אָדער אפגעשטאנענע אופנים, האט נעפונען די מענטשהייט ניט אן אייניקע, נאָר א צעטיילטע אויף פעלקער; די פארשידנהייטן פון די פעלקער זיינען ארויסגעוואקסן פון פארשידנהייטן אין יענע קבוצים פראָדוקציאָנס־באדינגונגען, אין וועלכע עס האָבן זיך צונויפגעלעבט און אנטוויקלט די באזונדערע פעלקער.

פונ׳ם סכום באדינגונגען פון דעם פראָדוקציאָנס־לעבן זיינען לכתחילה געווען אם מערסטן ווירקענד די נאטירלאכע (פיזיש־קלימאטישע, גע־גראפישע, ראסאָוע) באדינגונגען; מיט דער צייט, וואָס מער עס וואקסט די טעכניק, אלץ א גרעסערע ווירקונג באקומען די געזעלשאפטלאכע באַ־דינגונגען, די אינערלאכע און אויסערלאכע, צו וועלכע עס ווערט אויך פאר׳חשבונ׳ט דער צושטאנד פון די פראָדוקציאָנס־באציאונגען, וואָס האָט זיך אויסגעארבעט צו דעם איצטיקן מאמענט אין דעם געגעבענעם געזעל־שאפטלאכן גאנצן גופא, ווי אויך די לאגע, וואָס דיזעם געזעלשאפטלאכע גאנצע פארנעמט צווישן די ארומיקע געזעלשאפטלאכע גאנצע. דער אל־געמיינער רעזערוואָאר פון אלע פראָדוקציאָנס־באדינגונגען איז דער טערי־טאריע: די פאָרמען פון געזעלשאפטלאכן לעבן און די סאציאלע אינ־טערעסן טראָגן א נאציאָנאלן כאראקטער אויף אזויפיל, אויף וויפיל זיי האָבן א וועלכע עס איז פאזיטיווע אָדער נעגאטיווע, דירעקטע אָדער אום־דירעקטע, נאָענטע אָדער ווייטע שייכות צו דער טעריטאָריע. צופאָלנדיק זיך צו דיזע טעריטאריאלע פראָדוקציאָנס־באדינגונגען, דיפערענצירט דער קאפיטאליזם זיינע פארמען לויט די נאציאָנאליטעטן, און גלייכצייטיק מיט דער בהדרגה׳דיקער אויסבילדונג פון א וועלט־מארק און א וועלט־וווירט־שאפט בילדן זיך אויס אונטער זיי טעריטאריאל־נאציאָנאלע ווירטשאפטן, וואָס דורך זייער צונויפשמעלצונגס־פראָצעס וועט פארקומען די אנט־וויקלונג פון דעם וועלט־קאפיטאל. צוזאמען מיט דעם רוקט ארויס די אנטוויקלונג פון דעם קאפיטאליזם די נאציאָנאלע פראגן פון אונזער צייט, וועלכע אנטשטייען יעדן מאל, בעת עס קומט פאר א קאנפליקט צווישן דער אנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן און דעם צושטאנד פון די אויסערלאכע נעזעלשאפטלאכע פראָדוקציאָנס־באדינגונגען. אין דעם יסוד פון דיזן קאנפליקט ליגט די ניט־נעענוקייט פון דער קאנצענטרירונג פון דער פראָדוקציע, וועלכע איז דערגרייכט ביי דער היינטיקער אנטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו־קרעפטן; עס זיינען נאָך ניט קאנצענטרירט די פראָדוקציאָנס־מיטלען, און נאָך וויניקער זיינען קאנצענטרירט אירע באדינגונגען. אין דעם רעכטלאכן געביט דריקט זיך אוים דיזע הנחה אינ׳ם סעפעראטן אייגנטום: סעפעראטע פערזענלאכע אייגנטום איז דער יסוד פון די

נאָמיעס פּאר אַלע פּעלקער, וועלכע וואוינען אין די איצטיקע מלוכות און געגנטן מיט א איבערגעמישטער נאציאָנאַלער באַפעלקערונג. צו דיזן אַרט מלוכות געהערן, אין דער ערשטער רייִ, עסטרייִך און רוסלאַנד, וואו די וויִטערדיקע אַנטוויקלונג פון די נאציאָנאַלע קאַנפליקטן וועט טאַקע ברענגען מיט א היסטאָרישער נויטוועַנדיקייט צו דער פאַנאַנדערגרענצונג פון די נאציאָנאַלע אינטערעסן אין דער פּאַרם פון נאציאָנאַלער גלייכ־בארעכטיקונג און נאציאָנאַל־פּאַליטישער אויטאָנאָמיע.

אזוי ווי אָט די זייט אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן באַווייזט זיך אַרוים העלער ווי אַלץ אויף די אינטערעסן פון פּראָלעטאַריאַט פון אונטערדריקטע נאציעס, דעריבער רוקט ער דער ערשטער אַרוים אין זיין פּראָגראַם־מינימום קלאָרע פאָדערונגען פון נאציאָנאַלער גלייכבארעכטיקונג און נאציאָנאַל־פּאַליטישער אויטאָנאָמיע; נאָר שפּעטער שטייט צו דיזע פאָדערונגען אויך דער פּראָלעטאַריאַט פון די הערשנדע נאציעס, ווייל נאָר די באַפרידיקונג פון די דאָזיקע פאָדערונגען באַפרייט די אַנטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו־קרעפטן פון יענע מכשולים, וועלכע אַנטשטייען מחמת דער נאציאָנאַלער פּראָגע.

די אידן־פּראָגע

די אָנגעוויזענע טענדענצן באַקומען אַן אייגנארטיקע פּאַרם אין דער אַנטוויקלונג פון דעם אידישן פּאָלק, וועלכער שטעלט מיט זיך פּאַר אומעטום, א דאָנק זיין עקסטעריטאָריאַליטעט, א מאַכטלאָזע נאציאָנאַלע מינדערהייט; בעת זיין שטרעבונג אריינצודרינגען און באַזעצן זיך אין דער ספערע פון פּראָדוקציאָנס־באַדינגונגען פון די אָרומיקע פעלקער, קאָן זיך דאָס אידישע פּאָלק ערגיץ ניט, באַגלייך ווי אַנדערע נאציאָנאַלע מינדערהייטן, שטיצן אויף דער הילף פון א ברידער־לאַכער נאציאָנאַלער מערהייט, וואָס פּאַרנעמט א וועלכע עס איז טעריטאָריע. דיזער אומשטאַנד לייגט אַרויף די חתימה פון א באַזונדערער אַנאָמאַליע אויף דער גאַנצער געשיכטע פון דעם אידישן פּאָלק אין גלות, און די ווידערשפּרוכן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אָרדנונג האָבן אויך געמוזט נעבוירן באַזונדערע ספּעציפישע אַנאָמאַליעס אין דער ווירטשאַפּטלאַכער אַנטוויקלונג פון דעם מאַדערנעם אידנטום.

די אידישע קליין־בורזשואזיע ווערט אַרויסגעשטויסן פון איין זייט, דורך דער אַלגעמיינער סיבה — דורך דער ווירקונג פון דעם קאַפּיטאַליזם בכלל, פון דער אַנדער זייט, דורך איר ספּעציעל־אידישער נאציאָנאַלער סיבה, וואָס איר מקור איז די עקסטעריטאָריאַליטעט פונ׳ם אידישן פּאָלק — דורך דער ניט־צוגעפּאַסטקייט אויסצוהאַלטן די נאציאָנאַלע קאַנקורענץ.

ווערנדיק רואינירט אין דעם פרוכטלאָזן קאַמף נעגן דער גרויס־אינדוסטריע, גייען אַרוים די אידישע מאַסן אויף דעם אַרבעטס־מאַרק, וואו זיי באַגעגענען א קאַנקורענץ מצד די זיך־פּראָלעטאַריזירנדע מאַסן פון

דער ארבעטער־דעמאקראטיע, אויך די באפרייאונג פון אונטער דעם נאציאָנאלן דרוק, אויף וויפיל דאָס איז בכלל מעגלאך אין די ראמען פון דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט.

די נאציאָנאלע פאדערונגען פון פראלעטאריאט

די נאציאָנאלע פאדערונגען פון פראלעטאריאט ווערן דורך אים פארווירקלאכט, גלייך ווי זיינע אלע אנדערע פאדערונגען, אין פראצעס פון זיין קלאסנקאמף; אויך זיי טראגן א ריין־פאליטישן כאראקטער, וויל דער מאדערנער שטאט דינט אלס דער אלגעמיינער און וויכטיקסטער דורכפירער פון דעם נאציאָנאלן דרוק. די פאליטישע נאציאָנאלע פאדערונגען פון פראלעטאריאט פאסן זיך צו צו די טענדענצן פון אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן פון דער מענטשהייט.

דערזעלבער קאפיטאליסטישער פראדוקציאָנס־אופן, וואָס האָט געבוירן די נאציאָנאלע פראגע, צונויפשטויסנדיק די זיך פארברייטערנדע און קאָנצענטרירנדע פראדוקטיוו־קרעפטן מיט דער פארשידנהייט פון די פראדוקציאָנס־באדינגונגען און מיט דער שמאלקייט פון זייער ספערע — פירט דעסגלייכן צו דער אויסבילדונג פון געדיכטע איינארטיקע נאציאָנאלטעריטאריאלע ווירטשאפטן און מלוכות אדער געגנטן, אין וועלכע עם ווערן באזייטיקט ווערן יעדע נאציאָנאלע הילוקים און עם ווערן פארשווינדן די נאציאָנאלע מינדערהייטן, צי דורך אסימילאציע, צי דורך א לגמרי'דיקער אלזייטיקער ארויסשטויסונג און עמיגראציע. די וויטערדיקע קאָנצענטרירונג פון דער פראדוקציע וועט ברענגען אויך צו דער פאראייניקונג פון די באזונדערע טעריטאריאלע ווירטשאפטן אין איין סטיכיש־ארגאניזירטן אלוועלטלאכן פראדוקציאָנס־גאנצן. דיזע אומבייגזאמע טענדענצן ווערן אבער אפגעהאלטן דורך די דערשיינונגען פון נאציאָנאלן דרוק, וועלכער פארהיט מיט גוואלט דעם קיום פון נאציאָנאלע מינדערהייטן, איזאָלירנדיק זיי פון דער ארומיקער ספערע פראדוקציאָנס־באדינגונגען; נאר די אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן וועט פריער אדער שפעטער בייקומען דיזע מכשולים. די אנגרייפונג פון נאציאָנאלע קאָנפליקטן, ארויסברייננדיק אין א כראנישער רואינירונג דאָס גאנצע געזעלשאפטלאכע לעבן אין א מלוכה מיט אן איבערגעמישטן נאציאָנאלן באשטאנד פון דער באפעלקערונג, באשאפט די נויטוועندיקייט פון אן עפנטלאך־רעכטלאכער פאנאנדערגרענצונג. די פרייהייט פון נאציאָנאלער זעלבסט־באשטימונג וועט עפענען א ברייטן וועג די ניוועלירנדע און טעריטאריאליזירנדע טענדענצן פון דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן.

דער פראצעס פון איינשלינגען אדער ארויסשטויסן די נאציאָנאלע מלוכות אדער געגנטן, וועט דורכגיין דורך די נאציאָנאל־פאליטישע אויסא־

אלץ מער און מער א דויערנדער און קרענקלאכער קאָנפליקט צווישן דער באדערפּניש און דער מעגלאכקייט, וועלכער נעפּינט זיין אויסדרוק און אויסגאנג אין דער וואקסנדער אידישער עמיגראציע, וואָס וועגדט זיך לכתחילה אין די לענדער פון דעם גרויס־אינדוסטריעלן קאפּיטאל. אין דיזער ריכטונג אירער לעזט ניט די אידישע עמיגראציע דאָס נאציאָנאלע פּראָבלעם און טראגט זי נאָר אריבער אין נייע ערטער, וואו עס אנט־שטייען אינגיכן די שטענדיקע באגלייטער פון דער אידישער אנאמאלי: נאציאָנאלע קאָנקורענץ, איזאלאציע און דאָס עמיגראציאָנס־פּראָבלעם.

גלייכצייטיק מיט דעם, ווי די אידישע פּאָלקס־מאסן פאלן אונטער, אויף אן אלץ גרעסערן שטח פון דעם ערד־קוגל, דער אלץ מער אינטענסיווער און אלזייטיקער ארויסשטויסונג, פארלירט די אידן־פּראָגע כסדר איר צע־וואַרפנקייט איבער פּארשידענע לענדער און קאָנסאָלידירט זיך אין איין אלוועלטלאכע אידן־פּראָגע.

טעריטאָריאליזם

דיזעלבע עמיגראציע, וואָס קאָנסאָלידירט די אלוועלטלאכע אידן־פּראָגע, אנטהאלט אין זיך אויך די טענדענצן פון איר לעזונג. דער אידישער עמיגראציאָנס־שטראָם, וועלכער האָט זיך ביז דער לעצטער צייט צוזאמען מיט דער אלוועלטלאכער עמיגראציאָנס־כוואליע, וואָס איז געבוירן דורך דעם נעזעץ פון באפעלקערונג פון דער קאפּיטאליסטישער נעזעלשאפט, נעווענדט אין די לענדער פון דער גרויס־אינדוסטריע, הויבט זיך אן שפּע־טער, צוזאמען מיט דיזער אלגעמיינער כוואליע, אפּצוקערן אין די לענדער פון דער זיך בריט־אנטוויקלענדער לאנדווירטשאפט. נאָר די אידן, אלס שטענ־דיקע שטאט־איינוואוינער, וואָס זיינען ניט מסוגל אריבערצוגיין דירעקט צו דער לאנדווירטשאפט, ווערן דאָ גלייך ארויסגעשטויסן א דאנק דער קאָנקורענץ אויף דעם אלוועלטלאכן ברויט־מארק — און די אייגציקע לאנד, וואוהין עס קאָן גיין די בריטע אידישע אימיגראציע, בלייבט פאלעסטינע, וואו די אידן וועלן כסדר דורכמאכן דעם אריבערגאנג פון די נעווויינלאכע פאר זיי ענדלאכע שטאפּלען פון פּראָדוקציע צו די גרינדלאכע און ערשטע — צו דער אויסארבעטונג פון די מיטלען און מאטעריאלן פון פּראָדוקציע. א דאנק דעם מעמד פון פאלעסטינע אויפ'ן וועלט־מארק, און דאסגלייכן דער ווירטשאפטלאכער און קולטורעלער סטרוקטור פון איר ארטיקער באפעלקערונג, וועלן די אידישע ישובים אין פאלעסטינע זיין עקאָנאמיש ניט־אפהענגיק פון דער ארטיקער באפעלקערונג. צוליב דיזע אומשטענדן וועלט פאלעסטינע דער צענטר פון דער זיך סטיכיש־קאָנצענ־טרירנדער אידישער אימיגראציע, וואָס איז איר רעזולטאט וועט זיך אין דיזן לאנד צונויפלייגן אן עקאָנאמיש־אויטאָנאמישער אידישער ישוב. אזוי פארווירקלאכט זיך סטיכיש דער טעריטאריאליזם אלס אן עקאָנאמישע מהפּכה אינ'ם אידישן לעבן. דיזן פּראָצעס וועט באגלייטן דער קלאסן־

אַנדערע נאַציאָנאַליטעטן, אוּן דערצו געפינען זיי שוין פאַרנומענע דורך דעם אָרטיקן פּראָלעטאַריאַט יענע אַלע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, וואָס זיינען אם מערסטן נאָענט צו די גרינדלאַכע ווירטשאַפטלאַכע פּראָצעסן.

די אידן פאַרנעמען אָבער צווייגן, אם מערסטן נאָענטע צו די ענד־לאַכע פונקטן פון די פאַרקער־פּראָצעסן אוּן צו קאָנסום.

אַרום דיזע גרינדלאַכע ווירטשאַפטלאַכע סיבות גרופירן זיך אייניקע ביזזייטיקע פאַקטאָרן: פיזישע שוואַכקייט, דאָס פעלן פון טעכנישע ידיעות, ווי אויך צייטווייליקע מניעות (שבת, ביעלאַרוטשנע טראַדיציעס וכדומה). אָט דיזע פאַקטאָרן פאַרהאַלטן נאָך מער דאָס אריינטרעטן פון אידן אין די דאָזיקע מער פאַדערשטע צווייגן; אין דערזעלבער צייט ציען זיך אַריין די אָרטיקע זיך־אַראָלעטאַריזירנדיקע עלעמענטן, שוין מחמת דער געוואוינהייט אליין (לויט דעם מאסן־נעזעץ), אלץ מער אין די פאַדערשטע צווייגן.

אויף אזא אופן איז די אידישע ארבעט לגמרי ארויסגעשטויסן פון דער אויסאַרבעטונג פון פּראָדוקציאָנס־מיטלען (געוואר אוּן מאַטעריאַלן פון פּראָדוקציע, וועגן אוּן מיטלען פון פאַרקער); אוּן אפילו אין דער פּראָ־דוקציע פון קאָנסום־מיטלען איז די אידישע ארבעט ארויסגעשטויסן פון דער מאַשין־פּראָדוקציע אוּן איז אינגאַנצן אריינגעטריבן אין דער קליינער אוּן מאַנופאַקטור־פּראָדוקציע.

א דאנק יענעם אלגעמיינעם נעזעץ פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַנט־ווילקלונג, וואָס דער שטענדיקער קאַפּיטאַל וואַקסט פאַרהעלטניסמעסיק אויפֿן חשבון פון דעם בייטענדן קאַפּיטאַל — וואַקסט פאַרהעלטניסמעסיק די אויסאַרבעטונג פון פּראָדוקציאָנס־מיטלען אויפֿן חשבון פון דער פּראָ־דוקציע פון קאָנסום־פּראָדוקטן.

אין צוזאַמענאַנג מיט דיזן אלגעמיינעם נעזעץ, מחמת די ספעציעלע באזונדערהייטן פון די אידישע זיך־פֿאַרלעטאריזירנדע מאסן, בלייבן איבער פאַר דער אידישער ארבעט די סאַמע אָפּגעשטאַנענע ווירטשאַפטלאַכע צווייגן, וואָס ווערן אינטענסיוו ארויסגעשטויסן.

דער אידישער פּראָלעטאַריאַט איז אויף אזא אופן דערווייטערט פון די וויכטיקסטע פּראָדוקציאָנס־נערוון אין לאַנד אוּן קאָן דעריבער ניט פירן קיין ריכטיקן אוּן דערפאַלגרייכן קאַמף געגן קאַפּיטאַל.

א דאנק דער נאַציאָנאַלער קאָנקורענץ, וועלכע ווערט פאַרוויקלט דורך א ריי אַנדערע בייזזייטיקע אוּן צייטווייליקע פאַקטאָרן, קריגן ניט די בא־דערפנישן פון די אידישע בריידע מאסן קיין געגנוע באפריידיקונג, הן אין כמות אוּן הן אין איכות. דאָס רופט זיך אָפּ העכסט קרענקלאַך אויף די באַדינגונגען פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג אוּן דעם קלאַסנקאַמף פונ׳ם אידישן פּראָלעטאריאַט, באשאפנדיק אַן עקסטע אומבאפרידנהייט פון זיין ארבעטס־פלאַץ אוּן פארשמעלערנדיק זיין סטראַטענישע באזע אין עקאָנאָמישער אוּן פּאָליטישער הינזיכט.

אויף אזא אופן רייפט אָן ביי אלע קלאַסן פון דעם אידישן פאָלק

און אנטוויקלונגס־גאַנג פון די אינטערעסן פון דיזע טענדענצן, אויפקלערנדיק זיך דעם אנטוויקלונגס־גאַנג פון די אינטערעסן פון די אידישע פּראָלעטאַריער פון אלע לענדער און פון דעם פּראָלעטאַריאַט פון אלע נאציעס, שטעלט די י. ס. ד. א. פ. פאַר איר אויפגאבע, ארגאניזירנדיק דעם אידישן פּראָלעטאַריאַט און אַנפירנדיק מיט זיין קאמף אין די רייען פון דער אלוועלטלאכער סאציאל־דעמאקראטיע, אנווייזנדיק אים די גאנצע ברייטקייט פון זיינע קלאַרע פערספעקטיוון — פארגרינגערן די אידישע ארבעטער זייערע פארויקלטע און פארפלאַנטערטע היסטאַרישע וועגן.

אין איר קאמף פאר די נאַענטסטע און וויטסטע, עקאָנאמישע און פּאָליטישע, סאציאלע און נאציאָנאלע אינטערעסן פון דעם אידישן פּראָלעטאריאט וועט די י. ס. ד. א. פ. שטענדיק שארף אונטערשטרייכן די זעלבסטשטענדיקייט פון זיינע אינטערעסן, קעגנשטעלנדיק זיי דער גאנצער בורזשואזער וועלט בכלל און דער אידישער בורזשואזיע בפרט. אונטערהאלטנדיק אלע באפרייענדע באוועגונגען פון דער בורזשואזיע, הן סאציאלע און הן נאציאָנאלע, וועט אבער די י. ס. ד. אי. פ., נאָך אירע כחות נאָך אויפקלערן דעם פּראָלעטאריאט די האלבקייט און דעם פּאַרטעטערישן כאראקטער פון בורזשואזער דעמאקראטיע אין אלע אירע פארמען, און וועט דערציען דעם אידישן פּראָלעטאריאט אין דער ריכטונג פון קלאַרן קלאסן־זעלבסטבאוואוסטזיין און זעלבסטשטענדיקער קלאסן־אקטיוויטעט.

קאמף צווישן דער אידישער ארבעט און קאפיטאל אין פאלעסטינע, וועלכער וועט בריינגען די באפרייאונג פון פאלעסטינע פון אונטער דער טערקישער ממשלה אויף די יסודות פון טעריטאריאל־פאליטישער אויטאנאמיע. אזוי וועט, דורך דעם קלאסנקאמף פון דעם אידישן פראלעטאריאט, פארווירקלאכט ווערן דער טעריטאריאליזם, אלס א פאליטישע מהפכה אינ'ם אידישן לעבן.

רעכענענדיק זיך מיט דיזע טענדענצן פון דער אידישער עמיגראציע, נעמט אריין דער אידישער פראלעטאריאט פון אלע לענדער דעם טעריטאריאליזם אין זיין פראגראם־מינימום, פארשטייענדיק דעם טעריטאריאליזם אלס א פאליטישע פאדערונג פון טעריטאריאלער אויטאנאמיע פאר די אידישע ישובים אין פאלעסטינע. אזוי בילדט זיך אויס דער פראלעטארישער ציוניזם אלס די באפרייענדע סאציאלע און נאציאנאלע באוועגונג פון די אידישע ארבעטער פון אלע לענדער, וועלכע שטעלט זיך פאר אן אויפגאבע, ניט קריגן א טעריטאריע, און ניט איר קינסטלאכע קאלאניזירונג, נאר פלאנמעסיק צו רעגולירן די באפרייענדע פראצעסן, וועלכע פארגרינגערן די סטיכישע קאנצענטרירונג פון דער אידישער אימיגראציע אין פאלעסטינע.

מיט דער פארברייטערונג און פארפעסטיקונג פון דער נייער טעריטאריאל־נאציאנאלער אידישער ווירטשאפט אין פאלעסטינע, וועט די אידישע באפעלקערונג פון די גלות־לענדער אלץ מער אנווערן דעם כאראקטער פון א הילפלאזער עקסטעריטאריאלער נאציע, וועלכע איז מאכטלאז געגן דער נאציאנאלער איזאלאציע, און וועט זיך אלץ שטארקער דערנענטערן צו דעם טיפ פון געווייניגלאכע נאציאנאלע מינדערהייטן. גלייך ווי אלע נאציאנאלע מינדערהייטן, וועלכע שטיצן זיך אויף זייערע ברידערלאכע טעריטאריאלע מערהייטן, וועט דער טייל פון דעם אידישן פאלק, וואס בלייבט אין גלות, קריגן די מעגלאכקייט אריינצודרינגען אין די ארומיקע ספערן פון די פראדוקציאנס־באדינגונגען, און דורך נאציאנאלער גלייכבארעכטיקונג און נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, איז זיך פונדעסטוועגן דער צ. ק. פאנאנדערגעגאנגען אין די מיינונגען בנוגע דער פראגע 1) צי די קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע פירט אומפארמיידלאך צו דער אויסבילדונג פון אינארטיקע נאציאנאלע מלוכות, און 2) צי די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע פירט צו דער אסימילירונג פון די נאציאנאלע מינדערהייטן בכלל און פון דער אידישער, וואס בלייבט איבער אין גלות, בפרט.

*) אנערקענענדיק איינשטימיק, דאס די אנרייפונג פון די נאציאנאלע קאנפליקטן און די געזעלשאפטס־דעמאקראטיזירונג פירן אומפארמיידלאך צו דעם, עס זאלן עפנטלאך־רעכטלאך פאנאנדערגעגרענצט ווערן די ספערן פון די נאציאנאלע אינטערעסן אין דער פארם פון נאציאנאלער גליכבארעכטיקונג און נאציאליטישער אויטאנאמיע, איז זיך פונדעסטוועגן דער צ. ק. פאנאנדערגעגאנגען אין די מיינונגען בנוגע דער פראגע 1) צי די קאנצענטרירונג פון דער פראדוקציע פירט אומפארמיידלאך צו דער אויסבילדונג פון אינארטיקע נאציאנאלע מלוכות, און 2) צי די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע פירט צו דער אסימילירונג פון די נאציאנאלע מינדערהייטן בכלל און פון דער אידישער, וואס בלייבט איבער אין גלות, בפרט.

שטאנדפונקט אויף דער געשיכטע און פארבייטן אים מיט א פסיכאלאגיש־רעאליסטישן שטאנדפונקט. — נאר אויב די ציונישטן סאציאליסטן האבן זיך געגעבן אן אומבאשטימטן נאמען, זייענדיק נאך איינגאנצן סאציאל־דעמאקראטיש — איז דאס פשוט דערפאר, ווייל די ס. ס., מחמת זייער אינערלאכער טבע, זיינען זיך בכלל נוהג אלץ צו טאן בחפזון, און אומגעלומפערט: אויב די ס. ס. זאגן עפעס ארויס, דארפן מיר, חלילה־וחס, גאר ניט מיינען, דאס זיי האבן דערביי א באשטימטע כונה; די סיימאוו־צעס אבער, ווי מיר ווייסן, טוען דאד אלץ באטראכטערהייט — און דעריבער פרעגן מיר טאקע, וואס מיינען זיי מיט דעם נאמען פון זייער פארטיי? אי דער נאמען גופא: „סאציאליסטישע פארטיי", אי די ווירק־לאכע טאקטיק פון די סיימאווצעס, וועלכע זיינען גרויסע מחותנים מיט די ס. ר., אי לסוף אייניקע ערטער פון זייערע ארטיקלען אין „וואז־ראושדענייע", „פאלקס־שטימע" און „סערפ", ווייזן אונז, דאס מיר האבן דא צו טאן מיט א מין „נאראדניקער"־פראגראם פון דעם ס.־ר.'ישן ארט: אבער פון דעם פראיעקט־פראגראם גופא קאן מען דאס קלאר און דייטליך ניט ארויסדרינגען. אזוי, למשל, שרייבט זיך דא: „די סאצ. פארטיי פארטרעט אומעטום באוואוסטזיניק די אינטערעסן פון ארבעט" *) — און דער לעזער ווייס ניט, צי פון סתם ארבעט, צי פון לוין־ארבעט. ווייטער געפינען מיר אן עכט ס.־ר.'ישן אויסדרוק: „אבער דערוועלבער פראצעס פון קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג באשאפט א גאנצע רייע נ ע נ א־ט י ו ו ע דערשיינונגען" **) — נאר דאס ס.־ר.'ישע ווערט „נ ע נ א־ט י ו ו ע דערשיינונגען" ווערט אויף דער צווייטער זייט פארביטן מיט א כמעט סאציאל־דעמאקראטישן און מארקסיסטישן באגריף — „און דא ווערט אויפגעדעקט דער ג ר י נ ד פ א כ ע ר ו י ד ע ר ש פ ר ו ך פון דער קאפיטאליסטישער ארדנונג". זייער ריכטיק: די סאציאל־דעמא־קראטיע רעדט טאקע ניט וועגן „פאויטיווע און נעגאטיווע זייטן פונ'ם קאפיטאליזם", נאר זי אנאליזירט זיינע א י נ ע ר פ א כ ע ו י ד ע ר־ש פ ר ו כ ן. מיט איין ווארט, דאס נייע פראגראם האט גאנץ קלוג אויס־געמיידט צו באנוצן אזעלכע קלאָרע און דייטלאכע אויסדרוקן, וועלכע וואלטן שוין אן קיין ספק באוויזן דער וועלט דעם אמת'ן פרצוף פון די י. ס.

חוץ דעם, בנוגע דער אנארכיסטישער אין רוסלאנד, וואו ס'וואלט זיך בולט'ער ווי אלץ געקאנט ארויסווייזן צי זיינען זיי ס. ר. אדער „נאראד־ניקעס", האבן זיי געלאזן די הויפט־מאמענטן פאר א דיסקוסיאנס־פראגע, וואס עס וואלט מער געפאסט פאר די ס. ר., ביי וועלכע עס איז נאך א מחלוקת וועגן „נאציאנאליזאציע" און „מוניציפאליזאציע" פון דער ערד. אבער בשום אופן פאסט עס ניט פאר ס. ר., ביי וועלכע עס עקזיסטירט

*) זאמלבוך „סערפ", ז. 261.
**) דאָרט.

אַ נייע פּשרות-פּראָגראַם

די „אידישע סאָציאַליסטישע ארבעטער פּארטיי" האָט ער היום נאָך ניט פּאַרעפנטלאַכט איר פּראָגראַם. און איצט איז דערשינען אַ זאַמלבוך „סערפּ", וואו עס זיינען אויסגעדריקט געוואָרן די זאָגענאַנטע „סיימיס־טישע" פּרינציפּן, אין דעם ארטיקל „אונזערע אויפגאבן" פון מ. באָריסאָוו. און אין דעם „פּראָיעקט־פּראָגראַם פון דער אידישער סאָציאַליסטישער ארבעטער פּארטיי". וואָס־זשע גיט אונז דאָס דאָזיקע שפּאָגל־נייע פּראָגראַם?

ערשטנס, האָבן מיר צו טאָן מיט אַ „סאָציאַליסטישער" פּארטיי, דעריבער אינטערעסירט אונז, ווי פּאַרהאַלט זי זיך צו דער קלאַסן־אנשויאונג פון דעם פּראָלעטאַריאַט בנוגע דער געזעלשאפטלאכער אנטוויק־לונג פון דער מענטשהייט. דאָס הייסט, ווי פּאַרהאַלט זיך די נייע פּארטיי צו דעם „היסטאָרישן מאַטעריאַליזם", ווי קוקט זי אויף די טענדענצן פון דער קאַפּיטאַליסטישער אנטוויקלונג, ווי באַטראַכט זי דעם קלאַסנקאַמף?

אין רוסלאַנד האָבן זיך אַלע פּארטייען, וועלכע שטייען אויפֿן קלאַר־אויסגעדריקטן קלאַסן־שטאַנדפּונקט פּונ׳ם פּ ר א ל ע ט א ר י א ט, ד. ה. פון דעם לוין־ארבעטער־קלאַס, תמיד אָננגערופן „ס א צ י א ל־ד ע מ א־ק ר א ט י ש ע" פּארטייען — למשל, די ס.־ד. פון פוילן און ליטע, לעט. ס.־ד., אוקראַינישע ס.־ד., י. ס.־ד. (פּועלי־ציון) און אנדערע. דיזע אַלע פּארטייען זיינען שטרענג־מארקסיסטיש, זיי אָנערקענען דעם היסטאָריש־מאַטעריאַליסטישן סדר פון פּארשטיין די נעשיכטע און דעם מארקסיסטישן אנאַליז פון די יסודות און פון דער אנטוויקלונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאפט. די צוקונפט פון דער גאנצער מענטשהייט, ווי אויך פון איינצעלנע נאציעס וועלט, לויט דער מיינונג פון די דאָזיקע (סאָציאַל־דעמאָקראַטישע) פּארטייען, געשאפן דורכ׳ן קאמף פון דעם לוין־ארבעטער־קלאַס. און פּארקערט, אין רוסלאַנד שוין פון לאַנג איינגע־פירט, דאָס סתם „סאָציאַליסטישע" רופן זיך אָן אזעלכע פּארטייען, ווען דאָס פּארבריטערן דעם באגריף „ארבעטער־קלאַס" (אָדער פּראָלעטאַריאַט) און פּארשטייען אונטער אים אויך אַלע ארבעטנדע עלעמענטן פון דער קליין־בורושואזיע, און באַוונדערס דאָס ארבעטנדע פּויערטום; אזוי, דהיינו, האָבן מיר די פּ. פּ. ס., די סאָצ. פּאר. „פּראָלעטאַריאַט", די רוסישע פּ. ס. ר., די רומענישע סאָצ. פּאר. „דאַשנאַקצוטיון" וכדומה. (די ספּע־ציעל רוסישע פּארטייען פון דיזן סאָרט שטאַמען פון די אמאָליקע „נא־ראָדניקעס"). די דאָזיקע פּארטייען לייקענען אין דעם מאַטעריאַליסטישן

באדינגטער היסטאָרישער נויטוועניקייט".*)

ווי ביי די ס. ס., אזוי איז אויך אין דעם פראגראם פון י. ס. א. פּ. דער טעריטאריאליזם נאר א פרומער וואונש, אבער ניט קיין היסטארישע נויטוועניקייט, אין דעם זין פון א היסטארישׂ־אומפארמיידלאכן פראצעס; ווי ביי די ס. ס., אזוי איז אויך ביי די סיימאווצעס ניטא קיין רמז אויף די היסטארישע וועגן, ווי צו רעאליזירן דעם טעריטאריאליזם. די נפקא־מינה באשטייט נאר אין דעם, וואס די ס. ס. מאטערן זיך נעבאך אומזיסט אויסצוטראכטן דעם „גרויסן עקאנאמיש־טעכנישן" קאלאניזאציאנס־פלאן, וועלכער זאל זיי שוין ענדלאך געבן די מעגלאכקייט אריבערצוגיין „פון געדאנק צום טאט און צו די געפארן פון'ם טאט", — די י. ס. א. פּ. אבער עסט זיך גאנץ ווייניק אף דאס הארץ איבער דעם, וואס ביי איר פעלט א טעריטאריאליסטישע פראקטיק, און לייגט אף די פארווירקלאכונג פון'ם טעריטאריאליזם ביז יענער צייט, וועגן וועלכער די מאדערנע מענטשהייט קאן זיך נאך קיין שום באגריף ניט שאפן.

אין דעם פראיעקט־פראגראם לעזט מיר א פאלגענדן דעקרעט: „דער אידישער פראלעטאריאט, און צוזאמען מיט אים אויך דאס גאנצע אידישע פאלק, ריכטעט זיך מיט דעם אביעקטיוון גאנג פון דער היסטארישער אנטוויקלונג צו דער טעריטאריאלער קאנצענטראציע און צו דער פאר־קערפערונג פון דער טעריטאריאלער אויטאנאמיע דארט און דאז, וואו אזוינע וועלן (אונזער קורסיוו). עס וועט דערצו אנ־גערייפט ווערן די רעאלע קאמבינאציע פון די אנטשפרעכנדע היסטארישע קרעפטן" **). ס'פארשטייט זיך, אז דאס איז אן ענטפער אויף „בענטש־ליכט", אבער ניט אויף אן ערנסטע פראגראם־פראגע.

בנוגע צו דעם, ווי אויבערפלעכלאך עס פארהאלטן זיך די סיימאווצעס צום טעריטאריאליזם, איז העכסט כאראקטעריסטיש דער לייט־ארטיקל פון ה' באריסאוו (אין זייער זאמלבוך „סערפ"), וואו פון 54 זייטן זיינען סך־הכל צוויי געווידמעט דער באלויכטונג פון דעם טעריטאריאליזם. מער ווי דריטל 2 זייטן — 51-3 — און א פאר וועדטער אינ'ם פראיעקט־פראגראם איז קיין וואדט ניטא איבער'ן טעריטאריאליזם אין דעם גאנצן זאמלבוך, וועלכער באשטייט פון 281 זייטן. ביי באריסאוו'ן לעזן מיר: „דער אויסבילדונגס־פראצעס פון די נאציאנאלע מינדערהייטן, אן־און־פאר־זיך, איז איינע פון די נעגאטיווע זייטן פון דער קאפיטאליסטישער אנט־וויקלונג, ער שלינגט איין איבעריקע סאציאלע ענערגיע און רופט ארויס רייבונגען, וועלכע שטערן דער נארמאלער אנטוויקלונג פונ'ם קלאסנקאמף. דערפון דרינגט שוין ארויס ממילא, אז מיר זיינען טעריטאריאליסטן".***) ווייטער זאגט ער: „די איינציקע לעזונג פון דער אידן־פראגע איז די טעריטאריאלע קאנצענטראציע פון די אידישע מאסן, און א רעאלער בריס

*) דאדט.
**) דאדט, ז. 267.
***) דאדט, ז. 51.

א געמיינזאמער, פון זיי אלעמען אנערקענטער שטאנדפונקט — „סאציאליזאציע“ : און אפילו דער פונקט פון דער ערד־קאנפיסקאציע (§ 44) איז ביי זיי (ביי די י. ס.) אויסגעדריקט העכסט ניט קלאר. דארט זאגט זיך : „די קאנפיסקאציע פון שטאטלאכע, אודיעלנע, קאבינעטנע, צער־קאווונע, מאנאסטירישע און פריוואט־אייגנטומלאכע ערדן“.. די ס. ד. וואלטן קיינמאל ניט געשריבן סתם פריוואט־אייגנטום, ווייל עס עקזיסטירט א געוויסער מאקסימום פון פריוואט־אייגנטום, וועלכער דארף לויט דעם ס. ד. פראגראם, ניט קאנפיסקירט ווערן ; און ס. ר., וועלכע פאדערן די קאנפיסקאציע פון דער גאנצער ערד, רעכענען אריין אויך דאס שטאטישע ערד־אייגנטום, און בכלל זאגן זיי די גאנצע ערד און חשבון'ען ניט אוים קיינע פרטים. ווען די י. ס. זאלן לכל הפחות זאגן די גאנצע פריוואט־אייגנטומלאכע ערד, וואלטן מיר נאך געהאט א סימן בכדי צו וויסן ווער זיי זיינען, אזוי אבער מוזן מיר ווייטער קוועטשן מיט די פלייצעס, ניט וויסנדיק וועמען האבן מיר פאר זיך : צי ס. ד. צי ס. ר.

צווייטנס, האבן מיר צו טאן מיט א אידישער פארטיי. דא שווימען ארויף גאנץ נאטירלאכע פראגן : ווי פארהאלט זיך די נייע פארטיי צו דאס אידישע נאציאנאלע פראבלעם, מיט וואס אונטערשיידט זי זיך אין אירע נאציאנאלע פאדערונגען פונ'ם בונד, פון די ס. ס., פון י. ס. ד., ווי פארהאלט זי זיך צום טעריטאריאליזם? ווי פארשטייט זי די נאציאנאלע אידישע פאדערונגען אין גלות?

פון דעם נייעם פראגראם קאנען מיר זען, אז די פארטיי איז טעריטאריאליסטיש : אזוי, ראשית, זאגט זיך דארט, דאס די סיבה פון די אידישע אנאמאליעס באשטייט אין דער עקסטעריטאריאליטעט פון דעם אידישן פאלק*), ושנית האבן מיר דארט אפילו אזא זאץ**) : „פאר די אידן איז די נאציאנאלע אוטאנאמיע אויף די ערטער אין גלות נאר אן איבערגאנגס־שטופע און דער פראצעס פון דער היסטארישער אנטוויקלונג, וועלכער פארפעסטיקט די אויטאנאמע יסודות פון דעם נאציאנאלן לעבן, רוקט ארויס אלץ אנטשיידענער די היסטארישע נויטוועניקייט פון דער טעריטאריאלער קאנצענטרירונג פון די אידן“. נאר ווי ווייט איז דיזער טעריטאריאליזם פון יעדער רעאליסטישער אויפפאסונג! שוין אליין דער באגריף אפילו פון היסטארישער נויטוועניקייט איז ביי דער נייער פארטיי עפעס א גאנץ מאדנער. היסטארישע נויטוועניקייט רופן זיי אן דאס. וואס ס'איז היסטאריש ווינשבאר ; ווי אן ערך דא און אויך אין אן אנדער ארט, וואו עס רעדט זיך וועגן דער נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, זאגט זיך, דאס די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע באקומט פאר'ן אי־דישן פראלעטאריאט און פאר'ן גאנצן אידישן פאלק א באדייטונג פון אומ־

*) דארט, ז. 6.
**) דארט, ז. 266.

קומען אינאיינעם מיט דעם ארגאנישן לעבן אויף דער ערד. עס איז דאך אבער גאנץ לעבערלאך צו שאפן א פראגראם פאר אזא מין ווייטן אידעאל. בעת מיר זאגן, למשל, וועגן סאציאליזם, אז ער איז א ווייטער היסטארישער אידעאל, און אז איצט קאן מען נאך ניט צוקומען צו זיין רעאליזירונג, — ווייזן מיר דאך אן פונדעסטוועגן אויף די רעאלע אביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע דער סאציאליזם ווערט בהדרגה'דיק, שטופנווייז פארווירקלאכט אינ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן; מיר ווייזן אן אויף דער וואקסנדער פראדוקציאנס־קאנצענטרירונג, אויף דער סאציאליזירונג פון דער ארבעט און מיטארבעט; מיר ווייזן אן אויף דעם וואוקס פון פראלעטאריאט און פון זיין סאציאלער קראפט און באדייטונג, אויף דער סאציאלער אפשוואכונג און פארזיטירונג פון דער בורזשואזיע; מיר לייגן ניט אפ די רעאליזירונג פון סאציאליזם און די פראגע גופא וועגן איר, — מיר ווייזן אן, אז דער סאציאליזם פארווירקלאכט זיך שוין איצט, אז אלע זיינע עלעמענטן און באשטאנד־טיילן ווערן שוין אין דער מאדערנער ארדנונג געשאפן, און די סאציאלע רעוואלויציע וועט נאר פארמולירן און דערפירן ביז'ן סוף דיזע שוין פארגעקומענע טענדענצן. דאסזעלבע טוען מיר, י. ס. ד., אויך בנוגע דעם טעריטאריאליזם — מיר ווייזן אן, דאס שוין איצט הויבט זיך אן אין פאלעסטינע א פראצעס פון עקאנאמישער אויטאנאמיזירונג פון דעם אידישן ישוב, דאס דיזער ישוב ווערט אלץ פעסטער און גערדיכטער, דאס שוין איצט הויבט זיך אן אין פאלעסטינע יענער קלאסנקאמף, וועלכער וועט מיט דער צייט ברענגען אויך צו דער פאליטישער אויטאנאמיע פאר דיזן ישוב. וואס אבער טוען די י. ס.? ווייזן זיי דען אן אויף באשטימטע אביעקטיווע טענדענצן, דורך וועלכע עס ווערט שוין סטיכיש פארווירקלאכט דער טעריטאריאליזם? אפילו וועגן דער נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, וועגן זייער „סיים" האבן זיי עס כמעט ניט דערווייזן; אפילו דער „סיים" איז ביי זיי ניט מער ווי א וואונש — א פשיטא שוין דער טעריטאריאליזם. זיי האבן אפילו מיט איין וואלרט ניט דערווייזן, אז דאס אידישע לעבן ווערט אויטאנאמיזירט דא אין גלות; נאר לאמיר אפילו דערלאזן, אז דאס איז ריכטיק, און דאס אידישע לעבן ווערט דא שוין יא אויטאנאמיזירט, — צי דען אבער האבן מיר שוין דערין א נאראנטיע, אז דאס אידישע לעבן ווערט שוין איצט אויך טעריטאריאליזירט?

צוויי מאל אוינס פון די צוויי.

איינס פון די צוויי, — אדער די סיימאווצעס זעען ש ו י ן דעם וועג ווי צו רעאליזירן דעם טעריטאריאליזם — דאן מוזן זיי אויך ש ו י ן אנ־צייכענען די רעאלע דערשיינונגען אינ'ם אידישן לעבן, וואו עס ווייזט זיך ארויס די כסדר'דיקע טעריטאריאליזירונג פונ'ם אידישן פאלק, ווי דאס טוען די י. ס. ד.: אדער זיי זעען נאך איצט ניט דעם וועג צו דער פארווירקלאכונג פונ'ם טעריטאריאליזם —

דאן איז אויך איינס פון די צוויי — אדער זיי טראכטן ערנסט וועגן דעם טעריטאריאליזם. שטרעבן טאקע צו אים און ער איז ביי זיי באמת

דערצו איז די בהדרגה'דיקע קאנצענטרירונג פון דער אידישער עמיגראציע. מיר וועלן זיך דא ניט נעמען איבער'חזר'ן די אלע מאטיוון, מחמת וועלכע מיר האלטן ניט נאר די לעזונג, נאר אפילו די שטעלונג גופא פון דיזער פראבלעם פאר זייער דערווייטערטע פון דעם איצטיקן מאמענט, עס וועט אבער קומען א מאמענט, וועו . . . דער טעריטאריאליזם וועט ווערן אן ארדנונגס־אויפגאבע פונ'ם אידנטום: עס וועט דאן זיין . . . א פראדוקט פון א נאציאנאלער אויפלעבונג און פון א פרייער אנטוויקלונג פון די אידי־ שע אינערלאכע פאלקס־כחות" *). אוז צום סוף: „מיר וועלן קעמפן מיט אלע טעריטאריאליסטישע פראיעקטן און אונטערנעמונגען, וועלכע ווערן ארויסגערוקט אין דעם איצטיקן מאמענט. . . . מיר וועלן אבער אין דער זעלבער צייט פרוידיקן אונזער ענדלאכן נאציאנאלן אידעאל אוו מיט אים באלייכטן אלע וואונדן אוו חסרונות פון אונזער היינטיקן נאציאנאלן לעבן, וועלכע זיינען אזוי ארגאניש פארבונדן מיט דער עקסטעריאריטעט פון דער אידישער נאציע. — אזוי סינטעזירן מיר אונזער מאקסימאלע נאציא־ נאלע פראגראם מיט אונזער פראגראם־מינימום" **). אט דאס איז אלע, וואס דער הויפט־טעארעטיקער, אויף וועלכן די פארטיי האט זיך פארלאזן, ער זאל דערציילן פאר'ן עולם איר פראגראם, האט געפונען פאר נויטיק צו זאגן וועגן טעריטאריאליזם! דער סיימיסטישער „סינטעז" צווישן דער געגנווארט אוו צוקונפט, צווישן דעם גלות אוו דער טעריטאריע באשטייט, זעט איר, אין דעם, וואס די סיימאווצעס וועלן פרוידיקן אוו אגיטירן דעם טעריטאריאליזם. ניטא וואס צו זאגן, א גוטער סינטעז, — אפילו דער ס.־ס.'ישער איז שוין אויך פיל בעסער!

אין זייער מינדלאכער אגיטאציע האבן די סיימאווצעס אקארשט נאר ניט לאנג געשריען, דאס ביי די ס. ס. איז ניטא קיין רעאליזאציע, אוו דערינען טאקע ליגט, לויט דער דאמאלסדיקער סיימיסטישער אגיטאציע, דער הויפט־חסרון פון דער ס.־ס.'ישער טעאריע. וועו עס איז אבער נע־ קומען צו זייער אייגענעם תירוץ אויף דער קשיה האט זיך ארויסגעוויזן, דאס די סיימיסטישע רעאליזאציע באשטייט פשוט אין דעם, וואס זי זאגט, דאס מען דארף נאר קיין רעאליזאציע ניט האבן, — דער ענטפער בא־ שטייט אין דעם, דאס אן ענטפער איז נאר לחלוטין ניט נויטיק אוו די קשיה איז נאר קיין קשיה ניט...

ביי די סיימיסטן קומט אוים, דאס דער טעריטאריאליזם איז ענלאך צום סאציאליזם, אוו זיי זאגן אונז צו א היבשן מהלך ביז'ן טעריטאריא־ ליזם: פריער א לאנגע וועג ביז'ן סיים אוו ערשט נאכדעם א לאנגע וועג צו דער טעריטאריאלער קאנצענטרירונג. עס פארשטייט זיך, אויב מענטשן אינטערעסירט איצט גאנץ וויניק דער טעריטאריאליזם, מעג מען אים אפלייגן נאך אויף וויטער — ביז די מענטשהייט וועט איננאנצן אוס־

*) דאָרט, ז. 3-52.
**) דאָרט, ז. 53.

ניט נאר דעם גאנצן אינהאלט פון אונזערע אנשויאונגען, נאר אפילו ניט זייער מהות. פון דעם גאנצן בילד איז ארויסגענומען געוואָרן נאר איין שטריך, און עס וואלט ניט זיין קיין גרונד צו ריידן וועגן דעם גאנצן בילד נאר דעם איין שטריך נאר" *). ווי אבער אנדערש קאן מען אנרופן די י. ס. א. פ., וועז צום ביישפיל אין דעם ל'ייט־ארטיקל, אונטער'ן בריטן טיטול „אונזערע אויפגאבן", ווערט פארט נערעדט... נאר וועגן „סיים"? וועז איר זוכט אומזיסט אין דער גאנצער ל'יטעראטור פון די סיימאווצעס, זיי זאלן אייך אויסטייטשן זייער באגריף וועגן ארבעטער־קלאס, וועגן טערימאריאל'יזם — און איר געפינט נאר „סיים", „סיים" און „סיים" — און דערצו נאך אן קיין שום וואריאציעס, מיט די זעלבע פירושים, וועלכע מיר האבן פון זיי נעהערט שוין פאראיארן. אפילו, אויב אייך געפעלט, האבן מיר פאראיארן נעהערט מער נעדאנקען, איידער איצט. דענסטמאל איז נאך געווען לכל הפחות „נאציאנאל'ע עקספלואטאציע", „ענטארטונג און אויפלעבונג". — איצט זעען מיר שוין דאס אויך ניט; פריער האבן מיר נאך געקאנט זאגן — סיימאווצעס זיינען וואזאשדיענ־צעס וכדומה; איצט אבער וויסן מיר — אז סיימאווצעס זיינען סיימאוו־צעס, און מער נאר ניט! בכלל קומט אויס נאכ'ן שכל הישר, אז אויב א פארטיי האט א „זעלבסטשטענדיקע" לעזונג פון דער נאציאנאל'ער פראגע, דארף זיך אין איר פראגראם אויסדריקן אויך איר זעלבסטשטענדיקע שטע־לונג פון דיזער פראגע; ביי די סיימאווצעס אבער הויבט זיך עס נאר ניט אן. נעמען מיר אן ערך פאלגענדע שטעלן: „די אומענדלאך פאר־קומענדע אנטוויקלונג פון דער קאפיטאל'יסטישער פראדוקציע . . . פאר־ענגט אלץ מער פאר דער בורזשואזיע פון יעדער נענעבענער נאציע די גרענעצן פון איר נאציאנאל'ער ווירטשאפט. .. . . זי שטרעבט אונטערצו־ווארפן אונטער איר הערשאפט אנדערע נאציאנאל'ע ארגאניזמען." **) — דא האבן מיר נאך יא צו טאן מיט א ניט נאר געווויינלאכן באגריף פון „נאציאנאל־ווירטשאפטלאכע ארגאניזמען". און עס וואלט אודאי קיין עולה ניט געווען, מיר זאלן וויסן דעם פירוש פון דעם, אבער ניט אינ'ם פראגראם און ניט אין דער ל'יטעראטור פון דער פארטיי איז דיזער באגריף ניט אויסגעטייטשט, און אלץ איבעריקע אינ'ם פראגראם וועגן דער שטעלונג פון דער נאציאנאל'ער פראגע איז שוין אויף אזויפיל שאבלאנע און וואכעדיק, דאס אונטער די סיימיסטישע ווערטער וואלטן זיך קאנען אונטערשרייבן אלע פראלעטארישע פארטייען, אפילו די באלשעוויקעס פון דער ר. ס. ד. א. פ.. וועלכע זיינען באוואוסט מיט זייער עקסט פיינטלאכער פאזיציע צו יערן נאציאנאל'ן פראגראם. „דיזע אגרעסיווע טענדענצן פון די בור־זשואזע קלאסן רופן ארויס אדער גרויזאמע מלחמות אדער בעוואפנטן שלום; אי דאס ערשטע, אי דאס צווייטע ליינט זיך אן מיט זיין גאנצן לאסט

*) דאָרט, ז. 7.
**) דאָרט, ז. 262-63.

א ווינשבארער אידעאל — דאן מוזן זיי זוכן פארשידענע וועגן און פלענער, ווי דעם טעריטאריאליזם אויסצופירן, טאן ווי די ס. ס., וועלכע זיינען טאקע אמת'ע טעריטאריאליסטן, נאר זיי האבן ליידער ניט קיין קלארן באגריף וועגן דעם וועג צו זיין פארווירקלאכונג: אדער די סיימאווצעס ליגן זיך אפ דעם טעריטאריאליזם ביז די ווייטע קינפטיקע דורות, ווי זיי טוען עס באמת, — דאס הייסט אבער, אז דער טעריטאריאליזם אייגנט־לאך אינטערעסירט זיי קנאפ און, דאס ער איז ביי זיי ניט מער ווי אן אגיטאציאנס־דעקאראציע.

מיר קאנען מיטפילן, אויב איר ווילט, מיט די ס. ס. אין זייערע אינערלאכע ליידן און ספקות, מיר פארשטייען אפילו די ס.־ס.'ישע אומ־געלומפערטע געגנ און זייער גאנצע כאפאניש; אונז איז אבער העכסט פארדעכטלאך דער גראבער ליגן, וועלכער שטעקט אינ'ם סיימיסטישן פראגראם, דער פרעטענציעזער אפארטוניזם, וועלכער לאזט זיי ניט אינ־גאנצן אפצוזאגן זיך פונ'ם טעריטאריאליזם און דיקטירט זיי זייערע קאמ־פראמיסן און פשרות. יא טעריטאריאליזם און ניט טעריטאריאליזם, אליין טעריטאריאליסטן און קעמפן געגן יעדן טעריטאריאליזם, אי „קעמפן געגן טעריטאריאליסטישע פראיעקטן", אי „א י ג נ א ר י ר ן די טעריי־טאריאליסטישע ארגאניזאציעס" *). — וואס באדייטעט דיזער חלום? איגנארירנדיק קעמפן, קעמפנדיק איגנארירן — וואס איז דאס פאר א פראזעלאגיע?

דיזער קאמפראמיס אבער דערקלערט זיך דורך דער זעלבער סיבה, וועלכע גיט אונז צו פארשטיין די סיימיסטישע שווינדלעריי בנוגע דעם קלאסנקאמף און דעם באגריף „פראלעטאריאט". דער סיימיסטישער אינ־טעליגענץ אין תוך ארויז געזומען, ארט דער טעריטאריאליזם פונקט אזוי טיף, ווי עס ארט אן ערך דער סאציאליזם דעם קיזער פון דייטשלאנד (וועלכער רעדט אויך וועגן סאציאליזם!) — מען מוז דאך אבער פאר־כאפן די מאסע, וועלכע האלט זיך נאך אלץ צו שטארק פאר די טעריטאריא־ליסטישע טראדיציעס. דערזעלבער קונץ, ווי פריער: אום צו בארואיקן די מאסע רעדט מען מכח דעם ארבעטער־קלאס און טאן טוט מען אינאיינעם מיט די נאראדניקעס: מען רעדט טאקע מכח טעריטאריאליזם, און טאן טוט מען ווי די בונדיסטן, נאר מיט א בריי טערן פראגראם דא, אין רוסלאנד.

איצט וועלן מיר א קוק געבן. וואס הערט זיך עפעס ביי זיי וועגן דעם „סיים", אויף וועלכן זיי האבן זיך די מאנאפאליע געזומען. „די אידישע סאציאליסטישע ארבעטער פארטיי" גיט איר זעלבסטשטענדיק לעזונג דער נאציאנאלער פראגע אין רוסלאנד" — גיט אונז אנצוהערעניש דער הער בארימאוו — „אונז רופט מען אן „סיימיסטן", „סיימאווצעס" — בארימט ער זיך. — „מיר האבן גארניט געגן דעם נאמען. ס'איז אבער נוי־טיק אנצואווייזן אויף זיין ניט־געניקייט, דערויף, וואס ער כאפט ניט ארום

*) דאס.

וועלכע דערגרייכן א געווינסן פראָצענט. אָבער דאָס איז נאָר פון די קלייניקייטן.

פיל וויכטיקער זיינען די גרענעצן פון דער קאָמפּעטענץ, וועלכע דאַרף אָפּגענעבן ווערן, לויט דעם נייעם פראָגראָם, צו די נאָציאָנאל־אויטאָנאָמיע אייניריכטונגען. דאָ רעדט זיך אזוי: „די ענינים אוז באַדערפנישן, וועלכע זיינען שייך אוממיטלבאר אויסלאַנד נאָר וועלכע ניט איז געגעבענער נאָציע, גייען אריין אינ'ם קרייז פון קאָמפּעטענץ פון אויטאָנאָמע אייניריכטונגען"*), אוז ווייטער אין § 24: „יעדער פאַלק, וועלכער וואוינט אין רוסלאַנדישע גרענעצן . . . קאָנסטרואירט זיך אין אן אויטאָנאָמע גרופּע, וועלכע באַפרידיקט אוז רעגולירט פאַלקאָם זעלבסטשטענדיק אלע אירע נאָציאָנאלע באַדערפנישן." — אוז נאָר אין אנדערע § § זעען מיר, דאָס לויט דער סיימיסטישער מיינונג, נעמט אָרום די נאָציאָנאלע אויטאָנאָמיע אלע נאָציאָנאלע ענינים. ס'איז דאָך אָבער זעלבסטפאַרשטענדלאָך, אז אויב דער נאָציאָנאלער דרוק אוז קאָמף שטאָמען ניט פון אייניקאָכן ווילקיר אָדער קאָפריז, נאָר פון טיפע אינטערעסן־קאָנפליקטן, האָט במילא קיין זין ניט דער גראָנק, דאָס א וועלכער ס'איז נאָציאָנאלער אינטערעס בארירט נאָר איין נאָציע, אוז מער קיינע ניט. למשל, די שולע: עס קומט דאָך פאָר א קאָמף איבער דער שולע, — הייסט עס, אז ניט נאָר די אונטערדריקטע, נאָר אויך די הערשנדע נאָציעס זיינען פאַרינטערעסירט אין דעם, מיט וועלכער שפּראַך מען באַנוצט זיך אין דער דערציאונג פון דער יוגנט. דאַרף לויט דער סיימישער פארמולע אויסקומען (אויב זיי וועלן זיין קאָנסעקווענט), דאָס די דערציאונג אוז איבערהויפט די קולטורעלע ענינים ליגן אויסער דער קאָמפּעטענץ פון דער נאָציאָנאלער אויטאָנאָמיע. אוז וואָס ס'איז מער פון אלץ מערקווירדיק, איז דאָס, וואָס אינ'ם פראָגראָם, וואו עס טאָר קיין איבעריק ווערט אוז קיין אומדייטלאכער אויסדרוק ניט געברויכט ווערן, רעדט די סיימאוועצעס וועגן „אלע נאָציאָנאלע ענינים, וועלכע בארירן אויסשלוסלאַנד", — וואָס ס'איז ניט מער ווי א שטות. אוז אין דעם ליגט־ארטיקל געפינען זיי פאר נויטיק דוקא אָנצוואוויזן אויף די אומבאַשטימטקייט פון דער נאָציאָנאלער קאָמפּעטענץ. „עס וואלט נעווען אומזיסט פטר'ן צייט," — זאָגט הער באַריסאָוו, — „אויב איינער וואלט זוכן אזא אבסטראקטן, איין מאל פאר אלע מאל געגעבענעם קריטעריום, לויט וועלכן מען זאל קאָנען אן שום טעות באַשטימען די קאָמפּעטענץ־ספערע פון א געגעבענער נאָציע." — הייסט פאר וואָס־זשע „פטר'ט מען אומזיסט צייט" אינ'ם פראָיעקט־פראָגראָם, דאַרט, וואו אלץ דאַרף זיין אויסגעדריקט קורץ, שארף אוז אן טעות — אוז מען האָט מורא אָפּצושטעלן זיך געוויער אויף דער פראָגע

*) דאַרט, ז. 270.

אויף די ארבעטענדע מאסן און דריקט זיך אויס אין דעם, וואס די בור־זשואזיע פון די הערשנדע נאציעס עקספלואטירט די שוואכערע נאציעס. אויסנוצנדיק זייער עקאנאמישע, פאליטישע און קולטורעלע אויבערמאכט, אוזורפירן די הערשנדע נאציעס אין פערזאן פון זייערע עקספלואטירנדע קלאסן אלע מעלות פון דיזער שטאטס־ארגאניזאציע צוליב זייערע צוועק, אינגאירנדיק די באזונדערע אינטערעסן פון די נאציאנאלע מינדערהייטן, וועלכע וואוינען אין דער זעלבער מלוכה. די בורזשואזיע פון די אונטער־דריקטע נאציעס . . . שטרעבט ארויפצוואוארפן די גאנצע לאסט פון דעם נאציאנאלן דרוק אויף די ניט־פארמעגנדע קלאסן. חוץ דעם, מיט איר פרייזיקן פון איבערקלאסן־פאליטיק און פון פארגעסן די קלאסן־אנטא־גאניזמען מחמת דעם אלגעמיינעם שונא, פרובט זי זיך צו פארטונקלען דאס קלאסן־באוואוסטזיין פון פראלעטאריאט און דעזארגאניזירן זיינע רייען. דיזע עקספלואטאטארישע און שאווינסטישע שטרעבונגען פון דער בורזשואזיע באגעגענען אבער אן אלץ ענערגישערן ווידערשטאנד מצד דעם וואקסענדן כח און באוואוסטזיניקייט פון פראלעטאריאט." *) — אלטע ווערטער, וועלכע דערווייזן גארניט און קאנען גארניט אונטערצייכענען, שוואכע ווערטער, מיט וועלכע יעדער, אפילו דער ערגסטער אנטי־נאציאנא־ליסט, קאן מסכים זיין.

הגם די טעארעטישע באגרינדונג פון דער נאציאנאלער פראגע איז אין דעם נייעם פראגראם העכסט שוואך געשטעלט, דאך זיינען די פראקטישע נאציאנאלע פאדערונגען דער בעסטער טייל פון פראגראם. דא זאגן ארויס די סיימאווצעס אויב ניט קיין נייעס, דאך פארט אן אייגענעם ווארט. פונדעסטוועגן פעלט אויך דא קלארקייט און דייטלאכ־קייט, און אויך דא איז זיך ניט באגענגען אן גאנץ וויכטיקע פעלערן. אזוי למשל לעזן מיר אין אפטיילונג 4: „די אנערקענונג פון גלייכ־בארעכטיקונג פון די שפראכן פון אלע אן אויסנאם נא־ציעס אין שולע, אין געריכט און אדמיניסטראציע, אין פריוואטע דאקומענטן, אין טעלעגראפישן פארקער, אויף עפנטלאכע פארזאמלונגען און בכלל, איבעראל אינ'ם געזעלשאפט־לאכן לעבן" (אונזער קורסיוו). און אין § 23 האבן מיר שוין א באגרענצונג: „אויב א געגעבענע נאציע דערגרייכט אין א וועלכן ס'איז ארט א באשטימטן, פונ'ם געזעץ באשטעטיקטן, פראצענט פון דער באפעלקערונג, מוזן די ארגאנען פון דער ארטלאכער מאכט באנוצן זיך מיט דער שפראך פון דיזער נאציע אין אלע מינדלאכע און שריפט־לאכע פארהעלטנישן מיט אירע מיטגלידער." (אונזער קורסיוו). דא ליגט א בולט'ע סתירה, און א גאנץ לעכערלאכע. פריער אלץ נאציעס און אויסנאם, און איצט שוין נאר אזלכע נאציעס,

*) דאס, ז. 263.

שטאט דעם, דער שטאטס פארלאמענט זאל זיך שפעטער מאטערן צו קאמבינירן און אין הסכם ברענגען די פארשידענע פראלענגען פון די באזונדערע נאציאנאלע גרינדונגס־פארזאמלונגען, — וואס עס קאן נאר פארפלאנטערן די ארבעט און דעמאראליזירן די באפעלקערונג — איז פיל אייגפאכער, דער שטאטס־פארלאמענט זאל לכתחילה באשטימען די קאמפעטענץ פון די נאציאנאל־אויטאנאמע אייגריכטונגען. סיי ווי סיי פארלאזן זיך דאך די סיימאווצעס אויפ'ן שטאטס־פארלאמענט, אלס די אויבערשטע אינסטאנץ. און אזוי ווי אונזער פראגלאג איז פיל אייגפאכער, וועט עס טאקע אזוי זיין. עס פארשטייט זיך, אז יעדער אויטאנאמער נאציאנאלער פראיין דארף האבן דאס רעכט אריינצוגיין אין פארלאמענט יעדעס מאל ווען ער וועט דארפן, מיט א פעטיציע איבער דער פארבריטערונג פון זיין קאמפעטענץ.

ווי אזוי אבער וועלן אייגעארדנט די קאנפליקטן צווישן די נאציאנאל־אויטאנאמע אינסטיטוטן פון פארשידענע פעלקער אדער צווישן זיי און די טעריטאריאל־אויטאנאמע אייגריכטונגען? דערצו דינט אין דעם נייעם פראגראם א „באזונדער אויבערשטער גערעכט". ווי אזוי אבער וועלט צוזאמענגעשטעלט דיזער אויבערשטער גערעכט — וועגן דעם איז קיין וואלט ניטא ניט אינ'ם פראגראם־פראיעקט און ניט אינ'ם לייט־ארטיקל. מיר רעכענען פאר דאס בעסטע, אז פאר אזא אייגריכטונג זאלן דינען ש י ע ד ס־ג ע ר י כ ט ן (בית־דין־שלישי), וועלכע זאלן יעדעס מאל איינגעארדנט וועלן ספעציעל צו יעדן קאנפליקט.

איצט, ספעציעל וועגן די אידישע נאציאנאלע פאדערונגען. מיר זיינען עד־היום געווואוינט געווען צו טראכטן, דאס ביי די י. ס. איז מער קיינע אנדערע נאציאנאלע פאדערונגען אויסער דעם „סיים" ניטא — וויל אייגנטלאך האבן זיי דאך איבער'ן „סיים" דעם גאנצן רעש זייערן אויפגעהויבן אין דער אידישער גאס. איצט, אבער, קומט ה' בארימאו און גיט אונז צו וויסן, אז „ניט נאר וואס זיי זעען ניט אינ'ם סיים אן ענדלאכע רפואה פון דער נאציאנאלער אנאמאליע פון אידן, נאר דעם סיים אליין מאלן זיי זיך אוים, ניט אלס אנהויב, נאר להיפך, אלס ענדע פון א גאנצער נעץ אייגריכטונגען, וועלכע וועלן לעזן די אלטגלאכע באדערפנישן פונ'ם נאציאנאלן קיום." *) וואס־זשע זיינען דאס עפעס פאר אייגריכטונגען? ניט מער און ניט ווייניקער ווי... די אידישע קהילה. אי, וועט איר דאך פרעגן: סטייטש, די קהילה איז דאך ניט מער ווי א י י ן אייגריכטונג — וואו־זשע איז די צוגעזאגטע „גאנצע נעץ"? איז דער תירוץ א גאנץ פשוט'ער — עס וועלן דאך זיין א סך קהילות: אין קישענעוו באזונדער, אין ווילנע באזונדער, אין וואַרשע וויטער אן אנדערע און אין מאזעפעוונק ווידער אן אנדערע... אמת טאקע, דאס די פאדערונג פון „סיים" אליין איז זיך זעלבער גענומען, איז נאר א קנאפע גראנטיע פאר די אידישע

*) דאַרט, ז. 35.

אינ'ם לייט־ארטיקל, דאָרט וואו יערן ענין מען דוקא אוו מען דארף אפילו באטראכטן באריכות?

אבער גאר אן א קריטעריום קאן מען דאך פארט ניט בלייבן, דעריבער גיט אונז ה' באריסאוו גאר א מאדנעם קריטעריום: „אלם דער איינציקער קאמפעטענטער ארגאן צו באשטימען די מציאות פון אזעלכע באדערפנישן (וועלכע גייען אריין אין דער נאציאנאלער קאמפעטענץ־ספערע. — ד.) זיינען נאר די נאציאנאלע גרינדונגס־פארזאמלונגען... אוו די נאציאנאלע סיימען." עפעס כ'לעבן א מאדנע פארטיי, וועלכע זאגט זיך אפ פון ארויסצושטעלן אירע אייגענע פאדערונגען אוו פארלאזט זיך אויף א פארזאמלונג. אונז איז דא קשה, מיר פארשטייען ניט: לויט דעם אייגענעם שכל קומט אוים, אז די גרינדונגס־פארזאמלונג וועט באשטיין פון פארשיידענע פארטייען אוו פראקציעס, אוו אויב קיינע פון דיזע פארטייען וועט ניט אהויסטרעטן מיט א י ר ע באשטימטע קריטעריען אדער לכל־הפחות מיט א דייטלאכער איבערציילונג פון די קאמפעטענץ־ענינים פון דער גרינדונגס־פארזאמלונג וועט דאך די לעצטע אליין ניט קאנען באשטימען איר קאמפעטענץ; אוו אויב אן אנדער פארטיי וועט טאקע יא ארויסטרעטן מיט אזא קלארן אוו געוויסן פארשלאג, — א שיינעם פנים וועט שוין האבן די סיימיסטישע פראקציע. ס'איז דאך לעכערלאך אפצוזאגן זיך פון טראכטן אוו פארלאזן זיך אויף דעם קאלעקטיוון געדאנק: אויב איך וועל ניט טראכטן, אוו דו וועסט ניט טראכטן אוו ער וועט ניט טראכטן — ווער זשע וועט טראכטן? פון הימל וועט דאך דער קאלעקטיווער געדאנק ניט אראפפאלן! בכלל איז ביי די י. ס. דער סיום עפעס א חידושים'דיקער אורים־ותומים. אין אלע ענינים פארלאזט מען זיך אויף אים. ווי מען זאל רעאליזירן דעם טעריטאריאליזם — וועט אנווייזן דער סיום, די קאמפעטענץ פונ'ם סיום גופא, וועט אנווייזן דער סיום. צי וועט שוין ניט אויסקומען פאר איין וועג דעם סיום צו דערקלערן אונז, וואם זיינען עם — אליין די סיימאווצעם...

אין דער באשטימונג פון דער קאמפעטענץ, אויב מען זאל זיך מיט איר פארלאזן אויף די נאציאנאלע גרינדונגס־פארזאמלונגען, וועלן אומבאדינגט אויסברעכן קאנפליקטן צווישן פארשידענע נאציעס. ווי אזוי זשע וועלן דיזע קאנפליקטן געלעזט ווערן? לויט דעם נייעם פראגראם קומט אוים (§ 27), אז לכתחילה וועלן זייער קאמפעטענץ באשטימען אליין די נאציאנאלע גרינדונגספארזאמלונגען, אוו ערשט נאכדעם „באקומען זיי די באשטעטיקונג אין דעם סדר פון דער אלגעמיינער געזעצענבונג (ד. ה., פון שאטס־פארלאמענט); דערביי ווערט דורכגעפירט א געוויער הסכם פון די פארשידענע רעזאלוציעס, וועלכע זיינען אנגענומען פון די באזונדערע נאציאנאלע גרינדונגס־פארזאמלונגען, ווי צווישן איינאנדער, אזוי אויך מיט די אלגעמיינע יסודות פון דער דעמאקראטישער אדרנונג, וועלכע זיינען באשטימט דורך די אלגעמיין־שטאטלאכע געזעצן." דער סיימיסטישער פארשלאג איז, לויט אונזער מיינונג, צו פיל געדרייט. אנ־

דרינגען, דאָס ענטוועדער די סיימאָווצעס רעכענען צו קריגן א טעריטאָריע אין רוסלאַנד גופא, אויב זיי ריידן ערנסט, אָדער דער „סיים", אלס א וועג צום טעריטאָריאליזם, איז ווידער ניט מער, ווי א ריינע אָגיטאַציאָנס־דעקאָראַציע. פון דער אַנדער זייט, פעלט ביי די סיימאָווצעס יעדער רמז אויף יענע פונקציעס פון דער אידישער נאַציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, וועלכע געהערען צו דער רעליגיע. אין § 12 פאָדערן זיי צו אָפטיילן די רעליגיע פון דער נאַציאָנאַליטעט. נאָר דאָס איז גרינג צו פאָדערן אבסטראַקט, אין דעם ווירקלאכן לעבן אָבער שפילט נאָך די רעליגיע ער־היום און וועט נאָך לאַנג שפילן א גרויסע ראָל. אזוי דהיינו, די פאָדערונג פון 42 שעה רו א וואָך — באַדייטעט ביי די קריסטלאכע ארבעטער זונטיק־רו (מיט א טייל שבת), ביי די מוסולמענישע — פרייטיק־רו (מיט א טייל דאָנערשטיק), ביי די אידישע — שבת־רו (מיט א טייל פרייטיק); מען דארף אויך ניט מיינען, דאָס כשר עסן איז שוין איננאנצן ניט אינטערעסאַנט פאר דער אידישער פאָלקס־מאסע. אויב די פראָגע פון כשר, פון מצה, א. ז. ו., קאָן מען נאָך פונדעסטוועגן איננאנצן אוועקגעבן דער רעליגיעזער קהילה, באַשטייט שוין מיט'ן שבת־רו ניט אזוי אייגפאָר. אין פלוג קאָן זיך אויס־ווייזן, אז אויב מיר זאָלן דורכפירן א נעזעץ, דאָס יעדער ארבעטער מעג זיך רוען דעם טאָג, וועלכן ער וויל, — איז שוין דיזע פראָגע לגמרי גע־לעזט; נאָר ערשטנס, האבן מיר דאָ א גרויסע שווערקייט מצד דער בורזשואזיע פון די הערשנדע נאציעס, וועלכע וועט מחמת קאָנקורענץ־טעמים שטארק קעמפן געגן אזא נעזעץ; און צווייטנס, וועו עס וועט זיך שוין אפילן איינגעבן דורכצופירן אזא נעזעץ, מוז נאָך די פאַבריק־אינ־ספעקטור זיין מחויב אכטונג צו געבן, אז יעדער ארבעטער זאָל אומבאדינגט פייערן איין טאָג אין וואָך, וויל פאר דעם ארבעטער־קלאַס איז העכסט וויכטיק, קיינער זאָל ניט טארן ארבעטן מער ווי לויט דעם נעזעץ. זעלבסט־פארשטענדלאָך, דאָס אויב יעדער ארבעטער וועט זיך קאָנען באשטימען זיין פרייען טאָג, ווי זיין הארץ גלוסט, וועט קיין שום אינספעקטור אין דער וועלט ניט קאָנען פארהיטן די ארבעטער פון לוין־ברעכעריי און פון עקספלואטאציע און די אויבער־שעה'דיקע ארבעטן. דעריבער מוז פעסט באשטימט זיין איין טאָג, אָדער, לויט די אונטערשיידן פון דער רעליגיע, אייניקע געווייסע טעג צוליב רו. דאָס וועט מוזן זיין די זאָך פון דער נאציאָנאַלער אויטאָנאָמיע, און איבע איינריכטונגען וועלן אויך דארפן איינשטעלן א פאבריק־ און ווערקשטאט־אינספעקטור. בכלל, מוזן אייניקע פ ר ט י ם פון דער ארבעטער־געזעצגעבונג געהערן צו דער קאָמפעטענץ פון די נאציאָנאַל־אויטאָנאָמע אינסטיטוטן.

אָבער ניט קוקנדיק אויף די אָנגעוויזענע פעלערן, איז דאָך דער נאציאָ־נאַלער טייל פון דעם נייעם פראָגראָם — דער בעסטער און דער קלארסטער. און אזוי ווי די איבעריקע וויכטיקע טיילן פון דעם י. ס.'ישן פראָגראָם טראָגן א בולט'ן כאראקטער פון פשרות און שווינדלערי, באקומט זיך ניט ווילנדיק אזא איינדרוק, דאָס אייגנטלאָך איז אין דעם נייעם פראָגראָם,

נאציאנאלע רעכט אין גלות, דאס ער אליין נויטיקט זיך אין א נאנצע רייע דעמאקראטישע שטאטס־רעכטלאכע פארויסזעצונגען און נארמאטיעס — און דאס האבן מיר טאקע תמיד ארויסגעשטעלט געגן די סיימאווצעס (ח' פאסטאיאני אין „אונזער פלאטפארם", וכדומה); דעריבער האבן מיר טאקע שטענדיק אנגעוויזן, אז איזאלירט פון די נויטיקע נארמאטיעס, בלייבט דער „סיים" אן אוטאפיע ביי די י. ס. מיר פארערן אלע מאל אויסער דעם „סיים" און גלייכבארעכטיקונג פון שפראך, אויך א פראפארציאנאלע פארטרעטונג פון אלע נאציעס אין די געוועזענע פארישע, געריכטלאכע און אדמיניסטראטיווע ארגאנען. דיזע וויכטיקסטע פארערונג, אן וועלכער מיר האבן נאך קיין נארמאטיע ניט פאר די אינטערעסן פון די נאציאנאלע מינדערהייטן און באזונדערס פאר אידן — פעלט אין דעם נייעם פראגראם; און דעריבער קומט טאקע פארט אויס, אז די י. ס. שטעלן זיך פאר דעם סיים אלס אן אליין היילנדע רפואה פאר אידן. ער קריגט ביי זיי א צורה פון א מין פעטיש, וועלכער איז בארופן צו היילן ניט נאר די חסרונות פונ'ם אידישן לעבן, נאר, ווי עס ווייזט אויס, אויך די דעפעקטן פונ'ם י.ס.־'ישן דענקען. כל זמן די ווירקלאכע מאכט איז אויסער דעם רשות און דער ווירקונג פון א געווייסער אונטערדריקטער גרופע, קאן איר אויטאנאמיע זייער ווייניק העלפן. ווייל אויטאנאם ווירקט זי נאר אויף אירע אינערלאכע ענינים, אבער ניט אויף אויסערלאכע שיכטן. זי קאן נאר בעסער פארזארגן אירע אינטערעסן, נאר ניט פארטיידיקן זיי.

אומגלומפערט איז צוזאמענגעשטעלט דאס צעטל פון די קאמפעטענץ־ענינים פון דעם אידישן סיים (§ 38). מיר האבן למשל, פונקט ג): „ארגאניזירן די פראפעסיאנעלע בילדונג, בכדי אויפצוהויבן די טעכנישע פארבאריטונג פון אידישע ארבעטער" און באזונדער דערפון דעם פונקט ו): „ארגאניזירן די פארשפריטונג פון לאנדווירטשאפטלאכע קענטניסן צווישן דער אידישער ארבעטנדער באפעלקערונג"; ס'קומט אויס, פונקט ווי די לאנדווירטשאפטלאכע קענטניסן וואלטן כלומר'שט ניט אריינגיין אונטער'ן באגריף „פראפעסיאנעלע דערציאונג". די סיימאווצעס האבן אריינגעטראגן אין זייער צעטל נאר איין פארערונג, וועלכע אונטערשיידט זיי פונ'ם בונד — דאס איז פונקט ה): „אנפירן די עמיגראציאנס־ און אומוואנדערונגס־ענינים בכדי צו . . . רעגולירן דיזע וויכטיקע דערשיינונג פונ'ם אידישן פאלקס־לעבן אין דער ריכטונג פון טעריטאריאלער קאנצענטרירונג פון די אידישע פאלקס־מאסן." אבער אזוי ווי דער נאציאנאלער סיים קאן דאך בשום אופן ניט באקומען קיין פעלקער־רעכטלאכע (אינטערנאציאנאלע) קאמפעטענץ, ווייל די רוסישע מלוכה בלייבט פארט, הגם א פערעראציע, דאך אן איינהייטלאכער סואווערענער פעלקער־רעכטלאכער סובייקט, קאן שוין במילא דער אידישער סיים ניט פירן קיין קאלאניזאציאנס־פאליטיק אויסער די גרענעצן פון רוסלאנד און האט ניט דאס רעכט צו פירן אונטערהאנדלונגען מיט אנדערע מלוכות. דערפון מוזן מיר ארויס־

געבן אויף די אינטערעסן פון די ארבעטערינעס), וועגן דעם געזעצגעבערישן פארהיטן די אינטערעסן פון הויז־דינסטן, וועגן שיעדס־נעריכטן אוו אויסגלייכונגס־קאמערן (אום צו לעזן די איינצעלנע קלענערע קאנפליקטן צווישן ארבעטער און אונטערנעמער), וועגן די רעכט פון די פראָפעסיאָנעלע פאראיינען, וועגן דעם, אז די שטאטלאכע און געביטלאכע אינסטיטוטן זאלן פארזארגן ארבעט פאר די ארבעטסלאָזע. עס וועלן אפילו מיט איין וואלט ניט דערמאָנט די פרויען־פראָגע, וועלכע קאָן אָבער מיט דער איינפאכער גלייכבארעכטיקונג ניט געלעזט ווערן.

דערפאר אָבער האָבן די סיימאָווצעס באָגליקט די בירגער מיט א סך וואלן. לויט'ן § 6 וויילט ער אין פארלאמענט, לויט'ן § 7 וויילט ער שוין אין „א ל ע אינסטיטוטן, וועלכע עקזיסטירן נאָר אין דער מלוכה." לויט'ן § 8 וויילט ער די ריכטער. און אויך די פערזאָנען פון אדמיניסטראַטיווע שטעלעס, לויט'ן § 14 וויילט ער אין די געביטס־אינסטיטוטן, לויט'ן § 27 אין די נאציאָנאלע סיימען, לויט'ן § 32 אין די קהילה־קאָמיטעטן, לויט'ן § 34 אין די געביטס־קהילה־קאָמיטעטן. מען מעג זיין, זעט איר, וויפיל איר ווילט דעמאָקראָטיש, מען דארף דאָך אָבער אמאל אויפ'ן בירגער אויך רחמנות האָבן: וועלנדיק זיין א גוטער בירגער און אויספירן זיינע גענוגלשאפטלאכע פליכטן, וועט דאָך דעם בירגער נעבאך קיין צייט ניט בלייבן צולויב זיינע אייגענע געשעפטן, ער וועט דאָך פארשילטן די דעמאָקראָטיע אויב היינט וועט אים אויסקומען צו קלייבן א ריכטער, מאָרגן א פריסטאוו, איבערמאָרגן א גובערנאָטאָר, שפעטער א פאָסט־דירעקטאָר, א. ז. וו. כ'לעבן, נאָך גוט, וואָס די סיימאָוו־צעס האָבן דעם בירגער ניט מכבד געווען מיט אָבליגאָטאָרישע וואל־פליכט... די סיימאָווצעס זיינען ניט געקומען צום שכל אָנצואוויזן, אז אין די איינריכטונגען און שטעלעס, וועלכע פאָדערן א ספעציעלע פאָר־באַרייטונג, געניטקייט אָדער אויפבילדונג, קאָן קיין ד י ר ע ק ט ע ר וואל־רעכט ניט געברויכט ווערן, אז דעריבער מוז דאָ איינגעפירט ווערן אן אָנדער וואל־סדר. דער פרינציפ דארף זיין: דער בירגער וויילט אלעיין נאָר די אויבערשטע און אונטערשטע אינסטיטוטן פון יעדן נעזעצגעבערישן פאָר (פון דער שטאָטס־מאכט, פון דער טעריטאָריעלער און נאציאָנאלער אויטאָנאָמיע און פון דער מוניציפאלער זעלבסטפארוואלטונג, און אויך די נידערע ריכטער; די אדמיניסטראציע און די העכערע ריכטערישע אינסטאנצן מוזן שוין אָבער געווויילט ווערן אויפ'ן אומדירעקטן שטייגער. אזוי דהיינו, דארפן די מיניסטאָרן פונ'ם פארלאמענט געווויילט ווערן, די נידערע־קסטע פאליציי — פון די מוניציפאלע־יטן. די אויבערשטע אינ־סטאנצן מוזן פון די אונטערשטע געווויילט ווערן א. אז. וו.).

אין פארגלייך מיט די אנגעוויזענע חסרונות מאכט שוין נאָר א לעבערלאכן איינדרוק, וועז אין דעם פראָיעקט־פראָגראָם, וואו עס וועלט ניט דערמאָנט דער נעריכט פון געשוואָרענע, דער צוויי־יאָריקער פאר־לאמענט, די ארבעט פאר ארבעטסלאָזע, לעזן מיר פונדעסטוועגן צום סוף

חוץ דער נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, גארניט ניטא.

אפילו דער ריין פאליטישער טייל פון פראגראם טראגט אויף זיך די סימנים, אין בעסטן פאל, פון געאיילטער בחפזון'דיקער ארבעט, און אפשר טאקע פון עם־הארצות אין שטאטס־וויסנשאפט (זעלבסטפארשטענד־לאך, אין דער דעמאקראטישער הינזיכט). ס'איז אוממעגלאך בקיצור אנ־צוצייכענען אלע וויכטיקע און קלענערע פעלערן, וועלכע די מחברים פון פראיעקט־פראגראם האבן אין אים דערלאזן. מיר וועלן נאר אנווייזן אויף די מער בולט'ערע חסרונות.

אין § 4, וואו ס'רעכענען זיך אויס די גראנטיעס פון פערזאן־אום־באריר־לאכקייט, איז ניט אנגעווויזן די געהיימנים און פרייהייט פון קארעס־פאנדענץ; אין § 5, לעזן מיר אן אומגעלומפערטן זאץ: „די פאלקאמענע פארווירקלאכונג פון דער א מ ת'ע ר פאלקס־הערשונג, וועלכערס לע צ־ט ע ר אויסדרוק איז די דעמאקראטישע רעפובליק." וואס איז דאס פאר א שפראך? אפילו די צענזור־באדינגונגען קאנען אזא שפראך ניט בא־רעכטיקן. ס'קומט עפעס אויס, אז די „אמת'ע פאלקס־הערשונג" קאן בכלל האבן פארשידענע אויסדרוקן: נענטערע און וויטערע, און ערשט דער לעצטער פון זיי איז די דעמאקראטישע רעפובליק, — אז אן אמת'ע פאלק־הערשונג קאן זיך כלומר'שט אויסגיסן אין אן אנדער פארם, אחוץ די דעמאקראטישע רעפובליק! אינ'ם § 6 ווערט ניט דערמאנט די פאדע־רונג פון דיעטן (געהאלט פאר די דעפוטאטן), פון דעם, אז די וואלן מוזן פארקומען אין ימים־טובים, און עס ווערט ניט אנגעווויזן דער משך פון דעם דעלעגירטן פולמאכט (אין דאס רוב סאציאליסטישע פראגראמען ווערט אנגענעמען א צווייי־יאריקער משך). אין § 8 פעלט דער געריכט פון נעשוואָרענע און דער דיסקוסיאנס־יסוד אין דער אויספארשונג. דאס לעצטע באדייטעט ניט נאר אז די לכתחילה'דיקע אויספארשונג זאל אנ־געפירט ווערן אומבאדינגט בפרהסיא און עפנטלאך (דאס פאדערן די סיימאווצעס אויך), נאר אז די פארשטייער פון דער פארטיידיקונג זאלן אנטיל נעמען צוזאמען מיט דער פראקוראטור און אויף גלייכע רעכט מיט איר אין דיזער לכתחילה'דיקער אויספארשונג. עס ווערט ניט דערמאנט אינ'ם נייעם פראגראם וועגן דער אומבאדינגטער אפשאפונג פון לייב־שטראף (צ. ב. אין קאטארגע, וואו די אבליגאטארישע ארבעט פון די ארעסטירטע מוז פארריכטן ווערן פאר א מין לייב־שטראף). עס ווערט ניט דערמאנט די פאדערונג, אז די פארשיקונגס־ערטער זאלן געשטעלט ווערן אונטער'ן קאנטראל פון פסיכיאטרישע און פאלקס־בילדונגס אינ־סטיטוטן. להיפך, פיגורירן אין דעמזעלבן פונקט פון דעם נייעם פראגראם, אויף איין שורה מיט דיזע וויכטיקע פעלערן, אזעלכע קליניקייטן, ווי פאר'משפט'ן בתנאי און באפרייען פאר'ן טערמין — קליינקייטן, וועלכע אפילו די רוסישע מיניסטארן זיינען שוין אויך מסכים...

אין דער אפטיילונג 5, וועגן דער ארבעטער־געזעצגעבונג, נעפינען מיר גארניט וועגן דעם אינסטיטוט פון פאבריק־אינספעקטריסן (צוליב אכטונג־

צווייטע אָפּטיילונג :

צווישן קאָנטר-רעוואָלוציע און וועלט-מלחמה

די העכסט־וויכטיקע פאָדערונגען וועגן באַלייכטונג און קאָנאַליזאַציע... עס פעלט נאָר די אַסעניזאַציע און די רעגולירונג פון פראָסטיטוציע. אגב אורחא, וועגן פראָסטיטוציע און אלקאָהאָליזם וואָלט טאקע געווען וויכטיקער גערעדט צו זאָגן.

איינס פון די צוויי: אָדער דער פּראָיעקט־פּראָגראַם דארף אָנצייכענען נאָר די אַלגעמיינע שטריכן, ווי א שטייגער דער פריערדיקער פּראָיעקט־פּראָגראַם פון די י. ס. ד. — דאָן ווי קומט אהער באַלייכטונג און קאָנאַליזאַציע? אָדער דער פּראָיעקט־פּראָגראַם ווייזט שוין אָן דעטאַל און אויס־פירלאָך אַלע פאָדערונגען פון פּארטיי — פאר וואָס זשע פעלט די פרויען־פראָגע, די רעכט פון פּראָפעסיאָנאַלע פאַראיינען, וכדומה?

צו דער נאַציאָנאַלער פראַגע אין בעלגיען

עס איז זייער וויכטיק צו דערפאָרשן די נאַציאָנאַלע פראַגע אין אַלע אירע שאַטירונגען. פאַר אונז, אידישע פראָלעטאַריער, וועלכע וואוינען אין רוסלאַנד, עקזיסטירט א נאַציאָנאַלע פראַגע אין רוסלאַנד — פאַר אונז, אידישע פראָלעטאַריער, וועלכע וויסן, אז אונזער בעסערע עקאָנאָמישע און פּאָליטישע צוקונפט לינט אין פאַלעסטינא, עקזיסטירט א נאַציאָנאַלע פראַגע אין טערקיי בכלל און אין ארץ־ישראל בפרט. אָבער דיזע ביידע נאַציאָנאַל־פראַגן, וואָס בארירן אונז אמטיפסטן, — די רוסלענדישע און די טערקישע, זיינען אנטשטאַנען ביי ניט נענוג הויך אנטוויקלטע פּראָדוקטיוו־קרעפטן, ניט אויף דער העכסטער מדרגה פון דער קאַפּיטאַליסטישער אנטוויקלונג. טערקיי איז שטאַרק אָפּגעשטאַנען אין אַלע הינזיכטן, זי פאַרדינט בשום אופן ניט דעם נאָמען פון א קאַפּיטאַליטיש לאַנד. רוסלאַנד געהערט שוין געווים צו דער אַלוועלטלעכער משפּחה פון די לענדער, וועלכע ציען זייער חיונה, עקסּפּלואָטירנדיק די ארבעטס־קראפט פונ׳ם לוין־ארבעטער, אָבער דאָך האָט זי נאָך אַנ׳איבער־גרויסע לאַנדווירטשאַפטלאַכע באַפעלקערונג און טראָגט נאָך הויפּטזעכלעך דעם כאראקטער פון אַן אגראַר־ווירטשאַפטלאַכן גאַנצן. אונזער נאַציאָנאַלן פּראָגראַם מוזן מיר צופאַסן צו די איצט געגעבענע באדינגונגען פון די ביידע לענדער. דער פראָלעטאַריאַט קוקט אָבער אין דער וויייטער צוקונפט, און מוז בויען זיין פּראָגראַם ניט נאָר שטיצנדיק זיך אויף דער קענגוואַרט, נאָר אויך אויף די טענדענצן פון דער צוקינפטיקער אנטוויקלונג.

ווי אזוי עס וועלן אָבער אויסקומען די נאַציאָנאַלע פארהעלטנישן אין דער צוקונפט, קאָנען מיר וויסן נאָר דאָן, וען מיר וועלן דערפאָרשן די פאַרטגעשריטענע לענדער, וואו ס׳עקזיסטירט אויך די דאָזיקע פראַגע אוז האָט באַקומען איר וויייטערדיקע אנטוויקלונג. אויב מיר ווילן אויסמיידן פוסטע השערות אוז זיך שטיצן אויף גרינדלאַכן פאקטישן מאטעריאל, קומט אונז אוים זיך צו וועגרן גלייך צו דיזע פאַרטגעשריטענע לענדער. איינע פון זיי — נעמלעך עסטרייך — האָט מען אין דער רוסישער און אידישער ליטעראטור שוין גאַנץ נענוי באשריבן; אזוי ווי מיר קאָנען זאָגן, דאָס די קענגוואַרט פון עסטרייך איז פאר רוסלאַנד א גאַנץ נאָנטע צוקונפט — וויל עסטרייך געפינט זיך ניט אויף א פיל העכערער מדרגה פון דער קאַפּיטאַליסטישער אנטוויקלונג, ווי רוסלאַנד, — איז טאַקי זייער נוצלאָך זיך צו פאַנאַנדערקלייבן אין די עסטרייכישע צושטאַנדן. דאָס האָט מען, זאָגן מיר, שוין נענוג געטאָן אין

פּאַרבאַמערקונג

אין דער אָפּטיילונג גייען אַריין אַרבעטן אויס דער ציט זיבט בּאַראַאָוו׳ס אַוועקפּאָר פון רוסלאַנד (1907) ביז צום אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה.

די דאָזיקע אַרבעטן זיינען אַנטשטאַנען אונטער לגמרי אַנדערע באַדינגונגען, ווי בעת דעם ערשטן פּעריאָד. באַראַאָוו׳ס אַליין איז געווען עלטער און אויס־גערייפטער. אין אויסלאַנד שטייט זיין אַרבעט ניט מער אַזוי דירעקט אונטער דער השפּעה פון די טעגלעכע פּאָדערונגען פון פּאַרטייען־קאַמף. דער קאַמף גופא האָט אַנגענומען אַן אַנדערן כאַראַקטער. פון אַיין זייט איז די פּאַרטיי ענדגילטיק קאַנסאָלידירט, דער אָנגריף פון די שכנות׳דיקע פּאַרטייען אויפ׳ן פּועלי־ציוניזם איז אָפּגעשלאָגן. פון דער אַנדערער זייט איז די רעוואָלוציאָנערע אַנטוויקלונג אין רוסלאַנד בכלל ציטטוויליק אָפּגעשטעלט, אין אַלע רעוואָלוציאָנערע קריזיזן הערשט אַ דעפּרעסיע. די אידישע סאָציאָליסטישע און דעמאָקראַטישע אינטעליגענץ — אויף וויפיל זי שטייט ניט בכלל אָפּ פון געזעלשאַפטלאַכע ענינים — וואַרפט זיך אויף קולטור־טרעגערויי און אַלגעמיינער כלל־טוערייי.

דאָס אַלץ בלייבט ניט אָן אַ ווירקונג אויף באַראַאָוו׳ס אַרבעטן. זיי טראָגן שוין ניט דעם „שטורם־ און דראַנג־כאַראַקטער" ווי אין ערשטן פּעריאָד, זיי זיינען אָבער דערפאַר אויך אויסגערייפטער, סיסטעמאַטישער, פּריזיר פון פּאַ־לעמישן באַלאַסט און ווידערהאָלונגען. און וואו ס׳איז יאָ דאָ פּאַלעמיק, איז עס וויניקער אַרום טעאָרעטישע חילוקי דעות ווי אַרום קאָנקרעטע מעשים (ווי די עמיגראַציע־פּאָליטיק פון די ס. ס. אָדער די אַנטי־ציוניסטישע קאָנצענטראַציע אין דער כלל־טוערייי).

דאָ זיינען מיר טאַקע ביי אַ וויטערן חילוק. אינ׳ם ערשטן פּעריאָד איבערוועגט די אַבסטראַקציע, דאָס פאַרמולירן פּראָבלעמען, סאָציאָלאָגישע אָדער עקאָנאָמישע געזעצן, און פעסטשטעלן בהסכם מיט זיי באַשטימטע טענדענצן און געזעצן אינ׳ם אידישן לעבן. אינ׳ם צוויטן פּעריאָד איבערוועגט די טענדענץ צו קאָנקרעטן־ טקיט; אָלזויפיק אויסצופאָרשן באַשטימטע, קאָנקרעטע פאַקטן, פעסטשטעלן זייערע צוזאַמענהאַנגען און געזעצמעסיקייטן און ערשט אויף דעם יסוד צו בויען אַלגעמיינע מסקנות. אינ׳ם ערשטן פּעריאָד: „קלאַסן־אינטערעסן און נאַציאָנאַלע פראָגע", אינ׳ם צוויטן — „די נאַציאָנאַלע פראָגע אין בעלגיע".

אָדער: אינ׳ם ערשטן פּעריאָד, אין „אונזער פלאַטפאָרם", דער (באמת קלאַסישער) אָנאַליז — אַרויסגייענדיק פון אַלגעמיין־אָנגענומענע פאַקטן — פון דער אידישער עקאָנאָמיק און פון דער אומנאַרמאַלער „סטראַטגישער־אָזאַ" פונ׳ם קלאַסנקאַמף פונ׳ם אידישן פּראָלעטאַריאַט. אינ׳ם צווייטן פּעריאָד, „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפערן" — אַן אויספאָרשונג (אויפ׳ן יסוד פון א קלאַסאָלן רויען מאַטעריאַל) פון דער קאָנקרעטסטער פּאַרט פונ׳ם קלאַסנ־קאַמף בויי אידן, פון די עקאָנאָמישע צונויפשטויסן צווישן קאַפּיטאַל און אַרבעט, און ערשט דערפון קומט אַרויס אַ קלאָר רעליעף בילד פון דער „סטראַטגישער באַזע" פונ׳ם קלאַסנקאַמף אויף דער אידישער גאָס.

אָבער פונקט ווי אינ׳ם ערשטן פּעריאָד, אָזוי ווייזט זיך אונז באַראַאָוו אויך דאָ אָלס דער פאַנאַטישער און אומדערשראָקענער אמת־זוכער און שונא פון פּאַראָלעגעמיינערדיקע, פּאַרפלאַכנדיקע פּראָמולעס און שלאָג־וועטער. וועט ווי ער זעט נאָך אינ׳ם קלאַסנקאַמף דעם טרייבנדיקן כח פון אַלע געזעלשאַפטלאַכע באַציאונגען און דעם איינציקן וועג פונ׳ם אַרבעטער־קלאַס, צו דערגרייכן זיינע היסטאָרישע צילן? אָבער ער דערזעט אינ׳ם אידישן לעבן אַ פּאָליטישע קאָנ־צענטראַציע פון כוחות, ניט אויף דער קלאַסן־ליניע, נאָר אויף דער ליניע פון שנאת ציון — דעקט ער אויף אירע לעצטע מאַטעריעלע און מאַכט־פּאָליטישע וואָרצלען און רופט קעגן דער אַנטי־ציוניסטישער צו דער נאַציאָנאַלער קאָנ־צענטראַציע, ד. ה. צום באַוואוסטן אַריינטראָגן דעם וויטן ציוניסטישן פּער־ספּעקטיוו אין אַלץ צווייגן פון פּאָלקס־אַרבעט. („די אַנטי־ציוניסטישע קאָנ־צענטראַציע" איז בכלל העכסט סימפּטאָמאַטיש פאַר באַראַאָוו׳ס אידעאָלי־שער אַנטווייקלונג אין דעם פּעריאָד.)

כאַראַקטעריסטיש פאַר זיין אמת־פּאַנאַטיזם ווי פאַר זיין שטאַרקן חוש פאַר רעאליטעטן איז זיין שטעלונג צום פּלאַן וועגן עמיגראַציע־קאָנגרעס. ער באַקעמפט דעם ס.־ס.׳ישן „דיפּלאָמאַטישן" שפּיל מיט די ווינער קהלה־אָסימי־לאַטאָרן און לאָכט אָפּ פון זייער נאַאיוון גלויבן, אַז דאָס איז „דעמאָקראַטישע" עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק. אָבער ער איז לגמרי ניט קעגן אַ קאָנפֿעראַציע מיט דער בורזשואַזיע אויפ׳ן עמיגראַציע־געביט, הגם ער וויסט, אַז אַ לאַנגע צייט נאָך וועט דער ניט־דעמאָקראַטישער צד האָבן אין איר דעם אייבערגעוויכט. אָבער ער וויל ניט קיין אילוזיעס; די דעמאָקראַטיע זאָל זיך זיין באַוואוסט וועגן די גרעניצן פון איר כח, וויל דאָס איז דער איינציקער וועג, די גרעניצן אונטער־בריטערן מען דעם כח צו פאַרשטאַרקן.

אָדער טיילווייזע ציילונגען) : אין עסטרייך 79,6 מענטשן אויף אייַן קוואַדראַט־קילאָמעטער, אין פרייסן 86, אין גאַנץ דייטשלאַנד 91,5, אין האָלאַנד 138,7, אין ענגלאַנד (מיט אוועלס) 192, אין בעלגיען — 206 ; (אין רוסלאַנד איז די ציפער נעוועז אין 1897 יאָר — 19). אָביסל שפּעטער איז די מיטעלע געדיכטקייט נעוועז אין דייטשלאַנד (אין 1895 יאָר) 105 מענטשן אויף א קוואַדראַט־קילאָמעטער, און אין בעלגיען 240 אויף א קוואַדראַט־קילאָמעטער.

אָבער די נעדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג קען נאָך ווייניק ווּאָס נעבן. דערייבער וועלן מיר אָנווייזן אייניקע וויכטיקערע, שוין ריין עקאָנאָמישע ציפערן.

מיר ווייסן, דאָס ביז דער לעצטער צייט איז די קאַפּיטאַליסטישע אַנטוויקלונג נענאַנגען אַזוי, דאָס די אינדוסטריע האָט ווּאָס ווייטער, אַלץ מער אָפּגעזונדערט אָן א זייט די לאַנדווירטשאַפט ; דערייבער איז ביז יעצט יענעם לאַנד און יענעם פאָלק מער אַנטוויקלט, וועלכעם נעמט א גרעסערן אַנטייל אין דער אינדוסטריע, און א קלענערן אין דער לאַנדווירטשאַפט. לאָמיר פאַרגלייכן אין דער הינזיכט אייניקע לענדער.

עסטרייך איז א שטאַרק אָפּגעשטאַנענעס לאַנד, אויב מיר וועלן זי נעמען אין דורכשניט, ד. ה. אין מיטעלע ציפערן ; אָבער אין עסטרייך גופא זיינען פאַראַן צוויי הויך אַנטוויקלטע פעלקער — די דייטשן און די טשעכן. זיעזן מיר פון דער סטאַטיסטיק, דאָס אין 1900 יאָר האָבן פון 100 פערזאָנען, ווּאָס באַשעפטיקן זיך מיט וועלכן עס איז געשעפט, זיך באַטייליקט :

	אין דער לאַנדווירטשאַפט	אין דער אינדוסטריע האַנדל און טראַנספּאָרט
ביי די דייטשן	33,5	51,7
ביי די טשעכן	43,1	45,8

אין דייטשלאַנד אין 1895 יאָר האָט די לאַנדירטשאַפט נאָך געשפילט א גאַנץ גרויסע ראָלע : פון 100 מענטשן, ווּאָס האָבן איבערהויפּט וועלכע עס איז באַשעפטיקונג, האָבן זיך 36,2 באַשעפטיקט אין דער לאַנדווירטשאַפט. אין בעלגיען אָבער זיינען פון 100 באַשעפטיקטע פערזאָנען אין 1900 יאָר סך הכל 22,7 געווען פארנומען אין דער לאַנדווירטשאַפט, 44,6 אין דער אינדוסטריע אליין, און די איבעריקע 32,7 זיינען געווען פארגומען אינ'ם האַנדל, אין טראַנספּאָרט, אין די פרייע בארופן, אין פריוואַטן, עפנטלאַכן און רעגירונגס־דינסט.

בשעת ביי די דייטשן אין דייטשלאַנד און אין עסטרייך זיינען אין דער לאַנדווירטשאַפט פארנומען אביסל מער פון א דריטל, זיינען אין בעלגיען וויניקער פון א פערטל באַשעפטיקט אין דער אגראר־פראָדוקציאָן.

בעלגיען איז א שטאַרק אינדוסטריאַליזירט לאַנד, פיל מער ווי עסטרייך און אפילו ווי

דער לימעראטור. אבער, ווידער טאקע, אונז מוז אינטערעסירן ניט נאר די נעכסטע צוקונפט פון דער נאציאנאל־פראגע; ניט נאר מיר ברויכן צו באלויכטן די לאגע אין עסטרייך, וואו דער נאציאנאלער קאמף פלאקערט שוין זייט זעכציק יאר און קאן נאך אלץ ניט קומען צו א בא־פרידיקנדן אויסוועג; אונזער אויפנאבע איז ניט נאר צו דערפארשן, ווי עס זעט אוים דיזעם וויכטיקע פראבלעם דארט, וואו עס איז נאך גאנץ ווייט פון זיין לייזונג; ניין — מיר מוזן נאך זוכן, פילייכט זיי־נען פאראן אזוינע לענדער, וואו דער נאציאנאלער קאמף האט אמאל געברענט, און איצט האט ער זיך איינגעשטילט; מיר מוזן א קוק נעבן, ווי עס זענען אוים די נאציאנאלע פארהעלטנישן אין אזעלכע לענדער.

אזא לאנד עקזיסטירט; דאס איז בעלגיען. מיר האבן אט ערשט געזאגט, דאס אין דער נאציאנאלער הינזיכט איז עסטרייכ'ס קעגנווארט — רוסלאנד'ס נאענטע צוקונפט; מיר קאנען אויך זאגן, דאס אין דער נאציאנאלער הינזיכט, איז בעלגיע'ס קעגנווארט — רוסלאנד'ס ווייטערע צוקונפט. לערנענדיק די באדינגונגען פון עסטרייך, באקומען מיר די מעגלאכקייט, צו שאפן זיך א קלארערן באגריף מכח די אנטוויקלטע פארמען פונ'ם נאציאנאלן קאמף; לערנענדיק די בעלגישע באדינגונגען, הויבן מיר אן צו פארשטיין, צו וואס עס ברענגט דער נאציאנאלער פרידן.

דעריבער נעפינען מיר פאר נוצלאך, צו באקענען די חברים־לעזער מיט דעם דאזיקן קליינעם לאנד, וועלכעם האט אין זיך אזוינע גרוי־סע קרעפטן, מיט'ן קליינעם פאלק. וועלכער גיט אונז אזעלכע גרויסע ביישפילן אין אלע הינזיכטן פונ'ם געזעלשאפטלאכן לעבן*).

אין דער קאפיטאליסטישער הינזיכט איז בעלגיען (אויסער ענגלאנד) דאס אנטוויקלטסטע לאנד אין איראפא.

דאס קאנען מיר זען פון די פאלגנדע ציפערן: די מיטלע געדיכטקייט פון דער באפעלקערונג איז געווען אין 1890 יאר (וועז אין פיל לענדער זיינען געווען גלייכצייטיק פולע

*) מיר ברויגען די נאכפאלגנדיקע ציפערן בנוגע בעלגיען פון דער אפיציעלער בעלגישער סטאטיסטיק, וועלכע איז דערשינען אויפ'ן גרונט פון דער פאלקסצוילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאר, אין צוויי גרויסע בענדער. די ציפערן, וועלכע אנבאלאנגען דיוטשלאנד, זיינען גענומען געווארן פון דער דיוטשלענדישער סטאטיסטיק פון 1895 יאר, בנוגע וועלכע מיר האבן אוים־גענוצט אנדערע קאמפוליאטיוון ווערק, און די עסטרייכישע ציפערן נעמען מיר פונ'ם זעקס־און־זעכציקסטן באנד פון דער אפיציעלער עסטרייכישער סטאטיס־טיק (אויפ'ן גרונט פון דער פאלקסצוילונג פון 31 דעצעמבער, 1900 יאר). ווייטער, איז זייער וויכטיק אנצוואוויזן אונזערע לעזער, דאס די בעלגישע סטאטיסטיק גיט אן נאר אבסאלוטע ציפערן און וועז־נים־וועז די פראצענטן: די פראצענטן האבן מיר אלזא אליין אויסגערעכנט. אוי־סער דעם, געפינען זיך אין דער אפיציעלער אויסגאבע דרוקפעלער, וועלכע אונז איז אויסגעקומען אויסצובעסערן דורך פארשידענע פאר־גליכונגען, וואס האט אונז אבער אומעטום געלונגען.

אין בעלגיען זיינע אָפּיציעל אנערקענט דריי שפּראַכן — די פראַנצויזישע, די פלעמישע און די דייטשע; דיזע דריי שפּראַכן הייסן אויף דעם אָפּיציעלן רעגירונגס־לשון „די דריי נאַציאָנאַלע שפּראַכן פון בעלגיען"; דאָ דאַרף מען אָבער ניט האָבן קיין טעות און ניט מיינען, דאָס דערמיט אנערקענט די רעגירונג דריי נאַציעס; ניין — זי רעכנט, אַז אין בעלגיען איז אַיין נאַציע, נאָר די אַיין נאַציע רעדט אויף דרייַ שפּראַכן; אַזוי ווי די דייטשן זיינען אין אַלע פּראָווינצן נאָר א קלייַנער מיעוט, און די צוויי מערהייטן זיינען די פלעמען מיט די פראַנצויזן, וועלן מיר צעטיילן די 9 פּראָווינצן אויף צוויי קאַטעגאָריעס: 5 פלעמישע פּראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פלעמען (אַנטוואַרפּן, בראַבאַנט, מערב־פלאַנדריען, מזרח־פלאַנדריען און לימבורג), און 4 פראַנצויזישע פּראָווינצן, וואו די מערהייט באַשטייט פון פראַנצויזישע שפּרעכנדע (ענא, לִיעזש, לוקסעמבורג און נאַמיור). אין די 5 פלעמישע פּראָווינצן זיינען (אין 1900) די נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע 2,790 טויזנט פערזאָנען, און די גאַנצע באַפעלקערונג זיערע איז 4,159 טויזנט, ד. ה. די פלעמען זיינן דאָרט ניט ווייניקער, ווי 67 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג; איננאַנצן וואוינען איז בעלגיען 2,822 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע; ד. ה. אין די איבעריקע 4 פּראָווינצן וואוינען נאָר די איבעריקע 32 טויזנט נאָר־פלעמיש שפּרעכנדע — נאָר און נאָר א קלייַנער מיעוט.

איצט נעמען מיר באַטראַכטן די עקאָנאָמישע לאַגע פון די פלעמישע און פון די פראַנצויזישע פּראָווינצן. אין פלוג קאָן זיך אויסווייזן, דאָס די פלעמישע פּראָווינצן זיינען העכער אַנטוויקלט, ווי די פראַנצויזישע, ווייל די ערשטע זיינען פיל געדיכטער באַפעלקערט: אין די פלעמישע פּראָווינצן קומט אויס 282 פערזאָנען אויף א קוואַדראַט־קילאָמעטער, אין די פראַנצויזישע אָבער נאָר 172; פונדעסטוועגן, ווי מיר האָבן שוין פריער באַמערקט, קאָן די געדיכטקייט פון דער באַפעלקערונג נאָר וויניק דינען אויף צו באַווייזן, צי א געוויסע געגנט איז מער אָדער וויניקער קאַפּיטאַליסטיש אַנטוויקלט. דעריבער וועלן מיר מוזן נעענטער באַטראַכטן די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון גאַנץ בעלגיען און פון די פלעמישע און פראַנצויזישע פּראָווינצן.

זעלבע; אָבער די מיטעלע געדיכטקייט פון בעלגיען איז 240 מענטשן אויף א קוו. קיל., און אין פאַלעסטינע סך הכל 24 מענטשן אויף א קוו. קיל. מען דאַרף אָבער ניט מיינען, אַז אין בעלגיען איז אומעטום די גלייכע געדיכטקייט. אין דער גרעסטער פון די נייַן פּראָווינצן — לוקסעמבורג — וועלכע פאַרנעמט א זעקסט־חלק פון בעלגיען, איז די באַפעלקערונג נאָר שיטער, — סך הכל 50 מענטשן אויף א קוו. קיל.; אין פאַלעסטינע זיינען אָבער פאַראַן ערטער, ווי יפו־ירושלים געביט, וואו די באַפעלקערונג איז פיל געדיכטער, ווי אין ליוק־סעמבורג. אין בעלגיען וואוינען יעצט העכער 7 מיליאָן מענטשן; ד. ה. אַז מיט דער וויטערער אַנטוויקלונג פון פאַלעסטינע וועט זי אויך קענען פאַרנעמען מער פון 7 מיליאָן אייִנוואוינער (יעצט האַלט זי נאָר 700 טויזנט).

דייטשלאנד.

דאָס זעלבע טרעט אַרויס, אויב ניט אין אַזוינע בולטע שטריכן, דאָך אויך אינ'ס פּראָצענט פון די אינדוסטריעלע לוין־ארבעטער.

פון 100 פערזאָנען, וועלכע זיינען באשעפטיקט אין דער אינדוסטריע איז די צאָל לוין־ארבעטער:

אין דייטשלאנד, 1895 יאָר — 75,1 (ד. ה. 3 ארבעטער אויף 1 בעל־הבית אין דורכשניט).

ביי די עסטרייכער דייטשן אין 1900 יאָר — 78,3 (ד. ה. כמעט 4 ארבעטער אויף איין ב"ב).

ביי די עסטרייכער טשעכן אין 1900 יאָר 80,9 (ד. ה. 4 ארבעטער אויף 1 ב"ב).

אין בעלגיען אין 1900 יאָר 82,6 (ד. ה. מער ווי 4 ארבעטער אויף 1 ב"ב אין דורכשניט).

דאָס באווייזט, אז אין בעלגיען איז שטארק אנטוויקלט גראדע די גרויסע אינדוסטריע (ווייל דאָס קומט אויס נאָר אין דורכשניט מער ארבעטער, ווי אין דייטשלאנד), און אז די בעלגישע באפעלקערונג האָט זיך שטארק אונטערגאָרמאָל (לויט'ן קאָפּיטאַליסטישן שטייגער) פראָלעטאַריזירט.

בעלגיען איז אָבער ניט גלייכמעסיק אנטוויקלט אין דער אינדוסטריעלער הינזיכט. בעלגיען איז אדמיניסטראטיוו צוטיילט אויף 9 פּראָווינצן, וועלכע מיר וועלן דאָ צוזאמענשטעלן לויט דער צאָל פון זייער באפעלקערונג:

טאבעלע

פּראָווינץ	צאָל איינוואוינער אין 1866 יאָר	צאָל איינוואוינער אין 1900 יאָר
בראבאנט	813,552	1,263.535
ענאָ	845,438	1,140,954
מזרח־פלאַנדריען	805,835	1,029,971
ליעזש	557,194	826,175
אַנטווערפען	465,607	819,139
מערב־פלאַנדריען	642,217	805,236
נאַמיור	302,778	346.512
לימבורג	195,302	240,796
לוקסעמבורג	199,910	219,210
גאַנץ בעלגיען:	4,827,833	7.074,910*)

*) פאַלעסטינע איז אַקוראַט אַזוי גרויס, ווי בעלגיע; פאַלעסטינע'ס אויבערפלעכע האַלט ביי 29,000 קוואַדראַט־קילאָמעטער, און בעלגיע'ס פלעכע אויך דאָס

טאבעלע IV.

1900 יאָר

פראָווינץ	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער גאַנצער באַפעלקערונג	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער שטאָטישער באַפעלקערונג	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער לענדלעכער באַפעלקערונג	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער באַפעלקערונג פון שטעט מיט מער ווי 10000 איינוואוינער	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער באַפעלקערונג פון שטעט מיט 5000—10000 איינוואוינער	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער באַפעלקערונג פון שטעט מיט 2000—5000 איינוואוינער	דורכשניטלעכע צאָל פון יידן אויף 1000 פון דער באַפעלקערונג פון שטעט מיט ביז 2000 איינוואוינער
די פּלעמישע פראָווינצן:								
אוסטראָפּאָלע . .	356660	141014	115852	80814	189351	226328	823	227
ראַדאָמ . . .	583692	226328	189351	112900	134119	169939	836	193
מזרח־גאַליציע .	386463	169939	134119	109871	171705	209571	788	284
מזרח־פּאָדאָליע .	499112	209571	171705	158616	13471	22215	819	318
ליטע . . .	95566	22215	13471	43456	263843	307431	590	455
די פּראָוויזאָרישע פראָווינצן:								
קנא	528604	307431	263843	80254	181002	208404	859	152
ליטוש . . .	385088	208404	181002	42979	15979	24864	870	111
ליובלינער . .	90447	24864	15979	36637	48268	62485	64	405
נאוויר . . .	145669	62485	48268	31845	505657	624498	774	211
אין אלע 5 פּלעמישע פראָווינצן צוזאַמען	1921493	769067	624498	505657	1133590	1372251	812	283
אין גאַנץ בעלגיע	3071301			697372			826	227
אין אלע 4 פראַנצויזישע פראָווינצן צוזאַמען . .	1149808	603184	509092	191715			84	167

קוקנדיק אויף די לעצטע עמודים, און הויפטזעכלעך אויף די אונטערשטע דריי שורות, זעען מיר, דאָס הגם גאַנץ בעלגיען איז שטארק אינדוסטריאַליזירט און אפילו אין די צוויי קלענסטע און אָפּגעשטאַנענסטע פּראָווינצן, לימבורג און ליוקסעמבורג — איז די אגראר־באפעלקערונג אויך פיל ווייניקער פון א העלפט, דאָך קען מען באמערקן וועזנטלאכע אונטערשיידן צווישן דעם פלעמישן און דעם פראַנצויזישן טייל פון בעלגיען.

אין דעם פלעמישן טייל איז אין דורכשניט דער פּראָצענט פון דער לאַנדווירטשאפטלאכער באפעלקערונג אויף 10 (גענוי — 9,6) נרעסער, ווי אינ׳ם פראַנ־

אין בעלגיען איז (אין 1900 יאר):

טאבעלע II.

די גאנצע באפעלקערונג	7,074,910
די באשעפטיקטע באפעלקערונג (ד. ה. די, וועלכע לעבט פון אייגענע הכנסות*)	3,071,301
די באפעלקערונג, וועלכע איז באשעפטיקט אין אינדוסטריע	1,372,251
פון איר — אינדוסטריעלע לוין־ארבעטער	1,133,590
די באפעלקערונג, וועלכע איז באשעפטיקט אין דער לאנדווירטשאפט	697,372

לאמיר איצט דיזע ציפערן אויסדריקן אין פראצענטן.

טאבעלע III.

אין גאנץ בעלגיען:

דער פראצענט פון די אינדוסטריעל־באשעפטיקטע אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע	44.6
דער פראצענט פון די אינדוסטריעלע לוין־ארבעטער אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע	36.9
דער פראצענט פון די אינדוסטריעלע לוין־ארבעטער אין פארגלייך מיט די אינדוסטריעל־באשעפטיקטע	82.6
דער פראצענט פון די לאנדווירטשאפטל־באשעפטיקטע אין פארגלייך מיט אלע באשעפטיקטע	22.7

די לאנדווירטשאפטלאכע בעלגישע באפעלקערונג, ווי מיר האבן שוין געזאגט, איז זייער קליין, א ביסל מער פון א פינפטל; זי באשטייט פון זעלבסטשטענדיקע פויערים און פון באטראקעם. די צאל פון די זעלבסט־שטענדיקע פויערים (ארייננערעכנט אהער אויך די ארענדאטארס) איז אין גאנץ בעלגיען 449,902, און פון די באטראקעם 247,470, ד. ה. 3 באט־ראקעם קומען אוים אויף 5 זעלבסטשטענדיקע. דערפון איז לייכט צו פארשטיין, דאס די בעלגישע לאנדווירטשאפט טראגט א קלייניעם כאראקטער. דער גרויסער רוב פון די לאנדווירטן זיינען קליינקע פויערימ־לאך — און, ווי ס'איז באוואוסט, זיינען די קליינע פויערים אין מערב־אייראפע אומעטום זייער רעאקציאנער, שרעקלאך אפענשטאנען אין אלע הינזיכטן. אין בעלגיען, ווי אומעטום, שטיצן זיך גראדע די רעאקציאנערע און קלעריקאלע פארטייען הויפטזעכלאך אויף די פויערים. דאס מוזן מיר האבן אין זינען, ווען מיר וועלן אריבערגיין צו פארגלייכן דעם פלעמישן טייל פון בעלגיען מיט'ן פראנצויזישן.

*) צו דער גיט־באשעפטיקטער באפעלקערונג ווערן אין בעלגיען צוגערעכנט: קינדער און פרויען און אלטע, וועלכע פארדינען זיך ניט אליין, ווי אויך אזוינע, וואס לעבן פון פריוואטער אדער עפנטלאכער צדקה. אלע איבעריקע רעכענען זיך פאר באשעפטיקט.

וואס קומען פאר אין דער אידישער עמיגראציע און אין יענעם לאנד, וואו

טאבעלע V.

די פּלעמישע פּראָווינצן:		די פראנצויזישע פּראָווינצן:	
אַנטוואַרפּן	68		
בראַבאַנט	70	ענג	68
מערב־פלאַנדריען	61	ליעזש	74
מזרח־פלאַנדריען	61	לוקסעמבורג	80
לימבורג	68	נאַמיור	79

פון וועלכער זייט מיר קומען ניט צו צו די ביידע פעלקער, איבער־צייגן מיר זיך ווידער און ווידער, דאָס די פלעמען זיינען מער אָפּגעשטאַנען, און די פראנצויזן מער אַנטוויקלט אין אַלע הינזיכטן. אָבער דער גאַנצער אונטערשייד איז דאָך שוין אין 1900 יאָר געווען ניט אזוי גרויס: ווי ניט ווי, דאָך זיינען ביידע פעלקער די אַנטוויקלטסטע אין גאַנץ אייראָפּע (אויסער ענגלאַנד), דאָך שטייען זיי שוין איצט גאַנץ נאָענט אייַנער צום צווייטן. זיי זיינען כמעט גאַנץ גלייך. דער אונטערשיד צווישן די פלעמען און פראנצויזן איז נאָך א ביסל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן די טשעכן מיט די דייטשן אין עסטרייך, און א גוזמא פיל קלענער, ווי דער אונטערשייד צווישן בעלגיען און דייטשלאַנד אַן ערך.

אויך אין דער צאָל זייערער זיינען ביידע פעלקער כמעט גלייך (אין 1900 יאָר): אזוינע, וואָס רעדן נאָר פלעמיש, איז אין גאַנץ בעלגיען 2,822,005, און אזוינע וואָס רעדן נאָר פראנצויזיש — 2,574,805. די פלעמען זיינען טאַקע א מערהייט, נאָר דאָך איז די פראנצויזישע מינדערהייט כמעט גלייך צו דער מערהייט. בעלגיען באשטייט פון א נאַציאָנאַלער מערהייט און א נאציאָנאַלער מינדערהייט. אָבער די עקאָנאָמיש שטאַרקערע, די קולטורעל־אַנטוויקלטערע און דעריבער אויך די פּאָליטיש־הערשנדע נאציע איז ניט, ווי אומעטום, די מערהייט, נאָר פּאַרקערט די מינדערהייט — די פראנצויזן.

די איצטיקע לאָגע איז אָבער ניט אימער געווען אין בעלגיען. מיט 3—4 הונדערט יאָר צוריק, וען בעלגיען איז געווען פאראייניקט מיט האָלאַנד, האָבן ביידע לענדער צוזאמען געהייסן נידערלאַנדן; דאן איז די הערשנדע נאציע געווען — די האָלענדער, און אזוי ווי די פלעמען רעדן דיזעלבע שפּראַך, ווי די האָלענדער (איצט עקזיסטירט א קליינער אונטערשייד צווישן האָלענדיש און פלעמיש), האָבן די פלעמען אנגעהערט צו דער הערשנדער נאציע, און די איצטיקע פראנצויזישע באַפּעלקערונג פון בעלגיען, וועלכע רופט זיך אַן וואָלאָנען, איז דאן געווען אונטערדריקט. אין יענע צייטן איז גראָדע די פלעמישע אינדוסטריע געווען די העכסטע און בעריטסטע ארט דער גאנצער

צויזישן טיל; פארקערט, דער פראצענט פון דער אינדוסטריעלער באפעלקערונג איז אינ׳ם פלעמישן טיל אויף 12.4 קלענער, ווי אינ׳ם פראנצויזישן טיל, ד. ה. דער פראנצויזישער טיל איז מער אינדוסטריאליזירט, ווי דער פלעמישער; דאס פלעמישע פאלק איז א גוזמא מער באשעפטיקט אין דער לאנדווירטשאפט, ווי דאס פראנצויזישע. אין אייניקע פראווינצן איז דער אונטערשייד נאך קלערער. נעמען מיר די פלעמישע פראווינצן מערב און מזרח־פלאנדריען מיט 28.4 פראצענט און 31.8 פראצענט אגראר־באפעלקערונג, און די פראנצויזישע פראווינצן ענט און ליעזש מיט זייערע 15.2 און 11.1 פראצענט. ד. ה. אין די גרעסטע פלעמישע פראווינצן, אינ׳ם עכטן צענטער פון דער פלעמישער באפעלקערונג, באשעפטיקט זיך נאך כמעט א דריטל מיט לאנדווירטשאפט; פארקערט, אין די גרעסטע פראנצויזישע פראווינצן, אינ׳ם צענטער פון דער פראנצויזישער באפעלקערונג, זיינען די לאנד־ווירטן פיל ווייניקער פון א זעקסטל־חלק*). — דאסזעלבע קענען מיר באמערקן בנוגע די פראצענטן פון די לוין־ארבעטער, ד. ה. בנוגע דער אינדוסטריעלער פראלעטאריזירונג: אינערהאלב דער אינדוסטריע אליין איז דער פראצענט פון דער פלעמישער פראלעטאריזירונג אויף 3.2 נידעריקער, ווי די פראנצויזישע פראלעטאריזירונג, און אין פארגלייך מיט דער נאנ־צער באפעלקערונג דריקט זיך אויס די פלעמישע אינ־דוסטריעלע פראלעטאריזירונג אין 32.5 פראצענט, און די פראנצויזישע — אין 44.2 פראצענט, ד. ה. ביי די פראנצויזן איז דער באטרעפנדער פראצענט אויף 12 נרעסער. ביי די פראנצויזן איז דער אינדוסטריעלער פראלעטאריאט שוין כמעט א העלפט פונ׳ם גאנצן פאלק, ביי די פלעמען אבער נאך ניט דריטל.

לאמיר נאך זהן דעם פראצענט פון די יודעי־ספר אין בעלגיען, פון די. וועלכע קענען לעזן און שרייבן: אין 1900 יאר איז געווען דער פראצענט גראמאטנע:

---

*) מען קען אונז אויינוועגדן, דאס א פראנצויזישע פראווינץ — ליוקסעמ־בורג — האט א שטארקע לאנדווירטשאפט. אבער פון דער טאבעלע 1 קאן דער לעזער באלד אויסזען, דאס לויט איר באפעלקערונג איז ליוקסעמבורג די קלענסטע פראווינץ פון גאנץ בעלגיען, און דערפאר קען זי גאר ניט באווייזן: זי איז אין 5 מאל קלענער פון ענא, מזרח־פלאנדריען אדער בראבאנט, און 15 מאל קלענער פון זיי אלע דריי צוזאמען.

דישן יאָר און אַראָפגעוואָרפן אים פון זיך. זייט 1830 יאָר איז בעלגיען א זעלבסטשטענדיקע מלוכה.

אין דער דאָזיקער נאַציאָנאַלער רעוואָלוציע האָט די וואָלאָנישע בורזשואָזיע געהאָט די אויבערהאַנט, און די פלעמען זיינען געווען פול־שטענדיק אונטער דער וואָלאָנישער הענעמאָניע. אויף אזא אופן האָט די וואָלאָנישע בורזשואָזיע פאַרשטאַרקט איר פריער ערוואָרבענעם עקאָנאָמישן און קולטורעלן איינפלוס דורך דער פּאָליטישער הערשאַפט. די פאַנצויזישע שפּראַך איז געווארן די רעגירונגס־שפּראַך, זי האָט באַהערשט די שולן, די ליטעראַטור, דאָס נעריכט, דאָס נאַנצע עפנטלאַכע לעבן. דאָס רוב באַאַמטע זיינען געווען פון וואָלאָנען. און ווען א פלעמער האָט שוין אפילו יא געקאָנט דערגרייכן צו אן אַדמיניסטראַטיווער שטעלע, האָט ער אויך געמוזט קענען פראַנצויזיש.

לאַנג האָט דאָס אבער ניט געקאָנט דויערן. דאָן זיינען די הערשנדע וואָלאָנען געווען נאָך א פיל קלענערע מינדערהייט, ווי איצט. אין 1900 יאָר זיינען די פלעמען געווען מיט 3½ פראָצענט מער, ווי די פראַנצויזן, אין 1866 יאָר (דעם ערשטן יאָר, וועו די בעלגישע סטאַטיסטיק האָט אָנ־געהויבן צייַלן די שפּראַכן) זיינען די פלעמען געווען נאָך מיט 7½ פּראָצענט מער פּאָר די פראַנצויזן, און אין 1830 יאָר איז דער אונטערשייד אין צאָל געווען, אן שום ספק, נאָר נרעסער און נאָך מער לטובה פון דער פלעמישער מערהייט. וואָס מער די פלעמען האָבן זיך אינדוסטריעל אָנט־וויקלט, אַלץ שווערער איז זיי אויסנעקומען איבערצוטראָגן די פראַנצויזישע הערשאפט. עס האָט זיך פאַנאַנדערגעפלאָקערט א שטאַרקע נאַציאָנאַלע קאָנקורענץ צווישן די פלעמען מיט די פראַנצויזן, די פלעמישע בורזשואָזיע האָט אָנגעהויבן שטרעבן צו פאַרכאַפּן אונטער איר אייגפלוס דעם פלעמישן מאַרק, ארויסצושלעפּן די פלעמישע מאַסע פאַרברויכער און קויפער פון אונטער דער וואָלאָנישער בורזשואָזיע — עס האָט זיך אָנגעהויבן א שטאַר־קער קאַמף איבער דער ש פ ר א ך. די פלעמען האָבן נעפאָדערט, זייער שפּראַך זאָל אנערקענט ווערן פון דער רעגירונג און זי זאָל זיין גלייך־בארעכטיקט מיט דער פראַנצויזישער. עס איז נעקומען, נאָך א שטאַרקן ווידערשטאַנד, דערצו, דאָס די פראַנצויזן האָבן נעמוזט נאָכגעבן, און איז 1873 און 1878 יאָר האָבן די פלעמען אויסגעקעמפט א נאַנצע רייע גינסטיקע נעזעצן. זייער שפּראַך איז איצט אנערקענט נעוואָרן פאַר גלייכבארעכטיקט: די באַאַמטע און ריכטער מוזן א ו מ ע ט ו ם קענען פלעמיש און פראַנ־צויזיש, יעדער בירגער מעג רייַדן אין אַלע רעגירונגס־אַנשטאַלטן אויף בייַדע שפּראַכן (זאָגאָר נאָך אויף דייטש), אַלע נעזעצן, פאַראָרדנונגען און ד. גל. ווערען פאַרעפענטליכט אין בייַדע שפּראַכן, און די פלעמען האָבן אייגענע פאַלקס־שולן, וואו די למודים ווערן נעפירט אין פלעמיש. — איצט זיינען נאָך נעבליבן אייניקע קלענערע שטרייט־פונקטן, נאָר אין זיי איז שוין די בורזשואָזיע ניט באַזונדערס שטאַרק פאַראינטערעסירט, און מען קען זאָגן, דאָס דער נאַציאָנאַלער נערודער האָט זיך שוין איינגעשטילט

ו ו ע ל ט: וועו די ענגלענדער האבן געוואלט אריינפירן ביי זיך די טעקסטיל־אינדוסטריע, האבן זיי געמוזט אנקומען צו די פ ל ע מ י ש ע מייסטערס, וועלכע האבן אויסגעלערנט די ענגלענדער, ווי אזוי מען דארף פירן דיזע אינדוסטריע. דאמאלס זיינען די פ ל ע מ י ש ע מאלער, רעמבראנדט, וואן־דייק און אנדערע גרויסע מיט גרעסטע אין דער וועלט, און דאס וואלאנישע פאלק האט גאר קיינעם ניט אינטערעסירט; דאס איז געווען א שוואכס, א שטילס, און האלב־ווילדעס פויערים־פאלק. פון דער צייט אבער, וועו דער וועלט־האנדל פון די נידערלאנדען איז געפאלן, וועו די נידערלענדישע האפנס אמסטערדאם, ראטערדאם, אנטווערפן האבן גע־מוזט אפגעבן די אויבערהאנט צו די ענגלישע האפנס, איז די פלעמישע אינדוסטריע געפאלן צוזאמען מיט דער האלענדישער, און אפילו נאך שנעלער, ווי די האלענדישע, און די וואלאנישע קולטור האט אנגעפאנגען אלץ מער זיך צו הויבן אין דער הויך צוזאמען מיט דער אנטוויקלונג פון פראנקרייך, וועלכע האט שטענדיק געהאט א שטארקע ווירקונג אויף די וואלאנען. אינ'ם משך פון 18טן יאו־הונדערט האבן זיך די פלעמען אלץ שטארקער אפגעגרענעצט עקאנאמיש פון די האלענדער, און אלץ מער אונטערגעפאלן אונטער'ן איינפלוס פון די וואלאנען.

די וואלאנישע אנטוויקלונג איז געווען א פועל־יוצא פון דער פראנ־צויזישער, ווייל די וואלאנישע שפראך איז זייער נאענט צו דער פראנ־צויזישער: דער אונטערשייד איז פיל קלענער, ווי למשל, צווישן רוסיש און אוקראיניש; דער אונטערשייד פון וואלאניש און פראנצויזיש איז דערזעלבער, אן ערך, ווי צווישן דעם ליטווישן און פוילישן אידיש. די יונגע וואלאנישע בורזשואזיע, די הענדלער. די אינדוסטריעלע אונטער־נעמער, די אינטעליגענץ האבן באקומען זייער עקאנאמישע שטיצע, ווי אויך זייער גייסטיקע חיונה פון פראנקרייך, און דעריבער האבן זיי פאר־ווארפן זייער אייגענע, די וואלאנישע שפראך, און איבערגענומען די פראנ־צויזישע. דיזעלבע שפראך האבן זיי פארשפרייט איבער גאנץ בעלגיען, ווייל זיי זיינען געווארן די הענדלער, די אונטערנעמער, די אינטעליגענטן אויך אין די פלעמישע פראווינצן, און זיי האבן פארכאפט אלע וויכטיקסטע עקאנאמישע פאזיציעס צווישן דע. פלעמען. אזוי האבן זיך די פלעמען עקאנאמיש אפגעטיילט פון די האלענדער. דערצו האט נאך מיטגעהאלפן דער אומשטאנד, וואס ביידע בעלגישע פעלקער — די פלעמען און די וואלאנען, זיינען געבליבן קאטוילישע לויט זייער גלויבן, בשעת די האלענדער האבן זיך שוין לאנג אפגעגעבן דער רעליגיעזער רעפארמאציע. אבער דיזער אידעאלאגישער מאמענט איז געווען ניט מער ווי א צוגאב צום עקאנאמישן: וואס מער בעלגיען האט זיך אינדוסטריאליזירט, און האלאנד האט אלץ שנעלער פארלארן איר אמאליקע הענדלערישע און קאלאניאל־טארישע מאכט, אלץ שווערער איז ועפאלן דער האלענדישער דרוק אויף ביידע פעלקער פון בעלגיען — כיו זיי זיינען אין 1830 יאר, גלייכצייטיק מיט דער פראנצויזישער יולי־רעוואלוציע. אויפגעשטאנען געגן דעם האלענ־

דאָס איז דער טבע פון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפט לויגט, די נאַציעס זאָלן זיך פארמישן, אַדער, אויב עס וועט זיך ארויסווייזן, דאָס די גלייכבערעכטיקונג איז די וחותר, כדי די צונויפגעמישטע פעלקער זאָלן קומען נאָר צו אַן אַנדער פּועל־יוצא, אַיידער מען שטעלט זיך פאָר בכלל, דאָן איז די פראַגע ניט אַזוי אַינפאַך, דאָן מוזן מיר פּלייכט קומען נאָר צו אַנדערע פאַלגן.

לאָמיר אַלזאָ זען, ווי אַזוי האָבן זיך אַנטוויקלט די פאַקטישע שפראַכן־פארהעלטנישן אין בעלגיען פאָר דער לעצטער צייט. די בעלגישע סטאַטיסטיק האָט ערשט פון 1866 יאָר אָנגעהויבן באַרעכענען די שפראַכן, און דעריבער וועלן מיר פאַרגלייכן די ציפערן פון 1866 יאָר מיט די ציפערן פון 1900 יאָר. אַזוי ווי אין די פראָווינצן לוקסעמבורג און נאַמיור זיינען נאָר וויניק פּלעמען, וויניקער פון 1 פראָצענט (אין לוקסעמבורג קומט אויף 1 פּלעמער אויף 330 איינוואוינער, און אין נאַמיור — 1 פּלעמער אויף 167 איינוואוינער), וועלן מיר דיזע בויידע פראָווינצן ניט אַנגעבן אין דער וויטערדיקע טאַבעלן.*)

אין 1866 יאָר האָט זיך די בעלגישע באַפעלקערונג געטיילט לויט די שפראַכן אויפֿן פאָלגענדן אופן. (די צאָלן וועלכע זיינען וויניקער פון 1000, האָבן מיר אַרויסגעוואַרפן):

ס'פארשטייט זיך, דאָס די לעצטע קאַטעגאָריע — וועלכע קענען ריידן אי פראַנצויזיש, אי דייטש, אי פלעמיש, געהערן שוין דאָס רוב צו די הויכגעבילדעטע, וועלכע האָבן ספעציעל בעלערנט די שפראַכן, — און דאָס האָט וויניק שייכות צו דער נאַציאָנאַל־פראַגע. דאָך וועלן מיר נאָך דאַרפן האָבן אויך די דאָזיקע קאַטעגאָריע.

מיר גייען אַריבער צום 1900 יאָר.

אַזוי ווי אין 1900 יאָר האָט די בעלגישע סטאַטיסטיק נאָך אויסגערעכנט די צאָלן בנוגע דעם ערוואַקסענעם טייל פון דער באַפעלקערונג, אינ'ם עלטער פון 15 יאָר און העכער, האָט זי באַקומען העכסט אינטערעסאַנטע מאַטעריאָלן, אָן וועלכע עס וואָלט זיין נאָר שווער צו פאַנאַנדערקלייבן זיך אין דער פראַגע. — מיר ברענגען נאָך איין

*) אין 1866 יאָר האָט מען אין בעלגיען צוגערעכנט אפילו די קינדער, וואָס זיינען אַלט ווייניקער פון 2 יאָר (און אויך די שטומע) צו דער שפראַך פון זייערע עלטערן אַדער פאַרמונדן (אַפיעקונעס). אין 1900 יאָר האָט מען אַזוינע קינדער און שטומע צוגערעכנט צו די, וועלכע רעדן נאָך קיין שפראַך ניט. דעריבער קומט אויס אַ ביסל ניט גענוי די פאַרגלייכונג פון די ציפערן, נאָר דער טעות איז שטענדיק ניט גרעסער פון אַ צוואַנציקסטל חלק פון יעדער איינצלנער ציפער, ווייל אַזוינע קינדער איז אין בעלגיען וויניקער ווי 5 פראָצענט פון דער גאַנצער באַפעלקערונג. — מיר האָבן געפרואוועט נאָר אויסמיידן דעם טעות און אויסרעכענען גענויערע ציפערן; אָבער די בעלגישע סטאַטיסטיק איז דערצו וויניק צוגעפאַסט, און מיר האָבן געמוזט וואַרפן אין מיטן דיזע אומפּרוכטבאַרע און שווערע אַרבעט.

אין בעלגיעז.

דעם קלאָרסטן סימן דערפון קאָן מען זען דערין, וואָס דער אָר־גאניזירטער ארבעטער־קלאַס האָט אין בעלגיען קיין מאָל ניט געוואוסט פון א שטאַרקער נאציאָנאל־פראָגע. די בעלגישע ארבעטער־פּארטיי האָט זיך אָרגאַניזירט אינ'ם משך צייט פון 1879 ביז 1885 יאָר, ד. ה. שוין נאָך דעם, ווי די פלעמען האָבן באקומען דאָס וויכטיקסטע, וואָס זיי האָבן געדארפט.

די פלעמען האָבן געפאָדערט נאציאָנאלע **גלייכבארעכטי־קונג**, אָבער ניט קיין נאציאָנאלע אויטאָנאָמיע. פארוואָס? — ביי אונז, אידן, האָט מען זיך איינגערעדט, דאָס די אויטאָנאָמיע איז דער עיקר: לאָמיר זען, צי דאָס איז אזוי אין בעלגיען. דא עקזיסטירט ניט קיין שפּור פון נאציאָנאלער אויטאָנאָמיע אין דעם זין, דאָס א גאנץ פאלק זאל צונויפשטעלן אן אויטאָנאָמען פארבאנד; אָבער אין בעלגיען איז תמיד געווען בריט אוועקגעשטעלט די **ארטיקע אויטאָנאָמיע**, די טעריטאריאלע, — אזוי בריט, דאָס די ארטיקע זעלבסט־פארוואלטונג האָט שטענדיק געשטעלט פעסטע גרענעצן פאר די צענטראליסטישע טענדענצן פון דער קענינלאָכער רעגירונג. אין די פלעמישע גענטן, וואו די פלעמען זיינען אין א גרויסער מערהייט, זיינען זיי די בעל־בתים איבער דער ארטיקער זעלבסט־פארוואלטונג, און קאָנען אויף אזא אופן אינגאנצן אָדער כמעט אינגאנצן אויטאָנאָם באפרידיקן זייערע נאציאָנאלע באדערפנישן; דאָסזעלבע מיט די וואלאָנען אין די וואלאָנישע געגנטן. וויל ביידע פעלקער זיינען ניט עקסטעריטאריאל, נאָר פארקערט, יעדער פון זיי באזעצט באזונדערע געביטן, דעריבער איז פאר זיי אבסאָלוט ניט נויטיק די **נאציאָנאלע אויטאָנאָמיע**. אויף אזא אופן זעען מיר, דאָס א נאציאָנאלער קאמף צווישן צוויי פעלקער האָט זיך איינגעשטילט א דאנק דער **נאציאָנאלער גלייכבארעכטי־קונג** און בריטער **ארטיקער זעלבסטפארוואלטונג***).

אָבער כדי צו באגרינדן די אבסאָלוטע נויטוועניקייט פון נאציאָנאלער, און ניט טעריטאריאלער אויטאָנאָמיע פאר **אלע** פעלקער, טענה'ט מען, דאָס די נאציעס וועלן מיט'ן גאנג פון דער קאפּיטאליסטישער אנטוויקלונג אומפארמיידלאך אלץ מער צונויפגעמישט, אזוי, אז אויף איין און דער זעלבער טעריטאריע מוזן וואָס ווייטער וואוינען אלץ מער נאציעס צוזאמען. וועז דאָס וואלט זיין ריכטיק בנוגע אלע פעלקער און אין אלע באריגנונגען, וואלט דאָס געווים דינען אלס גענינדער באווייז פאר דער **אבסאָלוטער** נוויטקייט פון נאציאָנאלער, און ניט נאָר טעריטאריאלער אויטאָנאָמיע פאר אלע פעלקער. אויב עס איז אָבער גאָר ניט ריכטיק,

*) צווישן ארטיקער זעלבסט־פארוואלטונג און טעריטאריאלער אויטאָנאָמיע איז דער אונטערשייד ניט אזוי אין אינהאלט ווי אין דער פארשפרייטונג; אויב מיר האָבן צו טאָן מיט א גרויסן געביט מיט מיליאָנען איינוואוינער, רופט מען דאָס טעריטאריאלע אויטאָנאָמיע.

טאבעלע VII.

1900 יאָר.

פראָווינץ	אויסגעוואַקסענע יידן	אויסגעוואַקסענע יידן פון 100	יידן אין שטעט	יידן אין שטעט פון 100	יידן אויף דאָרף	יידן אויף דאָרף פון 100	יידן אין שטעט וואָס קענען לייענען	יידן אין שטעט וואָס קענען לייענען פון 100
אנטווערפען	10035	305150	524030	3008	187340	8306	10011	1818
מזרח־פלאַנדריען	8164	605575	843142	—	116638	—	—	—
מערב־פלאַנדריען	26932	605575	843142	—	123121	—	—	—
לימבורג	8306	187340	524030	—	29306	—	—	—
בראַבאַנט	305150	524030	843142	3675	104041	1798	3581	13024
					116638	—	—	3840
					123121	—	—	2189
					29306	—	—	1316
					336847	10011	1818	16411
לוקוש	683060	15872	9883	46237	27694	—		4162
גנאַ	1033959	15231	—	40828	2259	—	—	—
גאַנץ בעלגיען	2574805	2822005	28314	801587	66497	7238		42889

פון דער טאבעלע 9 זענען מיר, דאָס פאַר די לעצטע 34 יאָר, פון 1866 ביז 1900, איז אין אַלע פלעמישע פראָווינצן אַדער נעוואַקסן די צאָל נאָר פ ר א נ צ ו י ז י ש שפרעכנדע, אַדער זי איז געבליבן די זעלבע. נעוואַקסן איז זי, אגב, ניט שטאַרק. אין אַנטווערפן איז זי נעקאַסן פון 0.9 פּראָצענט ביז 1.2 פּראָצענט ביי אַלעמען און 1.5 פּראָצענט ביי די רערוואַקסענע. אָבער אין די איבעריקע פלעמישע פּראָווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפרעכנדע געבליבן די זעלבע; אין מערב־פלאַנדריען און אין לימבורג איז זי אַפילו אַביסל פארקלענערט געוואָרן. נאָר, פאַרשטייט זיך, פון אַווינע קלייניע פאַרענדערונגען, וועלכע דריקן זיך אויס פאַר 40 יאָר אין צענטע חלקים פון א פּראָצענט, קען מען נאָר ניט אַרויספירן. מיר האבן דאָס פאַלקאָמע רעכט צו זאָגן, דאָס אין די פלעמישע פּראָווינצן איז די צאָל נאָר־פראַנצויזיש־שפרעכנדע געבליבן פאַרהעלטניסמעסיק די זעלבע.

עטוואָס גאַנץ אַנדערעס באַמערקן מיר ביי די פ ל ע מ ע נ. ד י

טאבעלע VI.

פראווינץ		אויטע יוזם פרא־ווינץ	אויטע יוזם שטאט	אויטע יוזם לאנד	אויטע יוזם לאנד אויסער שטעט	אויטע יוזם שטעט	אויטע יוזם שטעט אויסער לאנד	אויטע יוזם שטאט אויסער פראווינץ
בריטיש נארט־אמעריקע	אנטהאריאן	3887	430403	—	28592	—	—	—
	מערח־פלאנדריען	7837	744251	—	51819	—	—	—
	מערב־פלאנדריען	27559	564840	—	48677	—	—	—
	לימבורג	8734	173282	—	12476	—	—	—
	בראבאנט	216098	456175	1933	130722	2084	—	2092
פרעמד־לענדישע קאלאניעס	לוקסעמבורג	499103	21490	10793	16338	7793	—	—
	קאנגא	810260	15476	—	17566	—	—	—
גאנץ בעלגיען		2041784	2406491	35356	308361	20448	1625	4966

טאבעלע אין אבסאלוטע ציפערן און דאן וועלן מיר שוין אריבערגיין צו די פארגלייכונגען. סך־הכל איז געווען אין בעלגיען אין 1900 יאר 4,571,045 דערוואקסענע, עלטער פון 15 יאר; לויט דער שפראך האבן זיך די דערוואקסענע געטיילט אויף פאלגענדן אופן:

*) די כויגטע טאבעלע גיט אן די פראצענטועלע פארהעלטנישן. — מיר חזר'ן איבער, אז דאס גרויסע רוב פראצענטן האבן מיר אליין געמוזט אויסרעכענען, און אויב אפילו די בעלגישע אפיציעלע סטאטיסטיק האט אויס־געריכטט די פראצענטן (נאר פאר ג א נ ץ בעלגיען), זיינען אויך אירע רעכענונגען ניט געווי און אמאל אנטהאלטן זיי אויך גרייזן. דערויבער מוזן מיר געבן דעם לעזער אזוי פיל ציפערן, כדי ער זאל קענען אליין זען, צי מיר האבן ריכטיק באקומען די פראצענטן, וועלכע זיינען נויטיק צו די פארגלייכונגען. — אין דיזער נויגשער טאבעלע שטעלט פאר יעדער אויבצלנער ו ו ע ר ט י ־ ק א ל ע ר עמוד פון ציפערן א נ ג צ א י נ ח י ט, פאר א גאנצן יאר; דערויבער איז די סומע פון יעדן אויבצלנעם ווערטיקאלן עמוד גלייך צו 100 פראצענט.

| | | |

טאבעלע VIII.

1900 יאָר.

פראָווינץ	מענער	פרויען	אויסלענדער	אויסלענדער פון אייראָפּע	אויסלענדער פון אַנדערע וועלטטיילן	אויסלענדער	אויסלענדער פון אייראָפּע	אויסלענדער פון אַנדערע וועלטטיילן
אַנטווערפען	8239	414730	3114	90090	1559	—	2990	11936
מזרח-פלאַנדריען	5915	572413	—	99875	—	—	—	3623
מערב-פלאַנדריען	18242	405115	—	104269	—	—	—	2080
לימבורג	6202	122292	—	26280	—	—	—	1265
בראַבאַנט	230328	338222	2571	274803	8950	1588	—	15219
לוּקס	493049	10881	6700	39787	23674	—	—	3949
נָאַמ	763863	10480	—	34311	2022	—	—	—
גאַנץ בעלגיען	1896003	1874722	18385	673554	57279	6251	30870	

צאָל נאָר-פלעמישׁ-שפּרעכנדע האָט זיך נראָדע אין די פלעמישע פראָווינצן פאַר 36 יאָר שטאַרק פאַר-פלענערט: אין אַנטווערפען איז די דאָזיקע צאָל געפאַלן פון 92.3 פראָצענט ביז 76.8 פראָצענט, — ד. ה. אויף 15½ פראָצענט; אין מזרח-פלאַנדריען איז די צאָל נאָר-פלעמיש-שפּרעכנדע געפאַלן אויף 10½ פראָצענט; אין מערב-פלאַנדריען אויף 13 פראָצענט; אין לימבורג אויף 11 פראָצענט, און אין בראַבאַנט — אויף 17 פראָצענט.

דאָרט וואו כמעט די גאַנצע באַפעלקערונג באַשטייט פון פלעמען, פאַרשווינדט

באַמערקונגען צו טאַבעלע 9.

אין דער צאָל פון די ניט-שפּרעכנדע אויף די דריי שפּראַכן זיינען אין 1866 יאָר אַריין נאָר די שטומע און די אויסלענדער, אין 1900 אָבער אויך די קינדער, וועלכע זיינען נאָך ניט אלט קיין צוויי יאָר.

כדי אויסצורעכענען די פּראָצענטן פאַר גאַנץ בעלגיען, האָבן מיר אַראָפּגעווארפן די ניט-שפּרעכנדע זיינען דאָן געווען אין בעלגיען 350,263; דאָס האָבן מיר געטאָן צוליב דעם, עס זאָל זיין לויכטער צו פאַרגלייכן מיט די פּראָצענטן פון 1866 יאָר.

דערוואַקענע הויזן יענע, וועלכע זיינען עלטער פון 15 יאָר.

אין מזרח־פּלאָנדריען האָבן נערעדט אין 1900 יאָר:

פּלעמיש:		פראַנצויזיש:	
נאָר פלעמיש	81.8%	נאָר־פראַנצויזיש	1.8%
פלעמיש און פראַנצויזיש	" 11.3	פראַנצויזיש און פלעמיש	" 11.3
פלעמיש און דויטש	" 0.0	פראַנצויזיש און דויטש	" 0.0
אַלע דריי שפראַכן	" 0.4	אַלע דריי שפראַכן	" 0.4
ס"ה האָבן נערעדט פלעמיש	93.5%	ס"ה האָבן נערעדט פראַנצ.	12.5%

אין מזרח־פּלאָנדריען האָבן פון 100 דערוואַקסענע נערעדט אין 1900 יאָר:

פּלעמיש:		פראַנצויזיש:	
נאָר־פלעמיש	83.8%	נאָר־פראַנצויזיש	0.9%
פלעמיש און פראַנצויזיש	" 14.6	פראַנצויזיש און פלעמיש	" 14.6
פלעמיש און דויטש	" 0.0	פראַנצויזיש און דויטש	" 0.1
אַלע דריי שפראַכן	" 0.5	אַלע דריי שפראַכן	" 0.5
סך־הכל רעדן פלעמיש	98.9%	סך־הכל רעדן פראַנצויזיש	16.1%

פאָלגאַך וועלן מיר אָנרופן „נאָר־פלעמיש־שפּרעכנדע" יענע, וועלכע רעדן קיין אַנדער שפּראַך ניט, אויסער פלעמיש, און איינפאַך „פלעמיש־שפּרעכנדע" יענע, וועלכע רעדן איבערהויפּט פלעמיש, אומאָפּהענגיק פון דעם, צי זיי רעדן נאָך אַ וועלכע עס איז אַנדער שפּראַך, צי ניט. דערפון איז קלאָר, אַז „פלעמיש־שפּרעכנדע" איז תמיד מער, ווי „נאָר־פלעמיש־שפּרעכנדע", ווייל די לעצטע זיינען נאָר אַ טייל פון די ערשטע. — דאָסזעלבע מכה „פראַנצויזיש־שפּרעכנדע" און „נאָר־פראַנצויזיש־שפּרעכנדע" — ווייל די לעצטע זיינען נאָר אַ טייל פון די ערשטע.

אויף אַזא אופן זעען מיר, דאָס אין מזרח־פּלאָנדריען זיינען אין 1866 יאָר די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע געווען אין 13 מאָל ווייניקער, ווי די פלעמיש־שפּרעכנדע, און אין 34 יאָר אַרום זיינען זיי שוין געווען סך הכל אין 7½ מאָל ווייניקער, ווי די פלעמיש־שפּרעכנדע; אויב מיר נעמען אָבער די דערוואַקסענע, זעען מיר, דאָס צווישן זיי זיינען די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע שוין נאָר אין 6 מאָל ווייניקער, ווי די פלעמיש־שפּרעכנדע.

לויט דעם זעלבן שטייגער, ווי דער לעזער האָט צוזאַמען מיט אונז אויסערעכנט די פאַרהעלטנישן פאַר מזרח־פּלאָנדריען, קאָן ער אויך אויס־רעכענען די פאַרהעלטניסן פאַר די איבעריקע פלעמישע פראָווינצן. דאָן וועט ער זען, דאָס אויב אין אנטוווערפען זיינען די פלעמיש־שפּרעכנדע געווען אין 1866 יאָר אין 14 מאָל מער, ווי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע, זיינען שוין אין 1900 יאָר געווען די פלעמיש־שפּרעכנדע נאָר אין 6 מאָל מער, ווי די פראַנצויזיש־שפּרעכנדע. אין מערב־פּלאָנדריען זיינען די

ערגעץ אט דער פאלק — עם פארשווינדט לאנגזאם, אויף איין פראצענט אין דריי יאר, נאר זיי פארשווינדן דאך. אויב ס'זאל אזוי דויערן נאך א פאר הונדערט יאר, וועט אינגאנצן אומקומען פון דער וועלט די פלעמישע נאציע. דאס גייט אבער נאר די ערשטע צייט אזוי לאנגזאם; וואס ווייטער, לויפט דער פארשווינדונגס־פראצעס אלץ שנעלער, — אין וואס דער לעזער וועט זיך איבערצייגן צום סוף פון דעם ארטיקל.

וואוהין פארשווינדן אבער די פלעמען? לאמיר זען די פערטע האריזאנטאלע שורה פון די פראצענטן, יענע, וועלכע ריידן פלעמיש און פראנצויזיש. זייער צאל איז אומעטום פאר די 34 יאר שטאַרק געשטיגן. אין בראבאנט האט זיך דיזע קאטעגאריע פארדאפלט, אין לימבורג אין ביידע פלאנדריען איז זי געוואָרן 2½ מאל גרעסער, און אין אנטווערפען כמעט דריי מאל גרעסער, ווי זי איז געווען 34 יאר צוריק. אט וואוהין עס פארשווינדן די פלעמען: זיי לערנען זיך אויס ריידן פראנצויזיש.

מיר האבן שוין פריער געזען, אז די פלעמען זיינען אמרהיט אין בעלגיען. לאמיר א קוק טאָן, צי זיי וועלן שטענדיק בלייבן א מערהייט? אפשר זיינען זיי שוין איצט, אין תוך אריין גענומען, ניט קיין מערהייט? כדי דאס צו דערגיין, וועלן מיר אביסל פארענדערן אונזער טאבעלע; מיר וועלן זען, וויפיל פראצענט ריידן איבערהויפט פלעמיש — ד. ה. מיר וועלן נעמען ניט נאר יענע, וועלכע ריידן נאר־פלעמיש; ניין, מיר וועלן צו זיי צוגעבן יענע, וועלכע ריידן, חוץ פלעמיש, אויך אן אנדער שפראך. דאס זעלבע וועלן מיר טאָן מיט די פראנצויזן: צו יענע, וועלכע ריידן נאר־פראנצויזיש. וועלן מיר צוגעבן יענע, וועלכע ריידן, חוץ פראנצויזיש, אויך אן אנדער שפראך.

פרואוון מיר דאס טאָן בנוגע צו מזרח־פלאנדריען; דער לעזער קאן דאס מאכן גאנץ לייכט, אראפשרייבנדיק פון דער 11טער טאבעלע די אנטשפרעכנדע ציפערן און דערנאך צונויפלייגנדיק זיי.

אין מזרח־פלאנדריען האבן נעזעדט אין 1866 יאר:

פלעמיש:		פראנצויזיש:	
נאר־פלעמיש	92.3%	נאר פראַנצויזיש	0.9%
פלעמיש און פראַנצויזיש	" 6.4	פראַנצויזיש און פלעמיש	" 6.4
פלעמיש און דויטש	" 0.0	פראַנצויזיש, און דויטש	" 0.0
אַלע דריי שפראַכן	" 0.1	אַלע דריי שפראַכן	" 0.1
סך הכל פלעמיש	98.8%	סך הכל פראַנצויזיש	7.4%

ד ע אין נאָנץ בעלגיען פאר עטלאכע יאָר: *)

פון 100 איינוואוינער אין בעלגיען האָבן געהערט נאָר־פלעמיש:

אין 1866 יאָר	49.8	פראָצענט
אין 1880 "	47.5	"
אין 1890 "	45.2	"
אין 1900 "	41.8	"

דאָס הייסט: פון 1866 יאָר ביז 1880 יאָר, אין א משך פון 14 יאָר, זיינען פון די פלעמען אָפּגעפאלן (פאַרהעלטניסמעסיק) 2.3 פראָצענט; פון 1880 ביז 1890 יאָר — אין א משך פון 10 יאָר, אויך 2.3 פראָצענט (די זעלבע צאָל, ווי פריער אין א משך פון 14 יאָר); און אינ'ם משך פון 10 יאָר פון 1890 ביז 1900 יאָר זיינען שוין אָפּגעפאלן פון די פלעמען (פאַרהעלטניסמעסיק) נאָנצע 3.4 פראָצענט. יעדע וווייטערדיקע 10 יאָר פאלט אָפּ אלץ מער, און דערביבער האָבן מיר פריער געזאָגט, דאָס די אסימילירונג פון די פלעמער וועט זיך אנטוויקלען פיל שנעלער, ווי עס קאָן זיך אויסווייזן אין פלוג.**)

די פלעמישע מ ע ר ה ע י ט אסימילירט זיך מ י ט דער וואלאָנישער מ י נ ד ע ר ה ע י ט, און גראדע דאָרט, וואו די פלעמען שטעלן פאָר גאָר א גרויסע מערהייט, אין די פלעמישע פראָווינצן. אויב דער לעזער וועט זיך געבן א טרחה אויסצורעכענען די פראָצענטן פאר די וואלאָנישע פראָווינצן לויט די אבסאָלוטע ציפערן, וואָס מיר האָבן פריער אָנגענעבן (אין די טאבעלן 6—8), וועט ער זיך קענען לייכט איבערצייגן, דאָס אין די וואלאָנישע פראָווינצן זיינען די פראַנצויזישׂ־שפרעכנדע א גרויסע מ ע ר ה ע י ט, זיי זיינען געווען א מערהייט און בלייבן די זעלבע מערהייט, ווי פריער. עמיץ קאָן מיינען, דאָס די פלעמען לערנען זיך אויס רעכט פראַנצויזיש ניט דערפאר, ווייל זיי אסימילירן זיך, נאָר דערפאר, ווייל פראַנצויזיש איז איבערהויפט א קולטורעלע וועלט־שפראָך, וועלכע מען לערנט ניט נאָר אין בעלגיען, נאָר זאָגאָר אויך אין רוסלאַנד אדער אין יאפאן. ער דארף אבער ניט פארגעסן, דאָס די פראָצענטן וועלכע מיר האָבן געבראכט, באַווייזן. אז די פלעמישע פ א ל ק ס־מ א ס ן הויבן אָן צו רעכט פראַנצויזיש.

---

*) די וווייטערדיקע ציפערן נעמען מיר גלייך פון דער אָפּיציעלער סטאַטיסטיק. מיר האָבן לכתחילה געזען צו באַשטעטיקן די ריכטיקייט פון די דאָזיקע ציפערן.

**) יעדער פראָצעס, וועלכער האָט נאָר א צוקונפט, גייט אזוי — פון אַנפאַנג לאַנגזאָם, און דאָן אלץ שנעלער און שנעלער. דאָס זעלבע וועט זיין, צום בוישפּיל מיט דער אידישער אַייניוואַנדערונג נאָך פאַלעסטינע: פריער איז זי, אין די 80־ער און 90־ער יאָרן געפאַנגען לאַנגזאָם, אין 1905־1906 פיל שנעלער, דאָן זיך אויף א ווילע אָפּגעשטעלט, און איצט הויבט זיך ווידער אָן נאָך א שטאַרקערע אידן־אַייניוואַנדערונג אין פאַלעסטינע.

פּלעמיש־שפּרעכנדע געווען אין 1866 יאָר נאָך אין 9 מאָל, אין 1900 יאָר שוין נאָר אין 5 מאָל, און ביי די דערוואַקסענע שוין נאָר אין 4 מאָל צאָל־ רייכער, ווי די פּראַנצויזיש־שפּרעכנדע; און דאָס זעלבע אויך אין לימ־ בורג און אין בראַבאַנט. זעען מיר, אַלזאָ, דאָס ביי די דערוואַקסענע פּלעמער גייט דער פּארשווינדונגס־פּראָצעס נאָך שנעלער, ווי ביי דער גאַנצער באַפעלקערונג.

און דאָס איז ניט שווער צו באַגרייפן: קינדווייז זיצט א קלוינער פּלעמער ביי זיך אין דער היים, און רעדט נאָך פּלעמיש; ווען ער הויבט זיך אָבער אָן צו לערנען, פּארשטייען אַלײן זיינע עלטערן, אז מען דארף אים אויך לערנען יענע שפּראַך, וועלכע איז די שפּראַך פון דעם קול־ טורעלסטן און אנטוויקלטסטן עלעמענט אין דעם לאַנד — די שפּראַך פון די וואַלאָנען, און מיר זעען, אז די דערוואַקסענע פּלעמער פּארלירן נאָך שנעלער זייער שפּראַך, אַדער זיי ערלערנען נאָך מער די פּראַנצויזישע שפּראַך.

די פּלעמער אסימילירן זיך מיט די פּראַנצויזן, און די דערוואַקסענע פּלעמער אסימילירן זיך נאָך מער, ווי די קינדער.

איצט וועלן מיר זיך וועגדן צו גאַנץ בעלגיען, און דורכמאַכן מיט אירע פּראָצענטן די זעלבע פּראָצעדור, וואָס מיר האָבן דורכגעמאַכט, אלס ביישפּיל, מיט מזרח־פלאַנדריען. אין גאַנץ בעלגיען זיינען געווען אין 1866 יאָר 49.2 פּראָצענט פּראַנצויזיש־שפּרעכנדע און 55.3 פּראָצענט פּלעמיש־שפּרעכנדע; צום 1900 יאָר האָט זיך שוין די צאָל פון די פּראַנצויזיש־שפּרעכנדע כּארגרעסערט ביז 51.7 פּראָצענט, און די צאָל פון די פּלעמיש־שפּרעכנדע האָט זיך פּארקלע־ נערט ביז 54.4 פּראָצענט; דאָך בלייבט די פּלעמישע באַפעלקערונג אמערהיט.

איצט נעמען מיר די דערוואַקסענע באַפעלקערונג. צווישן די דער־ וואַקסענע זיינען די פּראַנצויזיש־שפּרעכנדע אין 1900 יאָר געווען 58.4 פּראָצענט, און די פּלעמיש־שפּרעכנדע זיינען שוין געווען סך־הכל 56.7 פּראָצענט, ד. ה. שוין אויף 1.7 פּראָצענט וויניקער, ווי די פּראַנצויזיש־ שפּרעכנדע.

ד. ה. אין דער גאַנצער באַפעלקערונג, אריינגערעכנט אהער אויך די קינדער, שאפן נאָך די פּלעמיש־שפּרעכנדע א מערהייט; אבער צוויישן דער דערוואַקסענער באַפעלקערונג זיינען זיי שוין געוואָרן אמינדערהיט.

דאָס באַווייזט אם בולט׳סטן, ווי וויט עס איז פּארגאַנגען דער פּראָצעס פון דער אסימילאַציע. און וואָס וויטער גייט ער אלץ שנע־ לער. אזוי, נעמען מיר די צאָלן־פּלעמיש־שפּרעכנ־

מער לאַנדווירטשאפטלאכע נאציאָנאלע מערהייט א ס י מ י ל י ר ן מיט א מער אנטוויקלטער, מער אינדוסטריאליזירטער נאציאָנאלער מינדערהייט: די אראבער וועלן זיך אסימילירן מיט די אידן. דערפון איז קלאר, דאָס א ו י ב אומעטום הערשן די זעלבע אַנטוויקלונגס־נעזעצן, ווי אין בעלגיען, איז פאר אונז, טעריטאריאליסטן, נאָר ניט נויטיק, אידן זאָלן אין פאלעס־טינע באלד פון אָנפאַנג שאפן א מערהייט: זיי דארפן דאָרט פארנעמען די וויכטיקסטע עקאָנאָמישע פאזיציעס, און אויב די אידן וועלן אפילו ניט זיין קיין מערהייט אין פאלעסטינע, אויב זיי וועלן אפילו ניט אריבער־גיין גליך און איינפאך צו דער לאַנדווירטשאפט, באדייטעט עס דאָך ניט קיין סכנה פאר דער אידישער באפעלקערונג אין פאלעסטינע, — ביי איין באדינגונג: אידן זאָלן ניט פארבליבן אויך אין פאלעסטינע ביי זייער געוויינלאכער לופט־ווירטשאפט.

דאָס איז אלץ געדעדט אויף דעם פאל. א ו י ב אומעטום הערשן דיזעלבע אַנטוויקלונגס־טענדענצן, ווי אין בעלגיען. אָבער אין דער דאָזיקער פראגע איז שוין דאָ ניט קיין אָרט אריינצוגיין. צו דער פראגע וועלן מיר זיך אומקערן אן אנדערש מאל.

וועז די פּלעמישע נאציאָנאַליסטן האָבן געקעמפט פֿאַר די רעכט פֿון דער פּלעמישער שפּראַך, האָבן זיי געהאַפּט, דאָס די גלייכבאַרעכטיקונג וועט בדערנגען צו דער נאציאָנאלער אויפלעבונג, צו דעם, אז די נאציאָנאַלע קולטור זאָל זיך פֿארשטאַרקן ביי די פּלעמען. עס האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזן, דאָס אַן אָפּגעשטאַנענערעם פּאָלק קאָן פֿארהיטן זיין קולטור נאָר כּל זמן עס איז אונטערדריקט, אז אויב עס באַקומט אמת'ע גלייכבאַרעכטיקונג הויבט עס אָן זיך צו אַסימילירן מיט דער אַנטוויקלטערער באַפעלקערונג.

מיר רעזיומירן אונזערע באַטראַכטונגען. אין בעלגיען האָבן זיך אַרויסגעוויזן פֿאַלגענדע נאציאָנאַלע באציאונגען:

1) די נאציאָנאַלע גלייכבאַרעכטיקונג האָט ניט נאָר ניט פֿאַרפעסטיקט די שוואַכערע נאציע אין איר אָפּגעזונדערטקייט, נאָר פֿארקערט, זי האָט געבראַכט צום פֿארשווינדן פון דער נאציע, צו דעם, זי זאָל זיך אַסימילירן מיט דעם שטאַרקערן פּאָלק.

2) די פֿארמישונג פון די נאציעס האָט געפירט מיט'ן נאַנג פון דער קאָפּיטאַליסטישער אַנטוויקלונג ניט צו נאציאָנאַלער באַזונדערהייט און אויטאָנאָמיע, נאָר דורך גלייכבאַרעכטיקונג צו דער אַסימילאַציע.

3) דאָס איז מעגלאַך נאָר דערפֿאַר, ווייל צווישן בויידע פעלקער איז ניטא קיין שטאַרקער עקאָנאָמישער אונטערשייד, ווייל בויידע פעלקער האָבן זיך עקאָנאָמיש נאָרמאַל אַנטוויקלט; ביי אַן אומנארמאַלער נאציע וואָלט אַזא אַסימילאַציע געווען אוממעגלאַך.

4) וועז אין אַיין לאַנד טרעפֿן זיך אַן אָפּגעשטאַנענערע, מער לאַנדווירטשאַפטלאַכע נאציע מיט א מער פֿארטגעשריטענער, מער אינדוסטריאַליזירטער, הויבט זיך אַן א קאָמף, וועלכער ברענגט דערנאָך צו גלייכבאַרעכטיקונג און דורך דעם צו נאציאָנאַלער אסימילאציע.

דאָסזעלבע, קאָנען מיר האָפֿן, וועט פֿארקומען מיט דער צייט אויך אין עסטרייך, אין רוסלאַנד, אין טערקיי בכלל און אין פּאַלעסטינע בפרט.

וואָס אנבאַלאַנגט אונזער פֿראָגראָם, וועלכע אונז קלאָר, דאָס ניט אַלע מאָל איז נאציאָנאַלע אויטאָנאָמע דער עיקר; דאָס בריטע אַרטיקע זעלבסטפֿארוואַלטונג צוואַמען מיט נאציאָנאַלער גלייכבאַרעכטיקונג זיינען געוונג, צו באפרידיקן די נאציאָנאַלע באַשטרעבונגען פון אַן אונטערדריקטן פּאָלק, אויב דער דאָזיקער פּאָלק איז נאָר אָפּגעשטאַנען אין זיין עקאָנאָמישער סטרוקטור, אָבער ער ליידט ניט פון קיין ספּעציפּישע אַנאָמאַליען אין דער הינזיכט. דאָס איז וויכטיק צו האָבן אין זינען, אומעטום, סיי וועז מיר ריידן וועגן דער נאציאָנאַלער פֿראָגע אין רוסלאַנד, סיי וועז מיר ריידן וועגן דער נאציאָנאַלער פֿראָגע אין עסטרייך, צי אין טערקיי.

ספּעציעל אָבער מכח אונזערע אויפֿנאָבן אין פּאַלעסטינע, קומען מיר צו דער איבערצייגונג. דאָס איבעראַל וועלן זיך אַנטוויקלען די נאציאָנאַלע פֿארהעלטנישן אַזוי ווי אין בעלגיען, מוז דאָסזעלבע אויך פֿאַרקומען אין פּאַלעסטינע, ד. ה. דאָרט יועט זיך אויך א מעהר אָפּגעשטאַנענע,

מעגלאך, איבערהויפט פאַדערט עס אומגעהויערע קאַפּיטאַלן און אויס־
געצייכנטע מענטשלאַכע קרעפטן, וואָס פעלן אויך ביי אַנדערע זעלבסט־
שטענדיקע מעכטיקע אומות און בפרט נאָך ביי אידן. נאַטירלאַך פאַדערט
יענער מין רעגולירונג וועז מען זוכט נאָר ברריינגען א ו מ מ י ט ל ב א ר ע
ה י ל ף ד י ע מ י ג ר א נ ט ן . פיל וויניקער קרעפטען, גייסטיקע
און מאטעריעלע, איידער קאַלאָניזאַציע, וואַרים קאַלאָניזירן הייסט ביי אזא
שטאַטישן פאַלק ווי אידן, ניט נאר אָפּקירעוועז די אידישע עמיגראַנטן אין
אַנדערע לענדער, נאָר אויך אָפּוועגדז זיי צו גאָר אַנדערע נייע אומגעווויינט־
לאַכע באשעפטיקונגען און פרנסות. קאַלאָניזירן הייסט געבן די מענלאַכ־
קייט א גרויסן טייל פון דעם אידישן פאַלק אריבערגיין צו לאַנדווירט־
שאפט און באזעצן זיך געדיכט אויף א באזונדערער טעריטאָריע. ס׳איז
לייכט פאַרשטענדלאַך, אז אזא אויפּאַבע, ריכטיקער געזאגט אזא איבער־
קערעניש — איז די יסודות פון אידישען לעבען, פאַדערט א לאַנגע צייט,
גאַנצע דורות מוזן ארבעטן אויף דעם, ביז די קאַלאָניזאַציע זאל ברענגען
צו א געווינסן תכלית. ס׳איז אויך בכלל נאָך א האַרבע שאלה, צי קען מען
באַוואוסטזיניק און פּלאַנמעסיק פילעם דערגרייכן אויף דעם קאַלאָניזא־
ציאָנס־געביט, און בפרט נאָך ביי אידן. דאָס איז אָבער גאָר א זייטיקע
קשיא, אונז אינטערעסירט אַצינד אַנ׳אַנדער זייט פון דער פראַגע, און
דאָס איז דער פאַקט, אז וועז מען רעט ביי אונז מ כ ח ר ע ג ו ל י ר ע ן
ד י ע מ י ג ר א צ י ע , מיינט מען דערמיט ק ו ד ם כ ל ד י
א ר ג א נ י ז י ר ו נ נ פון ד י ר ע ק ט ע ר ה י ל ף פ א ר
ד י ע מ י ג ר י ר נ ד ע מ א ס ן . וועגן קאַלאָניזאַציע קען מען
אויך דערביי טראַכטן, לכל הפחות פאר א ווייטערע צוקונפט, בשום אופן
ניט גלייך אַנפאַנגען פון קאַלאָניזאַציע.

וואָס גיט די עמיגראַציע דעם אידישן פאַלק?

רעגולירנדיק די אידישע וואַנדערונג אויף אירע איצטיקע וועגן,
וועלכע זי גייט פון זיך זעלבסט, טראַגט מען אריין אויך געוויסע שנויים
אין דעם עקאָנאָמישן מצב פון דער עמיגרירנדער מאסע, אָבער אַלנפאַלס
נאָר אזוינע שנוים, וועלכע הענגען אַף פון דער עמיגראַציע זעלבסט, און
ניט פון אונזערע באַוואוסטזיניקע צוועקן. אַלייז די עמיגראַציע שטעלט
מיט זיך אויך פאַר, וועז ניט א ראַדיקאַלע איבערקערעניש, איז דאָך א טי־
פע פאַרענדערונג אין די באשעפטיקונגען און אין די פרנסות פון די אידישע
מאסן: טיילווייז גייען זיי אריבער אויף די נייע פּלעצער אין די הע־
כערע פאַרמען פון די זעלביקע פּראָדוקציאָנס־צווייגן, אין וועלכע זיי האָבן
זיך באשעפטיקט אויף די ערטער פון זייער פריערדיקער וואוינונג, די קליי־
נינקע דאַרינקע מלאכות פון רוסישן תחום המשב, פון גאַליציען און פון
רומעניען וועלן אין אמעריקע פאַרביטן אויף ריזיקע קאַפּיטאַליסטישע אונ־
טערנעמונגען מיט הונדערטער און טויזנטער ארבייטער, מיט די פאַלקאַמ־
סטע טעכנישע פאַרבעסערונגען, וואָס זיינען נאָר מעגלאך אין די אידישע

די רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע און דער עמיגראַציאָנס-קאָנגרעס

1. אין וואָס באַשטייט די עמיגראַציאָנס-רעגולירונג?

וואָס הייסט רעגולירן די עמיגראציע? — אלע אנערקענען, אז די עמיגראציע איז א „סטיכייאישער פּראָצעס"; דיזער אויסדרוק האָט אָבער צוויי באַדייטונגען, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, הייסט דאָס, אז דער עמיגרירנדער עלעמענט שטעלט זיך ניט קיין וויטן צוועק, וואָס זאל באהערשן זיין באוואוסטזיין און זיינע באוועגונגען. צווייטנס, אָבער, הייסט דאָס, אז די עמיגראציע פאלגט ניט אין איר גאנג קיין שום פלאן אדער סיסטעם. אז זי גייט כאאטיש און פארשוועבט דערביי א גוזמא מענטשלאכע קרעפטן, זי קאָסט פיל איבעריקע טערמן און בלוט. רעגולירן די עמיגראציע הייסט אלזא — צוגעבן איר דעם צוועק און דעם פלאן, וועלכע פעלן איר. מיט אנדערע וועגן פארשוועבט דער עמיגראַציע צווויי זאכן, וועלכע ערגענצן איינע די צווייטע. ערשטנס, וועגן מען רעגולירט די עמיגראציע, קאָן מען דערביי שטרעבן צו שטעלן פאר איר א געוויסן צוועק, אפוועגדן זי פון אירע וועגן, אויף וועלכע זי גייט ביז אהער, און ריכטן זי אין נייע לענדער. דאָס הייסט אָבער ניט מער און ניט ווייניקער, ווי פארוואנדלען די עמיגראציע אין קאָלאָניזאציע, אויסנוצן דעם פליסנדן מענטשלאכן מאטעריאל צוליב קאָלאָניזירן נייע לענדער. צווייטנס, אָבער, קען עס הייסן, אז מען שטעלט זיך ניט קיינע ווייטערע אויפגאבן, ווי נאר פארשפּאָרן יענע יסורים און אומגליקן, וועלכע די עמיגראציע מאכט אָן מחמת איר כאאטישן כאראקטער.

וואָס הייסט רעגולירן די אידישע עמיגראַציע?

וואָס אנבאלאנגט אונז אידן, רעדט מען ביי אונז וועגן רעגולירן די עמיגראציע הויפטזעכלאך אינ'ם צווייטן זין. עס איז טאקע גאנץ קלאָר, אז דערווייל קען מען ביי אונז נאָר ווייניק טראכטן וועגן אוא רעגולירונג פון דער עמיגראציע, וועלכע זאל באשטיין אין קאָלאָניזירן נייע לענדער. ווייל מען רעגולירן די וואנדערונג, מיינט מען דערמיט באהערשן דעם גאנצן עמיגראציאָנס-שטראָם, פארענטפערן א גרויס פאלקס-פּראָבלעם, היילן טיפע פאלקס-וואונדן, ברענגען הילף דער בריייטער וואנדערונגס-מאסע. קאָלאָניזירן די גאנצע עמיגרירנדע מאסע איז אָבער בכלל אומ-

אנשויאונגען, וואס הערשן ביי געוויסע שטרעמונגען אינ׳ם אידנטום, פון דעם אוטאפיסטישן און פון דעם פילאנטראפישן סוף אויף די וואנדערונג. צו די אוטאפיסטן געהערן א גרויסער טייל טעריטאריאליסטן, און צווישן זיי קודם כל די ס. ס. פילע טעריטאריאליסטן מיינען, אז די עמיגראציע איז דער אויסציקער אנטוויקלונגס־פאקטאר אין דעם אידישן לעבן, אז זי טראגט אין זיך גופא די טעריטאריאליסטישע צוקונפט פון דעם אידישן פאלק, און אז דורך דער עמיגראציע און נאר דורך איר ווערן גלייזט אלע פראגן, וואס מאטערן און פיניקן אונזערע מאסן. כל זמן די טעריטאריאליסטן פארבלייבן ביי אזעלכע באהויפטונגען בנוגע די ווייטע צוקונפט, קען מען זיי נאר אין געפערלאכן אוטאפיזם ניט באשולדיקן, אבער וען זיי טראגן אריבער דעם זעלביקן קוק אויף די קעגנווארט, באלד ווי זיי שטרעבן צו קאנצענטרירן די נאנצע פאלקס־ענערגיע אויף די פראגן פון עמיגראציע, באלד ווי זיי פריידיקן דעם אינדיפערענטיזם צו אלע לעבעדיקע אינטערעסן פון די לעגדער וואו אירן וואוינען, ווערט זייער אוטאפיזם אויסזייטיק און בפרוש שעדלאר. ביי אזא מין טעריטאריאליסט שטארבט אפ יעדעם געפיל צו דעם, וואס קומט פאר אין די לענדער וואו אירן לעבן, אים אינטערעסירט נאר די עמיגראציע, וויל זי, די עמיגראציע, איז די אויסציקע רעטערין פון פאלק. זיי מאלן זיך ניט אוים קיין אנדערע ארגאניזאציע פון די פאלקס־מאסן, ווי נאר אזא, וואס דינט צוליב דער עמיגראציע. דער גאנצער מח זייערער איז באהערשט און דער האריזאנט פארדעקט דורך דאס קאלאסאלע וואנדערונגס־פראבלעם. דערפון מוזי דירעקט לייגן אלע אנדערע פאלקס־באדערפענישן אין אידנטום, וועלכע לינן אויסערהאלב דעם קרייז פון עמיגראציאנס־פראצעסן. דערפון מוז לייגן אליין די עמיגראציע, וויל מען באהאנדלט זי אויסזייטיק און מען לייגט די אויפמערקזאמקייט נאר אויף יענער זייט אירער, וועלכע טראגט אין זיך די ראדיקאלע פערספעקטיוון. עס מוז פארלאזט ווערן דער גרויסער רוב פון די וואנדערונגס־מענלאכקייטן, וואס זאנן ניט צו אזוי גיך אזא ראדיקאלע לייזונג. דער מחבר פון דיזע שורות איז אליין א ציוניסט, אויך, היימט דאס, א טעריטאריאליסט, און באטראכט די עמיגראציע אלס די באפרייאונג־ברענגענדע קראפט אין דער אידישער צוקונפט. אבער ניט די עמיגראציע אין איר גאנצן, נאר א געוויסן צוויינ פון איר. ניט דעם גאנצן וואנדערונגס־שטראם. נאר א געוויסע כוואליע אין אים, און דאס אויך ניט סתם, נאר ביי געוויסע באדינגונגען, וועלכע לינן אויסערהאלב פונ׳ם עמיגראציאנס־פראצעס. דער גרויסער קערפער פון דער אידישער וואנדערנדער מאסע בלייבט דערווייל נאך לחלוטין אומבאריירט פון דיזער ציוניסטיש־קאלאניזאטארישער פערספעקטיוו, ער וועט זיך נאך לאנג גיין מיט זיין וועג, ער פאדערט א באזונדערע ארגאניזירונג און קראפט אנשטרענגונג, כדי איר צו רעגולירן און פלאנמעסיק אויסנוצן. דער מחבר :עהערט צו יענער שטרעמונג אין דער אידישער ארבעטער־באוועגונג, וועלכע שטרעבט צו פארענטפערן אלע נויטן

פאכן. — אין שנייד־ערי, שוסטערי און סטאליער־פאר, אין דער טאבאק אינדוסטריע. די עמיגראציע גיט אלזא די מעגלאכקייט א געווינען, גאנץ גרויסן טייל פון דער איהישער באפעלקערונג צו שטייגן אויף א העכערער מדרגה ניט פארענדערנדיק די עצם באשעפטיקונגען אירע, אנ׳אנדערן קלע־נערן טייל עפנט זי אויך דעם וועג צום איבערגאנג אין די פעסטערע און אויסזיכטס־רייכערע צווייגן פון דער פראדוקציאן: אזוי, צום ביישפיל, באקומען אידישע עמיגראנטן געווינסערמאסן א צוטריט צו לאנדווירטשאפט אין אמעריקע, צו בערגבוי אין ענגלאנד, א. ד. גל. און ווען אפילו די עמי־גראציע פארענדערט ניט די יסודות פון דער אידישער עקאנאמיק — דאס רוב פארבלייבן דאך אונזערע עמיגראנטן ביי זייערע שטענדיקע פרנסות, ביי האנדווערק און האנדל. — דאך ווערט דורך די עמיגראציע באפרידיגט א וויכטיקער טייל פון דער אידישער נויט. מענטשן, וואס האבן פארלאזן דעם באדן אין אלטע לענדער, באקומען א נייעם באדן פאר זיך און דאדורך באפריידט די עמיגראציע יענע אידישע מאסן, וואס בלייבן אויף די ערטער, פון איבעריקער קאנקורענץ און איבעריקער דחקות.

אלזא, איז די עמיגראציע א מעכטיקער פארטשריט־פאקטאר אין דעם אידישן לעבן. זי ווירקט ניט רעוואלוציאנער, זי שטעלט מיט זיך ניט פאר קיין מהפכה אין ווירטשאפטלאכער הינזיכט, אבער א פראגרעס אלנפאלס. מיר האבן דאס רעכט ספקן, צי וועלן די פארבעסערונגען, וועלכע די וואנדערונג ברענגט מיט זיך, האבן א גרויסע ממשות פאר די וויי־טערדיקע צוקונפט. מיר מעגן מיינען, אז די עמיגראציע גיט ניט קיין צופרידנשטעלנדיקע לעזונג, פאר דעם אידישן ווירטשאפטס־און ארבעטס־פראבלעם; מיר קענען זיין איבערצייגט, אז דער באדן וועלכן די אידישע וואנדערער ערווערבן זיך, זאגן מיר, אין אמעריקע, איז ניט קיין פעסטער און סוף כל סוף וועלן אויך אונזערע אמעריקאנער ברידער מוזן אנהויבן טראכטן מכח נייע ערטער פאר זיך, וויל זייערע אויסזיכטן אין אמעריקע וועלן אויסגעשעפט ווערן. יעדנפאלס אבער דערווייל איז די עמיגראציע א וואלטאט פאר דעם אידישן פאלק. די עמיגראציע ראטעוועט א גרויסן טייל אידישע מאסן פון הונגער, דחקות און אימה, און עפנט פאר זיי ברייטערע לעבנס־מעגלאכקייטן. עס איז זייער וויכטיק צו האבן אין זינען דעם דאזיקן צווייענדיקן כאראקטער פון דער אידישער עמיגראציע — וואס זי איז ערשטנס, ניט קיין ראדיקאלע, נאר א פאליאטי־ווע פארענטפערונג פון דער אידישער ארבעטס־פראגע, און צווייטנס, וואס זי שטעלט מיט זיך דאך פאר א געוויסן באפריענדן ענטפער אויף דער דאזיקער פראגע.

צוויי עקסטרעמען אינ׳ם פארשטיין די אידישע עמיגראציע. — דער אוטאפיסטישער קוק אויף איר.

אט דיזער רעאליסטישער קוק אויף דעם אידישן עמי־גראציאנס־פראבלעם אונטערשיידט אונז פון די צוויי אנטקעגנגעזעצטע

ניט אנטרעקן אין איר קיין וויטגייענדיקע אויסזיכטן פאר'ן אידנטום. ער פארשטייט ניט, אז די עמיגראציע איז א דירעקטער היפוך פון א צרה, אז זי איז א היילונג, א רפואה פאר די פאלקס־צרות, זאל זיין א סטי־כישע רפואה, וועלכע קאסט אפטמאל אויך צו טייער און פאדערט אמאל מער אפפער איידער וועט זי וואלט געווען פלאנמעסיק ארגאניזירט און ־ענולירט. וועט א פילאנטראפ, זאל זיין א סאציאל־דעמאקראטישער פילאנ־טראפ, טרעט צו, צו דער עמיגראציאנס־פראגע, וויל ער אויסגעפינען א רפואה קעגן א חלאת, וויל ער קוקט אויף די עמיגראציע, ווי אויף א קרענק. וועט מיר טרעטן צו צו דער עמיגראציאנס פראגע, וויל מיר אוים־נוצן וואס בעסער, וואס בריטער, די וואויל־ברענגענדיקע ברכה, וואס איז טיילווייז געגעבן געווארן אין דער עמיגראציע. מיר וויל די רפואה קרעפטיקער, דערפאלגריכער מאכן. מיר וויל ניט איבערטריבן די היילנדיקע ווירקונג פון דער עמיגראציע, ווי דאס טוען די אוטאפיסטן, מיר זיינען אבער וויט פון לייקענען איר אויסלייזנדיקע קראפט.

וואס זשע הייסט דאס אצינד רעגולירן די עמיגראציע? פאר דעם ראמאנטיקער הייסט דאס מאכן די עמיגראציע פאר א ווערקציי־צו באפרייען דאס גאנצע פאלק, באהערשן זי כחומר ביד היצר, קירעווען זי לויט זיין וויל און לויט זיינע צוועקן, כדי צו קאלאניזירן די עמי־גרירנדע מאסן אויף א באזונדערער טעריטאריע. פאר דעם פילאנטראפישן בעל־צדקה הייסט דאס, ווי וויט מעגלאך צו היילן א פאלקס־קראנקהייט, און פאר אונז הייסט דאס אויסצוגעפינען און אויסצונוצן די יעניקע היילנדע קרעפטן פון דעם עמיגראציאנס־שטראם, דורך וועלכע ער וועט אנווערן זיין כאאטישן כאראקטער און ארויסווייזן פאר דעם פאלק די גאנצע וואויל־טראגנדיקע אויסזיכטן, וועלכע ער ברענגט אויך אליין פון זיך, אויך אצינד, אן אונזער הילף. מיר וויל באוואוסטזיניק מאכן די עמיגרא־ציאנס־כוואליעס, מיר וויל זיי באפרייען פון די שטערונגען, וואס שטייען איר אויפ'ן וועג. פון דער אנדערער זייט, שטרעבן מיר אויך צו בא־שרענקען די עמיגראציע אויף אזוי פיל, אויף וויפיל זי שטאמט פון אזוינע אומנארמאלע באדינגונגען וועלכע וואלטן קענען אפגעשאפן ווערן דורך א נעוויסע אנשטרענגונג און דורך א רעגלמעסיקער ווירקונג.

אינדירעקטע רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע

יענע הינדערנישן אוז שטערונגען, וועלכע די עמיגראציע באגענגט אויף איר וועג שטאמען פון צוויי מינים סבות: פון איין זייט זיינען דאס אומשטענדן וואס קענען בשום אופן ניט באאיינפלוסט ווערן דורך וועלכע ניט איז עמיגראציאנס־פאליטיק. אוז צווייטנס, אזוינע וואס וואלטן קע־נען דורך איר יא אפגעשאפן אדער אפגעשוואכט ווערן. צו די ערשטע געהערט קודם כל די פאליטישע לאגע אין די אויסוואנדערונגס־לענדער, אוז ספעציעל דאס פאספארטן־סיסטעם: וועז דיזעם סיסטעם וואלט אפגע־

פון דעם אידישן פאָלק, אַרגאַניזירן איט אומעטום, וואו עס וואוינט, אוו פאר־פעסטיקן זיין פאַזיציע אין אלע געביטן פון געזעלשאפטלאכן לעבן.

דער פילאַנטראָפישער קוק אויף די אידישע עמיגראַציע

ווי די ערשטע ריכטונג, די איטאַפיסטישע, איבערטרייבט שרעקלאך די באַדייטונג פון דער עמיגראַציע פאר דעם אידישן לעבן אוו איגנאָרירט דאס אלעם וואס האט ניט קיין שייכות צו איר, אזוי שטארק איבערטרייבט אויך די צווייטע ריכטונג, וועלכע זעט ניט איין אין דער עמיגראַציע קיין שום פאקטאָר פון דער נאציאָנאלער צוקונפט. אוו סטארעט זיך צו פארקלענערן ווי וויים מעגלאך איר דאלע. די עמיגראַציע, טענה'ט מען, איז נאר א קליניקייט. זי באַרירט ניט דאס פאלק, נאר איינצלנע יחידים, אוו רעגולירן די עמיגראַציע הייסט ניט טאן א גרויסע פאלקס־ארבעט, פארבאַרייטן א ליכטיקערע צוקונפט פאר דעם פאלק נאר פארקערט, דאס הייסט נאר העלפן די איינצלנע מענטשן, עטוואס לייכטער מאכן זייער טרויעריקן שיקזאל. שטייענדיק אויף אזא פילאַנטראָפישן שטאַנדפונקט, האט מען פשוט מורא צו רירן וועגן וועלכע ניט איז נאציאָנאלע אר־גאניזאציעס אוו נאציאָנאלע פערספעקטיוון אין דער עמיגראַציאָנס־רעג־לירונג. מען ציטערט פאר יעדער שפור פון באַגייסטערונג אוו אידעאליזם אין אט דער ארבעט. אינטערעסאנט איז אנצוואוייזן, אז צו דיזער פילאַנ־טראָפישער ריכטונג געהערן ניט נאר די מערב־איראָפעאישע אידישע פילאַנטראָפן, קאפיטאליסטן, ניט נאר די בורזשואזיע פון מזרח, נאר אויך — אייניקע בונדאָווצעס, אייניקע פון יענע מענטשן, וואס האלטן זיך פאר די הייסעסטע פאלקס־קעמפער, וועלכע געהערן צום בעסטן דעמאָקראַטישן יחוס. אזוי זאגט ה. וו. מ., אז „די עמיגראַציע איז א פאלקס־צרה"*) אוו דעריבער מוז מען דאָ אויפן אוו העלפן.

די עמיגראַציע איז א פאלקס־צרה... א מערב אייראָפּיאישער פילאַנ־טראָפ האלט אויך אין איין קלאַנג זיך אז די עמיגראַציע איז א צרה. די נפקא מינה פון גביר צום בונדיסטישן טאַליראן באשטייט נאר אין דעם, וואס פאר דעם צווייטן איז דאס א פאלקס־צרה, בעת פאר דעם ערשטן איז דאס גלאט א צרה. פון וועלכער ער קען ניט פטור ווערן. גלייך ווי דער בעל צדקה, אזוי איז אויך דער בונדיסט אומפייאיק איינצוזען אין דער עמיגראַציע א וואלטאט, א רעטונג פאר א גרויסן טייל פון אידישן פאלק. גלייך מיט די גבירים ואדירים ציטערט ער ממש, מען זאל חלילה ניט מאכן קיין צו גרויסן רעש ארום דער עמיגראַציאָנס־פראגע, מען זאל

*) „אמקל ב." נום. 4, ז. 8. דאסזעלבע מיט די זעלביגע ווערטער, זאגט אויך ארויס ה. וו. מעדעם אין „יעוו. אב." נום. 8. — נאטירלאך האלטן זיך ניט אלע געזינונגס־גענאסן פון ה. וו. מעדעם פאר די זעלבע מיינונג: אזוי שטייט ה. פ. ליבמאן („ציוטפראגן" נום. 2.) אויף אנ'אנדער שטאַנדפונקט, וועל־כער איז פול נעגטער צו אונזערן.

ארויס ביי אידן שוין א צו גרויסע עמיגראציאנס־באדערפענישן; ווייטער שאפט ער אפ איניקע מכשלים, וואס שטערן דעם פרייען גאנג פון דער עמיגראציע. און דריטנס, דער וואוקס פון דעם קלאסן־סאלידאריטעט ביי די ניט אידישע ארבעטער ווירקט שוין פיל שוואכער פיל ווייניקער באדייטענד, אבער אויך אין דער זעלבער ריכטונג, באזייטיקנדיק א קליינעם טייל שווערישקייטן, וועלכע שטערן די אידישע עמיגראנטן אין די איינוואנדערונגס־לענדער. מיר אונטערשטרייכן אט דיזע א י נ ד י ר ע ק ט ע רעגולירונג כדי פון דאם ניי צו באטאנען, אז די עמיגראציאנס־פראגע טאר ניט פארנעמען די פולע אויפמערקזאמקייט און די גאנצע ענערגיע פון פאלק, אז אפילו פאר דער עמיגראציע אליין וועט זיין געזינטער, וועט מען וועט אין אכט נעמען אויך אלע אנדערע באדערפענישן פון דעם גלות־אידנטום און ניט באשרענקען זיך בלויז מיט איר.

די בירגערלאכע און נאציאנאלע עמאנציפאציע פונ'ם אידישן פאלק איז א נויטיקער תנאי פאר דער ראציאנאלער לייזונג פון דעם עמיגראציאנס־פראבלעם.

דירעקטע עמיגראציאנס־רעגולירונג

א פיל ברייטערן פעלד פון קאנקרעטע אויפגאבן, וואס האבן חוץ דעם א גלייכן שייכות צו דער עמיגרירנדער מאסע, שטעלט מיט זיך פאר די דירעקטע **רעגולירונג פון דער עמיגראציע.** בשעת די אינדירעקטע רעגולירונג קען טיילוויייז אויך אונמיטלבאר היילן יענע וואונדן, וועלכע רופן ארויס די עמיגראציע, קען, הייסט דאס, פאר־בייטן מיט זיך די עמיגראציע און זי דורך דעם אויך קלענער מאכן, קען די דירעקטע רעגולירונג ניט אפשוואכן די עמיגראציע, וויל זי היילט בשום אופן ניט יענע אנאמאליעז, וואס רופן ארויס די עמיגראציע, און פאר וועלכע די עמיגראציע גיט די רפואה. די דירעקטע רעגולירונג שטרעבט איינפאך צו באזייטיקן יענע הינדערנישן, וועלכע שטייען אויפ'ן וועג פון די עמיגראנטן, און אויב זי וואלט ערגרייכן איר צוועק, אויב זי וואלט דיזע שטערונגען אפשאפן, וואלטן מיר מען לאגיש (א פריארי) דער־ווארטן, אז די עמיגראציע זאל זיך ערשט פארגרעסערן, וויל אונז וואלט לייכטער ווערן צו עמיגרירן. עס וואלט געווען ביליגער און באקוועמער צו פארלאזן די אלטע היים, און זיכערער וואלט ווערן די צוקונפט אין די נייע היימען.

אין וואס באשטייט קאנקרעט אזא דירעקטע עמיגראציאנס־רעגו־לירונג? אום צו פארענטפערן דיזע שאלה, מוזן מיר זיך קלאר מאכן, וואס שטערט דעם עמיגראנט אין זיין רייזע, וויי אויך איידער דער רייזע און נאך איר, ווען ער קומט שוין אויף די ערטער. פון וואנען שטאמט זיין שוואכקייט, צוליב וועלכער ער קען ניט בייקומען די פארשידענע מכשלים אויף זיין וועג. שוואך איז דער עמיגראנט אין פילע הינזיכטן, וועלכע מען קאן פארטיילן אין דריי הויפט־גרופן: עס פעלן אים ידיעות מכח די ארבעטס־און לעבנס־באדינגונגען אין די נייע לענדער, ער קען ניט

שאפן ווערן. וואלטן די עמיגראנטן פטור געווארן פון א גאנצער רייע יסורים, זיי וואלטן קענען פריי פארן און וואלטן וויניקער ברויכן אויס־געריסן צו ווערן ביים „גנב'ענען די גרעניץ" פון די הענט פון שווינדלע־רישע „שווארצערס" און פון די גרעניץ־באאמטע. דאס פאספארט־סיסטעם צאפט אויס א היפש ביסל געלט און בלוט ביי אונזערע וואנדערנדיקע מאסן. וויטער געהערט אהערצו די אימיגראציאנס־נעזעצגעבונג פון די איינוואנ־דערונגס־לענדער. אויך א סדרה הינדערנישן, וואס קען ניט באזייטיקט ווערן דורך קיין שום עמיגראציאנס־פאליטיק, ווערט באשאפן דורך די אל־געמיינע אומווילנקייט פון דעם פאלק, און דאס וואלט געקענט באזייטיקט ווערן נאר דורך די נעזעצגעבערישע פארשפרייטונג פון אלגעמיינער אום־באצאלטער פאלקס־בילדונג. אין די איינוואנדערונגס־לענדער שטויסן זיך די עמיגראנטן אפט אן אויף פיינטלאכע באציאונג מצד די ארטיקע אר־בעטער, וואס באיקאטירן די אויסלענדער און ווילן זיי ניט צולאזן צו די ארטיקע ארבעטער־פאראיינען. אין דעם זיינען פיל שולדיק יענע בארוי־גונגען, וועלכע צווינגען דעם איינוואנדערער צו ווערן אינ'ם נייען לאנד א לוין־דריקער און סטרייק־ברעכער; נאר מער איז אבער דערין שולדיק די קאנקורענץ וועלכע הערשט אין אלגעמיין צווישן ארבעטער פון איין און דעמזעלבן פאך; דאן העכערן די עמיגראנטן דעם פרייז פון די דירות דורך דעם, וואס זיי באזעצן זיך אין געדיכטע מאסן אין איינע און די זעלביקע שטעט און קווארטאלן. אויף וויפיל אט־די אלע אומשטענדן שטאמען פון די אינערלאכע בארינגונגען פון דער אידישע וואנ־דערונג, קען זיך א פארנינפטיקע עמיגראציאנס־פאליטיק באמיען זיי אויסצובעסערן; אבער אחוץ דעם זיינען דא נאך שולדיק אויך די איינגעבוירענע ניט־אידישע ארבעטער, דער מאנגל ביי זיי פון קלאסן־באווארטזיין און סאלידאריטעט־נעפיל, און דא קען אלזא די עמיגרא־ציאנס־פאליטיק אלס אזעלכע נארנישט אויפטאן. און אט־די אלע הינ־זיכטן קען עטוואס דערגרייכט ווערן אדער דורך די דעמאקראטיזירונג פון דער נעזעלשאפט, אדער דורך די אנטוויקלונג פונ'ם פראלעטאריש קלאסן־באווארטזיין, אדער עס קען בכלל דורך קיינע מיטלען נארנישט דערגרייכט ווערן כל זמן עס עקזיסטירט די קאפיטאליסטישע ארדנונג. און דאס הייסט, אז ווער עס וויל ווירקלאך רעגולירן די עמיגראציע, מוז אויך שטרעבן צו דעם, אז די געהעריקע אויפמערקזאמ־קייט זאל נעלייגט ווערן אויף די אלגעמיינע פאליטישע טעטיקייט. קעמ־פענדיק פאר די דעמאקראטישע רעכטס־פארמען, ארבעטנדיק אויף דער דערציאונג פון דעם קלאסן באווארטזיין ביי די ארבעטער, דערגרייכט מען אנב אויך א סך אזוינע דערפאלגן, וועלכע פירן צו דער אינדירע־רעקטער רעגולירונג פון דער עמיגראצ־יע. אינדירעקט ווערט די עמיגראציע רעגולירט דורך דעם, וואס דער פאליטישער פראגרעס פון די אויסוואנדערונגס־לענדער שוואכט אפ יענע פאקטארן (רעכטלאזיקייט, פאנראמען א. ד. גל.), וועלכע רופן

פארעפנטלאכן א גענויע עמיגראציאנס־סטאטיסטיק. אזוינע אנשטאלטן מוזן אויך געגרינדעט ווערן אין די טראנס־מיגראציאנס־לענדער, איבער וועלכע די עמיגראנטן פארן דורך, און נאך מער אין די איינוואנדערונגס־לענדער, ווייל נאר דא, אויפ'ן אָרט, קען מען אם בעסטן וויסן די ארבעטס־פארהעלטנישן פון יעדן מאמענט, כדי דער עמיגראנט זאל גלייך נאך זיין אנקומען קענען געוואר ווערן, וואו און אויף וועלכע באדינגונגען ער קען קריגן ארבעט. די עמיגראציאנס ארגאניזאציע מוז גרינדן אומזיסטע און גוטע שפראך־קורסן נאך די בעסטע פעדאגאגישע מעטאדן, ווי אין די גרעסערע שטעט פון די אויס־ און איינוואנדערונגס־לענדער, אזוי אויך אויף די שיפן, וואו דער עמיגראנט, נאך דעם, ווי ער איז אפגעקומען זיין ים־קראנקייט, האט אביסל פרייע צייט בשעת דער רייזע. מיט דיזע קורסן דארפן אויך פארבונדן זיין לעקציעס איבער די לעבנס־באדינגונגען פון די נייע לענדער. אויך איז אפשר מענלאד. אז אין די עקזיסטירנדע און ניי־גענרינדעטע פראפעסיאנעלע שולן זאל דער לימוד זיין צוגעפאסט אויך געווייסערמאסן צו די עמיגראציאנס־באדערפענישן, אבער דאס איז שוין אפילו טעכניש א גאנץ שווערע זאך.

די צווייטע אויפגאבע איז — געבן די עמיגראנטן יענעם פאליטישן און ווירטשאפטלאכן איינפלוס, וועלכן זיי באזיצן אליין ניט. קודם כל מוז דא די עמיגראציאנס־ארגאניזאציע באזארגן, אז די עמיגראנטן זאלן קענען לייכטער און ביליק באקומען די אויסלענדישע פעסער, אז די פרויען און קינדער פון די אווענטפארנדיקע זאלן ניט דארפן אויסגעריסן ווערן צוליב א פאס, עמיגראנטן, וואס דארפן שטיין צום פריזיוו, זאלן באפרייט ווערן פון מילימעטער־דינסט (אדער פון דעם 300 רובל־שטראף, ווי אידישע זין אין רוסלאנד), — און פון דער צווייטער זייט זאלן די איינוואנדערער זיך לייכטער קענען נאטוראליזירן, ד. ה. באקומען דאס בירגער־רעכט אין זייער נייעם היים. אויפ'ן וועג פון דעם עמיגראנט מוזן די רעגולירונגס־אנשטאלטן זארגן צו באשיצן אים קעגן די אלע מענלאכע שווינדלען און אומרעכטן, וואס ער לויפט מצד די שיפס־געזעלשאפטן און מצד זייערע אגענטן, וועלכע באגייען זיך מיט די עמיגראנטן אויף דעם שענדלאכסטן אופן. דער עמיגראנט זאל ניט אויסגעמוטשעט, ניט דערניעדריקט ווערן אין זיינע מענטשלכע גענילן, ווייטער זאל ער בכלל ניט מוזן אנקומען צו יענע חברה־לייט, וואס צאפן ביי אים ארוים דאס ביסל געלט און אפטמאל אויך דאס ביסל בלוט, וואס ער באזיצט. דאסגלייכן מוז מען זיך דערשלאגן מענטשלכע און געזעצלאכע באהאנדלונג פון די עמיגראנטן דורך די פארשיידענע בעאמטע אין וועג, אויפ'ן אייזנבאן און די שרעקלאכע (פריוויסישע) קאנטראל־סטאנציעס, אין די קאנטארן ביי דער מעדיציניישער אונטערזוכונג, פון די מאטראסן אויפ'ן שיף, פון די איינ־ווענדערונגס־בעאמטע אין די האפנס פון די נייע לענדער. מיט אנדערע ווערטער, עס מוז ארגאניזירט ווערן בריטע יורידישע הילף פאר די עמי־גראנטן, ווי נאך אידער זייער אפפארן, אזוי אויך אין וועג און נאך דעם אנקומען אין דעם נייעם אָרט. עס מוז איינגעאָרדנט ווערן אויך

די שפראך, די געזעצן, די געזעלשאפטלאכע פארהעלטנישן ניט אין יענע לענדער, וואוהין ער פארט, ניט אין יענע, דורך וועלכע אים קומט אויס צו איבערפארן; צווייטנס, פעלט אים אינפלוס, יענע פאר־ליטישע אדער עקאנאמישע מאכט, וועלכע וואלט צווינגען די ארומיקע וועלט צו רעכענען זיך מיט אים און באהאנדלען אים, ווי א מענטשן צו אלעמען גלייך; דריטנס, איז ער ארים, עם פעלן אים מזומנים, געלט־מיטלען, וועלכע וואלטן דאך קענען פיל אויסהעלפן אים, ניט קוקנדיק אויף זיין אומווישנקייט און אנמאכט. און דאס אלעס שטאמט דערפון, וואס דער עמיגראנט איז על פי דרך הטבע אינזאם, פאר־איינצלט, מוז אנקומען צו זיינע אייגענע שוואכע קרעפטן און מיטלען, וואס די עמיגראנטן־מאסע שטעלט מיט זיך פאר און קען נאר פארשטעלן א דעזארגאניזירטע טשערעדע, וואו יעדער איינצלנער מוז זארגן וועגן זיך און ציטערן פאר זיך. אויסהעלפן די עמיגראנטן אין אט די אלע הינזיכטן, נעבן זיי די פעלנדע קענטנישן, איינפלוס און געלט — צו דעם איז נויטיק א געוואלשאפטלאכע ארגאניזאציע, זאל זיין די מלוכה אדער א פריוואטע איינריכטונג, אבער נאר אן ארגאניזאציע, און בשום אופן ניט יחידים, קען ברענגען די עמיגראנטן די נויטיקע הילף. איינצלנע פערזא־נען קענען העכסטנס נעמען אויף זיך די איניציאטיוו צו שאפן אזוינע ארגאניזאציעס.

די ערשטע אויפגאבע פון דער דירעקטער עמיגראציאנס־רעגולי־רונג איז — נעבן דעם עמיגראנט די פעלנדע ידיעות. עס מוזן געגרינ־דעט ווערן אינפארמאציאנס־ביורא'ס צו נעבן דעם עמיגראנט נאך אוי־דער ער פארט אוועק, געווייע און זיכערע אויסקונפט וועגן די ארבייטס־און לעבנס־באדינגונגען אין יענע לענדער. וואוהין ער ווייל פארן און אין יענע פראדוקציאנס־צווייגן, אין וועלכע ער ווייל ארייגטרעטן. דער עמי־גראנט מוז באקומען די מעגלאכקייט זיך פריי און באוואוסטזיניק אויס־קלייבן דאס לאנד, די שטאט אדער די באשעפטיקונג, זיך אפגעבנדיק א קלארן דין וחשבון אין דעם, וואס אים פאסט אמבעסטן. ווייטער מוזן די אינפארמאציאנס־ביורא'ס באקאנט מאכן דעם אויסוואנדערער מכח די בי־ליגסטע מארשרוטן, מכח די הוצאות הדרך, די בילליגסטע אדער בא־קוועמסטע שיפן און אייזנבאנען, אכסניות א ד. גל., מכח די קאנטראל־סטאנציעס, די מעדיצינישע אונטערזוכונגען אין די קאנטארן, האפנס און אין די איינוואנדערונגס־שטעט, מכח די רעכטן און פליכטן, וואס די נע־זעצן גיבן און לייגן ארויף די וואנדערער אין פארשידענע לענדער. אט די ביוראס מוזן נעבן זייערע אויסקונפטן גאנץ אומזיסט אדער פאר א קלייענע נעצאלט, זיי מוזן אבער נענוג רייך זיין כדי אויסצוהאלטן אין די ביוראס באצאלטע סעקרעטארן. וועלכע דארפן זיין נעניט אין דעם פאך און אפגעבן דער רעגולירונגס־ארבעט די גאנצע צייט און די גאנצע אויפ־מערקזאמקייט. אויסער די אוממיטלבארע אויסקונפטן אין די אינפארמא־ציאנסביוראס מוזן די רעגולירונגס־ארגאניזאציעס ארויסגעבן א פעריאדי־שע אינפארמאציאנס־ליטעראטור, רעגיסטרירן די עמיגראציע, פירן און

ערשטנס פירן עמיגראַנטן נעלט מיט זיך, מיט דעם דאָזיקן נעלט האָלטן זיי אויף די כל־ערלייַ אָגענטן, די פּאַרשידענע קאָנטאָרן, די באַאמטע און די דאָקטוירים פון די שיפס־נעזעלשאַפטן, זיי צאָלן אויס מיט דעם נעלט די הוצאות הדרך און שיפס־קאָרטן (אויב אפילו ניט אינגאַנצן, וועו די שיפס־קאָרטן וועלן נעקויפט אויף אויסצאָלונגען), און דאָך פאַרלייבט ביי דער עמיגראַנטן־מאַסע נאָך עטוואָס מזומנים ביים אַריינפאָרן אין דאָס נייע לאַנד: צווייטנס, שיקן די עמיגראַנטן נאָך דעם, ווי זיי האָבן זיך שוין איינגעאָרדנט אין לאַנד, היפּשע סומען אהיים צו די קרובים, און ביי אט־דעם נעלט רייבן זיך ווידער פאַרשידענע אָגענטן און גלאַט זייטיקע גוטע ברידער, וואָס איבערמיטלען דאָס נעלט צו די אַדרעסאַטן און לאָזן ביי זיך א גרויסן טייל דערפון, אויסנוצנדיק די אומווייסנקייט און די אָנמאַכט פון די עמיגראַנטן און זייערע משפחות.*) אָט דעם דאָפּלטן רוח פון די עמיגראַנטן־נעלמער וואָלט מען קענען ביי א ראַציאָנאַלער, פאַרנינפטיקער פּאָליטיק אַרויסרייסן פון די שוויגלערישע הענט, און אויף דעם באָדן אַוועקשטעלן א צוועקמעסיק סוחר'יש אַיינגאַאָרדנטן פּי־נאָנץ־אינסטיטוט. דער דאָזיקער פינאַנץ־אינסטיטוט מוז אַרומנעמען פאָלגענדע פונקציעס: נעמען אויף זי די פאַרמיטלונג (קאָמיסיע) פון פאַרקויפן שיפס־קאָרטן, און באַנוגענענדיק זיך מיט א קלענערן ריוח, ווי די פּריוואָטע קאָמיסיאָנס־קאָנטאָרן; עטוואָס בילליקער פאַרקויפן די שיפס־קאָרטן פאַר די עמיגראַנטן; דערשלאָגן זיך ראַבאַט (ערמעסיקונג) פון אייזנבאַן־בילעטן פאַר אויס־ און איינוואַנדערער; באַאַרגן בילליקער, באַקוועמער און זיכערער די ספּעדיציאָן פון באַגאַזש; גרינדן וועקסלער־שטיבלאַך צו בייטן געלט פאַר די עמיגראַנטן לויט'ן ריכטיקן קורס, כדי זיי זאָלן ניט פאַרלירן דערביי ווי זיי פאַרלירן לע"ע ביים בייטן; נעבן די עמיגראַנטן קלייניגע קרעדיט אויף די אַדער יענע צרכים; אַסעקורירן (פאַרסטראַכירן) עמיגראַנטן קעגן פאַרשידענע אומגליקן, וואָס וועלן באַדינגט דורך די עמיגראַציע (קעגן שיפבּרוך, קעגן באַגאַזש וועלן איז וועג א. ד. גל.), און הויפּטזאַכלאַך קעגן יענעם שרעק, פון וועלכן קיין וואַנדערער איז ניט באַוואָרנט — דאָס איז קעגן דער ניט־אַריינלאָזונג אין לאַנד. וועו יעדער עמיגראַנט זאָל זיך קענען דעם פאַרזיכערן נאָך פאַר אָפּפאָרן, קען ער, אין פאַל אויב ער וועלט ניט אַריינגעלאָזן אוו צוריקגעשיקט, באַקומען א געוויסע סומע פאַר דער צוריקרייזע, אַדער פאַר די ווייטערדיקע רייזע אין אַנדער לאַנד אַדער צוליב אומקערן די הוצאות, וואָס די וואַנדערונג האָט אים אָנגעמאַכט. דאָס וואָלט אויסגעלייזט פילע הונדערטער עמיגראַנטן, וואָס וועלן יעדן יאָר צוריקגעשיקט אהיים, פון איבעריקע לויידן אוו דאָגות. אויך דעם צווייטן נעלט־שטראָם, וואָס פליסט פון די עמיגראַנטן אהיים צו די קרובים, קען דער פינאַנץ־אינסטיטוט רעגולירן דורך דעם, וואָס ער וועט אויף זיך נעמען דאָס אריבערשיקן

*) בערטאַלדי. דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס־פּאָליטיק, 3 „דער פרייַנט", נום. 15, 1910.

ערנסטע מעדיצינישע הילף די עמיגראנטן, באזונדערס קענן דער ים־קראנק־הייט אויף די שיפן. מ׳דארף איינאדנען גרינדלאכע סאניטארע אויפ־זיכט, כדי וואנדערער זאלן פארברענגען דעם וועג אין געזונטע באדינ־גונגען אויף די שיפן, זיי זאלן קריגן געזונטע שפייז אויף די וואקזאלן פון די אייזנבאנען און אויף די שיפן (פאר פרומע אידן ספעציעל — כשר עסן), זיי זאלן ניט דארפן שלאפן, ווי די הינער, אין שמוציקע דושנע אכסניות און קאיוטן. מען דארף פועל׳ן, אז די דאקטוירים, וואס דינען ביי די שיפס־געזעלשאפטן און אונטערזוכן די עמיגראנטן, זאלן זיי דערביי באהאנדלען היגיענישן, זאלן צום ביישפיל, מיט דיזאלבע פינגער, וואס האבן זיך אט ערשט געפארעט אין קראנקן, טראכאמאטישע אויגן, ניט קריכן אומגעוואשענערהייט צו די געזונטע אויגן פון אנדערע פאסאזשירן. און וועז דער עמיגראנט קומט שוין אן אויפ׳ן ארט, האבנדיק דורכגענאנ־גען די שבע מדורי גהינום פון דעם וועג און פון דער איינוואנדערונגס־אונטערזוכונג מוזן די רעגולירונגס־אנשטאלטן אויסנוצן זייער איינפלוס כדי אויסצומיידן די ארבייטסלאזיקייט פון די עמיגראנטן, זען, זיי זאלן ניט פאלן צו לאסט אויף דער ארטיקער באפעלקערונג אלס בעטלער און אויף די ארטיקע ארבעטערשאפט אלס לוין־דריקער אדער נאר שטרייק־ברעכער. צוליב דעם מוזן די רעגולירונגס־אנשטאלטן אין די איינוואנדערונגס־לענ־דער באזארגן די ארבעטס־פארמיטלונג. ד. ה. העלפן די עמיגראנטן צו געפינען ארבעט אויף גוטע באדינגונגען; אויך איז צו דעם צוועק זייער ווינשנסווערט, עס זאלן געגרינדעט ווערן איינוואנדערער־הייזער, וואו דער אימיגראנט זאל קענען ביליק אדער אין קרעדיט, אדער נאר אומזיסט פארברענגען די ערשטע צייט, ביז ער ארדנט זיך איין אין דעם נייעם לאנד; אויך האט מען שוין געפרואווט מיט דערפאלג (צ. ב. אין פאריז האט דאס אייניגעארדנט ראטשילד פאר די אידישע עמיגראנטן) צו בויען אזויגע ווערקשטאטן, וואו די עמיגראנטן זאלן גלייך באקומען ארבעט, ביז מען וועט פאר זיי ניט אויסזוכן קיין אנדער שטעלע. דורך דעם קע־נען די רעגולירונגס־ארגאניזאציעס אפילו עטוואס געווינען אין הכנסות, ווייל די עמיגראנטן באצאלן מיט ארבעט פאר די דינסטן מצד די אנ־שטאלטן.

די דריטע אויפגאבע איז — ברענגען דעם עמיגראנט דירעקטע געלט־הילף, נאטירלאך, ניט אויף יענעם שענדלאכן אופן, ווי די אידישע „קאַ־מיטעטן" איז מערב־איראפע זינען יוצא פאר׳ן עמיגראנט מיט א פאר־גראשן, וואס מען גיט אים, ער זאל וואס גיכער אוועקפארן און פאר־שווינדן, נאר אויף קאמערציעלע יסודות. דאס זאל זיין ווירקלאכע אוז ערלאכע הילף. ה. בעטאלדי האט אין גאנצער סעריע ארטיקלען זייער שיין און קלאר באוויזן, אז אזא מין הילף איז מעגלאך דורכצופירן אין לעבן, אויב מען זאל זיך נאר נעמען, ווי געהעריק, אויסנוצן יענעם געלט־שטראם, ווען כן עס שטעלט מיט זיך פאר די עמיגראציע. ה. בערטאלדי ווייזט נעמלאך אויף, אז דאס זיינען, איינגנטלאך, צוויי געלט־שטראמען:

היטן די אינטערעסן פון די קאפיטאליסטישע שיפס קאמפאניעס, איידער די אינטערעסן פון די אויסוואנדערנדע מאסן. אויף וויפיל ביי געווייסע באדינגונגען די אינטערעסן פון די שיפס־קאמפאניעס פאדערן אליין די רעגולירונג פון דער עמיגראציע, קענען זיי לייכט פועל'ן, די רעגירונג זאל באוויליקן פאר די עמיגראנטן אזוינע לגאטעס, וועלכע זאלן די עמיגראנטן שטופן צו באנוצן זיך מיט די היימישע שיפן, ניט אנקומענדיק צו די אויסלענדישע האפנס, אזוי שטרעבן, צום ביישפיל, איטאליען און עסטרייך צו העכערן דעם מצב פון זייער אייגענעם דאמפשיף־פארט דורך דעם. וואס זיי גיבן פארשידענע פריווילעגיעס און שוץ פאר יענע עמיגראנטן, וועלכע פארן דורך די היימישע האפנס מיט היימישע שיפן. דייטשלאנד דערגייט אין דער הינזיכט אזוי וויים און אכזריות'דיק, אז זי צווינגט פאליציאיש יעדן וואנדערער, וואס פארט איבער אירע גרעניצן, צו וואנדערן ניט אנדערש, ווי דורך די דייטשע פארטן. אויך רוסלאנד פרואווט די לעצטע צייט צו רעגולירן די עמיגראציע צו גונסטן פון די רוסלענדישע (הויפטזעכלאך ליבויער) שיפס־געזעלשאפטן, און די פון מיניסטעריום צוגויפגערופענע עמיגראציאנס־באראטונג האט אפילו אויסגעארבעט א געזעץ־פראיעקט, וועלכער וועט געבן עטלאכע אומבאדייטנדיקע פארבעסערונגען פאר יענע עמיגראנטן, וואס פארן דורך רוסישע האפנס; אבער די רעגירונג וויל נאר קנאפ זארגן פאר יענע, וואס פארן דורך אויסלענדישע האפנס. — די איינוואנדערונגס־מלוכות האבן ווידער טאקע גאר אנדערע אינטערעסן, וואס באשטימען זייער עמיגראציאנס־פאליטיק, וועלכע באשטייט אן אנדערש מאל אין דעם, דאס די רעגירונג גיט פאר־שידענע לגאטעס פאר קאלאניסטן, אבער פיל אפטער באשטייט זייער עמיגראציאנס־פאליטיק אין ארויסגעבן ווי וועיט מעגלאך באשרענקונגס־געזעצן קעגן דער איינוואנדערונג. — עס איז בלי ספק, אז די מאדערנע מלוכות, וואס מער זיי דעמאקראטיזירן זיך, מוזן אלץ מער זיך אפזאגן פון דעם אלטפרענקישן קוק אויף די עמיגראציע. ווי אויף א פארברעך מצד דעם בירגער און א שאדן פאר דער מלוכה, זיי ווערן דורך די אנטוויקלונג גע־צוואונגען ביסלאכווייז אפצושאפן יענע געזעצן, וועלכע האבן זיך באמיט צו באשרענקען די אויסוואנדערונג*); אויף נאך א וויטערער דעמאקראטיזירונגס־מדרגה הויבט שוין אז די רעגירונג פארשטיין, אז די עמיגראציע איז אין געווייסע הינזיכטן ניט נאר אן'אומפארמיידלאכע צרה, נאר אויך א וואויל־ברענענדע דערשיינונג אינ'ם פאלקס־לעבן, וועלכע מען דארף וואס פרייער מאכן, וואס בריייטער אויסנוצן צוליב דעם פאלק. צו אזא מין קוק האט שוין דערגרייכט ענגלאנד און געווייסערמאסן איטאליען. אין דיזע לענדער עקזיסטירט שוין א גאנץ גוט איינגעארדנטע עמיגראנטן־אינפארמאציע פון דער רעגירונג, אן עמיגראנטן־אינספעקציע און אויך פינאנציעלע אינסטיטוטן, וועלכע לייסטן פאר די עמיגראנטן

*) אמאל פלעגט מען אפילו שרעקלאך באשטראפן די אויסוואנדערער אדער זייערע פארבליבענע קרובים.

פון אט דאם נעלט: דערביי וועט ער אויך באקומען א נעוויסן ריוח, אלנפאלם א פיל קלענערן פאר יענעם. וועלכן עם ציען דערפון די פריוואטע באנקען און בפרט נאך די שווינדלערישע חברה־לייט.

2. דורך וועמען און ווי אזוי קען די עמיגראציע רעגולירט ווערן?

וער אוז דורך וועלכע מיטלען קען דורכפירן דאם פראגראם; וואם קען און וועט דאם מאכן די מלוכה?

פון יענע גענוגלשאפטלאכע ארגאניזאציעס, וועלכע קענען אויף זיך נעמען דורכפירן אט־דאם פראגראם אינגאנצן אדער טיילוויוייז, קומען אין באטראכט פאלגנדיקע פיר: די מלוכה, די נאציאנאל־אויטאנאמע איינרישטונגען, די פראפעסיאנעלע פארבאינדונגען (קאפיטאליסטישע, פילאנטראפישע און נאציאנאלע). וואם אנבאלאנגט די מלוכה, קען זי דאס אויפטאן מער פון אלעמען, ווייל זי באזיצט אם מיסטן די נויטיקע קרעפטן (ידיעות, איינפלוס און קאפיטאלן). די מלוכה קען גרינדן די בעסטע אינפארמאציאנס־ביוראס, איינריכטן אן עמיגראנטן־אינספעקציע, וועלכע זאל באזארגן די יורידישע און מעדיצינישע הילף פאר די עמיגראנטן. זי קען דורך א צוואנגס־שטייער אויף יעדן עמיגראנט — שאפן א פינאנציעלן אינסטיטוט, און ווען דערצו וואלטן נויטיק זיין אקציאנערע קאפיטאלן און גרויסע הלואות, קען אויך די מלוכה אמבעסטן זיכערן די קאפיטאלן מיט אירע אבליגאציעס, א. ד. גל. די מלוכה באזיצט דעם נויטיקן אויטאריטעט און צוטרוי ביי די פאלקס־מאסן, און ווען זי זאל זיין נענוג דעמאקראטיש, קען מען ביי איר פועל'ן א גינסטיקע עמיגראנטן־נעזעצגעבונג; אפשאפונג פון דעם פאס־פארטן־סיסטעם, פארשידענע לגאטעס פאר אויסוואנדערער ביי די אייזנבאנען, אזא עמיגראנטן־אינספעקציע, וואס זאל זיין לחלוטין אומאפהענגיק פון די עקספלואטאטארישע שיפס־קאמפאניעס, כדי די אינספעקטארן זאלן האבן דעם גענוגנדן מוט און ערלאכקייט ווירקלאך צו פארטיידיקן די אינטערעסן פון די וואנדערער. און הגם די נעזעצן און צוואנגס־מיטלען פון דער מלוכה באציען זיך נאר אויף דעם שטח פון איר אייגענער טעריטאריע. דאך האט זי אויך דעם נעהעריקן אינפלום צו שטעלן זיך אין אבליגאטארישער פעלקער־רעכטלאכער פארבינדונג מיט אנדערע מלוכות, אום אויפ'ן גרונט פון אינטערשטאטלאכע אפמאכן צו באשיצן די עמיגראנטן אויך אין יענע לענדער, דורך וועלכע זיי קומט אוים צו פארן.

דאס אלעס איז די מלוכה פייאיק אויפצוטאן: צי וועט זי אבער דאס אויך טאן, און ווען יא, אין וועלכן מאס וועט זי עס טאן, הענגט אפ פון פארשידענע באדינגונגען, וואס זיינען ניט גלייך אין יעדן שטאט אדער צו יעדער צייט. בכלל, ווי דעמאקראטיש עס זאל ניט זיין א קאפיטאליסטישע אויסוואנדערונגס־מלוכה, וועט זי דאך תמיד מער פאר־

אבער. וועלכע וועט מיט דער צייט בילדן דעם יסוד פון דער נאציא־נאלער אויטאנאמיע, איז דערווייל נאך גאר ניט נאציאנאל, נאר כמעט אויסשליסלאך רעליגיעז, אין געווייסע לענדער (ווי אין רוסלאנד) איז איר יורידישע לאגע נאך גאר ניט באשטימט. און דעריבער באזיצט זי בכלל צו ווייניק אויטאריטעט און קאפיטאלן צו רעגולירן די אידישע וואנ־דערונג. אונזערע קהלה־איינריכטונגען מוז מען ערשט ראדיקאל אי־בערבויען. זיי דעמאקראטיזירן, נאציאנאליזירן און סעקולאריזירן (פאר־וואלטלאכן, עולמ"ש מאכן). פריער איידער מען וועט זיי קענען אויס־נוצן צוליב דער עמיגראציאנס־רעגולירונג. דערווייל אבער קען מען פון זיי העכסטנס פארערן, זיי זאלן עטוואס מער אכטונג געבן אויף די עמיגראציע און זאלן אנטייל נעמען אין יענע פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציעס, וועלכע קענען צו דעם צווק געבילדעט ווערן.

די עמיגראציאנס־רעגולירונג און די פראפעסיאנעלע פאראיינען.

ביי נארמאלע און פרייע אנטוויקלונגס־באדינגונגען פון דער ער־בעטער־באווענונג פארנעמען זיך די פראפעסיאנעלע פאראיינען צווישן אנדערע, אויך מיט רייזע־אונטערשטיצונג פאר זייערע מיטגלידער; אבער אזוי ווי דער ווירקונגס־קרייז פון דיזע פאראיינען גייט ניט ארויס אויסערהאלב פון די מלוכה־גרעניצן, באשרענקט זיך אזא מין אונטער־שטיצונג נאר מיט דער אינערלאכער וואנדערונג פון די ארגאניזירטע ארבעטער, ד. ה. אינערהאלב דעם שטאט. דאך איז מעגלאך אז וועו די אידישע ארבעטער־באווענונג וועט פון דאם ניי אנפאנגען וואקסן, זאלן זיך די אידישע פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די אויסוואנדערונגס־לענדער (אדער די אידישע סעקציעס פון די אלגעמיינע פראפעסיאנעלע פאראיינען) שטעלן אין פארבינדונג מיט די אנטשפרעכנדיקע פאראיינען פון די איינוואנדערונגס־לענדער, כדי צו אונטערשטיצן געמיינזאם יענע אידישע ארגאניזירטע ארבעטער, וואס פארן אוועק איבער'ן ים. ווייטער, עקזיסטירן אומעטום ביי גוט איינגעארדנטע פראפעסיאנעלע ארגאניזא־ציעס, אינפארמאציאנס־ און פארמיטלונגס־ביוראס פאר די, וואס זוכן ארבעט, גאנץ גלייך, צי זיינען די ארבעטס־זוכנדע ארגאניזירט, צי ניט. אט די דאזיקע ביוראס קענען זיך אויך שטעלן אין פארבינדונג מיט די פאראיינען פון מעבר לים, כדי אנב אויך צו אינפארמירן יענע ארבעטער, וואס ווילן עמיגרירן: וועו מען באטראכט אט די דאזיקע רעגולירונגס־ארבעט פון די פראפעסיאנעלע פאראיינען גאנץ אבסטראקט, קען זי זיך אויסווייזן גאנץ פשוט און גאנץ מעגלאך. אבער קאנקרעט אנטשטייען דא אפילו ביי די בעסטע פאליטישע באדינגונגען גרויסע שווערקייטן.

ערשטנס, איז זייער שווער צו באשטימען, פאר וועלכער פאליטיק זאלן זיך האלטן די ארבעטער־פאראיינען פון פארשידענע לענדער בנוגע צו

פארשידענע קלייגע דינסטן. שטיצנדיק זיך אויף די דאזיקע ביישפילן, טענה'ן אייניקע אידישע פובליציסטן, אז אויך פאר אונזער עמיגראציע מוזן מיר שטרעבן צו פאראינטערעסירן די מלוכה, און מיינען, אז די איינציקע ווירקזאמע פארם פון דער עמיגראציאנס-רעגולירונג איז די שטאטלאכע*). אבער, ערשטנס, פארשטייען זיי אליין אויך, אז פון דער איצטיקער מלוכה-אָרדנונג איז רוסלאנד, און אפילו אין עסטרייך, קען מען כמעט נאָרניט דערוואַרטן. צווייטנס, מוזן אין די דאזיקע צוויי לענדער די אינטערעסן פון מיליטער-דינסט און אין רוסלאנד פון דעם פאס-פארט-סיסטעם און אנדערע פאליציאישע ריקזיכטן נאך זייער א לאנגע צייט דינען פאר א ריזיקע שטערונג אין יעדן פארזוך ערנסט צו רעגולירן די עמיגראציע; ד. ה. אין דיזע לענדער וועלן פיל ריקזיכטן, וועלכע האבן קיין שום שייכות ניט מיט די באדערפענישן פון די וואנדערנדיקע מאסן, נאך זייער לאנג באשטימען די פאליטיק פון דער רעגירונג בנוגע צו דער עמיגראציע. און ווען אפילו די מלוכה-אָרדנונג וועט זיך מיט דער צייט פארפאלקאמען און וועט מער אכטונג געבן אויף די לעבנס-נויטן פון די מאסן בכלל און פון די עמיגראנטן בפרט, וועט דאך אויך דעמאלט די רעגירונג מער באזאָרגן די אינטערעסן פון די שיפס-קאמפאניעס ווי פון די פאלקס-מאסן; אחוץ דעם, וועט זי די אידישע אינטערעסן אויך אין דעם פרט, ווי אין אלע איבעריקע הינזיכטן, באפרידיקן פיל שוואכער און מיט פיל ווייניקער חשק, איידער די אינמערעסן פון די עמיגראנטן פון אנדערע פעלקער.

וואס קענען אויפטאָן די אויטאָנאָמע נאציאָנאלע אינריכטונגען?

הגם באדייטנד ווייניקער, ווי דער שטאט, קענען דאך די אויטאָנאָמע נאציאָנאלע אינריכטונגען פילעם אויפטאָן אין דער הינזיכט פון רעגולירן די עמיגראציע. ניט באזונדערש דעם איינפלוס פון א זעלבסט-שטענדיקער מלוכה קענען זיי געווינען ניט אַרויסגעבן קיין געזעצן מכח דער עמיגראציע, קענען אויך ניט אריינטרעטן אין אינטערשטאטלאכע אפמאכן; אבער אלנפאלס וואלט זיי גרינג זיין צו שאפן א געהעריקע אינפארמאציע, מינדלאכע און ליטעראַרישע, אוועקשטעלן אין די האפנס פון זייער מלוכה עמיגראציאנס-אינספעקטאָרן, גרינדן פינאנציעלע עמיגראציאנס-אינסטיטוטן, אזוי ווי צ. ב. די טשעכישע נאציאָנאלע באנק „באָהעמיא" האט דא ניט לאנג געגרינדעט ביי זיך אן'אפטיילונג ספעציעל צו באזאָרגן די פינאנציעלע נויטן פון די טשעכישע עמיגראנטן. אויך אין דער הינזיכט איז קלאָר, אז אידן, כל זמן זיי באזיצן ניט קיין נאציאָנאלע אויטאָנאמיע און קיין אָרגאנען פון נאציאָנאלער זעלבסטפארוואלטונג, קענען דערווייל גאָרניט דערוואַרטן אין אט-דער ריכטונג. די קהלה

*) צו דעם קוק נייגן זיך ה' ליטוואק („ציוט פראָגן" נומ. 1.) און ח' וו. מ. („אטקל, ב." נומ. 4).

אויך שעדלאך פאר די אנטוויקלונג פון דער פראלעטאריישער סאלידאריטעט. די פארטרעטער פון די איינוואנדערונגס־לענדער האבן אויפ'ן קאנגרעס געבילדעט א קליינע מינדערהייט און האבן פיל נאכגעגעבן דער מערהייט, אבער אין אמעריקע אליין האט די שטוטגארטער רעזאלוציע קיין שום דערפאלג ניט געהאט, און די ארבעטער פון די פראייניגטע שטאטן פארבליבן, ווי פריער, ביי זייערע פאדערונגען צו באשרענקען די איינוואנדערונג.

צווייטנס, זיינען די אידישע פראפעסיאנעלע פראיינען וויניק פייאיק דערצו, אנצופירן פארהאנדלונגען מיט די ארבעטער־ארגאניזאציעס פון מעבר לים און צו דערגרייכן ווירקזאמע אפמאכן מיט זיי. די אידישע פראיינען וועלן קיין מאל ניט זיין זעלבסטשטענדיק, זיי וועלן ארויינגיין, אלס טייל, אין די אלגעמיינע פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס פון רוסלאנד, עסטרייך, רומעניען, און אן דער הסכמה פון אט די גרעסערע אינטערנאציאנאלע פראיינען, פון זייערע צענטראל־פארוואלטונגען וועלן זיי ניט טארן זיך באשעפטיקן מיט עמיגראציאנס־רעגולירונג. דא האנדלט זיך דאך ניט וועגן ק ו ל ט ו ר ע ל ע אויטאנאמיע פון די אידישע סעקציעס אין די פראפעסיאנעלע פראיינען, דא איז די רייד מכח א העכסט וויכטיקער און פראנטוואדלאכער פ י נ א נ צ י ע ל ע ר פונקציע, ווי די רייזע־אונטערשטיצונג און ארבעטס־אינפארמאציע פאר ארבעטער, וועלכע פארן איבער'ן אקעאן; און דיזע פראגע וועט באגעגענען זייער פיל שוועריקייטן מצד די צענטראלע פראיינען, וועלכע וועלן טוים מסכים זיין, אז די אידישע ארבעטער זאלן גענישן אזוינע גרויסע, טייער־קאסטנדע פריווילעגיעס אין פארגלייך מיט זייערע חברים פון אנדערע נאציעס, ביי וועלכע די עמיגראציע איז פיל שוואכער, ווי ביי אידן.

דריטנס, זיינען די אידישע פראפעסיאנעלע פראיינען, מחמת דעם קליין־האנדווערקערישן כאראקטער פון דעם גרויסן רוב אידישע ארבעטער אין מזרח־אייראפא, און צוליב דעם סעזאן־כאראקטער פון דער אידישער ארבעט, איבערהויפט צו וויניק שטאנדהאפט און צו שוואך פינאנציעל, כדי צו אונטערנעמען מיט ערפאלג אזא וויטע און ברייטע אינפארמאציאנס און אונטערשטיצונגס־טעטיקייט, וועלכע פאדערט זיך פאר דער עמיגראציע אין וויטע לענדער.

פערטנס, — און דאס איז פילייכט די הויפט־זאך, — איז די פינאנציעלע לייסטונגס־פיאיקייט פון די פראפעסיאנעלע פראיינען אפילו אין בעסטן פאל זייער באשרענקט, מיט די סומען, וואס זיינען אויפגעזאמלט פון ארבעטער־גראשנס, מווו זיי אנפירן סטרייקן, אויסהאלטן ארבעטסלאזע א. אז. וו. א. אז. וו. — אלזא וועט יעדנפאלס בלייבן פאר די עמיגראציאנס־אונטערשטיצונג נאר א קליינער פראצענט פון זייער בודזשעט, און דיזע באשרענקונג פון זייער טעטיקייט באגענגט זיך נאך מיט א צווייטער באשרענקונג — נעמלאך, וואס די גאנצע וואנדערונגס־רעגולירונג, וועלכע קען אנגעפירט ווערן פון די פראפעסיאנעלע פראיינען און בכלל פון די

דער עמיגראציע, בעת פאר די אויסוואנדערונגס־לענדער שטעלט מיט זיך פאר די עמיגראציע געווייס א ווינשנסווערטע דערשיינונג, אנ'ערליכטערונג פאר דעם לעבן און קאמף פון די ארבעטער, וואס בלייבן אין דער היים, — איז דאס פאר די איינוואנדערונגס־לענדער אין פילע הינזיכטן גאר אנדערש. א גאר נייעם לאנד, מיט א ווינציקער ארבעטערשאפט, נויטיקט זיך טאקע אין נייע ארבעטער, כדי צו אנטוויקלען די דארטיקע ווירטשאפט און כדי די פארגרעסערונג פון דער צאל ארבעטער זאל זיי געבן מער כח אין קאמף קעגן דעם קאפיטאל; אבער אין א לאנד מיט א שוין אויס־געוואקסענער אינדוסטריע שטעלט מיט זיך פאר יעדער נייער ארבעטער נאר א נייע קאנקורענץ־געפאר פאר די ארטיקע ארבעטער; און אויך די ארטיקע אינדוסטריע לויידעט דאן פון דעם, וואס אירע קליינע קאנקורענטן, די הויז־בעל־מלאכות האלטן זיך אויף דער שרעקלאכער עקספלואטאציע פון די אנמעכטיקע ניי־איינגעוואנדערטע ארבעטער. די פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די אויסוואנדערונגס־לענדער זיינען פאראינטערעסירט אין פארליכטערן די עמיגראציע, בשעת די פראפעסיאנעלע פאראיינען פון די איינוואנדערונגס־לענדער נויטיקן זיך אפטמאל, פארקערט, אין באשרענ־קען די איינוואנדערונג; דערביבער וועלן די אויבנאנגעוויזענע פארבינדונגען צווישן די פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס פון פארשידענע לענדער זייער זעלטן פירן צו א ווירקלאכן אויסנלייך. פאר דער גאנצער ארבעטער־באוועגונג איז, נאטירלאך, זייער וויכטיק, אז די ארגאניזאציעס פון פאר־שידענע לענדער זאלן זיך צונויפרעידן און גיין אויף קעגנזויטיקע פשרות, אזוי, אז די אויסוואנדערונג זאל אפילו אין א געווישן מאס געהאלטן ווערן אין ענגערע גרעניצן, אבער דערפאר זאלן די איינוואנדערנדע ארבעטער גענישן דעם שוץ און די הילף פון די ארטיקע פאראיינען; עס איז וויכטיק, אז דער אנגעקומענער ארבעטער זאל קענען ארייגטרעטן אין פאראיין און ניט ברויכן צו ווערן א לוינדריקער אדער א סטרייקברעכער. אבער דאס קענען מיר וויניק־וואס דערווארטן פון אזוינע אונטערהאנדלונגען. דאס ווערט באזונדערס באשיינפערלאך, ווען מיר קוקן זיך צו צו דעם גורל פון יענער רעזלוציע איבער די עמיגראציאנס־פראגע, וועלכע איז אנגענומען געווארן אויף דעם אינטערנאציאנאלן סאציאליסטישן קאנגרעס אין שטוט־גארט. אין דער דיסקוסיע האבן די פארטרעטער פון די אויסוואנדערונגס לענדער זייער ענערגיש געפאדערט די פאלקאמע פרייהייט פון איינוואנ־דערונג, און זיי זיינען טאקע געווען געראטן, וויל באשרענקונגען קענן די אימיגראציע ווידערשפרעכן די פרינציפן פון פראלעטארישער סאלידא־ריטעט; אבער די פארטרעטער פון די איינוואנדערונגס־לענדער, און בא־זונדערס פון די אמעריקאנער סאציאליסטן, האבן געפאדערט געוויסע באשרענקונגען קעגן דער אימיגראציע, און זיי זיינען אויך געווען געראטן, וויל דער אריינפאר פון נייע רויע אומווייסנדע אדער אנמעכטיקע ארבע־טער, שטעלט מיט זיך פאר אנ'אייביקע סכנה פאר די ארטיקע, מיט אזוי פיל מי אויפגעבויטע ארבעטער־ארגאניזאציעס. און דאס איז דאך

צי קען זי דערפילן די אויפגאַבן פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג?

דאָ מוזן מיר ווידער דערמאָנען דעם דאָפּלטן כאַראַקטער פון דער עמיגראַציע ביי אידן — וואָס זי איז פון איין זייט א וואוילטאט פאַר דאָס פאַלק, און פון דער צווייטער זייט דאַך ניט קיין ראַדיקאַלע לייזונג פון פאַלקס־נויט, נאָר ניט מער ווי א פאַליאַטיוו. די עמיגראַציע איז א העכסט־וואוילבענענדער פאַליאַטיוו, אָבער דאַך א פאַליאַטיוו. און דאָס זעלבע וואָלט אויך זיין די בריטע און אַלזייטיקע עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, ווי מיר האָבן זי אויבן געשילדערט אין אונזער פּראָגראַם: אַזא מין רעגולירונג וואָלט ברענגען א קרעפטיקע רפואה קעגן די צרות, פון וועלכע עס ליידעט אונזער עמיגראַציע, אָבער בשום אופן ניט קיין ראַדיקאַלע היילונג פון דיזע צרות: דאָס וואָלט געווען א שיינער, א ווירקזאַמער פאַליאַטיוו קעגן א געוויסן טייל פון די פאַלקס־ליידן, אָבער, נאָך דעם אַלעם, דאַך ניט מער ווי א פאַליאַטיוו. דאָס הארבע, אומבארמהערציקע לעבן האָט שוין לאַנג אונז געזאָלט אָנלערנען, אז אין דעם איז קיין שום סתירה ניטא, אז מיר ברויכן האָבן פאַליאַטיוון, וויל קיין ראַדיקאַלע לייזונג פון אונזערע פראגן קענען מיר יעצט ניט דערגרייכן און ניט דערוואַרטן, אָבער דאָסזעלבע לעבן האָט שוין אויך נעמוג דייטלאָך באַוויזן, אז וועו מען מוז זיך באַנוגענען מיט פאַליאַטיוון, קען מען אויך שטרעבן די דאָזיקע פאַליאַטיוון מאכן וואָס קרעפטיקער און וואָס דערפאַלגרייכער. א לעזער, וועלכער איז געוואוינט צו דענקען אינזייטיק און מעטאפיזיש — „יא — יא, ניט — ניט, און אַלעס איבעריקע שטאָמט פונ'ם שטן" — וועט דאָס, פילייכט, ניט פארשטיין, ווי קענען מיר רירן וועגן א פאַליאַטיוו, ווי וועגן א ברכה, — אָבער די אידישע מאסן פארשטייען דאָס פון זייער לעבן, ווי ווייט ווינטשנסווערט וואָלט זיי א גוטער פאַליאַטיוו אין דער עמיגראַציאָנס־פראגע. א ראַדיקאַלע לייזונג איז דאָ פשוט אוממעגלאָך, וויל די עמיגראַציע מוז זיין א סטיכייאישער פּראָצעס. און דעריבער מוז אין איר אויך הערשן אן אנארכיע, א געוויסער תוהו ובוהו, כל־זמן עס עקזיסטירט די אַלגעמיינע עקאָנאָמישע אנארכיע פון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציע. וואָרים די וואָנדערונגס־אנארכיע איז ניט מער ווי א פרט פון דער אַלגעמיינער אנארכיע, די עמיגראַציע איז נאָר א צוויטע זייט פון יענער דערשיינונג, וועלכע הייסט ארבעטסלאָזיקייט. עס איז שוין גענוג באַוואוסט, אז מכח א ראַדיקאַלער לייזונג פון דער ארבעטסלאָזן־פראגע איז ניטא וואָס צו ריידן אין דער קאַפּיטאַליסטישער געזעלשאפט.

דאָ זיינען בכלל נאָר מעגלאָך פאַליאַטיוון. הייסט דאָס דעמ אז מיר דארפן זיך אָפּזאָגן און זיך אָפּשאַקלען אינגאַנצן פון די מעגלאָכע פאַליאַטיוון דערפאָר, וויל זיי זיינען נאָר פאַליאַטיוון? קיין בר־דעת וועט דאָס ניט פאַדערן. דאָס איז איבערהויפט דער תהו ובהו, דער כאָאָס פון דער מאַדערנער אָרדנונג, דאָס איז דאַך איר טראגעדיע און איר אינער־

ארבעטער־אַרגאַניזאַציעס. קען זיך באציען נאָר אויף די ארבעטער־עמיגראַ־ציע: פון די אינפאָרמאַציאָנס־דינסטן פון דיזע פאַראיינען קענען אפילו געניסן אלע ארבעטער, אָבער מיט זייער דירעקטער פינאַנציעלער אונ־טערשטיצונג האָבן דאָס רעכט זיך צו באנוצן נאָר די אַרגאַניזירטע ארבע־טער, וועלכע געהערן צו די דאָזיקע אַרגאַניזאַציעס און צאָלן אין זיי רעגלמעסיק זייער מיטגלידס־שטייער. דאָס הייסט, אלזא, אז די פּראָ־פעסיאָנעלע פאַראיינען פון די אידישע ארבעטער וועלן אפילו אין דער בעסערער צוקונפט קענען נאָר אין א קליינעם מאָס דערפילן די אויפגאָבן פון דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג און דאָס אויך נאָר פאר א פארשווינ־דענר קליינעם טייל פון אלע אידישע עמיגראַנטן, וויל נאטירלאך באשטייט דער אומגעהייערער רוב עמיגראַנטן ניט פון אַרגאַניזירטע ארבעטער. ס'איז אויך קלאָר, אז די וואַנדערנדע הענדלער און קליינע מייסטערלאך קענען פון די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען שוין אַבסאָלוט קיין שום נוצן ניט בא־קומען.

די פרייע געזעלשאַפטלאַכע איניציאַטיוו.

פון די פיר פאַרמען געזעלשאפטלאַכע אַרגאַניזאַציעס, וואָס מיר האָבן איבערגעציילט, וואלט אלזא די מלוכה זיין פייאיק נעמען אויף זיך אויסצו־פירן דאס גאנצע פּראָגראַם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג, אָבער די מלוכה וועט דאָס נאָך אזוי גיך ניט טאָן און דערווייל איז אויף איר דאָ וויניק וואָס צו האָפן: די נאציאנאל־אויטאָנאמיע איניריכטונגען וואלטן קענען אויספירן א וויכטיקן טייל פון דעם פּראָגראַם, אָבער דער־וויל, כל זמן אזוינע איניריכטונגען עקזיסטירן נאָך נאָר ניט ביי אונז, קען די קהלה, — דיזער קערן פון דער צוקונפטיקער אויטאָנאָמיע, — אויף זיך נעמען נאָר א קליינעם טייל פונקציעס. און העכסטנס, צוטרעטן און מיטהעלפן יענע רעגולירונגס־אַרגאַניזאַציעס, וואָס וועלן אויף זיך פריי נעמען דעם גאנצן ענין. און צום סוף די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען, וועל־כע קענען דערווייל נאָך לחלוטין נאָר נישט טאָן אין דער הינזיכט, וועלן אויך שפעטער זייער וויניק פייאיק זיין צו דערפילן פון דעם גאנצן פּראָ־גראָם. און וועָן מיר גייען אריבער צו די פריע געזעלשאפט־לאכע אַרגאַניזאַציעס. מוזן מיר קודם־כל פעסטשטעלן, אז וואָס וויניקער עס קענען אין דיזער הינזיכט אויפטאָן די איבעריקע דריי געזעלשאפטלאכע קרעפטן, אלץ מער מוז אויף זיך נעמען די פרייע געזעל־שאפטלאכע איניציאטיוו, כדי די נוישן פון די עמיגראַנטן זאלן געהעריק באפרידיקט ווערן. ווי מיר האָבן אט ערשט געזען, וועלן די מלוכה, די געמיינדע, די פּראָפעסיאָנעלע פאַראיינען לע"ע כמעט נאָר נישט קענען אָדער ניט וועלן מאכן: דעריבער קומט אויס דער פרייער געזעלשאפטלא־כער איניציאטיוו צו נעמען אויף זיך דאָס גאנצע אויבנגעשילדערטע פּראָ־גראָם פון דער דירעקטער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג.

דיזע ארגאניזאציע ארבעט. און יענער, ווער עס גיט נאר צו, אז דורך פרייע געזעלשאפטלאכע איניציאטיוו קען דורכגעפירט ווערן אזא ראדיקאלע ארבעט, ווי די ציוניסטישע, מוז אויך מסכים זיין, אז פיל וויניקער קרעפטיקע פאליאטיוון קענען אויך דערפילט ווערן דורך פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציעס. וועז עס וואלט דערפילט געווען דאס נאנצע פראגראם פון דער דירעקטער עמיגראציאנס־רעגולירונג, וואלט דערמיט געוויס אריינגעטראגן געווארן אין דאס עמיגראציאנס־געביט א ראדיקאלע פארבעסערונג. דערביבער קענען מיר אויפשטעלן די פראגע: אויף וויפיל איז מעגלאך א פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציע זאל דורכפירן א ראדיקאל פאליאטיוו עמיגראציאנס־רעגולירונג? אוז—וי אזוי דארף נעבויט ווערן יענע ארגאניזאציע, וועלכע זאל זיין פייאיק דאס דורכצופירן?

אויף וי וויט קען א פרייע ארגאניזאציע רעגולירן די אידישע וואנדערונג?

עס איז קלאר, אז א פרייע ארגאניזאציע קען ניט מאכן דאס, וואס מיר האבן אויבן באצייכנט אלס אינדירעקטע עמיגראציאנס־רעגולירונג: זי קען ניט אפשוואכן די רעכטלאזיקייט, די פאגראמען, דעם אנטיסעמיטיזם, וועלכע פארשטארקן די אידישע עמיגראציע: זי קען נאר דירעקט רעגולירן די וואנדערונג ד. ה. נאר דערלייכטערן איר נאנג. און פון יענע צוויי ציל, וועלכע ס'קען פארפאלגן די עמיגראציאנס־רעגולירונג, — דיפארקלענערונג אדער דירעקטע רעגולירונג א שייכות נאר צו דעם צווייטן ציל; דעריבער קען א פרייע געזעלשאפטלאכע איניציאטיוו נאר דערלייכטען די עמיגראציע, און אויב זי וואלט זיך געשטעלט דעם צוועק, די וואנדערונג אפצושוואכן, זי קלענער צו מאכן, וואלט זי אין דער ריכטונג נאר נישט דערגרייכט. די פארקלענערונג און די דערלייכטערונג פון דער עמיגראציע, וועז מען נעמט זיי ביידע צוזאמען, בילדן מיט זיך דאס, וואס מען קען אנרופן די נארמאליזירונג פון דער עמיגראציע: פון אט דער נארמאליזירונג קען, היסט דאס, א פרייע ארגאניזאציע דורכפירן נאר די פאזיטיוע זייט. דאס אליין איז אבער אויך א ריזיקע אויפנאבע, דאס איז אזא בריטעם פעלד, דאס דערצו ברויכט מען נאנץ אומנעווייניגלאכע קראפט־אנשטרענגונג און באמת היסטארישע באנייסטערונג, אויב מען שטרעבט צו דערפילן זי איז איר נאנצן אומפאנג. ה' וו. מ. האלט אין איין איבער'חזר'ן, אז די רעגולירונג פון דער עמיגראציע איז אנ'ארימע „פראזע", ווייל דא האנדלט זיך דאך נאר וועגן שיפס־קארטן און באנאזש, ניטא פון וואס נתפעל צו ווערן, מען טאר אבער ניט אריינ־

לאכער ווידערשפּרוך, וואָס זי רופט אַרויס שוועדע פּראָבלעמען. זי שאפט שאַרפע קאַנפליקטן אוו העכסט־אַנגעשטרענגטע באַדערפנישן ביי די בריטע מאסן. זי ברענגט דערצו, אז דיזע באַדערפנישן זאָלן זיך נויטן אין באַלדיקער הילף אוו זאָלן שרייען צום הימל. — אוו אין דערזעלבער צייט עפנט זי ניט קיין שום דירעקטע וועגן צו מילדערן דיזע שרייענדיקע נויט, קיין שום מיטלען צו באַפרידיקן די ברענענדסטע באַדערפענישן. אוו ביי אונז אידן קומט נאָך צו צו דעם די טראַגעדיע פון דעם גלות, זיין באַזונדערע אייגנארטיקע אנארכיע, זיינע אייגנטימלאכע אינערלאכע ווי־דערשפרוכן. פון דער צוזאמענווירקונג פון די דאָזיקע צוויי סבות, — פון דער קאַפּיטאַליסטישער אנארכיע מיט דער גלות־אַנמאכט אנטשטייט ביי אונז א דאַפּלטער אַפּגרונט צווישן דער ריזיקייט פון די פּראָבלעמען אוו דער ווינציקייט, אומבאַדייטנדקייט פון זייער מעגלאכער פארענטפע־רונג. הייסט עס דען אבער, אז מיר טאָרן ניט רירן מכח ר א ד י ק א ־ ל ע פּ א ל י א ט י ו ן ? פונקט דער היפּך! ווייל עס זיינען דא די קאַלאַסאַלע באַדערפענישן אוו ווייל די מעגלאכע ענטפערן אויף זיי שטימען ניט מיט זייער גרויסקייט, דוקא דערפאר מעג מען רירן וועגן פאַליאטיוון פון פארשידענער קראפט. — אוו וואָס נעענטער עס קומט צו דער ענטפער צום פּראָבלעם, וואָס קלענער דער אַפּגרונט, אלץ קרעפ־טיקער איז דער פאַליאטיוו, אויף וועלכן דער ענטפער ווייזט אָן. אזוי, מאָלן מיר זיך אויס אזא צושטאנד, וועו די אַנמאכט פון גלות זאָל שוין מער ניט ווירקן, עס זאָל פארבלייבן פאר אונז אידן, ווי פאר אלע אי־בעריקע פעלקער נאָר די קאַפּיטאַליסטישע אנארכיע, מיר זאָלן זיך אין אלע הינזיכטן אויסגלייכן מיט די אימות העולם, — דאָס וואָלט זיין דער ראַדיקאַלסטער פאַליאטיוו אנטקעגן אונזערע פאַלקס־צרות. אוו דיזער פאַליאטיוו איז דער ציוניזם. מיר קענען זיך אבער אויך מאָלן קלע־נערע פאַליאטיוון. אוו דאָס אויך אין פארשידענעם גראד. דער ר א ־ ד י ק א ל ס ט ע ר פ א ל י א ט י ו ו פאר אונזער עמינראציאנס־פּראָב־לעם איז די קאַנצענטרירטע קאַלאָניזאציע, וועלכע פירט צו דער פאר־ווירקלאכונג פון ציוניזם. דאָס וואָלט זיין אזא פאַליאטיוו, וואָס וואָלט מיט זיך פארשטעלן אנ'אמת'ע איבערקערעניש אין די טיפסטע יסודות פון דעם אידישן לעבן. דאָך שטעלן מיר זיך פאָר, אוו א גרויסער טייל פון דעם אידישן פאַלק גלויבט אין דעם. — אז די דאָזיקע מהפּכה קען דורכ־גיין אָן דער הילף פון וועלכער ניט איז מלוכה־מאכט, אוו בלויז דורך ענערגישער טעטיקייט פון א פרייער געזעלשאפטלאכער ארגאניזאציע (ווי דער ציוניסטישער קאַנגרעס, פארשידענע ציוניסטישע אונטערנעמונגען, דער וועלט־פארבאנד „פועלי־ציון", פאַלעסטינע־ארבעטער־פאָנד א. ד. גל.); נאטירלאָך, איז דערצו נויטיק די דאָזיקע ארגאניזאציע זאָל פירן א פאר־נינפטיקע פאַליטיק, זי זאָל זיך צופאסן צו די לעבנס־באדינגונגען, צו די סטיכייאישע, פון איר באַוואוסטזיניקן ווילן אומאָפּהענגיקע פּראָצעסן,

מעכאנישע קראפט פון איר רעגולירונגס־אפפאראט. וואס אמבאלאנגט ידיעות, איז אפשר נאך מעגלאך, אזא ארגאניזאציע זאל זיי באזיצן נאך מער און נאך בעסערע, זיכערערע, איידער א מלוכה־אייגריכטונג; זי זאל באקומען דורך אירע פארצווייגטע פיליאלן אין דער גאנצער וועלט די אויספירלאכע אינפארמאציע צוליב אירע קליענטן־עמיגראנטן; וואס אמבאלאנגט אבער קאפיטאלן און איינפלוס, קען זי זיך נעווים ניט גלייכן צו א מלוכה אדער צו די ארגאנען פון נאציאנאלער זעלבסטפארוואלטונג. די גאנצע ווירקונג און איינפלוס פון אזא פרייער ארגאניזאציע קען זיך שטיצן נאר אויף פאלגנדיקע מיטלען, וועלכע זי באזיצט. ערשטנס, קען זי בויען אויף דער מאכט פון אירע קאפיטאלן, — נאטירלאך אויב די לעצטע זיינען גענוג גרויס. ניט באזונדיק קיין שום צוואנגס־מיטלען, מוז זי צוציען צו זיך דעם צוטרוי פון די עמיגראנטן און די אכטונג פון די רעגירונגען, פון די שיפס־קאמפאניעס נאר דורך איר רייכקייט, נאר דורך איר קרעדיטפייאיקייט, מיט אירע קאפיטאלן קען זי זיך באגונענען מיט קלענערן ריזיק, ווי די פריוואטע קאנטארן, און אויף אזא אופן בייקומען זיי דורך קאנקורענץ; זי קען אויך פאר די שיפס־קאמפאניעס פארשטעלן מיט זיך א מער זיכערן קאנטראהענט, ווי די פינאנציעל שוואכערע פריוואטע אונטערנעמער. ד. ה. קען די חברה־לייט, וועלכע עקספלואטירן די עמיגראנטן־מאסע, קען די פרייע ארגאניזאציע פירן נאר א קאנקורענץ־קאמף, און ניט דירעקט פארפאלגן זיי מיט דער מאכט פון געזעץ. דאן ווייטער, ווען זי וועט זיך שוין דערוואַרבן דאס פארטרויען פון די מאסן און א גרויסן אויטאריטעט, וועט זי קענען אויך אנווענדן קענן די צופיל עקספלואטאטארישע שיפס־געזעלשאפטן דעם מיטל פון באיקאט: ד. ה. זי קען פארעפנטלאכן די נעמען פון יענע קאמפאניעס אדער פון יענע שיפן, אויף וועלכע מען באהאנדלט שענדלאך די עמיגראנטן, פון יענע קאנטארן וועלכע באשווינדלען זייערע קליענטן; זי קען דערקלערן אויף זיי א באיקאט. אונטער דער באיקאט־דראוונג וועט זי אימשטאנד זיין צו צווינגען די קאנטארן און קאמפאניעס מאכן די אדער יענע הנחות פאר די עמיגראנטן. אן איינפלוסרייכע רעגולירונגס־ארגאניזאציע וואלט געקענט אפילו פועל'ן, אז די שיפס־קארטן פון יענע געזעלשאפטן, וועלכע האבן זיך מיט איר געשטעלט אין פארבינדונג און האבן באווילליקט גע־וויסע הנחות, פאר די עמיגראנטן, זאלן אויף זיך טראגן א ספעציעלן צייכן אדער צעטל מיט דעם שטעמפל פון דער רעגולירונגס־ארגאניזאציע; אזא צעטל („לעיבל") וואלט אפט געבראויכט פון די אמעריקאנער פראפע־סיאנאלע פאראיינען (וואלט אנגעקלעפט אויף די סחורות), כדי אנצו־וויזן, אז דער קונה מעג דא זיכער זיין. דאס די סחורה שטאמט פון ערלא־כע הענט. אויף אזא אופן וואלן די עמיגראנטן קויפן נאר יענע שיפס־קארטן, ד. ה., נאר פון יענע שיפס־קאמפאניעס, אויף וועלכע די ארגא־ניזאציע האט געגעבן איר הכשר. — אויסערדעם, האט נאך די ארגאני־זאציע אין איר רשות דאס מיטל פון יורידישער הילף; מען זי באמערקט מצד די קאמפאניעס, וועלכע ניט איז מיסברויכן און עבירות, וועלכע מען

טראגן קיין שום „ראמאנטיזם". קיין שום באגייסטערונג. נאנץ דאסזעלבע וואלט מען קענען מיט דער זעלבער קלונקייט און געלאסנקייט באהויפטן אויך מכח דער טעטיקייט פון דער פראפעסיאנעלער אדער קאפעראטיווער ארגאניזאציע פון דעם ארבעטער־קלאס. דאס אלעס, מעג מען טענה'ן, איז דא די לאנגווייליקסטע פראזע — פינף קאפיקעס שכירות, א האלבע שטונדע פונ'ם ארבעטס־טאג, מיט א גראשן ביליקער בולבעס, בעסער געבאקענע בולקע — ניטא פון וואס נתפעל צו ווערן. א ראמאנטיקער איז יעדערער, ווער עס באגייסטערט זיך צוליב אווינע קליניקייטן! מיר קענען נאר איינוועגדן דעם ה' וו. מ., אז אלעס גרויסעס אינ'ם לעבן אנטשטייט און באשטייט פון אלטענלאכע קליניקייטן און פון לאנגווויליקער פראזע. די נפקא מינא איז אבער, אויף וועלכע סאציאלע בריט און אין וועלכע היסטארישע ווייט ס'פארשפרייטן זיך די דאזיקע „קליניקייטן". און היות די עמיגרירנדיקע מאסן שטעלן מיט זיך פאר אין סאציאלער הינזיכט א בריטע געזעלשאפטלאכע שיכט, און אין היסטארישן זין האט די עמיגראציע פאר זיך אויך א נאנץ לאנגע צוקונפט — קען מען ממילא די רעגולירונגס־ארבעט ניט נידעריקער שעצן, ווי אנ־ערך די קאאפעראטיווע, און ביליקע שיפס־קארטן ניט נידעריקער, ווי ביליקן קארטאפל. פרואוון מיר זיך נאר פארשטעלן, וואס פאר אן ארבעט דאס איז — רעגולירן די עמיגראציע, ווי מיר האבן זי אויסגערעכנט אויבן אין דעם רעגולירונגס־פראגראם. אנ'ארגאניזאציע, וועלכע זאל דאס אלעס דערפילן, מוז זיין אזוי קרעפטיק, אזוי עלאסטיש, באוועגלאך און בריט פארצווייגט, זי זאל קענען שריט ביי שריט פאלגן נאכ'ן עמיגראנט אויף זיין דארנדיקן וועג, שטענדיק גרייט זיין צו אוילן אים צו הילף באלד ווי ער ליידט עטוואס אין וועג, אדער אים טרעפט זיך וועלכע ניט איז סכנה, די ארגאניזאציע דארף דא תמיד שטיין מיט אנגעגארטלטע לענדן, באוואפנט מיט איר גאנצן איינפלוס און מיט איר גאנצער באגייסטערונג — יא, באגייסטערונג, כדי צו אונטערשטיצן יערן ליידנדן וואנדערער, צו פארטיידיקן זיין מענטשלאכע ערע, צו שיצן זיינע לעבעדיקסטע אינטערעסן. ווער קאן אנרופן פראזאאיש אזא אנגעשטרענגטע ארבעט, ווער וועט האבן די העזה אויסצולאכן די באגייסטערונג, וואס עס פאדערט זיך כדי צו שאפן אזא ארגאניזאציע? ווער וועט לייקענען, אז דא פאר־דערט זיך הייסע ליבע צו דעם פאלק. טיפער גלויבן אין די היילנדע קראפט, אין די היסטארישע אויסזיכטן פון דער עמיגראציאנס־באוועגונג, אז די פירער פון אזא ארגאניזאציע מוזן זיין דורכגעדרונגען מיט דעם שטארקסטן און וואראמסטן אינטערעס צו דער עמיגראציאנס־פראגע?

די מיטלען פון אזא פרייער געזעלשאפטלאכער ארגאניזאציע.

יא, דא איז נויטיק באגייסטערונג. א פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציע באזיצט נאר צו שוואכע מיטלען, כדי זי זאל קענען עטוואס ראדיקאלעס אויספירן אן דער געהעריקער באגייסטערונג, נאר דורך די

וואו זיי ווילן ארבעטן.

צווייטנס, וויל די אָרגאניזאציע דארף זיין פאלקאם לענאל, וועט זי בשום אופן ניט קענען אינגאנצן אפשאפן די הילפלאזיקייט פון די עמי־גראנטן: כל זמן עס עקזיסטירט דאס פאספארטן־סיסטעם אין רוסלאנד, איז רומעניען, דער מילִיטער־דינסט אין רוסלאנד, עסטרייך, אונגארן אוו רומעניען, כל זמן עס וועלן דויערן די פאליטישע פארפאלגונגען קענן איינצלנע פערזאנען אין רוסלאנד. וועט א געוויסער טיל עמיגראנטן נאך אלץ זיין געצוואונגען אנקומען צו די „אגענטן", צו די „שוואַרצערס", אוו וועט ניט קענען גענויסן פון די וואויל־טאטן פון דער רעגולירונג. אט־די אלע אומשטענדן שאפן מיט זיך די גרעסטע שוועריקייטן פאר דער עמי־גראציאנס־רעגולירונג אוו די פרייע אָרגאניזאציע דארף זיך שוין פון אנפאנג אן אפזאגן פון דעם גרויסן — איינגאנצן אפצושאפן די געהיימע אגענטן אוו איינגאנצן צו באשיצן די עמיגראנטן קענן עקספלואטאציע. — אויך אין איר יורידישער ארייַנמישונג איז די עמיגראציע נאטירלאך באשרענקט מיט די ראמען פון די עקזיסטירנדיקע געזעצן; שאפן נייע געזעצן קען זי ניט, דאס לינט ניט אין איר רשות. זי קען נאר אויסנוצן יענע הנחות, וועלכע דאס געזעץ האט שוין אלייַן געגעבן די עמיגראנטן, אוו וועלכע די לעצטע קענען אבער ניט גענויסן מחמת זייער אומווויסנקייט אוו אנמאכט.

וועלכע היסטארישע גרעניצן קען די דירעקטע רעגולירונג ניט אַריבערשרייטן?

דאס איז אלץ גערעדט געוואָרן מכח דעם, וועלכע פאליטישע גרע־ניצן וועלן געשטעלט דער רעגולירונגס־ארבעט דורך דעם וואס איז איר רייכן זיך אריין די פארשידענע זייטיקע מלוכה־אינטערעסן. אבער איז אט די גרעניצן וואלט דאך א פרייע רעגולירונגס־ארגאניזאציע געקענט פיל לייכטן ביי דער איבערגעבנקייט צו דער זאך, וועו זי זאל אנגעפירט ווערן פון קאמפעטענטע מענטשן מיט א בריטן קוק אויף די געזעל־שאפטלאבע פראגן אוו מיט טיפן אינטערעס צו דער עמיגראציע. פון אנפאנג, וועו די קאפיטאלן אוו דער אינפלום זיינען נאך אומבאדייטנד, קען זי ווייניק וואס אויפטאו. אבער מיט דער צייט קען זי פיל קראפט דערווערבן אוו דערפילן אלץ א גרעסערן טיל פון דעם דירעקטן רעגו־לירונגס־פראגראם. וועו מיט דער צייט וואלטן אויך די רעגירונגען זיך געענדערט אוו דעמאקראטיזירט, וואלטן אויך פאלן פילע פאליטישע שטע־רונגען פון יענע, וואס מיר האבן אט ערשט אויסגערעכנט. עס בלייבט אבער א געוויסער היסטארישער גרענץ, וואס אים וועט קיין שום די־רעקטע רעגולירונגס־ארבעט ניט קענען אריבערטרעטן, אוו דיזער גרענץ איז יענער ראדיקאלסטער פאליאטיוו פאר דער עמיגראציאנס־פראגע, וועל־כער באשטייט אין קאנצענטרירטער קאלאניזאציע. ביז צו דיזן רא־דיקאלן מיטל צו לייזן דאס עמיגראציאנס־פראבלעם קען מען בשום אופן ניט דערגרייכן דורך די דירעקטע רעגולירונג פון דער עמיגראציע. דיזע

קען נעזעצליך פארפאלגן, קען זיי, שטיצנדיק זיך אויפ'ן נעזעץ, צוציען די קאמפאניע צום געריכט און צווינגען זי איינצוהאלטן די רויבערישע אפעטיטן.

וועלכע פאליטישע שטערונגען קען א פרייע ארגאניזאציע ניט בייקומען?

ס'איז קלאר, אז כדי צו באנוצן אט די אלע מיטלען, דעם פינאנציעלן דרוק, דעם גיינסטיקן איינפלוס אויף די מאסן, דעם באיקאט (און „לעיבל") און די יורידישע אריינמישונג, מוז די רעגולירונגס-ארגאניזאציע, קודם כל לענגלי־זירט ווערן איז אלע לענדער, וואו איר וועט אויסקומען צו ארבעטן: מיט אנדערע ווערטער, זי מוז פועל'ן, די רעגירונגען זאלן אפיציעל נעבן זייער הסכמה אויף איר עקזיסטענץ און אויף איר ארבעט. דערביי וועט אומבאדינגט ענטשטיין א גאנצע רייע שווערישטן, וועלכע די רעגולירונגס-ארגאניזאציע איז ניט בכח אפצושאפן. ערשטנס, האבן מיר שוין נעזען, אז די רעגירונגען פאלגן אין זייער עמיגראציאנס-פאליטיק גאנץ אפט אזוינע אינטערעסן, וועלכע האבן גאר ניט צו טאן מיט די באדערפענישן פון די וואנדערנדע מאסן, און ווייל די פרייע רעגולירונגס-ארגאניזאציע ווערט, א דאנק דער לענגלי־זירונג, אפהענגיק פון די רעגירונגען, וועט זי זיך אויך מוזן רעכענען מיט אט דיזע פארשידענע מלוכה-אינטערעסן. אזוי, אין רוסלאנד וועט די אדמיניסטראציע געווים שטרעבן אויסצונוצן די רעגולירונגס-אנשטאלטן צוליב אירע פאליציייאישע צוועקן, די אנשטאלטן וועלן מוזן אכטונג געבן אויף די מיליטער-פליכטן און אויף די פאליטישע כשרות פון די עמיגראנטן, אין עסטרייך — אויף זייערע מיליטער-פליכטן. אין די פראיניקטע שטאטן פון נארד אמעריקע וועט מען מוזן זיך רעכענען מיט די איינוואנדערונגס-באשרענקונגען, און ס'איז א גרויסע פראגע, ווי אזוי די אמעריקאנער רעגירונג וועט נאר בכלל א קוק טאן אויף די טעטיקייט פון דער רעגולירונגס-ארגאניזאציע. דער לעצטער פארבאט מצד דער אמעריקאנער רעגירונג קענן דאס אריינפארן פון די גאלוועסטאנער אימיגראנטן, ווייל דיזע אימיגראנטן זיינען כלומרשט „פארקאנטראק־טירטע ארבעטער", קען אויך סטראשן יעדער אנדערער רעגולירונגס-ארגאניזאציע. נאטירלאך שטאמט דיזער קלאפ פון דער יט"א פון איר אייגענעם פעלער, וואס זי האט עס ניט באזארגט לכתחילה צו באקומען די הסכמה פון דער אמעריקאנער רעגירונג. ס'איז אפילו פאר אלעמען געווען נאר אומדערווארטעט, און מען האט געמיינט, אז די רייכע מומע האט מסתמא אלעס פון אנפאנג איינגעארדנט. היינט ווייזט זיך נאר ארוים, אז זי האט געטריבן לעכערלאכע דיפלאמאטיע, אפילו בנוגע צו דער אמעריקאנער רעגירונג, און דאס ווייזט, ווי נויטיק עס איז צו באטאנען, אז די רעגולירונגס-ארגאניזאציעס מוזן זיין לעגאליזירט (ניט נאר איז רוסלאנד) און מוזן זיך רעכענען מיט די געזעצן פון אלע לענדער,

זיינען דאך שוין פעסטגעשטעלט געוואָרן: אין דעם ריין־פראקטישן זין, וועלכער אינטערעסירט אונז דאָ, באדייט די אנארכיע, דער תהו ובוהו אינ׳ם געזעלשאפטלאכן לעבן גאר ניט אנדערעם, ווי דאָס, אז אזוינע כאאטישע פראצעסן לאָזן זיך ניט באהערשן פון דעם מענטשנס ווילן, דאָס זיי ווילן ניט פאלגן זיינע צוועקן. ווי מיר האָבן פריער געזען, איז די עמיגראציאנס־אנארכיע ענג פארבונדן מיט דעם אלגעמיינעם תהו ובהו פון דער פראדוקציאָן: דערפון איז קלאר, אז אפפירן באוואוסטערהייט דעם עמיגראציאנס־שטראָם אויף נייע וועגן איז דער ארגאניזירטער געזעלשאפטלאכער רצון ניט מסוגל. איננאנצן באהערשן אים איז אויסגעשלאָסן. הייסט דאָס דען אבער, אז דאָ קען מען גאָר ניט דערגרייכן, און אז מען מוז זיך לחלוטין אפזאגן פון באהערשן די עמיגראציע? איך מיין דאָס ניט.

אין די געזעלשאפטלאכע פראצעסן קען דער מענטש ניט קאמבינירן די געזעצמעסיקייטן לויט זיין ווילקיר, אבער אריינטראָגן מער באוואוסטזיין, מער פלאנמעסיקייט, מער ארדנונג: אין זייער גאנג קען ער דאָך, — זלבספארשטענדלאך, ניט דער יחיד איז דאָס בכח, נאָר א קרעפטיקע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציע. אט דאָס איז טאקע דער אונטערשיד פון באהערשן צו רעגולירן: באהערשונג באדייט מער מאכט, רעגולירן — וויניקער מאכט. באהערשונג איז די וויטערדיקע און העכערע שטופע פון דער רעגולירונג: דער אונטערשיד איז אין כמות, און ניט אין איכות. רעגולירן הייסט שוין טיילווייז באהערשן. דיזע באהערשונג וועט אבער באשרענקט דורך דעם, וואָס דער מענטש קען די וואנדערונג ניט אנפירן לויט זיין ווילן. ער איז נאָר אימשטאנד זי רעגולירן, זי עקאנאמישער מאכן, פארשפאָרן די קרעפטן, וועלכע זי פארשווענדט, פארשפאָרן די יסורים, וועלכע זי מאכט אן: קורץ, די פרייע געזעלשאפטלאכע ארגאניזאציע מוז נאכאפלגן נאָר דעם עמיגראציאנס־שטראָם אויף יענע ריכטונגען, וועלכע ער נעמט אן אליין פון זיך, זי קען אים ניט פארשרייבן אזוינע ריכטונגען, וועלכע זי געפינט פאר בעסער. אזוי ווי די וואנדערונג וועגט זיך דערווייל ניט אין אייניציקן צענטער, נאָר זי גיסט זיך, פארקערט, פאנאנדער אויף אלע שבעה ימים, מוז אויך די רעגולירנדע ארגאניזאציע זיך צופאסן צו אט דעם סטיכייאישן גאנג פון דער עמיגראציע, צו איר צוזייאונג. א לאנגע צייט נאָר מוזן מיר דערוואַרטן, אז די רעגולירונג פון דער עמיגראציע וועט באשטיין אין דעם, וואָס ווי אירע קאנצענטרירנדיקע, אזוי אויך אירע צוזייענדע טענדענצן וועלן דורך די רעגולירונג דערלייכטערט ווערן. מען קען ניט זאגן סתם, אז די עמיגראציע צוזייט זיך פון זיך אליין: נייו, זי צוויייט זיך און זי קאנצענטרירט זיך אין איין און דיזעלבע צייט: דאָס הייסט זי קאנצענטרירט זיך אין איינעם פלעצ. אט א די צווייזייטיקייט פון דער אידישער וואנדערונג, איר פאליצענטריזם, ברענגט דערצו, וואָס אויך די רעגולירונגס־ארגאניזאציע וועט פאר זיך האבן א בריה פון די צווי טענדענצן: די רעגולירונגס־

רעגולירונג קען ארײנטראגן אין דעם וואנדערונגס־שטראם א געוויסע פלאנמעסיקייט, אפשוואכן דעם כאאס. וואס הערשט אין אים, אבער ניט צוגעבן אים אויך אן אויסן־ליגנדן צוועק, ניט אפקירעוועט דעם שטראם אין נייע פוסטע אדער שיטער־באזעציטע לענדער. פארוואנדלען די עמיגראציע אין קאלאניזאציע איז די דירעקטע רעגולירונג ניט בכח.

דער גענאנק וועגן באהערשן די עמיגראציע.

דא שטויסן מיר זיך גלייך אן אויף דער פראגע, צי איז עס מעגלאך און אויף וויפיל מענלאך צו באהערשן די עמיגראציע. היות די עמיגראציע איז א סטיכייאישער פראצעס, פרעגט זיך אין אלגעמיין, אויף וויפיל און ווי אזוי איז עס מעגלאך א סטיכייאישן פראצעס צו באהערשן, צו מאכן אים פאר א ווערקצייג אין די הענט פון דעם באוואוסטזיניקן מענטשלאכן רצון? ס'איז קלאר, אז יעדע געשעעניש אין דער נאטור און אין דער געזעלשאפט, צו וועלכער דער ציל־באוואוסטער מענטש האט זיך נאך ניט צוגעריכט, איז א סטיכייאישער פראצעס, און די מאכט פון דעם מענטשן איבער די נאטור באשטייט טאקי גראד אין דעם, וואס דער מענטש לערנט זיך אויס אלץ ברייטער צו באהערשן די דאזיקע סטיכייאישע פראצעסן. אויף אזא אופן מוזן מיר צוגעבן, אז דער אויסדרוק „סטיכייאישער פראצעס" זאגט נאך ניט דאס דער מענטש מיט זיין באוואוסטזיין קען דא גאר ניט אויפטאן; דער אויסדרוק ווייזט אן ניט מער ווי, אז דער פראצעס, וועלכן מען מיינט, איז דערווייל נאך ניט באהערשט פון דעם מענטשן. וועו מיר וועלן געברויכן פשוטע באגריפן און ניט ארײנ'חקר'ען זיך אין די פילאזאפישע דיסקוסיעס איבער די באגריפן, באהערשט דער מענטש די סטיכייאישע פראצעסן פון דער נאטור דורך דעם, וואס ער דערקענט און נוצט אויס די געזעצמעסיקייט פון דיזע פראצעסן; דער מענטש קען קיינסטלאך צוזאמענשטעלן, קאמבינירן דיזע געזעצמעסיקייטן און די פראצעסן, כדי צו באקומען די ווירקונגען, וועלכע ער וויל. אבער ער איז בכלל ניט אים שטאנד קינסטלאך צו שאפן גאר נייע, ניט עקזיסטירנדיקע פראצעסן און דיקטירן דער נאטור אויסגעטראכטע געזעצמעסיקייטן. צוועקמעסיק צו קאמבינירן די געזעצן פון דער נאטור, באהערשן זי דורך קלוגע אונטערטענקייט — דאס איז אלעם, וואס דער בשר ודם קען דערגרייכן. אבער אין דעם געזעלשאפטלאכן לעבן איז עד היום די מאכט פון'ם מענטשלאכן באוואוסטזיין נאך מער באגרעניצט דאדורך, וואס פילע פון די סטיכייאישע פראצעסן אין דער קאפיטאליסטישער אדנונג טראגן א כאאטישן כאראקטער, וואס אין זיי הערשן אינערלאכע ווידערשפרוכן און אנארכיע. איך וועל דא ווידער אויסמיידן ארײנצולאזן זיך אין פילאזאפישע (דערקענטנים־טעאָרעטישע) חקירות, ווי אזוי און אין וועלכן זין קען מען רײדן וועגן אנארכיע און כאאס דארט, וואו געוויסע טיפגרייפנדיקע געזעצמעסיקייטן

זיין פייאיקייט אריינצונעמען אין זיך דעם אידישן וואנדערער־שטראם. די ערשטע באדינגונג וועט צווינגען די רעגולירונגס־ארגאניזאציע צו זוכן נייע לענדער, און די צווייטע באדינגונג וועט איר געבן די מעגלאכקייט אזא לאנד צו געפינען. קיינע פון די ביידע באדינגונגען געניגט ניט אייגע אליין, כדי צו דערפירן די רעגולירונגס־ארבעט ביז צו ענערגישער און פלאנמעסיקער קאנצענטראציע. וועז אלע ביזהעריקע אייגוואנדערונגס־לענדער וואלטן שוין פארשלאסן געווארן פאר אונז, הייסט דאס נאר, אז די רעגולירונגס־ארגאניזאציע וואלט מוזן אנהויבן טראכטן מכח נייע לענדער, אבער געפינען זיי אליין וואלט זי ניט קענען: ווי מיר האבן פריער געזאגט, קען די רעגולירונגס־ארגאניזאציע ניט אפקירעווען די וואנדערונג אין נייע ערטער. זי איז אימשטאנד נאר דערלייכטערן דעם גאנג פון דער עמיגראציע אין יענע לענדער, וואוהין זי פליסט פון זיך אליין. ביידע באדינגונגען ליגן אויסערהאלב פון דעם אידישן עמיגראציאנס־פראצעס, מיט וועלכן די רעגולירונגס־ארגאניזאציע באשעפטיגט זיך. אליין ארויסרופן אין לעבן אדער פארבאריטן די צווייטע באדינגונג קען זי אויך ניט. אלזא, בלייבט אונז אויסצואוואלטן, ביז וואנען די סטיכייאישע אנטוויקלונג וועט אליין צו שטאנד ברענגען ביידע אנגעוויזענע תנאים. דא הייסט, מיט אנדערע ווערטער, אז די רעגולירונגס־ארגאניזאציע דארף אונז קיין זיך נישט שטעלן פון פארויס דעם צוועק — צו זוכן נייע איינוואנדערונגס־לענדער, זי דארף זיך לכתחילה באשעפטיקן נאר מיט דער רעגולירונג אלס אזעלכער. אבער די געשיכטע קען זי מיט דער צייט ברענגען אויך צו א בריייטערער ארבעט, וועלכע וועט שוין גרעניצן גלייך מיט דער קאלאניזאציע.

דערווייל וואלט דאס זיין לגמרי שעדלאך, וען מיר וואלטן פרואוון שטעלן דער עמיגראציאנס־ארגאניזאציע אזוינע ווייטע און צווייפלהאפטע (פראבלעמאטישע) אופגאבן, ווי אנ'ערך, די באהערשונג פון דער עמיגראציע אדער די פארוואנדלונג פון עמיגראציע אין קאלאניזאציע. די וואנדערונג באירט ברענענדיקע אלטענלאבע אינטערעסן פון פאלק, און די רעגולירונגס־ארבעט דארף אויף זיי נעבן א תשובה. מיר מעגן סטארן זיך, אז די רעגולירונגס־ארגאניזאציע זאל אכטונג געבן אויף אלע ריכטונגען אין וועלכע עס פליסט דער אידישער וואנדערער־שטראם; מיר מעגן פאדערן, אז די ארבעט פון דער ארגאניזאציע זאל זיך ניט באשרענקען מיט יענעם גרויסן רוב עמיגראנטן, וואס פארן נאך אמעריקע, נאר זי זאל זיך אויך באציען אויף יענעם קליינעם קלייניג, וועלכער גייט אין דעם נאענטן מזרח און ספעציעל אין פאלעסטינע; מיר מעגן פארויסזען און פארויסזאגן, וואוהין די דאזיקע ארבעט וועט מיט דער צייט פירן, וועלכע נאציאנאלע פערספעקטיוון זי עפנט פאר'ן פאלק, אבער שטעלן דער רעגולירונגס־ארגאניזאציע טעריטאריאליסטישע אדער ציוניסטישע צוועקן טארן מיר ניט, ווייל דאס וואלט זי אפגעצויגן פון איר דירעקטן וועג

ארגאניזאציע קען שטרעבן וואס מער צו דערלייכטערן און צו באפרייען די צווייענדע טענדענצן פון דעם עמיגראציאנס־שטראם, זי קען אבער אויך זיך סטארען צו באגינסטיקן די קאנצענטרירנדע טענדענצן. פאר יעדן טעריטאריאליסט איז קלאר, אז עס איז ווינשנסווערט די רעגולירונגס־ארגאניזאציע זאל זיך שטעלן אויף דעם צווייטן וועג.

אויב יא, אויב די רעגולירונגס־ארגאניזאציע קען יא מיטווירקן צו די קאנצענטרירונגס־טענדענצן פון דעם וואנדערונגס־שטראם, מעג מען זיך פארט אויסמאלן, אז זי וועט מיט דער צייט אויך קענען זוכן נייע אייגן־וואנדערונגס־ערטער. און אין דעם פרט וועט זי אויך מוזן פאלגן דעם סטיכייאישן גאנג פון דער וואנדערונג, און וועגן אפוועגדן אים אין גאר נייע לענדער קען נאטירלאך קיין רייד ניט זיין. די ארגאניזאציע מוז נאר זיין אויף אזוי ווייט פארויסזיכטיק, זי זאל קענען צוושן יענע לענדער, וואוהין עס צעשפרייט זיך די וואנדערונג, אויסגעפינען דעם פאסנדסטן צענטער, יענעם, פאר וועלכן די צוקונפט איז אם מיסטן. די ארגאניזאציע מוז פייאיק זיין פארויסצוזוען, מוז האבן דעם מוט צו היסטארישע ווייטזיכטיקייט, און דעם שכל אויסצומיידן דערביי אויך יעדן אוטאפיזם. צי קען א רעגולירונגס־ארגאניזאציע זיין אויף אזוי פיל קלוג און קרעפטיק, איז א גרויסע פראגע; יעדנפאלס, איז דאס דער מאקסימום, וועלכן זי קען דערגרייכן. זוכנדיק די נייע צוקונפטס־לענדער פון דער אידישער עמיגראציע, ניט כדי די וואנדערונג צו צווייען, נאר כדי זי וו ווייט מעגלאך צו קאנצענטרירן, דערגייט די ארגאניזאציע ביז דער העכסטער מדרגה פון דער רעגולירונג, און אויף אזא אופן קומט זי צו יענעם שטריך, וועלכער טיילט אפ די עמיגראציע פון דער קאלאניזאציע. די לעצטע אבער געהערט שוין בשום אופן ניט צו דעם טעטיקייטס־פעלד פון די רעגולירונגס־אייניריכטונגען: דורך זייער טעטיקייט אין דער ווייטער צוקונפט וועלן זיי אפשר אימשטאנד זיין אינדירעקט צו העלפן דער קאלאניזאציע, דורך דעם וואס זיי וועלן זיך סטארען צו דערלייכטען די איינוואנדערונג אין דאס קאלאניזאציאנס־לאנד, אבער אנפירן די קאלאניזאציע וועלן זיי ניט קענען.

ציוניסטישע אויסזיכטן פון רעגולירונגס־ארבעט.

דאס איז אלץ גערעדט געווארן אבסטראקט, מיר האבן אין אלגעמיין אנגענגריייט דעם גרעניץ ביז וועלכן עס קען גיין די עמיגראציאנס־רעגולירונג, עס איז אבער אויך אין דער קאנקרעטער ווירקלאכקייט גאנץ מעגלאך, זי זאל טאקע דערגיין אט ביז דיזן גרעניץ, און די רעגולירונגס־ארגאניזאציע זאל טאקע מיט דער צייט געצוואונגען ווערן זיך וועגן צו ענערגישער קאנצענטרירונגס־טעטיקייט. דאס וועט פארקומען ביי פאלגנדע צווויי באדינגונגען: פון איין זייט דארפן אלע פריערדיקע לענדער פון דער אידישער אייניואנדערונג פארמאכן זייערע טויערן פאר אונזערע עמיגראנטן, און פון דער צווייטער זייט דארף א נייעס לאנד ארויסווייזן

פאראינטערעסירטער פאלקס־עלעמענט זאָרגט וועגן זיך אליין. דער, וועגן וועמען מען זאָרגט, דארף זיין דער זעלבער, ווער עס זאָרגט, כדי עס זאל מעגלאך זיין א דעמאקראטישע טעטיקייט; אין דער דעמאקראטיע פאלן צוזאמען דער סוביעקט מיט דעם אביעקט פון דער געזעלשאפטלאכער טעטיקייט. דאָרט אבער, וואו אזא צוזאמענפאלונג איז אוממעגלאך, קען וועגן דעמאקראטיע קיין רייד ניט זיין. ווער בילדעט אבער מיט זיך דעם אביעקט פון דער עמיגראציאנס־רעגולירונג? נאטירלאך, די עמי־גראנטן־מאסע, וועגן איר דארף זאָרגן די רעגולירונגס־ארגאניזאציע. צי קען אבער די דאזיקע מאסע זיין אויך דער ס ו ב י ע ק ט פון דער דאזיקער רעגולירונג, צו קען די עמיגראנטן־מאסע זיך אליין רעגולירן? די דאזיקע פראגע שטעלן זיך קיין מאל ניט יענע, וועלכע האלטן אין איין אגיטירן פאר א דעמאקראטישער עמיגראציאנס־פאליטיק. זייערע קעגנער לייקענען אנטשידן די פראגע: אזוי, זאגט ה. וו. מעדעם, אז „די עמי־גראנטן קענען זיין נאָר דער אביעקט פון דער רעגולירונג, אבער ניט איר סוביעקט“ *) און דעריבער דערלויבן זיך נאָר „ראמאנטיקער“ צו ריידן מכח דעמאקראטישער רעגולירונג. אין דעם ענין איז מעגלאך נאָר פילאנטראפיע, ה. וו. מעדעם באגייט דעם זעלבן פעלער, ווי די „ראמאנ־טיקער“, ווי ער רופט זיי אן (צ. ב., ה' בערטאלדי), דערמיט וואס ניט ער, ניט זיי אנאליזירן ניט טיפער דעם באשטאנד פון אט דער עמיגרירנדער מאסע.

די צוזאמענשטעלונג פון דער עמיגרירנדער מאסע.

פון וועמען זשע באשטייט די עמיגרירנדע מאסע? ריכטיקער גע־זאגט וועלכע עמיגראציאנס־שטופן קען מען אין איר אויסטיילן? ערשטנס, זיינען דאס די עמיגראנטן אין ענגן זין פון וואָרט, ד. ה. מענטשן, וועלכע האבן זיך שוין אויפגעהויבן פון אָרט, שוין געזעצט זיך אין באן אדער נאָר אויפ'ן שיף, און נאָך ניט אנגעקומען אויפ'ן אָרט. אייגנטלאָך, זיינען עס די פאסאזשירן — דער ערשטער טייל פון דער עמיגרירנדער מאסע. צווייטנס, געהערן צו איר יענע מענטשן, וועלכע האלטן אין קלייבן זיך אין וועג אדער וועלכע זיינען שוין אנגעקומען אויפ'ן אָרט, אבער נאָך ניט איינגעאָרדנט זיך דאָרטן; דאס זיינען עמיגראנטן אין בריטערן זין פון וואָרט. דריטנס, קען מען אהער צורעכענען אויך יענע אלע, ווער עס וועט נאָר מיט דער צייט אפשר פארן, וויל זיינע לעבנס־יסודות אין דער אלטער היים האבן זיך שוין פאנאנדערגעשאקלט, הגם דערווייל האלטן זיי זיך געניג פעסט, כדי נאָך ניט צו טראכטן מכח עמיגרירן. דאס זיינען פ א ט ע נ צ י ע ל ע ע מ י ג ר א נ ט ן. עס זיינען פאראן אויך פילע אזוינע, וואס וואלטן גערן אוועקגעפארן, אבער זיי האבן ניט די נויטיקע

*) וו. מעדעם, וועגן דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע („יעוור. אבאזרעניע“ 1910, 9, ז. 5).

פון אלטענלאכער ארבעט אויף דעם וועג פון פריצייטיקע עקספערימענטן און אוואנטיורן.

דעמאקראטיע און פילאנטראפיע אין דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע.

וועדליק מיר האבן געשיידערט אין די ביזהעריקע אויספירונגען. איז קלאר, אז מכח א ריין־קאפיטאליסטישער רעגולירונגס־ארגאניזאציע קען ניט זיין קיין רייד, וויל אזא מין פרייע ארגאניזאציע דארף שטרעבן ניט צו ריוח, נאר צו דעם וואוהל פון די וואנדערנדע מאסן. זי ברויכט האבן אזא באגייסטערונג און באזיצן אזא צוטרוי מצד די מאסן, וואס פאר אנ'עקספלואטאטארישער געזעלשאפט איז דאס גאר אוממעגלאך. וועגן דעם טראכט טאקע ביי אונז קיינער ניט. ביי אונז רעדט מען אבער זייער פיל מכח א „דעמאקראטישער עמיגראציאנס־פאליטיק"; און אין דעזעלבער צייט וויסן מיר, אז ביז איצט האט נאך אונזער דעמאקראטיע גאר נישט געטאן צוליב רעגולירן די עמיגראציע און אלץ וואס איז נאר געמאכט געווארן אין דער הינזיכט, שטאמט דאס פון די פילאנטראפן, פון די אידישע „קולטוס־געמיינדן" (קהילות) אין אויסלאנד, פון אונזערע „רייבע מומעס" ווי די אליאנס, די יק"א, יט"א א. ז. וו. אריבערגייענדיק צו דער פראגע, ווי אזוי דאס רעגולירונגס ארגאניזאציע, מוזן מיר זיך פאנאנדערקלייבן אין דעם, וואס קענען אין דעם פרט דערגרייכן די אידישע דעמאקראטיע און די אידישע פילאנטראפיע, מיר דארפן אנאליזירן די אינטערעסן און די קרעפטן, ווי פון דער ערשטער אזוי אויך פון דער צווייטער. און דאן ערשט וועלן מיר זען, וועלכע פאר־בינדונג און קאמבינירונג פון אונזערע געפעלשאפטלאכע קרעפטן איז נויטיק, כדי איינצוארדנען א פארנינפטיקע עמיגראציאנס־פאליטיק.

צי קען די עמיגראציאנס־ארגאניזאציע זיין ריין־דעמאקראטיש?

די, וואס שרייבן ביי אונז אזוי פיל וועגן „דעמאקראטישע עמיגרא־ציאנס־פאליטיק", האבן גאר ניט געפרואווט זיך קלאר צו מאכן, וואס הייסט דעמאקראטיע בכלל. „דעמאקראטיע איז קודם כל זעלבסט־הילף, זעלבסט־טעטיקייט, זעלבסט־ארגאניזירונג"*) — אט דאס מוזן מיר נע־דענקען, אויב מיר ווילן פארנינפטיג ריידן מכח עמיגראציאנס־פאליטיק. דעמאקראטיש איז נאר דאס, וואס ס'ווערט אנגעפירט דורך די פאר־אינטערעסירטע גופא; דעמאקראטיע באדייט ניט הילף, נאר זעלבסט־הילף, ניט רחמנות, נאר קאמף, זי באדייט, אז ניט איינער זארגט וועגן א צווייטן, איין שיכט, איין קלאס וועגן א צווייטן שיכט, נאר דער

*) אפרים בלומענפעלד, וועגן וויכער עמיגראציאנס־קאנגרעס („דאס פרייע וואָרט" 2, ז. 15).

ניט געווען קיין שום רייד מכח דעמאקראטישער פאליטיק. ווי דעמאקראטיש זאלן אפילו ניט געבויט ווערן יענע עמיגראציאנס־אייניריכטונגען, וואס וואלטן זיך באשרענקען נאר מיט דער באזארגונג פון די „פאסאזשירן", דאך וועט אין זיי מוזן הערשן א פילאנטראפישע געזינונג, וויל דער עמיגראנט וועט תמיד אהין קומען מיט זיין פסיכאלאגיע פון אפהענגיקייט און הילפלאזיקייט, און אפילו די בעסטע טוער וואלטן זיך מיט דער צייט צוגעווויינט צו באהאנדלען די עמיגראנטן אויפ'ן פילאנטראפישן שטייגער.

אבער ווי די עמיגראציאנס־פראגע, אזוי דאס דירעקטע רעגולירונגס־פראגראם, ווי אויך די טעטיקייט בנוגע צו אינדירעקטער רעגולירונג—זיינען פיל בריטער פאר דער פשוט'ער פאסאזשירן־נויט. ניט נאר פאסאזשירן, ניט נאר סתם עמיגראנטן, נאר אונד די פאטענציעלע עמיגראנטן און אפילו דאס נאנצע אידישע פאלק זיינען דירעקט אדער אומדירעקט פאראינטערעסירט אין דער עמיגראציע און אין איר פארנינפטיקער רעגולירונג. — און דוקא דערפאר, וויל די עמיגראציע איז ניט קיין פאלקס־צרה, נאר א פאלקס־ברכה. די עמיגראציע זאל נארמאליזירט ווערן, פאר־קלענערט ווערן, דאס וואו זי איז שוין צו גרויס, מחמת צופעליקע סבות, דערלייכטערט ווערן דאס וואו זי שטאמט פון טיפע און דויערנדיקע אורזאכן, — אין דעם זיינען פאראינטערעסירט די נאנצע אידישע פאלקס־מאסן. דער אינטערעס איז דעם איז, אלזא, א ריין דעמאקראטישער, דאס איז דער אינטערעס, די באדערפענישׂ פון פרייער אנטוויקלונג פון א בריי־טער מאסן־דערשיינונג, וועלכע ברענגט אויסלייזונג פאר א גרויסן טיל פון די פאלקס־נויטן. נאטירלאך איז שוין דער אינטערעס פון די בריי־טע. ניט דירעקט עמיגרירנדע מאסן, דערביי פיל שוואכער, ווי די פאר־אינטערעסירטקייט פון די פאסאזשירן אלס אזעלכע, פון די עמיגראנטן סתם און פון די פאטענציעלע עמיגראנטן: דערפאר איז אבער דא די ארגאניזירונגס־פייאיקייט און די ווירקונגס־קראפט שוין א גוזמא גרע־סער. בכלל איז דאס אזוי אין דער עמיגראציאנס־פראגע, ווי אויך אין פילע אנדערע פראגן: וואס גרעסער עס איז די פאראינטערעסירטקייט פון א געוויסער שיכט, אלץ ווייניקער קראפט באזיצט דיזע שיכט צו באשיצן אירע אינטערעסן. דאך איז דער אינטערעס פון פאלק אין דער הינזיכט געוג שטארק און ברענענד, אוז, וועז א געוויסע רעגולירונגס־ארגאניזאציע זאל זיך ניט באגרעניצן מיט באדינען די פאסאזשירן, וואלט דיזע ארי־גאניזאציע געווים קענען צוציען צו זיך די סימפאטיע און די מיטווויר־קונג פון די בריטסטע שיכטן. אלזא איז אין דער עמיגראציאנס־פאליטיק דער גראד דעמאקראטיזירונג אפהענגיק פון דער בריטקייט פון אירע אויפגאבן און פון דעם, ווי ווייט ווערן דורך דער רעגולירונגס־ארבעט באירט די אינטערעסן פון די מאסן. וועז דאס פאלק זאל אויף זיך נע־מען די רעגולירונג פון דער עמיגראציע וואלט דאס ניט הייסן, אז איין שיכט וועט זארגן וועגן דער צווייטער, נאר אז דאס פאלק וועט וועגן

מיטלעזן — אזוינע געהערן אויך צו די פאטענציעלע עמיגראנטן. וועז ה' בערטאלדי רעדט, אנ'ערך, וועגן דער דעמאקראטישער עמיגראציאנס־פאליטיק מיינט ער, אז דאס גאנצע פאלק קען גלייך צוגעצויגן ווערן צו דער רעגולירונגס־טעטיקייט, ד. ה. ביי אים באשטייט דאס גאנצע אידישע פאלק פון פאטענציעלע עמיגראנטן. אלזא, זיינען אידן אן עמיגראנטן־פאלק, איז שוין קלאר, אז די עמיגראנטן־מאסע קען זיין דער סוביעקט פון דער רעגולירונג, זי קען זיך אליין רעגולירן. אויף אזא אופן פאר־בריטערט ער צו־שטארק דעם באגריף „עמיגראנט", אזוי, אז דיזער באגריף פאלט צוזאמען מיט דעם באגריף „איד". ה' וו. מעדעם, פארקערט. פאר־שטייט דעם באגריף „עמיגראנט" צו ענג. פאר אים איז נאר א פא־סאזשיר אנ'עמיגראנט*), און ווי אנ'אמת'ער בעל צדקה מיט א פילאנטראפ־פישן קוק אויף די עמיגראציע, שטעלט ער זיך גאר ניט פאר, אז די רע־גולירונג זאל זיין אנדערש ווי אויף פילאנטראפישע יסודות.

די דעמאקראטישע אינטערעסן אין דער עמיגראציע.

וועז מיר פארשטייען אבער דעם באגריף עמיגראנט און די ווירקונ־גען פון דער עמיגראציע רעאליסטיש, ניט אוטאפיסטיש און ניט פילאנט־ראפיש, דאן מוזן מיר אונטערשיידן גלייך מיט די פארשיידענע עמי־גראציאנס־שטופן (פאסאזשיר, סתם עמיגראנט און פאטענציעלער עמי־גראנט) אויך פארשידענע גראדן פ א ר א י נ ט ע ר ע ס י ר ט ס י י ט אין דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע און פארשידענע גראדן קראפט צו פארזאָרגן דיזע אינטערעסן. נאטירלאך זיינען די „פאסאזשירן". די עמיגראנטן, וואס געפינען זיך אין וועג, אם אוממיטלבארסטן פאראינ־טערעסירט אין דעם רעגולירן די וואנדערונג. זיי זיינען אבער אומפייאיק צו וועלכער ניט איז ארגאניזאטארישער איניציאטיוו אדער צום קאמף פאר זייערע אינטערעסן. דער אינטערעס איז ביי זיי דער שטארקסטער, אבער אין קראפט זיינען זיי די שוואכסטע פון דער גאנצער וואנדערער־אר־מיי. זיי קענען וועגן זיך אליין ניט זאָרגן, זיי מוזן אנדערע באזאָרגן. די „פאסאזשירן" אלס אזעלכע קענען זיין נאר דער אביעקט, אבער ניט גלייכצייטיק דער סוביעקט פון דער רעגולירונג. די „ארגאניזאציע פון פאסאזשירן" איז, בלי ספק, א פוסטער חלום. דאס גרעסטע, וואס זיי וואלטן זיין אים שטאנד דורכצופירן, איז איין מאל אין א שמיטה א סטרייק אין דער עמיגראנטן־קאנטאר אדער אויפ'ן שיף; איז אויך פאדערט זיך צוליב אזא סטרייק אזוי פיל עמפערונג, סאלידאריטעטס־געפיל און מוט, דאס די עמיגראנטן זיינען קוים פייאיק אים אויסצוהאלטן און צו געווי־נען. וועז די גאנצע עמיגראציאנס־רעגולירונג זאל באשטיין בלויז אין באזאָרגן די וואנדערער אין וועג, די „פאסאזשירן", וואלט דא געווויינטלאך

*) פארגלייך וועגן דעם אינטערעסאנטע אויספירונגען פון ה' מ. ב. ראטנער „די עמיגראציאנס־פראגען", (יעווי. אבאזר., 1910, 13).

אויפגאבן פון דער עמיגראציאנס־רעגולירונג. א פרייע געזעל־שאפט לאכט ארגאניזאציע, וועלכע זאל אימשטאנד זיין צו רעגולירן די עמיגרא־ציע, קען ניט זיין דיין־דעמאקראטיש. נאר א מלוכה אדער די פאליטישע ארגאנען פון נאציאנאלער זעלבסט־פאר־וואלטונג, וועז זיי וואלטן זיין געוונ דעמאקראטיש, וואלטן אויך קענען דעמאקראטיש אוועקשטעלן א בריטע עמיגראציאנס־רעגולירונג; און דערפון זעען מיר ווידער טאקי, אז אונזערע הויפט מגידים פון דער „דעמאקראטי־שער עמיגראציאנס־פאליטיק" וואלטן דארפן עטוואס מער זיך אינטערעסירן אויך מיט דער בירגערלאכער און נאציאנאלער עמאנציפאציע פון דעם אי־דישן פאלק אין די גלות־לענדער. דיזע עמאנציפאציע איז א נוטיקער תנאי פאר דער פארנינפטיקער פאליטיק ניט נאר אין דער אינדירעקטער, נאר אויך ווי מיר זעען איצט, אין דער דירעקטער עמיגראציאנס־רעגולירונג.

די בהדרגה'דיקע דעמאקראטיזירונג פון דער עמיגראציאנס־פאליטיק.

ווי מיר האבן געזען, וואקסן די דעמאקראטיזירונגס־אויסזיכטן אין אונזער ענין צוזאמען מיט דעם אומפאנג פון יענעם רעגולירונגס־פראגראם וועלכער ווערט באזארגט דורך דער עמיגראציאנס־ארגאניזאציע. דערפון איז שוין אין אלגעמיין, אז ווייטערדיקע פרטים קלאר, אז די דעמאקראטי־טישע עמיגראציאנס־פאליטיק קען זיך ניט איינארדענען מיט א מאל, עס פאדערט זיך א לאנגע צייט ביז די פונקציעס פון דער רעגולירונגס־אנ־שטאלט וועלן אויסוואקסן ביז דעם נאנצן שטח פון יענע פאלקס־אינטע־רעסן, וואס ווערן באריכט דורך די עמיגראציע. די דעמאקראטיזירונג פון די פרייע רעגולירונגס־ארגאניזאציעס וועט אלזא פארקומען בהדרגה'־דיק, שטופנווייז און דער אנפאנג מוז זיין גאר ווייניק דעמאקראטיש, ווייל פון אנהויב מוז מען ערשט באזארגן די נויטן פון די פאסאזשירן אין וועג, אין בעסטן פאל פון יענע עמיגראנטן (סתם עמיגראנטן) וועל־כע זיינען שוין גרייט אויפהויבן זיך פון ארט. דאס זיינען עלעמענטן, וועלכע קענען זיך אליין ניט אויסהאלטן און מוזן אנקומען צו פרעמדער שטיצע. דעריבער איז די ערשטע צייט א דעמאקראטישע פירונג פון די רעגולירונגס־אנשטאלטן לגמרי אוממעגלאך. די גאנצע ארבעט מוז דא ליגן אין פילאנטראפישע הענט. די דעמאקראטיע קען דא, העכסטנס, סטא־רען זיך צו קאנטראלירן אזוי אדער אנדערש די טעטיקייט פון די פי־לאנטראפישע חברות, אבער דאס וועט זי אויך ניט לייכט דערגרייכן, ווייל עס איז דאך פארט שווער צו באקומען א קאנטראל איבער אזא נעבעט, וואו מען ארבעט אליין ניט און וואו מען קען אליין גאר ניט ארבעטן. אויסערדעם איז טאקע די פילאנטראפיע פיל גלייכער און פיל פאסנדער אייזדער די דעמאקראטיע אומעטום, וואו עס האנדלט זיך וועגן הילף אוון ניט זעלבסטהילף, וויל דאס דירעקטע טעטיקייטס־פעלד פון דער ארגאני־

זיך אליין זארגן און זיך אליין באדינען. דא וואלט קענען צוזאמענ־פאלן דער סוביעקט מיט דעם אביעקט פון דער רעגולירונגס־טעטיקייט, דאס וואלט געווען באמת א זעלבסטטעטיקייט, א זעלבסטהילף. די דירעקטע עמיגראציאנס־רעגולירונג, וועז זי וועלט געשטעלט אויף אזוינע יסודות, דארף מען באטראכטן ווי א מין קעגנזייטיקע הילף און קעגנזייטיקע אסע־קוראנץ פאר עמיגראציע, קודם כל מצד די פאטענציעלע עמינראנטן און וויטער אויך פון יענע אומגעהויערע פאלקס־שיכטן, וועלכע עמינרירן אליין ניט, זיינען אבער אינדירעקט פאראינטערעסירט אין דער נארמאליזירונג פון די עמיגראציאנס־פראצעסן.

אידעאל און ווירקלאכקייט אין דער עמיגראציאנס־פאליטיק.

אין דעם זין וואלט געווען, אבסטראקט נערעדט, נאנץ באגרייפלאך א דעמאקראטישע עמיגראציאנס־פאליטיק. דא זעען מיר ווידראמאל די אנאלאגיע צווישן דער וואנדערונגס־ און דער ארבעטסלאזן־פראגע. פונקט אזוי ווי די פאסאזשירן און סתם עמיגראנטן זיינען אויך די ארבעטסלאזע אומפייאיק זיך פעסט צו ארגאניזירן און זיך אליין צו באזארגן; דאס הייסט אבער ניט, אז אין דער ארבעטסלאזן־פראגע איז מעגלאך נאר פילאנטראפיע, נאר צדקה, פארקערט, ווייל אין דער ארבעטסלאזן־פראגע זיינען ברענענד פראינטערעסירט ניט נאר די ארבעטסלאזע, נאר אויך די באשעפטיקטע ארבעטער, און ניט נאר דערפאר ווייל יערער ארבע־טער איז פאטענציעל ארבעטסלאז, נאר אויך א דאנק פילע אנדערע אינ־טערעסן־פארבידונגען, דוקא דערפאר איז נאנץ מעגלאך א דעמאקראטישע ארבעטסלאזן־פאליטיק מצד די פראפעסיאנעלע פאראיינען, וועלכע בא־שטייט אין קעגנזייטיקער הילף און קעגנזייטיקער אסעקוראנץ; דערפאר קען אויך נעמאלט ווערן א דעמאקראטישע ארבעטסלאזן־פאליטיק מצד דער מלוכה.

אונזער דירעקטעס רעגולירונגס־פראגראם, וואס מיר האבן אויבן פא־נאנדערגעווויקלט, איז נענוג ברייט, כדי צו באפרידיקן דעם בריטסטן אינטערעסן־קרייז, וועלכער איז פארבונדן מיט דער עמיגראציע. אויפ'ן גרונט פון דעם פראגראם וואלט מעגלאך זיין א דעמאקראטישע עמינרא־ציאנס־פאליטיק. ליידער אבער איז אזא פאליטיק מעגלאך נאר ביי נרוי־סער דערפארונג, איינפלום און קאפיטאלן, וועלכע אונזער דעמאקראטיע באזיצט ניט און קען ניט באזיצן. רייז־דעמאקראטישע עמיגראציאנס־פא־ליטיק איז באגרייפלאך על פי שכל הישר, זי איז אבער אין דער וירק־לאכקייט אוממעגלאך, און ניט נאר ביי אונז, נאר אויך ביי אנדערע פעל־קער. וועז זי איז אויך שוין נאר דעמאקראטיש, איז דאס נאר דאן, וועז זי וועלט געפירט דורך די פראפעסיאנעלע פאראיינען. אבער מיר האבן געזען, ווי אומגעניגנד איז יענער טייל פון דעם רעגולירונגס־פראגראם, וועלכן זיי זיינען בכח אויף זיך צו נעמען. אין אלגעמיין אבער קען מען אן דעם אנטייל פון קאפיטאל און פון די קאפיטאליסטן ניט דערפילן די ריזיקע

געארבעט אין דעם ענין. מכח דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע איז בכלל נאך כמעט גאר ניט געטאן געוואָרן, אבער דאָס ביסל, וואָס מען טוט יא, שטאמט פון אונזערע פילאַנטראָפן. וואר זשע זייער נען זיי, און וועלכע אינטערעסן זייערע וועלן בארירט דורך די עמיגראציע? ה' א. ליטוואק מיינט, אז דאָס איז די „אידישע אינטערנאציאָנאלע גרויסקאפּיטאליסטישע פילאַנטראָפיע"*) — זי שאפט אט די אלע עמיגראציאָנס־קאָמיטעטן און „רעגולירט" די עמיגראציע פון די מזרח־אייראָפּייאישע אידן. אבער וועלכע אינטערעסן באוועגן די דאָזיקע „אינטערנאציאָנאלע" חבריא, אויף דעם שטעלט זיך ה. ליטוואק ניט אפּ, און דער־פאר קומט ביי אים אויס די גאנצע אידישע פילאַנטראָפיע נאנץ גלייך אין דער גאנצער וועלט, ער אונטערשיידט ניט אירע פארשידענע טיילן, פונקט אזוי ווי ה' מערעם אדער ה' בערטאלדי אנאליזירן ניט די צוזאַמענשטעלונג פון דער עמיגרירנדיקער מאסע. וועגן די דאָזיקע „אינטערנאציאָנאלע אידישע פילאַנטראָפיע" וואָלט מיט זיך אין דער אמת'ן פאר־געשטעלט אזא איינארטיקע און אייניקע מאסע, ווי וואָלט מען דאָס קע־נען דערקלערן, פאר וואָס זי איז צוטיילט אין פארשידענע חברות און געזעלשאפטן, וועלכע קאָנקורירן צווישן זיך גאנץ אפט זייער אום'ברחמנות'־דיק, און באמיען זיך איינע מער אויספיינען זיך פאר'ן עולם, ווי די צווויי־טע? און זאָגן מיר, אז די גאנצע חבריא איז באהערשט פון א ריין־פילאַנטראָפישן אינטערעס, פון וואנען זשע, ווידער טאקע, נעמט זיך אט די דאָזיקע קאָנקורענץ? מילא די באצאָלטע דינער און באאמטע פון אט די פארשידענע געזעלשאפטן קאָנקורירן דערפאר, ווייל זיי זיינען בלוטיק פאראינטערעסירט אין דעם דערפאָלג פון יענע אייניקטונגען, וואו זיי דינען. מילא די אנגעשטעלטע קאָנקורירן פאר עולם הזה; ניט שוין־זשע קאָנקורירן זייערע בעלי בתים, די גרויסע גבירים און בעל צדקות, נאר פאר עולם הבא?

די נאַציאָנאַלע אינטערעסן פון דער אידישער בורזשואזיע.

ביי די אומות העולם איז דער גרויסער קאפּיטאל פעסט פארבונדן מיט דעם גאנצן לעבן פון זיין נאציאָן, ער הערשט איבער דאָס פאָלק און פארטרעט אים מיט זיך; ער באזיצט די גאנצע פאָליטישע און עקא־נאמישע מאכט און דעריבער איז ער אוממיטלבאר פאראינטערעסירט, אז

*) א. ליטוואק, וועגן עמיגראציאָנס־קאָנגרעס („ציט־פראָגן" 1, ז. 77). דאָסזעלבע מיינט אויך ה' בערטאלדי אין זיין ארטיקלען־סעריע „פאראייניקן אדער בויען" („פריינד", 1909, באזונדערס, קאפּ. 3; „אלוועלטלאכע אידישע פילאַנטראָפיע און אלוועלטלאכע אידישע דעמאקראטיע", „פריינט" 1909, 138) ה. בערטאלדי באמיט זיך ניט צו אנאליזירן די סאציאלע צוזאַמענשטעלונג ניט פון דער פילאַנטראָפיע און ניט פון דער „דעמאקראטיע". ער באטראכט יעדע באזונדער ווי אן'אוינהיטלאכע גרויס, דאָס איז דער געווויינטלאכער פעלער פון די עמיגראציאָנס־פובליציסטן.

זירטער דעמאקראטיע איז קאמף, און ביי איר הערשן תמיד די אינטע־רעסן פון קאמף איבער די ענינים פון הילף, פון צדקה.

מיר זעען טאקע, אז די ארגאניזירטע דעמאקראטיע איז פשוט אומ־פייאיק אנצופירן וועלכע ניט איז הויפט־אקציאן, און אז זי נעמט זיך שוין יא פאר איר, טוט זי אן צרות, אדער זי פארכאפט דיזע אקציאן אין די הענט פון איינצלנע פארטייען און סטארעט זיך ארויסצושטויסן די פארטייאישע קעגנער. די דעמאקראטיע איז קיין מאל ניט גאנץ אייניק, זי איז צוטיילט לויט קלאסן — די קליין־בירגערלאכע און די סאציאליסטי־שע דעמאקראטיע, און אפילו די לעצטע טיילט זיך אויך אין פיינטלאכע לאגערן לויט פארשידענע פראגראמען. פרואוו אקארשט אוועקצושטעלן די פארטרעטער פון אונזער דעמאקראטיע, זיי זאלן באזארגן די הילף פאר די נשרפים, צי וועט דערפון ארויסקומען א גרויסע פעולה? קיינעם וואלט גאר ניט איינפאלן אזא זאך. אן ענלאך בילד שטעלט מיט זיך פאר אויך די עמיגראציאנס־פראגע. אין אויסלאנד עקזיסטירן „קאמי־טעטן" פאר אידישע עמיגראנטן, אנגעפירט דורך די מערב־איראפעאישע קהילות און קאפיטאליסטן־פילאנטראפן, און עס עקזיסטירן אויך אין פאר־שידענע שטעט „עמיגראנטן־קאסן" וואס ווערן אויסגעהאלטן פון די „רר־סישע" (ד. ה. הויפטזאכלאך אידישע) סטודענטן און ארבעטער. די ער־שטע זיינען געבויט פילאנטראפיש און ביוראקראטיש, די צווייטע — דעמאקראטיש. אבער ווער פון די רוסישע אידן אין אויסלאנד וויסט ניט, אז אויב אן'עמיגראנט, אן אונטערשיד פון פארטיי און פאליטישער איבערצייגונג, וויל באקומען וועלכע ניט איז שטיצע, דארף ער זיך וועגן צו די פילאנטראפישע „קאמיטעטן". אבער ניט צו די סטודענטישע „קאסן"? וואס די „קאסן" אונטערשטיצן ניט אלע עמיגראנטן, נאר מיט באשטימטע איבערצייגונגן, און וועו זיי זיינען שוין „אומפארטייאיש", פאלן זיי דאך אריין צו דער אדער יענער פארטיי, און ווערן פון איר אויסגענוצט.

די אלוועלטלאכע אידישע פילאנטראפיע.

אויב אין דער ערשטע צייט מוז די פילאנטראפיע האבן די גאנצע ממשלה איבער די דירעקטע עמיגראציאנס־רעגולירונג, וועט זי אויך שפע־טער, ביי דער גרעסערער דעמאקראטיזירונג פון דער ארבעט, דאך ניט קענען אפגעשאפט ווערן, ווייל די דעמאקראטיע וועט קיין מאל ניט בא־זיצן אזוי פיל ידיעות, איינפלוס און קאפיטאלן (קרעדיט), זי זאל קענען אליין באשטיין, אן דער הילף פון דער גרויסער בורזשואזיע. דערווייל אבער ליגט די גאנצע זאך אין די העגט פון דער פילאנטראפיע און אונ־זערע דעמאקראטישע ארגאניזאציעס האבן זיך גאר ניט באשעפטיקט און גאר ניט אינטערעסירט מיט דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע און מיט דער טעטיקייט פון יענע חברות און קאמיטעטן, וועלכע האבן

נאציאנאלן אינטערעס. דער אידישער קאפיטאליסט מעג פילן און דענקען נאציאנאל, האנדלען וועט ער תמיד אין די אדער יענע וויכטיקע הינזיכטן אנטי־נאציאנאל. דער נאציאנאלער אינטערעס פארבינדט אים זייער שוואך מיט דעם אידישן פאלק, און דער אנטינאציאנאלער אינטערעס זיינער טרייבט אים פון פאלק, צווינגט אים צו זוכן ווי וויט מענלאך צו צערייסן יענע פערים, וועלכע פארבינדן אים נאך מיט דעם אידישן פאלק.

די קוועלן, פארמען און שטופן פון די נאציאנאלע אינטערעסן ביי די אידישע גבירים.

די אידישע אימטערעסן־ספערע פון אונזער גביר נעמט זיך פון א גאנץ פארפלאנטערטן סכום פארהעלטנישן. ערשטנס, ווערט אונזער נגיד צוגעבונדן צו זיין פאלק דורך די רעליגיעזע טראדיציע פון געמיינזאמען גלויבן און מנהגים. דיזן פאקטאר קאן מען אנרופן פאזיטיוון, אבער ער ווערט אלץ מער אפגעשוואכט דורך דער אסימילאציע. צוויטנס, ווירקט דא אנ'אנדערער פאזיטיווער פאקטאר, — דאס איז יענער ע ק א־נ א מ י ש ע ר צ ו ז א מ ע נ ה א נ ג, וועלכער עקזיסטירט אין דיאידישע ווירטשאפטס־נעביטן, אין דעם אידישן האנדל און אינדוסטריע: אויף וויפיל דער אידישער גרויס־קאפיטאל האט צו טאן מיט אידישע ארבעטער, מיט אידישע האנדלס־אנגעשטעלטע און מיט אידישע קונדן און קליענטן, אויף אזוי פיל זיינען אויך די מאטעריעלע אינטערעסן פון דעם אידישן נגיד געווייסערמאסן פארבונדן מיט דעם שיקזאל פון דעם אידישן פאלק. ווי מיר ווייסן, איז אבער דער דאזיקער פאקטאר גאנץ שוואך, און ער וואלט דורך די אסימילאציע אויך אינגאנצן פארשווינדן, ווען ניט א דריטער. ר י י ן־נ ע נ א ט י ו ע ר מאמענט, וועלכער שטאמט פון דעם א נ ט י ס ע מ י ט י ז ם. די אנטוויקלונג פון דעם אנטיסעמיטיזם און פון דעם אידן־האס בכלל ווירקט נאציאנאליזירנד אויף אלע שיכטן פון דעם אידישן פאלק, און מער פון אלץ אויף דער אינטעליגענץ. דער אנטיסעמיטישער דרוק אויף אונזערע גבירים איז טאקי אליין גאנץ אומבאדייטנד, מיט אים קען מען שוין ווי ניט איז אויסקומען, אבער דער אינטעליגענט, דער מדריקער, דער יוריסט, אינזשענער, דער שרייבער און געלערנטער, דער קינסטלער און דער קאנדידאט אויף פארשידענע שטעלן און ווירדן — זיי פילן זייער שארף די פאראכטונג און שנאה פון די „גוים", זיי ליידן אין זייערע ברענענדסטע נויטן פון דער רעכטלאזיקייט אדער פון ניט־גליכבארעכטיקונג, פון גזירות און באי־קאטן. די ליידן פון די פאלקמאסן דערנייען זייער ווייניק צו די אויערן און אויגן, צו דעם הארצן און קעשענע פון אונזער גביר, אבער מיט דעם אידישן אינטעליגענט שטייט ער אין ענגער פארבינדונג, און די נאציאנאליזירנדע ווירקונג פון דעם אנטיסעמיטיזם גיט זיך אריבער פון דער אידישער אינטעליגענץ צו דעם אידישן גרויס־קאפיטאל.

די מאכט און דאס אנזען פון זיין נאציאן אין דער וועלט זאל וואקסן אן א ברעג. כדי צו פארטונקלען און פארטויבן די קלאסן־קעגנזאצן אין דער נאציאן, מוז דער קאפיטאל באזונדערס שטארק אונטערשטרייכן די כלומרשטע נאציאנאלע איינהייט, די בורזשואזיע איז מער נאציאנאל, מער שאוויניסטיש, מער מיליטאריסטיש פאר די איבעריקע קלאסן און גרופן פון פאלק. דער ענגער עקאנאמישער צוזאמענהאנג צווישן דער בורזשואזיע מיט די אנדערע קלאסן פון דער געזעלשאפט דערקלערט אונז זייער לייכט די נאציאנאלע פאליטיק פון דעם גרויסן קאפיטאל ביי אנדערע פעלקער; א דאנק אט דעם עקאנאמישן אינטערעסן־צוזאמענאנג, א דאנק דער שטארקייט און לעבעריקייט פון דיזע אינטערעסן טראגט די טעטיקייט פון די הערשנדיקע קלאסן ביי אנדערע פעלקער א נ א צ י א נ א ל ן און פ א ל י ט י ש ן כאראקטער. די כלל־טעטיקייט פון דער גרויסער אידישער בורזשואזיע איז אבער גאר אנ'אנדערע, זי טראגט א ר ע ל י ג י ע ז ן און פ י ל א נ ט ר א פ י ש ן כאראקטער. בשעת ביי די הערשנדיקע קלאסן פון אנדערע אומות שטייט די אמונה נאר אויף דעם צווייטן פלאן אין פארגלייך מיט דער נאציאן, און די פילאנטראפיע ד. ה. דער „ארגאניזירטער רחמנות" שפילט נאר א קליינע ראלע, טרעטן ארויס די פארהעלטנישן ביי אידן אין דעם דירעקטן היפך פון דעם: ביי אידן שטייט די נאציאן נאר אויף דעם צווייטן פלאן אין פארגלייך מיט דער אמונה, און די פאליטיק פארנעמט כמעט נאר קיין פלאץ ניט אין דער כלל־טעטיקייט פון אונזערע פני. דאס שטאמט דערפון, וואס דער אידישער גרויס־קאפיטאל גייט ארויס אלס עלעמענט כמעט אויסשליסלעך אין די ניט־אידישע פראדוקציאנס־צווייגן, וועלכע האבן ניט צו טאן מיט דעם אידישן ארבעטער און מיט דעם אידישן קאנסומענט. דערביבער איז דער אידישער גרויס־קאפיטאליסט פיל שטארקער און פיל אפטער פארבונדן ווירטשאפטלעך מיט די ארומיקע פעלקער, ווי מיט דער אידישער נאציאן; אויף זיין פאבריק ארבעטן זייער זעלטן אידן, אין זיין קראם אדער באנק דינען חוץ אידישע אנגעשטעלטע נאנץ אפט אויך ניט־אידישע: זיין קונד, זיין קליענט איז אפטמאל אדער נאר מערסטנסטייל דער „גוי"; מיט „גויים" פירט ער געשעפטן, מיט „גויים" האנדלט ער, זיין אידעאל איז, וויסנדיק אדער ניט וויסנדיק, במזיר צי בשוגג, צו ווערן אן „אייגענער" אויף דעם „גוי'אישן" מארק און אין דער „גוי'אישער" געזעלשאפט. די אידישע מאסן מיט זייער שפראך און מנהגים זיינען אים פרעמד. עס איז לחלוטין אויסגעשלאסן, אז ביי א אידישן גביר זאל זיין א ריינער נאציאנאל־אידישער אינטערעס, און אז דיזער אינטערעס זאל באהערשן זיין באוואוסטזיין און זיין לעבן, ווי מיר זעען דאס מיט די נאציאנאלע אינטערעסן און אידעאלאגיע ביי דער גרויס־בורזשואזיע פון אנדערע פעלקער. דער נאציאנאל־אידישער אינטערעס ביי אונזערע נגידים איז אין בעסטן פאל נאר א טיילווייזער, א זייטיקער און א שוואכער, אויב ער פעלט ניט אינגאנצן; און ווען ער איז שוין דא, איז ער אויך שטענדיק פארבונדן מיט א צווייטן אנטי־

וואס די טרייבנדיקע אינטערעסן זיינען צו־שוואך, ווירקן ניט אומאונטער־בראכן, ווירקן ניט טיף און פלאנמעסיק, און דעריבער ווייזט זיך אויס, אז מיר האבן צו טאן מיט פילאנטראפיע, מיט צדקה־געפילן, מיט ניט־פאראינטערעסירטקייט.

ווען דיזע כלל־מאכער „זאָרגן" וועגן די אידישע מאסן, באציען זיי זיך באמת'ן ניט פאראינטערעסירט און גלייכגילטיק צו דעם גורל פון די אידישע מאסן, זיי „זאָרגן" אומגערן, געצוואונגענערהייט, אן א ברעקל ליבע און חשק צו דער זאך פון פאלק; נאר דאס אויך אויף א פארשי־דענעם אופן. דער גרעסטער רוב מערב־איראפייאישע מאגנאטן פון משה רבינו'ס גלויבן איז כמעט איננאנצן אסימילירט. זיי ארן לגמרי ניט די נויטן פון די פאלקס־מאסן. און פון דעם אויבנאנגעוויזענעם צווייזייטיקן נאציאנאל־אידישן אינטערעס ווירקט אויף זייער „צדקה־טעטיקייט" ניט די נאציאנאליזירנדיקע, נאר די אנטי־נאציאנאלע זייט. זיי ווילן פטור ווערן פון די אידישע מאסן מיט זייערע נויטן, זיי שטרעבן דורך „צדקה" שטיל מאכן די אידנפראגע; דערלאנגענדיק א קליינע נדבה דעם „שנא־רער" פון מזרח, מיינען זיי יוצא זיין פאר זייער גאנצער אידישקייט. זייער אינטערעס איז אנטינאציאנאל און זייער באציאונג צום אידישן פאלק איז אנטיסעמיטיש, זיי האסן און פאראכטן די מאסן, וועלכע קו־מען אן צו זייער הילף, זיי וואלטן וועלן מיט זייער צדקה פארניכטן דעם פאלק. און ווייל זיי זיינען, דיזע מאגנאטן, אויסגעצייכנט „לאיאל" צו זייערע רעגירונגען, ווייל זיי זיינען פארבייסענע „פאטריאטן" פון זייערע פארשידענע „פאטערלענדער", שטרעבן זיי דורך זייער צדקה דורכ־פירן די אימפעריאליסטישע „ציוויליזאטארישע" באשטרעבונגען פון דיזע פארשידענע „פאטערלענדער". אזוי פלאנצט איין אומעטום די פראנצוי־זישע „אליאנס" דעם פראנצוזישן איינפלוס און דינט טריי דער עקס־פאנסיאנס־פאליטיק פון פראנקרייכ'ס קאפיטאל; פארקערט, דער דייטשער „הילפספאראיין" טרייבט איבערל א דייטשע אימפעריאליס־טישע פאליטיק. די אליאנס ווייל אלע מזרח־אידן מאכן פאר עכטע פראנ־צויזן, דער הילפספאראיין פאר עכטע דייטשן. און דינענדיק טריי יעדע איר „פאטערלאנד", מוזן דיזע פילאנטראפישע חברות קעמפן צווישן זיך, אנפירן א פארביסענע קאנקורענץ.

עס זיינען אבער אויך דא פילע אנדערע שאטירונגען, און ניט נאר פארשידענע שאטירונגען לויט זייער אונטערשיד אין נאציאנאלער שטי־מונג, בילדן זיך אויס צו פארשידענע קעגנערישע חברות, נאר אויך אינער־האלב פון יעדער חברה זיינען פארטראטן שיכטן מיט גאנץ פארשידענע נאציאנאלע אינטערעסן. אזוי איז צ. ב. דער „הילפספאראיין פון די דייטשע אידן" מער נאציאנאל, ווי די „אליאנס". די אויסלענדישע „יק'א" איז בפרוש אנטינאציאנאל און כמעט אנטיסעמיטיש, בעת איר רוסלענדישע אפטיילונג. „יק"א", טראגט אן ערלאכן נאציאנאלן פרצוף. אט די אלע שטופן און שאטירונגען, מיט זייערע אלערהאנט געזעלשאפטן

נאטירלאך, ווירקן אם די אלע פאלקסארן נים אין קיין גלייכער מאס אויף פארשידענע טיילן פון דער אידישער נרויס־בורזשואזיע. קודם כל קומט דא די נרויסע טיילונג צווישן די מזרחארן מערב־אירן: אין אלגעמיין ווירקן אלע אנגעוויזענע פאקטארן ביל שכאריקער אין מזרח, איידער אין מערב; אבער דא קומען אויך וויכטיקדיקע טיילונגען. יענער טייל מזרח־אירן, וועלכער האט עמיגרירט אינעריכן יאר, האט מיט זיך אהין אריבערגעבראכט אויך די נאציאנאליזירנדע קרעפטען פון לעכטיקער מראדיציע, פון ענגערן עקאנאמישן צוזאמענהאנג אין פון הייכן נאציאנאלן נעפיל, אין האט נעבראכט דערצו, אז אונזער נרויס־בורזשואזיע זיץ אין אמעריקא זאל שוין מיט לעבן מים אידישע אינטערעסן, ווי האט אין נאר בכלל מעגלאך ביי אונזערע נבירים. אויך אין מזרח זיינען נים אלע שיכטן פון דער אידישער אינטעליגענץ אזן בירושאזיע גלייך בשר רירט פון די נאציאנאליזירנדע מענדענצן, אזן נים נאר אין נאליציזן אדער רומעניען, נאר אויך אין רוסלאנד אזן אמעריקא איז דער נאציאנאלער תחום (א חוק דעם כאציאלן) צווישן די נעזירים מים די משכן זייער נרויס. דאך, בלי כפר, באשעפטיקן זיך אונזערע בני אזן מירדר אייראפע, מערסיי אזן אמעריקא פיל ענערנישער מים די אידישע כללי ענינים, ווי אין מערב־אירופע.

אומאפהענגיק פון די דאזיקע אונטרשיידן, קענען מיר באמערקן פילע נעמיינזאמע זייטן אין דער כלל־מענטשהיים פון אונזערע אידים אין פארשידענע לענדער. דער אלנעמיינמער שטריך פון זייער מענטיים איז, — אז זיי שטרעבן אזן האבן מאכט די משכן צו פארטרעטן מים זיך די כלל־ישראל־אינטרעסן: זיי זיינען די „בני", זיי האבן די הענער מאניע איבער די אידישע ענינים, זיי דאלמי אין זייער רשות די אידישע נעמיינדע, זיי באזארנן די אידישע אטונה אין אירע מנהגים, זיי פירן די אידישע צדקה־נדולה, זיי זיינען זיך משתדל פאר די אידישע „רעכט", זיי „קעמפן" קעגן דעם אנטיסעמיטיזם. אין וויל ביי אירן מעלם דאם נאציאנאל־פאליטישע לעבן, מראנם זייער מענטיים נים קיין פאליטישן כאראקטער. דאם, וואם ביי אנדערע אומות נעמט אויף זיך די מלוכה, דאם פירט הויך ביי אידן די קהלה אין די פריי איניציאטיוו פון די בני. אזן ווייל די שטארקסטע אינטערעסן פון אונזערע נעזידים ליגן דאך אויף כערהאלב דעם אידנטום, ווייל זיי זיינען צו שוואך פארבונדן מים די אידישע מאסן, ווייל זייער אידישער אינטערעס איז צו קליין, דערפאר נעמען אן זייער באציאונגען צו די אידישע מאסן א פ י ל א נ ט י ־ פ י ש ע ס א ו י ס ז ו ן. אבער מיר דארפן זיך נים לאזן נאר הויך דעם אויבערלאכן שיין: אין דער ווירקלאכקייט יעדם די מענטיים פון אונזערע בעל־צדקות נעטריבן הויך ווירקלאכע אינטערעסן, דאם אין נים רחמנות, נים כארמהארציקייט, נאר דער פארפלאנטערטר סכום פון מרצ דיציע, ווירטשאפטלאכן ציוואמענהאנג אין פחד פאר אנטיסעמיטיזם — דער שורש פון אונזער כארימטער צדקה־נדולה. דער אינגליק איז אבער,

די עמיגראַציע טאָקע רעגולירן, אָבער נאָר אַזוי זי רעגולירן, אַז די גאַנצע רעגולירונג זאָל טויגן אויף כּפרות. ווייל די עמיגראַציע פּאַרפּעסטיקט יענעם נאַציאָנאַלן צוזאַמענהאַנג מיט דעם אידנטום, פון וועלכן דער מערב׳ישער נגיד חלש׳ט פּטור צו ווערן. דערפּאַר טרייבט אים זיין קלאַסן־אינסטינקט צו שוואַכער און נישטיקער רעגולירונגס־פּאָליטיק. זיין רעגולירונגס־אינטערעס איז זייער ענג, אים אַרט נאָר ניט, וואָס דער עמיגראַנט האָט געהאט אויסצושטיין פון אָנפאַנג רייזע, און וואָס וועט אים באַשערט זיין אין דער נייער היים. אים קימערט דער עמיגראַנט נאָר כל־זמן דער לעצטער געפינט זיך אויף דער רייזע אין די דורכוואַנדערונגס־לענדער פון מערב־אייראָפּע: דאָס הייסט, פון דעם אומגעהויערן סכום עמיגראַציאָנס־אינטערעסן בארירן דעם מערב־אייראָפּיאישן גביר דער עיקר די נויטן פון די „פּאַסאַזשירן", און דאָס גאַנצע איבעריקע רעגולירונגס־פּראָגראַם גייט אים גאָר קנאַפּ אָן. אין די איינוואַנדערונגס־לענדער זיינען שוין די רעגולירונגס־אינטערעסן ביי דער אידישער בורזשואָזיע פּיל ברייטער; כדי ניט צו דערלאָזן זיך איינצוואוואַרצלען דעם אידישן דלות, וואָס שרעקט מיט דעם אַנטיסעמיטיזם אוז מיט אַנדערע צרות, מוז מען באַזאָרגן די איינוואַנדערער מיט שטעלעס א. ד. גל. מען מוז אַלזאָ שטיצן דעם עמיגראַנט א לאַנגע צייט נאָך דעם, ווי ער איז שוין געוואָרן אויס פּאַסאַזשיר. מען מוז אָויך זען, ווי ווייט מען גלאַט, צו צעזייען די אידישע איינוואַנדערונג, ווייל דורך דעם, וואָס זי קאָנצענטרירט זיך אין אייניקע גרעסערע שטעט, אַנטשטייען נייע געטאָס, נייע נעסטן פון אי־דישע פּראָגן און פון אַנטיסעמיטיזם. וועלנדיק אויסמיידן דאָס אַלעס, מוז דער אמעריקאַנער אידישער מאַנאַט שטרעבן צו אזא עמיגראַציאָנס־רעגו־לירונג, וועלכע זאָל ארומנעמען א בריטן טייל פון דעם רעגולירונגס־פּראָגראַם, און דערצו נאָך צוגעבן א ספּעציעלע שטרעבונג — די וואַנ־דערונג צו צעזייען.

דער דאָזיקער אונטערשיד פון די אינטערעסן וווייזט זיך בולט ארויס אין דער טעטיקייט פון די עמיגראַציאָנס־חברות אין פּאַרשידענע לענדער. בשעת די „קאָמיטעטן" אין מערב־אייראָפּע האָבן אין זינען נאָר דעם עמיגראַנט אלס פּאַסאַזשיר און באַגרעניצן זיך מיט דעם, וואָס זיי גיבן אים עטוואָס צו־שטייער אויפ׳ן בילעט, אדער זיי באַזאָרגן א געווישן שוץ פּאַר די אידישע פּאַסאַזשירן (אז אָך אוז ווי צו דעם שוץ!) — שטעלן זיך די רוסלענדישע עמיגראַציאָנס־געזעלשאַפטן, ווי די „איק׳א" אוז „יט׳א", פּיל ברייטערע אוז פּיל ערנסטערע אויפגאבן. קוקט דורך, אז ערך, די טאַגעס־אַרדנונג פון דעם ליבויער צוזאַמענפּאַר פון דער „יקא", אוז איר וועט גלייך זען, אז זי שטרעבט צו פּאַרווירקלאַכן א באַדייטנדן טייל פון דעם די־רעקטן רעגולירונגס־פּראָגראַם. זי דענקט צו באַזאָרגן ניט נאָר „פּאַסאַזישרן". נאָר אויך עמיגראַנטן בכלל, אוז אפילו נאָך ברייטערע אינטערעסן, וואָס זיינען פּאַרבונדן מיט דער עמיגראַציע: די טאַגעס־אַרדנונג רעדט אפילו פון „אָפּציען די עמיגראַנטן פון איבערפולטע צענטערן". נאַטירלאַך,

שטעלן מיט זיך צונויף צוזאמען די „אלוועלטלאכע אידישע פילאנטראפיע", וויל דער אלוועלטלאכער כאראקטער פון דער אידן־פראגע און פון דעם אידנטום צווינגט דיזע חברות צו פארשפרייטן זייער טעטיקייט אויף אלע לענדער פון דער וועלט, אדער לכל הפחות צו קאארדינירן זייער טעטיקייט, פארגעסנדיק, ווי וויט מען מעגלאך, זייער קאנקורענץ פאר דעם פראנצויזישן אדער דייטשן „פאטריאטיזם".

די עמיגראציאנס־פאליטיק פון דער אידישער גרויס־בורזשואזיע.

אט די דאזיקע צדקה־ארבעט פון אונזער בורזשואזיע ווערט אנגענומען אויך צו דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראציע. די עמיגראציע איז די וויכטיקסטע פון יענע קרעפטן, וועלכע מאכן פון דער אידן־פראגע א וועלט־פראגע. די עמיגראציע איז איינע פון די גרעסטע שטערונגען פאר דער אסימילאציע, איינער פון די מעכטיקסטע נאציאנאליזירונגס־פאקטארן אין דעם אידישן לעבן. אויך אין דעם, ווי אזוי פארשידענע טיילן פון דער אידישער בורזשואזיע באציען זיך צו דער עמיגראציאנס־פראגע, ווירקן פארשידענע אינטערעסן. אין מזרח־אירופע מאכט די עמיגראציע די אידישע מאסן עטוואס שיטערער, און ווייל פאר דעם גביר איז ווינשנסווערט, אידן זאלן ניט צו געדיכט לעבן, מוז דער מזרח־אירופעאישער שטאט נגיד אין תוך אריין סימפאטיזירן מיט דער עמיגראציע, ער מוז אויף איר קוקן מיט א שטיקל האפנונג, אז דורך איר ווערט א טייל אידן פארלאזן די מזרח־לענדער און די אידן־פראגע ווערט אפגעשוואכט ווערן. דעריבער איז דער מזרח־אידישער גביר פראקטיש אין דעם, די עמיגראציע אין איר גאנצן אומפאנג צו דערלייכטערן, באזארגן ניט נאר יענע זייטן פון דער עמיגראציאנס־פראגע, וואס באריהרן די עמיגראנטן אין ענגן זין פון וואורט („פאסאזשירן" און „סתם עמיגראנטן"), נאר אויך די אינטערעסן פון דער פאטענציעל־וואנדערנדיקער מאסע; ער וואלט זיך ניט אפזאגן אויסצופירן דאס דירעקטע רעגולירונגס־פראגראם אין זיין גאנצן אומפאנג, וועו עס וואלט ניט פאדערן צו פיל מי. פארקערט, פאר די מערב־אירופעאישע אידן איז די וואנדערונג א ביטערע צרה, ווייל צוזאמען מיט איר פעקלט זיך אריבער קיין מערב די אידישע נויט, די קאנקורענץ פון די אידישע קלייניע הענדלער און בעלי מלאכות מיט די ניט־אידישע, צוזאמען מיט איר קומט די סכנה פון שטארקן עקאנאמישן אנטיסעמיטיזם. דער גביר פון מערב־אירופע שטרעבט קלענער צו מאכן די אידישע וואנדערונג, און דא פאלט אריין זיין אינטערעס אין א שארפער סתירה מיט זיך אליין: ווירקן אויף דער עמיגראציע קען דער אידישער מאנאט נאר דורך דירעקטער רעגולירונג, די לעצטע אבער האט די אומאנגענעמע טבע צו דערלייכטערן די עמיגראציע און ממילא האט דאס שוין די טענדענץ זי צו פארגרעסערן... ווי־זשע קען ער זיך אויסהעלפן אנטקעגן דער דאזיקער מכה? נאר דורך דעם, וואס ער וועט

דער לעצטער צייט לאָזן זיך באמערקן פארזוכן צו קאָארדינירן און אפילו פאראייניקן די פארשידענע, צווישן זיך קאָנקורירנדיקע עמיגראַציאָנס־חברות צו איין אלוועלטלאכער פילאָנטראָפישער רעגולירונגס־טעטיקייט. די דאָזיקע פארזוכן פארבינדן זיך לע"ע מיט דער אינטאציע פאר אַן'עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס. מיר מיינען אָבער, אז יעצט איז נאָך ניט געקומען די צייט פאר אזא אלוועלטלאכער פאראייניקונג, און איינפאך דערפאר, וואָס די אידישע גרויס־בורזשואזיע איז דערווייל נאָך צו גלייכגילטיק צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, צו שוואך אין איר פאראינטערעסירט. הגם דיזער אינטערעס איז ביי די מזרח־איראָפייאישע פני פיל ערנסטער און ערלאכער, ווי ביי זייערע מערב־איראָפייאישע „גלויבנסגענאָסן", דאָך זייַנען זיי אלע אייניק אין דעם באוואוסטזיין, אדער וויניקסטנס אין דעם געפיל, דאָס די עמיגראַציע איז א סטיכייאישער פּראָצעס, וועלכן צו באַהערשן פאדערט זיך אזוי פיל געלט און מי, אז עס לוינט אפשר נאָר ניט דער גאנצער עסק. דער אינטערעס איז דאָ: אָבער די אויפגאבע איז פאר אָט דעם אינטערעס צו בריט און צו שווער. און כדי די בריטקייט פון דער אויפגאבע זאָל אויפהערן אָפּצושרעקן דיזע לייט, מוז זייער אינטערעס צו דער עמיגראַציאָנס־פראַגע מער אויסוואקסן, עס מוז רייפער ווערן זייער אומצופרידנקייט מיט דעם איצטיקן צושטאנד פון דער אידישער וואנדערונג, עס מוז זיך פארפעסטיקן און פארטיפן זייער נאַציאָנאלער צוואמענהאנג מיט דעם אידישן פאָלק.

די נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע צוליב דער רעגולירונג פון דער אידישער עמיגראַציע.

מיר זעען, אז די פרייע געזעלשאפטלאכע אָרגאַניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואנדערונג קען ניט געבויט ווערן אויף רייַן דעמאָקראַטישע יסודות, און אויך ניט אויף רייַן פילאָנטראָפישע. צוליב דער עמיגראַציאָנס־רעגולירונג איז ביי אונז נויטיק די דערפאָרונג, איינפלום און קאָפיטאל (אָדער קרעדיט), וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער דעמאָקראַטיע, און וועלן איר אויך תמיד פעלן, ווי אָרגאַניזירט, ווי סאָלידאַריש און קרעפטיק זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט; פון דער צווייטער זייט אָבער פאָדערט די עמיגראַציאָנס־רעגולירונג טיפע און בריטע פאראינטערעסירטקייט אין דער עמיגראַציאָנס־פראַגע, הייסע באגייסטערונג און איבערגעבנהייט, אָפּפערווילליקייט, וועלכע פעלן לגמרי ביי דער אידישער פילאָנטראָפּיע, און וועלן איר פעלן שטענדיק, ווי נאַציאָנאַליזירט, ווי ערנסט זי זאָל ניט ווערן מיט דער צייט. ווי גייט מען ארויס פון אָט־דעם פאר'כשופ'טן קרייז? ווי שאפט מען אָפּ די דאָזיקע אינזייטיקייט פון דער פילאָנטראָפּיע אוו פון דער דעמאָקראַטיע? אויף דיזער פראַגע איז מעגלאָך נאָר איין ממשות'דיקער ענטפער, אוז אים האָבן געגעבן ה' בער־טאָלדי מיט זיינע פרייַנט (און דאָס איז טאַקי איינער פון זייערע גרעס־טע פארדינסטן): דאָס איז דער גדאנק מכח פאר־

אלם נעטרייע און לאיאלע רוסישע פאטריאטן, אדרנט מען איין דעם צוואמענפאר אין ליבוי, און מען טראכט צו אונטערשטיצן די פאטער־לאנדישע (ליבוער) שיפפארט.

אלוועלטלאכע פילאנטראפישע רעגולירונגס־טעטיקייט.

ווי די גאנצע כלל־ישראל־טעטיקייט פון די אידישע קאפיטאליסטן, אזוי טראגט אויך זייער עמיגראציאנס־רעגולירונג א פילאנטראפישן כא־ראקטער, און ווידער טאקע ניט דערפאר, ווייל דאס איז אן אנטערעסנ־לאזע פאליטיק, נאר ווייל די אינטערעסן אליין זיינען צו שוואך און קע־נען ניט גורם זיין צו אנ'עכט־פאליטישער טעטיקייט. אויך דא סטארען זיך די צדקה־חברות און קאנקורירן צווישן זיך ניט פאר עולם הבא נאר טאקע פאר עולם הזה, אבער דער טרייבנדיקער אינטערעס איז אזוי בלאס און אזוי בלוט־ארעם, אז ער זעט אוים ווי פשוט'ע גלייכגילטיקייט, און דערביבער ווי פילאנטראפיע. וואס פעסטער עס איז אבער דער נאציא־נאלער צוואמענהאנג (דורך טראדיציע, דורך די וויכטשאפטלאכע לאגע און אנטיסעמיטיזם) צווישן דעם אידישן קאפיטאל מיט דער אידישער מאסע, אויף אזוי פיל ערנסטער איז דער רעגולירונגס־אינטערעס, און אויף אזוי פיל וויניקער לאזט זיך פילן פילאנטראפישע גלייכגילטיקייט אין דער רעגולירונגס־ארבעט. ווידער טאקע איז דער ריין־פילאנטראפישער שיין שטארקער ביי די מערב־אייראפעאישע פני, ווי ביי די רוסלענדישע און אמעריקאנישע. און דאך, ניט קוקנדיק אויף אט די פארשידנהייטן, לאזן זיך דיזע אינטערעסן לייכט הארמאניש קאארדינירן, און די רעגו־לירונגס־טעטיקייט פון דער אידישער גרויס־בורזשואזיע, פון די רייכע קהלות מיט די „רייכע מומעס" פון דער גאנצער וועלט, קען זיך צונויפ־בינדן צו איין אלוועלטלאכע „פילאנטראפישע" וואנדערונגס־רעגולירונג. וועז איין אזא דיזעלבע אלוועלטלאכע רעגולירונגס־ארגאניזאציע זאל זיך שטעלן דעם צוועק — אי צו דערלייכטערן די עמיגראציע פון רוסלאנד, גאליציען, רומענישן, אי ניט לאזן די וואנדערער זיך אפצושטעלן און באז־זעצן זיך אויפ'ן וועג אין די גרעסערע צענטערן פון מערב־אייראפע, נאר שטופן זיי ווייטער איבער'ן ים, אי ניט צולאזן די אנזאמלונג פון נייע אידישע מאסן אין די איבערפולטע געטאס פון אמעריקע — וואלט זי צופריידנגעשטעלט די וואונשן פון די כל'ערלי טיילן פון דער אידישער גרויס־בורזשואזיע אין אלע לענדער. און גלייכצייטיק וואלט אזא רעגו־לירונגס־ארגאניזאציע דערפולט א היפשן טייל פון דעם דירעקטן רעגו־לירונגס־פראגראם, באזארגט די ברענענדסטע באדערפנישן פון אלע באז־שטאנדטיילן פון דער אידישער עמיגרירנדיקער מאסע. א פרוואו פון אזא אלוועלטלאכער עמיגראציאנס־רעגולירונג שטעלט מיט זיך פאר די „יט'א", נאר איר ארבעט האט זיך ביז איצט באשרענקט מיט איין נאלוועסטא־נישער אייגוואנדערונג און האט אונמיטלבאר געדינט נאר דעם וואונש פון די אמעריקאנער אידישע מילאנערן — צו צוזייען די עמיגראציע. אין

וואס צו שמועסן מכח דעם „מאראלישן (!) וועקסל", וועלכן „אונזערע פאלקס־מאסן וועלן שוין וויסן וויי אויפצומאנען" פון די קאונער רעדל־פירער, און דערצו־לבער ה' ליטוואק וועלט אקאורשט ניט נתפעל פון דער וואונדערמאכט פון דעם דאזיקן „מאראלישן וועקסל".. איבעריק קאנספק־וועלט איז ה' ליטוואק, א דאנק דעם רבש"ע, ניט, און אים פאלט נאר ניט איין, צו אויב מען קען „מאראלישע" „דריקן אויף די פירער פון דער קהלה" איז רוסלאנד, קען מען שוין, דורך די רוסלענדישע פני, דריקן אויך אויף זייערע מערב'ישע גוטע פרוינט, אויף די שיף'ס מיט די ראט־שילד'ס. ה' ליטוואק מיט זיינע פרוינט האבן ניט קיין באנריף וועגן דעם נאציאנאלן אינטערעסן־צוזאמענהאנג פון דעם אידישן גרויס־קאפיטאל מיט דעם אידישן פאלק. דער דאזיקער צוזאמענהאנג איז טאקע זייער שוואך, אבער ער עקזיסטירט פאקט, און דאקט, וואו עס זיינען פאקטן אינ־טערעסן, ווי שוואך זיי זאלן ניט זיין, איז אויך מעגלאך צו דריקן אויף די דאזיקע אינטערעסן.

ווי מיר האבן ביזאהער געזען, זיינען דיזע אינטערעסן ביי די אידישע גבירים ניט גלייך אינטענסיוו; יענע טיילן פון דער גרויס־בורזשואזיע, וועלכע זיינען מער נאציאנאל לויט זייערע אינטערעסן. לאזן זיך לייכטער באאיינפלוסן פון דער געזעלשאפטלאכער מיינונג, איידער די מער אסי־מילירטע, מער אפגעריסענע טיילן; און דורך די מער פראקטישע קען מען שוין ווירקן אויף די וויניקער פראקטישע, אזוי, אז סוף כל סוף, וועט נאר די אידישע געזעלשאפטלאכע מיינונג וואלט זיין גוט ארגאניזירט, וואלט זי קענען צווינגען אונזערע פני צו רעכענען זיך מיט איר. געווים, הייסט דאס ניט, אז די „דעמאקראטיזאציע" וועט זיך אונז איינגעבן אזוי לייכט, ווי עס חלומ'ט זיך א ה' בערטאלדי, אבער די לאגע איז אויך ניט אזוי ביטער, ווי עס קומט אוים לויט ה' ליטוואק, און עס איז נאר ניט ריכטיק, אז ווען ניט די קמיעה פון „מאראלישע וועקס־לען", בלייבן מיר שוין נאר אוים־געשטעלט.

ווירקן אויף דער פילאנטראפיע, דערשלאגן זיך צו א קאנטראל און צו אן איינפלוס איבער דער עמיגראציאנס־רעגולירונג וועט די דעמאקרא־טיע קענען, ווען זי וועט זיין גענוג שטייף ארגאניזירט און ווען דער נאציאנאלער אינטערעסן־צוזאמענהאנג פון דער אידישער גרויס־בורזשוא־זיע מיט דעם פאלק וועט זיך אזוי ווייט פארשטארקן, אז ער זאל זיין בכח צו צווינגען די ערשטע זיך צוהערן צו דער שטים פון פאלק. און דאס וועט טאקע קומען מיט דער צייט. די אלץ שטייגנדע פארשאר־פונג פון דער אידן־פראגע און פון דעם אידן־האס מצד דער קליין־בור־זשואזיע און דער רעגירונג אין אלע לענדער, ווי אויך די שטענדיקע אי־דישע וואנדערונג וועלן אלץ טיפער פארבינדן די אידישע קאפיטאליסטן מיט זייער נאציאן; דער קאפיטאל וועט זיך נאציאנאליזירן, זיין אידישע כלל־טעטיקייט וועט דעריבער מוזן אננעמען אלץ מער אן'ערנסטערן פאלי־טישן און נאציאנאלן כאראקטער. אויב אפילו די אידישע גרויס־בורזשו־

איינ יקן אוו ן קענ נז יי טי ק דע רג אנ צן די קרעפטן אוו ן די מעל וט פוו ן דע ר פי לא נ־ טראפ יע מי ט דע ר דעמא קראט יע. דאס הייסט: שאפן ניט קיין „רעמאקראטישע", ווי די ס"ס רופן דאס אן, נאר א נא־ציאנאלע עמינראציאנס־פאליטיק, דורך א נאציאנאלע רענולירונגס־ארגא־ניזאציע. ס'איז נויטיק, אז די דעמאקראטיע זאל אין דער עמיגראציאנס־רענולירונג ארבעטן צוזאמען מיט דער פילאנטראפיע. אוו נאטירלאך קען אזא מין מיטארבעט ניט זיין דעמאקראטיש, ווייל די פילאנטראפיע, וועלכע האט אין איר רשות די נויטיקע אביעקטיוועז קרעפטן פוו ן דער רענולירונג, דעם איינפלוס אוו ן דאס געלט, וועט תמיד באזיצן די אויבער־האנט איבער דער דעמאקראטיע. נאר מענטשן, וועלכע באטויבן זיך אוו ן צוטומלען דעם עולם מיט שרייענדיקע פראזן, מענטשן, וואס האבן קיינמאל ניט נעפרואווט ארויינטראכטן זיך אין דעם, וואס זיי ריידן, קענען דא איינזען א „דעמאקראטישע" עמינראציאנס־רענולירונג.

אט ווי עס רעדט אן אפטימיסטישער אוטאפיסט, וועמעס מח איז באהערשט פוו ן דעם וואס ער מאלט זיך אוים אלס שיין אוו ן געהויבן, אוו ן האט דעריבער פארלארן יערן ווירקלאכקייטס־נעפיל: „אט האבן מיר די פעטערבורגער נעזעלשאפט, אט האבן מיר די יט"א אוו ן אפילו די יק"א... וואר זאגט אונז, אז זיי וועלן זיך ארויסזאגן קעגן אן עפנטלאכן קאנטראל?... וואר זאגט אונז, אז די קיעווער עמינראציאנס־נעזעלשאפט וועט זיין קעגן דעמאקראטיזם, קעגן א פאקטישן קאנטראל אוו ן א פאק־טישן איינפלוס פוו ן דער אידישער עפנטלאכקייט איבער איר ארבעט?" („פרייהט" 1910, נום. 162, בערטאלדי וואלט זיין א ברעקל קאנסעקווענטער, רענולירונג" 4). וועו ה' בערטאלדי וואלט זיין א ברעקל קאנסעקווענטער, וואלט ער אונז דארפן אייגרייד„ אז אט די אלע פילאנטראפישע נעזעל־שאפטן וועלן ניט נאר צולאזן א קאנטראל איבער זיך, נאך מער, זיי וועלן זיך בעטן רחמים — קומט אוו ן קאנטראלירט אונז!... דער פעסימיסט דענקט אויך ניט מער רעאליסטיש. אזוי טענה'ן ה' א. ליטוואק אוו ן ה' פ. ליב־מאן אין איין קול, אז „די אידישע דעמאקראטיע האט ניט קיין שום מיט־לען, ניט קיין פאליטישע אוו ן ניט קיין עקאנאמישע, צו ווירקן אויף די שיף'ס מיט די ראטשילדס. פאר דער אידישער נעזעלשאפטלאכער מיינונג וועלן די דאזיקע נעלט־זעק נעווים ניט נתפעל"...*) א מענטש האט קיין מאל ניט נעזעהן קיין איין פארזוך מצד דער דעמאקראטיע צו ווילקן אויף די פילאנטראפישע גדולים, אוו ן ביי אים איז רעכט א זאג צו טאן, אז „מיר האבן קיין שום מיטלען ניט". אז די נעזעלשאפטלאכע מיינונג קען ניט האבן קיין שום שליטה איבער אונזערע חברה־לייט. קענטיק אז אונ־זערע „סאציאל־דעמאקראטן" האלטן ניט באזונדערס שטארק פוו ן אידי־שער דעמאקראטיע... אוו ן אין דערזעלבער צייט איז עס רעכט ביי ה' ליט־

*) א. ליטוואק אין „צייט פראגן" נום. 1, ז. 78; דאסזעלבע ס. ליבמאן אין „צייט פראגן" נום. 2, ז. 70.

ארבעט, וועט די לעצטע ניט צו שטאנד קומען; נאר דורך אומאונטער־ברעכענעם דראנג, נאר דורך אנגעשטרענגטן קאמף וועט די וואקסנדיקע דעמאקראטיע באווייזן צו מנצח זיין די גלייכגילטיקייט פון דער פילאנטראפיע, איר העזה און עקשנות. צו דעם איז אלזא נויטיק א בריטע און אינטענסיווע פאלקס־באווענונג, וועלכע זאל ארומכאפן אלע שיכטן פון דעם פאלק און גרייט זיין אויסצושטיין הארבע מלחמות מיט די איינגעשקענ'טע פילאנטראפן. מיט גוטן וועט מען ביי זיי ניט אויסנעמען. נאר דורך א פאלקס־באווענונג, וועלכע זאל זיך שטעלן דעם צוועק צו דערגרייכן א פארנינפטיקע עמיגראציאנס־רעגולירונג און צו שאפן א נאציאנאלע רעגולירונגס־ארגאניזאציע, נאר פון אזא באווענונג און נים פון פובליציסטישע שמועסן מיט דיפלאמאטישע הינטערגענג, קען שטאמען אן'ערפאלגרייכע איניציאטיוו צו דער שאפונג פון אזא נאציאנאלער ארגאניזאציע. דער איינציקער מיטל פון אזא פאלקס־באווענונג וועט זיין די ערשטע צייט ניט דער אינערלאכער, דיפלאמאטישער דראנג אויף די צדקה־חברות, נאר דער דראנג פון אויסן, דורך בריטע מאניפעסטאציעס און קאמף, דורך דעם איינפלוס פון דער געזעלשאפטלאכער מיינונג, דורך עפנטלאכן באיקאט און פראטעסטן קעגן די איינגעשפארטע כללטוער.

דא קומען אבער די „ניכטערע" פובליציסטן פון פילאנטראפישן לאגער, זאל זיין מצד פון די „סאציאל־דעמאקראטישע" פילאנטראפן, און טענה'ן, אז אזא מין פאלקס־באווענונג איז לגמרי אוממעגלאך. ה' וו. מערעם ארגומענטירט, אז א פאלקס־באווענונג איז אוממעגלאך אן א וויטן פרינציפיעלן צוועק, א פאלקס־באווענונג נויטיקט זיך אין פערספעקטיוון, און היות די עמיגראציאנס־רעגולירונג איז ניט מער, ווי א פאליאטיוו און זי עפנט ניט קיינע ווייטע נאציאנאלע אויסזיכטן, איז ממילא ניטא וואס צו רייזן מכח א פאלקס־באווענונג. א ניכטערער מענטש איז ה' וו. מערעם! און א הייסער ליבהאבער פון צדקה. אין „איינזאמן טעט־א־טעט" מיט די ס. ס. וויל ער פאר קיין גליקן ניט; ער וויל ניט אנדערש, ווי זיצן ביי איין טיש מיט די פילאנטראפן, מיט „רעעלע מענטשן", און ניט מיט דעמאקראטישע אינגלאך. בכבוד'יקע חשוב'ע בעל צדקות — נאר פאר זיי האט ער אפשיי... אבער ער פארגעסט, אז בריטע פאלקס־באווענונגען אנטשטייען אין דער געשיכטע ארום גאנץ קנאפע צוועקן מיט נאר שמאלע אויסזיכטן; ער פארגעסט הפנים פון דער קאפעראטיוער באווענונג, וועלכע האט אין מערב־אירא־פע טאקע געליטן א גרויסע מפלה, ווען זי האט זיך געשטעלט ווייטע אומאפיסטישע אויפגאבן, און איז, פארקערט, אויסגעוואקסן צו א פרעכטיקער וואונדערבארער פאלקס־ארגאניזאציע באלד ווי זי האט זיך געשטעלט אויף דעם רעעלן פראקטישן באדן. ווידער מיינט ער מן הסתם, אז יעדע פאלקס־באווענונג מוז אננעמען א געשטאלט פון א געשלאסענער פארטי; א באווענונג אן א פארטי, א באווענונג פון פארשידענע

אזיע וועט טאקי אין גלות קיין מאל ניט ווערן אזוי ענג פארבונדן מיט איר פאלק, ווי מיר זעען דאס ביי אנדערע, טעריטאריאלע פעלקער, דאך וועט די באציאונג נאַרמאלער ווערן. שוין איצט זעען מיר, ווי גרויסע אידישע בעל־צדקות הויבן אן, זאגאר אין די מערב־לענדער, מנדב זיין ניט אויף פילאַנטראָפיע, נאר אויף נאציאָנאלע צוועקן; עס טרעפט זיך שוין פון צייט צו צייט, אז א גביר שפענדעט, אנשטאט פאר א שול אדער א שפיטאל, אויף נאציאָנאל־פאַנד, אויף א אידישן נימנאזיום אין פאלעסטינע, אויף א אידיש־נאציאָנאלן וואל־פאַנד. עס לאזן זיך שוין ווען ניט וועז מערקן נאך בולט'ערע סימנים פון נאציאָנאלער שטימונג, ווי צ. ב. איניקע קאפיטאליסטן אין עסטרייך (לוסיען ברונער א. אנד.), וואס טרעטן ארויס עפנטלאך פאר די רעכט פון דער אידישער שפראך, פאר „מאמע לשון". און די קליינע סימנים ברענגן אונז די ידיעה פון דער ווייטערער צוקונפט, ווען די אידישע פילאַנטראָפיע וועט זיך אלץ מער און מער „דע־פילאַנטראָפיזירן".

נאך שנעלער פאר דיזער דעפילאַנטראָפיזאציע פון דער אידישער פילאַנטראָפיע וועט גיין די נאציאָנאליזירונג פון אלע אנדערע שיכטן פון אידישן פאלק, די פארפעסטיקונג פון די דעמאקראטישע און ספעציעל ארבעטער־ארגאניזאציעס, און די מאסן וועלן באקומען אלץ מער מאכט צו ווירקן אויף דער אידישער פילאַנטראָפיע, צו נאציאָנאליזירן די צדקה גדולה. וועז ניט די „דעמאקראטישע". איז דאך די נאציאָנאלע עמיגראציאָנס־פאליטיק וועלכע וועט פאראייניקן די מעלות פון דער פילאַנטראָפיע (דערפארונג, איינפלוס און קאפיטאל) מיט די מעלות פון דער דעמאקראטיע (הייסער אינטערעס, ליבע, באגייסטערונג), ניט קיין טרויס, ניט קיין בלאָז, נאר א היסטאָרישע זאך, וועלכע מוז קומען מיט דער צייט, און וועלכע מען מוז שוין איצט אנהויבן פארצובאַרייטן.

די אויפגאבן און וועגן פון א נאציאָנאלער עמיגראציאָנס־פאליטיק.

די איניציאטיוו צו אזא פארבינדונג פון דער אידישער פילאַנטראָפיע מיט דער דעמאקראטיע קען ניט ארויסגיין פון דער פילאַנטראָפיע. די לעצטע קען זיך אליין באשטיין אין דער עמיגראציאָנס־פראגע, ווי אין אלע אנדערע, און אליין וועלן די נבירים קיין מאל ניט פאלן אויף דעם געדאנק, צו דערנענטערן זיך מיט די מאסן, נאר פארקערט, זיי וועלן זיך נאך לאנג ברעקלען און איינשפארן, ביז וואנען דער דעמאקראטיע וועט זיך איינגעבן צו נושא חן זיין אין די אויגן פון די גדולים בישראל. די דערנענטערונג וועט אויך ניט זיין קיין פאלקאמע, וויל שליסן שלום וועלן ביידע צדדים קיין מאל ניט קענען. אלזא מוזן מיר זיך דיזע צוזאמענארבעט פארשטעלן גיכער ווי א שטענדיקן קאמף, איידער ווי א פרידלאכע קאָאַרדינירונג. כל זמן אבער די דעמאקראטיע איז ניט אימשטאנד צו צווינגען די בעל־צדקות נוטה צו זיין צו דער געמיינזאמער

דארפן זיך באטייליקן אלע אידישע פראלעטארישע פארטייען און אנדערע דעמאקראטישע ארגאניזאציעס. פרעגט זיך אלזא די קשיא: פון וואנען זאל מען איצט אנהויבן? וואס זאל איצט אונטערנעמען די אידישע דעמאקראטיע? פון אונזערע אויספירונגען איז שוין קלאר, אז די נאענטסטע אויפגאבע פון אונזער דעמאקראטיע איז דעם איצטיקן מאמענט איז — ארגאניזירן זיך אלייז, פאראייניקן אדער לכל הפחות דערנענטערן און קאארדינירן אלע דעמאקראטישע און קודם כל פראלעטארישע קרעפטן אין אונזער פאלק, כדי צווישן פילע אנדערע געמיינזאמע ארבעטן אויך אויפהויבן א בריטע פאלקס־באוועגונג צוליב דער נאציאנאלער עמיגראציאנס־רעגולירונג. אזא באוועגונג וועט מיט דער צייט צווינגען די פילאנטראפיע אפצוטרעטן פון אירע פאר'עקשנ'טע ביוראקראטישע געגנ און צו שאפן צוזאמען מיט דער דעמאקראטיע א נאציאנאלע רעגולירונגס־ארגאניזאציע. דאס איז דער איינציקער וועג פון א ווירקלאך דעמאקראטישער עמיגראציאנס־פאליטיק.

דער דיפלאמאטישער וועג פון דער עמיגראציאנס־פאליטיק.

לויידער אבער האט מען אין דער ווירקלאכקייט אויסגעקליבן נאר אנ'אנדערן וועג, דורך וועלכן מען האפט צו פאראייניקן די פילאנטראפיע מיט דער דעמאקראטיע צוליב געמיינזאמער עמיגראציאנס־טעטיקייט. דאס איז דער וועג פון דעם „אלעוולטלאכן עמיגראציאנס־קאנגרעס", וועגן וועלכן מען טומלט אין דער אידישער פרעסע שוין זייט צוויי יאר. דאָ הויבט מען אן ניט פון ארגאניזירן די דעמאקראטיע, נאר מיטאמאל טאקע פון פאראייניקן ביידע צדדים, און פאראייניקן וויל מען ניט דורך אפעראטיוון קאמף, נאר דורך דיפלאמאטישע המצאות. און אזוי ווי לע"ע איז נאך אונזער פילאנטראפיע אליין דעזארגאניזירט און צוטיילט אויף קאנקורירנדיקע חברות, וויל מען גלייכצייטיק מיט איין שלאג דערגרייכן אויך א צווייטן צוועק: צונויפפירן און פאראייניקן דיזע חברות, ד. ה. ארגאניזירן די פילאנטראפן גופא. אונזערע עמיגראציאנס־פובליציסטן ריידן איין דעם עולם, אז נאר אזוי וועט מען דערגרייכן א „דעמאקראטישע עמיגראציאנס־פאליטיק". וועגן מיר וועלן זיך ניט לאזן באטויבן פון דעם געפילדער, וואס מען האט אויפגעהויבן אין דער פרעסע, וועט אונז קלאר זיין א גאנצע סדרה סתירות, וואס שטעקן אין דעם גאנצן פלאן.

קודם כל מוז א פארנינפטיקע רעגולירונגס־ארגאניזאציע פאראייניקן די מעלות, ווי פון דער דעמאקראטיע, אזוי אויך פון דער פילאנטראפיע: פון דער ערשטער מוז זי נעמען איר הייסע פראינטערעסירטקייט און באגייסטערונג, פון דער צווייטער — דערפארונג, אייגפלום און קאפיטאלן. דאָ וויל מען אבער גאר פאראייניקן די חסרונות פון ביידע. מען וויל די גלייכגילטיקייט פון דער איצטיקער פילאנטראפיע דערגאנצן

פארטייען, וועלכע קעמפן פאר א נעמיינזאמע זאך, — דאס קען ניט פארטאגן זיין פארטיי־פארטריאטישע נשמה. ער מיינט א באוועגונג צוליב ארייניטראגן א ברעקל נחמה אין דעם עמיגראנטס שווערן גורל; יא, אזא באוועגונג איז אוממעגלאך, ווייל דאס פאלק האנדלט קיין מאל ניט פילאנטראפיש. אבער די רעגולירונג פון דער עמיגראציע הייסט ווייט־ווייט מער, איידער די בארמהארציקע פארזארגונג פון שיפס־קארטן און באגאזש פאר אומגליקלאכע וואנדערער. ה' וו. מעדעם האט טאקע א גוט הארץ, פול מיט רחמנות צו די לוידנדיקע עמיגראנטן, אבער דעם תוך פון עמיגראציאנס־רעגולירונג פארשטייט ער ניט בעסער, ווי דעם תוך פון א פאלקס־באוועגונג. די עמיגראציאנס־רעגולירונג פארענטפערט א גרויסע פאלקס־פראבלעם, זאל זיין כאטש מיט פאליאטיוון; דערפאר איז ארום דער עמיגראציע מעגלאך א פאלקס־באוועגונג, און א בריטע פאלקס־באוועגונג, וואו עס וועלן זיך באטייליקן פארשידענע פארטייען און ארגאניזאציעס גלייכצייטיק.

IV. דער אלוועלטלאכער אידישער עמיגראציאנס־קאנגרעס

די איצטיקע אויפגאבע פון דער אידישער דעמאקראטיע אין דער עמיגראציאנס־פאליטיק.

מיר האבן געזען, פון וואס עס לוידעט ביי אונז די איצטיקע עמיגראציאנס־רעגולירונג, פאר וואס זי טראגט א פילאנטראפישן, און ניט קיין נאציאנאלן כאראקטער, פאר וואס זי ווערט נעפירט אזוי שוואך, אזוי צעוואלפן. די סיבה איז — די ניטאראגניזירטקייט פון דער אידישער דעמאקראטיע און די גלייכגילטיקייט פון דער אידישער פילאנטראפיע צו דער עמיגראציאנס־פראגע. מיר האבן אויך דערפון ארויסגענומען, אז כדי צו שאפן א נאציאנאלע רעגולירונג־ארגאניזאציע זיינען נויטיק צוויי תנאים: די פעסטע ארגאניזירונג פון דער אידישער דעמאקראטיע און די נאציאנאלע יזירונג פון אונזער גרויס־בורזשואזיע; ביי דיזע באדינגונגען וועט די דעמאקראטיע ערשט פארמאגן די מאכט צו צווינגען די בעל צדקות צו רעכענען זיך מיט איר און צוצולאזן זי צו א ווירקלאכער קאנטראליע איבער די עמיגראציאנס־ארבעט. ווי מיר ווייסן, וועט דיא פילאנטראפיע ניט קענען און בשום אויפן ניט וועלן נעמען אויף זיך די איניציאטיוו פון קאארדינאציע מיט דער דעמאקראטיע, די דאזיקע איניציאטיוו מוז שטאמען פון א ברייטער פאלקס־באוועגונג אין וועלכער עס

מען דעם צוטרויען צו די ווינער „פני", און וועלן מיינען, אז די אסימילא־טארישע פילאנטראפן ווילן טאקי ווירקלאך באגליקן דאס אידישע פאלק. וועו די אנמעכטיקסטע דיפלאמאטיע־טרייבעריי פארהילט זיך אין א מאנטל פון דעמאקראטישער פראזעאלאגיע, איז באמת שווער זיך אויסצומאלן נאר א גרעסערע סכנה פאר דער ווירקלאכער דעמאקראטיע.

וואס קען אויפטאן דאס ווינער „איניציאטיוו־קאמיטע"

א דאנק די וואונדערבארע דיפלאמאטישע פייאיקייטן פון אונזערע עמיגראציאנס־פובליציסטן זיצט איצט אין ווין א „איניציאטיוו קאמיטעט", וועלכער וועט, אים ירצה השם ומומע יק"א, צונויפרופן דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס. דער ברייטער עולם, אויפגערודערט דורך די הייסע קאנגרעס־דרשות פון ה' בערטאלדי מיט זיינע פריינט, אינטערעסירט זיך נאטיר־לאך צו ווייסן, ווי האלט עס מיט דעם קאנגרעס, צי וועט ער טאקע פאר־קומען, צי וועט דאס זיין ווירקלאך א פאלקס־קאנגרעס אדער בלויז א נישטיקע קאנפערענץ פון עטלאכע „פני". וואס וועלן קומען פארברייננגען אין ווין א פאר שיינע אוונטן? דער אידישער המון האט דאס רעכט זיך צו אינטערעסירן ניט נאר מיט דעם, וואס ה' בערטאלדי מאלט זיך אוים אין זיין „שעפערישער" פאנטאזיע וועגן דעם קאנגרעס, נאר אויך, וואס דער קאנגרעס וועט זיין אין דער ווירקלאכקייט; ווייל, ווי באוואוסט, רעכנט זיך די ווירקלאכקייט גאנץ קנאפ מיט דער שעפערישער פאנטא־זיע און מיט אירע שיינע חלומות. אבער כדי צו קענען זאגן א דעה אין אט די פראגן וואלט מען דארפן גענוי ווייסן די איצטיקע רעאלע געזעל־שאפטלאכע קרעפטן, דעם געגעבענעם מענטשלאכן מאטעריאל, און די פאר־שידענערהייט צונויפגעפלאנטערטע אינטערעסן פון כל־ערלי גרופן, גרופע־לאך און גלאט חשוב'ע פערזאנען. אין דיזער הינזיכט טרייבן די איניציא־טארן פון קאנגרעס אזא פאליטיק, אז דאס פובליקום זאל זיך פון גאר ניט דערווייסן, ווייל דאס קען חלילה „שאטן דעם קאנגרעס"; דעריבער ווייסן מיר ניט גענוי, ווער זיינען זיינע פריינט און ווער זיינען זיינע שונאים. אלץ ווערט געטאן און געשפראכן בחדרי חדרים, הינטער די קוליסן, וואוהין דער ניט־פארטרויטער טאר ניט אריינקוקן. נאר פון צייט צו צייט דער־שיינט עפעס אין דער פרעסע א האלב־אפיציעלער רמז, אז דער אדער יע־נער פון די „פני" האט זיך ארויסגעזאגט פאר דעם אנטיי אין קאנגרעס, אז די אדער יענע „רייכע מומע" האלט יא אדער ניט פון דעם שדוך. צי וועט אזא מין טאקטיק פירן ווירקלאך צו „דעמאקראטישער עמיגרא־ציאנס־פאליטיק", מעג מען שטארק צווייפלען. ווייל דער אייניציקער ווענ צו ארגאניזירן די דעמאקראטיע איז — באקאנט צו מאכן דאס פאלק מיט דעם א מ ת. דא אבער ציטערט מען פאר דעם אמת, ווי פאר סם המות. די רעדל־פירער, ווי אויך דער גרעסטער טייל פון דער אידישער־פרעסע האלטן זיך פאר דעם פרינציפ: „היטן דעם קאנגרעס", עס זאל אים

דורך די דעזארגאניזירטקייט פון דער איצטיקער דעמאקראטיע. און צו דיזן משונה'דיקן גדאנק קומט נאך צו א פאלקאמן איגנארירן פון דער פילאנטראפישער פסיכאלאגיע; כדי אן קאמף צו דערשלאגן זיך פאר דער דעמאקראטיע א ווירקלאכן איינפלוס אין די עמיגראציאנס־ענינים, מוז מען פארואוסזעצן איינס פון די צוויי: אדער אונזערע בעל־צדקות זיינען שוין לכתחילה אזוי דעמאקראטיש געשטימט, זיי זאלן פרייוויליק דערלאזן אנ־עפנטלאכן קאנטראל איבער זייער ארבעט, אדער זיי זיינען אזוי פיל נא־איוו און אזוי נאריש תקיף ביי זיך, אז זיי זאלן גאר ניט באמערקן ווי מען נארט זיי אריין דיפלאמאטיש אין זאק און ווי מען גיט אפ דער דעמאקראטיע די שליטה איבער זייער ארבעט. נאר א מענטש מיט אזא „שעפערישער" פאנטאזיע ווי אן ערך הער בערטאלדי, קען גלויבן אין דיזע צוויי זאכן. דעם גאנצן פלאן וויל מען דורכפירן גראד יעצט, וועז אונזער דעמאקראטיע איז אבסאלוט דעזארגאניזירט, וועז מיט איר רעכנט מען זיך אין אונזערע אידישע „הויכע פענסטער" נאך וויניקער, ווי אין די אמאליקע יארן.

איין אלגעמיינעם כלל מוז מען געדענקען אין דער גאנצער פראגע: אין דער עמיגראציאנס־רעגולירונג איז די פילאנטראפיע דער אם וויניקסטז פאראינטערעסירטער צד און גלייכצייטיק פארמאגט זי די גרעסטע נויטיקע קרעפטן צוליב דער רעגולירונגס־טעטיקייט. די דעמאקראטיע איז, פארקערט, דער פאראינטערעסירטסטער צד. איז דען ניט קלאר, אז דער שוואכער מוז אפהענגן פון דעם שטארקן און דער מער פאראינטערע־סירטער פון דעם מער אינדיפערענטן.

דאס איז אבער ניט קלאר פאר אייניקע עמיגראציאנס־פובליציסטן. פון אונזער דעזארגאניזירטער דעמאקראטיע קען ממילא ניט שטאמען די איניציאטיוו פון צונויפרופן דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס; די איניציאטיוו געהערט טאקע גאר ניט וועלכער ניט איז פאליטישער פארטיי, נאר פשוט איינצלנע י ח י ד י ם. זיי, די פאר יחידים, שטעלן זיך דעם צוועק — מנצח צו זיין דעם אינדיפערענטיזם פון די גראבע קעשענעס, צונויפפירן די שיריים פון דער דעמאקראטיע מיט די שטאלצע „ר י י כ ע מ ו־מ ע ס", און קורם כל — די „מומעס" מיט די „פעטערס" צווישן זיך צונויפפירן. אט דאס איז דער דיפלאמאטישער, — ריכטיקער געזאגט, שדכנ'ישער וועג, אויף וועלכן עס האבן זיך געשטעלט די דאזיקע יחידים. דאס איז, נאטירלאך, ניט די דיפלאמאטיע פון שטארקייט, וועלכע שטעלט דעם צווייטן צד פאר שוין פארווירקלאכטע מעשים, פאר פאקטן, מיט וועל־כע ער וועלט געצוואונגען זיך צו רעכענען; ניין, דאס איז דיפלאמאטיע פון שוואכקייט. דיזע יחידים האבן עס צונויפגעקלאפט דאס ווינער אי־ניציאטיוו־קאמיטע. זיי באמיען זיך עס צו שאפן א פאלקס־מאנדאט פאר די ווינער קהל'ניקעם און אסימילאטארן. דער גאנצער לארם מכח דער „דעמאקראטישער עמיגראציאנס־פאליטיק" קען האבן נאר דעם פועל יוצא, וואס די פאלקס־מאסן וועלן דורך די שיינע רייד פון ה' בערטאלדי באקו־

צע קאמפאניע; דאס איז דער פלאן פון א עמיגראציאנס־באנק, וועלכער וועט זיך געפינען אין די הענט פון פאלק, ווי עס פארזיכערט אונז ה' בערטאלדי מיט זיינע פריינט. ווי אזוי קענען אבער די פאלקסמאסן באקומען דעם צוטריט צו דעם באנק? גאנץ איינפאך — דורך אקציעס: יעדער, ווער עס באזיצט אן'אקציע, האט א שטיקל דעה אין דער פירונג פון דעם פינאנץ־אינסטיטוט. דערביי פארשטייען ניט אונזערע עמי־גראציאנס־פינאנסיסטן נאר איין קלייניקייט, — אז אויב די אידישע גבירים און די צדקה־חברות וואלטן שוין יא איינגיין דערויף, צו גרינדן אזא מין אינסטיטוט אויף אקציעס, וואלטן זיי אויך זארגן וועגן דעם, אז די מערהייט פון די אקציעס זאל זיין קאנצענטרירט אין זייערע אייי־גענע הענט, און ניט ביי דעם פאלק. מען דארף זיין צו שטארק נאאיוו, כדי צו האפן, אז די בורזשואזיע זאל מסכים זיין צוצולאזן די פאלקס־מאסן צו א ווירקלאכן איינפלוס אויף אירע פינאנציעלע אפעראציעס.

נאר פון דער ריין פינאנציעלער זייט באשטייט די זאך נאך ערגער. א באנק איז בכלל מעגלאך נאר פאר אזוינע אונטערנעמונגען, וועלכע פאדערן פיל גרונטקאפיטאל, און עס האט אין אלגעמיין קיין זין ניט צו גרינדן א באנק צוליב אזוינע פונקציעס, וועלכע זאלן פאדערן הויפטזאכלאך צירקולירנדעס קאפיטאל. דארט, וואו געלט גייט אוועק יעדע מינוט און קערט זיך ניט אום דורך די זעלבע אפעראציעס, נאר מוז שטענדיק צופליסן פון אלץ נייע און נייע קוועלן און מוז פארשטעקן אלץ נייע און נייע לעכער, דארט קען מען בכלל ניט רעדן וועגן א „באנק" אדער וועגן „אקציעס". לאמיר זיך אבער צוקוקן, אין וואס וועט באשטיין די טעטיקייט פון בערטאל־די'ס „עמיגראציאנס־באנק". מיר האבן שוין אויבן בקיצור אויסגעצייכנט זיינע פונקציעס, און פון יענעם איבערבליק (קאפ. 1) איז ארויסצונעמען, אז דער דאזיקער פינאנץ־אינסטיטוט וועט ניט קענען אויסהאלטן קיין דויערנדע אונטערנעמונגען מיט א נעוויסן גרונט־קאפיטאל, ער וועט נאר באזארגן לויפנדע נויטן פון שטענדיק פליסנדן מענטשן־מאטעריאל. די עמיגראציע איז א שטראם, דאס געלט פון די עמיגראנטן איז א געלט־שטראם, און פון א געלט־שטראם קען מען בשום אופן ניט אויסמאכן קיין „פיקסן", פעסטן, גרונט־קאפיטאל. אין דעם דאזיקן פינאנץ־אינסטי־טוט מוז דאס געלט פארווענדעט ווערן, דער עיקר, אויף קורץ־דויערנדע, שנעל זיך פארווירקליכנדע אפעראציעס, פון וועלכע יעדע איינצלנע קען זיך ניט שטעלן וויייטע אויסזיכטן און צוועקן, סיידן מיר זאלן רעכענען, אז אונזער „באנק" וועט בויען איינענע עמיגראנטן־הויזען, אייגענע ווערק־שטאטן און אייגענע שיפן. אפשר מיינט טאקע בערטאלדי אזא מין באנק; צום אומגליק אבער פארמאגן אונזערע בעל צדקות ניט אזא דרייסטע „שעפערישע" פאנטאזיע.

וועט אונזער פינאנץ־אינסטיטוט נעמען אויף זיך די קאמיסיע צו פארמיטלען דעם פארקויף פון שיפסקארטן, וועט ער עקספעדירן בא־

חלילה ניט געשען קיין עין הרע, גלייך אזוי, ווי ביי דער צווייטער מלוכה־דומע האבן די קאדעטן ארויסגענעבן דעם לאזונג „היטן די דומע". איך מיין אבער, אז דער אמת קען דעם פאלק בשום אופן ניט שאטן, און האב ניט מורא ארויסצוזאגן אפילו וועגן דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס דאס, וואס איך האלט פאר ריכטיק.

באטראכטנדיק אלע טאטזאכן, וואס אנבאלאנגט די דיפלאמאטישע טאקטיק פון אונזערע עמיגראציאנס־פובליציסטן, דעם טומל וואס זיי האבן אויפגעהויבן, און די אומבאשטימטע, גלייכגילטיקע האלטונג פון די ווינער קהל'ניקעס, וועלכע האבן אויף זיך געזומען צונויפרופן דעם קאנגרעס, מוז מען מסכים זיין, אז דער עמיגראציאנס־קאנגרעס איז פון אנפאנג אן ארויינגעפאלן אין שוואכע און אומפיריאיקע הענט. און ווי־דער טאקע זיינען דערין שולדיק ניט די יחידים, וועלכע האבן זיך מיט אזא התלהבות געזומען צו דער זאך, נאר די ניט־ארגאניזירטקייט פון אונזער דעמאקראטיע און דער אינדיפערענטיזם פון אונזער פילאנטראפיע. דורך דיזע צוויי פאקטארן ווערט געבילדעט א פוסטער רוים ארום דער טעטיקייט פון דעם ווינער קאמיטעט, וואס רופט צונויף דעם קאנגרעס, און אין א געזעלשאפטלאכער פוסטקייט קען ניט אויסוואקסן קיין ממשות־דיקע געזעלשאפטלאכע טאט. וועז אלע פראלעטארישע פארטייען אויף דער אידישער נאס, האבן ביי האנט מיט אלע דעמאקראטישע עלעמענטן, וואלטן אפילו געמאכט די גרעסטע אנשטרענגונג, וואלטן זיי אויך אין בעסטן פאל אפשר געקענט זיך דערשלאגן צו א מער־ווייניקער דעמאקראטישער פארטרעטונג אויפ'ן קאנגרעס, דאס וואלט נאך אבער זיין זייער ווייט פון „דעמאקראטישער", אדער לכל הפחות נאציאנאלער עמיגראנטן־פאלקסטיק. איך האב דא ניט קיין פלאץ זיך אויסצולאזן אין פארשידענע השערות מכח די מעגלאכע רעזולטאטן פון דער יעצטיקער אגיטאציע; קלאר איז אבער יעדנפאלס, אז כל זמן מיר האבן צו טאן מיט דער גלייכגילטיקייט פון אונזער גרויס־בורזשואזיע צו די עמיגראציאנס־ענינים, הענגט אפ דער גורל פון דער גאנצער אונטער־נעמונג ניט פון די וואונשן פון אונזערע דעמאקראטישע שיכטן, נאר פון די אינטערעסן פון אונזערע „פני": וועט זיי לויענן צוזולאזן די דעמא־קראטיע צו דער עמיגראציאנס־טעטיקייט, וועלן זיי צונויפרופן א ווירק־לאכן קאנגרעס; א ניט, איז בכלל נאך א גרויסע קשיא, צי וועלן די ווי־נער אסימילאטארן נוטה זיין צו ברעכן זיך דעם קאפ איבער די עמי־גראציאנס־ענינים.

דער פלאן פון אן עמיגראציאנס־באנק

אבער די סטראטעגן פון דעם עמיגראציאנס־פובליציסטישן לאגער האבן א „פלאן", מיט וועלכן זיי מיינען גלענצענד דורכצופירן די גאנ־

און באטאָן, אז דאָס איז דער מאקסימום. אזא מין קאסע עקזיסטירט אין איטאליען, וואו די רעגירונג נעמט פון יעדן עמיגראנט א געוויסע קלייגע שטייער (אנ'ערך אנדערהאלבן רובל), כדי אויסצוהאלטן די עמיגראציאנס־אינספעקציע א. ד. ג. וועז די אידישע עמיגראציאנס־ארגאניזאציע זאל זיך אוועקשטעלן אויף שטארקע פיס און דערווארבן צוטרוי ביי די מאסן, וואלט זי אויך קענען אוועקלייגן אויף די עמיגראנטן א געוויסן שטייער צו דעקן אירע הוצאות. דיזער שטייער קען נאטירלאך געמומען ווערן פון עמיגראנטן אין ענגסטן זין פון וואָרט, ד. ה. פון „פאסאזשירן"; חוץ דעם קענען נאָך די אינדירעקט פאראינטערעסירטע פאלקס־שיכטן אויך בייטראגן צו דער נאנצער ארגאניזאציע זייערע מיטגלידס־שטייערן, און דאס וואלט געווים זיין א וועג צו דעמאקראטיזירן די טעטיקייט פון דער רעגולירונגס־ארגאניזאציע. אויף אזוי פיל זיינען געדעכט ה' בערטאלדי, ה' דאווידאוויטש און אנדערע, וועלכע פארנעמען זיך מיט דעם פלאן פון אן עמיגראציאנס־פינאנץ־אינסטיטוט, און אין דעם באשטייט טאקע, גאנץ אומאפהענגיק פון זייערע אוטאפיסטיש אי־דעאלע אייגריכטונג אזוי שטארק צוציען צו זיך די סימפאטיעס פון אונזערע ארימע פאלקס־מאסן, אז זיי זאלן פייאיק זיין קומען מיט צאל־רייכע מיטגלידס־בייטראגן א. ד. ג. לכתחילה וועט דער נייער פינאנץ־אינסטיטוט נאָך האבן נאָר וויניק מיטגלידער און פארמאָגן נאָר קלייגע קאפיטאלן, און וועט אומבאדינגט מוזן אנקומען צו דער הילף פון די גראָבע קעשענעס. מען דארף דערביי אבער אויך געדענקען דעם אונטערשיד צווישן קאפיטאליסטיש־רויבערשער עקספלואטאציע: די עמיגראנטן ווערן פון פארשידענע פריוואטע קאנטאָרן און אגענטן אייגנטלאך ניט עקספלואטירט, נאָר פשוט באַרויבט און באשווינדלט, און אויב מיר זאלן באוויזן אינגאנצן צו באזייטיקן דיזע אגענטן מיט זייערע שווינדלען, וואלט דערמיט אויך באזייטיקט געווארן א גרויסער טייל ריוח פון זייערע מאכינאציעס. די אגענטן באדינען ניט ווי געהעריק די נויטן פון די וואנדערער, אלזא, האבן זיי ביי זייער „ארבעט" גאנץ וויניק הוצאות און זיי קווטשן אוים דורך כל'ערליי שווינדל אן אומגעהויערן פראָפיט; די רעגולירונגס־ארגאניזאציע, צי ער זאל זיין רייַן־פילאנטראָפיש, צי נאציאנאל, מוז, פארקערט, האבן גרויסע הוצאות, וויל זי וועט שטרעבן ווירקלאך צו באפרידיקן די עמיגראנטן־נויטן. און אין דערזעלבער צייט מוז זי אויך

גאוש, איבערשיקן געלט, פארסטראבירן די אויסוואנדערער אויפ'ן פאל פון צוריקגעשיקט ווערן, וועט ער צאלן די עמיגראציאנס־אינספעקטארן און אויסהאלטן פארשידענע ביוראס. הויפטזאכלאך צוליב אינפארמאציע, — דאס אלץ איז פליסענדעס, צירקולירענדעס קאפיטאל, צו דעם זיינען ניט נויטיק אקציעס, און אויף דעם קען ניט געבויט ווערן א באנק. אנ'עמיגראציאנס באנק, וואס זיין הויפט־אויפגאבע זאל זיין צו באדי־נען אזא פליסנדן און וואנדערנדן מאטעריאל — דאס איז גלאט אן אוממעגלאכע זאך.

אזא מין פינאנץ־אינסטיטוט קען מען זיך פארשטעלן, אויב מיר ווילן בלייבן אויפ'ן גרונט פון ניכטערע רעאלע באטראכטונגען, אין צוויי אופנים: אדער ער וועט זיין גאנץ זעלבסטשטענדיק, דאמאלס איז עס ניט קיין באנק, נאר א מין עמיגראנטן־קאסע פאר קרעדיט און פארזיכערונג אין גרויסן מאסשטאב, אדער דער אינסטיטוט זאל זיין נאר אנ'אפטיילונג פון אנ'אנדער פינאנציעלער אונטערנעמונג, וועלכע האט פיל ברייטערע צוועקן, ווי באזארגן עמיגראנטן. אין דעם צווייטן פאל קען דאס זיין אנ'אפטיילונג פון א באנק, אבער דאך ניט קיין באנק פאר זיך; און חוץ דעם, טאקי נאר א קליינע, וויניק וואס באדייטנדע אפ־טיילונג אין דעם ברייטן סכום פון די באנק־פונקציעס. למאמר זיך פארט צוערשט אפשטעלן אויף דעם דאזיקן צווייטן פאל. כו' אים צו פאר־ווירקלאכן, ברויכן מיר לכתחילה באזיצן וועלכן ניט איז נאציאנאלן באנק; אזעלכן אבער האבן מיר ניט, סיידן מיר זאלן מיינען, אז דער ציוניסטי־שער קאלאניזאציאנס־באנק וועט מען, וועט קענען און וועלן נעמען אויף זיך אויך די רעגולירונג פון דער גרויסער אידישער וואנדערונג אויסער־האלב פלשתינא מיט אירע שכנ'ישע לענדער. בלייבט אונז נאר צו גרינדן נאר א נייע נאציאנאלע באנק, וועלכע זאל זיך אויך אגב באס־שעפטיקן מיט עמיגראציאנס־ענינים, אנ'ערך נאך אין א ברייטערער מאס, ווי דאס טוט יעצט דער טשעכישער נאציאנאלער באנק „באהעמיא". איך פארשפאר אנצוואוויזן, אז אויפ'ן סמך פון די עמיגראציאנס־אינטערעסן אליין איז דאס אידישע פאלק נאר ניט מסוגל צו דער ריזיקער קרעפטן־אנשטרענגונג, וואס פארערט זיך, כדי צו שאפן א נאציאנאלן באנק; און אויב עס איז אפילו יא מעגלאך, מיר זאלן מיט דער צייט באזיצן אזא באנק, אזוי ווי דאס געפינען מיר ביי די פוילן און טשעכן, דאך בלייבט אונז נאך א היבשער מהלך ביז צו יענער צייט.

א אידיש־נאציאנאלע עמיגראנטן־קאסע

פארבליבן מיר, הייסט דאס, דערווייל ביי א מין נאציאנאל־לער עמיגראנטן־קאסע: דאס איז דער מאקסימום, פון וועלכן מען מעג שמועסן לע"ע. איך חזר איבער

ארגאניזירט און די גרויס־בורזשואזיע מער נאציאנאליזירט? נאטירלאך, ניין. דער מחבר פון דיזער בראשור איז נאר ניט קיין קענער פון דעם געפלאנטן עמיגראציאנס־קאנגרעס: אדרבה, ער באגריסט דיזע אונטער־נעמונג, ווייל אזא קאנגרעס איז דאס בעסטע מיטל עפעס יא צו מאכן צוליב דער אידישער עמיגראציע. איך בין א קענער ניט פון דעם קאנ־גרעס, נאר פון די אומגעלומפערטע דרשות. מיין כונה איז ניט מער, ווי אפצוקילן די האפנונגען, כדי צו פארהיטן פאר גרויסע און שרעלאכע אנטוישונגען.

פון דעם דעמאקראטישן שטאנדפונקט אבער איז די זאך ניט אזוי איינפאך. איך בין א אנטשידענער קענער פון יענעם פילאנטראפיש־פעסימיסטישן קוק, ווען לכער לייקנט יעדע פאלקס באוועגונג אויפן פעלד פון עמיגראציאנס־פאליטיק (וו. מעדעם, א. ליטוואק און זייערע פריינט). אבער מיר האבן פאר זיך נאר איין אינציקן וועג פאר אזא פאלקס־באוועגונג, און דאס איז דער וועג פון ארגאניזירן די דעמאקראטיע. און ארום דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס, אלס א זלכן, לאזט זיך דערווייל די אידישע דעמאקראטיע ניט ארגאניזירן. מחמת דער דיפלאמאטישער פארשווייגונגס־טאקטיק פון די איניציאטארן פון קאנגרעס, קען מען בכלל נאך נאר ניט ווייסן, אויף ווען לכער וועלט ער איז, און צי וועט ער ווירקלאך צונויפגערופן ווערן. אויב אבער יא — און דאס וואלט געווען זייער ווינטשנסווערט פאר די עמיגראנטן — אזוי וועט ער לכתחילה געבן נאר א קלייגעם שטויס דער דעמאקראטיע צו ארגאניזירן זיך ארום דער עמיגראציאנס־ארבעט. יעדנפאלס וועט דער עמיגראציאנס־קאנגרעס העלפן צו ארגאניזירן זיך אויך דער פילאנטראפיע, און די לעצטע וועט דורך דעם מער געווינען ווי די דעמאקראטיע.

איך בין אויך אויסן געווען אנצואווייזן אויף די גרויסע סכנות פון דעם דיפלאמאטישן וועג, מיט וועלכן עס גייען אצינד אייניקע יחידים, וואס געהערן אליין צו דעם דעמאקראטישן לאגער און פארשטייען אבער ניט די ווירקלאכע אינטערעסן פון דער דעמאקראטיע. דיזע עמיגרא־ציאנס־פובליציסטן באמיען זיך צו געווינען דאס פארטרויען פון די פאלקס־מאסן פאר עטלאכע ווינער „פני", וועלכע אינטערעסירן זיך מיט דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס, צו שאפן א פאלקס־מאנדאט פאר די ווינער קהל־ניקעס. א דאנק דעם דיפלאמאטישן פארשווייגן פון דעם אמת דורך די „דעמאקראטישע" עמיגראציאנס־פובליציסטן, באקומען די מאסן אין רוס־לאנד און אמעריקע א צו גרויסן און געפערלאכן צוטרוי צו די אומ־רייניע און ווייט ניט פאלקספריינטלאכע מערב־איראפייאישע מאנאטן.

* * *

צולעצט א פאר ווערטער pro domo mea, פאר מיינע אייגענע, פאר דער משפחה, צו וועלכער איך געהער.

וועגן דער אידישער עמיגראציאנס־פאליטיק איז פאר די לעצטע צוויי יאר אויסגעוואקסן אזא גרויסע ליטעראטור, וואס מיט די גע־

שטרעבן וואָס ווייניקער צו עקספּלואָטירן דעם עמיגראַנט, וואָס בילליקער געבן אים אירע דינסטן. און טאָמער וועט דער פינאַנץ־אינספּיטור דערלייגן צו זיינע אָפּעראַציעס און ער וועט זיך אליין ניט קענען אויסהאַלטן: די דעפּיציטן מוזן שטענדיק גרעסקט ווערן פון זייטיקע קוועלן. איז דערפון גערונגען, אז די שליטה איבער דאָס גאַנצע וועט אָן איבער די פונקציעס פון אונזער נאַציאָנאַלער עמיגראַנטן־קאַסע וועט דאָך פאַרבליבן ביי אונזערע „רייכע מומעס", וועלכע וועלן זי ניט נאָר גרינדן, נאָר אויך שפּעטער אונטערשטיצן.

* * *

איך רעזומיר: עס איז נאָך ניט גענוגעם די צייט פאַר א ברייטער נאַציאָנאַלער אָרגאַניזאַציע צו רעגולירן די אידישע וואַנדערונג, נאָך ניט גענוגעם די צייט צו פאַראייניקן די מעלות פון דער דעמאָקראַטיע מיט די מעלות פון דער פּילאַנטראָפּיע, וויל ניט רייף זיינען נאָך ביידע מיט זיערע קרעפטן. איך האָב געשטרעבט קלאָר צו מאַכן דעם אונטערשיד פון דעם ריין פּילאַנטראָפּישן שטאַנדפּונקט, אז מען מוז וואָס גיכער אייגן צו הילף די אומגליקלאַכע עמיגראַנטן, און דעם ריין־נאַציאָנאַלן שטאַנדפּונקט, אז מען דארף שאפן א רעגולירונגס־אָרגאַניזאַציע אויף א בריטן געזעלשאפטלאכן יסוד. לע"ע זיינען זיך נאָך ביידע שטאַנדפּונקטן שטאַרק סותר איינער דעם צווייטן, וויל, כל־זמן אונזער דעמאָקראַטיע איז דעזאָרגאַניזירט און די פּילאַנטראָפּיע גלייכגילטיק, קען ניט אנטשטיין א נאַציאָנאַלע אָרגאַניזאַציע, און מען מוז זיך באַנוגענען מיט דעם, וואָס א ו נ ז ע ר ע וואַנדערער זאָלן באַקומען וואו־ניט־וואו וואָסערע ס'איז הילף. איך האָב געשטרעבט קאַלטבלוטיק צו אַנאַליזירן די טענדענצן פון דער וויטערדיקער אַנטוויקלונג; און פון מיין אַנאַליז איז אַרויסצונעמען, אז מיט דער צייט וועט זיך די דאָזיקע סתירה בילליכווייז אויף אזוי פיל אויסגלייכן, אז ביידע שטאַנדפונקטן וועלן זיך קענגזייטיק דערנאַנצן און עס וועט מעגלאַך ווערן א פרוכטבארע קאָאָרדינירונג פון אַלע אידישע געזעלשאפטלאכע קרעפטן.

אָט דאָס איז דער ט ע א ר ע ט י ש ע ר סך־הכל פון מיין בראָשור.

אין וואָס באַשטייט אָבער איר פ ר א ק ט י ש ע ר פּועל־יוצא?

דאָ טאָר מען אויך ניט פאַרוועקסלען דעם פּילאַנטראָפּישן שטאַנדפּונקט מיט דעם נאַציאָנאַלן, ווי דאָס טוט, למשל, הער בערטאַלדי, וועלכער שמועסט איין דעם עולם, אז דער עמיגראַציאָנס־קאָנגרעס וועט ברענגען א ישועה אונזער עמיגראַנטן־מאַסע, און אן אומענדלאַכע ברכה אונזער דעמאָקראַטיע. דארפן מיר אינגאַנצן פאַרוואַרפן דעם שטאַנדפּונקט פון ריינעם רחמנות? דארפן מיר געלאָסן צוקומן די ליידן פון די וואַנדערנדע בריידער, וואָס דיזע ליידן קענען ניט היינט־מאָרגן ווערן אויך די ליידן פון יערן אינצלנעם פון אונז? דארפן מיר רואיק וואַרטן, ביז ס'וועט קומען א גינסטיקערע צייט, ביז די דעמאָקראַטיע וועט זיין

די אַנטי-ציוניסטישע קאָנצענטראַציע

1.

דער נעוועלשאפטלאכער בארָאמעטער פון אלע גלות-לענדער זאָגט אָן, אז עס קומט א שטורם. דער נעוואלדיקער יקרות אויף די לעבנס-מיטלען, וואָס האלט אומעטום די מאסן אין שטענדיקער אויפרעגונג, די קאָלאָסאלע פארשוועדונגען פון אלע מלוכות אויף מיליטאריסטישע צוועקן, די פיבער-האפטע און ערפאָלגלאָזע אָנשטרענגונגען פון דער דיפלאָמאטיע איינ-צוהאלטן די אָנגעזאמלטע מלחמה-געפילן, דער אלץ וואקסנדיקער עול פון די שטייערן, די אלגעמיינע העכערונג פון קאָפיטאל-פראָצענטן און די אָנגעשראָקענע שטימונג אויף דער בערזע — דאָס אלץ באווייזט, אז עס איז נאָנט דער סוף פון דער אינדוסטריעלער אויפלעבונג, וואָס האָט אָנ-געהאלטן די לעצטע יאָרן. אין דער פערספעקטיוו זעט זיך א קריזיס, וועלכן עס וועלן ניט קאָנען פארמיידן קיינע מינים אונטערנעמער-פאר-אייניקונגען, אָן אלגעמיינער קראָך, אלגעמיינע אומרוען. אין דער לופט שמעקט מיט אָנטשיידענע געשעענישן, מיט אום'ברחמנות'דיקן קאמף און מיט פראָנק און פרייער התלהבות. עס קומט א נייער אקט אין דער וועלט-געשיכטלאכער דראָמע, און די גרעסטע קרענקלאכע דערשיטערונגען איז באשערט, ווי עס שיינט, צו איבערלעבן די לענדער מיט אידישע מאסן: באפעלקערונגען: מזרח אירָאפע און צפון אמעריקע.

ניכטערע מענטשן וועלן ניט דערוואַרטן; אז די אָנקומענדיקע נע-שעענישן וועלן שוין ברענגן צום „לעצטן אָנטשיידענעם קאמף", אָן מיט דעם נייעם בלאט וועלט-געשיכטע, וואָס עפנט זיך איצט, וועט זיך שוין פארענדיקן די אלגעמיינע נאוולה, די העכסטע שטופע פון דעם מענטשלאכן גן עדן אויף דער ערד. מיר גייען נאָך ניט אָנטקעגן דעם לעצטן נצחון פון אנורא-מאזדא איבער אנגרא-מיינוס'ן; עס זיינען נאָך ניט רייף געווארן די באפרייאונגס-כחות פון די פעלקער פאר'ן נצחון איבער דער סאָציאלער סטיכיע.

להיפוך — די פארשטייענדיקע תקופה פון אלגעמיינעם ענטוויאזם און משיח-האָפנונגען וועט זיך נאָך ענדיקן מיט'ן צוזאמענברוך פון די אילוזיעס און א נייער ירידה. דאָס וועט זיין ניט מער ווי א דערפרייענ-דיקער און פיינלאכער עטאפ אין דער אנטוויקלונג און אין דעם צעפאל פון דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. אבער ווי איינע פון די שטורם-כוואליעס, וואָס קומען פאר דעם זיגרייכן ניינטן וואל, וועט אויך דאָס איבערלאָזן טיפע ריסן אין די כוואליע-שניידער פון דער אלטער וועלט. און אין דעם טאקע שטעקט זיין היסטארישער זין און ווערט.

דער אומרו, וואָס כאפט ארום אלע געזעלשאפטלאכע שיכטן און

שריבענע בלעטער וואלט מען געווים געקאנט אויסשפרייטן דעם גאנצן וועג פון קיעוו ביז גאלווועסטאן... און מיט מיין בראשור בין איך גאר ניט אויסן צו העלפן נאך לענגער מאכן דעם דאזיקן פאס פאפיר און דערפירן אים אזש ביז אויסטראליען... ניין. אזוי ווי די אידישע פרעסע האט זיך געלאזט פארפירן און זוכט צו פארבאַרגן דעם אמת מכח די געזעלשאפטלאכע קרייזן, וועלכע גרופירן זיך ארום דעם געפאנטן עמיגראציאנס־קאנגרעס, — געפין איך פאר נויטיק צו ווארענען, מען זאל ניט איבערטרייבן די אויסזיכטן פון דער עמיגראציאנס־רענולירונג און ניט אריינגאַרן דאס פאלק אין דער נעץ פון די אסימילאטאריש־פילאנטראפישע טרייבעריין.

מיר ווילן אלע, אז דער עמיגראציאנס־קאנגרעס זאל זיך וואס גיכער צונויפקומען. אבער מיר ווילן אויך אלע, מען זאל אונז ניט בלענדן די אויגן.

דעריבער מוזן מיר זיך שארף צוקוקן און צוהערן צו דעם, וואס ס'וועט איצט געטאן. מיר מוזן זען, ווי ווייט מעגלאך, אויסצונוצן די אגיטאציע פאר דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס, פארשטארקן די דעמאקראטישע פארטרעטונג אויף דעם קאנגרעס, פארגרעסערן אונזער איינפלוס אויף זיין ארבעט. און בשעת אייניקע דיפלאמאטישע יחידים זוכן דורך פשרות און פארשווייגונג צו פאראינמערעסירן די אידישע פילאנטראפיע, מוזן מיר אנשטרענגען אלע קרעפטן, כדי אפן צו ארגאניזירן די אידישע דעמאקראטיע. נאר דורך דעם וועט פארשווינדן די געזעלשאפטלאכע פוסטקייט, וועלכע רינגלט ארום דעם עמיגראציאנס־קאנגרעס מיט זיינע איניציאטארן, און נאר אויף אזא אופן וועט געעפנט ווערן א נייע שיטה אין אונזער עמיגראציאנס־פאליטיק.

דער ע ק א נ א מ י ש ע ר ק א מ ף צווישן די קלאַסן. אזוי, למשל, זיינען אין משך פון 5 יאָרן (1900—1904) צווישן די אידישע ארבעטער אין תחום־המושב פאַרגעקומען 1780 סטרייקס אין צענדליקער טויזנטער וועלקשטאָטן פון האַנדלס־אונטערנעמונגען און פאבריקן.*) פאר די זעלבע 5 יאָר האָט די אָפיציעלע סטאַטיסטיק פאַררעגיסטרירט אין גאַנצן איראָפּעאישן רוסלאַנד סך הכל 481 סטרייקס (פון פארשידענע נאציעס) אין 1030 פאבריק־אונטערנעמונגען: אין בעלגיען זיינען אין משך פון די זעלבע 5 יאָר פאַרגעקומען ניט מער ווי 487 סטרייקס, אין דער שווייץ זיינען אין משך פון 41 יאָר (1900-1861) פאַרגעקומען ניט מער ווי 1001 סטרייקס. פאר די דערמאָנטע 5 יאָר האָבן געסטרייקט דורכשניטלאָך א יאָר אויף יעדע 1000 ארבעטער: אין דייטשלאַנד — 11 מאָל, אין בעלגיען — 14, אין גרויס־בריטאַניע — 15, עסטרייך — 21, פראַנקרייך — 30, אין איראָפּעאישן רוסלאַנד — 26, און ביי די אידן פון „תחום המושב" — 58.

מ'קאָן אויך ניט זאָגן, אז דער קאמף איז געווען ניט געלונגען פאר די אידישע ארבעטער. להיפוך! בשעת אין בעלגיען האָבן נאָר 7.5 פראָצענט סטרייקנדיקע ארבעטער אָפּגעהאָלטן א פולן נצחון איבער די בעלי־בתים, אין עסטרייך — 9 פראָצ., אין פראַנקרייך — 13 פראָצ., אין גרויס־בריטאַניען — 30 פראָצ., אין דייטשלאַנד — 49,5 פראָצ., אין איראָפּעאישן רוסלאַנד — 26 פראָצ., האָבן ביי אידן פון „תוחם" אָפּגעהאָלטן 63,5 פראָצענט פון די סטרייקנדיקע א פולשטענדיקן זיג, 22,5 פראָצ — א טיילווייזן דערפאָלג און נאָר 14 פראָצ. האָבן גאָליטן א פולע מפלה.

זייער גרויס איז אויך די אָנגעשטרענגטקייט פון די עקאָנאָמישע קאָנפליקטן צווישן די ארבעטער און ארבעטגעבער אין תחום־המושב. דאָס קאָן מען זען אפילו ווען מ'פאַרגלייכט די „ווידערשטאַנדס־קאָעפיציענטן" פון די סטרייקס. למשל, אין משך פון די דערמאָנטע 5 יאָר איז אויסגעקומען אין גאַנצן איראָפּעאישן רוסלאַנד דורכשניטלאָך 4.7 פאַרלאָרענע ארבעטס־טעג אויף יעדן איינעם פון די סטרייקנדיקע ארבעטער, און ביי אידן פון תחום־המושב — 9,5 טעג, ד. ה. דער ווידערשטאַנדס־כח פון די צדדים אין די צוזאַמענשטויסן ביי אידן איז צוויי מאָל גרעסער, ווי ביי די ארומיקע פעלקער.

אלזא, אויפ'ן עקאָנאָמישן נעביט שטייט, ברוך־השם, אונזער קלאַסן־

*) די ציפערן וועגן סטרייקס פון אידישע ארבעטער ברענג איך אויפ'ן יסוד פון א סטאַטיסטישער פאַרשונג, וועלכע איך האָב ספעציעל אונטערגענומען און וועלכע איז נאָך ניט פאַרעפנטלאַכט (די דאָזיקע העכסט־וויכטיקע ארבעט איז ארויסגעגעבן געוואָרן אין יאָר 1923 אין בערלין אונטערן נאָמען: „די אידישע ארבעטער־באַוועגונג אין ציפערן.—ב. ל.). די מאָדנע באַהויפּטונג פון י. לעשצינסקי, אז די אידישע ארבעטער זיינען וויניקער פון אַנדערע געגנויגט צו סטרייקס, שטייט אין א שרעקלאָכן ווידערשפּרוך צו די אלעמען באַקאַנטע פאקטן און באַזירט דורכאויס אויף מיספאַרשטענדנישן.

אלע פעלקער, פירט צו דער קאנצענטראציע פון די קרוב׳ישע, צווישן זיך נאענטע גרופן. די קאנצענטראציע קומט פאר לויט די האריזאנטאלע קלאסן־ליניען פון דער מענטשהייט און לויט די ווערטיקאלע — נאציאנאלע — שניטן.

וועלכע איבערגרופירונגען פון די אינערלאכע כחות קאנען מיר דערווארטן אין אונזער פאלק? וואס פאר א שנויים אין דער געזעל־שאפטלאכער פסיכאלאגיע פון אידנטום וועלן ארויסרופן אט א די פראצעסן?

פאר דעם נאכדענקענדן מענטשן וועלן די דאזיקע פראגן ניט דער־שיינען איבעריק.

* *
*

אין תקופות פון געזעלשאפטלאכן אויפשוואונג און חורבן לעבט איבער דאס אידנטום, אלס שוואכסטער און באדנלאזער צווישן די זיך צונויף־שטויסנדע עלעמענטן, די שטארקסטע דערשיטערונגען און ברענגט די גרעסטע צאל קרבנות אויפ׳ן מזבח פון „פראגרעס". דעריבער דריקט זיך אויס די קאנצענטראציע אינ׳ם אידנטום אין העכסט נערוועזע, פיבער־האפטע איבערלעבונגען און נעמט אן ספעציפישע פארמען.

ביי אנדערע פעלקער פון אונזער צייט קומט פאר די קאנצענטראציע אין אזעלכע פאלן לויט דער קלאסן־ליניע. עס דערנענטערן זיך די הערשנדיקע שיכטן, בילדענדיק א רעאקציאנערן בלאק; עס דערנעענטערן זיך אויף א געמיינזאמער רעוואלוציאנערער פלאטפארם די צעזייטע און צע־שפרייטע גרופן פון דער אונטערדריקטער באפעלקערונג.

די קאנצענטראציע איז אפט ניט גאנץ, די פאראייניקונג געלינגט ניט שטענדיק, עס פארבלייבן מיינונגס־פארשיידנהייטן און רייסערייען, אבער די נטיה פון קלאסן־עלעמענטן זיך צונויפבינדן איז קלאר. אויך איצט זעט מען די דאזיקע נטיה אין פארשידענע לענדער. ביי די אידן אבער קומט די קאנצענטראציע פאר ניט לויט די קלאסן־לינייען, נאר לויט נאצ־יאנאלע שטרעמונגען. אין אונזער פאלק צעפלאקערט זיך ניט קיין קאמף צווישן פראלעטאריאט און בורזשואזיע אדער צווישן דער שטאט־באפעלקערונג און גרויסן אגרארייער, נאר צווישן דעם ציוניזם און די צום גלות צוגעבונדענע גרופן פון אלע קלאסן. און פריער פאר אלץ הויבט זיך אן די קאנצענטראציע אין די רייען פון די אנטי־ציוניסטן.

מיט דעם ווי איך בשום אופן ניט זאגן, אז ביי אידן איז ניטא קיין קלאסן־קאמף, להיפוך: ביי אונז קומט פאר דער דאזיקער קאמף מער אנ־געשטרענגט און פארכאפט פיל ברייטערע מאסן, ווי ביי אנדערע פעלקער. אבער דער קלאסן־קאמף אינ׳ם אידישן פאלק האט א קנאפן סאציאלן תוכן, איז ארעם אין היסטארישע פערספעקטיוון. ביי אונז איז זייער שטארק

און פיינטלאַכע אידעאַלן, אָבער זייער קלאַסן־אינהאַלט קומט ניט פונ׳ם אידישן, נאָר פונ׳ם ארומיקן לעבן. די דאָזיקע אידעאַלן זיינען — אין קעגנזאַץ צו די באַהויפטונגען פון אונזערע נאַציאָנאַליסטן־באַשולדיקער — ניט אַבסטראַקט, ניט קיין פראָדוקטן פון קאָפּ, פון ראַציאָנאַלן כאראַקטער; נייַן, — זיי זיינען ניט זעלטן פול מיט לעבעדיקן, אַקטיוון און שעפערישן אינהאַלט, ווייל זיי שטאַמען פונ׳ם לעבן: אָבער דאָס לעבן, פון וועלכן מיר נעמען אונזער סאָציאַליזם, דאַדיקאַליזם, ליבעראַליזם, קלעריקאַליזם, — איז ניט דאָס אידישע לעבן. דאָס איז דאָס לעבן פון אַנדערע פעלקער, וואָס שפּיגלט זיך אָפּ אין אונזערע אידעאַלאָגיעס, ווייל מיר קומען מיט אים אין באַרירונג, מיר באַטייליקן זיך אין אים.

און אַזוי ארום האָבן מיר אינערהאַלב פון אידישן פאָלק אָנשטאָט די אָפּוועזנדע פאַרמען פון קלאַסן־קאַמף א אידאַאישן — טייַלווייז אויך א פאַליטישן — קאַמף צווישן נאַציאָנאַלע שטרעמונגען. אָמאָל איז דער דאָזיקער קאַמף געווען צווישן השכלה און ארטאָדאָקסן, שפּעטער צווישן ציוניזם און אַסימילאַציע, איצט — צווישן ציוניזם און דעם צובונד צום גלות בכלל. עס איז ניט נויטיק צו דערווייזן, אַז ביי היינטיקן טאָג האָט די אַסימילאַציע, אַלס אַזעלכע, פאַרלאָרן יעדע אידעאַלאָגיע. פון איר געווענען אידאַאישן מאַנטעל זיינען אפשר געבליבן רעשטלאָך און שמאַטעס, וועלכע ווערן אָן סיסטעם און אומגעלומפּערט אָנגעטשעפּעט אויף אַנדערע, וויניקער נייע, מער פראַגרעסיווע אידעאַלאָגיעס. אויב מיט 15—20 יאָר צוריק זיינען אַלע שונאים פון ציוניזם, אָן חילוק פון קלאַסן, געשטאַנען אויפֿן באָדן פון פרינציפּיעלן אָפּזאָג פון דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פונ׳ם אידישן פאָלק, שטייט איצט קענ דעם ציוניזם א שונא, וואָס אונטער זיין פאָן קומען זיך צונויף טרעגער פון פאַרשידענע, אָבער מערסטנטייל דאָך נאַציאָנאַל־אידישע אידעאַלאָגיעס. דאָ זעט מען די סאָציאַל־דעמאָקראַטישע אידעאַלאָגיע פון דער „זשארגאָן״־קולטור און אויטאָנאָמיע, דאָ איז אויך דער בירגערלאָכער ראַדיקאַליזם פון אַלע ניואַנסן און דער שטרענג־נאַציאָנאַלער סיימיזם, און אפילו דער צע־שוואָמענער טעריטאָריאַליזם פון מענטשן, וואָס לויפֿן אויף א פאַרעלטער־טער שנאה צו ארץ־ישראל. וואָס איז דאָ אַלגעמיינעס אין אָט־דעם געמיש פון פאַרזאָנען און ריכטונגען? — איין נענאַטיוועך פאָקט פון שנאה צום ציוניזם.

שוין דער לויפֿנדער מאָמענט האָט אונז געבראַכט א תהום פון פאָקטן, וואָס באַשטעטיקן, אַז אין יענעם לאַנער קומט פאָר א קאַנצענטראַציע. און כ׳מיין, אַז די אָנקומענדיקע תקופה פון סאָציאַלע דערשיטערונגען ביי די ארומיקע פעלקער און ביי אידן וועט נאָך פאַרשטאַרקן די אַנטי־ציוניסטישע קאַנצענטראַציע.

אין די קומענדיקע פרקים וועט די דאָזיקע קאַנצענטראַציע באַקומען א ענויע סאָציאַל־פסיכאָלאָגישע באַלייכטונג.

קאמף לגמרי ניט אפ פון אנדערע פעלקער. אין דעם זין זיינען מיר זיי אפילו „פארלאפן דעם וועג".

אבער סטרייקס, באיקאטן, לאקאוטן, כלערליי מינים פון סאבאטאזש. אט־א די אלע צאלאזע נרויסע און נישטיקע אויסדרוקן פון עקאנאמישע אנטאגאניזמען אין דעם תחום־המושב — זיינען די איינציקע פארם פון קלאסן־קאמף אינעם ב ל ש ב פון דעם אידישן פאלק. דאגענן אבער אויף אנדערע נעביטן פון קלאסן־קאמף באשטייט ביי אונז דער ענין נאר ניט נלענצנר.

ביי אונז איז ניטא — און ביי די נעווייניאכע נלות־תנאים איז עס אוממעגלאך — ק י י ן פ א ל י ט י ש ע ר ק ל א ס ן־ק א מ פ, ווייל דאס אידישע פאלק, אלס נאנצעס, איז אפגעריסן פון מלוכה־בוי און פון פאליטישער הערשאפט. אונזערע קלאסן, יעדער פון זיין באזונדערן שטאנדפונקט, נעמען אנטייל אין דעם פאליטישן קאמף פון די ארומיקע פעלקער. דער אידישער פראלעטאריאט קאן ארויסטרעטן קעגן דער בורזשואזיע בכלל און ב ת ו כ ה קעגן דער אידישער בורזשואזיע. אבער דאס איז ניט קיין קאמף פאר הערשאפט אינערהאלב פונ'ם אידנטום, ווייל דא איז ניטא ביי וועמען אפצונעמען די הערשאפט, און ס'וואלט ניט נעווען וועמען איבערצוגעבן זי אינ'ם פאל פון נצחון. נאר די עקאנאמישע קלאסן־אנטאגאניזמען צעשפילן זיך אינערהאלב פון אידישן פאלק, די פאליטישע סכסוכים אבער ציען פארבי און געפינען אנהאלטס־פונקטן אין דרויסן.

אמת, ביי אונז עקזיסטירט א ק ה ל ה מיט אירע אינריכטונגען, און מיר שטרעבן צוצוגעבן איר פאליטישע פארמען; מיר חלומ'ען, סוף כל סוף, פון א נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע אין נלות. אבער די נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע פארנייגט טאקע דעריבער פרינציפיעל אונזער צעזייט־ און צעשפריטקייט, ווייל כדי צו דערנרייכן איר, איז נויטוועגדיק די אנטוויקלונג פון פאליטישן קלאסן־קאמף אינערהאלב פון פאלק. און דאס קומט פאר, טראץ דעם, וואס אונזערע „סיימיסטן" האבן אזוי ניט אויפמערקזאם איבערגעשריבן פון די עסטרייכישע סאציאל־דעמאקראטן, כפרט ביי שפרינגער'ן...

איך וועל נארן צוגעבן, אז וועו מיר דערגרייכן נאציאנאלע אויטאנאמיע אין נלות, באקומען מיר אויך א וועלכע ס'איז שטיצפלעכע פאר'ן פאליטישן קלאסן־קאמף אינערהאלב פון אידישן פאלק. אבער די דאזיקע פלעכע וועט זיין צושמאל און צו־ארעם מיט סאציאלע מאמענטן, און דעריבער וועט אויך אונזער פאליטישער קאמף אינערהאלב און ארום די אויטאנאמע־איינריכטונגען פונ'ם אידישן פאלק אונז ניט קאנען פארבייזן יענעם מקור און צענטער פון פאליטישן לעבן, וועלכן אנדערע פעלקער האבן אין זייער טעריטאריאלער קאנצענטראציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם איז קיין וואונדער ניט, וואס ביי אונז איז אויגנטלאך ניטא קיין קאמף פון ק ל א ס ן־א י ד ע א ל י ז ם. די קלאסן פון אונזער פאלק האבן, געווים, א פארשידנארטיקע פסיכיק

אריינגעריסן אין דער משכיל'ישער אידילע. די גלייכצייטיק מיט אים אנטשטאנענע עמיגראַציע־באַוועגונג, און שפעטער אויך די ארבעטער־באַוועגונג, האָבן אָנגעהויבן סטיכיש אונטערצורייסן די אַזוי אויך גאָנץ שוואַכע יסודות פון דער אסימילאַציע. די אסימילאַציע, וואָס האָט ביז דען גענאַט דעם מאָנאָפאָל אויף „מאָדערניזם", „אירראָפּאַיזם" און „פּראָגרעס" אינ'ם אידנטום, האָט זיך פלוצלונג אָנגעשטויסן אויף מעכטיקע קולטור־שטראָמען, וואָס זיינען געפלאָסן פאַרבי איר אין אידישן פאָלקסלעבן. די סטעארין־ליכטל פון משכיליזם האָט זיך אָנגעהויבן צו טונקלען ביים שיין פון דער נייער פרימאַרגן־זון פון דער בריטער אויפקלערונג. וועלכע איז געקומען אויף דער אידישער גאס א דאנק דער אגיטאַציע פונ'ם ציוניזם, דער ארבעטער־באַוועגונג און דער עמיגראַציע.

דער ציוניזם האָט איבערזעצט אויף א שפראך פון ערדישן שאפן דאָס, וואָס דאָס פאָלק האָט ביז דאן אויפגענומען אלס טראנסצעדענטע, הימלישע צוואָגן, ער האָט די אידישע מאסן באַלויכטן דעם תוך פון זייער עבר און זייערע צוקונפטיקע וועגן אויף דער ערד. די ארבעטער־באַוועגונג האָט צוגעצויגן די מאסן צו די אלמענטלאכע אידאָלן, צונויפפלעכטנדיק זייער לעבן מיט די האָפנונגען און קאמף, וואָס האָבן באַאומרואיקט די גרויסע וועלט. די עמיגראַציע־ פראָצעסן האָבן מיט זייערע פיבערהאפטע איבער־לעבענישן און בולט'ע לעקציעס באַלערנט די סאמע אָפּגעשטאַנענע גרופּן, מעכטיק עפענדיק פאר זיי בריטע וועלט־האָריזאָנטן. וואָס פאר א באַ־דייטונג האָט דען די קינסטלאַך־אויסגעהאדוועטע קולטור־טרעגעריי פון דער השכלה־אינטעליגענץ אין פארגלייך מיט אט־א דער סטיכישער און לעבעריקער מאסן־קולטור!

די לופט־שלעסער פון דער אסימילאַציע, וועלכע האָבן זיך געהאלטן נאר א דאנק דעם פאקטישן מאָנאָפאָל, האָבן אָנגעהויבן צעפאלן. צום אָנהויב פון דער רוסלענדישער רעוואָלוציע איז די דאָזיקע אידאָלאָגיע שוין נעלעגן אין חורבות, און איר לעבעדיקער קערנדל — די צוגעבונדנ־קייט צום גלות — איז אריבער בירושה צו אָנדערע שטרעמונגען. די פריערדיקע גלייכגילטיקייט צום אידישן כלל האָט אָפּגעטראָטן איר פלאַץ דעם אייגנארטיקן גלות־נאציאָנאליזם. וועלכער האָט זיך אין 1905 שוין פארפעסטיקט אין דער אידישער נעזעלשאפטלאכקייט אין רוסלאנד, טייל־ווייז אויך אין גאליציען. אויף די שיפן פון די אטלאנטישע נעזעלשאפטן האָט ער אָנגעהויבן איבערוואנדערן אויך קיין אמעריקע.

מען דארף אונטערשיידן צווישן די דריי פארמען פון גלות־נאציאָנא־ליזם. אין דער ערשטער ריי — האָבן מיר דא א ניט־קאָנספעקווענטע אסימי־לאטאריסקייט, וועלכע באמיט זיך מיט א פוסטן וואָרט „נאציע" צודעקן די אָפּוועזנהייט פון וועלכן ס'איז נאציאָנאלן תוך; דאָס איז — דער אויטאָנאָמיזם פון דער בונדישער אינטעליגענץ אין דער ערשטער שטופע פון זיין אנטוויקלונג (ביז 1907—1908) און דער איצטיקער ריין־וועלטלאכער נאציאָנאליזם פון די אייבערשטע פון דער אידישער אינטעליגענץ (למשל,

2.

די פארמען פון דער אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע.

צו דער צייט, וועו דער ציוניזם איז אנטשטאנען אלס מאדערנע פאזיטיווע אידעאלאגיע (חבת־ציון און שפעטער הערצליזם), זיינען אין אידנטום געווען צוויי אידעאלאגיעס: די ארטאדאקסישע אידעאלאגיע פון נאציאנאלער אויפריכטונג על־פי נס, — דער משיח־נעדאנק, — און די השכלה־אידעאלאגיע פון צופאסן דעם אידן צו דער אלמענטשלאכער קולטור. מיר האבן זיך שוין לאנג אויסגעלערנט צו אונטערשיידן אסימילאציע אלס פאקט און אסימילאטאריש־קייט אלס אידעאלאגישע בארעכטיקונג פון דעם פאקט. עמבריאניש אדער טיילוויז האט די אסימילאציע אלס פאקט, אלס ממשות'דיקער פראצעס, אנגעריכט אלע גרופן פון'ם אידישן פאלק, אן אויסנאם. אין איר פולער פארענדיגטער פארם אבער איז די אסימילאציע דער באקוועמער און מיט עולם־הזה רייכער וועג פון יענע יחידים־איבערלויפער, וואס האבן גארניט קיין אינטערעס אינ'ם אידישן פאלק. להיפוך — די אידעאלאגיע פון אסימילאטאריש־קייט ווייזט אמאל ארויס א גרויסן, אפט אויך אן אלע־דורכדרינגענדן אינטערעס צום גורל פון'ם אידישן פאלק, כאטש מערסטנטייל דינט זי נאר אלס באגרינדונג פון קאלטער באציאונג צום איינעם פאלק. א איד, וואס איז למעשה אסימילירט אין פיל הינזיכטן, קאן זיין א פארברענטער שונא פון אסימילאטאריש־אידעאלאגיע, און א טיפישער איד, וואס האט איינגעהיט אלע אינדיווידועלע איינגשאפטן פון'ם אידישן פאלק, קאן זיין איר פארברענטער אנהענגער. קורץ, מיר ריידן וועגן דער אסימילאטאריש־אידעאלאגיע אלס איינער פון די מעגלאכע לייזונגען פון דער אידישער פראגע.

אט־א די לייזונג, וואס איז אויסגעארבעט געווארן דורך די השכלה־לייט אין אנגעשטרענגטן קאמף קעגן דער ארטאדאקסיע, איז געווען ביז'ן אנטשטיין פון'ם ציוניזם די אינציקע אידעאלאגיע פון די אויבערשטע טיילן פון דער נאציע, וואס זיינען אממערסטן געקומען אין דירעקטע פארבינדונגען מיט די ענלאכע שיכטן פון די ארומיקע פעלקער. דאס איז געווען א דירעקטער המשך פון אלטמאדישן אידישן שתדלן — און די ערשטע אסימילאטארן האבן זיך, באמת, געפילט אלס פארטרעטער פון'ם אידישן פאלק, אלס זיינע פארטיידיקער ביי די מאכטהאבנדע, אדער ביי דער אינטעליגענטישער געזעלשאפט פון דער הערשנדער באפעלקערונג. די מאסן־אידן זיינען פארבליבן פולשטענדיק פרעמד דער דאזיקער אידעאלאגיע און אן א חלק אין דער דאזיקער פאליטיק.

די השכלה האט נעהאט גרויסע פארדינסטן ביים אידישן פאלק און זי טאקע האט אפגערייניקט דעם באדן פאר די שפעטערדיקע וועלטלאכע באוועגונגען אין אידנטום. אבער דער ציוניזם האט — מיט'ן אויפלעבן די איינגעדרעמלטע האפנונגען פון די אידישע מאסן — זיך אומדערוואַרט

רעכענענדיק זי מיט אים, אלס מיט דעם „אייניקן פאַרשטייער" פון די אידישע ארבעטער. א ניט גאָר געלונגענעם פרואוו צו שאפן אן אלגעמיינעם בלאָק פון דיזעלבע עלעמענטן, אָן אונטערשיד פון קלאסן, האבן מיר נעזען בשעת דעם וואל־קאמף צו דער צווייטער דומע. די קעגנזייטיקע סימפאטיעס לאָזן זיך פילן אויך איצט. די גרופיסטן, באפולמעכטיקטע פון קאָוונע בארָאטונג*), און ווי זיי הייסן דאָרט, פרעטענדירן צו זיין די „אייניקע פארטרעטער" פון די אידן אין „תחום־המושב". אָבער אן אייניקיקע קאָן מען דאָך ניט זיין זאלבעצוויט. פון דאנען קומט דאָך ארויס דער לעבנס־נעזעץ: אייניקיקע פון אלע קלאסן, דערנענטערט אייך . . .

אין גאליציע, וואו דאָס פאָליטישע לעבן ברענט אויף כמעט אוים־שלויסלאָך בשעת וואל־קאמפן, האבן מיר נעזען, אין 1907 און באזונדערס אין 1911, דעם סאָציאל־דעמאקראטן. אין ביידע פאלן האבן זיך אט־א דער פארנעמער נעזעלשאפט באטייליקט מיט גרויס אייפער די גאליציע בונדיסטן, און דער בלאָק איז נעווען נעוועדעט קעגן דעם ציוניזם. אלס רעזולטאט פון דעם פאַראואל־האנדל זעען מיר איצט א ווייטערדיקן שריט פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע: די אָקאָרשט פארגעקומענע פאר־אייניקונג פון גאליציש בונדיסטן מיט די שארפסטע קעגנער פון דער אי־דישער נאציאנאלער אויפלעבונג, וואָס האבן ביז איצט נעבילדעט די „אידישע סעקציע" ביי די פ. פ. ס.

א סך וויניקער לאָזט זיך מערקן די קאָנצענטראַציע פון אַנטי־ציוני־סטישע עלעמענטן אויפ'ן נעביט פון נעזעלשאפטלאכער טעטיקייט.

דאָך איז ניטא קיין ספק, אז אזעלכע ארגאניזאציעס פון אידישע כחות, ווי „איקא", מפיצי־השכלה, ליי־ און שפאר־קאסעס, די פארשטארבענע ליטעראַרישע נעזעלשאפט, אינפאָרמאציאָנס־ביורא פאר עמיגראנטן — שטעלן מיט זיך פאר די צענטרען, ארום וועלכע ס'גרופירן זיך די פאר־שידנארטיקסטע עלעמענטן; און דאָ קומט פאר א שטומער, אבער אנגעשטרענגטער קאמף פאר אויבערהערשאפט צווישן די אנטי־ציוניסטישע גרופן, וואָס האבן דאָרט ביז איצט רענירט, און די ציוניסטן, וואָס הויבן זיך אן באוויזן דאָרט. דערווייל הערשט אין די דאָזיקע אינריכטונגען א בולט'ער נייסט פון שנאה צום ציוניזם. סיי ביי די אנפירער פון די אינסטיטוציעס — ביי די איינפלוסרייכע פילאנטראפן און „עסקנים" — אזוי אויך ביי די באמטע און פראווינץ־טוער גיט אן דעם טאן די גלות־אידעאלאגיע. אונזערע נעזעלשאפטלאכע ענינים ווערן נאָך אלץ אזוי אוועקגעשטעלט, פונקט ווי דער גורל פון די אידישע מאסן איז לעולם־ועד פארבונדן מיט'ן גלות־לעבן, פונקט ווי שטארקן און ארגאניזירן דעם

*) גרופיסטן — אָנהענגער פון דער האלב־סאָציאלאַטאָרישער בורזשואָזער פאַרטיי אין רוסלאַנד „פאָלקס־גרופע". די קאָוונער בארָאטונג — א באָראָטונג פון א גרופע קיינעם גיט פאַראַנטוואָרטלאכע רוסיש־אידישע כלל־טוער, וואָס איז פאַרגעקומען אין קאָוונע און געריכט אין נאָמען פון כל ישראל. — ב. ל.

די לייט פון „נאווי וואסכאד", אדער די ה"ה ביקערמאן, מארגאלין א. א.) ; צווייטנס, קומט זייער אפט דער גלות־נאציאנאליזם, באמת, אלס א ניט־קאנסעקווענטער, א ניט־דערטראכטער ציוניזם ; אזוי זעט אויס דער קעמפערישער נאציאנאליזם פון די לעצטע 2—3 יאר מיט זיינע לאזונגען : „אידישע שפראך, קולטור און אויטאנאמיע".*) ענדלאך — אהער מוז מען אויך צורעכענען דעם אבסטראקטן טעריטאריאליזם, פאר וועלכן די גאנצע אידישע פראגע און דאס גאנצע לעבן פונ׳ם אידישן פאלק שעפט זיך אויס מיט דער עמיגראציע. ווי טיף אונזערע טעריטאריאליסטן זאלן ניט פיינט האבן דעם גלות, זיינען זיי דאך מיט דער גאנצער נשמה צוגעבונן צום גלות. אין גלות פיניקט זיי נאר דער באיקאט, פאגראמען, עמיגראציע. זייער פארשטיין דעם אידישן פראבלעם איז ניט נאציאנאל און ניט היסטאריש, אפילו ניט עקאנאמיסטיש, נאר פשוט געאגראפיש. וועט ס׳דערפירט דאס אידישע פראבלעם צו א פראגע וועגן א נחלה, באדן, ערגעץ־וואו ביי די אנטיפאדן, יענער האט נאך ניט פארענדיגט די חשבונות מיט׳ן גלות.

דאס צושטיין פון אידישע מאסן צו דער אלמענטלאכער באוועגונג, זייער ארויסטרעטן אויפ׳ן ערשטן פלאן פון געזעלשאפטלאכן אינטערעס — האט אפגערייניקט די אידעאלאגישע אטמאספערע פון דער אידישער נאס, און אין דער תקופה פון דער רעוואלוציע זיינען אויפ׳ן שלאכט־פעלד פאר־בליבן צוויי אידעאלאגיעס : ציוניזם און — צוגעבונדנקייט צום גלות, פארפוצט אין בונטע קליידער פון נאציאנאליזם.. די קאנצענטראציע פון גלות־האפנונגען אין די רעוואלוציאנערע יארן איז טאקע געווען דער ערשטער נסיון פון דער אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע. אבער די אינ־וויניקסטע קענזאצן און די כאטישע כחות פון דער היינטיקער ארדנונג, פון איין זייט, און פון אידישער צעזייטקייט, פון דער צווייטער, האבן דער דאזיקער קאנצענטראציע ניט דערלאזן צו קומען צו שטאנד. די קאנצענטראציע איז ניט קיין צונויפשמעלצונג, זי איז קיינמאל ניט געווען און קאן ניט זיין פולקאם, אבער די טענדענץ איז אויבן־אויף.

פון די פארשידענע פארמען פון אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע וועלן מיר קודם־כל פארצייכענען די אליאנץ אויפ׳ן פאליטישן באדן. אין משך פון דער גאנצער פארבאריטונגס־תקופה פון דער רוסלענדישער רעוא־לוציע און בעת דער רעוואלוציע גופא האבן מיר געזען א בונד צווישן די אידעאלאגן פון גלות אין די פראלעטארישע און בירגערלאכע קרייזן. דער „בונד" האט געהאלטן זיין קאמף מיט אלע מיטלען קעגן ציוניזם — פאר־לוימדונג איינגעשלאסן — כמעט פאר זיין הויפט־אויפגאבע און פארדינסט ; און מיר האבן אויך נעזען, ווי ענע־גיש די אסימילאטארישע און האלב־אסימילאטארישע קרייזן פון דער אידישער בורזשואזיע האבן געגעבן מארא־לישע און מאטעריעלע אונטערשטיצונג זייער פראלעטארישן קרוב, פאקטיש

*) אלס ניט־קאנסעקווענטן ציוניזם מוז מען אויך באצייכענען דעם „גיים־טיקן נאציאנאליזם" פון ה׳ ש. דובנאוו מיט זיין טיפזיניקן פרואוו צו באגרינדן די נאציאנאלע אידעאליזירונג פון גלות.

העלטניסמעסיקער סאָציאל־פּאָליטישער וואָג. דעריבער קומען אויס אָלע זיינע לעבנס־פּראָצעסן ניט באַדיטנד. די פּאָקטן פון אַנטי־ציוניסטישער קאָנצענטראַציע, וואָס מיר האָבן דאָ דערמאָנט, קאָנען אויך אויסזען אָלס אָזעלכע, אויף וועלכע ס'לוינט זיך ניט אָפּצושטעלן. אָבער, ערשטנס, דורך דאָס נישטיקע און ניט־באַמערקבאַרע ברעכט זיך דורך א וועג די געשיכטע. דאָס, וואָס אונזער געשיכטע אין גלות גלאַנצט ניט ארויס מיט איר העלקייט, פּאַרקלענערט ניט אַבסאָלוט די היסטאָרישע באַדייטונג פון די דערמאָנטע דערשיינונגען פּאַר'ן אידישן פּאָלק. צווייטנס, דערף מען נאָר א טראַכט טאָן, וואָס פּאַר א השפּעה אויפ'ן פּאָלקס־לעבן עס האָט אונזער אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ, כדי צו באַנרייפן, וואָס פּאַר אַן אַנטשיידנדע באַדייטונג זי קאָן האָבן פּאַר אונזער נאָנצן עתיד. די דאָ־זיקע אינטעליגענץ האָט פּאַר זיך אָליין נענומען די ארבעטער־באַוועגונג און די עמיגראַציע־רעגולירונג. זי רעגירט אין דער קהלה און אין אַנדערע אייניריכטונגען, זי דערשיינט אומעטום, וואו מ'טרעט צו צו וועלכע ס'איז שריט פון זעלבסטאָרגאַניזאַציע און זעלבסטהילף. און דערפּאָלג האָט זי, וויל זי איז סאָלידאַריש, וויל אפילו יענער חלק אידער, וועלכער האָלט זיך אין איין שוועלן מיט'ן קלאַסן־קאַמף, פּראָקטיצירט אין דער אמת'ן קלאַסן־קאַמפּראַציע. די אַנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האָט ניט קיין מורא פּאַר קלאַסן־פּאַרשידנהייטן, זי סאַנקציאָנירט זיי גאַנץ גערן, זי לאָזט צו אין אירע רייען קריטיק־פּרייהייט, אבי נאָר צו גאַראַנטירן אקציאָנס־אייניהייט. אָט־אָ דער קענזויטיקער טאָקט אַנטפּלעקט באַשיינפּערלאָך. אז די פּאַרבינדעטע פּאַרטיידיקן דאָ געמיינזאָמע, ביידן טייערע ווערטן אינ'ם אידישן לעבן, אז זיי זיינען וועצוואונגען געמיינזאָם צו פּאַרטיידיקן די פּאָזיציעס, וואָס זיי האָבן שוין פּאַרנומען.

אין דעם קומענדיקן פּרק וועלן מיר באַטראַכטן די מאַטעריעלע יסודות פון דער סאָלידאַריטעט.

3.

דער קאַמף פּאַר הערשאַפט אין מאָדערנעם אידנטום

אין מיינע באַטראַכטונגען האָב איך אין זינען דעם מזרח־אידנטום. דאָס מערב־אידנטום איז אָפּגעריסן פון עצם קאָלעקטיוון לעבן פון אונזער פּאָלק. דעריבער קאָן ער אויפנעמען פון די א־צטיקע אידעאָלאָגיעס אין אידנטום אָדער די אומבאַדינגטע אסימילאַציע, אָדער אַן אבסטראַקטן, לעבנס־לאָזן ציוניזם. די פּראָבלעמען פון א נאַציאָנאָלן קאָלעקטיוון לעבן, זיין אַנטוויקלונג אין גלות — זיינען כמעט גאַנץ פרעמד דעם אידן פון מערב. דעריבער געפינט אין דער סביבה ניט קיין באָדן אפילו דער גלות־נאַציאָ־נאָליזם.

מיט וואָס, אייגנטלאָך, קאָן מען דערקלערן די טיפע שנאה צווישן ציוניזם און די אַזוי־גערופענע גלות'יסטן פון אָלע פאַרבן אין רוסלאַנד און אין גאַליציע? די שנאה איז פיל שארפער, ווי פון געווײנלאַכע

גאנצע אידישע פראגע און דאס גאנצע לעבן פון אידישן פאלק שעפט זיך גלות־אידנטום איז די אינציקע אופגאבע פון אונזער אינטעליגענץ. די הערשנדע אידייע פון דער אינטעליגענץ, וואס גרופירט זיך ארום אונזערע קהלישע ענינים, איז — די דערגרייכונג פון גלייכבארעכטיקונג. אויך אויף אט־דעם געביט זעען מיר שטיפלשווייגנדיקע „קלאסן־מיטארבעט".

טשיקאווע זיינען די פארמען פון אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע אויפ'ן געביט פון ליטעראטור. די מחוץ פון ציוניזם שטייענדיקע בורזשואזע און ארבעטער־עלעמענטן האבן, אזוי ווי צונויפגערעדט זיך, נאך מיט א פאר יאר צוריק געפירט מיט א זעלטענער אינמוטיקייט א קאמף קעגן דעם ציוניזם אין דער אדער יענער פארם. עס איז באצייכנסווערט, אז אט־די קלאסן־„קעגנער" מיידן אויס ביז היינט אנצופאלן איינער אויפ'ן צוויטן. דער נאנצער אידעאישער אנגריף פון „בונד" קעגן דער אידישער „בורשואזיע" האט נאר אין זיינן — דעם ציוניזם. פונקט ווי בורזשואזע און ציוניזם זאלן זיין סינאנימען. קאמישער פון אלע האבן גע־קלונגען די אפלאדיסמענטן פון די בירנערלאכע אסימילאטארן פאר אט־דער אידענטיפיצירונג. אמת, דורכ'ן סיסטעמאטישן באפאלן דעם ציוניזם האבן זיך פון צייט צו צייט דורכגעריסן נאטן קעגן דער בורזשואזיע בכלל, אפילו דער אסימילאטארישער. אבער די בורזשואזע פארבינדעטע פונ'ם „איינציקן פארטרעטער" האבן גרויסמוטיק געקוקט אויף זיינע ארויסטרע־טונגען, פארשטייענדיק אויסגעצייכנט, אז אזעלכע שטיפערייען זיינען נאר „פרא פארמא", נאר צוליב'ן „געפער פחד", קיינמאל זיינען די אסימילא־טארן און די גלות־נאציאנאליסטן פון דעם „בעלי־בתישן" קריז ניט בא־פאלן זייער פראלעטארישן מיטקעמפער, זיי האבן מער ווי שוואך אפנע־שלאגן זיינע אטאקעס. אייניקע פרעסע־ארגאנען האלטן זיך נאך ביז היינטיקן טאג אן דער טאקטיק.*)

עס איז כדאי צו באמערקן, אז אויפ'ן ליטערארישן געביט איז פיל שוועכער דורכצופירן די קאנצענטראציע, ווי אויף אלע אנדערע געביטן. אין דער פאליטיק טוט מען און אין ליטעראטור — רעדט מען. מ'קאן פירן אזעלכע עסקים, וואס האבן גארניט געמיינזאמעס מיט'ן קלאסן־קאמף, אבער ריידן וועגן קלאסן־קאמף דארף מען דאך. מ'קאן ניט פארווארפן די אידעאלאגן פון גלות־נאציאנאליזם, אז זיי האבן ניט נענוג געדולך צו די רייד פון זייערע מארקסיסטישע פריינט; זיי וואלטן געווען גרייט צו געבן די לעצטע — פארשטייט זיך נאר אויף וויפיל ס'דערלויבן די אומשטענדן — די פולע פרייהייט פון'ם וואלט אין זייער פרעסע. אזא קאמבינאציע איז אבער ניט אננעמבאר דוקא פאר זייערע „ארטאדאקס־טאלע" פארבינדעטע. ביי פרייהייט פון געדרוקטן וואלט וואלט נאר קיין רייד ניט געקאנט זיין וועגן דער איצט צו־שטאנד־קומענדער פאראייניקונג פון אזא פארשידנפארביקן עולם אונטער איין ליטערארישן דאך.

דאס אידישע פאלק איז קליין אין צאל, איז נישטיק מיט זיין פאר־

*) מ'וואלט געקאנט ברענגען פיל פאקטן פון אט־דער מערקווירדיקער סביבה.

פּראַיניקן און מאַכן זעלבסטשטענדיק. און אויפֿן דאָזיקן קאָלעקטיוו האָלט זיך טאָקע די ציוניסטישע אידעאָלאָגיע אין אַלע אירע שאַטירונגען. אַט־אַ דאָ, אין דעם שטומען אנטאַגאָניזם צווישן דעם דערפֿאָלגרייכן יחיד און דעם אומגליקלעכן פֿאָלק, דערפֿון מען זוכט די „מאַטעריעלע" אינטערעסן־קעגנזאַצן, וואָס רופן ארויס דעם צוזאַמענשטויס פון אידאָלאָגיעס בײַ אידן.

די אסימילאַציע איז זיך קיינמאָל ניט געווען באַוואוסט פון דעם אנטאַגאניזם צווישן פֿרט און כלל. אָבער וען דער ציוניזם האָט גערופן מקריב צו זיין פֿערזענלאכע קאריערעס צוליב דער נאציאָנאלער אויפֿלעבונג, האָבן די אסימילאַטאָרן אינסטינקטיוו דערשפּירט די סכנה פון דער אַנטאַציע און האָבן זיך באוואָפנט מיט'ן גאנצן ארסענאל פון שרעק־ווערטער („רעאקציע", „שאָוויניזם", „ענגקייט" א. א.), כדי אפֿצוהיטן די קאריעריסטישע רעכט פון פֿרט. דער ציוניזם האָט זיך סומך געווען, אויך ניט אלעמאל בולט, אויף אט־דער סתירה צווישן יחיד און כלל און האָט פון איר געשעפט זיין אידאָליזם. דער גלות־נאציאָנאליזם פרובירט, אליין ניט וויסנדיק עס, צו מאַכן שלום צווישן דעם פֿרט און כלל אין אידנטום.

דער פֿרט, וועלכן ס'שמייכלט צו „א ברייטער פעלד" — פאר דער־פֿאָלג, פאר אַנטוויקלען זיין טאלאנט אדער פאר עקספלאָאַטאציע — אין דער אויסערלאכער וועלט, וויל זיך ניט אפֿריסן פונ'ם איינגעזעסענעם פלאץ, פאר אים איז דער גלות — די היים, די ניט־אידישע סביבה — דאָס פאטערלאנד. אָבער דאָס אידישע פאלק, אלס היסטאָרישער אָרגאניזם, אלס מאטעריעלע און גייסטיקע טראדיציע, אלס לעבנס־שטייגער און קולטור־פסיכאלאגישער טיפּ — דריקט דאָך אויף יערן פֿרט. אמת, אינ'ם אידישן פאלק איז דאָ זייער וויניק פון א פעסטער מ א ט ע ר י ע־ל ע ר טראדיציע, וויניק פארשטיינערטע פראדוקטן פון קאלעקטיוון שאפן פון פריערדיקע דורות, וויניק לעבנסשטייגער, וואָס זאל זיך אליין אנטוויקלען, — וויניק אייגנארטיקייט: און מיר פארמאָגן דאך גארניט פון דעם כח פון באָדן, פון שווארצערדיקער צוציאונגס־קראפט. דערפאר אָבער האָבן מיר מער קולטור־טראדיציעס — אין דעם גייסטיקן וועזן, אין די געדאנקען־געוואוינהייטן, טעמפּעראמענט און אידאישער ירושה. די דאָזיקע טראדיציע לאָזט זעלטן ארויס א יחיד פון אירע אייגקלאמערנדע אָרעמס. אין אלגעמיין און איננאנצן גענומען, קומט אויס דעם אידישן פֿרט מיט אלע זיינע קאריעריסטישע האָפנונגען צו בלייבן שטעקן אינערהאלב פון פאלק. פון דאנען שטאמען די אינוויניקסטע סתירות פון דער אסימילאציע.

פון דער אנדער זייט — הערשט אויך איבער'ן אידישן קאָלעקטיוו די נויטוועניקייט זיך צו פארפעסטיקן, לאָזן ווארצלען אין דער ארומיקער סביבה, צוזאמענבינדן זיך מיט דער אינערטער שוואַרצערד פון די שכנות'־

אידעאישע אונטערשידן. ס'וואלט נעווען זייער נאאיוו צו מיינען, אז די אומאויפהערלאכע אטאקעס אויפ'ן ציוניזם מצד די בונדיסטן, אדער דער וויכטיגער קאמף פון די פאראיניקטע גמינע־לייט, חסידים און סאציאל־דעמאקראטן אין גאליציע קענן דעם ציוניזם ציען זייער יניקה נאר פון טעארעטישע מיינונגספארשידנהייטן. דאס בלוט, וואס איז פאר־גאסן געווארן אויף די גאסן פון דראהאביטש,*) איז דער שטארקסטער פראטעסט קענן אזא אומשולדיקן פירוש אויף דעם קאמף, וואס קומט פאר אויף דער אידישער נאס.

עס איז קלאר, אז דאס איז א קאמף פאר הערשאפט, פאר רעאלער מאכט אין לעבן, א פארביטערטער קאנפליקט פון מאטעריעלע אינטערעסן. אבער עס איז פונקט אזוי קלאר, א מיר האבן דא צו טאן מיט א צווא־מענשטוים ניט פון קלאסן־אינטערעסן, נאר פון עפעס אנדערש. דער ציוניזם אליין האט ניט קיין איבער־קלאסן־כאראקטער, אבער דער קאמף צווישן אים און, אויב מ'קאן אזוי זאגן, גלות'זם טראגט פונקט אזא איבער־קלאסן־כאראקטער, ווי דער קאמף פון פריידענקאריי קענן קלעריקאליזם ביי די פעלקער פון איראפע; טראץ דעם, וואס די פריידענקעריי פון דער ראדיקאלער בורזשואזיע און פונ'ם באוואוסטזיניקן פראלעטאריאט איז ווייט ניט איינס און דאסזעלבע.

עס איז ניטא נאך אזא פאלק אין דער וועלט, וואו די יחידים זאלן זיין אזוי פייאיק, אזוי פלינק, עקשנות'דיק, בוינזאם און פילוייטיק אין קאמף פאר פערזענלאכן קיום, ווי אידן. און עס איז ניטא אין דער וועלט נאך אזא פאלק, וואס זאל זיין אזוי שוואך און צעקראכן, ווייך און ניט־שטאנדהאפטיק אינ'ם קאמף פאר נאציאנאלער באפעסטיקונג, ווי אידן. אויסערגעווינלאכער כח פון פרט און ביי־שפיללאזע שוואכקייט פונ'ם כלל — דאס איז איינע פון די סתירות פונ'ם אידישן פאלק אין גלות. צי קאן מען דען אויסמעסטן דעם תהום פון ענערגיע, וואס איז פארבאהרגן אין די טיפע־נישן פון די אידישע מאסן? אבער דאס איז די ענערגיע פון פערזענלאכע טאלאנטן און צעברעקלטע אנשטרענגונגען, וועלכע אונזער פאלק וויים ניט, ווי צו פארוואנדלען אין דער ענערגיע פון קאלעקטיוון שאפן. אויף אט־א דעם פרט, וואס איז דורכגעדרונגען מיט'ן ניט־באוואוסטזיניקן קאר־ריערזם, וואס דורשט צו באקומען פאר זיך „א באדן" אפילו פאר'ן פרייז פון צעריסן מיט'ן שלימ־מזלדיקן, ארימען און באדנלאזן קאלעקטיוו, — אויף אים שפארט זיך עס אן די אסימילאציע־אידעאלאגיע אין אלע אירע נוסחאות. פון דער אנדער זייט איז קלאר, אז דער אידישער קאלעקטיוו אלס גאנצער, וואס ווערט איבערגעלאזן אויף הפקר פון דעם פרט, וועלכער האט זיך ארויסגערוקט א דאנק זיין געלאף נאך פערזענלאכן דערפאלג, אז אט־דער קאלעקטיוו נויטיקט זיך, מ'זאל אים שטארקן, אויסגלייכן,

*) זע זייט 233.

דאָס ווערטפולע, וואָס די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט מיט איר טעטיג־קייט געבראַכט די אידישע מאַסן, איז געווען ניט פעסט, אויבערפלעכלאַך, ווייל איר טעטיקייט איז געווען צוגעפאַסט צו די גלות־גרעניצן. זי באַפרי־דיקט נאָר די נאַענטסטע לויפנדע נויטן, אָן ניט די מאַסן אין זייער כלל, נאָר באַזונדערע גרופּן אָן איינצלנע ייחדים; זי באַשרענקט זיך אויף קלייגלאַכער טאָג־טענגלאַכקייט. אין דער דאָזיקער נאַנצער טעטיקייט — סיי פון דער בורזשואָזער אָן סיי פון דער פּראָלעטאַרישער אינטעליגענץ — איז ניטאָ קיין אידעאל אָן סיסטעם, ווייל דער אויסגאַנגס־פונקט איז ניט דער נאַציאָנאַלער קאָלעקטיוו, נאָר די דאָגה פאַר א פערזאָן אָן פון מאַמענט.

די מאַסן גיט עס עפעס דאָך, אָן אונזער גלות'יסטישע אינטעליגענץ דאַרף ניט מער, ווי הערשן איבער זי מאַסן, זיך באַנוצן כאַטש טיילוויז מיט זייער צוטרוי, אָן ניט אזוי דעם אמת'ן פאַרטרויען, ווי דאָס רעכט צו רעקלאַמירן דעם דאָזיקן צוטרוי כלפי דער אויסערלאַכער וועלט. די דאָזיקע אינטעליגענץ האָט באַשאַפן אויף דער אידישער נאַס אָן אומ־אנגענעמע אטמאָספערע פון שרייענדיקער רעקלאַמע אָן פּאַרטייאישער שמוץ־קאַנקורענץ. אט פּאַרוואָס זי איז אזוי אויבערפלעכלאַך אין איר אידעאַלאַניע, מיידט זי אויס אזוי אַרנאַניש יעדן פרואוו צו פּאַרטיפּן זיך אין די יסודות פון'ם אידישן לעבן, ניט זי זיך אזוי פּאַנאַטיש אָפּ דער פעלשונג פון די אידעאישע ווערטן פון'ם אידישן פּאָלק, מורא האָבן־דיק צו קוקן דעם גרויזאַמן אמת גליך אין די אויגן. מ'דאַרף דאָך זיין די „אייניציקע פּאַרטרעטער" כלפי דער שטאַרקער און צוציענדיקער אויסער־לאַכער וועלט, אָן צוליב דעם איז נויטיק — אז „אין דעם אידישן פּאָלק, וואָס איז אַנפּאַרטרויט אונזער אויפזיכט, זאָל אלץ זיין בשלום".

די עקסטרעמע לייכטקייט און ניט־אידאַאישקייט פון אָט דער אידעאַ־לאַניע האָט מעגלאַך געמאַכט פאַר דער אינטעליגענץ, וועלכע האָט זי געשאַפן, זיך אָפּצוזאָגן מיט א לייכטן האַרץ פון דער אסימילאַציע. דאָ האָט דער חורבן פון דער אסימילאַציע ניט ארויסגערופן קיין טרערן און בייקשאָפּטס־זכרונות, האָט ניט צעשלאָגן קיין פערזענלאַכע לעבנס און קאריערעס.*) ניט אומזיסט פאַראייניקט דאָ אזוי גלענצענד דער פּרט זיין פערזענלאַכן ערפאָלג מיט די געזעלשאַפטלאַכע ענינים. די דאָזיקע אינטעליגענץ באַ־שטייט פון „פּראָקטיקער" און „דיפלאָמאַט", לויט ירושה און בארוף. אייניקלאַך פון די שתדלנים און קהל'שע קאַכלעפל, זיינען זיי — אלץ איינס אינ'ם בורזשואזן און פּראָלעטאַרישן לאַגער — געבוירענע פּראָזעלאַגן און אָפּאַרטוניסטן.

מיט איר אייגנאַרטיקער פלינקייט האָט די אינטעליגענץ נאָך פאַר דער רוסלענדישער רעוואָלוציע זיך איבערגעראָטן פון אסימילאַטאָרישקייט

*) די טרערן אויפ'ן זעקסטן ציוניסטישן קאָנגרעס וועלן פאַרבליבן אָן אייביקער סימן פון דער טיפקייט פון ציוניסטישע איבערלעבונגען, פון דער טראַגעדיע פון קאָלעקטיווע געפילן און האָפענונגען.

דיקע פעלקער. א גאנץ פאלק קאן ניט לעבן, ווי אין אן אכסניה. פון דאנען שטאמען די אינערלאכע סתירות אינ'ם ציוניזם.

די אסימילאציע האט באוויזן שנעלער און עפעס אומבאמערקבארער, ווי דער ציוניזם, זיך אן עצה צו געבן מיט דער דערמאנטער סתירה: נאכדעם ווי די אידעאלאגן פון דער אסימילאציע האבן זיך איבערצייגט אין דער אוממעגלאכקייט צו באקומען א בארן אונטער די פים דורך ריין־אינדיווידועלע אנשטרענגונגען, האבן זיי אנגעהויבן אינסטינקטיוו אנ־צוטאפן יענע וועגן, אין וועלכע ס'גייען די מאסן אין זייער סטיכישן שטרעבן, זיך צו באפעסטיקן אין גלות. די אסימילאטארן — די דירעקטע יורשים פון די אלטע איינפלוסרייכע שפיצן פון אידישן פאלק, פון די אידישע גבירים און קהל־ליט, ווי אויך פון דער ישיבה־בחור'ישער נאקעטקייט — זיי האבן מיט'ן כח פון היסטארישן איבערגאנג נעפונען פאר זיך אפן אלע וועגן צו די אידישע מאסן, צו די אנשטאלטן און ארגא־ניזאציעס פון אונזער פאלק. די טאמע האבן געהערשט אין די קהלות, אין דער צדקה־גדולה, אין חנוך; זייערע קינדער און אייניקלאך טאקע האבן פארכאפט די מאדערנע „געזעלשאפטן", זעלבסטהילף־ארגאניזאציעס און ארבעטער־פארבאנדן. די קינדער האבן באוויזן אויסצונוצן די ארגא־ניזאטארישע געוואוינהייטן, וועלכע זיי האבן באקומען בירושה, כדי צו פארשטארקן זייערע אייגענע פאזיציעס אינ'ם אידישן פאלק, און אויף אזא אופן, אלס „אייניציקע פארטרעטער" פון גאנצן אידישן פאלק, אדער פון איינצעלנע פון זיינע קלאסן, האבן זיי זיך דערשלאגן די אנערקענונג מצד די אנטשפרעכנדע גרופן פון אנדערע פעלקער.

ניט האבנדיק לכתחילה קיין שום וויזן צו דינען דעם אידישן פאלק, קומענדיק צום פאלק נאר א דאנק דעם דורכפאל פון דער פערזענלאכער, קאריערסטישער אסימילאציע, האט אט־די אינטעליגענץ, טאלאנטירט און אקטיוו, געבראכט די אידישע מאסן, אין א באשטימטער מאס, א די־רעקטן, ממשות'דיקן נוצן. זי האט ארגאניזירט צדקה, ביליקן קרעדיט, בילדונג, סטאטיסטישע אנקעטן, עמיגראציע־ אינפארמאציע און זי האט אויך אנגעפירט סטרייקס און פאליטישע ארבעטער־ארויסטרע־טונגען. זי האט כמעט מאנאפאליזירט די אידישע קהל'שע עסקים — לויט דער היסטארישער חזקה פון ערשטן פארכאפ. און דאס אלץ נאר צוליב איין ציל — זיך דערשלאגן די אנערקענונג מצד די ארומיקע פעלקער. דורכמאכן, זיך שטיצנדיק אויפ'ן אידישן פאלק, דעם אומדירעקטן וועג צו פערזענלאכער „איינוואוצלונג" אין גלות.

אונזער גלות'יסטישע אינטעליגענץ, וועלכע איז אין דער נשמה פאר־בליבן, ווי פריער, טיף־גלייכגילטיק צום גורל פונ'ם פאלק, האט אזוי ארום באוויזן צו דינען דער אידישער געזעלשאפטלאכקייט, ניט ברענענדיק קיין קרבנות פאר'ן קאלעקטיוו. אדרבה — די פערזענלאכע קאריערע האט זיך דא אויף א גליקלאכן אופן צונויפגעפלאכטן מיט'ן נוצן פון קהל.

האָפנונגען און פערספּעקטיוון, ר׳האָט מיט אַ קרענקלאַכער פרייד אונטער־
געכאַפט אַלץ, וואָס איז געווען טראַגיש און גרויזאָם אין די פאַלקס־איבער־
לעבונגען, כדי צו נישט צו מאַכן די דאָזיקע האָפנונגען. זיינע שונאים האָבן
דאָגעגן אונטערגעשאַצט די סכנה, האָבן באַגעגנט די דערשיטערונגען מיט
אַ בייזוויליקן געלעכטער און זיך געקליגלט אין בארואיקנדער זעלבסט־
נאַרעריי: דאָס איז ניט געווען מוטיקייט, וואָס אַנערקענט די אחריות,
נאָר לייכטזין, וואָס פאַרמאַכט די אויגן ביים ברעג פון תהום. און קיינער,
קיינער אין דער אידישער גאָס האָ ניט אַ געשריי געטאָן: מיט אַ הויך־
געהויבענעם קאָפּ גייען מיר באַגעגנען דאָס, וואָס ס׳דערוואַרט אונז!

און דער ציוניזם האָט זיך געגריזשעט, געפירט אַ אידעאישן קאַמף
אין אַ צייט, וועו זיינע שונאים האָבן געבויט פעסטונגען אינ׳ם לעבן.
דאָ — אין אָט־די פינסטערע, און דאָך ליכטיקע, שטראָלנדיקע יאָרן —
זיינען אָפּגעפאַלן פונ׳ם ציוניזם איינער נאָכ׳ן צווייטן די לעבעדיקסטע און
אנטוויקלטסטע עלעמענטן. פון דעם ציוניזם האָט זיך אָפּגעטיילט אַ נייע
פאָרם פון גלות־נאַציאָנאַליזם, אַ טיפערע, דריסטערע און אויפריכטיקערע
ווי דער וועלטער־נאַציאָנאַליזם פון די האַלב־אסימילאַטאָרן. ארבעטער, וואָס
זיינען געבליבן אינ׳ם ציוניזם, זיינען מיט דער נשמה אַוועק פון זיינע
מעשים, זוכנדיק אויף זייער אייגענעם באַזונדערן קלאַסן־וועג די פאַר־
אייניקונג פון די באַפרייאונגס־אויפגאַבן פון דעם מאַמענט מיט׳ן אידעאַל
פון אויפלעבן דאָס פאָלק אין זיין אייגן לאַנד. ענדלאָך, וועו די אַלגעמיינע
אויפלעבונג האָט מיט זיך אַוועקגעשלעפּט די סאַמע ראַדיקאַלע און ניכטערע.
האָט זיך אויך דער הויפּט־קאַרפּוס פון דער ציוניסטישער ארמיי אַ לאַז
געטאָן אין קאַמף פאַר מענלאַכע פאַזיציעס אין גלות. די העלסינגפאָרסער
פראָגראַם איז רוסלאַנד און די פארמירונג פון אַ אידישער נאַציאָנאַלער
פארטיי אין עסטרייך באַצייכענען מיט זיך אַ נייע ריכטונג אין דער ציוני־
סטישער פאָליטיק.

אַזוי ארום האָט דער ציוניזם סוף־כל־סוף אָננעהויבן באַהערשן די
אינווייניקסטע סתירה פון זיין ראָלע. אנשטאָט דעם אוטאָפּשן חלום,
מיט איין שפּרונג — מיט איין וואונדערפולן גלגול — געזונט צו מאַכן
דעם פאָלקס־קאָלעקטיוו, האָט דער ציוניזם איינגעשלאָסן אין קריז פון זיינע
שטרעבונגען די אויפגאַבע צו פארשטארקן דעם אידישן ישוב אין די
גלות־לענדער.

דער ציוניזם איז געוואָרן סינטעטיש און אינטערגראַל, ר׳האָט אומ־
געפאַסט די אנטוויקלונג פון אידישן כלל אין אַלע ריכטונגען, אין גלות
און אין ארץ־ישראל, היינט און מארגן.

אָבער אט־די אויפגאַבע איז נעווען פסיכאָלאָגיש אזוי ניי פאַר דער
מערהייט ציוניסטן, אז זיי זיינען אין משך פון די לעצטע עטלאַכע יאָרן
קוים צוגעטראָטן צו איר לייזונג. דאָ זיינען, אודאי, ניט ווייניק שולדיק
אויך די ניט־ציוניסטיקע אויסערלאַכע תנאים — הויפּטזעכלאַך אין רוס־
לאַנד, און אויך דאָס, וואָס אומעטום האָבן די וויכטיקסטע פאַזיציעס אין

און „קאסמאפאליטיזם" צו ניט־אויפריכטיקן, האלביקן גלות־נאציאנאליזם.

דער ציוניזם, דאגעגן, האט דורכגעמאכט אן אנדער עוואלוציע. ער איז געשאפן געווארן דורך דעם עמפינדלאכן טייל פון דער אידישער אינטעליגענץ, וועלכע האט אונטער'ן דרוק פון די גרויזאמע קלעפ פון נעזעלשאפטלאכן און מלוכה־אנטיסעמיטיזם טיף דערשפירט, אז מען קען ניט צונויפבינדן גליק פון'ם פאלק מיט פערזענלאכן קאריעריזם. זי האט שארף אפגעווארפן דעם גלות, איינזעענדיק אין אים די הויפט־סיבה פון די אידישע ליידן און די פרובלעמיטיש פון אידישן שאפן. די ציוניסטישע אינטעליגענץ האט זיך אין איר ראדיקאליזם ארויסגעווויזן בלינד און טויב צו דעם פאזיטיוון, וואס האט זיך געשאפן אין טאג־טעגלאכן לעבן פון די אידישע מאסן! אוטאפיסטיש צוגעשמידט צום אויפלעבונגס־אידעאל אין אייגענעם לאנד, האט זיך דער בליק פון די דאזיקע אידעאלאגן אויפגעהויבן הויך איבער די לויפנדע מאמענט־באדערפנישן. די ערשטע 20 יאר איז פאר די ציוניסטן געווען פרעמד יעדער געדאנק פון פארכאפן און פאר־פעסטיקן די פאזיציעס אין די גלות־לענדער, פון א נויטוועגדיקן צוזאמענ־בונד צווישן פערזענלאכער פאראינטערעסירונג און די כלל ענינים. אויף דעם, וואס עס טוט זיך אין גלות, און אויף אלע גלות ערשיינונגען — דעם עקאנאמישן קאמף פון די ארבעטער. דעם קאמף פאר בירגערלאכער פרייהייט, דער אנטוויקלונג פון דער אידישער שפראך, עמיגראציע — האבן די ציוניסטן געקוקט ווי אויף עפעס פרובלאזעס, פרעמדעס. ווייל, אלץ וואס מען דארף טאן, איז — דארטן, איז דער היסטארישער היים פון אידישן פאלק. דארט — ציון, דא — גלות. און וואס קאן זיין גוטס פון גלות?

דערווייל האבן די אנטי־ציוניסטישע עלעמענטן אלץ מער און מער ארייניגענומען איז זייערע הענט די ארגאניזירטע אויסדרוקן פון געזעל־שאפטלאכן לעבן, און די עקסטרעמע פלאנקייט, ממש דלות פון געדאנק, האט זיך ביי זיי פאראייניקט מיט א גרויסן פראקטישן חוש און ארגאני־זאציאנעלער געשיקטקייט. דער ציוניזם ווידער, דוקא ערב די סאמע שוועכע דערשיטערונגען, וועלכע עס האט איבערגעלעבט דאס אידנטום אין אונזער צייט, — האט זיך ארויסגעווויזן קראנק אויף ארגאניזאציאנעלער אנמאכט, טראץ דער דרייסטקייט און דורכדרינגלאכקייט פון געדאנק.

אין פריערדיקן ארטיקל האבן מיר געזען, אז די רעוואלוציאנערע יארן האבן אונז געבראכט דעם ערשטן, ניט גאנץ געלונגענעם נסיון פון אנטי־ציוניסטישער קאנצענטראציע.

יעדע תקופה פון סאציאלע דערשיטערונגען איז דער ארומיקער וועלט עפנט פאר'ן אידישן פאלק נייע דערשיטערונגען — און נייע האפנונגען, גרויסע געפארן — און רייצענדע פערספעק־טיוון... דער ציוניזם האט זיך געשטיצט אויף אט די סכנות און דאגות, בעת דער גלות'יזם האט זיך געשטיצט אויף די פערספעקטיוון און האפנונגען...

לכתחילה האט דער ציוניזם זיך באמיט צו איינארירן די דאזיקע

די שוועריקייטן פון פועלי-ציוניזם

1.

אויף א יובל-אָוונט פון דער פועלי-ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין וואַרשע האָט זיך אַן אַלטער טוער פון דער באַוועגונג, אַן איבערגעבענער אַרבעטער, געקלאָגט: אוי, ווי שווער איז צו זיין א פועל-ציון! שוין גרינגער צו זיין א ס. ס., א סאָציאַליסט-טעריטאָריאַליסט, נאָר גרינגער א בונדאָווץ, א זש. פּ. ס.'אָווץ, דאָס איז אַזוי גרינג. דאָ דאַרף מען ניט טראַכטן, דאָ פּאַרשפּאָרט מען צו לערנען זיך, אָבער א פועל-ציון, אוי ווי שווער און אחריות'דיק דאָס איז!

מיר אַלע פילן דאָס אָפּטמאָל, מיר קאָנען אינגאַנצן פאַרשטיין די קלאָג פון אונזער נעטרייען חבר, נישט קוקנדיק אויף דער שוועריקייט איז ער דאָך געווען און נעבליבן א פועל ציון, און ער באַצאָלט אַצינד זיין פּאַרטיי-איבערגעבנקייט מיט א לעבנסלאַנגער פאַרשיקונג קיין סיביר. און מיר אַלע שטייען פעסט ביי אונזערע פרינציפּן, ניט קוקנדיק אויף זייער שווערקייט. אין וואָס-זשע באַשטייט אָט די צרה און אָט דער גליק אונזערער, וואָס אונזער אויפגאַבע איז אַזוי שווער, אַזוי קאָמפּליצירט און אַזוי טייער פאַר אונז אַלעמען?

פאַראַן א נעזעץ אין דער נאַטור — דאָס נעזעץ פון קראַפט-פאַרשפּאַרונג: איטלאַכע באַשעפענישׂ שטרעבט צו דערגרייכן מיט וואָס ווייניקער קראַפט-פאַרלוסט, מיט וואָס קלענערע אָנשטרענגונגען וואָס א גרעסערן דערפאָלג. דאָס דאָזיקע נעזעץ הערשט איבער דער גאַנצער לעבעדיקער (אָרגאַנישער) וועלט, און אפשר אפילו איבער דער טויטער (אַנאָרגאַנישער) וועלט (אויב מ'זאָל אַזוי אויסטייטשן האָמילטאָנס ענערגעטישן גרונטגעזעץ איבער דעם קלענסטן אינטעגראַל ביי דער באַוועגונג פון מאָלעקולן). יעדנפאַלס פירט זיך די גאַנצע לעבעדיקע וועלט לויט אָט דעם דאָזיקן כלל פון קראַפט-פאַרשפּאַרונג; אי דער וואָוקס פון די פלאַנצן, אי די פאַרשפּרייטונג פון זייערע וואָרצלען, אי די באַוועגונגען פון די מיקראָסקאָפישע בריאות, אי די געפילן און אינסטינקטן פון די חיות, אי דאָס אומבאַוואָוסטזיניקע, אי דאָס באַוואָוסטזיניקע לעבען פונ'ם מענטשן. אין דער גאַנצער מענטשלאַכער קולטור, אין דער אַנטוויקלונג פון דער אַרבעטס-טעכניק, פון דער וויסנשאַפט, מאָראַל און קונסט, אין דער געשיכטע פון די אידעען-שטרעמונגען און געזעלשאַפטלאַכע באַוועגונגען, אין די פאָרמען פון נאַציאָנאַלן קאָמף און קלאַסן-קאָמף, — אומעטום זעען מיר די ווירקונג פון דעם מעכאַנישן נעזעץ: די מענטשהייט

דער אידישער געזעלשאפטלאכקייט געהערט די שונאים פון ראדיקאלן אויפלעבן פון אידישן פאלק. נאר מער פון אלץ דארף מען עס פארשרייבן אופי'ן חשבון פון דער פסיכאלאגישער ניט־צוגעפאסטקייט פון די ציוניסטן צו דער נייער לאגע. די ציוניסטן, אויב מ'זאל ניט רעכענען די פועלי־ציון, וועלכע האבן עס שוין לאנג פארשטאנען און בויען געהעריק זייער טאקטיק, — האבן זיך נאך ניט צוגעוואוינט צום גדאנק, אז דעם ציוניזם שטייט פאר א קאמף פאר מאכט אינערהאלב דעם לעבן פון די מאסן, פאר דער הערשאפט אין דער אידישער געזעלשאפטלאכקייט.

א דאנק דעם קאמף־אינסטינקט, וועלכער איז אזוי געווויינלאך ביי ארבעטער, האט דער פראלעטארישער ציוניזם פון זיין התחלה אן גראד־לינוק פארפאלגט איין ציל: באהערשן אלע פאזיציעס אינ'ם אידישן פראלעטאריאט און שאפן נייע. און אויב זיין אויפגאבע האט זיך ניט איינגעגעבן ביז איצט, איז עס לכתחלה צוליב דער גוואלדיקער צעשפלי־טערונג אין זיינע רייען (ס. ס., סיימיסטן, פועלי־ציון). און איצט, ווען דאס לעבן האט די צעשפליטערונג געמאכט צו נישט, שטארן שוועכע אויסערלאכע תנאים. מ'דארף ניט פארגעסן, אז דער פראלעטאריישער ציוניזם עקזיסטירט אין גאר דער וועלט מיט אייגענע כחות, ניט ווי דער „אייניציקער פארטרעטער" מיט זיין מיוחס'דיקער משפחה, דער אידישער און ניט־אידישער.

מיט איין וואָרט, דער ציוניזם דארף ארייגכאפן אין זיינע הענט דאס, מיט וואס זיינע שונאים באנוצן זיך לרעה דער אויפלעבונג פון דער אידישער נאציע. די פאזיציעס, וואס די אנטי־ציוניסטישע אינטעליגענץ האט פארנומען, זיינען דאך ניט אפגענומען געוואָרן בויים ציוניזם, זיי זיינען פשוט קיינמאל ביי אים ניט געווען. און מערקווירדיק — דאָרט, וואו דער ציוניזם מאכט פרואווען ארייגצודרינגען אין דער לעבעדיקער אידישער פראקטיק — באגעגנט ער כסדר א וואריימען מאסן־אפקלאנג. אזוי איז עס געווען אויך ביי דעם וואלקאמף צו דער ערשטער און צוויי־טער דומע, און אין גאליציע — דאס יאר און מיט פיר יאר פריער. דער ציוניזם האט אבער ביז איצט ניט געקאנט אויסנוצן דאָרטן יענע ענערגיע פון מיטגעפיל, וועלכע איז פארבאָרגן אין די ברייטע אידישע מאסן.

אויפ'ן שוועל פון דעם נייעם פרק פון דער אלעוועלטלאכער און אידי־שער געשיכטע, וועו דאס אידישע פאלק דערווארטן נייע שווערע סכנות און נייע רייצנדע פערספעקטיוון, שטייען מיר פאר דער פראגע: ווי אזוי באזיגט מען די ארגאניזאטאָרישע שוואכקייט פונ'ם ציוניזם? ווי אזוי אנטוויקלט מען דעם מאקסימום פון פרוכטבארער טעטיקייט פון יענע טיפע סימפאטיעס, וועלכע דער אידעאל פון אויפלעבונג אין דער אייגענער היים באגעגנט איז די פאלקס־מאסן?

די תשובה איז: נאציאנאלע קאנצענטראציע קעגן דער אנטי־ציוניסטישער קאנצענ־טראציע.

דערצו קומט נאך אבער נאך א צווייטע זייט פון דערזעלבער פראגע, דער געזעץ פון קראפט־פארשפארונג באטייט נישט נאר וואס וויניקער קרעפטן אפצושפארן, נאר אויך וואס מער רעזולטאטן צו דערציילן. די איינפאכסטע און אם מערסטן אבסטראקטע פארם וואלט געווען די: דאס איינפאכסטע טאן איז גארנישט טאן, דאס איינפאכסטע דענקען איז גאר־ נישט דענקען. אזוי וואלטן מיר זיך ווירקלאך אפגעשפארט די גאנצע ענערגיע. שטרעבט מען אבער צו וועלכע ניט איז צווענק, ווערט דער מאס פון אפשפארן בארעכנט לויט דעם צוועק. און דער אידעאל פון דער מענטשלאכער טעטינקייט איז: מינימום פון אנשטרענגונג ביי מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט. אט־די ביידע אונטערגעשטראכענע זייטן פונ׳ם אלגעמיינעם לעבנס־נעזעץ האט דער מארקסיזם אויסגעדריקט אין זיין באר־ קאנטן כלל, אז די געשיכטע פון דער מענטשהייט שטיצט זיך אויף דער אנטוויקלונג פון די פראדוקטיוו־קרעפטן.

ווי געזאגט, האט זיך אונזער חבר באקלאגט אז ס׳איז שווער צו זיין א פועלי־ציוניסט. אודאי איז גרינגער צו זיין א ס. ס.־אווען, אדער א זש. פ. ס. — ווייל דער פועלי־ציוניסטישער געדאנק און די פועלי ציוניס־ טישע פראקטיק זיינען מער קאמפליצירט, מער פארפיינערט און דיפערענ־ צירט, איידער די געדאנק־ און קאמף־מעטאדן פון די איבעריגע אידישע פארטייען. לויט דעם איצטיקן היסטארישן מאמענט פונ׳ם אידישן לעבן, צוגעפאסט צו די פארפלאנטערטע בארינגונגען פונ׳ם גלות און פון דער אידישער אויפלעבונג, שטעלט מיט זיך פאר דאס פראגראם פון די פועלי ציון, דעם מעגלאכסטן מינימום פון אנשטרענ־ גונג ביי א מאקסימום פון פראדוקטיוויטעט. אודאי זעצט פאראוים, זאגן מיר דאס בונדיסטישע פראגראם א קלענערע אנשטרענגונג פון די נייסטיקע און פיזישע כחות פונ׳ם אידישן פראלעטא־ ריאט, דערפאר אבער באנוגענען זיי זיך מיט א נאך פיל קלענערן מאס פון פראדוקטיוויטעט. מיר ווילן דאס אידישע לעבן, די אידישע ארבעט און אידישע ענערגיע מאכן פראדוקטיוו אויף אלע געביטן פון דער מענטשלאכער קולטור. מיר ווילן זיך ניט באנוגענען מיט יענע רעזולטאטן, וואס קאנען דערגרייכט ווערן בלויז אין די ראמען פונ׳ם גלות־לעבן. אבער אויך דא אין גלות אנטפלעקן מיר פאר דעם אידישן ארבעטער פיל ווייטערע האריי־ זאנטן, איידער די איבעריקע אידישע פארטייען. ביי די ס. ס. הויבן זיך אן און עם ענדיקן זיך די אידישע גלות־פראבלעמען מיט דער עמיגרא־ ציאנס־פראגע; ביי די בונדיסטן איז דאס גלות אפילו אן ען ערך ברייטער ווי ביי די ס. ס. דאך לעבט זיך אוים זייער פראגראם און זייער טעטיג־ קייט מיט יענע קאמף־מעטאדן, וועלכע קאנען דריקן דירעקט אויף דער בורזשואזיע אדער אויף דער מלוכה־מאכט. די ס. ס. טוען פאזיטיוו ארבעט נאר בנוגע צו די אידישע עמיגראנטן, און די בונדיסטן נאר בנוגע סטרייקנדע אידישע ארבעטער. די פועלי ציון להיפך, נישט קוקנדיק אויף זייערע דערווייל שוואכע כחות, באמיען זיך צו טאן פאזיטיוו ארבעט

שטרעבט אויף אַלע געביטן פון איר טעטיגקייט צו דערגרייכן וואָס גרעסערע רעזולטאַטן מיט וואָס קלענערער פּאַרשוועַנדונג פון ענערגיע.

די דאָזיקע שטרעבונג צו דער אָפּשאַפֿונג פון קראַפט איז אַליין פאַר זיך נישט קיין איינפאַכע, נאָר א קאָמפּליצירטע דערשיינונג, ס'איז נישטאָ קיין אַבסאָלוטע מאָס פון אָפּשאַפֿונג, איר גרויס הענגט אָפּ פון די באַדינגונגען. אז איך מוז דורכמאַכן א מהלך צווישן צוויי פונקטן, איז, אַבסטראַקט גערעדט, דער קורצסטער וועג, וועו איך זאָל זיך לאָזן אויף א גראַדער ליניע, גלייך צום צוועק. דאָס איז אָבער אזוי נאָר אין דער הויפֿער אַבסטראַקציע, אָפּגעריסן פון דער פאַרפֿלאָנטערטער וירקלאַכקייט. שטעלט זיך פאָר, אז צווישן ביידע פונקטן געפינט זיך א מכשול, א שטיינער א בארג אָדער א טייך: קלאָר, אז דעמאָלט איז די גראדע ליניע נאָר נישט דער קורצסטער און נאָר נישט דער גרינגסטער וועג, — און כדי צו פארשפּאָרן אומנויטיגע אָנשטרענגונגען, מוז איך מאכן אַנ'אומוועג, אָדער נאָר דורכגראָבן א טונעל, אַוועקלייגן א בריק. דאָס הייסט, מיט אַנדערע וואָרטער, אז איינפאַכקייט איז נישט תמיד דער אמת'ער וועג צו פארשפּאָרן קראַפט, אז איינפאַך און אמת זיינען וויט נישט איינס און דאָסזעלביקע. אדרבא, די לעבנס־באַדינגונגען פונ'ם יחיד און פונ'ם כלל זיינען אזוי פארדרייט און פארפלאָנטערט, אז מיט איינפאַכע פשוט'ע וועגן קען מען כמעט קיין שום פעולה נישט דערגרייכן, חוץ דעם איינציקן תכלית, וואָס מ'צעברעכט זיך די האַלז נאָך איידער מ'קומט צום צוועק.

פונדעסטוועגן, א דאנק דאָס געזעץ פון קראַפט־אָפּשאָפֿונג שטרעבט דער מענטש קודם כל זיך וויי וויט מעגלאַך איינפאַכער צו מאכן די אָרבעט, ער זוכט פון אָנהויב צו גיין מיט'ן קורצסטן וועג, מיט'ן גראדן דרך, און אים דוכט זיך, אז אט־אט ־ערגרייכט ער זיינע ציל. און ערשט שפּעטער לערנט אים די לעבנס־דערפאַרונג אַלץ מער און מער צוצופאַסן זיך צו די קאָמפּליצירטע באַדינגונגען, אָנצואוועגן אַלץ פיינערע, קלוגערע, פארשידנאַרטיגערע מיטלען צו די צוועקן. איטלאַכע זאַך איז אזוי אין דער געשיכטע פון יחיד און כלל. אמאָל האָט דער מענטש געזוכט גובר צו זיין דעם שטח פון דער ערד מיט די איינפאַכסטע מיטלען פון טראַנספּאָרט, דורך פערד, קעמלען, און זעגל־שיפן. איצט איז אָבער די טראַנספּאָרט־טעכניק אזוי פארפלאָנטערט און דיפערענציירט געוואָרן דורך אייזנבאַנען, דאַמפשיפן, אויטאָמאָביל־ן און עראָפּלאַנען, אז קיין מענטשלאַכעם לעבן וואָלט ניט קלעקן, זיך כאָטש — אויסצולערנען אָט די אַלע מיטלען צו באַהערשן. אַלץ, אַלץ וועגט קאָמפּליצירט, פארפלאָנטערט. דערפון האָבן מיר א וויכטיקע מסקנה: די אָנטוויקלונג פון דער מענטשלאַכער קולטור דריקט זיך אויס נישט אין דער פארמיינפאַכונג, נאָר אין פארפיינערונג און דיפערענצירונג פון די ארבעטס־ און דענק־מעטאָדן: איינפאַכקייט פון געדאַנק און איינפאַכקייט פון קאָמפּס־טאַקטיק איז א באַוויז פון אָפּגעשטאַנענקייט.

אזוי און מארגן אזוי, איז ער קאנסעקווענט; זאגט ער אבער היינט אזוי און מארגן אזוי איז ער נישט קאנסעקווענט. ווי־זשע איז אבער דער דין, אויב איינער זאגט היינט אזוי און אזוי און מארגן אזוי און אזוי? מכח דעם האט דאס פאלק זיין תשובה ניט געגעבן. ס'קומט אבער אפט אוים, דוקא אויף אזא אופן קאנסעקווענט צו זיין. אט איז למשל דער ווייסנשאפטלאכער סאציאליזם קאנסעקווענט אין דעם דאזיקן זין, און די אנארכיסטן, וואס ווילן פאראיינפאכן די ארבעטער־באווענונג באשולדיקן דעם ווייסנשאפטלאכן סאציאליזם, אז ער איז נישט קאנסעקווענט. ווען די סאציאל־דעמאקראטיע וואלט היינט זאגט „סאציאלע רעוואלוציע" און מארגן זאל זי זאגן „סאציאלע רעפארם", וואלט זי געווים געווען נישט אויסגעהאלטן און די אנארכיסטן וואלטן געווען נערעכט אין זייער קריטיק. זי פארבינדט אבער אין איר פראגראם אי די רעוואלוציאנערע פראפאגאנדע אי דעם קאמף פאר אלטעגלאכע רעפארמען; אויף אזא אופן איז דער ווייסנשאפטלאכער סאציאליזם אודאי מער קאמפליצירט איידער די אנארכיסטישע „טעאריע" און די פשוט'ע מוחות קענען אפשר אזא קאמפליצירטקייט ניט משיג זיין, פונדעסטוועגן בלייבט זי אויסגעהאלטן און קאנסעקווענט. אויך דער ווייסנשאפטלאכער סאציאליזם שטייט תמיד פאר דער הארבער שאלה, מכח דער בריק צווישן דער רעפארם און דער רעוואלוציע, אויך ער האט זיין פראגע מכח „דא און דארט", און דערביי איז אויך ביי אים דער „דא" אין דער געגנווארט און דער „דארט" אין דער צוקונפט. פונקט אזוי ווי ביי די פועלי־ציון שטייט פון לאנג די הארבע שאלה מכח דער בריק צווישן דעם גלות און ציון; פונקט אזוי איז דער פועלי־ציוניסטישער פראגראם שטארק קאמפליצירט און פונדעסטוועגן הערט ער נישט אויף צו זיין קאנסעקווענט.

דאס גאנצע מוז זיין רייכער אין עלעמענטן און אויך אין שווערויג־קייטן, איידער זיינער א טייל. דער סאציאליזם גייט ארײן אלס א טייל אין דעם גאנצן סכום פון דעם פועלי ציוניסטישן פראגראם, וועלכער באשטייט אייגנטלאך פון צוויי חלקים: סאציאליזם און ציוניזם. דעריבער איז קלאר, אז אלע שווערויגקייטן פון דער סאציאליסטישער אידעע גייען ארײן אינגאנצן אין דעם פועלי ציוניזם, און דערצו קומען נאך דארט ארײן די שווערויגקייטן פון דער ציוניסטישער אידעע. דער ווייסנשאפטלאכער סאציאליזם פארלאנגט פון אונז, אז אלע אונזערע אידעאלן און פאדערונגען זאלן אויפגעבויט ווערן אויף די אביעקטיווע טענדענצן פון דער ווירקלאכקייט, ד. ה. עס איז נישט גענוג, עפעס צו וועלן, צו עפעס צו שטרעבן. ניט גענוג, אז די יחידים אדער אפילו די מאסן זאלן פילן א באדערפעניש אין עפעס, נאר ס'איז נויטיג אז די באדערפענישן און וואונשן וואס גייען ארײן אין פארטיי־פראגראם זאלן זיין בהסכם מיט דער היסטארישער ווירקלאכקייט. אט א יענע אביעקטיווע טענדענצן, אויף וועלכע עם ווערט געבויט א געשיכטלאכער אידעאל, רופן זיך אן „די היסטארישע

בנוגע צו אַלע ווירטשאפטלאכע, קולטורלע און פאָליטישע באדערפנישן פון אידישן פראָלעטאריאט. און אויב מיר פארגלייכן די פאזיטיווע ארבעט פון די פועלי ציון מיט די פאזיטיווע ארבעט פון אנדערע פאר־טייען, זעען מיר, אז די קאָמפּליצירטקייט פון אונזער פראָגראם שאדט לחלוטין נישט צו זיין לעבנס־פיואיגקייט. וויפיל ס. ס. ריידן וועגן רעגו־לירונג פון דער עמיגראציע, דאָך לאָזן זיי איבער די גאנצע פראקטישע ארבעט אויף דעם געביט צו די בירגערלאכע טעריטאריאליסטן און אסימי־לאטארן, בעת די פועלי־ציון באנוגענען זיך ניט מיט הוילער אגיטאציע און האבן שוין אליין — פאר א קורצער צייט — עפעס דאָך אויפגעטאן מיט זעלבסטשטענדיגע מיטלען (פאָלעסטינא־ארבעטער פאנד, אינפארמא־ציאנס־ביורא אין יפו). וויפיל די בונדאוועצעס האלטן אין איין אגיטירן פאר דער אידישער שפראך, ליטעראטור און פאָלק שול, זינט זיי עקזיס־טירן אלס אָרגאניזירטע פארטיי, האבן זיי דאָך פאר דער לאנגער צייט ניט אויפגעטאן קיין צענט'חלק דערפון, וואָס די יונגע פועלי־ציון אויף אלע געביטן פון אידישער קולטור, וויסנשאפט און דערציאונג.

דאָס אלץ איז א באוויזן, אז צווישן אלע אידישע פארטייען, סיי בירגערלאכע, סיי פראָלעטאריש, שטעלן מיט זיך פאר די פועלי ציון דעם העכסטן אנטוויקלונגס־טיפ, וואָס איז מעגלאָך אין דעם היינטיקן מאָמענט אין דער אידישער געשיכטע. דעריבער איז טאקי אזוי שווער צו זיין א פועלי ציוניסט. ניט נאָר דער פועלי־ציוניסטישער געראנק, נאָר אויך די פראקטיק, וועלכע וואקסט אוים פון אים און צו וועלכער ער פאסט זיך אלץ מער און מער צו, פארלאנגען פון דעם אידישן ארבעטער די גרעסטע אנשטרענגונג פון זיינע נייסטיגע און מאטעריעלע כחות; דאָך איז די דאָזיקע אנשטרענגונג מינימאל, אין פארגלייך מיט יענער אלצדינג ארומנעמענדיגער פראָדוקטיוויטעט פון אידישן לעבן, צו וועלכע די פועלי ציון שטרעבן. די פראקטישע שווערigקייטן פון אונזער טאקטיק און אר־גאניזאציע וועלן מיר לאָזן אויף אן אנדערש מאל, דערווייל אבער לאמיר זיך אפשטעלן אויף די טעארעטישע שווערigקייטן פון אונזער פראגראם.

2.

דער פרימיטיווער, ניט געגנג אנטוויקלטער געדאנק שטעלט זיך פאר, אז דער אמת מוז זיין איינפאך. קאמפּליצירטע, געגנווארבאגרינדעטע גע־דאנקען מאכן אויף דעם אומגעבילדעטן מאן דעם איינדרוק פון קאָפּ־דרייענישן און סכאָלאסטיק. דא קומען מיר צו דער פראגע וועגן דער אזוי־גערופענער „קאָנסעקווענץ" אין פראָגראם און טאקטיק פון געזעל־שאפטלאכע באוועגונגען. דער איינפאכער, ווייניק באוואוסטזיניקער אידי־שער ארבעטער שטעלט זיך פאר, אז קאָנסעקווענץ איז איינס פון די צוויי: אדער דא אדער דארט, אדער גלות אדער ציון. פאראיניקן ביידע זאכן, הייסט ביי אים טאנצן אויף צוויי חתונות. דאָס אידישע פאָלק האט א גלייכווערטל וועגן דעם באגריף פון קאָנסעקווענץ: אז איינער זאגט ה י י נ ט

נאָך נישט אזוי ווייט געקומען, אז מיר זאָלן קאָנען פאָראויסזען היסטאָרי־
שע אָנטוויקלונגען מיט דערזעלבער געוויקייט ווי צוויי מאָל צוויי איז פיר.
ס'איז א טעות צו רעכענען אז מארקס אדער אן אנדערער טעאָרעטיקער
האָט באוויזן מיט באשיינפערלאכע ראיות די גאנצע היסטאָרישע נויטוועג־
דיגקייט פון דעם סאָציאָליזם. ביכער און טעאָריעס זיינען בכלל נישט
מסוגל די היסטאָרישע נויטוועגדיגקייט צו ב א ו ו י י ז ן. זיי קענען
ניט מער, ווי א י ל ו ס ט ר י ר ן ז י, געוויער דערקלערן און צוגעבן
צו דעם פארשידענע פירושים. וואָס די טעאָריע קאָן נישט טאָן, טוט דאָס
לעבן גופא. ד ע ר ו י י ז ן, אז די קלאָסן־סכסוכים און סתירות
צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן מוזן ווערן אלץ שארפער אין אלע
לענדער, קענען נישט אפילו טויזענטער בענדער, אבער דאָס לעבן גופא
זאָרגט וועגן אזא באוויזן; דער באוואוסטזיניקער ארבעטער שפירט אויף
שריט און טריט מיט זיין סאָציאָליסטישן אינסטינקט ווי די קלאָסן־
סכסוכים ווערן אלץ שטארקער און שטארקער. און פונקט אזוי זאָרגט
אונזער באוועגונג פאר דער פועלי־ציוניסטישער דערציאונג פון אירע מיט־
גלידער, און עס ארבעט זיך אויס א פועלי ציוניסטישער אינסטינקט און
א פועלי־ציוניסטישער באוואוסטזיין, וועלכע קענען בעסער ווי טויזענטער
ביכער באזיגן די טעאָרעטישע שווערigקייטן פון אונזער פראָגראם.

ב א ו ו י י ז ן די היסטאָרישע נויטוועגדיגקייט פונ'ם פועלי ציוניזם
וועלן נישט קענען אפילו טויזענטער ביכער, גלייך ווי טויזענטער ביכער קענען
עם נישט טאָן בנוגע דעם סאָציאָליזם. די פועלי ציוניסטישע לימראָטור
קען אונזער פראָגראם נישט מער ווי א י ל ו ס ט ר י ר ן, געוויער
ד ע ר ק ל ע ר ן און צוגעבן צו אים פארשידענע פירושים. דער פאקט
אליין, וואָס אונזער באוועגונג וואקסט און פארשפרייט זיך אלץ ברייטער
און טיפער, דאָס איז שוין פאר זיך דער בעסטער באוויז פון איר
היסטאָרישער נויטוועגדיגקייט. הכלל די היסטאָרישע נויטוועגדיגקייט
באשטייט ניט אין ט ע א ר ע ט י ש ע ב א ו ו י י ז ן פון די
אביעקטיווע טענדענצן, נאָר אין די פ א ק ט ן פון לעבן גופא.
דער וואוקס פון דעם נאציאָנאלן באוואוסטזיין ביי די אידישע מאסן, דער
שטייגנדיקער שטאלץ פון דער אידישער פערזענלאכקייט, די באוועגונג
פאר אידישע רעכט, וועלכע שטארקט זיך אלץ מער און מער אין אלע
לענדער; ווייטער, די פארפעסטיקונג פון די אידישע ארבעטער־פאזיציעס
אין פאלעסטינא, — דאָס אלץ זיינען אביעקטיווע פאקטן, וועלכע טענ־
דענצן, וואָס דריקן זיך אויס טעאָרעטיש אין אונזער פועלי־ציוניסטישן
פראָגראם פונ'ם אלוועלטלאכן אידישן פראלעטאריאט. די טעאָריע מוז
נאָר די דאָזיקע פאקטן זאמלען, געוויער דערקלערן און פארבינדן איינעם
מיט'ן צווייטן. א שווערע אויפגאבע, אמת שווערער, ווי ביי אלע אנדערע
פארטייען, וואָס באוגענענ זיך מיט שמאלערע אויסזיכטן און אָרימערע
קאמפן, אבער ניט קיין אוממעגלאכע אויפגאבע, וויל הינטער דער טעאָריע
שטייט דאָס לעבן און די אָרגאניזירטע פראלעטאריש פראקטיק. די טעא־

נויטוועגדיקייט פון דעם דאזיקן אידעאל". אין דעם זינען פארלאננט פון אונז דער וויסנשאפטלאכער קוק, אז ביי דער אויפלעבונג פון די אידישע מאסן אין גלות, ביי זייער נייעם לעבן אין פאלעסטינא זאלן זיין „היסטאָרישע נויטוועגדיקייטן", ד. ה., אז זיי זאלן אנטשפרעכן ניט נאר אונזערע וואונשן, נאר אויך די פאקטן פון דעם אידישן לעבן. און דערמיט האבן מיר די ערשטע גרויסע שווערקייטן פון דעם פועלי ציוניסטישן פראגראם: דער אידישער ארבעטער, וואס שטעלט זיך אונטער דער פאן פון פועלי־ציון, מוז זיין געגנג איבערצייגט, אז דער סאציאליזם און ציוניזם, דאס סאציאלע פראגראם דא און דאס נאציאנאלע פראגראם דארט, זיינען נישט נאר שיינע אידעאלן, נאר אויך וויכטיקאכקייטן אדער לכל הפחות אביעקטיוע מעגלאכקייטן.

איצט שטעלן מיר זיך פאר, וואס דער וויסנשאפטלאכער סאציאליזם פארלאננט פון יעדן אינציקן פועלי ציון: ער מוז זיך קלאר מאכן פון איין זייט די באדינגונגען, אין וועלכע עס לעבט די סאציאלע באוועגונג פון אונזער צייט, ער מוז קודם פארשטיין, אין וואס עס באשטייט די היסטארישע נויטוועגדיקייט פון׳ם סאציאליזם. אוז פון דער אנדערער זייט מוז ער גאנץ גענוי באגרייפן די עקאנאמישע און קולטורעלע לאגע פון׳ם אידישן ארבעטער־קלאס און די באדינגונגען פון זיין אויפלעבונג. פון דער דריטער זייט אבער מוז דער פועלי ציוניסט גלייכצייטיג זיך נענוי פאנאנדערקלייבן אין דער נאציאנאלער פראגע פון אונזער צייט בכלל און אין דער אידנפראגע בפרט. ווי איר זעט, פארלאננט דער פועלי־ציוניזם נישט קיין קלייניגקייט פון זיינע טרעגער. דאס מיינט אבער נישט, אז א פועלין־ציון מוז זיין א גאון פון וויסנשאפט און א נוואלדיקער טעארעטיקער. אויך דער סאציאליזם אליין פאר זיך זעצט פאראויס א ריזיקע גייסטיקע ארבעט ביי איטלאכן פראלעטאריער, וואס שטעלט זיך אונטער זיין פאהן. פונדעסטוועגן הייסט עס נישט, אז יעדער איינצלנער פועלי ציוניסט מוז קענען אויף אויסווייניק די גאנצע סאציאליסטישע ליטעראטור און די גאנצע פועלי־ציוניסטישע און אנטי־פועלי־ציוניסטישע ליטעראטור און זיין א מומחה אין אלע פראגן פון סאציאליסטישן לעבן און פון דער פועלי־ציוניסטישער באוועגונג פון אלע איינצלנע פעלקער און לענדער. דורך דעם אליין, וואס דער ארבעטער באטייליקט זיך אין דער סאציאליסטישער פארטיי, אין איר פראפאגאנדע און אירע אקציאנען, בילדט זיך אויס אין אים א סאציאליסטישער אינסטינקט און אן אלגעמיין סאציאליסטיש באוואוסטזיין, וואס איז וויכטיקער פאר טויזנטער ליטעראטורן. אט אין דעם באשטייט דער מהות פון דער אזוי־גערופענער סאציאליסטישער דערציאונג, און דער פאקט, אז די מאסן באטייליקן זיך אין דער סאציאליסטישער דערציאונג, און וואס זי פארשפרייט זיך אלץ וויייטער און טיפער, איז שוין פאר זיך א באוויז פון איר היסטארישער נויטוועגדיגקייט. די היסטארישע נויטוועגדיגקייט פון׳ם סאציאליסטישן אידעאל קען נישט באוויזן ווערן מיט א מאטעמאטישער גענויקייט, דאס מענטשלאכע וויסן איז

וואָס קען מען טאָן קעגן דער אַרויסשטויסונג?

דאָס איז שוין אַנ׳אַלטע צרה, אז אידישע ארבעטער און אַרבעטאַ־רינס, וואָס האָבן אָפּגעהאַרעוועט זייערע יאָרן אויף דער אויפבויאונג פון א אידישער אינדוסטריע, זענען זיך אין א שיינעם פרימאַרגן אַרויסגע־שטויסן פון דער פאַבריק, וואָס איז דורכגעווייקט מיט זייער שוויים און בלוט, און דערווייסן זיך, אז די באַלעבאַטים נעמען צו קריסטן אויף זייער אָרט. דאָס פּאַסירט הויפּטזאַכלעך, בשעת דער פאַבריקאַנט הע־כערט די טעכניק פון דער פּראָדוקציאָן און פאַרבייט האַנט־ארבעט אויף מאשין־ארבעט. עס האָט זיך אפילו איינגעשטעלט א כלל, אז אידן זיינען ניט זוכה צו דערלאַנגן וועלן צו די מאשינען און אז זייער גורל איז בלויז די אָפּגעשטאַנענע און אפשטאַרבנדיקע האַנט־פּראָדוקציאָן.

עס עקזיסטירט צוויישן די אידישע ארבעטער א שטרעמונג, וועלכע האָט שוין מיט צען יאָר צוריק אויפמערקזאם געמאכט אויף דער דאָזיקער דערשיינונג און האָט נערופן ערנסט א טראכט צו טאָן מכח דעם, וואָס אידישע ארבעטער וועלן אַרויסגעשטויסן פון די העכערע פּראָדוקציאָנס־פאַרמעגן. און עס איז געווען ביי אונז א פיינטלאכע שטרעמונג, וועלכע האלט זיך נאָך עד היום פאר דער איינציקער פאַרטרעטערין פון׳ם אידישן פּראָלעטאַריאט. זי האָט תמיד אויסגעלאכט די ערשטע שטרעמונג, גע־זאגט זלזולים אויף אירע געראנקען און טעטיקייט. נאָר דאָס לעבן האָט באַוויזן, אז מיר זיינען נערעכט, און האָט נעצוואונגען אפילו קעגנער זיך אביסל נענטער צוקוקן צו דער ווירקלאכקייט. און אצינד, ווען די אַרויס־שטויסונג פון אידישע ארבעטער האָט אָנגענומען א סכנה׳דיקע גרויס פון א מאסן־עפידעמיע, בעת פון אלע זייטן קומען שרעקלאכע ידיעות וועגן אי־דישע וועבער, קאמאשנמאכער און טאבאק־ארבעטער, וואָס וועלן אַרויס־געוואָרפן אויף דער גאַס — איצט ערשט האָט מען זיך אויפגעכאפט פון שלאָף און אָנגעהויבן זיך אינטערעסירן מיט דער אלטער מכה פון דעם אידישן פּראָלעטאַריער. און זעלבסטפאַרשטענדלאך, די מענטשן וואָס האָבן אָט ערשט דערזען די וואונד, האָבן געמוזט נשתומם און צעטומלט ווערן. זיי פאַרשטייען ניט זיך פאנאנדערצוקלייבן אין די סבות פון דער אנ־געוויזענער קראַנקהייט און אין מיטלען, ווי אזוי זי צו היילן.

1

פון וואַנען שטאַמט אָט די טראַגישע דערשיינונג אינ׳ם אידישן אר־בעטער־לעבן, וואָס אידישע הענט ווערן ניט צוגעלאָזן צו די מאשינען און צו דער גרויסער אינדוסטריע? מען האָט שוין פון לאַנג גע־זוכט דאָס צו דערקלערן דורך א נאַנצע סדרה אורזאכן. אונזערע אָפּטי־

ריע איז ניט מער, ווי א שפיגל און ווערקצייג פון דער פראקטיק. פונקט ווי דער סאציאליזם, וועט אויך דער פועלי ציוניזם גובר זיין זיינע טעאָרע־טישע שווערigקייטן אין דעם מאָס, אין וועלכן ער וועט פארשטארקן, פאר־ברייטערן און פארטיפערן זיין פראקטיק. און די צען־יאריקע געשיכטע פון אונזער עלטסטן אָרגאן, פונ'ם „אידישן ארבעטער" זאגט אונז עדות, אז אפשר איז טאקע שוועך צו זיין פועלי־ציוניסטיש, אבער מעגלאך איז דאס דאך.

זיך אונזערע אָפּטימיסטן מיט אַזא חשק אָננעכאָפּט פּאָר'ן שבת. זיי פּאַרשטייען אָבער ניט, אַז שבת ביי אונז אידן איז ניט נאָר א רעליגיע־זע איינריכטונג, נאָר אויך א טיף איינגעוואָרצלטער מנהג פון געזעלשאַפט־לאכן און ווירטשאַפטלאכן לעבן, און דער שבת וואָלט דעריבער אויסגעטאָך געמוזט זיין א מעלה און ניט קיין חסרון פון אידישן אַרבעטער. דער אידישער בעל־הבית איז דאָך אויך געוואוינט צו רוען אים שבת און ווען ער וואָלט ניט האָבן קיין באַזונדערע שנאה צום אידישן אַרבעטער, וואָלט ער דאָך אים צונעמען מיט מער חשק. אלא, וואָס, דער מייסטער און וועקפירער איז מערסטנסטייל א קריסט פון אויסלאנד און דעריבער איז דער בעל הבית „נעצוואונגען" צו לאָזן די פאַבריק אַרבעטן שבת און רוען צולויב דעם וועקפירער, זונטאָג. איז, ערשטנס, דער מייסטער ניט קיין האָר איבער'ן בעל הבית און צווייטנס, שפּאַרן זיך די אידישע אַרבעטער נאָרניט איין דוקא צו רוען שבת. וויפיל פאלן זיינען שוין פאַרגעסומען, ווען אידישע אַרבעטער זיינען מסכים געווען צו אַרבעטן אום שבת און דאָך האָט עס נאָרניט געהאָלפן.

א דריטע סבה גיט מען אָן, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען מער קולטורעל איידער די פּויערים, זיי פאַדערן מער לוין און בעסערע באַהאַנדלונג, און דער עיקר, וואָס אידישע אַרבעטער זיינען די גרויסע סטרייקערס. דערפאר זאָל דער אידישער קאַפּיטאַליסט מורא האָבן צו באַשעפטיקן ביי זיך אידן, וויל זיי סטרייקן צו אָפט און ער לוידט פון דעם גרויסע היזקות. ס'איז טאַקי ריכטיק, אז אידישע אַרבעטער סטרייקן מער, ווי אלע אַנדערע אַרבעטער: דאָס וויסן אליין די אידישע אַרבעטער און זייערע ניט אידישע חברים און די בעלי בתים גופא (נאָר יעקב לעשטשינסקי וווייסט דאָס ניט. אויפ'ן גרונט פון לחלוטין מיספּאַרשטאַנענע ציפערן דוכט זיך אים, אז רואיקער און דערשלאָגענער, ווי א אידישער אַרבעטער איז שוין נאָר ניטא אין דער וועלט...). אזוי, למשל, אין די פינף יאָר 1904-1900 האָבן אין דורכשניט פון 1000 אַרבעטער געסטרייקט: אין דייטשלאַנד 55, אין בעלגיען 70, ענגלאַנד 75, אין פראַנקרייך 150 אין גאַנץ רוסלאַנד 130. ביי אידן אָבער (אין רוסלאַנד) 240; קומט אויס, אלזא, אז אונזערע בעלי בתים זיינען גערעכט, וועו זיי קלאָגן זיך אויף זייערע „סטרייקערס"? נייו. וויל דאָס רוב „סטרייקער" זיינען ביי אידן בעלי מלאכות־ארבעטער און ניט קיין ארבעטער אין דער גרויס־אינדוסטריע. דאָס זעט מען פון פאַלגנדיקע ציפערן: אינ'ם האַנטווערק זיינען 81 פּראָצענט פון די סטרייקן אַרויסגערופן געוואָרן פון די אַרבעטער גופא (אָננגעריפּס־סטרייקן) און נאָר 17.5 פּראָצענט פון די אַרבעטער זיינען אַרויסגערופן אין די סטרייקן דורך די בעלי בתים (אָפּווערסטרייקן). אין דערזעלבער צייט אָבער זיינען אין די קלענערע און מיטעלע ערע פאַבריקן 50 פּראָצענט פון די סטרייקן אַרויסגערופן געוואָרן דורך די בעלי בתים און איז די גרעסטע פאַבריקן

מיסטן, וועלכע זוכן פון אלע אידישע צרות צו מאכן א קליניקיט, האבן זיך, נאטירלאך, מיט גרויס חשק אפגעשטעלט אויף אומבאדייטנדיקע און זייטיקע סבות. אזוי טענהען פילע אפטימיסטן, אז די אורזאך איז דער מאנגל פון פראפעסיאנעלער בילדונג, די אפנייגונג פון די אידן פאר שווערער אנגעשטרענגטער פיזישער ארבייט וכדומה און זיי באהויפטן, אז ווען מען זאל בעסער אויסבילדן די אידישע ארבעטער אין פראפעסיאנעלע שולן, וואלטן שוין מער קיין מניעות ניט געווען פאר אונז ארויינצודרינגען אין די העכערע פראדוקציאנס־צווייגן. יענע פובליציסטן און כלל־טוער, וואס מיינען אזוי, האבן פשוט ניט קיין שום השגה, סיי מכח דער גע־שיכטע פון דעם אידישן ארבעטער־קלאס, סיי מכח די געזעצן פון דער קאפיטאליסטישער אנטוויקלונג. ערשטנס איז א גרויסער טעות, אז צוליב מאנגל פון פאך־קענטעניש ווערט מען ניט אויפגענומען אין א פאבריק — זיינען דען יענע פויערים־בחורים און מיידלאך, וואס פילן אן די גרויסע פאבריקן, גרויסע קענער און ספעציאליסטן? פארקערט, די מאדערנע מאשינען האבן געבראכט דערצו, אז אומעטום פאדערן זיך נאר אומאנטוויקלטע פראסטע ארבעטער־קרעפטן און נאר די מיסטערס מיט די טעכניקער מוזן זיין אפריער צוגעגרייט צו זייער פאך. צווייטנס, זיי־נען אידישע פראלעטאריער ניט פון דער הוילער הויט געווארן לוין־ארבעטער, נאר עס דויערט שוין הונדערטער און טויזנטער יארן, וואס אינ׳ם אידישן געטא עקזיסטירן בעל־מלאכות מכל המינים און ביי זיי זיינען תמיד געווען לער־יונגלאך און געזעלן און אפילו האבן ביי אידן אינ׳ם אלטן זעלבסטשטענדיקן פוילן עקזיסטירט צעבן (חברות) מיט שטרענגע תקנות, פונקט ווי ביי די אומות העולם. אקוראט די זעלבע פארבילדונג אין זיין פאך, ווי עס האט א דייטשער שוסטער, שניידער, בוכבינדער אדער מעבל־מאכער, האט אויך גענאסן דער אידישער בעל־מלאכה. און לאנגע דורות פון אידישער ארבעט האבן אויך אויסגעארבעט געוויסע טראדיציעס פון מלאכה און פון האנט־טעכניק. אי, וואס די אידישע ארבעטס־טראדיציע האט זיך מער צוגעפאסט צום געטא און ווייניקער צו דער אויסערער וועלט, וואס דער אידישער ועבער האט געלערנט אין די פארגאנגענע דורות צו ועבן א טלית, דער אידישער שניידער צו נייען א קאפאטע און ניט קיין פראק, דער אידישער קירזשנער צו מאכן א ספא־דיק אדער א יארמולקע און ניט קיין הוט פון א טשינאוניק — דאס בא־ווייזט נאך ניט, אז אידישע ארבעט האט ניט קיין טראדיציע און קיין היסטארישע געוואוינהייט. ווען אונזערע כלל־טוער וואלטן ווייניקער גע־רעדט און מערער געפארשט, וואלטן זיי געוואוסט, אז אויך אין מערב אייר־ראפע קלאנגן זיך אלע, אז דער מאדערנער האנדווערקער איז ניט צוגע־פאסט צו דער פאבריקארבעט און אז קיין שום פראפעסיאנעלע בילדונג העלפט אים ניט אפילו אין די פארטגעשריטנסטע לענדער.

מער ממשות האט שוין א צווייטע טענה, אז דער ש ב ת שטערט די אידן אנצוקומען אין די גרויסע פאבריקן; און דעריבער טאקי האבן

(בארגבוי, וואלד־ווירטשאפט) אוו פון יענער אינדוסטריע, וואו עס ווערן אויסגעארבעט די פראָדוקציאָנס־ און טראנספּאָרט־מיטלען (מעטאלגיסע־ריי, מאשינענבוי, דאמפשיפן און באנענבוי). די אידן זיינען דורך יאָר־הונדערטער דערווייטערט פון די אורשפּרינגלאכע וויכטיקסטע פראָדוקציאָנס־צווייגן אויף וועלכע עס שטיצט זיך דער גאנצער בנין פון דער מענטש־לאכער ווירטשאפט; אוו די אידן זיינען קאָנצענטרירט נאָר אין די שוואכסטע פראָדוקציאָנס־צווייגן, וואָס ליגן אויף דער אויבערפלאך פון דעם ווירטשאפטלאכן בנין — אין דער פראָדוקציאָן פון געברויכסמיטלען. בנוגע צו דער דערשיינונג לאָזט זיך ניט רירידן מכח ארויסשטויסונג. אידן זיינען ניט ארויסגעשטויסן געוואָרן פון מעטאלגיסעריי צו שלאָסעריי, פון באנענבוי צו בעל עגלות, פון לאנדווירטשאפט צו שנייידעריי, שוסטע־ריי, טאבאק אינדוסטריע, פון וואלדווירטשאפט צו שוועבעלאך־אינדוסט־ריע, ניין, זיינט עס עקזיסטירט דער גלות זיינען אידן פשוט ניט געווען אין דער אור־פראָדוקציע. אוו דאָס איז שולדיק ניט דער שבת אוו ניט דער עקאָנאָמישער קאמף פון די אידישע ארבעטער, נאָר די נאנצע אייגנארטיקע געשיכטע פון דעם אידנטום אין די גלות־לענדער.

די אפּנערסנקייט אונזערע פון דער נאטור אוו פון די גרונט־סטאדיען פונ׳ם פראָדוקציאָנס־פראָצעס איז די הויפּט־איינטימלאכקייט פונ׳ם עקאָ־נאמישן לעבן אין אלע גלות־לענדער. אָבער אין די קאפּיטאלים־טישע לענדער זענען מיר אויך א צווייטע זייטיקע אנאמאליע, א חלאת פון צוויטן גראד, וועלכער באשטייט אין דער אויבנאנגעוויזענער ארויס־שטויסונג. אפילו אין יענע פראָדוקציאָנס־צווייגן, וואו אידן געפינען זיך פון תמיד אן, וויל מען זיי ניט צולאזן צו די העכערע, אנטוויקלטע פאָרמען פון דער מאָדערנער טעכניק. אט די דאָזיקע צווייטע דערשיינונג איז שוין גאָרניט קיין היסטאָרישע, און אויך זיינען שוין נאָרניט שולדיק די צווייטוויזנטיאָריקע וואנדערונגען, וועלכע האָבן גורם געווען צו דער ערשטער הויפּט־אנאמאליע. ביידע דערשיינונגען מישט מען שטענדיק צונויף, און דעפוז שטאמען גרויסע מיספּארשטענדניסן. מיר וועלן אונטערשיידן ביידע דערשיינונגען דורך דעם, וואָס די ערשטע וועלן מיר אנרופן א י ז א ל א צ י ע פון די אידישע מאסן אוו די צווייטע וועלן מיר רופן איינפאך א ר ו י ס ש ט ו י ס ו נ ג.

די סבה פון דער איזאלאציע וויסן מיר שוין, וואָס איז אָבער די סבה פון דער צווייטער, זייטיקער דערשיינונג? דאָס איז נאָר די א ס י מ י ל א ט א ר י ש ע ט ע נ ד ע נ ץ פון דער א י ד י ־ ש ע ר ג ר ו י ס ב ו ר ז ש ו א ז י ע. דער אידישער פאבריקאנט, וועלן ער קלייבט זיך צו ווערן נאָר א גרויסער גביר, וויל ער וואָס ניכער אוו וואָס שארפער צוריסן מיט דער אידישער סביבה, פון וועלכער ער איז אויסגעוואקסן. דאָס איז אים נויטיק צוליב צוויי טעמים: ראשית שטרעבט ער באהערשן דעם „גויאישן" מארק אוו ער וויל זיין אויפ׳ן מארק גלייך צו זיינע „גויאישע" קאָנקורענטן. זיין „אידנטום" איז אין דעם פּרט א

(איבער 200 ארבעטער) זיינען דורך די שולד פון די בעלי בתים ארוים אין סטרייק גאנצע 67,5 פראָצענט פון די סטרייקנדע אידישע ארבעטער, און נאָר 25 פראָצענט פון זיי האָבן זיך באטיילקט אין אָנגריפס־סטריקן*) און דער דערפאָלג פון די אידישע „סטרייקער" איז ניט גלייך ביי בעלי מלאכות און אין די פאַבריקן: בשעת ביי די האַנטווערקער זיינען 72.7 פראָצענט פון אלע סטרייקן פאַלשטענדיק געלונגען פאר די ארבעטער און נאָר 7,9 פראָצענט זיינען געווען אין גאנצן פארשפילט, האָבן ביי די קליינע פאַבריקאַנטן (20 ביז 50 ארבעטער) די ארבעטער געוואונען אין 68.7 פראָצ. פון די סטרייקן און פארשפילט 14.9 פראָצ., ביי די מיטעלערע פאַבריקן (51 ביז 200 ארבעטער) געוואונען נאָר 56.9 פראָצ. און פארשפילט 20.7 פראָצ. און אין די נאָר גרויסע פאַבריקן (איבער 200 ארבעטער) האָבן 27,6 פראָצ. פון די סטרייקער געוואונען און פארשפילט האָבן גאנצע 41.7.

פון די דאָזיקע ציפערן איז ארויסצונעמען, ווי פאַלש זיינען די יללות פון אונזערע גרויסע קאפיטאַליסטן, אז זיי קענען ניט אויסהאַלטן די „חוצפה" פון די אידישע ארבעטער, וואָס האַלטן כלומרשט אין אייַן סטרייקן. אויב עמיצער וואָלט זיך שוין יאָ מענן באקלאָגן, איז דאָס דער קליינער בעל־הבית, דער האַנטווערקער, ווייל ביי אים סטרייקן טאַקע די אידישע ארבעטער זייער אָפט. דער גרויסער גביר אָבער מעג זיך שעצן גליקלאַך אין דער הינזיכט. פונדעסטוועגן זעען מיר, אז דער האַנטווערקער לעבט מיט דעם אידישן ארבעטער, הגם דער לעצטער איז א „סטרייקער". דער בעל הבית לויפט טאַקע יעדע מינוט צו דער פאַליציי, ער ליידט אויך היזקות פון די סטרייקן, און דאָך פארבייט ער ניט דעם אידישן ארבעטער אויף א קריסט. און ווער שטופט ארוים דעם אידישן ארבעטער? דאָס איז אונזער גביר, דער „הער פאַבריקאַנט". ער בארופט זיך דאָס אויף דעם עקאָנאָמישן קאָמף פון די אידישע ארבעטער, כדי צו בארואיקן דאָס נאציאָנאַלע געוויסן פון דער אידישער געזעלשאפט.

2

ווילן מיר דערגיין די אמת'ע סבות פון אָט דער דערשיינונג, מוזן מיר קודם כל פאַנאַנדערשיידן אין איר צוויי זייטן: ערשטנס, האָבן מיר דאָ צו טאָן מיט אַנ'אַלגעמיינעם כלל, אז אידישע ארבעט איז היסטאָריש אָפגעריסן פון דער נאטור (לאַנדווירטשאפט) פון דער אורפראָדוקציאָן

*) די דאָזיקע ציפערן באציען זיך צו די אידישע סטרייקן אין רוסלאַנד אין 4-1900 יאָר און זיינען ארויסגענומען פון א ספעציעלער אונטערזוכונג איבער דעם עקאָנאָמישן קאָמף פון די אידישע ארבעטער, אויף וועלכער דער מחבר ארבעט זייט 7 יאָר. די דאָזיקע אונטערזוכונג איז נאָך ניט פאַרעפנטלאַכט געוואָרן. (זע באַמערקונג זייט 155—ב. ל.).

פונ׳ם אידישן פאָלק. אין איר איז שולדיק דער גלות, אונזער אָפּגעריסנ־קייט פון דער נאטור, אונזער שטענדיקע עקאָנאָמישע אָפּהענגיקייט פון די ארומיקע פעלקער, וועלכע מאָנאָפּאָליזירן דעם באָדן און די נאטור און וועלן אונז ניט צולאָזן צו די דאָזיקע אורקוואָלן פון אלע רייכטימער. קאָרל מאַקס פלעגט זיך באַרופן אויף דעם שפּרוך פון וויליאם פעטי : „די ערך איז די מוטער און די ארבעט — דער פאָטער פונ׳ם רייכטום". אָט צו דער „מוטער" פונ׳ם רייכטום קען דאָס אידישע פאָלק אין גלות בשום אופן ניט צוקומען, דאָס וועט מעגלאָך זיין נאָר ווען עס זאָל פאָרקומען א טיפע מהפּכה אין אלע ווירטשאפטלאָכע יסודות פונ׳ם אידישן לעבן, ווען דאָס אידישע פאָלק זאָל באַהערשן אנ׳אייגענעם באָדן אין זיין אייגן לאַנד — קעגן דער איזאָלאציע איז דאָ נאָר איין רפואה — דאָס איז דער ציוניזם; מיט פאָליאטיוון — אין די גלות לענדער וועט מען דאָ נאָרניט העלפן.

גאָר אנדערש איז דאָס מיט דער ארויסשטויסונג. דאָ וויל מען אונז באַרויבן יענע פאָזיציעס, וואָס מיר האָבן זיך דערוואָרבן דאָ אין די גלות־לענדער מיט אונזער שוויים און בלוט, דאָ וויל מען אונז פאַרטרייבן פון דאָרט, וואוהין מיר זיינען אריינגעדרונגען א דאנק אונזער ענערגיע, מיט אונזער אייגענער קראפט. דאָס טאָרן מיר ניט דערלאָזן. וועלן שוואַכער, אידער מיר זיינען געווען ביז אהער — דאָס וויל מיר ניט זיין און מיר וועלן זיך אנטקעגן דעם שיצו. האָבן מיר געקאָנט דערווערבן אונזערע פאָזיציעס אינ׳ם עקאָנאָמישן לעבן פון לאַנד, און ווי שוואַך די פאָזיציעס זאָלן ניט זיין, דאָך האָבן מיר מסתמא די מיטלען זיך צו באַפעסטיקן אויף זיי. און מיר מוזן ברעכן די אידנפיינטלאָכע אנטי־סעמיטישע כונות פון אונזערע גבירים.

אלזא, דאָ מוז זיך יעדער דענקנדער אידישער ארבעטער אָפּשטעלן און א טראַכט־טאָן : וואָס וויל מיר ? צי וויל מיר ה ע ל פ ן די ארויס־געשטויסענע אידישע ארבעטער, אָדער וויל מיר די ארויסשטויסונג ב א־ק ע מ פ ן, אומגלאָך מאכן ? צי וויל מיר ש נ ע ל ע ה י ל ף פאַר די אומגליקלאָכע, אָדער זוכן מיר א ראַדיקאלן מיטל צו שטארקן אונ־זער ווירטשאפטלאָכע לאגע ?

לעת עתה איז די שטימונג ביי די ברייטע מאסן אזוי געדריקט, אז אלע בענקען נאָך א קליין שטיקל ישועה, און דערפאַר געפינט ביי זיי א גינסטיקן באָדן די אָניטאציע פאַר „קאלטע רפואות", פאַר קליניגקע אפילו דעמאָראַליזירנדיקע פאָליאטיוון, און פאָליאטיוון האָבן מיר כחול הים, פון אלע זייטן קומען צו אונז רחמנים, באַגליקער צו ראַטעווען די ארויסגעוואַרפענע אויפ׳ן גאס אידישע ארבעטער. דאָ קומען די בירגער־לאָכע נאציאָנאַליסטן מכל המינים מיט נאציאָנאַל־פיליאָנטראָפּישע המצאות און עס רייסן זיך אריין אין טומל אויך בונדיסטישע אָפּוטרופּסים מיט סאציאַל־פילאָנטראָפּישע דרשות. די נאציאָנאַליסטן האלטן אין מוסר׳ן די פאַבריקאַנטן וואָס זיי זיינען שלעכטע אידן, וואָס זיי זיינען זיך ניט

שווערע מניעה, מ'וויל אים ניט אנערקענען פאר גלייך צו „לייטן" און ער חלשט ממש צו דערווייזן זיין „גויאישן" פאטריאטיזם און עכט־בלוטי־קייט. צווייטנס, אויף וויפיל ער איז טראדיציאנעל פארבונדן מיט דעם אידישן פאלק, זוכט ער אויסנוצן זיין איינפלוס, כדי צו „פארטרעטן" דאס אידנטום פאר דער אויסערער וועלט, זיין איינפלוס אין דער קהלה, אין די צדקה־חברות און אז. וו. באנוצט ער, אום צו פארניכטן דאס אידנטום און צוטרעטן מיט די פיס די פאלקס־מאסן און די נעזעלשאפט־לאכע מיינונג. און וואס וויניקער ער וועט זיין פארבונדן נעזעלשאפטלאר מיט אידן, אלץ וויניקער מעג ער מורא האבן פאר דעם קאנטראל פון די אידישע מאסן. אט וויל ער וויל וועלן „גלייך צו גוים" און זיך לגמרי באפרייען פון דעם אידישן קאנטראל — מחמת דעם, שטרעבט ער צו האלטן ביי זיך קריסטלאכע ארבעטער, קריסטלאכע אנגעשטעלטע און אריינצוגיין אין געשעפט ווי וויט מעגלאך נאר מיט „גויים". פאר אידן האט ער נדבות און אמונה, „געשעפט" וויל ער אבער פירן נאר מיט קריסטן, אדער מיט אזוינע אידן־אסימילאטארן ווי ער אליין.

דערפאר פארבייט ער טאקי אידישע ארבעטער אויף ניט אידי־שע, ווי באלד ער וועלן „גרויספאבריקאנט", ד. ה., ווי באלד ער שטעלט ארויין ביי זיך א דאמף־מאשין. און דא נוצט ער אוים אלערליי פאר־וואנדן. ער איז בכלל א שונא פון אידישן ארבעטער, וועלט ער נאך מער מלא רציחה, וועו דער לעצטער דערלויבט זיך צו פראטעסטירן, אדער נאר סטרייקן. ער וויל בכלל ניט הערן פון אידישע ארבעטער, דערפאר טשע־פעט ער זיך צו צום שבת, אדער צו דער כלומרשטער ניט־דערפארנקייט און פיזישער שוואכקייט פון די אידישע ארבעטער. דאס אלץ מיינט ער נארניט ערנסט, ערנסט וויל ער פשוט פטור וועלן פון אידן, פון דער אידישער סביבה. און וועו אונזערע „איינציקע פארשטייער" מיט זייערע בירגערלאכע קרובים גלויבן דעם קאפיטאליסט אויף זיין נאמנות, אז ער מיינט ערנסט מיט שבת און מיט די סטרייקן — איז דאס נאר א באוויז, ווי וויט קורצזיכטיק, ווי אבערפלעכלאך זיי זיינען און ווי וויט זיי שטייען פון דער אידישער ווירקלאכקייט.

3

אלזא, וויסן מיר די אורזאכן פון חלאת, אבער ווי אזוי זאל מען אים היילן? דא מוז זיך יעדער דענקנדער אידישער ארבעטער אפגעבן א קלארן דין וחשבון — וואס פאר א חלאת דארף ער היילן און אין וועלכן גראד ער דארף אויסגעהיילט ווערן.

חלאת'ן האבן מיר געזען ניט איינעם, נאר צוויי — די איזאלאצ־ציע און די ארויסשטויסונג, און היילן קען מען זיי אויך אויף צוויי אופנים: מ'קען געברויכן „קאלטע רפואות", פאליאטיוון, „גיכע הילף" אדער מען קען זוכן א גרינדלאכע, ראדיקאלע, לאנג־דויערנדיקע היילונג.

וואס אנבאלאנגט די איזאלאציע, איז דאס א היסטארישע קרענק

דריטע אָפּטיילונג :

וועלט-מלחמה און רעוואָלוציע

מרחם אויף די אָרימע אידישע ארבעטער, זיי אפּעלירן צום נאציאָנאלן יושר פון די קאפּיטאָליסטן, און „כּלל־טוער" פּועלן אַנ'אַנדערש מאָל, אז ביים בעל הבית זאָל „ווייכער" ווערן דאָס הארץ און ער זאָל צוריקנעמען א פּאָר אידישע ארבעטער. און די בונדיסטן מאכן א כשר פּראָלעטאריש פּנים און זאָגן מוסר די פּוילישע ארבעטער. פּאָר וואָס זיי זיינען שלעכטע מארקסיסטן, זיי אפּעלירן צום סאָלידאריטעטס־געפּיל, שרייבן חניפה'דיקע בריוו צו די פּוילישע חברים, בעטן זיך ביי זיי קלאָסן־יושר און... פּועל'ן גאָרנישט. און די טאקטיק פון ביידע צדדים איז לעבערלאָך און שערלאָך.

יא, העלפּן — העלפּט עס אַנ'אַנדערש מאָל, אויב מען שטיצט זיך אויף נאציאָנאלן רחמנות, אָדער אויף קלאָסן־פּילאָנטראָפּיע. מוסר ווירקט אין א געוויסער מאָס אויף א געוויסער צייט. וועו דער פּאברּיקאַנט ווערט נתפּעל פון צייטונגס־דרשות און עס דערוועקט זיך אין אים „דאָס פינטעלע איד", קען טרעפן, אז ער זאָל צונעמען עטלאכע אידישע ארבעטער, נאָר ווי איז דעמאָלט די פּסיכאָלאָגיע פון ארבעטער לגבי דעם בעל הבית? אין דעם פאל איז דאָך דער בעל־הבית א „בעל־טובה". ער איז דער „שיינער", דער „ערלאכער" איד — און דער ארבעטער וועט אים שויז מוזן באצאָלן טאקע זיין יושר מיט ביטערע פּראָצענטן. דער ארבעטער איז אצינד שוין ניט קיין מענטש, וואָס איז שטאָלץ אויף זיין ארבעט. ניין, ער איז אַנ'איינגעבעטער אורח, וועלכן מען האָט אריינגעלאָזן אויס רחמנות און דאָס רחמנות פונ'ם בעל הבית וועט זיין דאָס בעסטע מיטל צו ברעכן דעם מוט און די ענערגיע פון די אידישע ארבעטער.

דורך סאָציאָליסטישן רחמנות קען מען אויך עפּעס פּועל'ן. אזוי האָבן די אידישע וועבער אין ביאָליסטאָק געפּועל'ט ביי די קריסטלאכע חברים — זיי זאָלן צוגעלאָזן ווערן אין די פאברּיקן. אָבער מיינט ניט, אז מען האָט צוגעלאָזן אידן סתם, ניין, די קלאָסנרחמנות'דיקע פּוילישע ארבעטער האָבן אינגעפּירט פּאָר אידן... א פּראָצענט נאָרמע. ביז אהער האָבן מיר געהאָט א פּראָצענט נאָרמע פּאָר אידן אין די שולן, מיר וועלן זיי האָבן אין דער שטאָטישער זעלבסטפּאָרוואָלטונג, און די „קלאָסן־סאָלידאריטעט", ווי די בונדיסטן פּארשטייען זיך, האָט אונז באָגליקט מיט א פּראָצענטנאָרמע אין די פאברּיקן... א גלענצנדער נצחון. און דער „אייניציקער פּארשטייער" האָט טאקע מיט וואָס זיך צו רימען.

מיר מוזן פּארשטיין אויסמאָל פּאָר אלע מאָל, אז וועו ס'האָט ניט קיין געפּיל פון נאציאָנאלער זעלבסטווירדע, קען אויך ניט האָבן קיין אמת'ן חוש צו קלאָסנזעלבסטווירדע. יענער וואָס קלייבט נחת פון דעם גרויסן זיג, וואָס איז אָפּגעהאלטן געוואָרן אין ביאָליסטאָק און וואָס קען זיך דערנידעריקן צו בעטן זיך יושר ביי זיינע קלאָסנחברים (ווי די שום־טער אין וואַרשע) — יענער איז ניט פּייאיק צו פּארטייידיקן זיין עהרע און האָט פּאָרלאָרן יעדן מוט צום קאמף פּאָר זייע אינטערעסן. אָט דיזע דעמאָראָליזאציע טראָגן אריין די „אייניציקע פּארשטייער" אין די אידישע ארבעטער־מאסן.

די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פון אידישן פאָלק.

1.

צוזאמען מיט'ז נאנצן איבערבוי פון דער וועלט ווירטשאפט איז אין משך פון לעצטן יאָר־הונדערט אָנגעגאנגען אויך א גוואלטיקע רעוואלוציע אינ'ם עקאָנאָמישן לעבן פון אידישן פאָלק. פון א פארמיטלער און הענדלער פאָלק וואקסט אויס א פאָלק פון פראָדוקטיוון ארבעטער און שאפער. די פראָדוקטיוויזירונג פון דער אידישער ארבעט — דאָס איז דער אלגעמיינער לויף, די אויסגעשפראָכענע טענדענץ פון דער אידישער עקאָנאָמיק.

נאָר לאָמיר קודם פעסטשטעלן, מיט וואָס דאָס עקאָנאָמישע לעבן פון די אירן צייכענט זיך אויס פון די אלע אומות העולם, — לאָמיר פאָרמולירן און אויסטייטשן אין וואָס ס'באשטייט די א נ א מ א ל י ע. די אומנארמאלע לאָגע פון אידישן ווירטשאפטס־לעבן. ס'לוינט זיך ניט צו פאָלעמיזירן מיט יענע איינגע'עקשנ'טע גלות פארטיידיקער, וועלכע האלטן אין איין פארמאכן די אויגן אויף דער אומנארמאלער לאָגע. מענטשען וואָס מאכן זיך נישט זעענדיק און ניט הערנדיק די דייטלאכע און די זיכערסטע ווירקלאכקייט, וועלן שוין קיינע ארגומענטן נישט איבערמאכן. נאָר די שטימע פון די גלות־אָפּטימיסטן האָט שוין פארלאָרן איר אמאליקע פעסטקייט, און היינט צו טאָג געפינט זיך ניט קיין איינציקער ערנסטער באָאבאכטער פון אידישן לעבן, וועלכער זאָל ניט איינזען, אז די עקאָנאָמישע יסודות פון דער אידישער עקזיסטענץ זיינען ניט נארמאל.

אין וואָס באשטייט די דאָזיקע אנאָמאליע, — דאָס איז נאָך ווייט ניט קלאָר פאר די פארשער. ס'טרעפט, אז א מענטש איז יארן־לאנג קראנק און ליידט פארשיידענע יסורים נאָר די דאָקטוירים קאָנען פארט ניט באשטימען, וואו ליגט די סבה פון די קראנקהאפטע סימפטאָמען. אז מיר האָבן צו טאָן מיט א חולה, — איז קיין שום ספק, נאָר די קראנקהייט אנטוויקעלט זיך, און דער ארגאניזם ארבעט אויס אליין פון זיך די לעבעדיקע זאפטן, וואָס זאָלן די קראנקהייט באקעמפן. אזוי ענדערט זיך וואָס א יאָר דאָס בילד פונ'ם חלאת. ס'בייטן זיך די סימפטאָמען און די דאָקטוירים גיט זיך ניט איין אוועקצושטעלן א באשטימטע דיאגנאָזע. אזוי איז אויך מיט דעם אידישן פאָלקס־חולה, — ער איז ניט קיין פאסיוואר אָפּהענטיקער קראנקער, וואָס לאָזט זיך באהערשן און פארניכטן פון דער חלאת. דאָס אידישע פאָלק האָט, פארקערט, פון זיך אליין אנטוויקלט

פּאַרבאַמערקונג

די אַרבעטן, וואָ גייען אַריין אין דער אָפּטיילונג, קען מען אײַנטיילן אין דריי קאַטעגאָריעס.

אין דער ערשטער גייט אַריין בלויז די קליינע שריפט „די עקאָנאָמישע אַנטוויקלונג פון אידישן פּאָלק", אַ מיסטער־וועלט פון קאָנצענטרירטקייט אוז סיסטעמאַטיק. די שריפט איז דער אָפּשלוס פון באַראַכאַוו'ס טעאָרעטישער אַרבעט אויפֿן געביט פון דער אידישער עקאָנאָמיק. מען קען זי רואיק שטעלן אין איין שורה מיט די בעסטע טיילן פון „אונזער פּלאַטפֿאָרם" און „די אידישע אַרבעטער־באַוועגונג אין ציפֿערן".

אין דער צווייטער קאַטעגאָריע (זייט 203-273) גייט אַריין אַ קליינער טייל פון די צאָלרייכע אַרבעטן, וואָס באַראַכאַוו האָט געשריבן אינ'ם קאַמף אַרום דעם אידישן קאָנגרעס אין אַמעריקע און אַרום די אידישע שולן־פאַדערונגען. הגם דער גרעסטער טייל פונ'ם מאַטעריאַל פון דעם דאָזיקן אינטערעסאַנטן פֿעריאָד האָט גלמוזט אַפּגעליגט ווערן פּאַר אַ שפּעטערן באַנוצ, זיינען אָבער די געצייטלטע בלעטער, וואָס מיר דרוקן דאָ איבער, געווג, כדי צו באַראַקטעריזירן בראַכאַוו'ס ראָלע אין יענעם קאַמף אָלס דענקער און קעמפער, אָלס לערער און שטראָפער. מיט אַן אויסערגעווייניגאַכער בקיאות באַלויבט ער די פּראָפּאַגאַנדיסטישע שטאָפּע־רעכטפֿאַרטיגונג פּראָלעמען, וואָס זיינען פּאַרבונדן מיט'ן קאַמף פון די אידישע מאַסן אין אָלע לענדער פּאַר נאַציאָנאָלע רעכט און אויטאָנאָמיע. און מיט אַ ברענענדיקן פּאָטאָס קעמפט ער פּאַר די דאָזיקע רעכט, פונקט ווי פּאַר דער פּאָדערונג פון אַ אידישער היים אין ארץ־ישראל. די פּיולן פון זיין סאַרקאַסטישן שפּאָט שליידערט ער קעגן דער פּחדנות און האַלבקייט פון די אַמעריקאַנישׂ־אידישע פּני און זייערע נושאי־כלים אין דער אַרבעטער־גאָס, וואָס שטעלן זיך אַנטקעגן דער דעמאָקראַטישער אַרגאַניזירונג פונ'ם פּאָלק און זוכן צו מינימאַליזירן זייער פּאָדערונגען און השגות. ס'וועט געווים ניט זיין קיין פּאַרקלענערונג פון באַראַכאַוו'ס ביז־דעמאָלטיקער באַדייטונג, אויב מיר וועלן זאָגן, אַז אין דעם דאָזיקן קאַמף איז באַראַכאַוו נאָך ווייט אויסגעוואקסן און אַז זייער אידעען זיינען נאָך מער פּאַר־פונדעוועט און פּאַרטיפט געוואָרן. דעם העכסטן פונקט האָט די דאָזיקע אַנטוויקלונג דערגרייכט אין זיין באַרימט־געוואָרענער רעדע אויפֿן פּועלי־ציוניסטישן צוזאַמענפּאָר אין קיעוו (1917), אין וועלכער ער פּראָקלאַמירט .פּייערלאָך זיין באַנייטן און פּאַרבריטערטן סאָציאָליסטישן און נאַציאָנאַלן אני־מאמין.

צום סוף (זייט 274-300) ברענגען מיר עטלאָבע אַרטיקלען, וואָס באַלויכטן די חילוקי־דעות צווישן באַראַכאַוו'ן און דער פּאַרטיי־מערהייט אין אַמעריקע, וועלכע האָבן אין יאָר 1915 אָפּילו געפֿירט צו אַ צייטווייליקן קאָנפליקט. די דאָזיקע אַרטיקלען ברענגען מיר אָן וועלכן ס'איז שנוי. ווי ס'איז צו זען אוינ'ם אַרטיקל „איבערגעשאַצט אָלע ווערטן", האָט באַראַכאַוו — אָלנפאָלס שפּעטער — באַטראַכט די דאָזיקע חילוקי־דעות פּאַר בלויז מאַקטישע, און אָפּילו בנוגע דעם ציוניסטישן קאָנגרעס און שקל האָט ער זיך אָלס דיסציפּלינירטער סאָלדאָט אונטערגעוואָרפן דעם באַשלוס פון דער פּאַרטיי. (אין דעם דאָזיקן אַרטיקל, אין וועלכן באַראַכאַוו פירט שוין דאָ דעם קאַמף פון דער פּאַרטיי קעגן זייערע אַ צו־„קאָנסעקווענטן" אָנהענגער, האָבן מיר געקירצט עטלאָבע ווערטער, וואָס טראָגן אַ באַזונדערע שארפקייט קעגן דעם דיסקוסיע־פּאַרטנער און זיינען ניט עיקר'דיק פּאַר'ן עצם ענין.) מיר האָבן נאָך צוגעגעבן גאָנץ צום סוף דעם אַרטיקל „פון באַסטאָן ביז פילאַדעלפֿיע", וואָס וואַרפט אַ קלאָר ליכט אויף דער שטעלונג פון באַראַכאַוו'ן, דעם אָנטי־קאָנגרעסיסט, צום בירגערלאָכן ציוניזם.

ב. ל.

און אַן אַרבעטער־פּאַרטיי דערקלערט, אַז אירע אייגענע אַרבעטער קאָנען ניט זיין קיין פּראָלעטאַריער אינ׳ם אייגנטלאַכן און סאָציאַליסטישן זינען פון וואָרט.

אומריכטיק איז עס וועז מען מיינט, אַז די אידישע אַרבעט קאָן זיך ניט „אינדוסטריאַליזירן". דער באָקאַנטער, בכלל זייער ערנסטער עקאָנאָמיסט י. לעשטשינסקי, האָט זיך באַקלאָגט אין זיין אויבן־דערמאָנטן בוך, וועגן די אידישע אַרבעטער (1906 יאָר), אַז אין 1897 יאָר און אפשר אויך איצט איז אין גאַנץ רוסלאַנד ניט געווען קיין אייניציקע פאַבריק, וואו עס זאָלן זיין באַשעפטיקט טויזנט אידישע אַרבעטער. די דאָזיקע טענה איז אָבער ניט באַגרינדעט אויף די פאַקטן: אין דעם זעלבן סטאַטיסטישן זאַמלבוך פון דער יק"א, אויף וועלכן י. לעשטשינסקי האָט זיך מייסטנס געשטיצט, וואָלט ער געקענט געפינען (ב. 2, ז. 77) א אידישע טאַבאַק־פאַבריק אין גראָדנע (שערעשעווסקי׳ס פאַבריק), וועלכע האָט אין 1898־1899 יאָר געציילט 1594 אידישע אַרבעטער: די דאָזיקע פאַבריק האָט געהאַט א דאַמף־מאַשין פון 36 פערד־קרעפטן. אין דער רייכער און ווייט־פאַרצוויגטער ליטעראַטור פון דער אידישער, ווי אויך פון דער אַלגעמיינער רוסלענדישער אַרבעטער־באַוועגונג זיינען אין משך פון לאַנגע יאָרן געדרוקט געוואָרן אויספירלאַכע קאָרעספאָנדענצן וועגן אומציילויקע סטרייקס פון אידישע אַרבעטער אין דער רוסישער „טשערטע". שטודירנדיק די דאָזיקע אומלענאַלע ליטעראַטור טרעפט מען דאָרט אָן אין די יאָרן 1900־1905 א מאַסע גרויסע אידישע פאַבריקן, ניט ווייניקער ווי 50 גרויסע אונטערנעמונגען, וואו עס זיינען געווען באַשעפטיקט ניט ווייניקער ווי צו הונדערט אידישע אַרבעטער אין איטלאַכער פאַבריק. אזוי וועט דאָרט פאַרצייכנט: די אָט ערשט דערמאָנטע טאַבאַק־פאַבריק אין גראָדנע מיט כמעט 2000 אַרבעטער, א גאַלאָנטעריי־פאַבריק אין ווארשע מיט 1000 אַרבעטער, א טאַבאַק־פאַבריק מיט 500 אַרבעטער, א פּאַרצעלי־פאַבריק (אין שטעטל פּאָלאָניע) מיט 400 אידישע אַרבעטער. און אזוי ווייטער.

2.

עס איז קיין ספק ניט, אַז די עמיגראַציע קיין אמעריקע האָט געעפנט פאַר דעם אידישן אַרבעטער אין נעוויסע הינזיכטן נאָך בריטערע פּערספּעקטיוון, אַיידער די אַנטוויקלונג פון דער אינדוסטריע אין דער אַלטער הייַם. מיר האָבן ניט קיין סטאַטיסטיק פון אידישע פאַבריקן אין די פאַראייניקטע שטאַטן, נאָר איין זאַך וויסן מיר מיט זיכערקייט; הגם די אידישע אַרבעט האָט דאָ באַקומען א פּיל אייגנזייטיקערע אַנטוויקלונג, ווי אין רוסלאַנד, הגם די אידישע אַרבעט איז דאָ קאָנצענטרירט כמעט אויס־שליסלאָך אין דער נאָדל־אינדוסטריע, בעת אין רוסלאַנד איז זי גלייכמעסיק פאַרטיילט איבער פאַרשידענע אינדוסטריעס, דאָך האָט זי אָנגענומען א דייטלאַכן גרויס־קאַפּיטאַליסטישן כאַראַקטער. אין פּעטערסבּורג, צ. ב.,

יענע אינערלאבע כחות, וואס שטרעבן צו באזייטיקן די קראנקהייט און צוריקברענגן דעם ארגאניזם גלייכגעוויכט. דערמיט דערקלערט זיך, פאר וואס דאס בילד פון דער קראנקהייט האלט אין אייז בייטן זיך, און וואס די סאציאלע „דאקטוירים" פון אונזער פאלק האבן אין פאר־שידענע צייטן געשטעלט אזוינע פארשידענע דיאגנאזן.

א יאר דרייצן־פערצן צוריק איז בייא א טייל אידישע סאציאליסטן געווען אין דער מארע די אזוי־גערופענע „ניט־פראלעטאריזירונגס"־טעאריע. די טעאריע האט אין זיך א קערנדל געזונטן אמת, נאר אין איר אור־שפרינגלאכער פארם האט זי געהאט א צו־פרימיטיוון און האמעטנעם אויס־זען, מיט וועלכן זי האט זיך ניט געקענט לאנג האלטן. פון אנפאנג האט עס געהייסן, אז „דער אידישער פראלעטאריאט קאן זיך ניט פראלעטאריזירן". דער גרילצנדיקער ווידערשפרוך, וואס שטעקט אין די ווערטער גופא, האט אין גיכן נעבראכט דערצו, אז די פועלי־ציון, וועלכע האבן די ערשטע די טעאריע ארויסגעפונען, האבן זיך פון איר באלד אפגעזאגט. פון אלע פראלעטאריש־ציוניסטישע ריכטונגען זיינען די ציוניסטן־סאציאליסטן (די „ס.־ס.") לענגער פארבליבן ביי דער אומלאגישער טעאריע, נאר אויך זיי האבן געפרואווט אפצושלייפן אירע שארפע עקן, אזוי אז זי איז עטוואס לייטישער איבערגעניצעוועט געווארן אין דער „ניט אינדוסטריאליזירונגס" טעאריע.

„דער אידישער ארבעטער קאן זיך ניט אינדוסטריאליזירן", — דאס איז געווען די טעמע, אויף וועלכער דער טיפסטער סאציאל־עקאנאמיסט פון די ס.־ס., יעקב לעשטשינסקי, האט געשריבן זיין בוך „דער אידישער ארבעטער אין רוסלאנד". א בוך פול מיט וויכטיקע געדאנקען און ניט ווייניקער וויכטיקע פעלערן.*)

עס איז אן אומזין צו זאגן, אז אידישע ארבעטער אדער פראלעטאריער „פראלעטאריזירן זיך ניט". ממה נפשך: זיינען זיי שוין ארבעטער, הייסט עס אז זיי האבן זיך נאך פריער פראלעטאריזירט, געווארן אויס אייגנטימער און אווענ אויפ'ן מארק פארקויפן זייער ארבעטס־קראפט; און אויב זיי קענען זיך ניט פראלעטאריזירן, קאנען זיי אויך קיין לוין־ארבעטער ניט ווערן. א ווייטערדיקער אומזין איז, וועו א אידישע און סאציאליסטישע

*) דאס איז דער ארט צו באמערקן, אז דער ערשטער באשאפער פון דער „ניט פראלעטאריזירונגס" טעאריע איז געווען — אין 1902 יאר — דר. ח. ד. הורוויץ, וועלכער האט זיך דערנאך אפגעזאגט פון איר, ווי אויך פונ'ס ציוניזם בכלל. וועגן דער „ארויסשטויסונג" פון די אידן פון זייערע עקאנאמישע פאזיציעס האט נאך פאר אים געשריבן ס. פעווזנער אין דער „בודושטשנאסט". איך וועל דאס אויך באטאנגן, אז איך האב קיינמאל ניט געהאלטן פון דער דאזיקער טעאריע אין אלע אירע שאטירונגען; אזוי ווייט, אז וועו די רוסישע פועלי־ציון האבן זיך א קורצע צייט מיט איר ארומגעשטראגן (אין 1903 ביז 1905) האב איך זיך מחמת דעם גרונט דערווייטערט פון די פועלי־ציון, וועלכע איך האב אליין געהאלפן גרינדן אין 1900־1902 יאר. יעדנפאלס, האט די משונה'דיקע טעאריע ניט געהאט ביי די פועלי־ציון קיין אפיציעלן עקזיסטענץ־רעכט.

נאָמיק? כדי צו פֿאַרמולירן די דאָזיקע דערשיינונג דארפן מיר זיך וועגן צו דער אַלטער פּועלי-ציוניסטישער לימעראָטור אין רוסלאַנד מיט אַריבער 10 יאָר צוריק, אַדער נאָך בעסער און נאָך עלטער, צום גרעסטן דענקער פּונ׳ם גריכישן אַלטערטום, — צו א ר י ס ט א ט ל. דער לעצטער איז ניט נאָר געווען א גאונישער פילאָזאָף, נאָר אויך א גרויסער פֿאָליטיקער און א טיפֿזינניקער עקאָנאָמיסט. ניט אומזיסט וועלט אריסטאָטל מיט אזא אכטונג ציטירט פון קאַרל מארקס. איך ווייל דאָ אָבער ציטירן אריסטאָטל׳ס א געדאַנק, וואָס די מארקסיסטן האָבן ביז איצט אינגאַנצן פֿארגעסן און פֿארנאכלעסיקט, און דאָס איז זיין לערע וועגן צוויי מינים פֿרנסה: ד י פ ר נ ס ה פ ו ן נ א ט ו ר (קטעסים קאטא פיסין) און ד י פ ר נ ס ה פ ו ן מ ע נ ט ש ן (קטעסים קאטא אפ׳ אנטהרא-פאָן). דער אקערבויער, דער בערג-אַרבעטער, דער פישער קריגן זייער חיונה פון דער נאטור; דער סוחר, דער באנקיר, דער מעדיקער, דער יוריסט קריגן זייער פֿרנסה פון מענטשן.

וואוהין געהערן די אידישע פֿרנסות? אריסטאָטל׳ס קלאָרע צעטיילונג גיט אונז תיכף די תשובה: צום אונטערשייד פון אלע אנדערע פעלקער, וועמענס עיקר פֿרנסה איז פון דער נאטור, לעבן די אידן דורכאויס פון פ ר נ ס ו ת פ ו ן מ ע נ ט ש ן.

כדי דאָס געוויער אויסצוטיטשן, וועלן מיר זיך נאָך באנוצן מיט דער אינטערעסאנטער מאָדערנער עקאָנאָמישער טעאָריע פון א ט א ע פ ע ר ץ, וועלכער צעטיילט די מענטשלאכע פראָדוקציע לויט דעם, וויפיל אין איר באטיילט זיך ד ע ר ב א ד ן א ו ן ד י א ר ב ע ט. ווי שווער עס זאָל ניט האַרעווען דער פויער איבער זיין אקערפעלד, פּאָרט וועט זיך דער באָדן מער באטיילן אינ׳ם פראָדוקט, איידער די מענטשלאכע ארבעט. די ארבעט באשטייט דאָ אין מיסטיקן, אויסבעסערן דעם באָדן, אקערן אים און פארזייען די זריעה, דערנאָך ארַאָפּנעמען די תבואה. די עיקר פראָדוקציע פון דער תבואה וועלט אבער באזאָרגט פון דעם נאטירלאכן באָדן גופא. און פּאָרקערט, ווי קליין עס זאָל ניט זיין די ארבעט פונ׳ם אידישן שניידער איבערן שטיק וואלענע סחורה, פּאָרט איז דאָ דער חלק פון דער מענטשלאכער ארבעט א סך גרעסער איידער דער חלק פונ׳ם באָדן, פון דער נאטור: די נאטור האָט פראָדוצירט די שעפּסן, די וואָל אויף זיי, און דאָס איבעריקע טוען שוין פארשידענע מענטשן. זיי שערן די שאָף, באארבעטן די וואָל. שפּינען זי, פארבן און וועבן זי, ביז עס וועלט דערפון א שטיק שטאָף. אין אָט דעם שטיק סחורה ליגט שוין א מאסע מענטשלאכע ארבעט און נאָר א קנאפּער חלק פון דער נאטור. דערנאָך קומט דער שניידער און נייט פון דער סחורה א מלבוש, אזוי אז אין דעם פּארטיקן מלבוש שטעקט שוין נאָר דער מינימאלסטער חלק פון באָדן מיט א גרויסן טייל מענטשלאכער ארבעט.

נמצא, אז אין דער אידישער פראָדוקציע איז דער חלק פון באָדן, פון נאטור, פארשווינדנדיק קליין, בעת דער חלק פון מענטשלאכער

זיינען פּראָן גרויסע וועבערייען מיט אידישע ארבעטער. ראָזענוואַלד'ס באָקאנטע ריזיקע קליידער־פאַבריק אין שיקאַגאָ ציילט עטלאָכע טויזנט אידישע ארבעטער.

נאָר ניט קוקנדיק אויף די אַלע פאַקטן איז אויך ריכטיק, אַז די אידישע אינדוסטריעס אַנטוויקלען זיך ניט אזוי אינטענסיוו, ווי די ניט־אידישע. דער פּראָצענט אַפּילו פון דער גרעסטער אידישער פאַבריק קען זיך ניט פאַרגלייכן מיט די אונגעהויערע דימענסיעס פון די ניט־אידישע אונטערנעמונגען. אזוינע גוואַלדיקע אונטערנעמונגען ווי דער פוטילאָוו־זאוואָד, קרופ'ס און סקאראָס אייזן־גיסעריין, פּאָרד'ס פאַבריקן, זיינען ביי אידן ניט בנמצא. מיר קענען אפילו ניט חלומ'ען וועגן עפּעס אזוינס, אוּן די אידישע ארבעטער האָבן צו אזוינע גראַנדיאזע אונטערנעמונגען דעם קנאַפּסטן צוטריט, אָדער נאָר קיין צוטריט ניט.

די אידישע מאַסן „פּראָלעטאַריזירן" זיך. די אידישע ארבעט „אינ־דוסטריאַליזירט" זיך, נאָר דער טעמפּ איז ביי אונז אַ לאַנגזאַמער אוּן די אַנטוויקלונג אַ באַשרענקטע אוּן אַן אויסזייטיקע.

אויסער דעם לאָזט זיך ניט לייקענען, אַז די אידישע אונטערנעמער האָבן אַ טענדענץ צו פאַרקלענערונג פון דער פּראָדוקציע, וואָס דער באַ־קאַנטער עקאָנאָמיסט מ. א. מאַרגאָלין האָט אָנגערופן די „אינדיווידואַלי־זאציע" פון דער אינדוסטריע. א איד אַנטשליסט זיך צו ווערן א בעל־הבית פאַר זיך, ביי אזעלכע מאָגערע מיטלען און ביי אזעלכע אָרימע אויסזיכטן, ווען א קריסט וואָלט דאָס קיינמאָל ניט געוואגט. מיט דעם נישטיקן „קאַפּיטאַל" עפּנט א איד אַן אייגענע אונטערנעמונג און ווערט א „קא־פּיטאַליסט", בשעת א קריסטלאכער ארבעטער, וואָס האָט אפשר אָפּ־געשפּאָרט מער פון אים, בלייבט זיין גאנץ לעבן א שקלאַף פאַר אַן אנדערן. דער איד פאַרמאָגט א שטאַרקן אונטערנעמונגס־גייסט, ער ווייל ניט בלייבן קיין פּראָלעטאַריער און באַנוצט די מינדעסטע געלעגנהייט ארויפצוקלעטערן העכער אויף דעם סאָציאַלן לייטער.

דער דראַנג ארויף, כאראקטעריזירט די אידישע ארבעטער־מאַסן. שניידער, שוסטער, ציגארן־מאכער וואַרפן זייער מלאכה, און מיט די גרעסטע אַנשטרענגונגען, מיט די ביטערסטע קרבנות שטרעבן זיי צו „תכלית", צו ווערן פאַרזיכערונגס־אגענטן, דענטיסטן, דאָקטוירים, אר־וואָקאַטן, און נאָך אָפּטער אייגענע "געשעפּטסלייט" פאר זיך. עס פליסט און באַוועגט זיך כסדר דער מענטשלאכער באשטאנד פון אידישן ארבעטער־קלאַס: טויזנטער רייסן זיך ארויס, נייע טויזנטער קומען אריין. דאָס איז די פלוקטואציע פון אידישן ארבעטער אין אַלע פאכן און אין אַלע פאראיינען.

אָט די אַלע אייגנארטיקע דערשיינונגען פון אידישן ארבעטער לעבן האָבן זייערע וואָרצלען אין די אַלגעמיינע היסטאָרישע אייגנשאפטן פון אונזער עקאָנאָמיק.

אין וואָס־זשע באשטייט די אייגנארטיקייט פון דער אידישער עקא־

הילפס-מאטעריאלן, אינסטרומענטן; 2) פארקערס-מיטלען, ד. ה. ווענן, באנען, וואגנס, שיפן, טעלעגראף, טעלעפאן; 3) נעברויכס-מיטלען, ד. ה. נאהונג, קלוידונג, הייזער, מעבל, געשיר, באלייכטונג, ביכער, מוזיק-אינסטרומענטן, בילדער א. ד. גל. נאר די דריי קאטעגאריעס לאזן זיך טיילן נאך וויטער, לויט זייער נאנטקייט אדער ווייטקייט פון דער נאטור. כדי, צום ביישפיל, צו פראדוצירן א פאר שיך, מוז די מענטשלאכע ארבעט דורכגיין די פארשידנסטע שטאפלען פון אנווענדונג, דהיינו:

קודם ארבעט דער פויער, האדעוועניק די פיה אויף דער פאשע. — האבן מיר לאדווירטשאפטלאכע אור-פראדוקציע (ווייד־בוי און פיה־צוכט); דאן קומט דער שוחט, וואס שעכט די בהמות; דאן דער נאסער נארבער, וואס ווייקט די פעל, און דער טרוקענער נארבער, וואס באארבעט זי. דערנאך די פארשידענע פאכן פון דער לעדער-אינדוסטריע, און ענדלאך דער שוסטער, וועלכער לאזט ארויס א פארטיקע פאר שיך.

לאמיר איצט אנרופן „די ערשטע סטאדיעס פון פראדוקציע", יענע, וואס שטייען צום נאענטסטן צו דער נאטור. דאס וועלן זיין: פאקארבוי, נערטנערייען פיה-צוכט. דא איז דער עלעמענט „באדן" דער גרעסטער און דער עלעמענט „ארבעט" זייער קליין אין פארגלייך מיט'ן באדן. שוין אביסל ווייטער פון דער נאטור שטייט „די אינדוסטריעלע אור-פראדוקציע", ד. ה. בערג־בוי, שטיין־אינדוסטריע, און וואלד-ווירטשאפט מיט זייערע ווייטערע צווייגן. דא איז שוין דער עלעמענט „ארבעט" גרעסער, ווי אין דער פריערדיקער קאטעגאריע. נאך ווייטער פון דער נאטור געפינען זיך די „סעקונדער מיטלע סטאדיעס פון פראדוקציע", דהיינו: מעטאל-אינדוסטריע, וועבעריי, בוי-אינדוסטריע. שוין גאר נאענט צום פארברויכער און גאר וויט פון דער נאטור וועלן זיין די „טערציערע מיטלערע סטאדיעס", וואוהין עס גייען אריין אזוינע באקאנטע אידישע מלאכות, ווי האלץ-אינדוסטריע, כעמישע אינדוסטריעס, לעדער און פאפיר-פראדוקציע. צולעצט קומען די „לעצטע פראדוקציעס-צווייגן", וואס דינען דירעקט דעם פארברויכער, דאס איז דער רוב מנין און רוב בנין פון טראדיציאנעלע אידישע פרנסות: נאדל אינדוסטריע, בעקאריי, טיפאגראפישע און אנדערע אזוינע מלאכות, פון וועלכע דער עלעמענט „באדן" איז שוין אינגאנצן ווי פארשוואונדן, און די גאנצע פראדוקציע באשטייט פונים עלעמענט „ארבעט".

היינט וואס זאגט אונז די סטאטיסטיק? אין דער טאבעלע 1 (זע זייט 196) זיינען אויפ'ן גרונד פון דער רוסישער פאלקס־ציילונג פון 1897 יאר און פון דער עסטרייכישער פון 1900 יאר, צעטיילט געווארן די אידישע פרנסות לויט זייער דערווייטערונג פון דער נאטור און לויט דעם פראצענט, וואס זיי פארנעמען צו דער אלגעמיינער באפעלקערונג פון לאנד.

ארבעט איז דאָ אָן אן ערך גרעסער. ביי די אומות העולם, פארקערט, האָט דער באָדן אויך א גוואלטיקן חלק אין דער פראָדוקציע.

ניט אומזיסט האָט מען געזאָגט, אז די אידישע ווירטשאפט איז א „לופט-ווירטשאפט" און דאָס אידישע לעבן — א „לופט-לעבן". דער שארפזיניקער מאקס נאָרדוי האָט דעם אויסדרוק „לופט-מענטשן" אריינגעבראכט אין דער ליטעראטור, און מיינען מיינט דאָס, אז די אידישע ארבעט איז דערווייטערט פונ׳ם באָדן, פון דער נאטור. אויך די ארומיקע פעלקער לעבן ניט דורכאוים פון דער נאטור. זייער פראָדוקציע שטעלט זיך צונויף פון ביידע עלעמענטן — באָדן און ארבעט, און וואָס מער עס אנטוויקלט זיך די אינדוסטריע, אלץ גרעסער ווערט דער חלק „ארבעט" און בערכ׳דיק אלץ קלענער דער חלק „באָדן".

נאָר דער עלעמענט „באָדן" בלייבט א שטענדיקער עלעמענט אין דער ווירטשאפט פון די אומות העולם, בשעת ביי די אידן איז אָט דער עלעמענט נאָך קיינמאָל ניטאָ, און די אידישע פראָדוקציע באשטייט אויסשליסלאָך פונ׳ם עלעמענט „א ר ב ע ט".

ווייטער צעטיילט זיך די ארבעט גופא אויף צוויי עלעמענטן: האַנט-ארבעט, אָדער נענויער, „פ י ז י ש ע" א ר ב ע ט (מיט די הענט, מיט די פים, מיט אנדערע איבערים), און קאָפּ-ארבעט, אָדער נענויער „ג י י ס ט י ק ע" ארבעט. עס איז א באקאַנטע זאַך, אז אין די אידישע פרנסות פארנעמט די גייסטיקע ארבעט א סך א בריי־טערן פלאַץ, אויידער ביי אַנדערע פעלקער. אויך ביי די אומות העולם, וואָס מער עס אנטוויקלט זיך די „קולטור" וואקסט דער חלק פון גייסטיקער ארבעט. אָבער קיינמאָל ניט אין אזא גרויסער מאָס, ווי ביי די אידן.

דער קאפיטאליסט לייגט אריין אין זיין אונטערנעמונג בעיקר די „גייסטיקע" ארבעט, ער אָרגאניזירט דאָס געשעפט, שאפט מיט אים. דער לוין-ארבעטער לייגט אריין אין דער פראָדוקציע הויפטזעכלאָך זיין „פיזישע" ארבעט. און ווייל די אידן ארבעטן נערן מיט׳ן קאָפּ, דערפון שטאמט טאקע זייער אונטערנעמונגס-גייסט, וואָס טרייבט דעם אידישן ארבעטער צו ווערן א קלייניער געשעפטסמאן פאר זיך. דער אינדיווידואליזם פון דער אידישער עקאָנאָמיק האָט אלזא זיינע וואָרצלען אין אָט דער היסטאָרישער באָדנלאָזיקייט. האָבן מיר אלזא ביי אידן צוויי וויכטיקע ערשיינונגען:

1) דעם איבערוואָג פון ארבעט איבער דעם באָדן, און
2) דעם איבערוואָג פון „גייסטיקער" ארבעט איבער דער פיזישער.

3.

איצט לאָמיר צעטיילן די צווייגן פון דער מענטשלאכער פראָדוקציע. קודם כל וועלן מיר זען, אז מענטשן פראָדוצירן דריערלייי זאכן: 1) פ ר א-ד ו ק צ י אָ נ ס־מ י ט ל ען, ד. ה. מאשינען, רויע מאטעריאלן,

די דאָזיקע טאָבעלע דערציילט אונז פֿאָלגענדעס:

א) אַז די אידישע אַרבעט איז לחלוטין דערווייטערט פון דער נאַטור. אין דער לאַנדווירטשאַפֿט בילדן די אידן עפּעס מער ווי איין האַלב פּראָצענט אין רוסלאַנד, און אָנדערטהאַלב פּראָצענט אין גאַליציע;

ב) אַז דער פּראָצענט פון די אידישע פּרנסות וואָקסט אַלץ מער און מער אין דעם מאָס, ווי די פּראָדוקציע דערווייטערט זיך פונ׳ם באָדן. אין דער אינדוסטריע־לער אור־פּראָדוקציע בילדן די אידן ס״ה 9—8 פּראָצענט צווישן די ניט־אידן: און די סעקונדערע מיטעלערע סטאַדיעס הויבט זיך שוין דער אידישער פּראָצענט ביז 20—15, אין די טערציערע מיטעלערע סטאַדיעס בילדן שוין די אידן א פּערטל און אפילו א דריטל צווישן די ניט־אידן;

ג) אין די לעצטע סטאַדיעס פון דער פּראָדוקציע בילדן שוין די אידן כמעט א העלפט צווישן די ניט־אידן, — ד. ה. גראָד דאָרט, וואו מען האָט שוין אַבסאָלוט ניט צו טאָן מיט׳ן באָדן, וואו עס פּעלט איטלאַכע באַריונג מיט דער מוטער־נאַטור;

ד) די גרויסע מערהייט ניט־אידן שעפּט די חיונה פון דער נאַטור (פון קלאַס 1 און 2, ד. ה. פון דער אור־פּראָדוקציע אין לאַנדווירטשאַפֿט און אינדוסטריעס), און די גרויסע מערהייט אידן לעבט פון מענטשן. אין רוסלאַנד און גאַליציע זיינען 70 ביז 80 פּראָצענט פון אַלע אידן פּאַרנומען אין די לעצטע צוויי קלאַסן, אין די פּאַרלעצטע און לעצטע פּראָדוקציאָנס־סטאַדיעס. 70 ביז 80 פּראָצענט ניט־אידן מאַכן א לעבן פון דער נאַטור, בשעת 70 ביז 80 פּראָצענט אידן מאַכן א לעבן פון מענטשן.

די ציפערן זיינען געקומען פון דער אָפּיציעלער מלוכה־סטאַטיסטיק, וועלכע האָט מסתמא ניט געהאַט אין זינען קיין שום ציוניסטישע טעאָריעס און בכלל ניט געדאַנקט זיך וועגן אידישע פּראָבלעמען. די צעטיילונג אויף קלאַסן האָב איך דאָ גענומען, און אַזוי ווי מיין צעטיילונג איז א גאַנץ אַנדערע, ווי אין דער מלוכה־סטאַטיסטיק, און חוץ דעם ווערן די פּרנסות אין רוסלאַנד אַנדערש געטיילט ווי אין עסטרייך, זיינען אין געווּיסע רובריקן אָפּטמאָל אַריינגעפּאַלן אויך אַזוינע מלאכות, וואָס געהערן לויט אונזער שטאַנדפּונקט צו אן אַנדער קלאַס. אָט נעמט, למשל, די „מעטאַל־אינדוסטריע", ווי זי ווערט פּאַרצייכנט אין דער אָפּיציעלער סטאַטיסטיק. דאָ ווערן אַריינגערעכנט סיי די גרויסע מעטאַלורגישע אינדוסטריע, וואָס געהערט צום קלאַס 3, סיי אויך די קליינע מעטאַל־מלאכות, ווי שמידעריי, שלאָסעריי, בלעכעריי וואָס וואָלטן נאָר געדאַרפט געערעכנט ווערן צו קלאַס 5.

וועו די אָפּיציעלע סטאַטיסטיק וואָלט ניט געווּאָרפן אַלצדינג אין איין בארג וואָלט זיך די אידישע לאַגע נאָך קלאָרער אויסגעדריקט אין די ציפערן. נאָר אַזוי איז אויך די לאַגע גאַנץ קלאָר: דער געזעץ פון דער אידישער עקאָנאָמיק שלאָגט זיך מעכטיק אַדורך, דורך די פּאַרמישונגען פון דער אָפּיציעלער סטאַטיסטיק, — דער געזעץ, אז וואָס מער א געווּיסע

טאבעלע 1

עס האבען זיך באשעפטיגט אלס בארופסטעטיגע:

פראדוקציאנס־צווייג	אין דער רוסישער פעדעראציע: אידן	אין דער רוסישער פעדעראציע: פראצענט פון נאנצען אינד	אין גאליציען: אידן	אין גאליציען: פראצענט פון נאנצען לאנד
1. לאנדווירטשאפטליכע אינדוסטריע:				
אקערבוי, נערטנערייען פיהצוכט	35829	0,6	47996	1,5
2. אינדוסטריעלע אינדוסטריע:				
בארגבוי, מינען	1006	1,8	1053	8,3
שמיינער אין ערדען	5187	12,5	696	10,6
וואלד־ווירטשאפט	3206	12,4	928	10,6
ס"ה קלאס 2	9393	7,7	2677	9,5
3 סחרנדערע מיטלערע סטאדטן:				
מעטאל־אינדוסטריע	40082	21,2	4410	15,9
מעקסטיל־אינדוסטריע	33200	19,0	1421	14,7
נוי־אינדוסטריע	37136	18,9	3110	13,0
ס"ה קלאס 3	110415	19,7	8941	14,5
4 טערציערע מיטלערע סטאדטן:				
האלץ אינדוסטריע	41359	27,2	4229	18,1
כעמישע אינדוסטריען	6514	34,1	1430	37,9
לעדער אין פאפיר	20446	43,9	1938	39,2
ס"ה קלאס 4	68319	31,3	7597	23,7
5. לעצטע סטאדיען פון אינדוסטריע:				
נאהונגס מיטעל אינדוסטריע	44797	34,8	11036	48,9
משקאות און טאבאק	23548	38,3	22981	70,8
קליידונגס און היגיעניש אינדוסטריען	244584	48,1	20298	35,2
פיזאראישע או עגליכע אינדוסטריען	18996	53,9	450	21,4
זייגערס און פרעציזאנס אינסטרומענטען	5240	66,5		
ס"ה קלאס 5	337115	45,5	54765	47,7

טאבעלע 2.

הגנדערט באשעפטיגטע (ערווערבסטעטיגע) אידן אוו ניט־אידן פרייל ויך לויט זייער באשעפטיגונג וחן פאלגט:

ווירטשאפטס־צווייגען.	איטאליען אין 1901		דייטשלאנד אין 1907		עסטרייך אין 1900		רוסלאנד (משער־מא) אין 1897		אמעריקא [פאר. סש.] אין 1900	
	אידן	פראצענט פון נאנצען	אידן	פראצענט פון נאנצען	אידן	פראצענט פון נאנצען	אידן	פראצענט פון נאנצען	רוסקי	פראצענט פון נאנצען
1) לאנדווירטשאפט	0,3	53,3	1,3	33,1	12,8	58,1	2,5	53,0	10,0	35,7
2) אינדוסטריע	8,7	22,4	21,9	37,4	27,5	22,3	35,2	14,6	48,4	24,4
3) האנדעל און טראנספער	50,3	8,3	50,5	11,1	34,4	5,1	34,6	7,4	28,2	16,4
4) פרייע פראפעסיעס	0,3	1,4	0,5	1,6	5,2	2,2	11,9	11,8	11,2	19,2
5) פרייע פראפעסיעס, נעזעלי־שאפטליכער אין כלי־הדינסט	13,7	6,4	6,5	5,7	8,3	4,5	7,2	8,2		
6) ראנטיערס, גים פראדוקטיוו	21,7	8,2	19,3	11,1	11,8	7,8	7,6	5,0		
אין אומבאשעפטיגטע פראפעסיעס										
פון הכל	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

4.

דעם גאַנצן מאָדערנעם קאַפּיטאַל טיילט מארקס אויף אין צוויי קאַטעגאָריעס: 1) דער קאָנסטאַנטער (שטענדיקער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון פּראָדוקציאָנס-מיטלען, מאטעריאַלן און ענלעכע אָביעקטיוון פּראָדוקציאָנס-אומשטענדן, ווי באָדן-רענט, פּאַבריקס-געביידעס, פּאַרקערס-מיטלען, רוי-מאטעריאַלן, קוילן, מאשינען, אינסטרומענטן, א. ד. גל.; 2) דער וואַריאַבלער (פּאַרענדערלעכער) קאַפּיטאַל, וואָס באַשטייט פון דער מענטשלעכער אַרבעטס-קראַפט. וועג אין אויסלענער קאַפּיטאַליסט אינוועסטירט קאַפּיטאַל אין א געווישער אונטערנעמונג, דאַרף מען, לויט קאַרל מארקס, דעם דאָזיקן קאַפּיטאַל באַטראַכטן אַלס א סומע פון צוויי חלקים: וואָס דער אונטערנעמער אינוועסטירט אין רענטע, אין מאשינען, אין קוילן, אייזנבאַן-פּראַכט א. ד. גל., דאָס אַלץ איז דער קאַנסטאַנטער טייל פון"ם אינוועסטירטן קאַפּיטאַל; און וואָס דער קאַפּיטאַליסט צאָלט אויס אין שכירות די אַרבעטער און אָנגעשטעלטע, דאָס בילדעט דעם וואַריאַבלען טייל פון"ם אינוועסטירטן קאַפּיטאַל. דאָס זעלביקע מיט דער גאַנצער סומע קאַפּיטאַלן, וואָס די גאַנצע מענטשהייט אינוועסטירט אין אַלע ווירטשאַפּטלעכע אונטערנעמונגען: דער גאַנצער קאַפּיטאַל פון דער וועלט באַשטייט פון א קאַנסטאַנטן און א וואַריאַבלען חלק.

דער קאַפּיטאַל פאַלט ניט אַראָפּ פון הימל און וואַקסט ניט פּאַרטיקערהייט אויף בוימער, נאָר ווערט געשאַפן דורך שוועראַרבעט מענטשלעכער אַרבעט. סיי דער קאַנסטאַנטער, סיי דער וואַריאַבלער קאַפּיטאַל ווערן פּראָדוצירט פון מענטשן. היינט איז קלאָר, אז אידן פּראָדוצירן נאָר ניט קיין קאַנסטאַנטן קאַפּיטאַל, ווייל זיי פּראָדוצירן ניט קיין געביידעס, מאשינען, פּאַרקערס-מיטלען, קיין רוי-מאטעריאַלן, א. ד. גל. די אידישע ארבעט באַטייליקט זיך בכלל ניט אין דער שאַפונג און אין דער פּאַרטיילונג פון"ם קאַנסטאַנטן קאַפּיטאַל. די גאַנצע אידישע ארבעט ווערט אַריינגעלייגט אין דער פּראָדוקציע פון"ם וואַרי-אַבלען קאַפּיטאַל. און אויך דאָ האָבן די אידן אויסצושטיין די קאָנקורענץ פון די ניט-אידישע ארבעטער.

ווייטער מוז באַמערקט ווערן, אז ביידע חלקים פון קאַפּיטאַל האַלטן אין אייך וואַקסן. נאָר דער קאַנסטאַנטער קאַפּיטאַל וואַקסט שנעלער פון דעם וואַריאַבלען. וואָס מער עס אַנטוויקלט זיך די טעכניק, אַלץ מער ווערט די ארבעט געטאָן דורך דער מאשין אנשטאָט דעם מענטשן. אמאָל האָט איין ארבעטער פּראָדוצירט אין דערזעלביקער צייט פּינף, צען, צוואַנציק מאָל ווייניקער ארבעט, איידער ער טוט דאָס איצט מיט דער הילף פון דער מאשין. היינט באַגייט מען זיך ביי דער מאשין מיט א

פרנסה דערווייטערט זיך פון דער נאטור, אלץ מער קאנצענטרירט זיך דוקא דאָרט די אידישע ארבעט.

אזוי ווי אן עקשנות׳דיגע היסטאָרישע בייטש וואלט די אידן געטריבן אלץ ווייטער און ווייטער פון ערד און נאטור, אלץ העכער און העכער אין דער שיטערער סאציאלער לופט; אזוי ווי א ביטערע היסטאָרישע פארשוערונג וואלט האלטן די אידישע מאסן אין די קייטן פון עקאנאמישער באדנלאזקייט, — טרייבן ווייטער, ווייטער פון באדן...

די טרוקענע ציפערן פון טאבעלע 1 מיינען צו זאגן, אז די אידן זיינען דערווייטערט גראד פון די וויכטיקסטע, פון די זיכערסטע, פון די איינפלוסרייכסטע צווייגן אין פראדוקציע, — פון יענע צווייגן, ארום וועלכע עס דרייט זיך דער ראד פון דער נעשיכטע. אנשטאט ארויינצודרינגען אינ׳ם געזונטן, קרעפטיקן צענטער פון עקאנאמישן לעבן, פאר-שפריטן זיך די אידישע מאסן אויף זיין פעריפעריע, אויף זיין אויבער-פלאך... דער גורל פון דער געזעלשאפט הענגט קיין ברעקל ניט אף פון דער נאדל-אינדוסטריע, פון דער בעקעריי, פון דער טאבאק-פראדוקציע. אלע פעדים פון ארבעט און אנטוויקלונג ציען זיך פון די צענטראלע מלאכות... פון לאנדווירטשאפט, פיה-צוכט, פון די מינען, אייזנבאנען, ים-שיפעריי, — אהין ווייט צו דער אויבערפלאך פון סאציאלן לעבן, צו דעם מארק פון די פארטיקע אינדוסטריע-פראדוקטן.

די טרוקענע ציפערן באקלאגן זיך, אז די אידישע ווירטשאפט מוז בלייבן אן אפגעשטאנענע, אז די אידישע קולטור מוז בלייבן אין געפאלנקייט, אז דער פאליטישער גורל פון אידישן פאלק מוז הענגען אין שטענדיקער אפהענגיקייט, — אזוי לאנג ווי דאס אידישע פאלק וועט לעבן וויט פון נאטור און באדן, וויט פון דער אור-פראדוקציע. די ציפערן זאגן עדות, אז דער אידישער סאציאליזם, דער אידישער קלאסנקאמף, די אידישע רעוואלוציע וועלן שפילן פונקט אזא נישטיקע ראל אינ׳ם סאציאליזם, קלאסנקאמף און רעוואלוציע פון די ארומיקע פעלקער, וויפיל די אידישע נאדל, דער אידישער פרעם-אייזן האבן א וועדט אין פארגלייך מיט׳ן ניט-אידישן אקער-אייזן, מיט דער ניט-אידישער דאמף-מאשין, מיט׳ן ניט-אידישן טראנספאטלאנטיק.

אט דאס איז די היסטאָרישע קראנקהייט פון דער אידישער עקאנאמיק, און פאראיביקן די קראנקהייט וויל אלע יענע, וועלכע שטרעבן צו-צושמידן דאס אידישע פאלק צו דער שיטערער לופט פון גלות, אלע יענע, וואס זוכן דאס פאלק איינצוואוינען מיט גלות-נגונים און גלות-האפנונגען.

אט דאס איז די היסטאָרישע קראנקהייט פון דעם אידישן ווירטשאפטס-לעבן, ווי מיר האבן זי געפראווט אויסדריקן אין די מאדערנע עקאנאמישע באגריפן, נאר לאמיר נאך פרובירן צו באלייכטען אט די ערשיינונג מיט׳ן ליכט פון דער מארקסיסטישער תורה.

אבער אויך אין די נייע איינוואנדערונגס-לענדער יאגט אונז אן דער אייגענער געזעץ פון ארויסשטויסונג. מיר האבן אין ענגלאנד געשאפן א גרויסע נאדל-אינדוסטריע אויפ'ן פרינציפ פון „געטיילטער ארבעט", און צום סוף ווערן דאָרט די אידישע ארבעטער פאַרביטן דורך קריסטלאבע מיידלאך. אין אמעריקע איז די גאנצע נאדל-אינדוסטריע אויסגעוואקסן פון אידישן שוויים, און דער רעזולטאט איז, וואָס זי גליטשט זיך שוין ארויס אלץ מער פון די אידישע הענט. פאמעלאך, שריט ביי שריט ווערט אלץ קלענער דער פראָצענט אידישע ארבעטער אין דער אמעריקאנער נאדל-אינדוסטריע און עס וואקסט די צאל איטאליענישע, פוילישע, ליט-ווישע און סירישע ארבעטער.

ביז איצט האבן מיר געזען, אז די אידישע עקאנאמיק ליידט פון א קראנקהייט, — פון דער אפגעריסנקייט פון דער נאטור. דאס איז א היסטארישער און דעריבער א כראנישער, שטיל'ער חלאת. מיט א כראנישן חלאת קאן אן ארגאניזם לעבן א לאנגע צייט; דער אידישער פאלקס-ארגאניזם האט זיך ווי ניט איז איינגעלעבט מיט דער כראנישער אנאמאליע, וואס מאטערט אים שוין באלד צוויי טויזנט יאר. נאר דער מארקסיסטישער אנאליז פון דער קראנקהייט האט אונז געבראכט צו נאך אן ערגערן רע-זולטאט. ער האט אונז באוויזן, אז אין דער מאדערנער קאפיטאליס-טישער ארדנונג ווערט די אידישע קראנקהייט נאר קאמפליצירט, פארפלאנטערט און פארערגערט דורך דרויסשטויסונג. דער טויזנט-יאריקער חלאת איז שוין מער ניט קיין שטיל'ער און כראנישער, נאר א שארפער און פיבערהאפטער.

די היסטארישע אוממעגלאכקייט פון אידישן גלות-לעבן איז דער עקסטרימאליזם, — דאס פעלן פון א טעריטאריע, די אפגעריסנקייט פון נאטור און באדן, און אט די אייגנטימלאכקייט און אומנארמאלע, קראנקהאפטע דערשיינונג, האט אין דער סביבה פון קא-פיטאליסטישער קאנקורענץ געמוזט אננעמען דעם כאראקטער פון א פיבערהאפטן חלאת.

די טאבעלע 2 (זע זייט 196) וועט אונז צייגן, ווי אזוי דאס אידישע פאלק באמיט זיך מיט זיינע אייגענע מיטלען בייצוקומען דעם דאזיקן חלאת. וואס זאגט אונז די דאזיקע טאבעלע?

אידעל, דאס לאנד וואס האט אזא קנאפע צאל אידן און וואו אידן שטייען אזוי גוט עקאנאמיש, פאליטיש און קולטורעל, אפשר בעסער ווי אין אלע אנדערע לענדער פון גאר דער וועלט; דאס לאנד פון אידן-מיניסטארן, אידן-געלערנטע און אידן — פאליטישע פירער, צייגט אונז די אומפראדוקטיווסטע, אומגלייכסטע צעטיילונג פון פרנסות. מיט לאנדווירטשאפט האבן דאָרט די אידן אזוי גוט ווי גארניט געמיינזאמס. פון אינדוסטריע לעבן קנאפע נייַן פראָצענט אידישע אידן, און דאס אויך ניט אלס ארבעטער און אנגעשטעלטע, נאר בלויז אלס רייכע אונטער-נעמער. א העלפט אידישע אידן מאכן א לעבן פון מסחר. כמעט

קליינער צאל ארבעטער דארט, וואו מען האט אמאל געברויכט צענדליקער אדער הונדערטער ארבעטער. וואס מער פולקאם די מאשינען, אלץ וויניקער מענטשן ברויכט מען צו זיי. עס וואקסט די צאל מאשינען זייער שנעל, און אין פארגלייך דערמיט פארקלענערט זיך אלץ מער די צאל ארבעטער. נמצא, אז דער קאנסטאנטער קאפיטאל וואקסט אויפן חשבון פונ׳ם וואריאבלען קאפיטאל. דאס איז איינער פון די וויכטיקסטע געזעצן פון קאל מארקס׳ם תורה.

קאל מארקס באווייזט, וויי אזוי די מאשין שטויסט ארויס דעם ארבעטער, — און דער וואריאבלער קאפיטאל ווערט ארויסגעשטויסן דורכ׳ן קאנסטאנטן קאפיטאל. און אזוי ווי מיר האבן געזען, אז די אידישע ארבעט איז אינגאנצן פארטאן אין פראדוצירן דעם וואריאבלען קאפיטאל, איז דערפון געדרונגען, אז די אידישע ארבעט ווערט וואס וויטער אלץ מער ארויסגעשטויסן דורך דער ניט-אידישער ארבעט.

דאס איז א קלארער לאגישער שלום פון מארקס׳עס עקאנאמישע אנטדעקונגען, און אויב אונזערע אפיציעלע „מארקסיסטן" זעען דאס ניט איין, איז עס בלויז דערפאר, וויל זיי איז אין דער ווירקלאכקייט פרעמד יעדער וויסנשאפטלאכער בליק אויף דער אידישער עקאנאמיק.

די אידישע ארבעט ווערט ארויסגעשטויסן און מוז ארויסגעשטויסן ווערן מיט דעם פראגרעס פון דער טעכניק. די אידישע ארבעט מוז זיין טעכניש אפגעשטאנען, וויל די מאשין איז איר גרעסטער שונא, און דאס שטאמט אלץ פון דערזעלביקער סיבה — וואס די אידן זיינען אפגערוסן פון דער נאטור, פונ׳ם גרונט און באדן.

די ארויסשטויסונג פון אידישער ארבעט איז, צום גליק, ניט קיין מאמענטאלער נאר א פארצויגענער פראצעס. אידישע וועבער, שוסטער, מעבל-מאכער, טאבאק-ארבעטער, נאפט-גרעבער ווערן נאר בילכלאכווייז ארויסגעשטויסן אין איראפע דורך ניט-אידישער ארבעט. אידישע וועבער זיינען אין לאדז און ביאלוסטאק שוין כמעט פארשוואונדן פון דער פראדוקציע דורך דעם, וואס דער דאמף-וועבער-שטול איז אהין ארויינגעדרונגען און געבראכט מיט זיך קריסטלאכע ארבעט אויפן פלאץ פון דער אידישער. די שוך-מאכריי אין וואַרשע און אדעס האט דורכגעמאכט אן ענלאכע עוואלוציע: דער איבערגאנג פון האנט ארבעט צו מאשין ארבעט האט אויך געבראכט צום איבערגאנג פון אידישער ארבעט צו קריסטלאכער. די גרויסע טאבאק-פאבריקן אין רוסלאנד זיינען אריבער כמעט דורכאוים צו קריסטלאכע ארבעטער. די אידישע ארבעטער זיינען פארטריבן געוואָרן פון די נאפט-גריבער אין באָריסלאוו, נעבן דראָהאָביטש, אין גאליציע. נאר גלייכצייטיק זוכן אוים די אידן נייע באשעפטיקונגען, עמיגרירן צו דעם צוועק אין אלע עקן וועלט און בויען דאָרט אויס נייע אינדוסטריעס.

און אין די שטעט, וואס זיינען מיט די קאלאניעס פארבונדן, איז די אידישע ארבעט נאך פראדוקטיוויער, נאך נאענטער גענוצרן צו דער נאטור, נאך פעסטער איינגעפונדעוועט און איינגעוואוצלט אינ׳ם באדן, איידער אין די פאראיניקטע שטאטן פון אמעריקע. און עס איז ווייטער קיין ספק ניט, אז אין ארץ ישראל זיינען די אידישע פאזיציעס נאך פעסטער, נאטירלאכער, ווייניקער אפהענגיק פונ׳ם צופאלס-שפיל, איידער אפילו אין ארגענטינע, מיט איר פארדארבענער און אפשר שוין באנקראטירטער י״א-קאלאניזאציע.

דאס אידישע פאלק האט־א גאנץ יארהונדערט בלינדערהייט געזוכט זיין וועג צוריק צו דער נאטור, צוריק צום באדן. און ענדלאך האט עס דעם וועג געפונען. דער ציוניזם איז דער וועג. דער ציוניזם איז דער לאגישער, דער נאטירלאכער רעזולטאט פון דער עקאנאמישער רעוואלוציע, וואס האלט אן שוין הונדערטער יארן אין די אידישע מאסן. שוין אין גלות שטרעבט אונזער פאלק מיט אלע כחות צו דער פראדוקטיוויזירונג און נאטורלעזירונג פון זיין ארבעט, פון זיינע פרנסות. נאר די סביבה אין גלות איז צו ענג, צו אומנינציק פאר דעם דאזיקן ראדיקאלן איבערבוי. דעריבער איז די שטרעבונג בלינד, סטיכייאיש, פול מיט אינערלאכע סתירות, מיט שוואנקונגען, מיט יסורים. אט ווערט דער אימיגראנט א פראדוקטיווער ארבעטער, און אט ציט אים ווידער צו זיין טראדיציאנעלן מסחר, צו פעדלעריי, צו לייכטן לעבן אויפן חשבון פון אנדערע, צו עקאנאמישער בטלנות, צו עקספלואטאציע.

דער ציוניזם איז די אייניציקע באוועגונג, וואס איז בכח ארויצוטראגן אהערצו ליכט פון באוואוסטזיין, סיסטעם און פלאנמעסיקייט. דער ציוניזם איז די עקאנאמיש-היסטארישע נויטוועניקייט פאר׳ן אידישן פאלק.

אלע איטאליענישע אידן מאכן א לעבן פון דעם, וואס זיי עקספלואטירן פרעמדע ארבעט, און דערצו עקספלואטירן זיי אויך א העכסט אומפראדוקטיוון אופן.

כמעט דאס זעלביקע אין דייטשלאנד. דא זיינען די אידן צוועלף מאל גרעסער אין צאל, איידער אין איטאליע, און בכן אויך א סך ווייניקער פריי, פארנעמען דורכאוים א נידעריקערן פלאץ אינ׳ם פאליטישן לעבן פון לאנד. זעען מיר אבער, אז די דייטשע אידן זיינען שוין אין זייערע פרנסות א סך מער פראדוקטיוו, איידער אין איטאליע: 22 פראצענט דייטשע אידן לעבן פון אינדוסטריע. פארט בלייבט די אידישע ראל אין דייטשלאנד די ראל פון עקספלואטירנדיקן קאפיטאל.

אין עסטרייך איז די צאל אידן צוויי מאל גרעסער ווי אין דייטשלאנד: אין גאליציע, בוקאווינע און אין ווין וואוינען די אידן אין געדיכטע מאסן. דא זעען מיר שוין דעם דייטלאכן דראנג פון די מאסן צו מער פראדוקטיוויע, מער נאטור-נאענטע פרנסות. שוין מער ווי א פערטל אידן פארנעמען זיך אין דער אינדוסטריע, — אידן גיבן שוין א העכערן חלק אין דער אינדוסטריע, אידער די ארומיקע באפעלקערונג. און על פי רוב זיינען עס ניט קיין קאפיטאליסטן, נאר הארעפאשנע קליין בעלי-מלאכות און לוין-ארבעטער. א גרויסע טייל עסטרייכישע אידן לעבן אינ׳ם שוויים פון זייער פנים. כמעט דרייצן פראצענט אידן אין עסטרייך ציען זייער חיונה שוין פון דער לאנדווירטשאפט, ד. ה. מער ווי א צענטל חלק אידן איז אין דעם לאנד ארייננעדרונגען אין די ערשטע, נאטור-נאענטסטע, באדן-פעסטע סטאדיעס פון אור-פראדוקציע.

אין רוסלאנד מערקן מיר אויך א דייטלאכערן פראצעס, ווי די אידישע מאסן שטרעבן צו פראדוקטיווער ארבעט. בעת אין אלע אנדערע לענדער פון אייראפע לעבן אידן מער פון האנדל, איידער פון אינדוסטריע, — איז אין רוסלאנד דער היפוך דערפון: דא זיינען שוין די אידן מער פארטאן אין דער אינדוסטריע, ווי אין מסחר. און ניט קוקנדיק אויף די שרעקלאכע רעכטלאכע באגרעניצונגען, אויף דער „טשערטע", אויף דעם פארבאט צו וואוינען אין די דערפער, מיען זיך די אידן פארט דורכצושלאגן זיך א וועג צו דער נאטור, צו דער ערד.

א גוואלדיקער פראצעס קומט פאר ביי אידן. א לאנגזאמע עקאנאמישע רעוואלוציע, — דער איבערגאנג פון אונזערע מאסן צו פראדוקטיווער און מער נאטור-נאענטער ארבעט. דעם שפיץ פון אט דעם פראצעס זעען מיר אין דער עמיגראציע. די ציפערן מכח א מערסק באווייזן אונז, אז דא אין לאנד איז שוין די פראדוקטיווע ארבעט געוואקסן כמעט דער גאנצער יסוד פון אידישן לעבן, און דער ארבעטס-פראלעטאריער איז געוואקסן דער ריכטיקסטער פארטרעטער פון אידישן טיפ.

מיר האבן ניט קיין ציפערן מכח ארץ ישראל און ארגענטינע, נאר עס איז גאר קיין ספק ניט, אז דארט, אין די נייע אידישע קאלאניעס

ווייליקע, אבער ניט קיין שטענדיקע. זיי קעמפן פאר זייער איינענער זאך און זיי ליידן פאר זייערע אייגענע אינטערעסן.

די נלות-לאגע פון אידישן פאלק איז ניט נאר טראגיש, נאר אויך האפנונגס-לאז. אונזער נלות-טראגעדיע איז ניט קיין צייטווייליקע, נאר א דויערנדיקע. מיר קעמפן ניט פאר קיין איינענער אי-דישער זאך און מיר ליידן פאר פרעמדע אינטערעסן. מיר באזיצן ניט קיין איי-גענעם באדן און זיינען איינזאם אין דער קאלאסאלער וועלט, וואס האט אירע אייגענע ראגות. מיר האבן ניט קיין צר, מיט וועמען צו האלטן אין דער מלחמה. די וועלט איז אדער פיינטלאך צו אונז, פירט א פארניכטונגס-קאמף, אן אויסראטונגס-קאמף קעגן אונז, — אדער, אין בעסטן פאל, איז די וועלט צו אונז גלייכגילטיק. אונזער שיקזאל וועלן כסדר באשטימט דורך דעם שיקזאל פון אנדערע פעלקער.

ווי גייט מען ארויס פון אט-דער אויסערארדנטלאכער לאגע? איז זי ווירקלאך לחלוטין האפנונגסלאז, אדער איז פאראן א האפנונג און א וועג, ווי די האפנונג צו פארווירקלאכן?

דער אידישער ארבעטער שטעלט זיך די פראגע און באקומט אויף איר גאנץ פארשידענע תשובות. איין טייל אידישע סאציאליסטן לייגט זיין גאנצע האפנונג אויף דער אסימילאציע אדער אויף דעם אלמענטשלאכן פראגרעס. אן אנדער טייל, — און דאס זיינען מיר, די נאציאנאלע סאציאליסטן, — זיינען איבערצייגט, אז אונזער באפרייאונג העננט אפ קורם-כל פון דער נאציאנאלער זעלבסטהילף פון די אידישע מאסן. און די נייעסטע, שרעקלאכסטע פון אלע אידישע קאטאסטראפעס האט באשטעטיקט אונזער בליק.

2.

אסימילאציע וואלט נעווען די ראדיקאלסטע רפואה, אזוי ווי דער טויט און זעלבסטמארד זיינען די ראדיקאלסטע מיטלען קעגן איטלאכער קראנקייט. אז ס'וואלט קיין אידן ניט נעווען, וואלטן זיי פארשפארט צו ליידן פון דער אידישער טראנעדיע און הילפלאזיקייט. פונדעסטוועגן האט נאך קיין מערקער אין דער וועלט ניט נעהייסן הייל קראנקע דורך פארסמ'ען זיי. און קיין ערלאכער פאליטיקער, קיין אידעאליסט אין דער וועלט האט נאך ניט געפרואווט צו ליזון, א שטייגער, די פוילן-פראגע דורך דעם, אז דאס פוילישע פאלק זאל אויסהערן עקזיסטירן. און מיט וואסערע אוינן וואלטן די בעלניער נעקוקט אויף איינעם, וואס וואלט זיי איצט, אין זייער נאציאנאלער נויט, נענעבן די גוטע עצה,

נאַציאָנאַלע אָנמאַכט און נאַציאָנאַלע זעלבסט-הילף

1.

די וויכטיקסטע פראגע פון דעם היינטיקן היסטאָרישן מאָמענט פאר'ן אידישן ארבעטער איז: ווי אזוי צו פארזיכערן אונזער פאלק נעגן דער ווידערהאלונג פון אזוינע שוידערלאכע פארפאלגונגען און טראגישע סיטואציעס, אין וועלכע ער פאלט אזוי אפט אריין אין פארשידענע לענדער? לאמיר קודם פארשטיין די באזונדערקייט פון דער אידן־פראגע. אלע פעלקער לידן מער אדער ווייניקער פון פארשידענע טראגישע אומשטענדן. די איטאליענער זיינען קיינמאל ניט געזיכערט נעגן שרעקלאכע ערדציטער־נישן, די כינעזער נעגן פארפלייצונגען, די אינדיער נעגן אומגערעטנישן, כאלערא און פעסט. דאם זיינען אבער קאטאסטראפעס פון דער נאטור, און נעגן זיי איז דא א מיטל: צו פארטיפן די מענטשלאכע וויסנשאפט און אויסנוצן אירע מעכטיקע מיטלען ניט פאר בלוטפארגיסונג און אונטערדריקונג, נאר פאר קאמף קעגן די בלינדע נאטור-עלעמענטן.

א סך פעלקער לידן פון דויערנדיקער אונטערדריקונג: אירלאנד און אינדיען אונטער דעם בריטישן יאך, גאנץ רוסלאנד אונטערן יאך פון צאריזם. אבער די דאזיקע קומען דערפון, וואס די פעלקער זיינען דערווייל ניט געניג באוואוסטזיניק און ניט סאלידאריש ביי זיך — קאנען זיי זיך ניט אוועקשטעלן מיט דערפאלג קעגן די אונטערדריקער.

אייניקע פעלקער זיינען חרוב געוואָרן דורך דער היינטיקער וועלט־מלחמה, הגם זיי אליין זיינען אין דער מלחמה ניט שולדיק און האבן זי ניט געוואלט. דאס זיינען די סערבן, די בעלגיער, די פאליאקן, לאט־ווישן, ארמענער. פונדעסטוועגן האבן די דאזיקע פעלקער אויך א גרויסן טרייסט אין זייערע יסורים. דער טרייסט איז א דאפלטער: ערשטנס, זיינען זיי ניט אייגזאס, ניט פון אלעמען פארלאזט און פארפאלגט — נאר זיי האבן דעם אדער יענעם צד, וואס שטעלט זיך איין פאר זיי. פאר די סערבן האט זיך אייגעשטעלט א האלבע וועלט, פאר די בעלגיער אויך, פאר די ארמענער שטעלט זיך כלומרשט רוסלאנד איין. צווייטנס, און דאס איז דער עיקר, האבן די דאזיקע פעלקער גרויסע אויסזיכטן, אז זיי קאנען סוף־כל־סוף קריגן א באלוינונג און אנטשעדיקונג פאר זייערע קרבנות. זיי קעמפן פאר זייער אייגענער נאציאנאלער זאך, און אויב אפילו זיי וועלן פאר־לירן, איז דאס אויך ניט אויף אייביק: וויל זיי בלייבן דאך אויף זייער אייגן לאנד און קאנען שטענדיק וואַרטן די געלגנהייט צוריק צו דערארבערן זייער רעכט.

מיט איין וואָרט, די פארשידענע יסורים פון אנדערע פעלקער זיי־נען טראגיש, אבער ניט האפנונגסלאָז. זייער טראגעדיע איז א צייט־

פרייער, און די סאציאלע נערעכטיקייט וואקסט נאך ניט אוים דערפון אליין.

די סאציאלע און פאליטישע נערעכטיקייט אנטוויקלט זיך בלויז דורך ביטערן קאמף, פון די קרעפטן-באציאונגען. אונטערדריקונג הערשט אזוי לאנג, ווי די אונטערדריקטע האבן ניט קיין מאכט ארגאניזירפן דעם יאך און איינצושטעלן א נייעם גלייכגעווי כט פון קרעפטן. דער מארקישער פראגרעס פון דער מענטשהייט איז ניט מער, ווי א רעזולטאט פון דעם ביטערן קאמף פאר דער גלייכגעוויכט פון קרעפטן. אומעטום, וואו ס'באגעגענען זיך מאכט און אנמאכט, וועט אומבאדינגט אנטשטיין א דרוק, א פארגוואלטיקונג. דער איינצי-קער שוץ פאר די שוואכע, פאר די, וואס באזיצן ניט, באשטייט אין זייער אייגענער ארגאניזירונג, אינ'ם קאמף פאר די אייגענע אינטערעסן. דאס געזעץ, די פאליציי, די יוסטיץ — שטעלן זיך איין, העכסטנס, פאר אומשולדיק-לוידנדע יחידים, אבער ניט פאר נאנצע אונטער-דריקטע גרופן און פעלקער. איטלאכער געזעץ, איטלא-כע יוסטיץ ווערט געמאכט און קאנטראלירט פון די מעכטיקע, און זיי נוצן אויך אויס דעם טעכנישן פראגרעס פאר זייערע הערשאפט-צוועקן. די געזעצן, די רעכט און די יורידישע פראקטיק קאנען פארבעסערט ווערן צו גונסטן פון די אונטעריאכטע קלאסן און פעלקער ניט אנדערש, סיידן דורך זייער אייגענעם קאמף.

די היינטיקע מלחמה האט קלאר דערוויזן, אז די בעסטע מענטשן אין דער וועלט וועלן זיך ניט אפשטעלן פאר דער אונטערדריקונג פון א שוואכערן, אויב דאס איז זיי נויטיק פאר זייערע לעבנס-אינטערעסן. דאס האט באשטעטיקט די האלטונג פון דער דייטשער סאצאל-דעמא-קראטיע, וועלכע האט נענעבן איר הסכמה דערצו, אז דאס דייטשע מילי-טער זאל פארנוואלטיקן די נייטראליטעט פון לוקסעמבורג און פון בעל-גיען. די דייטשע סאציאל-דעמאקראטן זיינען דאך געווים גוטע סא-ציאליסטן און גוטע פרייהייטס-קעמפער. נאר אז ס'האט זיך זיי אוים-געוויזן, אז ס'איז נויטיק צו ברעכן די נייטראליטעט פון די שוואכע שכנים, האבן זיי קיין איין מינוט ניט געשוואנקט דאס צו טאן. ניט אנדערש האבן געהאנדלט, אין תוך נענומען, די בעלגישע און פראנ-צויזישע סאציאליסטן.

מיט איין ווארט, דער שוואכער עלעמענט, ווער ס'זאל ניט זיין, א קלאס, אדער א פאלק, טאר זיך ניט פארלאזן אויף דער הומאניטעט, אויפן יושר פונם שטארקן. דאס איז די וויכטיקסטע תורה פון סאציאליזם, אז די באפרייאונג פון דעם ארבעטער מוז זיין דאס ווערק פון זיינע אייגענע הענט, פון זיין אייגענעם קאמף. א פיינעם פנים ווילטן די ארבעטער געהאט, ווען זיי זאלן זיך פארלאזן אויף דעם מארקישן פראגרעס פון די קאפיטאליסטן, אז די לעצטע וועלן ביסלאכווייז אויפהערן צו עקספלואטירן די ארבעטער!

אז זיי זאלן זיך אויסמישן מיט די דייטשן און אויפהערן צו זיין א באזונדער פאלק?

נאר ביי אונז אידן האט מען די חוצפה, די אומפארשעמטקייט צו ערעדיקן נאציאנאלן זעלבסטמארד פארן נאנצן פאלק. ס'איז אונטער דעם כבוד, אונטער דער זעלבסטווירדע פון אונזער גרויסן העלדישן מארטירער-פאלק צו נעמען ערנסט די אסימילאטארישע אוטאפיעס און די אסימילאטארישׂ-שקלאפערישע הכנעה. דאס אידישע פאלק לעבט און וועט לעבן. אנדערע פעלקער קאנען אונז ליב האבן אדער האסן אונז, נאר פארניכטן אונז האט זיך קיינמאל ניט איינגענעבן, ניט דורך פארפאלגונג און ניט דורך אסימילאציע.

פונדעסטוועגן וואלט מען נאך אפשר נעקאנט דיסקוטירן וועגן אסימילאציע, אויב די לעצטע וואלט געווען א מעגלאכקייט. דער אמת איז אבער, אז די אסימילאציע איז ניט מער, ווי א שעדלאכע אוטאפיע. די בריטע אידישע פאלקסמאסן אסימילירן זיך נאר ביז א נעוויסן גראד, — זיי נעמען איבער העכסטנס די אויסערלאכע אינגן-שאפטן פון די ארומיקע פעלקער: די מלבושים, די שפראך, נעווי-סע מאכלים און אנדערע מידות; בלייבן אבער אין נייסט אינערלאך פרעמד דער ארומיקער קולטור. אפילו די אסימילירטסטע אידן קאנען זיך ניט אויסמישן מיט די שכנים, פירן שטענדיק א באזונדער אידיש לעבן, בלייבן אפגעזונדערט.

און דאס קאן אנדערש ניט זיין. כל-זמן נאציאנען עקזיסטירן, וועט לעבן אויך דאס אידישע פאלק. א טייל פון דער אידישער אינטע-לינענץ און א טייל פון דער אידישער גרויס-בורזשואזיע מאטערן זיך צו באגיין נאציאנאלן זעלבסטמארד. נאר די אידישע פאלקסמאסן, דער אידישער ארבעטער-קלאס, און די פאלקסמאסן פון די ארומיקע פעלקער ווילן ניט און דערלויבן ניט, אז די אידן זאלן פארשווינדן אין די פרעמדע פעלקער און פרעמדע קולטורן.

3.

פראגרעס פון דער מענטשהייט איז א שיינע אידעע, נאר מכח איר פארווירקלאכונג מוז מען שטענדיק קלאר זיין אין אין זאך: דהיינו, אז ניט דער פראגרעס שאפט דעם מענטשן, נאר די מענטשהייט שאפט דעם פראגרעס. דער פראגרעס אנטשטייט ניט פון זיך אליין, נאר מוז אויף שריט און טריט אויסגע-קעמפט ווערן פון די פאלקס-מאסן. אמת, ס'קומט פאר א טעכנישער, א וויסנשאפטלאכער, אן עקאנאמישער פראגרעס פון דער מענטשהייט, זי ווערט אלץ קליגער, פלינקער און נעניטער אין דער באהערשונג פון דער נאטור. דאס אליין איז אבער נאך ניט גענוג, כדי דער כאראקטער זאל ווערן מענטשלאכער, די געפילן איידעלער און די מידות ריינער. די פאליטישע אינריכטונגען ווערן נאך פון זיך אליין ניט

אין קאמף פאר אידישע רעכט

א בליק אין דער אידישער רעכטלאָזיקייט און אין דער געשיכטע פון דער אידישער עמאַנציפּאַציאָנס־באַוועגונג

פאַרוואָרט

די וועלט־מלחמה האָט אין זיך פארוויקלט א גאנצע מאסע אָנגעוויטאָקטע פראגן, נאציאָנאלע, סאָציאָלע און וועלט־פּאָליטישע, וואָס האבן שוין לאנג געווארט אויף א געהעריקער לייזונג. ס'איז ניט אויסגעשלאָסן, אז די גרויסע איבערקערעניש, וואָס מ'קען דערוואַרטן נאָך דער מלחמה, זאָלן ברענגען א טיילווייזע אָדער אפילו אן ענדגילטיקע לייזונג פאר אייניקע פון אָט־די פראגן.

צווישן די פּראָבלעמען, וואָס האָבן שוין לאנג געדארפט געלייזט ווערן און וואָס די מלחמה האָט מיט העלישן פייער באַלויכטן פאר דער וועלט אין זייער גאנצן טראגישן ערנסט, פארנעמט די אידן־פראגע איינעם פון די ערשטע פּלעצער. איינער פון די וויכטיקסטע מלחמה־טעאָטערס פאר־שפרייט זיך איבער א קאָלאָסאָלער טעריטאָריע, וואו א וויכטיקן טייל פון דער באפעלקערונג בילדן די אידישע מאסן. ניין מיליאָן אידן וואוינען אין יענע געגענדן פון רוסלאַנד, ליטא, קורלאנד, פוילן, פרייסן, גאליציען, בוקאָווינא, אונגארן און טערקיי, וואָס בילדן דעם מזרח־טעאָטער פון דער מלחמה. דער שווערסטער און קאָמפּליצירטסטער טייל פון'ם וועלט־קריג שפּילט זיך פאנאנדער דירעקט אויף די פּלייצעס פון אידישן פאָלק. דער עקאָנאָמישער חורבן, די פּאָליטישע רעכטלאָזיקייט, די מיליטערישע הפקרות, אַלץ האָט זיך פאראייניקט צו פארוואנדלען דאָס לעבן פון די אידישע מאסן אין אן אמת'ן גהינם, פול מיט איבער־מענטשלאָכע יסורים, פיזישע און גייסטיקע.

קיינמאָל האָט נאָך די אומנארמאָלע לאגע פון אידישן פאָלק ניט באַווייזן איר צעוואונדעוועטן פנים מיט אזא שרעקלאכער אָפנקייט, ווי אין אָט די שווארצע יאָרן פון וועלט־שרפה, און קיינמאָל האָט נאָך די שוידערלאכע אידן־פראגע ניט אָנגענומען אזא אויסגעשפראָכענעם כאראַק־טער פון א וועלט־פראָבלעם, פון אן אינטערנאַציאָנאלן אומגליק, ווי אצינד.

אויף די אידן פון די נייטראָלע לענדער, און באזונדערס אויף די דריי מיליאָן אידן פון די פאראייניקטע שטאטן, איז איצט אויסגעפאלן די אויפגאבע ארויפצוברענגען דאָס אידישע פּראָבלעם אויף דער טאגעס אָרדנונג פון דער וועלט־פּאָליטיק און צו פארלאנגען פון דער מענטשהייט, אז די אידן־פראגע זאָל איין מאָל פאר אלע מאָל געלייזט ווערן אויפ'ן

4.

און איז דען ניט נאאיוו צו האָפן, אז די אידן וועלן אמאל אויפהערן צו ליידן און וועלן געזיכערט ווערן קעגן קאטאסטראָפן, ווייל די אומות-העולם וועלן זיך אלץ מער אויסמענטשלען און וועלן אליין אויפהערן דעם אידן צו פארפאלגן? נייז, מיר, אידן, טאָרן זיך אויף קיינעם ניט פארלאָזן, חוץ אויף זיך אליין. די באפרייאונג פונם אידישן פאלק מוז זיין דאס ווערק פון זיינע אייגענע הענט.

די אינציציע לייזונג פונם אידישן פראבלעם איז — צו שאפן אזא גלייכגעווויכט פון קרעפטן, ביי וועלכן אנדערע פעלקער זאלן ניט קאנען מער אזוי לייכט, אזוי אומבאשטראָפט אונז פארפאלגן. די באזונדערקייט פון דער אידישער טראגעדיע שטאמט דערפון, וואס אידן האבן ניט קיין אייגן לאנד, און דעריבער וועלן די אידישע אינטערעסן און נויטן פון קיינעם ערנסט ניט רעספעקטירט.

נעמט א קליינע מדינה, ווי סערביען, מיט אירע ארימע פיר מיליאן איינוואוינער, אדער נעמט אזא מיניאטור-מלוכה, ווי מאנטענעגראָ: סך-הכל זיינען דאס א פערטל מיליאן מענטשן, ארימע, האלב-ווילדע, אן א בריקל איינפלוס אויף דער וועלט-ציוויליזאציע; און שטעלט אוועק קעגן זיי דאס אידישע פאלק, א גרויסע אומה פון דרייצן מיליאן קולטור-רעלע מענטשן, מיט א טויזנטיאריקער הויכער גייסטיקער קולטור, א פאלק פון גרויסע קאפיטאליסטן און גרויסע רעוואלוציאנערן, פון ראטשילדס, פאזנאנסקים און שיפס, פון מארקסעס, לאסאלס און נערשונים; א פאלק, וואס האט אומעטום מיסיאנערן, פאליטיקער, זשורנאליסטן, קינסטלער, דיכטער, לערער און פירער; א פאלק מיט גוואלדיקע פעאיקייטן, מיט א גרויסארטיקן איינפלוס אויף דער ציוויליזאציע פון דער גאנצער וועלט...

מיט וועמעס אינטערעסן וועט מען זיך מער רעכענען, מיט די דרייצן מיליאן הויך-קולטורעלע אידן, אדער מיט דעם פערטל מיליאן האלב-ווילדע מאנטענעגרינער? וועמעס קול וועט העכער קלינגען אינ'ם קאלאסאלן פרידנס-כאָר פון די פעלקער? די תשובה איז קלאָר: די מאנטענעגרינער זיינען מער פייאיק פאר זיך צו קעמפן, איידער די אידן. מיט די מאנטענעגרינער וועט מען זיך מער רעכענען.

דאס איז דערפאר, וויל די מאנטענעגרינער פארלאָזן זיך ניט אויף אסימילאציע און אלמענטשלאכן פראגרעס, נאר אויף זייערע אייגענע קלייגע כחות אין צוועקמעסיקן צוזאמענהאנג מיט די גרויסע קרעפטן-פארהעלטניסן אין דער וועלט. דאס דארף אויך זיין דער לאזונג פון די אידישע ארבעטער אין זייער נאציאנאלער פאלקס-פאליטיק:

ארגאניזירט נאציאנאל זעלבסט-הילף. פארייניקן זיך צום קאמף פאר אן אייגענער אידישער צוקונפט.

(„אידישער קאנגרעס", נייו יארק, 6טן אויגוסט, 1915)

צוועק צו געבן זיי די נויטיקע פאליטישע א י נ פ א ר מ א צ י ע. בכן האבן מיר זיך אנטשלאסן אין די אינפארמאטיוע טיילן פון דער בראשורע אויסצומיידן איטלאכע פארטייאישע באלייכטונג פון דעם ענין, אזוי, אז יעדער לעזער, אן אונטערשיד פון פארטיי, זאל זיך קענען רואיק באנוצן מיט די ידיעות, וואס מיר בריינגען דא.

בלויז אין דעם נ א כ ו ו א ר ט, וואו מיר פארבינדן די פראגן פון אידישער עמאנציפאציע מיט א ווייטערער היסטארישער פערספעק־טיווע, האבן מיר זיך שוין ניט געקענט און ניט געטארט באניין אן אונזערע סאציאלע און נאציאנאלע פרינציפן.

רעכט און דער האמף פאר רעכט

די אידייען פון גערעכטיקייט און רעכט בייטן זיך אינאיינעם מיט די פארמען פון דער געזעלשאפט. ניטא קיין רעכט פאר זיך, קיין „נא־טירלאכעם" און „אייביקער" רעכט און קיין „לאגישעם" רעכט, וואס זיינע וואורצלען זאלן לינן אין דער „אייביקער נאטור פונ'ם מענטשן". די פארמען פון רעכט זיינען אזוי פארשידנארטיק, ווי די פארמען פון מענטש־לאכע אינטערעסן — ווייל איטלאכס רעכט האט דעם איינציקן צוועק צו רעגולירן די באציאונגען פון די מענטשלאכע אינטערעסן און אויסצו־גלייכן די קאנפליקטן פון מענטשלאכע אינטערעסן.

דארט, וואו מענטשן הארמאנירן איינער מיט'ן צווייטן אין זייערע אינטערעסן, ברויכט מען קיין רעכט ניט, ווייל דארט זיינען אלע צו־פרידן. אזוי לאנג ווי לופט און זונען־ליכט איז פאר אלעמען גענוג געווען, איז קיינעם ניט איינגעפאלן צו פארערן א רעכט אויף לופט, א רעכט אויף ליכט, — די מענטשלאכע אינטערעסן בנוגע צו לופט און ליכט זיינען געווען הארמאניש און ס'איז ניט פארגעקומען קיין אינטערעסן־קאנפליקטן אין דעם פרט. היינט אבער, וען די קוביק־פוטן לופט אין די וואוינונגען זיינען געווארן אלץ קנאפער און קנאפער פאר די פאלקס־מאסן, און די זונען־ליכט ווערט אלץ מער פארשטעלט פון פילגארנדיקע הייזער, פונ'ם רויך און גאסן־שטויב, — אנטשטייט שוין די פראגע פון רעכט אויף לופט און רעכט אויף ליכט. אזוי האט אויך אמאל קיין רייד ניט געקאנט זיין פון רעכט אויף ערד, אויף גרונט און באדן, אזוי לאנג ווי די מענטשן האבן נאך ניט פארכאפט די ערד און ניט צוטיילט זי אין פריוואטע נחלאות.

פון די אויביקע ביישפילן זעען מיר אבער נאך א צווייטע זייט פון רעכט: די פארווירקלאכונג פון רעכט הענגט אפ פון די פאקטישע מאכט־פארהעלטנישן. ווער ס'האט מאכט — אין פארם פון מזומנ'ע געלט, — צו קריגן גענוג פרישע לופט און ליכט, דער ווערט דערגרייכן זיין רעכט אויף אט די קענגשטאנדן. קוים אבער באויצט ער ניט די מאכט, איז אויך זיין רעכט וויניק וואס ווערט אדער גאר ניט ווערט.

לאמיר נעמען נאך א וויכטיק רעכט, וואס איז באזונדערס אינטע־

מעגלאכסט ראדיקאלן אופן. די אמעריקאנער אידן האבן אויף זיך דעם גרויסן היסטארישן חוב צו זארגן דערפאר, אז דאס אידישע פאלק זאל ענדלאך באפרייט ווערן פון זיין ביישפיללאזער אומנארמאלער לאגע: עס מוז ענדלאך געשאפן ווערן א נארמאלע קענן דעם, וואס יערע קאטאסטראפע פון דער געשיכטע שטעלט אונזער פאלק ביים ראנד פון אונטערנאנג און וואס יעדעס מאל ווערט אונזער פאלק דערשיטערט טיפער און געפערלאכער, ווי אלע אנדערע פעלקער.

צו דעם צוועק מוז דאס אמעריקאנער אידענטום קודם כל האבן א קלארעס בילד וועגן דער אידישער לאגע אין די מלחמה־לענדער. און אזוי ווי די אידן־פראגע קען אוועקגעשטעלט ווערן אויף דער פאליטישער טאגעס־ארדנונג הויפטזעכליך פון דער רעכטלאכער זייט, מוז קודם כל באלויכטען ווערן די ר ע כ ט ל א כ ע לאגע פונ׳ם אידישן פאלק אין פארשידענע לענדער. דא שטויסן מיר זיך אן אויף דער פילזייטיקער און פארשידנארטיקער רעכטלאזיקייט פון אידישן פאלק, און די ערשטע זאך, וואס מיר קענען מאנען ביי די פעלקער פון דער ערד, איז, אז די רעכטלאזיקייט פון אונזער פאלק זאל אומעטום אפגעשאפט ווערן. די אידן, אלס פערזאנען, די אידן, אלס בירגער, און די אידן, אלס פאלק, מוזן אומעטום אוועקגעשטעלט ווערן אין א גלייכער רעכטלאכער לאגע מיט אלע אנדערע פערזאנען, בירגער און פעלקער.

דאס קומט אונז, אלס עלעמענטארער יושר. דאס קומט אונז אלס קאמפענסאציע פאר די קרבנות, וואס מיר האבן געבראכט און וועלן נאך ברענגען בעת מלחמה און נאך איר פאר דער מאכט און דעם גליק פון אלע לענדער. דאס קומט אונז אין די אינטערעסען פון דער רעכטס־ארדנונג פון יענע לענדער, וואו מיר וואוינען, — קומט אונז, ענדליך, אין די אינטערעסן פון דעם פארטשריט פון דער גאנצער מענטשהייט.

די דאזיגע בראשורע באהאנדלט די אידן־פראגע אויסשליסלאך פון איר רעכטלאכער, יורידישער זייט. ניט ווייל מיר וואלטן מבזה געווען די אנדערע זייטן פון אונזער נאציאנאלער עקסזיסטענץ, ווי: די שווערע אנאמאליעז פון אונזער עקאנאמישן לעבן, די קולטורעלע חלאת'ן, די עמיגראציע, דעם געזעלשאפטלאכן אנטיסעמיטיזם, די היסטארישע צוקונפטס־האפנונגען פון אידישן פאלק, אדער דעם דירעקטן חורבן, וואס די מלחמה האט אונז געבראכט. נייז, אט די אלע זייטן זיינען פאר זיך ניט וויניקער וויכטיק, איידער די רעכטלאכע זייט. נאר, ווי געזאגט, קען פאר די פעלקער היינט־צו־טאג אוועקגעשטעלט ווערן הויפטזאכלאך די רעכטלאכע זייט פון אונזער פראגע, און אין איר מוזן מיר הויפטזאכלאך קלאר ווערן...

נאך א באמערקונג, און מיר זיינען פארטיק מיט דער הקדמה. דער אידיש־נאציאנאלער ארבעטער־פארבאנד האט א באשטימטן קוק אויף דער צוקונפט פון דער גאנצער מענטשהייט און פונ׳ם אידישן פאלק: דאס איז די סאציאלע און אידיש־נאציאנאלע וועלט־אנשויאונג. אבער די דאזיגע בראשורע איז געשריבן געווארן פאר אלע קלאסן פון אידישן פאלק מיט׳ן

ב. די פארמען פון רעכט זיינען אפהענגיק פון די פארמען, אין וועלכע די מענטשלאכע אינטערעסן קאנען זיך צוזאמענשטויסן. די פארמען פון אידעען פון רעכט ענדערן זיך אויך אין ענטוויקלען זיך צוזאמען מיט דער אנטוויקלונג פון די מענטשלאכע אינטערעסן פון די געזעלשאפטס־פארמען.

ג. די פארווירקלאכונג פון איטלאכן רעכט הענגט אפ פון דער מאכט, וועלכע ס'באזיצן די פארא־ינטערעסירטע צדדים.

3. דאס רעכט וועלכע פארווירקלאכט ניט דורך זיך אליין, נאר דורך א קאמף פון אינטערעסן און פון געזעלשאפטלאכע כחות, דורך דעם קאמף פאר רעכט. און די מעטאדן פונ'ם קאמף פאר רעכט אנטוויקלען זיך צוזאמען מיט דער אנטוויקלונג פון די געזעלשאפטלאכע און פאליטישע פארמען.

פארען נאך היינט צו מאג אזוינע לענדער, וואו ס'עקזיסטירט בכלל ניט קיין באגריף פון מענטשן־רעכט, ד. ה. פון רעכט, וואס נעהערן דעם מענטשן, אלס אזעלכן, און טארן ניט פארלעצט ווערן. אזוינע לענדער און שטאטן, וואס ווערן געווינטלאך גערופן „בארבאריש", ווערן רעגירט פון א געטלאכן רעכט, פון א רעליגיעזן רעכט, פון א געוואוינהייטס־רעכט אדער פונ'ם קאפריז פון די הערשער, נאר קיין מענטש פארמאגט דארט ניט קיין שום געזעצלאך־גאראנטירטע רעכט. אין אזוינע לענדער עקזיסטירן, פארקערט, פריווילעגיעס, באזונדערע הנחות פאר געווייסע קלאסן פון דער באפעלקערונג, נאר ס'איז ניטא קיין שום באגריף פון גלייכקייט פאר'ן געזעץ. אזוינע לענדער זיינען, צום ביישפיל, אביסיניען און מאראקא.

דארט, אויב א מענטש מעג זיך פריי באוועגן און קאן זיך פילן מער־ווייניקער זיכער מיט זיין לעבן און אייגנטום, ווערט דאס באטראכט ניט פאר זיין אומבאריהלאכעס רעכט, וואס געהערט צו אים, אלס מענטשן און אלס בירגער, נאר פאר א פריווילעגיע, וואס די געטלאכע אדער קייזער־לאכע מאכט האט אים געגעבן צום אונטערשיד פון אנדערע מענטשן. אין אזוינע לענדער קאן מען ניט רעכענען וועגן רעכטס־באשרענקונגען, נאר בלויז וועגן פארפאלגונגען און אויסנאמס־גזעצן. ס'קאן לייכט טרעפן, אז אין אזא לאנד זאלן דוקא די אידן קריגן געווייסע פריווילעגיעס אנטקעגן אנדערע גרופן פון דער באפעלקערונג. נאר על פי רוב ווערן דארט די אידן אונטערגעוואָרפן די ערגסטע פארפאלגונגען און גזירות.

דאס איז געווען דער יסוד פון דער רעכטלאכער לאגע פון די אידן אין מיטלאלטער. פילע פון די מענטשלאכע רעכט, וואס מיר באטראכטן לעת עתה אלס עפעס זעלבסטפארשטענדלאכעס, ווי צ. ב., דאס רעכט אויף לעבן, איז אין מיטלאלטער באטראכט געווארן נאר אלס פריווילעגיע, און ווער ס'האט ניט געהאט די פריווילעגיע, יענעמס לעבן איז

רעסאנט פאר אונזער ענין. לויט די מאדערנע באגריפן האט איטלאכער מענטש א „נאטירלאכעס און אומפארלעצלאכעס" רעכט צו זיין געזיכערט מיט זיין לעבן קעגן יעדן אטענטאט מצד אן אנדער מענטשן. אין פלוג, וואס קאן זיין נאך נאטירלאכער, לאגישער און הייליקער פאר אט דעם רעכט, וועלכעס איז אפילו פראקלאמירט געוואָרן אין די עשרת הדברות העכער דריי טויזנט יאר צוריק „לא תרצח"? די נעשיכטע און די קענג־וואָרט באווייזן אבער, אז דאס הייליקע רעכט פון פערזענלאכער אומבארירלאכקייט הענגט לחלוטין אפ פון די אינטערעסן־קאנפליקטן און פון די מאכט־פארהעלטנישן.

געווען צייטן, און געדויערט האבן זיי פילע טויזנטער יאָרן נאכאנאנד, וועו דאס מענטשלאכע לעבן איז געלעגן אין רשות פון די נעטער אדער פון די הערשער. לויט'ן וואונש פון די נעטער האט מען זיי נעמוזט ברענגען מענטשלאכע קרבנות. אויפ'ן קאפריז פון א נעקרוינטן מענטשן האבן טויזנטער אנדערע מענטשן נעמענט פארניכטעט וועלן אין אייז מינוט אן א פאדוואס. רייכע פריצים פלעגן מיט'ן פלייש פון זייערע קנעכט האדעוועו זייערע געליבטע הויז־חיות. היינט וואלטן מיר נעוואָרן אויפגעבראכט: ס'ארא שרעקלאכע רעכטלאזיקייט, ס'ארא באדארפניס. נאר אין יענע צייטן איז קיינעם ניט איינגעפאלן צו זען אין דעם א פארברעכן קעגן רעכט. פשוט דערפאר, ווייל דעמאלט האט נאר דער הערשער נעמענט האבן אנערקענטע אינטערעסן און דאס לעבן פון זיינע שקלאפן איז באטראכט געוואָרן אלס זיין אינטערעס, און ניט אלס זייער אינטערעס. די שקלאפן אליין האבן נעוואוסט, אז אזוי דארף עס זיין, זיי האבן ניט פראטעסטירט קעגן דעם.

ערשט דעמאלט, וועו יעדע פערזאן איז קלאר נעוואָרן, אז איר לעבן איז איר פערזענלאכער אינטערעס און ניט יענעמס, ניט דער גענט־קעס און ניט דעם הערשערס, האט נעקאנט אנטשטיין די מצוה „לא תרצח" און דאס רעכט אויף אומפארלעצלאכקייט פון פערזאן. און זעען מיר דען ניט, אז אפילו הייניטיקע צייטן, קוים דערוועקט זיך אין דער רעגירונג דער אינטערעס צו שאפן זיך מיט'ן לעבן פון אירע אונטער־טאנען, וועלט תיכף אפגעשאפט דאס רעכט אויף לעבן, און מענטשן וועלן געשיקט פארניכטן איינער דעם צווייטן? אין צייט פון מלחמה, פון גאסן־אומרוען, פון רעוואלוציעס וועגט איבער דער אינטערעס פון שטאט די אינטערעסן פון יחיד, און עס וועלט אפגעשאפט דאס „נאטירלאכע, דאס הייליקסטע" פון אלע רעכט.

האבן מיר, אלזא, די פאלגנדע אויספירונג מכח רעכט און רעכט־לאזיקייט:

א. דאס רעכט איז אזא געזעלשאפטלאכער אינסטיטוט און אזא פארם פון באוואוסטזיין, וועלכע האבן דעם צוועק צו רעגולירן די קאנפליקטן צווישן מענטש־לאכע אינטערעסן.

און ס׳איז דערפון אנטשטאנען דער קאמף פאר אידישע רעכט.

אידן און ניט־אידן האבן זיך באטייליקט אין דעם קאמף, און ניט נאר זיינען געשטאנען אידן, פאדערנדיק זייער רעכט, קעגן די אויסער־לאכע כחות פון דער רעאקציע, נאר שטענדיק איז אויך געווען א טייל ניט־אידן, וואס האבן געשטיצט דעם אידישן קאמף, און א טייל אידן, פון דער אנדער זייט, וואס שטערן מיט אלע כחות דעם אידישן קאמף פאר רעכט.

היות אז רעכט ווערט פארווירקלאכט דורך מאכט, הייסט דאס אז רעכט לאזיקייט באדייט מאכט לאזיקייט. אין מיטלאלטער זיינען די אידן געווען אבסאלוט מאכטלאז, האבן ניט געהאט קיין דירעקטן אינפלוס אויף די געזעלשאפטלאכע כחות, און אין זייער קאמף פאר די אדער אנדערע פריווילעגיעס, קעגן די אדער אנדערע גזירות, האבן זיך די אידן ניט געקאנט באנוצן מיט קיין שום אנדער מיטל, חוץ שתדלנות ביי די מעכטיקע פון דער ערה. אין דער נייער צייט האבן זיך געמוזט ענדערן אויך די מעטאדן פון אידישן קאמף פאר רעכט. דעם פלאץ פון שתדלנות האט געמוזט פארנעמען דער פאליטישער קאמף, ווען־כער באנוצט דעם דירעקטן אינפלוס פון די אידן אויף די אינטערעסן פון די פארשידענע קלאסן אין דער געזעלשאפט.

דער ערשטער און נאענטסטער צוועק פון אידישן רעכטס־קאמף איז געווען די בירגערלאכע עמאנציפאציע, ד. ה. די דערגרייכונג פון גלייכע פערזענלאכע און בירגערלאכע רעכט. דער צוועק פונ׳ם קאמף איז אלזא געווען, אז דער אלגעמיינער גרויסער פרינ־ציפ פון דעם היינטיקן רעכט, — די גלייכקייט פון אלע בירגער פאר דעם געזעץ, — זאל אויך אנגעוענדעט ווערן צו די אידן, עס זאלן אפגע־שאפט ווערן אלע רעשטן פון דער אמאליקער רעכטלאזיקייט, ד. ה. די אויסנאמס־געזעצן קעגן אידן.

און נאך דעם, ווי די אידן האבן אין זייער שטרעבן צו ליכט און פריהייט שוין גובר געווען די אויסערלאכע און אינערלאכע מניעות, ווען די אידן האבן שוין געקראגן צוגעזאגט פולע רעכט, — ערשט דאן הויבט זיך אן א נייע סדרה פון קאמף פאר רעכט. שטיק נאך שטיק קומט אויס ארויסצורייסן ביי די הערשער די פארווירקלאכונג פון דער צוגע־זאגטער גלייכבארעכטיקונג; און ווי אפט טרעפט עס, אז דער צוזאג ווערט בטול ומבוטל, און די אידן פארבלייבן פאריער! און טאמער זיינען שוין אלע רעכטס־באשרענקונגען אפגעשאפט געווארן אין געזעץ, איז דערמיט נאך אויך דער קאמף וווייט־וווייט ניט פארענדיקט. דא דארף מען ערשט זארגן, אז דאס געזעץ זאל ווירקלאך אפגעהיט ווערן, זאל ניט אויסגעטייטשט ווערן קעגן די אידישע רעכט, ס׳זאלן ניט ארויסגע־בראכט ווערן נייע גזעפערלאכע דרייד־לאך און אינטערפרעטאציעס.

געווען הפקר לויט'ן דין. וועו די אידן פלענן קומען אין א לאנד, פלענן זיי זיך אויסווירקן פון דעם קעניג אדער פירסט א פריוויליגיע, וואו ס'איז בפירוש נעזאגט געווארן, צווישן אנדערע זאכן, אז פאר דער דער־מארדונג פון א אידן קומט א געוויסע מאס שטראף. די מענטשן זיינען ניט געווען גלייך פאר'ן געזעץ, און זייער לעבן פלענט זיך אויך אפשאצן ניט גלייך. פאר דערמארדן א פראסטן פויער האט געקומט א קליינע שטראף, פאר דערמארדן א פריץ איז אוועקגעליגט געווארן א גרויזאמע שטראף. איז דאס, פארשטייט זיך, באטראכט געווארן פאר א גרויסער פריוויליגיע, וועו, צ. ב., די פוילישע הערשער האבן זיך פארפליכטעט פאר די אידן, אז דער מערדער פון א אידן וועט קריגן דיזעלביקע שטראף, ווי דער מערדער פון אן אדעליקן.

נאר דאס אלגעמיינע בילד פון'ם אידישן לעבן אין מיטלאלטער איז א בילד פון שטענדיקע פארפאלגונגען און גזירות. על פי רוב זיינען זיי געווען רעכטלאז אין פולן זינען פון ווארט, און די נאנצע האפנונג איז געווען אויף די פריוויליגירטע הערשער פון די אומות העולם, טאמער וועלן זיי געפינען פאר נויטיק אינצושטעלן זיך פאר'ן אידן. די אינ־טערעסן פון די אידן האבן ניט עקזיסטירט פאר'ן געזעץ, און זיי זיינען באהאנדלט געווארן ווי דאס אייגנטום פון דעם קעניג. די פינאנציעלע אינטערעסן פון'ם קעניג זיינען געווען יענע מאכט, וואס האט דעם אידן געשיצט, דער וויכטיקסטער און אפטמאל דער אינציקער קוואל פון אי־דישע רעכט.

ווי געזאגט, הערשט נאך היינט־צו־טאג אזא צושטאנד אין מאראקא און אין אביסיניען. די דארטיקע אידן זיינען אבסאלוט רעכטלאז. כמעט דאסזעלביקע אויך אין אראביען און פערזיען.

נאר די פארמען פון די מענטשלאכע רעכט האבן זיך ענטוויקלט צוזאמען מיט דער בירגערלאכער געזעלשאפט און דורך דעם האט זיך אויך געמוזט ענדערן די רעכטלאכע לאגע פון די אידן. אין דער נייער צייט האבן זיך נייע רעכט־פרינציפן דורכגעשלאגן א וועג אין דער געזעצ־געבונג פון איראפע און אמעריקע, און צוזאמען מיט זיי האט געמוזט פריער אדער שפעטער קומען אויך די ענדערונג אין דער רעכטלאכער לאגע פון די אידן.

אויב דער רעכטלאכער יסוד פון'ם מיטלאלטער איז באשטאנען אין פריוויליגיעס און הנחות, האט די מאדערנע רעכטס־ארדנונג פראקלאמירט אלס איר יסוד די גלייכקייט פון אלע מענטשן און ספעציעל פון אלע בירגער פאר דעם געזעץ פון לאנד. זינט די אמעריקאנער „דעקלאריישאן אוו אינדעפענדענס" און די פראנצויזישע „דעקלאראציע פון די רעכט פון'ם מענטשן און בירגער" האבן אנגענומען אט דעם נייעם פרינ־ציפ, איז די רעכטלאזע לאגע פון די אידן געקומען אין ווידערשפרוך מיט די נייע בירגערלאכע אינטערעסן און מאכט־פארהעלטניסן אינ'ם שטאט,

מער רעכט, איידער זייערע ברידער פון די רוסישע גובערניעס.

ביי יענע רעוואלוציאנערע פוילישע פארטייען, וואס קעמפן פאר דער פולער פאליטישער אומאפהענגיקייט פון פוילן, פארנעמט די אידן־פראגע א זייער חשוב'ן פלאץ אין זייער פראגראם, און זיי האבן שטענדיק נע־פאדערט בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג פאר די אידן. נאר דערביי איז שטענדיק פארגעקומען נאציאנאלער אסימילאציע דארף ברענ־גען צו פולשטענדיקער נאציאנאלער אסימילאציע און די אידן מוזן זיך איננאנצן אפזאגן פון זייערע נאציאנאלע אייגנטימלאכקייטן, אונטער־גיין אין דער פוילישער נאציאן. די בירגערלאך־דעמאקראטישע פארטיי אין פוילן איז צוערשט אויך געשטאנען אויף דעם שטאנדפונקט, נאר די רוסישע רעוואלוציע האט איר געגעבן א שטארקן שטויס צוריק, זי האט זיך אפן פארוואנדלט אין א רעאקציאנערער פארטיי: מיר מיינען די זייער אינפלוסרייכע אזוי גערופענע „נאראדאוואּ דעמאקראציא", וועלכע איז מיט א צייט צוריק געווען זייער ראדיקאל אין אלע פראגן, אויך אין דער אידישער, האט אבער פון יאר 1905 קאפיטולירט פאר דעם רוסישן צאריזם. די נאראדאוואּ דעמאקראציע איז מגולגל געווארן אין א פארביסן רעאקציאנערער און אנטיסעמיטישער פארטיי, זי האט עס ארויסגערופן און ארגאניזירט דעם בארימטן באיקאט קעגן אידן. פונדעסטוועגן האט זי נאך ביז איצט אפיציעל ניט ארויסגעשטראכן פון איר פראגראם דעם פונקט וועגן אידישער גלייכבארעכטיקונג, נאר זי שטעלט די אידן א פאדערונג: קודם אסימילאציע, און דערנאך גלייכע רעכט.

אזוי האבן פאר דער וועלט־מלחמה די גאנצע פוילישע נעזעלשאפט און אלע פארטייען געשטעלט א פארבינדונגס־צייכן צווישן אידישער עמאנציפאציע און אידישער אסימילאציע. דער אונטערשייד צווישן די סאציאליסטישע און די בירגערלאכע פארטייען דערביי איז נאר אין דעם, וואס ביי די ערשטע קומט די עמאנציפאציע פריער און די אסי־מילאציע אלס אומבאדינגטער רעזולטאט, ביי די צווייטע אבער איז די אסימילאציע דער אולטימאטיווער תנאי, און די גלייכע רעכט וועלן אפשר קומען דערנאך (דאס אויך ווייט ניט זיכער...) *)

די וועלט־מלחמה האט ארייננעבראכט א שרעקלאכן פלאנטער אין דער אזוי אויך קאמפליצירטער פראגע וועגן דער אידישער עמאנציפאציע

*) די גערעכטיקייט פארלאנגט צו באמערקן, אז אויטע פון די סאציא־ליסטישע פארטייען (פויל. סאצ. פארטיי „פראלעטאריאט") און אויטע פון די בירגערלאכע (די „פראגרעסיוו־דעמאקראטישע פארטיי") האבן געפאדערט גלייכע רעכט פאר אידן אונטער אלע אומשטענדען און קיין שום באדינגונגען וועגען אסימילאציע ניט געשטעלט. זיי זייענען אפילו געגייגט געווען אנצודערקענען די נאציאנאלע אינדיווידואליטעט פון'ם אידישן פאלק און דאס רעכט פון די פוילישע אידן צו אנטוויקלען זייער נאציאנאלע אייגנטימלאכקייט. נאר ביידע פארטייען זייענען געווען צו אומבאדיוטנד אין צאל און ניט געהאט קיין שום איינפלוס אויף די אידיש־פוילישע באציאונגען.

דער קאמף פאר אידישע רעכט אין מזרח־אייראפע

אין די קלאסישע לענדער פון אידישער רעכטלאזיקייט, אין רוסלאנד (פוילן און פינלאנד אייגנערעכנט) און רומעניען, ווערט געפירט א קאמף פאר אידישע רעכט, נאר ביז'ן היינטיקן טאג האט דער קאמף ניט געבראכט צו קיין שום פאזיטיווע רעזולטאטן.

א. פ ו י ל ן . ניט לאנג פאר דער צווייטער צעטיילונג פון פוילן (אין 1793 יאר) האט זיך דאס פוילישע פאלק געהאט אויפגעכאפט צו א ראדיקאלער ענדערונג און באנייאונג פון זיין פאנאנדערגעשאקלטן פאליטישן ארגאניזם. די בעסטע פוילישע פאטריאטן און הומאניסטן, ווי טשאצקי, בוטרימאוויטש און אנד., האבן זיך נעמיט צו פארשפרייטן א נע־רעכטן קוק אויף דער אידן־פראגע, כדי דער סיום זאל זיי באטראכטן און נעבן איר א ראדיקאלע לייזונג, אויפ'ן יסוד פון גלייכע בירגערלאכע רעכט און אסימילאציע. זייער אגיטאציע פאר אידן־רעכט האט נע־פירט דערצו, וואס דער פוילישער סיום האט דעם 22טן יולי 1790 בא־שטימט א ספעציעלע קאמיסיע צו באטראכטן די רעכטלאכע לאגע פון די אידן. נאר קיין ווייטערע רעזולטאטן האט דאס ניט געהאט, און די פייערלאך־ליבראלע קאנסטיטוציע פון 3טן מאי, 1791, האט מיט קיין איינציק ווארט ניט אנגערירט די אידישע רעכטלאזיקייט. די אידן, פון זייער זייט, האבן זיך נעמיט צו פארדינען די עמאנציפאציע דורך דעם, וואס זיי האבן געגומען אן ענערגישן אנטייל אין דעם לעצטן קאמף פון אומאפהענגיקן פוילן: בערעק יאסעלעוויטש מיט זיין חיל און אנדערע אידישע רעוואלוציאנס־העלדן. נאר די טעג פון אומאפהענגיקן פוילן זיינען שוין געווען נעציילטע, און די קאנסטיטוציע האט קיין קיום ניט געהאט. צוזאמען מיט'ן אומאפהענגיקן פוילן זיינען חרוב געווארן די ערשטע האפ־נונגען אויף דער אידישער עמאנציפאציע.

אין די קלייניע רעשטן פון פוילישן קעניגרייך, וואס האבן שפעטער, בעת נאפאלעאנ'ס מלחמות און נאך דעם ווינער קאנגרעס, אויפגעלעבט אויף א קורצער צייט, ד. ה. אינ'ס ווארשעווער הערצאגטום און אינ'ס „פוילישן צארענרייך" זיינען די אידן באהאנדלט געווארן אויף דעם ערגסטן אופן, נאר דערביי האט זיי אבער די קאנסטיטוציע פון 1815 פארשפראכן, אז מיט דער צייט וועט זייער רעכטלאכע לאגע פארבע־סערט ווערן. די רעוואלוציאנערע רעגירונג פון רוסיש־פוילן פון 1864 יאר האט פראקלאמירט פולע בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג פאר אידן, נאר קיין וויכטיקע רעזולטאטן האט דאס ניט געקאנט האבן: די צארישע ארמייען האבן אינגיכן צעטראטן די צארטע בלום פון פוילישער פרייהייט.

נאך דעם איז פוילן געווארן א פראווינץ פון רוסלאנד, און די רעכט־לאכע לאגע פון די אידן איז געקומען אין ענגער פארבינדונג מיט דער פאליטיק פון דער רוסישער רעגירונג בנוגע צו די רוסישע אידן. פונ־דעסטוועגן האבן די אידן אין פוילן פאר דער וועלט־מלחמה געהאט עפעס

אויפמערקזאמקייט דער אידישער רעכטלאזיקייט, בפרט נאך וועז די רו־סישע פרייהייטס־קעמפער פון יענע צייטן זיינען אלײן נאך געווען פול מיט טראדיציאנעלע פאראורטייל קעגן אידן: געקוקט אויף די אידן, ווי אויף די „עקספלואטאטארן" און „פאראזיטן". נאך אין 1881 יאר האט א נרופע פון דער סאציאליסטיש־רעוואלוציאנערער פארטיי „נארודנאיא וואליא" ארויסגעלאזט אן אויפרוף צום רוסישן פאלק, אז ער זאל מאכן פאגראמען אויף גלחים, פריצים און אידן, — און אנהויבן זאל זיך דער פאגראם פון די אידן.

ביי אזא באציאונג מצד אפילו די בעסטע עלעמענטן אין לאנד. פון די אינטעליגענטן און פרייהייטס־מארטירער, האבן די אידן, נא־טירלאך, ניט געקאנט און ניט געוואנט צו רייזן וועגן גלייכע רעכט. חוץ דעם איז צווישן די אידן גופא נאך א לאנגע צייט ניט געווען קיין אויניקייט אין אט דער פראגע. אזוי ווי די גלייכבארעכטיקונג איז פארבונדן געווען מיט איראפעאיזאציע און אויפקלערונג, מיט „אפיקורסות", פלעגן די רעליגיעזע עלעמענטן, באזונדערס די חסידישע רביים, הארט־נעקיק קעמפן קעגן דער אידעע פון גלייכע רעכט און פרייהייט. און בעת די ערשטע רוסיש־אידישע משכילים האבן זיך אין צייט פון קיסער אלעק־סאנדער דעם ערשטן משתדל געווען וועגן דער פארבעסערונג פון דעם רעכטלאזן מצב פון די אידן, האבן, פארקערט, די חסידישע קרייזן ארום שניאור־זלמן ליאדיער אנגעוועגדעט זייער שתדלנות ביי די רעגירונגס־אר־גאנען, אז קיין האר זאל ניט געמינערט ווערן פון דער אידישער רעכט־לאזיקייט.

די ערשטע קעמפער פאר אידישע רעכט זיינען געווען די ערשטע משכילים, און זיי האבן געגלויבט באמונה שלמה, אז די אידישע רעכט־לאזיקייט שטאמט דערפון, וואס די רעגירונג פארלאנגט די אידן פאר זייער אומווי־סנקייט. קוים וועלן די אידן ארויפוארפן פון זיך די פארשימלטע מיטלאלטערלאכע מנהגים, די קאמישע קליידונג, די „נא־רישע" אפגעזונדערטקייט און וועלן ווערן „מלא דעה" דורך דער „השכלה בת השמים", וועט די רעגירונג און די געזעלשאפט פון די ארומיקע פעל־קער באלד אויפנעמען, אז די אידן זיינען געווארן צו מענטשן גלייך, און ממילא וועלן שוין אפגעשאפט ווערן די באשרענקונגען פון די אידישע רעכט.

די דאזיקע אידעע פון עמאנציפאציע דורך השכלה ציט זיך אין דער גאנצער רוסישער אידן אין משך פון כמעט אכציק יאר, אנהויבנדיק פון נעוואכאוויטש (דעם מחבר פונ'ם „ווי־נעשריי פון דער טאכטער פון יהודה" אין רוסיש, — דעם ערשטן אויפרופ צו אידישער „אויפקלערונג" און צו דער „פארבעסערונג פונ'ם אידישן מצב") און ווייטער דורך ריב'ל (יצחק־בער לעווינזאן), מ. לילינבלום, א. מאנדעלשטאם, ארשאנסקי, ביז די „משכילים" פון די 70־ער יארן, ווי י. ל. גארדאן, ל. לעוואנדא, לילינבלום, פינסקער און אנדערע.

אין פּוילן. נאָר אויך צווישן די פּאָליאַקן שלאָגט זיך דורך ביסלאַכווויז די איינזעעניש, אז צו דער קאָמפּליצירטער פּראָגע קען מען ניט צוגיין מיט די פּריערדיקע פּאַראיינפאַכטע מעטאָדן, און אז ס׳איז ניטאָ קיין רעכטלאַכע פּארבינדונג צווישן אסימילאַציע און עמאַנציפּאַציע. א קלייַנער טייל פון די פּוילישׂ־בירגערלאַכע פּאָליטיקער הויבט אָן צו רעכענען זיך מיט דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פון דער אידישער באפעלקערונג.

די אידישע מאסן אין פּוילן, אָנגעפירט הויפּטזאַכלאַך פון די אידישׂ־סאָציאַליסטישע פּארטייען („בונד און „פּועלי ציון") פּאָדערן שוין אין משך פון די לעצטע פּופּצן יאָר פּולע בירגערלאַכע און נאַציאָנאַלע גלייכבאַרעכטיקונג. די ברייטע שיכטן פון אידישער בורזשואַזיע שטיצן אונטער די דאָזיקע פּאָדערונגען. נאָר א קלייַנער טייל פון פּוילישן אידנטום, נעמלאַך די פּארטרעטער פון גרויסן קאַפּיטאַל, די וואָס רופן זיך „פּאָליאַקן פון משה רבינו׳ס גלויבן", פירן אָן א פּארבייסענעם קאַמף קעגן די נאַציאָנאַלע פּאָדערונגען פון אידישן פּאָלק. אין זייער שנאה צו דער נאַציאָנאַלער אינדיווידואַליטעט פון יענעם פּאָלק, וועמען זיי פּאַרדאָנקען זייער אייגענעם אורשפּרונג, זיינען זיי פּארנאָנגען אזוי ווייט, צו מאַכן יד אחת מיט די אַנטיסעמיטן: די מנהיגים פון דער אידישער קהלה אין וואַרשע האָבן געקעמפּט אפילו קעגן דער ב י ר ג ע ר־לאַכער גלייכבאַרעכטיקונג. זיי האָבן נעשיקט צו דער רוסישער מלוכה־דומע קיין פּעטערבורג ספּעציעלע שליחים צו פּאָדערן ביי די רוסישע ליבעראַלן, אז די לעצטע זאָלן איינגיין אויף נייע באשרענקונגען פון די אידן אין דער שטאָט־פּארוואַלטונג פון פּוילן. וועלכע ענדערונגען די מלחמה וועט אַריינבריינגען אין זייער שטעלונג, איז נאָך שווער צו זאָגן.

ב. ר ו ס ל א נ ד. די רוסישע רעוואָלוציאָנערן פון די דעקאַבריסטן (1825 יאָר) ביז דער „נאַראָדנאיא וואָליא" (1878—1884 יאָר) האָבן זיך זייער ווייניק אָדער גאָר ניט אינטערעסירט מיט דער באזונדערער לאָגע פון די אידן, נאָר זיי פלעגן זי פּארנעמען כלאחר יד דורך דער אלגעמיינער פּאָדערונג פון גלייכע בירגערלאַכע רעכט פאר דער נאַנצער באפעלקערונג. מ׳מוז דאָ באמערקן, אז אפילו נאָך דער באפרייאונג פון די פויערים (אין 1861 יאָר) איז רוסלאַנד פּארט געבליבן ביי דער מיטלאלטערלאַכער אָרדנונג פון שטאַנד־פּריווילעגיעס. ביז דער רעוואָלוציע פון 1905 יאָר זיינען די צענדליקער מיליאָנען רוסישע פויערים און פאַבריק־אַרבייטער אלץ געבליבן בירגער פון דריטער קלאַס אָן די רעכט פון אָנדערע קלאַסן (פון די שטאָט־בירגער, „מיעשטשאַניעם", און פריצים, „דוואָריאַניעם"). די רוסישע פויערים ווערן נאָך ער היום געהאלטן אין רעכטלאָזיקייט און געפינען זיך אונטער דער ברוטאַלער השגחה פון די פריצים. צוזעענדיק די רעכטלאָזיקייט פון זייער אייגענעם פּאָלק, האָבן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן, נאטירלאך, ניט געקענט שענקען די געהעריקע

„בונד" האָט זייער אומגערן אויפגענומען די פאָדערונג פון נ א צ י א נ א ־ ל ע רעכט אוֹן בכלל האָט ער זיך צו איר קיינמאל ניט באצויגן מיט דעם נאנצן ערנסט אוֹן מיט דער נויטיקער קאנסעקווענץ.

די רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט פון „בונד" האָט נאָך נעהאט א צווייטע גינציקע ווירקונג אויף דעם אידישן קאמף פאר רעכט אין רוסלאנד: צוזעענדיק דעם ברייטן שוואונג אוֹן דעם קאמפס־מוט פונ׳ם אידישן פּראָ־ לעטאריאט, האָבן די רוסישע רעוואָלוציאָנערן אוֹן אפילו די בירגערלאכע ליבעראלן אלײן נעמוזט ענדערן זייער באציאונג צום אידישן פאלק. זיי האָבן שוין מער ניט נעקאָנט בלייבן גלייכנילטיק צו דער אידן־ פראגע, זיי האָבן נענומען א מער ענערגישע שטעלונג קעגן דער אי־ דישער רעכטלאָזיקייט. די רעוואָלוציאָנערע ארויסטרעטונגען פון „בונד" האָבן נעצוואונגען די רוסישע פרייהייטס־קעמפער אוועקצושטעלן די אידן־פראגע אויף דער פּאָליטישער טאגעס־אָרדנונג. אָבער נאָך מער האָט אין דער ריכטונג נעווירקט די רעגירונג גופא, וועלכע האָט מיט׳ן גרוי־ זאמען פאָגראָם אין קישינעוו (אפּריל 1903) נעעפנט א נייע פאַרבינדונג צווישן דער אידן־פראגע אוֹן דעם אל־רוסישן פרייהייטס־קאמף. פאר די רדיפות פון די אכציקער יאָרן האָט די רעגירונג נעהאט אן אויסרייד, אז די אידן זיינען „עקספּלואָאטאָרן", „בלוט־צאפערס פון דער איינגעוואָרצל־ טער באפעלקערונג". פון קישינעוו אָן בייט זי שוין אירע תירוצים, זי זאגט, אז די אידן זיינען א רעוואָלוציאָנערער עלעמענט, וועלכער שטערט די אָרדנונג אין דער מלוכה.

דורך דער סיסטעמאטישער אוֹן גוט־אָרגאניזירטער אידן־העצע מיט זיך די רעגירונג צו קאמפראָמיטירן די פרייהייטס־באוועגונג ביי די נרוי־ סע מאסן פון רוסישן פאלק, פאָרצושטעלן אלע פרייהייטס־פאָדערונגען אוֹן באוועגונגען, אלס א „אידישן אויפטו". די אידן זוכן, הייסט דאָס, אראָפצואוואָרפן די היסטאָרישע מאכט פון צאריזם, כדי צו פאַרכאפן אין זייערע אידישע הענט די „ממשלה איבער דעם רוסישן פאלק". מיט אָט דער פּאָליטיק האָט די רעגירונג נעצוואונגען אלע פרייהייטלאכע עלע־ מענטן אין רוסלאנד פאנאנדערצובינדן דעם קנויל פון רעאקציע אוֹן אידן־ האס, אויפצוקלערן דעם רוסישן פאלק דעם „אמת וועגן די אידן" אוֹן מאכן די אידישע זאך פאר זייער אייגענער זאך.

פאר דער רעוואָלוציע פון 1905—1906 יאָר איז, אלזא, די אידן־ פראגע נעוואָרן אייגער פון די וויכטיקסטע שיידונגס־פונקטן צווישן דער רעאקציע אוֹן דער רעוואָלוציע. אלע סאציאָליסטישע פּארטייען פון אי־ דישן ארבייטער־קלאס, „בונד", „פועלי ציון", „ס. ס." אוֹן „סערפ" האָבן נעקעמפט פאר בירגערלאכער אוֹן נאציאָנאלער גלייכבארעכטיקונג פון אידישן פאלק, אוֹן די קאמף־מעטאָדע זייערע איז נעווען: די פאר־ בינדונג פון די אידישע פּאָדערונגען מיט דער רעוואָלוציאָנערער באוע־ גונג פון ארבייטער־קלאס פון נאנץ רוסלאנד. די „פועלי ציון", וועלכע זיינען ענטשטאנען שפעטער פאר׳ן „בונד", האָבן מיט מער אנטשלאסס־

די איינצלנע פראגרעסיוע רוסן, וואס האבן נעשענקט מער אויפמערק־זאמקייט דער אידן־פראגע, ווי אלעקסאנדער דעם ערשטנס בעל־יועץ ספע־ראנסקי, גראף סאוואראוו, פיראגאוו און אנדערע זיינען אויך איינאנצן נעשטאנען אויף אט־דעם שטאנדפונקט פון עמאנציפאציע דורך אויפקלע־רונג פון די אידן גופא.

די רעגירונג האט זיך פון צייט צו צייט אויך נעניינט צו אט דעם שטאנדפונקט, נאר על פי רוב פלענט זי נאר אויסנוצן די נאציונע איבערגעבנקייט פון די אידישע משכילים, כדי נאך פעסטער צו פער־ציען דעם שטריק אויפ'ן אידישן האלז. ענדלאך האבן די משכילים פער־שטאנען, אז די צארישע רעגירונג איז אן אייביקער שונא פון אידישן פאלק, און פון די זעכציקער יארן הויבט אן אריינצודרינגען אין דער אידישער אינטעליגענץ די נייע אידעע, אז די גלייכבארעכטיקונג קאן קו־מען בלויז אלס רעזולטאט פון דער אלגעמיינער באפרייאונג פון רוס־לאנד. *) פון אנהויב אייגצלנע מענטשן, און וואס ווייטער אלץ מער האבן פארשטאנען, אז כדי צו דערגרייכן גלייכע רעכט, מוזן זיך די אידן באטייליקן אין דער רעוואלוציאנערער באוועגונג, העלפן ארבעטערפ דעם צאריזם.

די רעגירונג האט זיך אליין צוגעאיילט אט די אידעע צו בא שטעטיקן, וועל, נאך די פאגראמען פון די אכציקער יארן און די נייע גרושים און באשרענקונגען פון וואוין־רעכט, האט זי נאך ארויסגעלאזט אירע „צייטווייליקע רעגלען" וועגן דער פראצענט־נארמע פאר אידן אין די לער־אנשטאלטן. פארוועדיק דער אידישער יוגנט דעם צוטריט צו דער בילדונג, האט די רעגירונג בפירוש באווילן, אז אויפקלערונג אליין איז נאר ניט קיין סגולה צו עמאנציפאציע, און אז פאר דעם אויפגעקלערטן אידן האט זי נאך מער מורא, ווי פאר דעם ניט־געבילדעטן.

בכלל האבן די פאגראמען אוז די רדיפות פון די אכציקער יארן אויף לאנג אפגעשטעלט דעם קאמף פאר אידישע רעכט, און ערשט די ארבייטער־באוועגונג פון די 90ער יארן נעמט ווידער אויף דעם קאמף. דער אין 1897 יאר געגרינדעטער „בונד" („אלגעמיינער אידישער ארבי־טער בונד אין ליטא, פוילן און רוסלאנד") האט דער ערשטער פרא־קלאמירט די פאדערונג פון גלייכע רעכט פאר אידן, — צוערשט בלויז פון בירגערלאכע רעכט, שפעטער האט דער „בונד" צוגעגעבן אויך די פאדערונג פון נאציאנאלע רעכט. חוץ די אלע אנדערע היסטארישע פארדינסטן, וואס דער „בונד" האט אין יענע יארן געהאט פאר דעם אידישן פאלק און פאר'ן אידישן ארבייטער־קלאס, קומט דעם „בונד" נאך די אנערקענונג, וואס ער האט דער ערשטער ארויסגערופן די אידישע מאסן אין קאמף פאר בירגערלאכע רעכט און נאציאנאלע ע מ א נ צ י פ א צ י ע. ס'מוז אבער אויך באמערקט ווערן, אז דער

*) דאס איז געווען די גרונט־אידעע פון א. ארשאנסקי, ווייטער אנט־וויקלט אין די זשורנאלן „ראזסווייט" און „וואסכאד".

קומען ערשט אין סעפט. 1903, בשעת די האמעלער ארגאניזאציאן פון „בונד" האט געשטעלט א ווידערשטאנד קעגן די רויבער־באנדן און סאל־דאטן.

בעת די קאלאסאלע פאראמען פון אקט. 1905 האט די סאמא־אבאראנע געשפילט א גרויסע ראלע אין א סך שטעט און שטעטלאך. חוץ די סאציאליסטיש־אידישע פארטייען (בונד, פועלי־ציון, ס. ס.) האבן זיך אויך קריסטלאכע רעוואלוציאנערן טיילוויז באטיליקט אינ'ם שוץ פון די אידן.*)

דער מאניפעסט פון 17 (30) אקט. 1905, האט, צווישן אנדערע קאנסטיטוציאנעלע פרייהייטן, צוגעזאגט אויך גלייכע רעכט פאר אלע פעלקער און רעליגיעזע פרייהייט. ניקאלאי דער צווייטער האט קיין־מאל ניט דערפולט זיין פארשפרעכן, נאר די ערשטע צייט נאך דעם האבן די אידן גלייך דערפילט א סעריע דערלייכטערונגען: די גירושים האבן אויפגעהערט, די אידן האט מען געלאזט וואוינען מחוץ דער „טשערטא", די פראצענט־נארמע פאר דער שטודירנדיקער יוגנט איז ניט אפגעהיט געווארן א. ד. גל. נאר דער שטאטס־שטרייך פון דער צארישער רע־גירונג דעם 3טן יוני 1907 האט געמאכט א סוף צו אט דער „פארנאכ־לעסיקונג פון געזעץ". נאך א קורצער הפסקה איז ווידער אוועק א „הבה נתחכמה" קעגן די אידן אין די רעגירונגס־ספערן אויף אלע שטופן פונ'ם ביוראקראטישן לייטער, פון אויבן ביז די סאמע נידעריקסטע באאמטע. די אידישע לאגע איז ווידער א טאג געווארן אלץ מער אומדערטרעגלאך.

בעת דער רעוואלוציע האט מען פעסט געגלויבט, אז די קאנסטיטו־אירנדע פארזאמלונג פון דער גאנצער מלוכה וועט מיט אמאל אפשאפן די גאנצע אידישע רעכטלאזיקייט. נאך דעם זיג פון דער רעאקציע איז דאס געווארן אוממעגלאך, און זינט יענער צייט באמיען זיך די אידישע דומא־דעפוטאטן, אונטערגעשטיצט פון די כאציאליסטן און קאנסטיטוציאנעלע דעמאקראטן, אפצושאפן לכל הפחות איינציקווייז די ערגסטע און וויכ־טיקסטע רעכט־באשריינקונגען. די אידישע דומא־דעפוטאטן (2 אין דער דריטער דומע און 3 אין דער פערטער) מאכן פון צייט־צו־צייט אינטער־פעלאציעס צו דער רעגירונג מכח די באזונדערס חוצפה'דיקע רדיפות קעגן אידן, און עטלאכע מאל האבן זיי געפרואווט אוועקצושטעלן אויף דער טאגעס־אורדנונג די פראגע וועגן אפשאפן די „טשערטא", נאר אלעמאל האט די רעאקציאנערע דומא־מערהייט ברוטאל נידערגעשטימט די אידישע

*) מיר דערמאנען דא נאר דעם טראגישן טויט פונ'ם רוסישן סטודענט בלינאוו אין דער זשיטאמירער סאמאבאראנע, די גרוזינישע סטודענטן אין דער סאמאבראנע בעת'ן פאגראם אין אדעס, די טערריסטישע אקטן פון אייניקע רוסישע רעוואלוציאנערן קעגן די הויכגעשטעלטע ארגאניזאטארן פון אידישע פאגראמען. אין פאלטאווע האט א יואך פון סאציאל־דעמאקראטישע אויזנבאי־ארבייטער צוזאמען מיט דעם זעלבסטשוץ פון די „פועלי ציון" אינגאנצן פאר־היט די שטאט פון א פאגראם אין אקטאבער, 1905.

קייט פאר אים אנטוויקלט די נאציאנאלע זייט פון דער גלייכבארעכטיקונג. אנשטאט ענגער „קולטור־אויטאנאמיע" פון „בונד", האבן זיי פארלאנגט א ברייטע „נאציאנאל־פאליטישע אויטאנאמיע" אין אלע נאציאנאלע ענינים, סיי קולטורעלע, סיי אויך פאליטישע און סאציאל־עקאנאמישע (ווי די רעגולירונג פון דער עמיגראציע, פארזיכערונג קעגן פאגראמען א. ד. גל'). אוו. חוץ דעם, קהלה־אויטאנאמיע און פולע נאציאנאלע גלייכבא־רעכטיקונג. די בירגערלאכע גרופן פון אידישז פאלק האבן אין 1905 יאר געבילדעט א „פארבאנד פאר דער דערגרייכונג פון פולבארעכטיקונג", וועלכער האט זיך אין פאליטישע פראגן געשטעלט אין פארבינדונג מיט דער רוסישער קאנסטיטוציאנעל־דעמאקראטישער פארטיי און מיט אנדערע נאך ראדיקאלערע פארטייען פון רוסישן פאלק, נאר ניט מיט די סאציא־ליסטן. דאס פראגראם פונ'ס „פארבאנד פאר פולבארעכטיקונג" האט אנטהאלטן די פאדערונגען פון בירגערלאכער און נאציאנאלער גלייכבא־רעכטיקונג און נאציאנאלער אויטאנאמיע.

די דאזיקע פאדערונגען זיינען אויך אויפגענומען געווארן פון די רוסישע סאציאליסטישע פארטייען, נאר די סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי האט זיך נאך ביז'ן היינטיקן טאג ניט אנטשלאסן אפן צו פארמולירן די נאציאנאלע פאדערונגען און ספעציעל אנצואוונדן זיי צו די אידן. די סאציאליסטיש־רעוואלוציאנערע פארטיי, פארקערט, האט שטענדיק ענערגיש אונטערשטיצט די נאציאנאלע פאדערונגען פון אידישן ארביי־טער־קלאס.

נאך א וויכטיקע ספעציפיש־רוסישע זייט פון אידישן רעכטס־קאמף מוז דא דערמאנט ווערן: דאס איז דער באוואפנטער זעלבסט־שוץ קעגן פאגראמען. אין די פאגראמען פון די אכציקער יארן האט זיך די רעגירונג לפנים געהאלטן „אומפארטייאיש": זי פלענט דעם פאגראם בשתיקה ארגאניזירן, נאר אליין באהאלטן זיך הינטער די פאגראמשטשיקעס און דערנאך אין א געווישער צייט, פון איין ביז דריי טאג, פלענט זי ארויסשיקן מיליטער קעגן די רויבער־באנדעס און אפילו באשטראפן זיי. נאכ'ן קישינעווער פראגראם האט זי זיך שוין אפילו ניט געפרואווט צו פארבאהאלטן: ביים סאמע אנהויב פאגראם פלענט זי שיקן מיליטער צו באוואכן און באשיצן די רויבער. דאס האט נע־צוואונגען די אידישע רעוואלוציאנערן אליין איבערצונעמען דעם שוץ פון דער אידישער באפעלקערונג. די ערשטע „סאמא־אבארונע" פון דעם מין איז געגרינדעט געווארן בשעת דעם קליינעם פאגראם אין יעקאטע־רינאסלאוו אין אפריל 1901, פון דער דאזיקער סאציאליסטישער ארגא־ניזאציע פועלי־ציון, נאר די נאנצע פאליטישע באדייטונג פון אידישן זעלבסט־שוץ, אלס פארם פון רעוואלוציאנערן קאמף, איז קלאר ארויסגע־

*) די פארטיי ס. ס. אין רוסלאנד האט קיין נאציאנאלע רעכט פאר אידן אין גלות ניט אנערקענט. די אידעע פון נאציאנאל־פאליטישער אוטאנאמיע האט צום שטארקסטן באמאנט און פראפאגירט די פארטיי „סערפ".

ציוויליזירטער עפנטלאכקייט פון איראפא און אמעריקא, האט דער בייליס־פראצעס אראפגעריסן די לעצטע מאסקע פון דער רוסישער הויף־קאמעריליע און געווייזן אלע אנשטענדיקע מענטשן אין דער וועלט, וואס פאר א סכנה פאר דער מענטשלאכער קולטור ס'שטעקט אין די רוסישע רעגירונגס־מעטאדן. די גרעסטע אנטריסטונג האט געהערשט אין אלע עקן וועלט, און די אידן־פראגע האט באקומען די באדייטונג פון אן אינטערנאציאנאלער אנגעלעגנהייט.*)

די צו־גוט באקאנטע אויסראטונגס־פאליטיק פון דער רוסישער רעגירונג קענן די אידן האט אבער דערגרייכט די העכסטע מדרגה אין דער וועלט־מלחמה, און דערמיט נאך פארגרעסערט די אינטערנאציאנאלע באדייטונג פון דער אידן־פראגע אין רוסלאנד. אויף דער רוסישער רעגירונג גופא איז ניטא און קען ניט זיין קיין שום האפנונג. אזוי לאנג, ווי דער צאריזם בלייבט הערשן, וועט די אידישע רעכטלאזיקייט ניט אויפהערן און וועט אפילו ניט געלינדערט ווערן אויף קיין האר. דאס זעט מען אפילו פון דער מעטאדע, מיט וועלכער די רעגירונג האט מסכים געווען אויף דער כלומרשט'ער פארבריטערונג פון דער „טשערטא", נאך דעם ווי די דייטשע ערבערונג האט די טשערטא סיי־ווי פאקטיש אפגעשאפט. דאס האט אויך אפן מודה געווען דער אינערן מיניסטער מאקלאקאוו אין געשפרעך מיט א אידישער דעפוטאציע. „איך ווייס, האט ער געזאגט, אז די אידישע רעכטלאזיקייט איז א צעפוילטע וואנט, זי מוז פריער אדער שפעטער אינפאלן, — נאר איך ווייל זי ניט לאזן פאלן, ווייל זי וועט מיך באגראבן אונטער אירע חורבות". דאס איז א צינישן־אפענע באשטעטיקונג, אז דער צאריזם שטיצט זיך אויף דער שרעקלאכער טראגעדיע פון די רוסישע אידן.

ג. אנדערע לענדער פון מזרח־איראפע. א זאנדערבארן פאל פון אידישער רעכטלאזיקייט שטעלן מיט זיך פאר די מער־פרייהייטלאכע לענדער פינלאנד און רומענין. צום שפאט קענן איר אייגענעם נאציאנאלן אומגליק, אין שוידערלאכן ווידערשפרוך צו איר פרייהייטלאך־דעמאקראטישער קאנסטיטוציע, האלט פינלאנד די אידן אין דער ביטערסטער פארשקלאפונג. אין לאנד, וואו עס הערשט דאס אלגעמיינע גלייכע און פראפארציאנאלע וואלרעכט, מיט אלע „לעצטע אימפרואוומענטס", מיט פרויען־שטימרעכט, מיט א גרויסער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי, ווערן די אידן לויט'ן געזעץ באהאנדלט ניט ווי בירגער, ניט ווי מענטשן, נאר ווי שעדלאכע חיות. די קלוינע צאל אידן, וואס וואוינען דארט פון דורי דורות, טארן זיך ניט באוועגן איבער'ן לאנד, זי איז פארשפארט אין די געטאס. קיין נייע אידן ווערן ניט צוגעלאזן,

*) באראקטעריסטיש איז די שטעלונג, וואס די לאנדאנער „טאימז" האט פארנומען צום בייליס־פראצעס. די דאזיקע רוסן־פרוינטלאכע צייטונג האט אפן געפרעגט, אויב ענגלאנד קען נאך אנהאלטן דיפלאמאטישע פרוינדשאפט מיט דער רוסישער רעגירונג, וואס בלאמירט זיך אויף אזא מיטל־אלטערלאכן אופן.

פראטעסטן און פאדערונגען.

די אידישע דומא־דעפוטאטן האבן אנטוויקלט אן אינטענסיווע טעטיקייט, באקעמפענדיק דעם באקאנטן געזעץ־פראיעקט פון דער רעגירונג אריינצופירן שטאטישע זעלבסט־פארוואלטונג אין פוילן. די רעגירונג האט די אידן נעגעבן א באשרענקטע פארטרעטערשאפט אין די פוילישע מוניציפאליטעטן: אין יענע שטעט, וואו אידן בילדן א מערהייט פון 60 פראצענט פון דער באפעלקערונג, זאלן זיי האבן אין דער פארוואלטונג בלויז 20 פראצענט פון די שטימען, און אין די איבעריקע שטעט בלויז 10 פראצענט פון די שטימען. וויטער טארן די אידן ניט ווערן געווײלט אויף פאראנטוואָרטלעכע שטעלן. קיינע פראטעסטן האבן אבער ניט גענאפן, די פוילישע „קאלא" אין דומע איז געמאנגען האנט־אין־האנט מיט דער רעגירונג, און די שענדלעכע באשרענקונגען פאר די אידן זיינען אנגענומען געוואָרן פון דער דומא.

נאר אומגעריכטערהייט איז אין דער רוסישער דומע דורכגענאנגען א געזעץ, וועלכעם איז דוקא גינציק אויך פאר די אידן און גראד פאר זייער נאציאנאלער אנטוויקלונג. דאס געזעץ דערלויבט אלע נאציאנאליטעטן צו גרינדן פאלקסשולן, וואו כמעט אלע למודים קומען פאר אין דער מוטער־שפראך פון יעדער נאציע. אט דער שולן־געזעץ איז אריין אין קראפט סאמע ערב דער היינטיקער מלחמה, און פון אים וועלן, צוגלייך מיט אלע פעלקער פון רוסלאנד, אויך די אידן עפעס פראפיטירן.

א נייע וועג־ווענדונג האט די באווענונג פאר אידישער עמאנציפאציע גענומען ביים ביילים פראצעס, וועלכער איז אויך אזא מיטעל־אלטערישן און סקאנדאליעזן אופן ארגאניזירט געוואָרן פון דער רעגירונג. מיט דעם בלוט־בלבול זוכט די רעגירונג צו קרוינען איר פאליטיק פון פארלוימדן און פארהעצן די אידן און דורך דעם צו פארלוימדן די פרייהייטס־באוועגונג פון רוסישן פאלק. נאר דער עפעקט פון ביילים־פראצעס איז געווען פונקט דער היפוך דערפון, וואס די רעגירונג האט געצילט. אנשטאט צו פארלוימדן די אידן פאר'ן רוסישן פאלק, האבן די נידערטרעכטיקע און אומגעלומפערטע מאכינאציעס פון דעם באשולדיגונגס־צד אנטפלעקט פאר'ן רוסישן פאלק די גאנצע צעפוילטקייט און אויסגעלאסנקייט פון דער רעגירונג. אנשטאט צו שאפן בארוהיקונג ביי די בריטע פאלקס־שיכטן, האט דער ביילים פראצעס גראב באלוידיקט דאס געווישן פון דעם רוסישן פאלק און ארויסגערופן די גרעסטע אויפרעגונג. די ליבעראלע רוסישע פרעסע האט נאך קיינמאל ניט געהאט אזא פארגרעסערטע צירקולאציע, ווי ביי דעם ביילים פראצעס. דארפישע דינסט־מיידלאך, דווארני־קעס („דושענימקעס") און מארק־הענדלער, פון פאבריקס־ארבעטער שוין גאר אפגערעדט, האבן מיט אומגעהויערן אימפעט פאנאנדערגעכאפט די „עקסטראס" און זייערע פנים'ער האבן געשיינט פאר פרייד, וועז די עקסטראס האבן דערציילט, אז ביילים איז פרייגעשפראכן.

און, ענדלאך, אנשטאט ריינצואוואשן די רוסישע רעגירונג פאר דער

נאטוראליזירט ווערן און קריגן בירגער־רעכט. נאר צום סוף פון דער מלחמה איז די לאגע געבליבן ווי געווען, און אפילו די בולגאריש אידן, וואס זיינען צוזאמען מיט דער פראווינץ דאברודזשא אריבער אונטער רומעניע'ס הערשאפט, האבן דורך דעם פארלאזן זייערע פריערדיקע בירגער־רעכט.

דער אידישער רעכטס־קאמף אין גאליציען געהערט ניט צום פרק פון בירגערלאכער עמאנציפאציע, ווייל בירגערלאכע רעכט זיינען דאס פאר די אידן גאראנטירט דורך דער קאנסטיטוציע פון דער גאנצער עסטרייכישער מלוכה. דער קאמף דארט שטעלט זיך דעם צוועק פון נאציאנאלער עמאנציפאציע און וועט ארומגערעדט ווערן אין דעם שייכות־דיקן קאפיטל.

אין דער טערקיי האבן די אידן באסומען גלייכע רעכט, פערזונלאכע, מענטשלאכע און נאציאנאלע, כמעט פולשטענדיקע גלייכבארעכטיקונגען נאך מיט הונדערטער יארן צוריק און אן שום אנשטרענגונג אדער קאמף פון זייער זייט. דורך דער קאנסטיטוציע האבן זיי געקראגן אויך פולע בירגערלאך־פאליטישע רעכט.

רעכט און דער קאמף פאר רעכט

אין עסטרייך זיינען זינט 1867 יאר אלע בירגער גלייכבארעכטיקט און קיין שום באשרענקונגען פאר אידן, אלס אזעלכע, עקזיסטירן ניט אינ'ם געזעץ. אידן געניסן פולע פערזענלאכע פרייהייטן און בירגערלאך־פאליטישע רעכט צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער פון לאנד.

פאקטיש האט דער אנטיסעמיטיזם באוויזן צוריק צו באשרענקען די אידישע רעכט אין געוויסע פרטים, באזונדערס אין דער שטאט ווין און אין דער פראווינץ גאליציען: פאקטיש האט די אידן־פיינטלאכע פראקטיק פון דער גאליצישער אדמיניסטראציע אין די לעצטע צען־פופצן יאר געבראכט די אידן אן א שיעור שאדן און זיי אפטמאל עקאנאמיש רואינירט, קולטורעל דערנידעריקט און פאליטיש באשרענקט. נאר אינ'ם געזעץ אלס אזעלכן בלייבן די אידן, ווי פריהער, גלייכבארעכטיקט. בלויז איינמאל איז געמאכט געווארן א פארזוך אויף אפן־יורידיש צו באגרענצן די אידישע רעכט: סך הכל מיט אכט יאר צוריק האט דער אנטיסעמיטישער דעפוטאט פון רייכסראט (רייכס־פארלאמענט) שמידט אריינגעבראכט דעם פארשלאג אייניצופירן א פראצענטנאדמע פאר דער אידישער שולע־יוגנט. דער פארשלאג איז שיער ניט אנגענומען געווארן. נאר איין קליניקייט האט געפעלט, אז עסטרייך זאל מאכן אן אנהויב און נאכמאכן די רוסישע „פאריאדקעם": בלויז מיט א פאר שטימען מערהייט איז גערעטעט געווארן דער פרינציפ פון אידישער גלייכבארעכטיקונג. דערווייל געניסן די אידן, אלזא, גלייכע בירגערלאכע רעכט.

און דאס איינציקע מיטל פון פרייהייטס־קאמף, וואס בלייבט דעם היפל פאריער, זיינען פעטיציעס צום פארלאמענט („לאנדטאג"). נאר דער פאר־לאמענט מאכט זיך סיסטעמאטיש ניט וויסנדיק פון דער אידישער לאגע. טרויעריק איז געווען דאס בילד, וועו די רוסישע שווארצע מאה האט אריינ־געלייגט די טומאה אין דער יראה און איינגעשטעלט זיך פאר דער אידישער קריוודע אין פינלאנד (אין יאר 1909). אבער אויך דער פאטש אין פנים האט ניט אויסגעניכטערט דאס פינישע פאלק.

אין רומעניען ווערן די אידן אויך באטראכט פאר ניט קיין בירגער, נאר אויסלענדער, און דערצו נאך אויסלענדער אן פרעמדן שוץ. די אירן אליין זיינען צו אנמעכטיק צו קעמפן קעגן דער רעכטלאזיקייט. די אריינמישונג פון דער אינטערנאציאנאלער עפנטלאכקייט (דורך דעם בער־לינער טראקטאט 1878 יאר) איז ניט געגאנגען ווייטער פאר פאפירענע רעזולוציעס. דאס רומענישע פאלק גופא איז כמעט איינשטימיק אין זיינע פיינטלאכע געפילן צו די אידן. דיזע לביקע געווען „סאציאליסטן", ווי צ. ב. דער סאציאליסטן־פירער נאדעזשדא, וואס האבן נאך א געוויסע צייט אגיטירט פאר די אידן, זיינען שפעטער אליין געווארן די פאר־ביסנסטע אנטיסעמיטן. די „סאנסערוואטיוון" פארטיי פרעטענדירט כלומרשט צו באשיצן די אידן, נאר קוים באקומט זי די מאכט, האלט זי ניט איין אירע פארשפרעכונגען. די „ליבעראלע" פארטיי „פון די דריי ברידער" (בראטיאנו) איז אויסגעשפראכן אידן־פיינטלאר.

די אידן האבן זיך ארגאניזירט אין א „פארבאנד פון איינגעוואנדערטע אידן" („אוניונע יעוורעילאר פאמינטעני"), וואס פירט אן אן אגי־טאציע פאר דער אידישער גלייכבארעכטיקונג. זיין פאדערונג איז, אז א גע זעץ זאל ערקלערן אלע אידן פאר רומע־נישע בירגער. זיין אגיטאציע פירט דער פארבאנד אן דורך די קנאפע פראגרעסיוו־רומענישע בלעטער („אדעווירול"), דורך דעמאנסטרא־ציעס און פעטיציעס צום פארלאמענט. זי ווערט אונטערשטיצט פון דער נייער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי.—נאר די גרעסטע שטערונג בא־שטייט אין דעם, וואס די רומענישע עפנטלאכקייט אינטערעסירט זיך ניט מיט די פראגן פון אידישע רעכט. א געווייסן שטוים צו הויבן אזא אינטערעס האט אין יאר 1913 געגעבן דער סקאנדאל ארום דעם אנדענקען פון ראנעטי־ראמאן*). בעת דער מאביליזאציע אינ'ם צווייטן באלקאן־קריג קעגן בולגאריען האט די רעגירונג געלאזט דורך אירע אפיציעלע צייטונגען א ניט־אפיציעלן קלאנג, אז די מאביליזירטע אידישע סאלדאטן וועלן

*) ראנעטי־ראמאן איז געווען א גרויסער רומענישער דיכטער, א איד. נאך זיין טויט האט מען ביי א יאר צייט אויפגעפירט זיין פארטיידיקונגס פיעסע פאר אידן „מנשה", און געוואלט שטעלן אים א דענקמאל אין בוקארעשט. קעגן דעם האבן די אנטיסעמיטן אויפגעהויבן א סעריע סקאנדאליזירע דעמאנ־סטראציעס, און די אנגעלעגנהייט האט אויף א געווייסער צייט געהויבן דעם עפנטלאכן אינטערעס צו דער אידן־פראגע.

ס׳פארשטייט זיך ממילא, אז אט־די פארעלטערטע אַרדנונג גיט די מעגלאכקייט דער נאציאָנאלער מערהייט פון איטלאכער פראָווינץ צו אונטערדריקן די נאציאָנאלע מינדערהייט, און ס׳באקומט זיך א שרעקלאכער פלאָנטער פון נאציאָנאלע תביעות און סכסוכים, וויל גראָד א פאלק, וואס האט די מאכט אין איין פראָווינץ, איז צופעליק א מינדערהייט אין דער צווייטער פראָווינץ. אזוי ווערן די דייטשן אונטערדריקט אין טשעכיע, און די טשעכן, צוריק, פון די דייטשן אין נידער־עסטרייך; די פאליאקן הערשן אין גאליציען און ווערן בע׳עול׳ט אין שלעזיען; די איטאליענער הערשן אין דאלמאציען (דוקא איבער א פויערשער מערהייט פון סלאָווענער) און ליידן צרות פון די דייטשן אין טיראל. און דער גאנצער מיש־מאש פון די פראָווינציעלע פארלאמענטן טראָגט זיך אריבער אינ׳ם צענטראלן פארלאמענט. דאס שאפט אומאויפהערלאכע שטערונגען פאר דעם גאנצן לעבן פון דער מלוכה און פארלויזירט אפטמאל דאס צענטראלע סיסטעם פון דער פאליטיק אין עסטרייך. כדי צו באַרואיקן די נאציאָנאלע אפעטיטן וואַרפט צו די צענטראל־רעגירונג פון צייט צו צייט א הנחה דער אַדער יענער נאציאָנאלער גרופע. איין נאציע קריגט אן אוניווערסיטעט, אַדער זי קומט אפ בלויז מיט א צוזאג פון אן אוניווערסיטעט אויף לעתיד לבוא, א צווייטע נאציע קריגט אירן א מיניסטער אין קאבינעט, אירן א שטאטהאלטער אין דער פראָווינץ א. ד. גל. דאס דעמאָראליזירט נאָך מער די פאליטישע מדות פון לאנד, וויל דאס פירט צו א שטענדיקן שאכער־מאכער צווישן דער רעגירונג און די בירגערלאך־נאציאָנאלע פארטייען.

אזוי איז דאס, פארשטייט זיך, אויך אין די „אידישע" פראָווינצן, ווי גאליציען און בוקאָווינע: צוזאמען מיט די ברייטע שיכטן פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג זיינען אויך די אידישע מאסן באַרויבט פון וואלרעכט און האבן ניט קיין ברעקל איינפלוס אויף דער לאנד־פאר־וואלטונג. די קליינע הייפל אידישע קאפיטאליסטן און גרונדבאזיצער, וועלכע איז אויסגענפלט מיט די קריסטלאכע פריצים, נעניסט אויך איר חלק פון די פריצישע און קאפיטאליסטישע פריווילעגיעס און קאן אזוי אַדער אנדערש פארטיידיקן אירע אינטערעסן.

מיט איין וואָרט, אויב די אידישע מאסן אין עסטרייך זיינען פאקטיש באַרויבט פון פאליטישע רעכט, איז דאס בלויז א רעזולטאט פון דער אלגעמיינער פאליטישער רעכטלאָזיקייט פון די גרויסע פאלקס־מאסן, און דאס האט ניט צו טאן מיט קיין שום ספעציעלער אידישער לאגע.

אין עסטרייך איז אבער נאָך ביז׳ן היינטיקן טאג ניטא קיין פול־שטענדיקע רעליגיאָנס־פרייהייט. ס׳זיינען נאָך עד היום פארבאָטן גע־מישטע חתונות פאר מיטגלידער פון פארשידענע רעליגיעזע גרופן: עס איז פארבאָטן א געמישטע הייראט צווישן קריסטן און אידן, קריסטן און מוסולמאנער א. אז. וו. דערפאר אבער איז אנערקענט דאס רעכט ארויסצוטרעטן פון איטלאכער רעליגיעזער געמיינשאפט און צו דערקלערן

דערפאר אבער לייגן אין עסטרייך פון נאציאנאלע ערכטלאזיקייט. אין אט דעם לאנד, וועמעס פאליטיק שטעלט פאר א קלאסישן ביישפיל פון נאציאנאלע קאנפליקטן, —וואו נייז פארשידענע פעלקער האלטן אין איין רייסן זיך, שוין באלד זיבעציק יאר, פאר נאציאנאלע רעכט, נאציאנאלע פרייווילעגיעס און איינפלוס, איז דאס אידישע פאלק, צום אונטערשייד פון אלע אנדערע, ניט פאררעכנט פאר קיין פאלק און טאר ניט פרעטענדירן אויף דער באפרידיקונג פון זיינע אינטערעסן. נאר לאמיר קודם זען, ווי אזוי די נאציאנאלע פראגע ווערט בכלל פארענטפערט אינ'ם עסטרייכישן געזעץ.

אין דער „אקטראירטער" קאנסטיטוציע פון 7 מערץ 1849, וועלכע איז שפעטער געווארן די גרונטלאגע פון דער עסטרייכישער מלוכה, ווערט, אנב, פראקלאמירט: „אלע פאלקסשטאמען זיינען גלייכבארעכטיקט און יעדער פאלקסשטאם האט אן אומפארלעצלאכעם רעכט אויפצוהאלטן און צו אנטוויקלען זיין נאציאנאליטעט און שפראך". אט א די ווערטער זיינען אריין אין דער היינטיקער קאנסטיטוציע, אין פארגראף 19 פונ'ם „שטאטס־גרונדגעזעץ איבער די רעכט פון די שטאטס־בירגער". אינטערעסאנט איז אבער, וואס ביז איצט איז נאך ניט געלונגען אט דעם שיינעם פארגראף 19 צו פארוואנדלען אין א ווירקלאכן סיסטעם פון נאציאנאלע באציאונגען. פאקטיש איז נאך אין עסטרייך אלץ ניטא קיין פולע נאציאנאלע גלייכבארעכטיקונג, אלע פעלקער ווערן דארט מער אדער ווייניקער באשרענקט, און דאס אידישע פאלק איז, אין שרייענדיקן ווידערשפרוך צו דער קאנסטיטוציע, אינגאנצן באראובט פון זיינע נאציאנאלע רעכט.

עסטרייך איז צעטיילט אין אויטאנאמע פראווינצן („קרוינלענדער"), יעדע פראווינץ גענישט ברייטע זעלבסטפארוואלטונג אין די ענינים פון פאלקס־בילדונג און קולטור, פון לאקאלער־ווירטשאפט, ווי צ. ב. די באנוצונג פון וועלדער און בערג, די דורכפירונג פון וועגן און אייזענבאנען, פון קאנאלן א. אז. וו. אן דער שפיץ פון יעדער פראווינציעלער פארוואלטונג שטייט א גענעצגעבערישער לאנדטאג, גלייך ווי די לעדזשיסלאטשורס פון יעדן שטאט אין אמעריקא, און א שטאטהאלטער מיט זיינע אונטערבאאמטע. דער לאנדטאג ווערט געקליבן פון דער באפעלקערונג דורך א פארפלאנטערטן און העכסט אנטי־דעמאקראטישן וואהל־סיסטעם, און דער שטאטהאלטער ווערט פונ'ם קייסער באשטימט. בכלל איז נאך דער פארלאמענטאריזם אין עסטרייך זייער שוואך אנטוויקלט, און דאס אלגעמיינע וואלרעכט איז דערווייל דורכגעפירט געווארן בלויז אינ'ם צענטראלן פארלאמענט, דעם „רייכסראט". די עסטרייכישע דעמאקראטיע געפינט זיך נאך אין דיוקעלאך, און די פראווינציעלע אויטאנאמיע האט דארט מיט דער דעמאקראטיע נאך גאר ניט צו טאן. אין אלע פראווינצן געהערט די הויפט־מאכט צו די פריצים (לאנדבאזיצער) און צו די העכערע גלחים, זיי בילדן די מערהייט אין די לאנדטאגן, און די שטאטהאלטערס ווערן אויך שטענדיק באשטימט פון זייער מיט.

זיך פארטיידיקן אין זייער מוטער־שפראך. ס'איז לייכט זיך פארצושטעלן, ווי שווער־אך דאס רופט זיך אפ אויף די אינטערעסן פון א אידישן אנגעקלאגטן, ווען ער מוז זיך פארשטענדיקן מיט די ריכטער אין א פרעמדער, אומגעוואוינטער און ניט־היימישער שפראך, בשעת זיין קעגנער אין דעמזעלביקן נעריכט קאן פריי אויסדריקן זיינע געדאנקן אין דער היימישער שפראך.

א דאנק דער נאציאנאלער פארשידנארטיקייט פון דער באפעלקערונג שפילט אין עסטרייך א גרויסע ראלע די רובריק פון „אומנאנגסשפראך" ביי דער פאלקס־צייטונג. אלגעמיינע פאלקס־צייטונגען ווערן געמאכט אלע צען יאר, און שטענדיק זיינען די אידן געצוואונגען אנצוגעבן א פרעמדע שפראך, — פארשטייט זיך, די שפראך פון דער הערשענדיקער מערהייט. די אכט הונדערט טויזנט אידן פון גאליציען ווערן מיט אמאל „פאליאקן", און דערמיט ווערט געפעלשט דער נאציאנאלער פאקטישער צושטאנד פון דער פראווינץ. באמת'ן וואוינען אין גאליציען אוקראינער כמעט אזוי פיל, וויפיל פאליאקן. נאר אז מ'רעכנט צו אלע אידן צו די פאליאקן, קומט דעמאלט אויס, אז די פאליאקן זיינען די מערהייט, און זיי קומען גרעסערע פריווילעגיעס, קריגן די פאליאקן שוין „על פי יושר" די מערהייט שטימען אין דער רעגירונג. אזוי ווערן די אידישע מאסן באנוצט פון די שטארקע און פריווילעגירטע, כדי נאך מער צו אונטערדריקן די שוואכערע פעלקער. אין מעהרען ווערן די אידן צוגעזעכנט צו די דייטשן, כדי צו באשרענקען די רעכט פון די משעכן. און דאס ניט צו נייעם שטאף פאר אנטיסעמיטישע העצעס.

ניט האבנדיק קיין אייגענעם זעלבסטשטענדיקן נאציאנאלן ווערט, פארוואנדלען זיך די אידן ממילא אין אן אנטינאציאנאלן מיטל פאר אונטערדריקונג. און דורך דעם ווערט פארשארפט די באציאונג צווישן אידן און ניט־אידן, דער אנטיסעמיטיזם שפעט נייע שפייז פון אט דער אומנעזונטער לאגע. די אידן ווערן אן אביעקט פון אלגעמיינער שנאה און פאראכטונג.

אין א לאנד, וואו די לופט איז אנגעזאפט מיט נאציאנאלע געפילן און מיט נאציאנאלע טענות, האט בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג אליין בלויז א בעשרענקטן ווערט. א בירגער קאן ניט האבן די אמת'ע ווערדע פון א בירגער, ווען ער געהערט צו א פאלק, וואס האט ניט קיין פולע ווערדע פון א פאלק. אויב זיינע פערזענלאכע און בירגערלאכע רעכט זיינען ניט באשרענקט טראָרעטיש אויפ'ן פאפיר, ווערן זיי באשרענקט פראקטיש אין לעבן. און דער טרויעריקער אמת איז, אז די אידן אין עסטרייך ווערן, ניט קוקנדיק אויף בירגערלאכער עמאנציפאציע, דאך אלץ פארפאלגט סיי פון דער רעגירונג, סיי נאך א סך מער פון דער ארטיקער אדמיניסטראציע און פון דער קריסטלאכער באפעלקערונג.

די אנטיסעמיטישע אדמיניסטראציע פון נידער־עסטרייך, האט אין לויף פון יארן דורך דראסטישע צירקולארן געמאכט א תל פון א נאנצער

זיך פֿאַר „קאָנפֿעסיאָנסלאָז", ד. ה. ניט רעליגיעז. א סך וויכטיקער איז אָבער, וואָס די קאַטוילישע קירך האָט א גאנצע סעריע פֿאַליטישע פֿריווי־לעגיעס אין פֿאַרגלייך מיט אַנדערע רעליגיעס: די קאַטוילישע בישאָפֿן און ערציבישאָפֿן קריגן א באַזונדערע פֿאַרטרעטונג אין דער אויבערשטער געזעצגעבונגס־קערפֿערשאפֿט פון דער אימפּעריע (אינ׳ם „הערן־הויז") און אין די פֿראָווינציעלע לאַנדטאָגן. די אידישע רעליגיע נעניסט ניט פון דער פֿריווילעגיע. אין די אוניווערסיטעטן זיינען פֿאַראַן ספּע־ציעלע קאַטוילישׂ־טעאָלאָגישע פֿאַקולטעטן, אויסגעהאַלטן פון דער רעגירונג, בעת די אידיש־טעאָלאָגישע לער־אַנשטאַלט ווערט בלויז אין א קליינער מאָס סובסידיעס פון דער רעגירונג.

נאָר דאָס וואָלט שוין געווען פון די קליניקייטן, ווען די אידישע נ א צ י ע וואָלט אַנערקענט געווארן, אלס אזעלכע, צוגלייך מיט אלע אַנדערע פעלקער. דער באַגריף „אידישעס פֿאָלק", „אידישע שפֿראַך", „אידישע קולטור" עקזיסטירט ניט פֿאַר׳ן עסטרייכישן נעזעץ, וועלכעס רעכנט זיך דאָך מער אָדער ווייניקער מיט אלע אַנדערע שפֿראַכן און קולטורן. די אידן ווערן מיט גוואָלט צונערעכנט צו אַנדערע נאַציאָנעס, און ספּעציעל צו יענע, וואָס האָבן די מאַכט אין דער אָדער יענער פֿראָווינץ. פֿאַר יעדער פֿראָווינץ ווערן אַנערקענט צו צוויי אָדער דרייַ „לאַנדעס־איבליכע שפֿראַכן". די מייסטע אידן וואוינען אין גאַליציען, בוקאָווינע און ווין. אין גאַליציען זיינען „לאַנדעס־איבליך" די פּוילישע און די אוקראַיניש (רוטענישע) שפֿראַך, אין בוקאָווינע די דייטשע, די רומענישע, די פּוילישע און די אוקראַיניש, אין ווין בלויז די דייטשע. אידיש ווערט אין ערגעץ ניט אַנערקענט פֿאַר „לאַנדעס־איבליך", ד. ה. אַנגענומען אינ׳ם געבּרויך פון דער פֿראָווינץ.

צווישן אלע ניין פעלקער פון עסטרייך פֿאַרנעמען די אידן לויט זייער צאָל (א מיליאָן מיט א פערטל) דעם פינפטן פלאַץ, א סך א גרעסערן פלאַץ ווי די איטאַליענער, רומענער און סלאָווענען, נאָר קיינער רעכנט זיך ניט דערמיט. יעדע „לאַנדעס־איבליכע" שפֿראַך האָט גרע־סערע אָדער קלענערע רעכט אין דער פאַלקס־שול, אין עפֿנטלאַכער פֿאַר־וואַלטונג, אין געריכט. די אידישע שפֿראַך איז רעכטלאָז. דאָקומענטן אין אידיש (און העברעאיש) האָבן ניט קיין שום יורידישע קראַפֿט, א וועקסל, געשריבן אין אידיש, ווערט אַבסאָלוט ניט אַנערקענט. אלע שטאַטס־פֿאַראַרדנונגען אין גאַליציען, צ. ב. ווערן פֿאַרעפֿנטלאַכט אין פּויליש און אוקראַיניש, און א איד, וועלכער קאָן ניט לעזען קיין אַנדער שפֿראַך, חוץ אידיש, קאָן די פֿאַראַרדנונגען ניט פֿאַרשטיין. יעדע נאציע דאַרף לויט׳ן נעזעץ קריגן א געוויסע פֿראָפֿאָרציע צווישן די באַאמטע פון לאַנד: עס מוזן זיין פּוילישע און אוקראַיניש באַאמטע, נאָר ניט קיין אידישע, ווייל די אידן זיינען דאָך קיין נאציע ניט. וועז א איד ווערט נעשטעלט צו געריכט, מוז ער אפֿגעבן זיין פֿאַרטיידיקונג אין א פרעמדער שפֿראַך, ניט אין אידיש, בעת אן אוקראַינער, א רומענער, א סלאָווענער קאָנען

איזראעליטישע אוניאן", נאר די לעצטע האט ניט דערגרייכט קיין שום וויכטיקע רעזולטאטן, ווייל ז האט מורא צו באטאנען די נ א צ י א נ א ל ע זייט פון דער אידן־פראגע. אזוי ווי די אידן ווערן פארעכנט צו די אנדערע פעלקער, וואלטן על פי יושר געדארפט אט די פעלקער זיך אייני־שטעלן פאר זיערע אידן. איז אבער די צרה, וואם סיי דער פוילישער קלוב, סיי דער דייטש־נאציאנאלער פארבאנד אין פארלאמענט זיינען אייניר דעם צווייטן ווערט מיט זייער אנטיסעמיטיזם. די רעגירונג, צוריק, רעכנט זיך ניט מיט קיין שום אנפראגע און פאדערונג, וואם ווערט ניט אונטערשטיצט פון א באדייטנדער פארטיי אין פארלאמענט. בלייבט, אלזא, די סאציאל־דעמאקראטישע פארטיי. די לעצטע איז ניט אנטיסעמיטיש, חלילה, זי איז נאר אזוי זיך אנגעהויבט פון אידן־פאראכטונג. זי דערקלערט, אז זי ווייל ניט ווערן קיין „שוץ־טרופע פאר אידן"... אינ'ם געזעץ־פראיעקט, וואם איז ארייננעבראכט געוואָרן פון דער סאציאל־דעמאקראטישער פארלא־מענטס־פראקציע צו געבן רעגירונגס־שטיצע פאר די מינאריטעטס־שולן (אין יאר 1912), זיינען אויסגערעכנט געוואָרן ביים נאמען אלע פעלקער, נאר בכיון ניט די אידן. די אפיציעלע פירער פון דער עסטרייכישער סאציאל־דעמאקראטיע האלטן ניט די אידן פאר קיין נאציע.

קיין חידוש ניט, וואם אידן ווערן ניט אנערקענט ביי די פראווינציעלע וואל־רעפארמען, וואם ווערן נעמאכט אין משך פון די לעצטע צען יאר. אין יאר 1907 האט מען אין מעהרען געביל־דעט צוויי וואל־קוריעס, א דייטשע און א טשעכישע, וואו יעדע נאציע מוז באזונדער אויסווייל־ן אירע דעפוטאטן אין לאנדטאג. די ציוניסטן האבן פארלאנגט א אידישע קוריע, נאר מ'האט זיי אנטזאגט, און די אידן מוזן שטימען אין דער דייטשער קוריע.

אין בוקאווינע וואוינען פינף נאציאנען, און פון זיי זיינען די אידן די דריטע לויט דער צאל, א סך מער, איידער דייטשן און פאליאקן. ביי דער וואל־רעפארם צום בוקאווינישן סעים אין יאר 1909 האט דער סעים אליין באשלאסן, אז צווישן די נאציאנאלע קוריעס זאל אויך זיין א אידישע. נאר די אידישע אסימילאטארן האבן זיך משתדל געווען אין ווין ביי דער צענטראלער רעגירונג, אז די לעצטע זאל ניט צולאזן קיין אידישע קוריע, און די רעגירונג האט זיי געפאלגט: די אידן ווערן אין דער בוקאווינע צוגערעכנט צו די דייטשן. דאם איז אפילו שערלאך פאר די דייטשן גופא, ווייל זיי ווערן אין דער „דייטשער" קוריע איינפאך בטל בששים צווישן די אידן, און כמעט אלע דעפוטאטן ווערן ג־וויילט פון די אידן. נאר אפילו די דייטשע פראטעסטן העלפן ניט: ווין ווייל ניט אנערקענען קיין אידישע נאציע.

די ערשטע וואם האבן פארשטאנען דעם צוזאמענהאנג צווישן דער נאציאנאלער און דער בירגערלאכער גלייכבארעכטיקונג, זיינען נעווען אין עסטרייך די פועלי־ציון („די אידישע סאציאל־יסטישע ארבייטער־פארטיי פועלי־ציון"). מיט צוועלף יאר צוריק האבן זיי די ערשטע פארמולירט

סעריע אידישע פֿרנסות, דאָס לעבן פון טויזנטער אידישע פֿאקנטרענער („הויזירער") איז פֿאַרוואַנדלט געוואָרן אין אן אומענדלאַכן גיהנום; די אידישע שטאָט־באַאמטע זיינען אלע אָפּגעזאָגט געוואָרן פון זייערע שטעלעס, די פֿראָסטע אידישע ארבעטער ביי די אייזענבאנען, און ביי די עלעקטרישע שטאָט־טראַמווייען זיינען אלע ארויסגעוואָרפן געוואָרן אויפֿן גאַס; נייע שטרענגע געזעצן וועגן אָבלִיגאַטאָרישע פֿאַך־נעאָכס־שאפטן (צעכן") ווערן באַנוצט, כדי צו שטערן די אידן דאָס רעכט צו פֿאַרנעמען זיך מיט האַנדל און מלאכה. אידן ווערן ניט צוגעלאָזט צום מאָנאָפּאָליזירטן טאַבאַק־האַנדל א. אז וו.

אין גאַליציען אונטערשטיצט דער סעים (לאַנדטאג) מיט פינאַנציעל לע מיטלען (וואָס ווערן גענומען אויך פון די אידישע שטייער צאָלער) א גאַנצע סעריע אַנטיסעמיטישע קאָאָפּעראַטיוון, וועלכע שטרעבן ארויסצוטופֿן דעם אידן פונ׳ם האַנדל. דער קרעדיט אין דער רעגירונגס־באַנק איז בריט אָפן פֿאַר יעדער אַנטיסעמיטישער אונטערנעמונג און פֿאַר־שלאָסן פֿאַר די אידן. דער סעים האָט אין יאָר 1910 פֿלוצלונג צוגענומען ביי טויזנטער אידן די „פֿראָפּינאַציע", ד. ה. די פּאָטענטן צו האַנדלען מיט בראַנפן און אָפּגענעבן עס צו זייערע קריסטלאַכע קאָנקורענטן. אין יאָר 1913 האָט דער סעים פלוצלונג קאָנפֿיסצירט ביי די הענדלער (ד. ה. בעיקר ביי די אידן) דעם גאַנצן פֿאַרראַט שוועבעלאַך, אויף דעם ווערט פון עטליכע מיליאָן קראָנען: דער אויסרייד איז געווען, אז די דאָזיקע שוועבעלאַך זיינען שעדלאַך פֿאַר׳ן נעזונט. די שטרענגע געזעצן ווענן זונטיק־רו ווערן באַנוצט, כדי צו שעדיקן די אידישע הענדלער און בעלי־מלאכות. — מיט איין וואָרט, ניט האַנדיק קיין מאַכט צו באַשרענקען על פי געזעץ די פֿערזענלאַכע און בירגערלאַכע רעכט פון די אידן, מיען זיך די פּוליש הערשער פון גאַליציען דורך פֿאָליציאישער פֿראַקטיק צו רואינירן די אידן עקאָנאָמיש און צו דערנידעריקן זיי מאָראַליש.

דאָס לאַנד מיניסטעריום פון פֿאָלקס־בילדונג (לאַנדעס־אויסשום) אין גאַליציען פֿארשפֿרייט אין די שולן אַזוינע לערביכער, וואָס אַנטהאַלטן אַנטיסעמיטישע העצעס און אָנצוהערענישן, שטעלט אָן אַנטיסעמיטן פֿאַר לערער אין די שולן. קאַטוליש מאַנאַכן גנב׳ען צו אידישע קינדער, פֿארשפֿארן זיי אין די קלויסטערס און שמד׳ן זיי דאָרט אָפּ. אַזוינע פֿאָלן טרעפן כמעט יעדע וואָך, און לית דין ולית דיין. ס׳העלפט ניט קיין קלאָגן זיך פון די עלטערן, אבי די גלחים דערקלערן, אז דאָס קינד האָט זיך גע׳שמד׳ט מיט זיין גוטן ווילן... געריכטלאַכע פּראָצעסן מיט עלילת דם זיינען אויך ניט אומבאַקאַנט אין עסטרייך: נענוג נאָר צו דער־מאָנען דעם שענדלאַכן פּראָצעס אין פֿאָלנא, וואו דער איד הילזנער איז צוויי מאָל פֿאַראורטיילט געוואָרן צו טויט־שטראָף.

און קיינער איז ניטא אין לאַנדטאג און אין צענטראַלן פֿאַרלאַמענט, ווער ס׳זאָל זיך פֿאַר די אידן איינשטעלן. די אַסימילאַטאָרישע אידן האָבן אפילו שוין פון לאַנג א פֿארבאַנד פֿאַר רעכט־שוץ, „די עסטרייכיש־

האט אורשפרינגלאך געוואלט שאפן בלויז צוויי קוריעס, די פוילישע און די אוקראינישע און די אידן צורעכענען צו די פאליאקן. קענן דער פאדערונג פון א אידישער קוריע זיינען ארויס די אסימילאטארן און די בונדיסטן. אבער דער פראיעקט פון קוריעס בכלל איז אינגיכן פאר־ווארפן געווארן, און די אידישע באוועגונג האט אנגעוואנדן איר לאזונג און איר קראפט ביי אט דעם פונקט. דער רעזולטאט איז, וואס מ'האט אויסגעטיילט צוויי סארטן נאציאנאלע וואל־קרייזן: פוילישע וואל־קרייזן מיט א פוילישער מערהייט און רוטענישע וואלקרייזן מיט א רוטענישער מערהייט. פאר די אידן איז מען יוצא געווען דערמיט, וואס מ'האט אויסגעטיילט זעקס אידישע שטעט, און אויך דארט געמאכט דאס וואל־סיסטעם אזוי, אז די אסימילאטארישע קאפיטאליסטישע „משה רבינו'ס פאליאקן" זאלן פארווארנט ווערן מיט זייערע ביז־איצטיקע פריוויליגיעס.

ס'איז נאך נויטיק צו געבן אן אלגעמיינע שילדערונג פון דער אידי־שער קהלה־ארדנונג אין עסטרייך.

אלע רעליגיעס ווערן געוועליך קאנסטיטואירט אויפ'ן יסוד פון קהלה־אויטאנאמיע. יעדע קהלה („קולטוס־געמיינדע") האט דאס רעכט אויסצוארבעטן פאר זיך אירע אייגענע ארדנונגען, און די לעצטע דארפן באשטימט ווערן פון דער רעגירונג. די קהלות נעניסן פולע רעכט פון צוואנג בנוגע צו זייערע מיטגלידער. ביסטו א איד, מוזטו געהערן צו דער אידישער קהלה פון דיין שטאט, און די קהלה לייגט אויף דיר ארויף שטייערן, וועלכע ווערן אויפגעמאכט דורך די רעגירונגס־ארגאנען. די אי־דישע קהלה ווערט פארוואלטעט פון א געווייל־טן קאמיטעט („קולטוס־פאר־שטאנד"), און די קהלה קאן ביי זיך איינפירן אפילו אלגעמיינעם וואלרעכט, דעמאקראטישע ארדנונגען און פראגרעסיווע שטייער אויף די הכנסות.

די קהלה באזירט אויף ריין רעליגיעזע יסודות, נאר, אויב זי וויל, מעג זי אויף זיך נעמען דעם פולן קאנטראל איבער גרויסע סאציאלע און נאציאנאלע באדערפענישן. זי קאן איבערנעמען די צדקה־אנשטאלטן פאר אירע מיטגלידער, די קולטורלע און דערציאונגס־ארבעט, די רעגו־לירונג פון דער עמיגראציע, די גרינדונג פון „עמפלאימענט־אפיסעס" (צו זוכן ארבעט פאר ארבעטסלאזע), די פארמיטלונג אין קאנפליקטן צווישן קאפיטאליסטן און ארבעטער, די גרינדונג פון קאאפעראטיווע געזעלשאפטן, סטאטיסטישע פארשונגען א. אז. וו. נאך מער. די קהלות פון אלע שטעט האבן דאס רעכט צו פאראיניקן זיך אין איין פארבאנד פאר דער נאנצער עסטרייכישער אימפעריע. הקצור, דאס געזעץ גיט די אידן די מעגלאכ־קייט צו שאפן זיך פריי מיט אלע זייערע נאציאנאלע ענינים, עס דארף בלויז טראגן דעם נ א מ ע ן פון רעליגיעזע ענינים. וועלכע מנהיגים פון עסטרייכישן אידענטום וואלטן נאר געוואלט, האבן זיי די פולע מעג־לאכקייט צו שאפן א נאציאנאל־אויטאנאמען פארבאנד פון אלע אידן אין לאנד, אויף סאציאלע, נאציאנאלע און דעמאקראטישע יסודות. די רעגירונג וואלט דאס, אפשר, ניט דערלויבט, דערווייל אבער פלעגט זי נאך

די פאדערונגען פון נאציאנאלער גלייכבארעכטיקונג און נאציאנאלער אויטא־נאמיע. ערשט שפעטער זיינען די פאדערונגען אויפגענומען געוואָרען אפיציעל פון די אלגעמיינע ציוניסטן און נאר אלץ ניט אפיציעל און ניט קאנסעקווענט פון דער „איד. סאצ.־דעמ. פארטיי" (דעם גאליצישן „בונד"). בשעת דער וואל־דעפארם צום פארלאמענט אין יאר 1905 און 1906 האבן די פועלי־ציון אויפגעהויבן א ברייטע פאלקס־באוועגונג אין גאליציען צו פארלאנגען פראפארציאנאלעם וואל־רעכט פאר די אידן. וועגן דער אסי־מילאטארישער פירער ע. ביק האט אראנשירט אין לעמבערג א צוזאמענ־פאר צו באקעמפן די אידישע פאדערונגען, זיינען די פועלי־ציון באפאלן דעם פארזאמלונגס־זאל און געצוואונגען שליסן דעם צוזאמענפאר. באלד נאך דעם האבן זיי אין פארבינדונג מיט די ציוניסטן צונויפגערופן אין איין אוונט 250 פאלקס־פארזאמלונגען איבער גאנץ גאליציען, און 250 פעטיציעס זיינען געשיקט געוואָרען קיין ווין צו פאדערען א אידישע פאר־טרעטערשאפט אין פארלאמענט.

א נעוויסן דערפאלג האט די באוועגונג דאך געהאט: די רעגירונג איז געצוואונגען געווען אויסצוטיילן אין גאליציען זעקס וואל־קרייזן מיט א אידישער מערהייט, און ביי די נעקסטע וואלן זיינען אויסגעקליבן געוואָרן דריי ציוניסטן. צוזאמען מיט'ן דעפוטאט פון טשערנאָוויץ, בענא שטרויכער, האבן זיי געבילדעט דעם ערשטן „נאציאנאלן אידישן קלוב" אין פארלאמענט. ביי די צווייטע וואלן אין פיר יאר ארום האט די רעגירונג געשלאסן א געהיימן אפמאך מנט די פוילישע סאציאל־דעמא־קראטן צום צוועק צו פארניכטן די אידיש־נאציאנאלע קאנדידאטן. דאס האט געבראכט דערצו, אז אלע ציוניסטן זיינען דורכגעפאלן ביי די וואלן, א דאנק דעם אומגעהערטן טעראָריזם פון דער אדמיניסטראציע און די וואל־פעלשונגען, און דער שפיץ פון טעראָריזם איז דערגרייכט געוואָרן ביי דעם באקאנטן בלוטבאד אין דראָהאביטש. (בעת די וואלן, 1911. ב. ל.).

ביי דער לעצטער פאלקס־ציילונג פון 1910 יאר האבן די פועלי־ציון אויפגעהויבן א גרויסע פאלקס־באוועגונג, צו פארשרייבן אין די סטא־טיסטישע בויגנס די אידישע „אומגאנגס־שפראך". צו די פועלי־ציון זיינען אין דעם פרט צוגעשטאנען אויך די בונדיסטן און די ציוניסטן, און הונדערטער טויזנטער אידן האבן געפאלגט דעם רוף. נאר די גאלי־ציש רעגירונג האט אנגענומען די שארפסטע מיטלען צו צווינגען די אידן, זיי זאלן זאגן א לינן און אנגעבן פויליש אלס זייער שפראך. יערן אידן, וואס האט אנגעגעבן „אידיש". האט מען באשטראפט מיט 40 קראָ־נען אדער מיט 4 טאג ארעסט, און די רעגירונגס־באאמטע האבן סיסטע־מאטיש מיט די אייגענע הענט אויסגעשטראכן „אידיש" פון די ליסטן און פארביטן אויף „פויליש".

ביי דער וואל־דעפארם צום גאליצישן סעים אין די לעצטע פאר יאר פאר דער מלחמה האבן די פועלי־ציון און די ציוניסטן ארויסגע־שטעלט די פאדערונג פון א באזונדערער אידישער קוריע, וויל די רעפארם

פילן, קיין נאציאנאלע רעכט פארלאנגען די אידן ניט, דאס אינערלאכע לעבן איז ביי זיי פרימיטיוו, און רעליגיעזע אויטאנאמיע האבן זיי אין פולן מאס. נאר א סך סמנים באווייזן, אז פריער אדער שפעטער וועט פארקומען אן ענדערונג, אז די לאגע אין אונגארן וועט ווערן ענלאך צו דער לאגע אין עסטרייך (אונגארן איז אויך א נאציאנאליטעטן־שטאט, מיט אלץ וואססנדיקע סמנים פון נאציאנאלן קאמף), און די לאגע אין דיכט־אידישע פראווינצן, מארמאראש. טראנסילוואניען, וועט ענלאך ווערן צו דער לאגע אין גאליציען.

בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג

לאמיר רעזומירן די פארשיידענע פארמען פון רעכטס־באשרענקונגען, פון וועלכע די אידן ליידן אין די פארשיידענע לענדער.

פאראן לענדער, וואו די אידן זיינען באשרענקט אפילו אין די עלעמענטארסטע מענטשלאכע רעכט, וואו לויט'ן געזעץ אדער לויט די אנגענומענע מדות פון געוואוינהייטס־רעכט („קאמאן לאא") מעג מען דעם אידן באהאנדלען ווי א רעכטלאזע חיה, זיין לעבן און זיין פארמעגן ווערן אבסאלוט ניט געשיצט פונ'ם געזעץ. אזוי איז דאס אין מאראקא, אביסיניען, אראביען און פערסיען. אביסל העכער איז די רעכטלאכע לאגע פון די אידן אין פינלאנד און רומעניען, וואו אונזערע ברידער דארפן, לויט'ן געזעץ, באהאנדלט ווערן אלס מענטשן, דאס לעבן און אייגנטום פונ'ם אידן ווערט אפיציעל געשיצט פון געזעץ גלייך, ווי דאס לעבן און אייגנטום פון אלע מענטשלאכע וועזנס. נאר די אידן ווערן ניט אנערקענט פאר בירגער פון לאנד און האבן, אלזא, אבסאלוט קיינע בירגער־רעכט ניט. ניט קוקנדיק דערויף, וואס זיי טראגן אויף זיך אלע בירגער־פליכטן, ווי די שטייערן און מיליטער־פליכט. חוץ דעם זיינען די פינלענדישע און רומענישע אידן באשרענקט אין וויכטיקע מענטשלאכע רעכט, ווי דאס רעכט אויף בילדונג און אויף פרייער באוועגונג און באשעפטיקונג.

אביסל העכער, ווי אין רומעניען, איז טאטארעטיש די רעכטלאכע לאגע פון די אידן אין רוסלאנד. דא ווערן שוין די אידן, על פי גזעץ, אנערקענט אי פאר מענטשן, אי פאר בירגער אפילו. און דאס רוסישע גרונט־גזעץ זאגט בפירוש, אז „פאר'ן גזעץ זיינען אלע בירגער גלייך", נאר דאס מיינט מען נאר דאס קרימינעלע גזעץ: על פי דין דארף דאס לעבן און אייגנטום פון די אידן געשיצט ווערן פונקט אזוי, ווי דאס לעבן און אייגנטום פון אלע אנדערע מענטשן.*) א טייל בירגערלאכע רעכט האבן די

*) מיר מוזן נאך אמאל באמאנען, אז לויט'ן בוכשטאב פון גזעזץ טאר מען אפילו אין רוסלאנד ניט מאכן קיין פאגראמען אויף אידן פונקט, ווי מ'טאר בכלל קיין פאגראמען ניט מאכן. דער אומגליק איז נאר, וואס דאס גזעזץ בלייבט א טויטער בוכשטאב...

ניט שטעלן קיין מניעות פאר דער אנטוויקלונג פון אידישן קהלה־לעבן.

אזוי איז דאס נעזעץ. פאקטיש אבער איז די לאגע פונקט דער היפוך. די אסימילאטארישע און קאפיטאליסטישע „פירער" פון עסטרייכישן אי־דענטום זיינען אויך פאקטיש די גאנצע דעה־זאגער פון דער קהלה־פאר־וואלטונג. זיי האבן אין אלע קהלות איינגעפירט וואל־פריוויליגיעס פאר די רייכע און האבן צוגענומען דאס וואל־רעכט ביי די ברייטע פאלקס־מאסן. קיין שום נאציאנאלע טעטיקייט לאזן זיי ניט צו, זייער גאנצע ארבעט טראגט א קאזיאנעם, ביוראקראטישן כאראקטער און באשרענקט זיך מיט „רעליגיאן" און „פילאנטראפיע". די נאציאנאלע באוועגונג צווי־שען די אידן אין עסטרייך האט אין זינען אויך צו רעפארמירן די קהלה: דאס עסטרייכישע נעזעץ גיט די מעגלאכקייט דאס צו טאן, נאר די פירער פון דער קהלה האלטן די מאכט זייער פעסט און לאזן ניט אויסנוצן דאס נעזעץ לטובת די נאציאנאל־אידישע באדערפענישן. די אידישע סאציא־ליסטן פון אסימילאטארישער און בונדיסטישער שאטירונג גייען אויך אין דעם פרט האנט־ביי־האנט מיט די קאפיטאליסטישע אסימילאטארן און שטארן יעדן פארזוך צו דעמאקראטיזירן די אידישע קהלה.

אינ'ם פראגראם און קאמף פון די פועלי ציון און ציוניסטן אין עסטרייך, פארנעמט די רעפארם פון דער קהלה א חשוב'ן פלאץ, און ווען זייערע פאדערונגען זאלן פארווירקלאכט ווערן, וואלט די קהלה נעווארן דער גרונט־שטיין, אויף וועלכן עס זאל אויסוואקסן די נעביידע פון נאציאנאל־אידישער אויטאנאמיע, די פרייע אומנעשטערטע און ווירקיקע נאציאנאלע אנטוויקלונג פון די אידישע מאסן.

* * *

אין באסניען־הערצאגווינא ווערן נעזעצלאך בכלל קיינע נאציעס ניט אנערקענט, דערפאר אבער נעניסן די פיר רעליגיעזע גרופן פון דער באפעלקערונג, די מוסלמאנען, די גריכיש־אָרטאדאקסן, די אידן און קאטאליקן, פאליטישע גלייכבארעכטיקונג און זיי בילדן באזונדערע „רעליגיעזע קוריעס" ביי די וואלן צום לאנדטאג. באסניען־הערצאגווינא איז, בזה האופן, דאס איינציגע לאנד אין דער וועלט, וואו דער פרינציפ פון א אידישער וואל־קוריע איז דורכגעפירט געווארן אין נעזעץ. חוץ דעם זיינען די אידן בכלל גלייכבארעכטיקטע בירגער פון לאנד. די אלע רעכט און פריוויליגיעס שטאמען נאך פון דער טערקישער עפאכע, וועו באסניען און הערצאגווינא האבן געהערט צו דער טערקיי (ביז 1878 יאר).

וועגן אונגארן מיט איר גרויסער אידישער באפעלקערונג (א מיליאן אידן, וואס בילדן אזא גרויסן פראצענט פון דער באפעלקערונג, ווי אין עסטרייך און אין רוסלאנד) איז כמעט ניטא וואס צו זאגן. פער־יענלאכע און בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג האבן דארט די אידן זינט 1868 יאר, א רעגירונגס־אנטיסעמיטיזם לאזט זיך דערווייל וויניק־וואס

רעכט זייגען: איין מענטש טאר דעם צווייטנס לעבן און געזונטקייט ניט שעדיקן דורך דירעקטע האנדלונגען, טאר אים ניט פארשאפן קיין קערפערלאכע שמארצן, טאר ניט שטעלן אין געפאר אדער פארניכטן דאס לעבן פון אן אנדער מענטשן, טאר ניט באלוידיקן דעם ערן־געפיל פון א צווייטן, טאר אים ניט פארשקלאפן, באשרענקען זיין געזעצלאכע האנדלונגס־פרייהייט און באוועגונגס־פרייהייט, און יעדער מענטש מוז רעספעקטירן דאס פריוואט־אייגנטום פון א צווייטן.

אין אלע אירא־פעאישע און אמעריקאנישע לענדער אן אויסנאם ווערן אט די רעכט אנערקענט פאר אלע מענטשן, קיין חילוק, אויב בירגער אדער אויסלענדער, אייגענע אדער פרעמדע. אין די דאזיקע עלעמענטארע רעכט ווערן די אידן באשרענקט לויט'ן געזעץ בלויז אין מארא־קא, אבי־סיניען, פערזיען און ארא־ביען, — און דאס אויך ניט לויט'ן געשריבענעם געזעץ פון קאראז (אדער עוואנגעליום אין אביסיניען), וועלכער פריידיקט מענטשלאכע רעכט פאר אלעמען, נאר לויט דעם ניט געשריבענעם געוואוינ־הייטס־רעכט, ד. ה. לויט די טראדיציאנעלע מידות, וועלכע באהאנדלען די אידן אלס נידריקערע וועזנס.

נאר אויב ניט נאכ'ן געזעץ, ווערן אבער אונזערע ברידער פאקטיש באראובט פון זייערע מענטשלאכע רעכט דורך דער רעגירונג אין אזוינע לענדער, ווי רוסלאנד און רומעניען. די פאדערונג פון גלייכע מענטשלאכע רעכט באציט זיך ניט נאר צו די בארבארישע לענדער פון אפריקא און אזיען, נאר אויך צו די אויבזיקע כלימרשט „ציוויליזירטע" לענדער פון אירא־פע. דורך זייער פראקטיק דערלויבן אט די רעגירונגען זייערע אונ־טערטאנען צו פארניכטן די אידישע לעבנס, צו פארגוואלטיקן די אידישע ערע (אין פאנראמען), צו רויבן אידישעם אייגנטום, און דורך בלוט־בלבולים, צו באלוידיקן דעם אידישן נאמען.

אן אנדער זאך איז אבער, ווען די רעגירונגס־ארגאנען, אלס אזעלכע, באשרענקען די פרייהייט פון זייערע אונטערטאנען, ווי אין רומעניען, פינלאנד און רוסלאנד וועלן באשרענקט די באוועגונגס־פרייהייט, די באשפטיקונגס־ און בילדונגס־פרייהייט פון די אידן. דא האבן מיר שוין צו טאן ניט מיט די קרימינעלע באציאונגען פון מענטש צו מענטש, נאר מיט יורידישע באציאונגען פון די רעגירונגס־ארגאנען צו די איינצלנע פערזאנען. אזוינע רעכט רופן זיך דעריבער פערזענלאכע רעכט. אין א ציווילזירטן שטאט קאן קיין מענטשלאכעם רעכט ניט באשרענקט ווערן. פאנראמען, בלוט־בלבולים קאנען, דעריבער, אויך ניט אנגערופן ווערן „באשרענקונגען": זיי זיינען, פארקערט, דירעקטע פארברעכנס, פערלעצונגען פון מענטשלאכע רעכט, און יענע רעגירונג, וואס דערלויבט דאס, שטעלט זיך דערמיט אליין אויסערהאלב יערן געזעץ. דאס עלעמענטארע גערעכטיקייטס־געוויסן פון אונזער צייט פארלאנגט, אז אזא רעגירונג זאל ארא־פגעזעצט און באשטראפט ווערן.

בנוגע צו פערזענלאכע רעכט, ווי די באוועגונגס־פרייהייט א. ד. גל., קאן יא זיין א רייד וועגן באשרענקונגען: די „טשארטא", די פראצענט־

אידן יא אין רוסלאנד, נעמלאך דאס וואל־רעכט צו דער שטאטס־דומע, און אפילו א שטיקל נאציאנאלע רעכט אין א קאפויערדיקן זין, נעמלאך, די אי־דישע וואל־קוריע פון נעוויסע שטעט א. ד. נ. נאר דאס געזעץ באטראכט אידן פאר בירגער פון צווייטן קלאס און באשרענקט זיי אין כמעט אלע בירגערלאכע און אפילו פערזענלאכע רעכט, ווי די וואוינונגס־ און באווע־גונגס־פרייהייט, דאס רעכט אויף בילדונג און פרייער באשעפטיקונג.

אין עסטרייך, צוריק, זיינען די אידן, לויט'ן געזעץ, בירגערלאך גלייכ־בארעכטיקט, זיינען אבער אינגאנצן בארויבט אפילו פון יענע נאציאנאלע רעכט, וואס זיינען שוין אנערקענט פאר אנדערע פעלקער פון לאנד. אין דער טערקיי האבן אידן פולע מענטשלאכע, פלא בירגערלאכע און אין א גרויסן מאס אויך נאציאנאלע רעכט, נאר די לעצטע זיינען ניט אזוי ברייט, ווי ביים הערשנדיקן פאלק פון לאנד.

פון דער איבערזיכט זעען מיר, אז די אידישע רעכטלאזיקייט, אויף וויפל זי איז אנטהאלטן טעארעטיש אינ'ם גענץ גופא, האט פארשיידענע פארמען און קאן גרופירט ווערן אין דריי הויפט־קאטעגאריעס:

א. די באשרענקונגען פון מענטשלאכע און פערזענלאכע רעכט.

ב. די באשרענקונגען פון בירגערלאכע אדער פאליטישע רעכט, און

ג. די באשרענקונגען פון נאציאנאלע רעכט.*)

א. מענטשלאכע און פערזענלאכע רעכט

די געזעצגעבונג פון אלע מאדערנע לענדער, וואו די שקלאפערייי איז שוין אפגעשאפט געווארן דורכ'ן געזעץ, אנערקענט אז אלע מענטשן זיי־נען גלייך פאר דעם קרימינעלן געזעץ. די הויפט־פרינציפן פון קרימינאל־

*) די טערמינאלאגיע איז אזילו אין דער יורידישער וויסנשאפט נאך ניט גאנץ פעסטגעשטעלט, כל שכן אין דער פאליטישער פובליציסטיק. פאר מענטשן, וואס זיינען מער־וויניקער באהאוונט אין דער רעכטס־וויסנשאפט, מוזן מיר דא מאכן א פאר באמערקונגען. דעם אויסדרוק „פערזענליכע רעכט" אין מערצאל דארף מען ניט פארמישן מיט דעם באגריף „פערזענליכעם רעכט" אין אויינצאל, דאס דייטשע „רעכטע" מיט — „רעכט". „פערזענלאכע רעכט" חייסט אזוינע רעכט, וואס געהערן דער פערזאן, אלס פערזאן און ניט אלס בירגער פון א שטאט אדער אלס מיטגליד פון א נאציע. אזוינע פערזענלאכע רעכט קאנען זיין אי „פערזענלאך" אי „זאכלאך", און זייער גוט טוען יענע יוריסטן, וואס געברויכן אנשטאט „פערזענלאכעם און אביעקטיוועם רעכט" די מער באשטימטע אויסדרוקן „סוביעקטיוועם און אביעקטיוועם רעכט". וויטער, דער אונטער־שייד צווישן פערזענלאכע און בירגערלאכע (פאליטישע) רעכט איז, אויגנטלאך דערזעלביקער, ווי דער אונטערשייד צווישן־פרוואצ־רעכטלאכע און עפנטלאך־רעכטלאכע באציאונגען. אין טעקסט גופא ווילן מיר דערקלערן, פארוואס מיר מאכן ניט קיין אונטערשייד צווישן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט. און ענדלאך, וואס אנבאלאנגט די בירגערלאכע רעכט, דארף מען זיי ניט פארוועקסלען מיט'ן ציווייל־רעכט (אזא פארוועקסלונג קומט אפט פאר אין די ראמאנישע און סלאוויש שפראכן) און די נאציאנאלע רעכט מיט'ן שטאטס־רעכט.

בכן איז אונזער ערשטע און עלעמענטארסטע פאדערונג צו די רעגירונגען פון די רעכטלאזע לענדער: עס זאלן אפגעשאפט ווערן אלע יענע באשרענקונגען פון פערזענלאכע רעכט, ווען עס וועלכע זיינען געריכטעט קעגן אידן און ניט טייל־ווייז, נאר אלע מיט אמאל זאלן די באשרעקונגען בטל ווערן. ווייל דער עיקר איז ניט נאר דער דירעקטער שאדן, ווען אידן ליידן פון דער נעבונדנקייט און פון די קייטן, נאר אויך דער מאראלישער שאדן: אפילו די קלענסטע רעכטס־באשרענקונג דעמאראליזירט די ארומיקע באפעלקערונג און שפייזט די פאראכטונג צו אידן און די הפקרות.

ב. בירגערלאכע רעכט

אויב קיין ציוויליזירטע לאנד פארדינט ניט דעם נאמען אזוי לאנג, ווי ס'ווערן דארט באשרענקט די פערזענלאכע רעכט פון גאנצע גרופן פון דער באפעלקערונג, איז א קאנסטיטוציאנעלע לאנד ניט מעגלאך אזוי לאנג, ווי דארט באזיצן ניט אלע בירגער קיין גלייכן אנטייל אין דער פאליטיק פון לאנד. לויט דעם מאדערנעם דעמאקראטישן רעכטס־באגריף איז דער בירגער אן ארגאנישער טייל פון שטאט. דער שטאט דארף ניט האבן קיין אנדער אויפגאבע, ווי צו רעגולירן און צו שיצן די געזעצלאכע אינטערעסן פון אלע בירגער. דער בירגער איז בזה האופן ניט קיין פאסיווער אביעקט פון דער שטאטלאכער טעטיקייט, נאר איר אקטיווער סוביעקט, ער באטייליגט זיך אין דער טעטיקייט פונ'ם שטאט אויף גלייכע יסודות מיט אלע אנדערע בירגער.*) גלייכע רעכט און גלייכע פליכטן פאר אלע בירגער, איז דער פרינציפ פון מאדערנער געזעלשאפט־לאכקייט. דערביי מאכט דאס געזעץ נאר אן אויסנאם פאר ניט פאליטישע פייאיקע עלעמענטן: ד. ה. פאר קינדער, שוואכזיניקע, פארברעכער; און אין דער מערהיים לענדער ווערן גרויסע אויסנאמען און רעכטס־באשרענקונגען נאך נעמאכט פאר פרויען.

בירגערלאכע (אדער פאליטישע) רעכט באטייטן אלזא דאס רעכט אויף פאליטישער און געזעלשאפטלאכער טעטיקייט: דאס רעכט צו וויילן און געוויילט צו ווערן אין אלע פארטרעטונגס־קערפערשאפטן פון לאנד, און צו פארנעמען אלע עפנטלאכע עמטער און רעגירונגס־שטעלן. חוץ דעם, האט יעדער בירגער דאס רעכט באשיצט צו ווערן אין א פרעמדן לאנד דורך די פארטרעטער פון זיין רעגירונג. — כדי צו גענישן אט די

*) דא איז ניט דער פלאץ פאר א ויכוח מיט יענע רעאקציאנערע אדער האלב־רעאקציאנערע, האלב־קאנסטיטוציאנעלע יוריסטן, ווען באמראכטן דעם שטאט פאר א מין לויתן, וועלכער דארף איינשלינגען אלע בירגער און באציען זיך צו זיי, ווי צו פאסיווע אביעקטן פון זיין סואווערעניטעט ווילן. אפילו אזוינע טעארעטיקער פון שטאטס־רעכט לויקענען ניט, אז דער שטאט דארף גלייך באהאנדלען אלע זיינע בירגער.

נאָרמע, די פּאָרשיידענע געזעצן קענן אידן זיינען, אלזא, באשרענקונגען פון זייערע פערזענלאכע רעכט. דאָס כאראקטעריסטישע פון די פערזענלאכע רעכט באשטייט אין דעם, וואָס אזוי לאַנג ווי זיי זיינען ניט באשרענקט דורך די רעגירונגס־ארגאנען, קאָנען זיי אויך ניט פאַרלעצט ווערן. אין דעם מאָמענט, ווי די „טשערטא" ווערט אראָפגענומען, ווערט קיינער ניט קאָנען פאַרוואַרן א אידן צו וואוינען וואו ער וויל. ווערט אָפּגעשאפט די פֿראָצענט־נאָרמע, ווערט קיין רעגירונגס־שול ניט קאָנען פאַרהאָקן אירע טירן פאַר אידישע קינדער מחמת דעם איינציקן נרונט, וואָס זיי זיינען אידן.

פון דער פאַקטישער אומפאַרלעצלאָקייט פון די פערזענלאכע רעכט נעמט זיך זייער צווייטע וויכטיקע איינגעשאפט: די פערזענלאכע רעכט זיינען די גאראנטיע פאר די מענטשלאכע רעכט, און, פאַרקערט, די באשרענקונגען פון פערזענלאכע רעכט ברענגען צו פאַרלעצונגען פון די מענטשלאכע רעכט. דאָס פערזענלאכע רעכט פון א מענטשן איז א באשטעטיקונג, אז ער איז א פערזאָן, א סוביעקט פון רעכט, און אז דאָס געזעץ אליין באטראכט אים פאר אזעלכן. קיינער קאָן ניט זיין זיכער מיט זיינע מענטשלאכע רעכט אזוי לאַנג, ווי ער ווערט ניט באטראכט פאר א גלייכבארעכטיקטער פערזאָן. ספעציעל איז דאָס ריכטיק, ווען א געוויסע גרופע פון דער באפעלקערונג אָדער א גאנץ פאלק ווערט דורך דעם געזעץ באהאנדלט, ווי א גרופע פון צווייטן ראַנג, ווען דאָס געזעץ זאָגט אָפּ א נאנצן פאלק אין די אלגעמיינע פערזענלאכע רעכט. דערקלערנדיק די אידן פאר ניט קיין גלייכבארעכטיקטע בירגער, גיט דאָס געזעץ דערמיט אנצוהערעניש, אז אויך אלם מענטשן שטייען די אידן נידעריקער פאר דער גאנצער באפעלקערונג. די רעכטס־באשרענקונגען האבן א דעמאראליזירנדיקע ווירקונג אויף דער ארומיקער באפעלקערונג: רעספעקטירנדיק דאָס געזעץ, מוז די באפעלקערונג ממילא פאראכטן יענע מענטשן, וועלכע ווערן פונ'ם געזעץ פאראכטעט.

די רעכטס־באשרענקונגען קענן אידן דערציען אין דער ארומיקער באפעלקערונג אינסטינקטן פון האס און אומטאלעראנץ און נעווואוינען זי צו צום נעראנק, אז מיט דעם אידן מעג מען טאָן אלצדינג, אז דער איד איז „פויגל־פרייַ", ער ווערט פונ'ם געזעץ ניט געשעצט און ניט געשיצט. דאָס שאפט א גינציקן באָדן פאר פאַנראָם־אגיטאציע און בלוט־בלבולים, ווי בכלל פאר אלע אנטי־סאציאלע אויסערונגען פון אנטיסעמיטישע נעפילן.*)

*) זאל מען אונז ניט פאלש אויסטייטשן: מיר ווילן ניט זאָגן, אז דער האס צו אידן שטאמט פון דער אידישער רעכטלאָזיקייט. ס'פאַרשטייט זיך, אודאי, די רעכטלאָזיקייט שטאמט פונ'ם האס און איז א פאלגע פון אים. נאָר מיר ווילן בלויז זאָגן, אז די פאלגע ווירקט אליין אויף איר אורזאך און פאַרשטאַרקט זי נאָך מער: די רעכטלאָזיקייט סאנקציאָנירט דעם האס און די פאראכטונג צו אידן.

כע גלייכבארעכטיקונג", וועלכער נעמט ארום אלע דריי קאטעגאריעס: די מענטשלאכע רעכט, וואס געהערט צו אלעמען, סיי בירגער, סיי אויס־לענדער; די פערזענלאכע פרייהייטן, וואס געהערן צו אלע בירגער (יעדנ־פאלס, אין פרינציפ) און אפטמאל אויך צו אויסלענדער; און די בירגער־לאכע רעכט, וואס געהערן, אין פרינציפ, צו אלע פאליטיש־פייאיקע בירגער און נאר צו זיי.

אינ'ם קאמף פאר אידישער עמאנציפאציע האט מען שטענדיק גע־האט צו טאן מיט באשרענקונגען פון בירגערלאכע און פערזענלאכע רעכט, וויל די פערזענלאכע רעכט ווערן דאך ממילא ניט באשרענקט דארט, וואו ס'איז אנערקענט די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג. אין אלע לענ־דער האבן די אידן געליטן אונטער באשרענקונגען ניט נאר פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלאכע עמטער, נאר אויך פונ'ם רעכט אויף באוועגונג, באשעפטיקונג און בילדונג.

פילנדיק, אז דא איז פאראן א רעכטלאכער אונטערשייד און ניט קאנענדיק אים יורידיש פארמולירן, האבן די פובליציסטן זיך אנגע־כאפט פאר דעם יורידישן אויסדרוק „פאליטישע רעכט". דערפון איז ארויסגעקומען דער אונטערשייד, וואס מ'מאכט געווויינטלאך צווישן ביר־גערלאכע און פאליטישע רעכט. דאס איז אבער א גרייז: צווישן די בירגערלאכע און פאליטישע רעכט איז קיין שום חלוק ניטא, דאס איז איינס און דאסזעלביקע: ווייל „בירגער" איז דאך, קודם כל, א פאליטישער באגריף. דער ווירקלאכער אונטערשייד ליגט צווישן די בירגערלאכע און פערזענלאכע רעכט.*)

הכלל, מיר דארפן ביי די רעגירונגען פון די רעכטלאזע לענדער פא־דערן גלייכע און פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן. געווויינטלאך ווערן דאס פארמולירט אין די גרונט-געזעצן, אין דער קאנסטיטוציע פון לאנד, דורך דער דערקלערונג, אז קיין בירגער קאן ניט אויסגעשלאסן ווערן פונ'ם רעכט צו פארנעמען עפנטלאכע עמטער א. א. וו., בלויז אויף דעם אייג־ציקן גרונט פון זיין רעליגיע אדער פון זיין פאלקס־שטאם.

ס'דארף נאך באמערקט ווערן, אז יורידיש און פאקטיש טאר מען ניט פארמישן די באגריפן „בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג" און „רעלי־גיאנס־פרייהייט", הגם בנוגע צו אידן ווערן זיי אפט פארמישט, און מיר

*) וועז פרויען־בירגערינס, צ. ב., ווערן אויסגעשלאסן פון ירושה־רעכט, היסט עס, אז זיי זיינען באשרענקט אין זייערע פערזענלאכע (אביעקטיוועע) רעכטן. וועז די זעלביקע פרויען־בירגערינס ווערן אבער אויסגעשלאסן פון וואל־רעכט, היסט עס, אז זיי זיינען באשרענקט אין זייערע בירגער־רעכט: זיי געניסן ניט די פולע בירגער־רעכט, נאר בלויז א קליינעם טייל פון זיי. בכן האט ניט קיין זינען צו פאנאנדערטיילן בירגערלאכע און פאליטישע רעכט, סיידן ווען מ'באטראכט די פאליטישע רעכט אלס א טיל פון די בירגער־רעכט, ווי די יורישטן טוען אפטמאל. הכלל, פאדערנדיק פולע בירגערלאכע רעכט פאר אידן, פאדערן מיר שוין ממילא דורך דעם אליין אויך די פאליטישע רעכט, און ס'איז ניט נויטיג דאס אויסצומיילן.

אלע רעכט. מוז מען זיין א בירגער פון לאנד: אויסלענדישע שטאטס־בירגער קאָנען ניט קריגן אזוינע רעכט, סיידן אין אן אויסנאמס־פאל, אלס א באזונדערע פריווילעגיע. דעריבער הייסן אט די רעכט — ב י ר־ג ע ר ל א כ ע, צום אונטערשייד פון די מענטשלאכע רעכט און פערזענ־לאכע פרייהייטן: מענטשלאכע רעכט טארן בכלל ביי קיינעם ניט פאר־לעצט ווערן, ס'מעג זיין א בירגער אדער אן אויסלענדער, און פערזענלאכע רעכט קאָנען אין דער מאדערנער פראקטיק באשרענקט ווערן בלויז פאר אויסלענדער.*)

אויך דא איז כדאי צו באטאָנען אז די מענטשלאכע און פערזענלאכע רעכט זיינען ביי דעם היינטיקן פרינציפ פון גלייכקייט פאר'ן געזעץ ענג פארבונדן מיט בירגערלאכע רעכט. די אומגלייכקייט פון בירגערלאכע רעכט טיילט די באפעלקערונג אין בירגער פון פארשיידענעם ראנג און דעמאָראַליזירט זי, דערציט הכנעה אדער אומצופרידנקייט ביי די בירגער פון נידעריקערן ראנג און הפקרות ביי די פריוויליגירטע עלעמענטן. די ב י ר ג ע ר ל א כ ע (אדער פאָליטישע) ג ל י י כ ב א ר ע כ ט י־ק ו נ ג א י ז ד ע ר מ י ט א ג א ר א נ ט י ע פ א ר ד י מ ע נ ט ש ל א כ ע א ו ן פ ע ר ז ע נ ל א כ ע ר ע כ ט, און די לעצטע בלייבן אָן דער ערשטער א וויניק־וואָס רעספעקטירטער אדער סתם טויטער בוכשטאב. די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג פאר אידן וועט צוגעוואוינען די ארומיקע באפעלקערונג און אויך די רעגירונגס־אָרגאנען צו אכטן דעם אידן, ווייל דער איד ווערט געאכטעט פונ'ם געזעץ.

די אידעע פון „מענטשלאכע און בירגערלאכע רעכט" איז צוערשט דעפינירט געוואָרן אין דער אמעריקאנער „דעקלאריישאָן אוו אינדעפענ־דענס" און אין דער פראנצויזישער „דעקלאראציע פון די רעכט פון מענטשן". די לעצטע האט אבער שטארק פארמישט די באגריפן „מענטש" און „בירגער", און אין לויף פון דער ווייטערדיקער פאליטישער אנטוויקלונג פון איראפא איז געשאפן געוואָרן דער ניט־קלארער טערמין „בירגערלא־

*) לויט דער מאדערנער יורידישער פראקטיק דערלויבן זיך אפילו די פרויסטע לענדער צו באשרענקען די פערזענלאכע פרייהייטן פון אויסלענדער, צ. ב., די איינוואנדערונגס־געזעצן אין אמעריקע אנטהאלטן אין זיך זייער שטרענגע באשרענקונגען פון פערזענלאכע רעכט, אבער בלויז פאר אויסלענדער. דערפאר קאָן מען דאָס ניט פארגלייכן מיט דער רוסישער „טשערטא", ווייל אמעריקע האט דאָס רעכט אנצונעמען געזעצן קעגן אויסלאנד, און קעגן אייגענע בירגער טאר מען אזוינע געזעצן (ווי די „טשערטא") ניט שאפן. בנוגע צו די פערזענלאכע רעכט פון אויסלענדער ווערט אפט פראקטיצירט דער פרינציפ פון קעגנזייטיקייט („רעסיפראָסיטי"): אויף וויפל דו באשרענקסט מיינע בירגער ביי זיך אדער דו גיסט זיי פרייהייט, אויף אזוי פיל וועל איך ביי מיר באַ־שרענקען דיינע בירגער אדער זיי פרייהייט לאָזן. פון אט די באמערקונגען קאָנען מיר שוין באגריפן דעם גאנצן יעזואיטיזם פון רומענין, ווען זי האט דערקלערט אידן פאר „אויסלענדער" און באהאנדלט זיי לויט'ן פרינציפ פון „רעסיפראָסיטי": וואָס די רומענער מעגן טאָן אינ'ם אידישן לאנד, דאָס זעלביקע מעגן די אידן אין רומענישן לאנד...

כדי צו פארשטיין די זאך, דארפן מיר אלזא קלאר ווערן, וואס הייסט נאציאנאלע אינטערעסן. א נאציע איז א היסטארישׂ־אויסגעבילדעטער קבוץ מענטשן, וואס האבן א געמיינזאמע פארגאנגענהייט, וועמעס עקאנאמישעס לעבן האט זיך אנטוויקלט אונטער געמיינזאמע פראדוקציאנס־באדינגונגען און וועמעס גייסטיקעס לעבן האט דעריבער אנגענומען די געשטאלט פון א געמיינזאמער קולטור.*) די אינטערעסן פון א נאציע קאנען זיין דעריבער פונקט אזוי פארשיידנארטיק, ווי די אינטערעסן פון א יחיד: א נאציע קאן האבן עקאנאמישע, קולטורעלע און פאליטישע אינטערעסן. א נאציע קאן פונקט אזוי באזיצן א קאלעקטיוועם פארמעגן, ווי א יחיד זיין פריוואט־פארמעגן. נאר פונקט ווי א יחיד דערקענט מען ניט נאך זיינע מאטעריעלע רייכטימער, נאר דורך די קערפער־לאבע און גייסטיקע אייגנשאפטן זיינע, אזוי ווערט אויך א נאציע דערקענט דורך אירע אנטראפאלאגישע און גייסטיקע אייגנטימלאכקייטן. די סמנים פון א יחיד זיינען: זיינע געזיכטס־שטריכן, זיין וואוקס, מאנירן, כאראקטער, זיין אינטעליגענץ, פייאיקייטן א. ד. גלי. די סמנים פון א נאציע זיינען אירע פיזישע אייגנשאפטן (פארב פון הויט און האר, דורכשניטלאכער וואוקס, קראניאמעטרישע פראפארציעס א. ד. גל.) און די גייסטיקע אייגנשאפטן — שפראך, מדות, קולטור־אוצרות.

בכן איז פאלש צו מיינען, אז נאציעס האבן בלויז קולטורעלע אינטערעסן. די קולטור איז נאר דער רייטלאכסטער און בכן דער וויכטיקסטער ס י מ ן פון א נאציע, אבער ווייט ניט דער גאנצער אינהאלט פון איר לעבן. נאציאנאלע אינטערעסן זיינען א לע יענע אינטערעסן, וועלכע טיילן אפ איין נאציע פון דער צווייטער. אויב די נאציע פארמאגט אן אייגענע טעריטאריע, האט זי טעריטאריאלע אינטערעסן. אויב זי האט קיין טעריטאריע ניט, אדער די אייגענע קלעקט ניט פאר איר, און זי שטרעבט צו פארשאפן זיך א נייע טעריטאריע, דאן האט זי קאלאניזאציאנס־אינטערעסן, אדער, יערנפאלס עמיגראציאנס־אינטערעסן. נאר אזוי ווי דער רייטלאכסטער סימן פון א נאציע איז איר שפראך און קולטור, דעריבער פארנעמען די קולטורעלע און שפראכלאכע אינטערעסן דעם אויבן־אן אינ'ם נ א צ י א נ א ל ן לעבן פון א פאלק.

די אינטערעסן פון א יחיד האבן א רעכטלאכע ווערדע בלויז דאן, ווען דער יחיד איז בנוגע צו די דאזיקע אינטערעסן באוואוסטזיניק. אן אמאליקער שקלאף האט אוראי געהאט א סך באדערפענישן, וואס ניט די הערשער זיינע, ניט ער אליין האבן געוואוסט דערפון. האבן זיינע אינטערעסן ניט געהאט קיין רעכטלאכע קראפט. דאסזעלביקע מיט א נאציע: אזוי לאנג, ווי זי האט אבסאלוט ניט דאס באוואוסטזיין פון אירע באדערפענישן, קאן קיין רעדע ניט זיין מכח נאציאנאלע אינטערעסן און

*) ז' ב. באראכאוו „קלאסן־אינטערעסן און נאציאנאלע פראגע", פועלי־ציון שריפטן, ערשטעס בוך, און אטא בויער, „די נאציאנאליטעטן־פראגע און די סאציאל־דעמאקראטיע", ווין 1907.

האבן געזען ביישפילן, וועז די רומענישע רעגירונג, א שטייגער, האט געפרוווט צו נארן די עפנטלאכע מיינונג, אז ביי איר איז פולע רעליגיאנס־פרייהייט ובכן האבן זיך די אידן ניט וואס צו באקלאגן. רעליגיעזע פרייהייט געהערט נאר צו די פערזענלאכע רעכט, און ניט צו די בירגער־לאכע, דערצו איז דאס ניט מער ווי א י י נ ס פון די פערזענלאכע רעכט. היינטיקע צייטן קאן מען געניסן פולע רעליגיאנס־פרייהייט אין א רעכט־לאזן לאנד און דאך באהאנדלט ווערן ווי א פאריער. אזוי איז עס טאקע מיט די אידן אין רומעניען און אין פינלאנד.

די פארוועקסלונג שטאמט פון דער פעאדאלער צייט, וועז די רעליגיע איז געווען א הערשנדיקע מאכט אין פאליטישן לעבן, און יעדע אמונה איז געווען פאליטיש ארגאניזירט אין א קירך. די היינטיקע קאנסטיטוציאנעלע ארדנונג אנערקענט אבער דעם גלויבן פאר א סוביעקטיוון צושטאנד פון פערזענלאכן געווישן, אדער פאר א געווישער קאמבינאציע פון גלייכגעזאנענע פערזאנען אין פארם פון א רעליגיעזער געמיינדע. ביי אידן איז אין דער פעאדאלער צייט די רעליגיע געווען דער סימן פון זייער נאציאנאליטעט. היינט האט די אידישע נאציאנאליטעט אנדערע סמנים. און דא קומען מיר צום באגריף פון נאציאנאלע רעכט.

נאציאנאלע פראגע און נאציאנאלע רעכט

וועגן פערזענלאכע און בירגערלאכע רעכט איז ניט געווען קיין סך צו זאגן, ווייל ביידע באגריפן האבן שוין לאנג נעקראגן בירגער־רעכט אי אין דעם פאליטישן לעבן אי אין דער יורידישער וויסנשאפט. די אידעע אבער פון נאציאנאלע רעכט איז א גאנץ נייע, א סך פראגרע־סיווע פארטייען און מענטשן וויסן נאך נאר ניט פון איר וויכטיקייט, און מיר דארפן זיך אויף איר נעמויער אפשטעלן.

ווי מיר האבן געזען, דינט דאס רעכט צו רעגולירן די קאנפליקטן צווישן אינטערעסן. דאס רעכט דערגרייכט דעם צוועק דערמיט, וואס עס גרעניצט די אינטערעסן פאנאנדער און צייכנט אן פאר יעדן אינטערעס די גרעניצן פון זיין קאמפעטענץ, וואס וויטער פון זיי טאר דער אינטערעס ניט גרייכן. יעדע פארלעצונג פון א רעכט איז א הסגת גבול, אן איבערשרייטונג פון די גרעניצן. די מענטש־לאכע רעכט גרעניצן פאנאנדער די אינטערעסן פון איינצלנע פערזאנען. די פערזענלאכע רעכט לייגן א גרעניץ צווישן דער קאמפעטענץ פון שטאט און די פרייהייטן פון פערזאנען. די בירגערלאכע רעכט גרעניצן פאנאנדער די פאליטישע אינטערעסן און די פאליטישע טעטיקייט פון די בירגער.

די נאציאנאלע רעכט שאפן א גרעניץ צווישן די אינטערעסן פון שטאט און די אינטערעסן פון א נאציע.

אין א נאציאנאל־שטאט הערשט פולע האַרמאניע צווישן די אינ־טערעסן פון דער נאציע און פון שטאט, ווייל דער שטאט איז דאָך איר שטאט און זי קאָן אים צופאסן צו אירע נאציאנאלע אינטערעסן. אין א נאציאנאליטעטן־שטאט געפינט זיך דער שטאטס־מעכאניזם גענוייגטער אין רשות פון איין פאַלק, — דעם הערשנדיקן פאַלק, און די איבעריקע פעלקער זיינען מער אדער ווייניקער אָפּגעשטויסן פון דער מאכט און פונ׳ם איינפלוס אויפ׳ן שטאטס־מעכאניזם. דאָס הערשנדיקע פאַלק איז, פארשטייט זיך, יענעם, וואָס האָט אלע איבעריקע פעלקער איינגע־נומען, און אין לויף פון א לאַנגער געשיכטע אויסגעבויט דעם שטאט איבער די רוקנס פון אלע פעלקער פון לאנד.

אין די נאציאנאל־שטאטן איז קיין נאציאנאלע פראגע ניטא און קאָן ניט זיין. אין די נאציאנאליטעטן־שטאטן דריקט דער פאַליטישער מעכאניזם, אין די אינטערעסן פון דער הערשנדיקער נאציע, אויף די אינטערעסן פון די איבעריקע פעלקער. דערפון אנטשטייט א נאציאנאלע פראגע און א קאמף פאר נאציאנאלע רעכט. ס׳זיינען אבער אויך פאראן שטאטן, וואו ס׳לעבן א סך פעלקער, נאר זיי האבן ניט קיין נאציאנאלע אינטערעסן, ד. ה. זיי זיינען ניט באוואוסטזיניק אין זייערע נאציאנאלע באדערפענישן, און דערפאר איז דארט קיין נאציאנאלע פראגע ניטא. לאמיר אנרופן אזוינע שטאטן נאציאנאל־אינדיפערענ־טע שטאטן. א ביישפיל דאַרף מען ניט וויט זוכן: די פאר־אייניקטע שטאטן פון אמעריקע. דא וואוינען אויסגעמישט צענדליקער פארשיידענע פעלקער־גרופן, נאר מחמת די ספע־ציעלע באדינגונגען פון איינוואנדערונג באגעגענען זיי דא שוין א פאר־טיקע און מעכטיקע קולטור, די אמעריקאנישע קולטור, צו וועלכער זיי פאסן זיך אלע צו מיט דער גרעסטער גרייטווילליקייט. בכן איז אין אמע־ריקע ניטא קיין נאציאנאלע פראגע און קיין נאציאנאלע פאליטיק, און דא קאָן קיין רייד דערווייל ניט זיין פון נאציאנאלע רעכט.*)

די פראגע פון פערזענלאכער און בירגערלאכער גלייכבארעכטיקונג האט צו טאָן מיט אלע לענדער און אלע שטאטן, די נאציאנאלע רעכט אבער האבן צו טאָן בלויז מיט נאציאנאליטעטן־שטאטן. און אויב מיר ריידן

רומעניען פארוואנדלט געווארן אין א נאציאנאליטעטן־שטאט. דאָס אומגעקער־טע קאָן אויך טרעפן מיט דייטשלאנד אדער ענגלאנד, זיי זאָלן ווערן פון נא־ציאנאליטעטן־שטאטן צוריק נאציאנאל־שטאטן, אויב פון זיי זאָלן אפּפאלן אלע פרעמד־שטאמיקע פראווינצן.

*) אויב דאָס וועט שטענדיק אזוי בלייבן, איז ניט דא דער פלאץ פאר נביאות. פאראן א מיינונג, אז אמעריקע וועט מיט דער צייט ווערן א נאציא־נאליטעטן־שטאט, אזוי ווי ס׳איז אויך פאראן א מיינונג, אז אין דער ווייטער צוקונפט וועלן גאר אלע שטאטן פון דער גאנצער וועלט ווערן נאציאנאל־אינ־דיפערענט.

נאציאנאלע רעכט. ניט מיט אמאל קומט א יחיד צום באוואוסטזיין פון זיינע אינטערעסן; ער הויבט אן צוביסלאכווייז פארשטיין צוערשט די דייטלאכסטע אינטערעסן זיינע, יענע, וואס לאזן זיך שארפער פילן, אוז מיט דער צייט ווערט דער קרייז פון זיינע אינטערעסן אלץ ברייטער אוז אנגעשפאנטער. אט אזוי איז עס אויך מיט א נאציע: צוערשט קומט א קליינער טייל פון איר, די אינטעליגענטסטע אוז עמפינדלאכסטע שיכט אירע צום באוואוסטזיין פון די נאציאנאלע באדערפענישן, אוז דערווייל נאך ניט פון אלע, נאר בלויז פון א טייל באדערפענישן, פון די וויכטיקסטע, פון די, וואס לאזן זיך שטארקער פילן. ערשט כוואליעסווייז פארשפרייט זיך דאס נאציאנאלע באוואוסטזיין צווישן די קינדער פון פאלק, זייערע נאציאנאלע אינטערעסן ווערן אלײן אויך אלץ רייכער, ברייטער אוז אינטענסיווער.

וועז א נאציע, אדער לפחות א באדייטנדיקער טייל פון איר, שטרעבט צו באפרידיקן אירע נאציאנאלע אינטערעסן, אוז וועז דאס רופט ארויס קאנפליקטן מיט אנדערע נאציעס אדער מיט דער מלוכה, — אין אזא פאל אנטשטייט א נאציאנאלע פראגע. יענע טעטיקייט, די אינערלאכע (צווישן די אייגענע מיטנלידער) אוז די אויסערלאכע, וואס די נאציע אנטוויקלט, כדי צו באפרידיקן אירע אינטערעסן, רופט זיך אן — נאציאנאלע פאליטיק. וועז די נאציאנאלע פאליטיק שטויסט זיך אן אויף דער פאליטיק פון שטאט, קומט דערפון ארויס דער קאמף פאר נאציאנאלע רעכט.

בנוגע צו דער נאציאנאלער פראגע דארף מען אונטערשיידן דריי קאטעגאריעס פון שטאטן: נאציאנאל-שטאטן, נאציאנאלי-טעטן-שטאטן אוז נאציאנאל-אינדיפערענטע שטאטן.

אויב אונטער א שטאט לעבט בלויז איין איינציקע נאציע, רופט מען אזא שטאט — נאציאנאל-שטאט. אויב אבער אונטער איין שטאט לעבן עטלאכע נאציעס אוז ס'אנטשטייט דורך דעם א נאציאנאלע פראגע, רופט מען עס נאציאנאלי-טעטן-שטאט. נאציאנאל-שטאטן זיינען, צ. ב., פראנקרייך, איטאליען, בולגאריען, שפאניען, האלאנד, די דריי סקאנדינאווישע מלוכות. נאציאנאליטעטן-שטאטן זיינען, צ. ב., ענגלאנד, רוסלאנד, דייטשלאנד, עסטרייך-אונגארן, טערקיי, בעלגיען, קענעדע. אויב פוילן זאל צוריק ווערן א זעלבסטשטענדיקע מלוכה, וועט זי זיין א נאציאנאליטעטן-שטאט, ווייל דארט לעבן, חוץ די פאליאקן, אויך אידן, ליטווינער, אוקראינער, דייטשן.*)

א מלוכה, וועלכע איז א לאנגע צייט געווען א ריינער נאציאנאל-שטאט, קאן אבער שנעל פארוואנדלט ווערן אין א נאציאנאליטעטן-שטאט, אויב זי נעמט אין זיך אריין, דורך א גליקלאכער מלחמה, נייע פראווינצן מיט א פרעמדער באפעלקערונג. אזוי איז רומעניען, צ. ב., ביז'ן יאר 1913 געווען א נאציאנאל-שטאט; נאך דעם אבער, ווי זי האט אינגענומען די בולגארישע דאברודזשא, איז

דאס לעבן פון שטאט דריקט זיך אויס אין זיין פארוואלטונג: ער פאר־וואלטעט איבער די בירגער דירעקט און פארטראגט ניט קיין אנדער מאכט צווישן זיך און דעם בירגער. די ליבעראלע שטאטס־אידעע האט נאר אויף אזוי ווייט געמאכט הנחות דעם בירגער, אלס אטאם, אלס אפגעזונ־דערטער שטויבעלע, וואס זי האט אים דערלויבט צו פארבינדן זיך מיט אנדערע אזוינע שטויבעלאך און קערפערשאפטן, ווירטשאפטלאכע, רעלי־גיעזע, פארטייאישע. אין די נאציאנאליטעטן־שטאטן האט אבער די ליבעראלע אידעע דעם העלפאנט ניט באמערקט, אדער געמאכט זיך ניט זועגדיק אים: דער העלפאנט איז די נאציע, וואס פארקניפט די בירגער־שטויבעלאך אין לעבעדיקן היסטארישן ארגאניזם. אפילו דער ליבעראלער נאציאנאליטעטן־שטאט איגנארירט די נאציאנאלע באדערפנישן פון די בירגער; א פשיטא שוין אזא בארבארישער נאציאנאליטעטן־שטאט, ווי רוסלאנד. דער שטאט האט פארגעסן, אז דער ארגאניזם פון א נאציע איז פיל לעבעדיקער, נאטירלאכער, פעסטער, ווי דער מעכאניזם פון שטאט; אז שטאטן קאנען קינסטלאך און שנעל צוזאמענגעשטעוועט ווערן, ווי, א שטייגער, דורך שדוכים פון זייערע הערשער, דורך ירושה, דורך דראבע־רונג, און קאנען פונקט אזוי שנעל און קינסטלאך צעשמעטערט ווערן, דורך מלחמות, דורך רעוואלוציעס, אדער דורך א פשוט'ן אפמאך צווישן די ארומיקע שכנים. אט איז, צ. ב., דאס קעניגרייך פוילן צונויפגעשטעלט געוואָרן דורך א שדוך פון א פוילישער פרינצעסין מיט א ליטווישן פירשט, און צעבראכן געוואָרן דורך אן אפמאך צווישן רוסלאנד, פרייסן און עסטרייך. א נאציע אבער לעבט מיט אירע אינערלאכע קאלעקטיוות כחות, קאן ניט קינסטלאך אויפגעריבט ווערן און ניט קינסטלאך פארניכטעט ווערן, און עס טוט שמערצלאך ווי דעם צאפלדיקן ארגאניזם פון א נאציע, וועז מ'צעשניידט זי אויף שטיקער אדער מ'צעשטויבט זי אין איינציקווייזע בירגער־אטאמן.

די לעבעדיקע כחות פון די נאציעס האבן ענדלאך רעוואלטירט קעגן דער ברוטאלער צענטראליסטישער פאליטיק פון שטאט, און ס'האט זיך פא־נאנדערגעפלאקערט אין בעלגיען און אירלאנד, אין עסטרייך און אונגארן, אין רוסלאנד און טערקיי א ביטערער נאציאנאלער שטרייט, וועלכער שטערט די פאליטישע אנטוויקלונג פון דער גאנצער מלוכה, דעמאראליזירט די פארוואלטונגס־מאשין און פלאנצט א ווילדע העצע צווישן פארשידענע פעלקער פון לאנד. די אונטערדריקטע פעלקער זיינען ארויס קעגן דעם הערשנדיקן פאלק און נעריסן זיך אויך צווישן זיך אייגער מיט'ן צווייטן. דאס אלץ האט ענדלאך געצוואונגען די נאציאנאליטעטן־שטאטן, מער פאר אלץ בעלגיען און עסטרייך, צו שטעלן זיך אויפ'ן וועג פון נאציאנאלע רעפארמען.*)

*) די טערקיי איז לכתחילה געווען פריי פון צענטראליזם, וויל איר שטאטס־ארדנונג איז בכלל אן אנדערע, פון איין זייט פראגרעסיווער, פון דער אנדער זייט פרימיטיווער, איידער אין איראפע.

ספעציעל וועגן אידן, מוזן מיר דאס אזוי פארמולירן: אידן נויטיגן זיך אין גלייכע נאציאנאלע רעכט אין אלע יענע שטאטן, וואו די נאציאנאלע פראגע שטייט אויף דער טאגסארדנונג פון דער שטאטס־פאליטיק, און וואו די אידן וואוינען אין א באדייטנדיקער צאל. אזוינע לענדער זיינען: רוסלאנד, פוילן, עסטרייך, אונגארן, טערקיי, און אפשר אויך רומעניע.

אלע אנדערע פארמולירונגען פון נאציאנאלע רעכט פאר אידן דערגרייכן ניט דעם צוועק פון קלארקייט. וועז מ'זאגט, צ. ב., „נאציאנאלע רעכט פאר אידן אין אזוינע לענדער, וואו נאציאנאלע רעכט ווערן בכלל אנערקענט", האט עס צו טאן בלויז מיט עסטרייך, טערקיי און בעלגיען; רוסלאנד און, מעגליך, פוילן אנערקענען ניט קיין נאציאנאלע רעכט. זאגט מען ווידער, „אין אזוינע לענדער, וואו נאציאנאלע רעכט ווערן אדער דערפון ווערן אנערקענט", אנטשטייט ערשט די פראגע, וואו זשע דערפון די נאצ. רעכט אנערקענט ווערן און ווער דערף זארגן פאר זייער אנערקענונג? די גאנצע פראגע באציט זיך בלויז צו די נאציאנאליטעטן־שטאטן, און דער גאנצער קאנפליקט קומט גראד דערפון, וואס אזוינע שטאטן ווילן ניט אנערקענען קיין נאציאנאלע רעכט.*)

נאך די גרויסע בירגערלאכע רעוואלוציעס האבן זיך אלע שטאטן נעבויט לויט איין און דעמזעלביקן פרינציפ פון צענטראליסטישן ליבעראליזם, וועלכער באהאנדלט דעם בירגער, אלס אן אטאם, א יש פאר זיך, און בינדט צונויף מעכאניש אלע אטאמען אין איין צענטרום: דער רעגירונג.

*) וועז די דאזיקע בראשורע האט זיך שוין געפונען אין דרוק, האט א טייל אמעריקאנער אידן, וואס קעמפט קעגן די נאציאנאל־אידישע פאדערונגען, זיך פאראייניקט אין א „קאנפערענץ פון אמעריקאנער אידישע ארגאניזאציעס" און אינ'ם פראגראם פון אידישע פאדערונגען האט די קאנפערענץ (אין האטעל אסטאר אין ניו יארק, דעם 16טן יולי, 1916) ארויסגעשטעלט א פונקט פון „גרופן־רעכט פאר אידן אין אזוינע לענדער, וואו די גרופן־רעכט זיינען אנערקענט פאר אנדערע פעלקער און וואו די אידן פארלאנגען דאס פאר זיך". אזא פארמולע איז די אומגעראטנסטע און אומלאגישסטע, וואס מ'קאן זיך נאר פאר־שטעלן. וואס הייסט „גרופן" און וואס מיינט „גרופן־רעכט", און וואס פאר א שייכות האט דאס מיט די נאציאנאלע אינטערעסן און מיט דער נאציאנאלער פראגע? קיין יוריסט און קיין פאליטיקער וועט דאס ניט אויסטיטשן. אנ־שטאט לאגיק און אויפריכטיקייט, איז דער קאמישער באגריף „גרופן־רעכט" פול מיט פאליטישער היפאקריזיע און דינט בלויז צו פארטונקלען די קלארע פאליטישע פראגן. דאס איז ניט קיין פאליטישער באגריף און ניט קיין יורי־דישער, נאר א מה־יפית'דיקער. זיין פאליטישער ווערט איז גלייך נול, פונקט ווי דער פאליטישער ווערט פונ'ם רוסישן אויסדרוק „קאנסטיטוציאנעלע זעלבסט־הערשאפט", און דער גייסט פון אומוויסנהייט, פון אומזיניקן קאמפראמיס און פאליטישן דאפל־שפיל שטעקט אין א גליכער מאס ביי די אויטארן פון „קאנסטי־טוציאנעלער סאמאדערזשאוויע", סיי ביי די דערפינדער פון אידישע „גרופן־רעכט".

בנוגע צו די אידישע רעכט (אין: די גלות־לענדער) קאן, פארשטייט זיך, קיין רעדע ניט זיין מכח פראווינציעלער זעלבסטפארוואלטונג; בלייבן, הייסט דאס, פאר אונז די גלייכבארעכטיקונג פון שפראכן און די נאציאנאלע אויטאנאמיע.

די גלייכבארעכטיקונג פון שפראכן

אלע געזעצן און פארארדנונגען, און בכלל אלע אפיציעלע אקטן פון דער רעגירונג ווערן באקאנט געמאכט דער באפעלקערונג אין אלע שפראכן פון לאנד; די רעגירונג ביי זיך באנוצט זיך מיט דער שפראך פון דער מלוכה, ד. ה. פון דער הערשנדיקער מערהייטס־נאציע (אין רוס־לאנד איז די מלוכה־שפראך רוסיש, אין פוילן — פויליש, אין עסטרייך — דייטש, אין אונגארן — מאדיארישׁ, אין אסמאניען — טערקיש), נאר צו דער באפעלקערונג דארף די רעגירונג ריידן אין דער מוטער־שפראך פון דער באפעלקערונג.

די פארהאנדלונגען אין געריכט ווערן געפירט אין דער שפראך פון די צדדים, וואס באטייליקן זיך אין פראצעס.

די באאמטע מוזן קענען די שפראכן פון דער באפעלקערונג פון זייער געגנד.

חוץ דעם קומען נאך די פערזענלאכע שפראך־פריהייטן, וואס אלע בירגער מעגן זיך פריי באנוצן מיט זייער שפראך אין פריוואט־פארקער, מינדלאך, שריפטלאך אדער טעלעגראפיש, אין עפנטלאכע פארזאמלונגען און אין דער פרעסע.

צו דער נאציאנאלער גלייכבארעכטיקונג געהערט נאך די איינפירונג פון נאציאנאלע וואל־קוריעס, וואו יעדע נאציע זאל, לויט דער צאל פון אירע מיטגלידער, באזונדער וויילען אירע דעפוטאטן און רעגירונגס־באאמטע. אזוינע קוריעס עקזיסטירן אין אייניקע פראווינצן פון עסטרייך, נאר ס'איז נאך דערווייל אן אפענע פראגע, אויף וויפיל דאס איז צוועק־מעסיג.

אין אלע נאציאנאליטעטן־שטאטן מוזן אלזא די אידן פארלאנגען גלייכבארעכטיקונג און פריהייט פאר זייער מוטער־שפראך, ד. ה. פאר דער אידישער שפראך.

די נאציאנאלע אויטאנאמיע

יעדע נאציע ווערט קאנסטיטואירט אין א פארבאנד, וואס פארוואל־טעט זעלבסט זיינע אינערלאכע ענינים און באזיצט די רעכט פון א יורידי־שער פערזאן, ד. ה. דער נאציאנאלער פארבאנד קאן דערוועלבן אייגענטום,

---

צעריסן געוואלן און פארלאזן גאנצע פראווינצן, איז דערין שולדיק גאר ניט די נאציאנאלע אויטאנאמיע פון אירע פעלקער, נאר אויסשליסלאך די אינטער־נאציאנאלע אינטריגן פון די אייראפעיאישע גרויסמעכטע.

די אנטוויקלונג פון די נאציאנאלע רעפּאַרמען גייט אין דריי ריכטונגען: אין דער ריכטונג פון פּראָווינציעלער זעלבסט־פּאַרוואַלטונג, אין דער ריכטונג פון דער גליכבארעכטיקונג פון נאציאנאלער טיקונג פון שפּראַכן, און אין דער ריכטונג פון נאציאנאלער אויטאָנאָמיע. אזוי ווי די טעטיקייט פון שטאַט דריקט זיך אויס אין דער פּאַרוואַלטונג, איז די ערשטע פּאַדערונג פון א נאציע, וועלכע פירט נאציאנאלע פּאָליטיק: אפּצוגרעניצן די פּאַרוואַלטונג פון שטאַט און איבערגעבן א טייל פּאַרוואַלטונג צו דער נאציע. נעמלאך, יענעם טייל, וואס האָט צו טאָן מיט די נאציאנאלע אינטערעסן פון די בירגער, און קודם כל מיט זייער שפּראַך, דערציאונג און קולטור. די פּאַרוואַלטונג איבער אט די אנגעלעגנהייטן דארף איבערנעמען אדער די נאציאנאלע פּראָווינץ, אויב אזא איז פּאַראן (ד. ה. אויב די נאנצע נאציע וואוינט איינע אליין אין א באשטימטער פּראָווינץ: דאָס פּאסירט זייער זעלטן); אדער די רעגירונג אליין דארף אנשטעלן אין איר פּאַרוואַלטונג באאמטע פון פּאַרשיידענע נאציעס און באנוצן אין פּאַרוואַלטונג, אין געזעצנעבונג און אין גערילט אלע שפּראַכן פון אירע בירגער: אדער די פּאַרוואַלטונג פון די נאציאנאלע אינטערעסן דארף איבערנעמען די נאציע נופא, אלס אן עפּנטלאך־רעכטלאכע קערפּערשאפט, א פּאַרבאנד פון אלע קינדער פון פאלק, און דאָס לעצטע רופט זיך נאציאנאלע אויטאָנאָמיע.

אין עסטרייך, און נאך מער אין דער שווייץ איז בריט דורכגעפירט דער פּרינציפּ פון פּראָווינציעלער זעלבסט־פּאַרוואַלטונג, אין בעלגיען דער פּרינציפּ פון שפּראַכן־גליכבארעכטיקונג, און אין טערקיי — דער פּרינציפּ פון נאציאנאלער אויטאָנאָמיע.*) וואו וואָסער א פּרינציפּ דארף מער אנגעוואנדט ווערן, — אויף דעם איז קיין כלל נאָך ניטא, ווייל די נאנצע פּראָגע איז נאָך נאָנץ יונג. איין זאך קאָן אָבער פעסטגעשטעלט ווערן מיט זיכערקייט, אז דאָרט, וואו פּארשידענע נאציעס זיינען צווישן זיך שטארק אויסגעמישט און וואוינען ניט אין קיין שארף אָפּגעגרעניצטע פּראָווינצן, וועט די פּראָווינציעלע זעלבסטפּאַרוואַלטונג אן נאציאנאלער אויטאָנאָמיע זיין א זיכערער דורכפאל. דאָס האָט אומצוויפלהאפט באַווּזן די גענשיכטע פון עסטרייך.

*) אָט די פּאקטישע בישפּילן באַווייזן, אגב, ווי אומבאגרינדעט איז די טענה פון אלע צענטראַליסטישע פּאָליטיקער, אז ס'טאָר און ס'קאָן ניט זיין קיין נאציאנאלע זעלבסטפּאַרוואַלטונג, וויל זי וואָלט געווען „א שטאַט אין א שטאַט" און „א נאציע אין א נאציע". דאָס וואָרט „נאציע" האָט צוויי באַדייטונגען: די עלטערע, די ענגליש־פּראַנצויזישע (נאציאָן) מיינט די שטאַטלוך־ארגאניזירטע באַפעלקערונג פון דער גאַנצער מלוכה; די מאָדערנע מזרח־אייראָפּעאישע מיינט יעדעס פאָלק, אלס א היסטאָרישן ארגאניזם. אין טערקיש ווערן ביידע באַדייטונגען דייטליך פאַנאַנדערגעשיידט: „דעוולעט" הייסט נאציע־שטאַט, און „מילעט" — נאציע־פאלק. אונטער איין אסמאַנישן „דעוולעט" לעבן, אויף בריטע אויטאָנאָמישע יסודות, עטלאכע „מילעטען", און די אוינהויט פון דער גאַנצער מלוכה לויטט פון דעם אויף קיין חאָר ניט. אויב די טערקיי איז שטאַרק

עס הייסט „נאציאנאלע זעלבסטבאשטימונג“ און מיר ווילן דאס איצט אנווענדן צו די אידן. אין יענע לענדער, וואו פאר־שיידענע פעלקער פירן א נאציאנאלע פאליטיק און קעמפן פאר נאציאנאלע רעכט, האט די בירגערלאכע גלייכבארעכטיקונג אליין פאר זיך זייער א קנאפע באדייטונג. דארט באשטייט די וועדע פונ׳ם מענטשן שוין ניט מער אין זיינע „סיטיזן פייפערס“, נאר אין דעם כח פון זיין פאלק. א קינד פון א רעכטלאזן פאלק וועט ניט קאנען אויסנוצן זיינע רעכט, און וועט ניט קאנען געשיצט ווערן אקעגן רעכט פארלעצונגען, אויב נאר זיין פאלק האט ניט די מאכט צו דריקן אויף דער רעגירונג, אז די לעצטע זאל זיך רעכענען מיט אים. דעם בעסטן באווייז האבן מיר שוין געזען אין דער אידישער לאגע אין עסטרייך. זייענדיק דארט יורידיש בארויבט פון נאציאנאלע רעכט, האבן זיי אויך פאקטיש זייער וויניק פון די פער־זענלאכע און בירגערלאכע רעכט, וואס זיינען אזוי פייערלאך אויסגעשטעלט אויפ׳ן פאפיר, אין דער טאריע. כדי צו צווינגען די באפעלקערונג און די אדמיניסטראציע צו רעכענען זיך מיט די אידישע אינטערעסן, בלייבט דאס אייניציקע מיטל: אוועקצושטעלן דאס אידישע פאלק אין אזא רעכטלאכער לאגע, ווי די איבעריקע פעלקער. דאס הייסט, מיט אנדערע ווערטער, אז אין די נאציאנאליטעטן־שטאטן איז די נאציאנאלע גלייכבארעכטיקונג א נא־רענטיע פאר בירגערלאכע, פערזענלאכע און מענטשלאכע רעכט.

אבער אויך דירעקט ליידן די אידישע מאסן אומציליקן שאדן פון זייער נאציאנאלער רעכטלאזיקייט. זיי דינען, א דאנק איר, אלס אן אונטערדריקונגס־מיטל אין די הענט פון די הערשנדיקע נאציעס, שפילן אן אומסימפאטישע ראלע אין די קאנפליקטן צווישן די שכנ׳ישע פעלקער, ווערן קולטורעל פארנאכלעסיקט, מאראליש דענאדירט, בלייבן אין אומ־וויסנקייט, האבן דורך דער אומווישנקייט גרויסע שוועריקייטן אינ׳ם עקאנאמישן קאמף פאר דער עקזיסטענץ. די שטייערן, וואס זיי צאלן, ווערן אינגאנצן פארווענדט אויף צו שפייזן פרעמדע קולטורן; די אי־דישע שול, טעאטער, ליטעראטור ווערן ניט אונטערגעשטיצט און דער־הויבן, ווי ביי אנדערע פעלקער, נאר זיי פירן אן עלנטע עקזיטענץ און דערנידעריקן דעם קולטורעלן מצב פון פאלק. דאס אידישע פאלק דארף האבן דאס רעכט זיך קולטורעל אויסלעבן און אויפהויבן אין זיין אייי־גענער שפראך, אין אידיש, פונקט ווי אלע אנדערע פעלקער. די גרויסע פינאנציעלע מיטלען, וואס ס׳פארמאגן די פארמעגלאכע אידישע עלעמענטן, דארפן באנוצט ווערן אין די קולטורעלע אינטערעסן פון זייער אייגענעם פאלק, אויף וויפיל זיי האבן זייער פארמעגן פון זייער ארבעט געמאכט. די געוואלטיקע אידישע עמיגראציע גייט סטיכייאיש, ווי א פארניכטנ־דיקער שטורם, און קיינער זארגט ניט זי איינצואדרענען און פראדוקטיוו צו מאכן. קומם א פאגראם, א בלוט־בלבול, איז ניטא קיין אינסטיטוט

שאפן זיך מיט אים, קאן שליסן קאנטראקטן מיט אנדערע יורידישע און פריוואט פערזאנען, קאן פירן פראצעסן אין זיין אייגענעם נאמען, פאר־טיידיקנדיק די אינטערעסן אדער דעם כבוד פון דער נאציע.

יעדער בירגער פון לאנד מוז געהערן, לויט זיין אייגענעם פרייען אויסקלייב, צו וועלכן ניט איז נאציאנאלן פארבאנד, און מוז צאלן דעם פארבאנד יענע שטייערן, וואס דער פארבאנד לייגט אויף אים ארויף.

אלע מיטגלידער פון נאציאנאלן פארבאנד, וואס זיינען רייף דערצו, זאלן אונטערשרייב פון געשלעכט, מוזן האבן גלייכעם שטים־און וואל־רעכט אין אלע אנגעלעגנהייטן פון זייער נאציע, וועלכע זיי האבן זיך פריוויליק אויסגעקליבן. יעדער בירגער האט דאס רעכט ארויסצוטרעטן פון זיין נאציאנאלן פארבאנד און אריינטרעטן אין א צווייטן, אויב מ'נעמט אים אריין אהין.

דער נאציאנאלער פארבאנד פארוואלטעט די נאציאנאלע שולן, עלעמענטארע, מיטלע און העכערע, ביבליאטעקן, מוזעען א. אז. וו., שטיצט טעאטערן און אנדערע קולטורעלע אונטערנעמונגען, פירט א נאציאנאלע סטאטיסטיק, באזארגט די צדקה־אנשטאלטן פון זיין נאציע, רעגולירט די אויסוואנדערונג און פארטרעט די אינטערעסן פון דער נאציע פאר דעם שטאט.

זיין שום אנדערע און בריטערע פונקציעס קאן דער נאציאנאלער פארבאנד ניט האבן, ער געפינט זיך אונטער דער השגחה פון שטאט, דאס געריכט געפינט זיך אין די הענט פון שטאט, גלייך ווי די פאסט, דאס געלט־סיסטעם א. אז. וו. דאס פאליטישע, ווירטשאפטלאכע לעבן פון לאנד און די אינטערנאציאנאלע באציאונגען צו אנדערע לענדער מוזן פאר־שטייט זיך, געהערן צום שטאט און נאר צו אים.

אט דאס איז דער אינהאלט פון דער נאציאנאל־פאליטישער אויטאנאמיע, אזוי ווי זי איז פארמולירט געווארן צוערשט פון'ם עסטרייכיש־אידישן פאליטיקער און רעוואלוציאנס־פירער, אדאלף פישהאף און גענוי באגרינדעט געווארן פון'ם עסטרייכישן סאציאל־דעמאקראט קארל רענער (געשריבן אונטער די פסעודאנימען סינאפטיקוס און רודאלף שפרינגער). די פרטים פון דער נאצ. אויטאנאמיע זיינען נאך ניט אויסגעארבעט, אבער אין פרינציפ איז זי שוין אריין־געמומען אין די פראגראמען פון דער עסטרייכישער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי, פון דעם אידישן „בונד" אין רוסלאנד, פון די פועלי־ציון אין רוסלאנד און עסטרייך, פון דער רוסישער פארטיי סאציאליסטן־רעוואלו־ציאנערן און פון איר אידישער אפטיילונג „סערפ". די פאדערונג פון נאציאנאלער אויטאנאמיע ווערט ארויסגעשטעלט אויך פון דער אלגעמיין ציוניסטישער פארטיי אין רוסלאנד און עסטרייך, פון די דעמאקראטישע און רעוואלוציאנערע פארטייען ביי די רוסישע אוקראינער, גרוזינער, ארמעניער און אנדערע פעלקער.

ביז איצט האבן מיר אויסגעטייטשט אין יורידישע טערמינען, וואס

א לאנד זיינען אליין פאר זיך ניט געגוג, אום אידן זאלן דארט זייז גלייכבארעכטיקט. מיר האבן געזען, אז דאס העכסט דעמאקראטישע פינ־לאנד איז צו אונז ברוטאל, און די מאנארכיסטישע טערקיי איז דאס קלאס־סישע לאנד פון אידישער גלייכהייט און פרייהייט. מיר האבן געזען צוויי שכנים־לענדער פון גלייכער פאליטישער אנטוויקלונג, אונגארן און רומע־ניע: דאס ערשטע — א לאנד פון אידישער גלייכהייט, דאס צווייטע — דער שוידערלאכסטער גיהנם פאר אונזערע ברידער. אויך האבן מיר גע־זען, אז אונזערע האפנונגען קאנען מיר ניט בויען אויסשליסלאך אויף דער פרייהיטלאכער טראדיציע פון א לאנד: וואס דארף מען שוין מער מענטשלאך און רעכטלאך, ווי די היסטארישע טראדיציע פון דער בא־ציאונג פון פוילישן שטאט צו די אידן — און היינט איז פוילן דער שרעקן־סימבאל פאר'ן אידישן פאלק! *)

די היסטארישע דערפארונג ווייזט אונז אלזא, אז די ערשטע זאך — איז אונזער איינענער קאמף פאר אונזערע רעכט, און אז אין דעם קאמף קאנען מיר נאר טיילווייז רעכענען אויף די נערעכטיקייטס־געפילן ביי די פעלקער. א סך מער דארפן מיר זיך שטיצן אויף די אינטערעסן פון די אומות העולם, און די קעמפער פאר א מאדערנעם שטאט זיינען פאראינטערעסירט אין דער גלייכהייט פון אלע בירגער פאר'ן געזעץ. ווייטער, קאנען אונז באהילפיק זיין די אינטערנאציאנאלע אינטערעסן, ספעציעל נאך דער היינטיקער וועלט־מלחמה. אין אונזער קאמף פאר רעכט אין רוסלאנד וועט אונז גרינגער זיין צו פאראינטערעסירן די עפנטלאכע מיינונג פון דער וועלט, ווייל די רוסישע רעגירונג האט אליין געזארגט דערפאר, אז די אידן־פראגע זאל פון אן אינערפאליטישער אנגעלעגנהייט ווערן אן אינטערנא־ציאנאלער סקאנדאל און א סכנה פאר דער גאנצער ציוויליזאציע. די פא־גראמען, די סטיכייאישע עמיגראציע, דער ביילים־פראצעס און, ענדלאך, די מיליטערישע פארניכטונג פון גאנצע אידישע קהלות האבן כסדר געווירקט אין אט דער ריכטונג. די פוילן־פראגע איז אליין פאר זיך געווארן א ברענענדיקער אינטערנאציאנאלער ענין, און דאס לאזט אונז האפן, אז די פוילישׂ־אידישע באציאונגען וועלן געפינען א געהעריקע אויפ־

*) א רירנדע לעגענדע דערציילט, אז ווען די ערשטע אידישע קאלאניסטן זיינען געקומען קיין פוילן, האבן זיי געפרעגט ביי דעם סעים, אויב מ'וועט זיי ניט מארדן, ווי אין אנדערע לענדער. אן ענטפער האט מען זיי געגעבן — „פאלסקא שליאכטא ניט מארדויע" (די פוילישע שליאכטע מארדעט ניט). גע־פרעגט האבן זיי ווייטער, אויב מ'וועט ביי זיי ניט רויבן זייער גוטס, און דער ענטפער איז געווען: „פאלסקא שליאכטא ניט ראבויע". ווייטער דערציילן אונז פאלקס־לעגענדן, אז אידן פלעגן שפילן א גרויסע ראלע אין דער רעגירונג פון פוילן, און אפילו אויסגעקליבן געווארן אויף דעם פוילישן קענינגס־טראן. די לעגענדן זיינען היסטאריש ניט ריכטיק, נאר דערפאר זייער כארעקטעריסטיש פאר דער גליקלאכער לאגע פון די אידן אינ'ם אמאליקן פוילן.

וועלכער זאל האבן די געזעצלאכע פולמאכט צו רייזן אין נאמען פון אידישן פאלק צו מאנען דעם שאדן פאר די ליידנדיקע אידן, צו פאר־טיידיקן דעם כבוד פון אידישן נאמען.

דאס אלעס קאן טאן בלויז אן אויטאנאמער נאציאנאלער אינסטיטוט, וואס איז אנערקענט פונ'ם שטאט און פארטרעט דאס אידישע פאלק פאר'ן שטאט. זאל ער הייסן אידישער נאציאנאלער סעים אדער אידישער נאציאנאל־ראט, דער עיקר איז, אז ער זאל ענגיסן א טייל פון דער אפיציעלער קאמפעטענץ פון שטאט, זאל קאנען ארויפלייגן אבליגאטארישע שטייערן אויף זיינע מיטגלידער, אויס־האלטן שולן, רעגולירן די עמיגראציע א. אז. וו. די אונטערשטע ארטיקע זיילן פון אזא אינסטיטוט דארפן זיין נאציאנאל־אידישע קהלות, וואס טראגן ניט קיין רעליגיעזן נאר א נאציאנאלן כאראקטער.

און כדי דאס פאלק זאל ווירקלאך ענגיסן פון זיין אויטאנאמיע, מוז זי געבויט ווערן אויף דעמאקראטישע יסודות: א דעמאקראטישער נאציא־נאלע קהלה און א דעמאקראטישער נאציאנאלער פארבאנד אוים'ן יסוד פון אלגעמיינעם וואלרעכט.

צו אלע נאציאנאליטעטן־שטאטן, וואו אידן וואוינען אין נעריכטע מאסן, שטעלן מיר אט די פאדערונג. און אויב פוילן וועט צוריק ווערן א זעלבסטשטענדיקע מלוכה, וואס מיר ווינטשן דעם פוילישן פאלק פון גאנצן הארצן, אפילו ווען פוילן קריגט נאר אויטאנאמיע, פאר־לאנגען מיר אין פוילן אידיש־נאציאנאלע רעכט. קיין ערנסטער אידישער פאליטיקער האט ניט געוואגט צו רייזן וועגן א „יודעא־פאלאניא", ווי די פוילישע אנטיסעמיטן וואלטן אונז פאר, — מיר ווילן, אז פוילן זאל זיין זעלבסטשטענדיק און די רעגירונגס־שפראך אין פוילן קאן ניט זיין קיין אנדערע, ווי פויליש. נאר אין אירע באציאונגען צו דער אי־דישער באפעלקערונג דארף זי זיך באנוצן מיט דער אידישער שפראך, די אידישע שפראך דארף זיין די אונטערריכטס־שפראך אין אלע אידישע שולן. מיר קאנען ניט אנפארטרויען די באיקאטיסטן, זיי זאלן זיך שאפן מיט אונזערע אינערלאכע נאציאנאלע ענינים. די אינטערעסן פון גאנצן לאנד, די אינטערעסן פון דעם אנדישן פאלק און די פרינציפן פון דעמא־קראטיע פארלאנגען, אז די אינערלאכע אידישע אנגעלעגנהייטן זאלן פאר־וואלטעט ווערן פון א נאציאנאל־אידישן אינסטיטוט.

נאכוואָרט

די געשיכטע פונ'ם עמאנציפאציאנס־קאמף האט אונז באוויזן, אז די אידישע עמאנציפאציע איז ניט קיין אינציקער אקט פון געוצעגעבונג און אפילו ניט קיין סעריע פון אקטן, נאר קודם כל, א לאנגער און פארוויקל־טער היסטארישער פראצעס. די רעטכלאכע לאגע פון די אידן אין פאר־שיידענע לענדער האט אונז געלערנט. אז די דעמאקראטישע פרייהייטן פון

ענדגילטיק און פולשטענדיק אזוי לאנג, ווי עס וועט פארבלייבן די אידישע ה י מ ל א ז י ק י י ט.

אט די אלע פראגן, די אלע פאזן פון אידישער עמאנציפאציע שטייען אויף דער טאגעס־אָרדנונג אינ׳ם היינטיקן שיקזאל־שוערן היסטאָרישן מאמענט, אינ׳ם מאמענט, וועו די צייט איז טראגעדיק מיט נייע וועלטן און גרייט זיך זיי צו געבוירן אין איבערמענטשלאכע יסורים. אלע אָט די פאזן פון בירעגערלאכער און נאציאנאלער רעכטלאזיקייט, פראגן פון אונזער געפאלנקייט און היימלאזיקייט שטייען און מוזן שטיין אויף דער טאגעס־אָרדנונג פון דער אידישער אָרגאניזאציאנס־באוועגונג און פונ׳ם אידישן צאנגרעם.

נאָר מיר האבן אויך געזען, אז שטענדיק, אין אלע פאזן פון אונזער הונדערט־יאריקן קאמף פאר רעכט, שטענדיק האבן זיך אין אונזער אייגענער מיט, צווישן דעם אידישן פאלק, געפונען גאנצע שיכטן פון אינערלאכע פיינט, און זיי האבן מיט אלע מיטלען געקעמפט קעגן די רעכט פון זייער פאלק, מיט אלע מיטלען געשטערט אונזער עמאנציפאציס־קאמף. אידישע רעאקציאנערן האבן די אידישע באוועגונג געשפרויקט אין יענער צייט, וועו אונזער פאלק האט געקעמפט פאר בירגער־לאכער עמאנציפאציע. און היינט שטעלן זיך אויף די אינערלאכע קעגנער פון אונזער פאלק און אָרגאניזירן זיך צו שטערן דעם היינטיקן שטרייט פאר נאציאנאלער עמאנציפאציע און פאר אן אייגענער היים.

אזוי היסטאָריש שריט ביי שריט ווערט דער אידישער עמאנציפאציס־קאמף ברייטער אין פערספעקטיוון, און אלץ אויף נייע פאזיציעס קלייבן זיך אריבער די אינערלאכע פיינט פון אידישער פרייהייט און גלייכהייט.

אונזער עמאנציפאציע דארף אויסגעקעמפט ווערן ניט נאָר אין דרויסן, נאָר אויך אינווייניק, אינ׳ם אידישן פאלק גופא: איצט, אזוי ווי אין די אמאליקע צייטן. דער קאמף פון אידישע רעכט ווערט פארוואנדלט אין א לאנגן און שווערן קאמף קעגן אסימילאציע און קעגן הפקרות. דער קאמף פאר רעכט ווערט פארוואנדלט אינ׳ם קאמף פאר נאציאנאלן שטאלץ אין נאציאנאלער אומאפהענגיקייט.

מערקזאמקייט בעת די פרידנס־אונטערהאנדלונגען.

מיר האבן געזען, אז דאס מיטלאלטער האט געהאט זיין פארם פון פארטיידיקן די אידישע אינטערעסן: דאס איז געווען שתדלנות — די פארם אנגעמאסטן צו דער דעמאלטיקער וועלט פון פריוויילעגיעס און הנחות. אין דער היינטיקער וועלט פון גלייכהייט פאר'ן געזעץ איז שתדלנות ניט מער, ווי א ירושה פון מיטלאלטער. זי ווערט ביי אונז פראקטיצירט נאר פון די אפּגעלעבטע און רעאקציאנערע שיכטן. דאס מאדערנע מיטל צו פארטיידיקן אונזערע אינטערעסן איז — פאליטישער קאמף און א ברייטע דעמאקראטישע ארגאניזאציע פון אידישן פאלק. דאס מיינט אן אלוועלטלאכן אידישן קאנגרעס אויף דעמאקראטישע יסודות.

מיר דארפן זיין גרייט און ארגאניזירט צו זאגן אונזער ווארט מיט דער נויטיקער פעסטקייט אין דער ריכטיקער צייט, און צו אונטערשטיצן דיזעם ווארט דורך מאסן־דעמאנסטראציעס. מיר דארפן שטיין אויף דער וואך, אז ס'זאל זיך ניטווידערהאלן דער סקאנדאל מיט'ן בערלינער טראקטאט אין רומעניען, ווען דורך יעזואיטישע דרייד'אך איז בטל געזאגט די אינטערנאציאנאלע ארויינמישונג צו אונזער טובה. מיר דארפן זיין ארגאניזירט ניט אויף א וויילע, נאר אויף שטענדיק, וויל דער קאמף פאר רעכט איז ניט קיין קאמף אויף א וויילע, נאר אויף שטענדיק, און אין פראצעס פון קאמף וואקסן אונזערע אינטערעסן, עס פארבריטערן זיך אונזערע רעכטס־פארלאנגען, ס'עפענען זיך פאר אונז אלע נייע און נייע פערספעקטיוון. ס'איז ניט געניג אויסצוקעמפן זיך דאס רעכט אין טעאריע, מ'מוז אים אויף שריט און טריט נאך אויסקעמפן, פאראוויילקאכן, פארטיידיקן איז דער פראקטיק. דער קאמף פאר אידישע רעכט פארלאנגט א פערמאנענטע ארגאניזאציע פון'ם אידישן פאלק.

אין דער פראקטיק איז א רעכט געזיכערט בלויז דאן, ווען אויסערהאלב אט דעם רעכט זיינען פארן געווייסע גאראנטירט דורך פערזענלאכע רעכט; אז די פערזענלאכע רעכט ווערן גאראנטירט דורך בירגערלאכע רעכט; אז אין די נאציאנאליטעטן־שטאטן ווערן די בירגערלאכע און אנדערע רעכט גאראנטירט דורך נאציאנאלע רעכט. נאר מיר האבן אויך געזען, אז רעכט־לאזיקייט שטאמט פון מאכטלאזיקייט, און מיר קאנען זיין זיכער, אז אפילו די נאציאנאלע אנערקענונג און נאציאנאלע עמאנציפאציע וועלן אונז ניט געבן די פולע גאראנטיע אזוי לאנג, ווי דאס אידישע פאלק איז מאכטלאז אין דער וועלט, און פארמאגט ניט קיין אייגן לאנד, קיין אייגענעם שטיצפונקט אויף דער ערד־קוגל אזוי לאנג, ווי מיר זיינען א באדנלאזע אויסנאם צווישן אלע פעלקער.

די אידישע רעכטלאזיקייט וועט ניט אפגעשאפט ווערן

דערלייכטערונגען פאר אידן.

אויב די גרויסע רוסישע רעוואלוציע האט תיכף אראפגעריסן די קייטן פון דעם אידישן פאלק, איז דאס דערפאר, ווייל עס איז פארנאנגען פופציק יאר פון אידישער עמאנציפאציאנס־באוועגונג.

די רוסישע אידן האבן אין זייער היינטיקער פרייהייט ניט קיין קלענערן חלק איידער די רעוואלוציע אליין. אויב אונזערע הערצער זיינען פול מיט דאנק צום רוסישן פאלק, צום רוסישן ארבעטער־קלאס פאר דעם עמאנציפאציאנס־אקט, דארפן מיר ניט פארגעסן, אז א גלייכער באגייסטערטער דאנק און אנערקענונג קומט די אידישע משכילים פון די 60ער און 70ער יארן, און שפעטער דעם „בונד" און די ציוניסטישע סאציאליסטן, וועלכע האבן מיט זייער קאמף ערשט מגלאך געמאכט אט דעם ליכטיקן רעזולטאט.

איך גיי נאך ווייטער. די אויסערלאכע ענדערונגען און געשעענישן קאנען אמאל האבן נאך א קלענערן ווערט, איידער דער קאמף פון די פאראינטערעסירטע גופא. יעדע באפרייאונג איז קודם כל די זאך פון די פארשקלאפטע גופא. אזוי איז דאס מיט'ן ארבעטער־קלאס, און ניט ווייניקער איז עס אויך מיט די אונטערדריקטע פעלקער. די בירגערלאך־אידישע גלייכבארעכטיקונג אין צענטראל איראפע אין 1867־1870 יארן איז געקומען נאר אן א רעוואלוציע, נאר אלס רעזולטאטן פון הארטנעקיגן קאמף פאר רעכט, צונלייך מיט דער באפעסטיקונג פון די קאנסטיטוציאנעלע פרינציפן אין עסטרייך, אונגארן און דייטשלאנד.

גלייך ווי עס איז געווען מיט דער אנערקענונג פון די בירגערלאכע רעכטן פון די אידן, אזוי איז עס אויך און וועט זיין מיט דער אנערקענונג פון די נאציאנאל־פאליטישע רעכטן פון אידישן פאלק אויף ארץ ישראל און מיט די נאציאנאל־אויטאנאמע רעכטן פון די אידישע מאסן אין די גלות־לענדער. צו ערראבערן אט די רעכטן, איז, נאטירלאך, נויטיק א גינציקע אויסערלאכע סיטואציע, — אבער קודם כל, א שטארקע באוועגונג ביי די אידן גופא, וועלכע זאל וועקן דאס אידישע פאלק, ווי אויך דאס געווישן און די אינטערעסן פון די אומות העולם; א באוועגונג, וועלכע זאל אויסנוצן איטלאכע גינציקע לאגע פון די ארומיקע כחות און איטלאכע פאסיקע קאמבינאציע פון פרעמדע אינטערעסן.

די פראפאגאנדע אליין איז אין פאליטישער הינזיכט א סך ווייניקער פראדוקטיוו, איידער פראקטישע מעשים. שאפט פאקטן, פאקטן און אבער א מאל פאקטן — דאס איז דער ווינקלשטיין פון פאליטישער וויזהייט. פאקטן איבערצייגן בעסער ווי געדאנקען. מעשים ווירקן שטארקער פאר לאזונגען. קרבנות אניטירן בעסער איידער רעזולוציעס. דערפאר איז זיכער, אז למשל דער „בונד" האט אין דער עמאנציפאציע פון די רוסישע אידן א גרעסערן חלק, איידער די גאנצע אניטאציאנס־ליטעראטור פאר אידישע רעכטן, וועלכע איז אין משך פון פופציק יאר געשאפן געווארן פון די בירגערלאכע „דערגרייכער". דער „בונד" האט זיך ניט באנוגנט

מיטגלידער פֿון דער ווירקלאכקייט

דער ציוניזם שטייט מיט דעם פֿונקט צו דער ווירקלאכקייט, בשעת די שונאי ציון קערן זיך אפֿ פֿון איר מיטגלידערשאפֿט רוקנ.

וואָס מיר האָבן פֿאַראויסגעזאָגט מיט פֿופצען, מיט צוועלף אָדער מיט צען יאָר צוריק, אָדער באַזונדערס ביים אָנהויב פֿון דער וועלט־מלחמה, איז איצט געוואָרן א פֿאקט: א געזיכערטע אייגענע היים פֿאר'ן אידישן פֿאלק אין ארץ ישראל איז אוועקגעשטעלט געוואָרן אויף דער טאָגעס־אָרדנונג פֿון דער וועלט פֿאליטיק. דאָס איז דערווייל אלץ, ניט מער, נאָר אויך ניט ווייניקער.

דאָס איז אונזער זיג, אַן אומצווייפלהאפֿטער זיג. אונזערער, פֿון אלע ציוניסטן, ווייל וען ניט די צוואַנציק־יאָריקע אינטענסיווע פֿראָפֿאגאנדע פֿון ציוניזם, אָדער וען ניט די צען־יאָריקע פֿראקטישע רעוואָלוציאָנס־אַרבעט פֿון ציוניזם אין ארץ ישראל, וואָלט די פֿראגע קיינמאל ניט באטראכט געוואָרן ערנסט אדער וואָלט ניט אויפגעקומען אויף דעם גרינעם טיש פֿון די דיפּלאָמאטן. בלויז מענטשן מיט א קינדערשן בליק אויף וועלט־נעשעענישן אָדער פֿאליטישע פֿראגן קאָנען זיך מאָלן, אז די פֿראגע וואָלט אַרויפגעבראכט געוואָרן, וען עס וואָלט ניט געווען קיין בריטע ציוניסטישע באַוועגונג. פֿאַרקערט, די ציוניסטישע באַוועגונג האָט אין דער פֿראגע ניט קיין קלענערן חלק, איידער אפֿילו דער בריטישער מאַרש אין ארץ ישראל. עס וועט זיין זעהר גוט, וען אונזערע פֿריינט וועלן דאָס ניט פֿאַרגעסן, אָדער עס וואָלט זיכער ניט געשאדט, אז אונזערע ניט־פֿאַרגינער זאָלן דאָס אויך פֿאַרשטיין.

קיין רעכט־פֿראגע וועט קיינמאל ניט אויפגעהויבן ווערן, אזוי לאַנג ווי די אוממיטלבאַר פֿאַראינטערעסירטע פֿאַרלאַנגען עס ניט. אזוי איז עס אויך מיט די אידישע רעכט. די נאָנצע געשיכטע באַווייזט אונז, אז די אידן האָבן געקראָגן רעכט נאָר דאָן, וען זיי האָבן עס פֿאַרלאַנגט, אָדער נאָר אין דער מאָס, אין וועלכער זיי האָבן פֿאר די רעכטן געקעמפט. די ענגלישע אָדער האָלענדישע רעוואָלוציעס פֿון 17טן יאָרהונדערט האָבן ניט געבראכט קיין גלייכע רעכטן פֿאר אידן, ווייל זיי האָבן עס ניט פֿאַרלאַנגט. די ערשטע פֿראַנצויזישע רעוואָלוציע האָט קיין פֿולע גלייכבארעכטיקונג פֿאר אידן ניט געבראכט, ווייל זיי האָבן זיך צו־שפּעט געקאָפט צו מאָנען, וואָס זיי קומט. פֿאר דער רעוואָלוציע פֿון 1848־טן יאָר איז אירופּע איז ביי אידן די עמאַנציפּאַציאָנס־באַוועגונג געווען זייער שוואַך, אָדער דערפֿאר האָט יענע רעוואָלוציע טאקע ניט געבראכט קיין גרויסע

נאר אין דער מחשבה. איך וויל דא זאגן און טאקע אונטערשטרייכן א זעלבסטפארשטענדלאכקייט: מיר האבן נאך ניט ארץ־ישראל. אלע פארשטייען עס, נאר ס'שאדט ניט צו דערמאנען. מיר האבן נאך אפילו ניט קיין אפיציעלן צווייג צו נעבן אונז ארץ ישראל. נאר עס איז שוין קאלאסאל דער פאקט אליין, וואס דער ציוניזם איז ענדלאך געווארן אן ערנסטער ענין פאר דער גרויסער פאליטיק אין דער וועלט. דאס, אליין פאר זיך, איז אזא זיג פאר דער ציוניסטישער באוועגונג, וואס וועט ברענגען זיינע גוטע פאליטישע פראצענטן אין דער צוקונפט, ווען אפילו דערווייל זאל זיך אויסלאזן, חלילה, א מיסערפאלג. די ערשטע רוסישע רעוואלוציע איז געווען א שמערצלאכער דורכפאל, אבער אירע פרוכט האט זי געבראכט שפעטער, און ווי געבראכט. דעם אמת'ן טויט־קלאפ דעם צאריזם האט זי געגעבן, יענע טראגישע רעוואלוציע מיט איר טראגישער אנטוישונג. און דעם גרעסטן טויט־קלאפ דער נאנצער גלות־אידעאלאגיע, דעם רעאקציאנערן אנטי־ציוניזם, דער בלינדער, ווייסטער הפקרות פון די שונאי ציון האט געבראכט אט דער לעצטער זיג אונזערער.

די שנאה צום ציוניזם איז מאראליש דערשלאגן געווארן אויף אייביק. איצט זעט די גאנצע וועלט, אז זי האט מער ניט קיין געזונטן פסיכאלאגישן און סאציאלן יסוד, אז זי איז צופוילט דורך און דורך, אז זי איז — די רעאקציע און דער אבסקוראנטיזם איז דער אידישער וועלט. די שונאי־ציון, וועלכע האבן זיך מיט אזוי פיל חוצפה אוועקגעשטעלט מיט'ן רוקן צום לעבן, צו דער פרייהייט, זעען ניט, מיען זיך ניט צו זען, אז דאס לעבן האט זיי געענטפערט מדה כנגד מדה: האט זיך מיט'ן רוקן אפגעקערט פון זיי, ווי פון אפגעשמיסענע הושענות.

און אט דער רעזולטאט, זאג איך, וועט בלייבן אפילו ווען די היינטיקע דיפלאמאטישע סיטואציע זאל ניט ברענגען צו קיין פאזיטיוון רעזולטאט.

לאמיר האפן, אז די געשעענישן וועלן זיך אנטוויקלען אזוי, ווי עס פארערן די העכסטע אינטערעסן פון דער מענטשהייט און פונ'ם אידישן פאלק און די לאגיק פון דער מלחמה. די וועלט־מלחמה גייט איצט אריבער פון איר אימפעריאליסטישער סטאדיע אין איר לעצטער, רעוואלוציאנערער סטאדיע. און בכן לאמיר האפן, אז זי וועט זיך אויסלאזן ניט מיט קיין וויטערער אונטערדריקונג, נאר מיט דער באפרייאונג פון אלע פעלקער. עס איז כמעט ווי זיכער, אז די ענגלענדער וועלן נאך האבן גענוג צייט איינצונעמען ארץ ישראל, מעסאפאטאמיע און סיריע. עס איז כמעט ווי זיכער, אז א רעוואלוציע וועט אראפשלייידערן די האהענצאלערנס, די האבסבורגס און צענטראליסטישע יונג־טערקן. און אויב אזוי וועט שוין מיט מאטעמאטישער זיכערקייט קומען אויך די אידישע רעפובליק אין ארץ ישראל.

אבער, וער ווייסט! עס איז נאך אלץ ניט אויסגעשלאסן, אז דער ראד פון דער געשיכטע זאל זיך ווידער קרום א דריי טאן, און דעמאלט

מיט די רייד, נאר ער האט געקעמפט און געבראכט קרבנות, — דאס הייסט, ער האט געשאפן פאליטישע פאקטן, קליינע, אינדיווידועלע, יעדער איינער פאר זיך אן פאליטישן ווערט, נאר צוזאמען בילדן זיי איין גרויסן פאקט, וואס האט איצט געבראכט זיין פרוכט.*)

אזוי איז אויך מיט'ן ציוניזם. די פראקטישע קאלאניזאציאנס־ארבעט אין ארץ ישראל מיט אירע ערפארונגען, אומפארמיידלאכע פעלערן און קרבנות האבן געשאפן יענע פאליטישע פאקטן, וועלכע האבן צוגעגרייט דעם היינטיקן רעזולטאט. ווי קליין און שוואך עס זאלן דערווייל ניט זיין די אידישע קאלאניעס, ווי פעלערהאפט די סיסטעמען פון קאלאני־זאציע, און ווי יונג די ציוניסטישע אינסטיטוטן דארט, האבן זיי דאך א סך מער אופגעטאן פאר דער אויפקלערונג פון אידישן פאלק און פון דער גאנצער וועלט, איידער טויזנטער שיינע פראגראמען און ריפלאמאטישע פארהאנדלונגען. איין גפעלענער וועכטער האט אין דער פארווירקלאכונג פון ציוניזם א גרעסערן חלק, איידער אלע אונזערע דעקלאראציעס.

די בעסטע גאראנטיע פון דעם ציוניזם ליגט פארט אין דער ציוניסטישער באוועגונג, און ניט אין א טשארטער. די גאראנטיע ליגט, קודם כל, אין דער ארגאניזאציע פונ'ם אלגעמיינעם ציוניזם און פונ'ם סאציאליסטישן ציוניזם. דאס האב איך געזאגט מיט פופצען און צוועלף יאר צוריק; און איך וועל ניט מיד ווערן עס איבער'חזר'ן אפילו היינט, ווען דער עולם ווערט אזוי שוין צו־שטארק באגייסטערט פון די פאליטישע און דיפלא־מאטישע נייס. איך האב ניט מורא פאר דער באגייסטערונג, און אפילו ניט פאר דער אנטוישונג, וואס קען שפעטער קומען, — נאר שערלאך איז די פארמישונג פון די יוצרות, מען זאל ניט פארזעז די בוימער מחמת דעם וואלד. דער שיינער וואלד פון פאליטישע פערספעקטיוון פאר דעם ציוניזם האט נאר א קיום דורך זיינע בוימער — דורך די פראקטישע מעשים פון דער ציוניסטישער באוועגונג.

דערווייל איז דער ערפאלג נאך ניט קיין רעאלער, ער איז אייגנטלאך

*) רייזנדוק פון „בונד", מיין איך, נאטירלאך, נאר דעם פאזי־טיוון מיול פון זיין אמאלי קער טעטיקייט. דער היינטיקער „בונד" איז פונקט אזוי ווייט פון דעם אמאליקן, און פונקט אין דערזעלבער ריכטונג ווייט, ווי דער היינטיקער „פארווערטס" פונ'ם אמאליקן. אויב אב. קאהאן מעג ניט מערקן זיין ירידה, מעג דאס א בונדיסטישער „בן־יחיד" אויך. אבער אויב אמאל איז דער „בונד" ניט געווען כלו קאמף, ניט כלו אידעאליזם. דער עלעמענט פון ענטהוזיאזמוס און אויבערפלעכלאכקייט האט אויך דעמאלט געגעבן אים ווייט ניט קיין פיינעם ריח. נאר דער חיסטארישער פארדינסט מוז דעם „בונד" צוגעגעבן ווערן אין פולער מאס. דעם פארדינסט האבן מיר, איבעריגענס, אים מודה געווען נאך מיט פופצען יאר צוריק. אין 1906 האב איך, צ. ב., געשריבן: „דער אידישער ארבעטער־קלאס וועט אוועק־שטעלן דעם „בונד" פאר זיינע פארדינסטן א פראכטפולן דענקמאל — אין ירושלים."

ארץ-ישראל אלס אַ לאַנד פאַר אידישע מאַסן

צווישן די אידישע ארבעטער ווערט אלץ מער און מער פארשפרייט דער געדאנק, אז דאָס אידישע פאָלק נויטיקט זיך אין אן עקאָנאָמיש און פּאָליטיש זעלבסטשטענדיקן צענטר און כמעט אלע גיבן צו, אז אויב א אידישער צענטער — וואָלט ער באַזאָרפט זיין אין ארץ־ישראל.

אָבער נאָך ניט אלע זיינען אויפגעשטאנען, אז די טערטאָריאלע לע־זונג פון דער אידן פראגע איז אויך מעגלאָך, אז זי קען זיך פארוואנדלען פון א וואונש אין א פאקט. אָפּטמאל קומט אויס צו הערן אזוינע רייד: יאָ, מיר זיינען מסכים, ארץ־ישראל איז נויטיק פאַר'ן אידישן פאָלק, אָבער צו קענען מיר קריגן ארץ־ישראל, און אויב יאָ, ווי אזוי וועלן מיר זי קריגן?

מ'קען באטראכטן די דאָזיגע פראגע פון צוויי זייטן, וויל דער אויס־דרוק „קריגן ארץ ישראל" האָט צוויי באדייטונגען. ערשטנס, הייסט דאָס, באקומען דאָס אָפיציעלע רעכט צו באזעצן דאָס לאנד און צו שאפן דאָרט אן אייגענע פאָליטיש־זעלבסטשטענדיקע אידישע געזעלשאפט. צווייטנס, הייסט דאָס, פאקטיש באזעצן גרויסע אידישע מאסן אין ארץ־ישראל אוז בילדן א אידישע מערהייט אין לאנד, צוויי פראגן זיינען דאָס: צי איז מעגלאָך רעכטלאָך צו באקומען ארץ־ישראל, אז די מלוכות זאָלן איבער־געבן דאָס לאנד אין רשות פון אונזער פאָלק? און צו איז מעגלאָך פאק־טיש צו ערוברן ארץ־ישראל דורך א בריטער אידישע קאָלאָניזאציע

די רעכטלאכע פראגע, וועלכע הענגט אָפּ פון דער וועלט־פאָליטישער לאגע און פון אויסגאנג פונ'ם קריג, דארף באטראכט ווערן באזונדער. אין דער היינטיגער אָפּהאנדלונג וועלן מיר זיך באשרענקן מיט דער צוויי־טער פראגע, ווי ווערט ארץ־ישראל קענען ווערן א היים פאר אידישע פאָלקס־מאסן.

ארץ־ישראל איז ניט אזא גרויס לאנד, ווי דייטשלאנד אדער פראנק־רייך, למשל; פונדעסטוועגן קען זי דאָך אריינגענעמען א גרויסע באפעל־קערונג. דאָס לאנד איז אין שטח אזוי גרויס, ווי בעלגיע, ווי די אינזל האאיטי. אין בעלגיע וואוינען כמעט אכט מיליאָן מענטשן, אויף האאיטי צוויי מיליאָן, און אין ארץ־ישראל סך הכל זעקס אדער זיבן הונדערט טויזנט. וועו די אידן זאָלן זיך דערהויבן צו דער זעלבער מדרגה פון קול־טור, ווי די בעלגיער, קענען מיר אריינברענגען אין דעם קליינעם לאנד נאָך די גרויסע מערהייט פון אָונזער צווייטן פאָלק, אלע רוסישע און עסטרייכישע אידן צוזאמען. אויב די אידן זאָלן זיך אראָפּלאָזן צו ינענר

וועט, צוגלייך מיט א סך אנדערע רעוואלוציאנערע טרוימען, אויך דער ציוניזם איבערלעבן אן אנטוישונג. און צוזאמען מיט א סך אנדערע פינסטערלינגען און רעאקציאנערן, וועלן אויך די ריטער פון אידישער אסימילאציע און פון גלות־אפּאַרטוניזם נאך אמאל ארויפכאפן זיך אויפ'ן זאטל. נאר איין פאזיטיווער רעזולטאט וועט שוין בלייבן אויף דער צוקונפט: איינמאל געשטעלט אויף דער טאגעס־אָרדנונג פון דער וועלט־פּאָליטיק, וועט די ארץ ישראל פראגע פון דאָרט שוין ניט אראָפגיין. און די ציוניסטישע באוועגונג, ווערנדיק אלץ ברייטער און טיפער, וועט מיט אירע פראקטישע מעשים טרייבן די פראגע אלץ מער און מער צו איר ענדגילטיקער לייזונג, צו דער געזיכערטער אייגענער היים פאר'ן אידישן פאלק אין ארץ ישראל.

דער ציוניזם איז א היסטאָרישע נויטוועندיקייט אין אידישן לעבן; ער וועט קומען — דורך דער ציוניסטישער באוועגונג, דורך דער ציוניס־טישער ארגאניזאציע, דורך דעם פועלי־ציוניזם, דורך אונזערע אינסטיטוטן, אונזער ארבעט און אונזער קאמף.

יא פאראן) — האבן מיר דאך דעם ביישפיל פון איטאליע און די באל־קאן־לענדער, וואס באזיצן אויך ניט קיין אייגענע קוילן און נאפט, דאך אנטוויקלען זיי אן אייגענע אינדוסטריע. ווייטער, באזיצט ארץ־ישראל א גרויסע קראפט פונ׳ם וואסער־שטראם פון ירדן, וואס קען פארזארגן מיט ענערגיע דאס גאנצע לאנד.

צווישן די באדינגונגען פון אידישער קאלאניזאציע איז באזונדערס וויכטיק דער פאקט, וואס ארץ־ישראל איז ענג פארבונדן מיט׳ן וועלט־מארק: פון אלע טערקישע פראווינצן איז דאס די לעבעדיקסטע אין זינען פון וועלט־האנדל, פון ארויספיר און אריינפיר. דאס קומט פון דער אידישער קאלאניזאציע. פאר אלץ, וואס אידן פראדוצירן אין ארץ־ישראל, האבן זיי א פארטיקן מארק אין די גלות־לענדער. און דורך די פארמיט־לונג פון די אידן אין די גלות־לענדער קענען די פראדוקטן פון ארץ־ישראל גלייך אריינדרינגען אינ׳ם מארק פון פרעמדע פעלקער, ווי מיר זעען דאס שוין איצט מיט די פראדוקטן, וואס אידן פירן ארויס פון ארץ־ישראל (אראנזשן, כרמל־וויין).

ארץ־ישראל פירט אריין צו זיך פון פרעמדע לענדער א סך אזוינע סחורות, וואס אידן וואלטן נעקאנט צום בעסטן באזארגן אויפ׳ן ארט. זי פירט אריין קליידער פון ווין, בעת די אידן זיינען די בעסטע שניידער אין דער וועלט און וואלטן אליין געקענט פארזארגן מיט מלבושים אי ארץ־ישראל אי דעם גאנצן אריענט. ארץ־ישראל פירט אריין ציגארעטן פון מצרים, שיך פון עסטרייך, קאפעליושן פון איטאליע, כעמישע שטאפן פון מצרים און פון איטאליע, זייגערס פון דייטשלאנד און דער שווייץ. בעת אידן זיינען די בעסטע מיסטער פאר אזוינע מלאכות.

גאנצע שטעט אין ארץ־ישראל קענען אויסגעבויט ווערן פון אידישע פאבריקן מיט אידישע ארבעטער.

דאס זיינען דערווייל נאר מעגלאכקייטן. וואס פון דעם וועט פאר־ווירקלאכט ווערן, — דאס וועגדעט זיך אן דער ענערגיע, וואס דאס אי־דישע פאלק, און גאנץ ספעציעל די אידישע ארבעטער וועלן ארויסווייזן אין דער קאלאניזאציע. מיר וועלן אבער ניט באדארפן צו בויען אלצדינג פון ס׳ניי אויף א ווילד־פרעמדן באדן, ווייל אין ארץ־ישראל איז שוין א סך אויפגעבויט נשואהרן אין לאנד דורך דער דרייסיק־יאריקער ארבעט פון פיאנערן. דאס איז דער נייער ישוב איז די קאלאניעס און אין די שטעט.

די פיאנערן האבן אונטער די שווערסטע, שרעקלאכסטע באדינגונגען אויפגעבויט א אידישן ישוב, וואס איז נאך ניט גענוגערט פאליטיש, האט נאך ניט קיין רעכטלאבע גראנטיעס, שטעלט מיט זיך אבער שוין פאר א הויכן עקאנאמישן און קולטורעלן וועדט: דער קליינער ישוב, וואס מיר האבן שוין אין לאנד, איז פאקטיש אויטאנאם, אומאפהענגיק סיי פון טער־קיי, סיי פון דער אראבישער באפעלקערונג, אין זיין קולטורעלער און געזעלשאפטלאכער אנטוויקלונג. דאס איז אונזער אידישע באלעבאטיש־

מדרגה פון קולטור, אויף וועלכער ס'שטייען די האַויטישע נענערס און מולאַטן, קענען מיר נאָך באַוועצן אין דעם לאַנד אַלע אידן פון די צוראַ־בירטע פּראַווינצן פון פוילן און גאַליציען.

און וועז מיר זאָלן באַקומען די עפּנטלאַך־רעכטלאַכע מענלאַכקייט, צו קאַלאָניזירן ניט ארץ־ישראל אַליין, נאָר אויך אירע נאַכבאר־לענדער, מעסאָפּאָ־טאמיען און על־עריש, קענען מיר, בא דער קולטור, אינטעליגענץ און אר־בעטספייאינקייט פון נענערס אָדער מאַנטענענרינער, נעפינען דאָרט נע־נוג פּלאַץ פאר דעם גאַנצן אידישן פּאָלק מיט אַלע קינדס־קינדער אין משך פון הונדערטער יאָרן.

די נאַטירלאַכע באַדינגונגען פון קלימאַט און באָדן אין פאַלעסטינא, זיינען לויט דער מיינונג פון די בעסטע ספּעציאַליסטן, ווי פּראָפ. אָטאָ ווארבורג, אוהאגען און פיליפ אַנדערע — זיער גינציק פאר א גרויסע מאַסן־קאַלאָניזאַציע. דער קלימאַט פון לאַנד איז אין אַלגעמיין א נעזונ־טער, נאָר ער ווערט נעשטערט דורך נעווייסע אַרטיגע קראַנקהייטן. דאָס זיינען אָבער שטערונגען, וואָס קענען און ווערן שוין אַצינד סיסטעמאַטיש באַזייטיקט דורך ציוויליזאַטאָרישע און סאַניטאָרישע אונטערנעמונגען. א סך קאַלאָניעס אין ארץ־ישראל, וואָס זיינען נעווען זומפּן מיט דרייסיק יאָר צוריק, זיינען א דאנק אזוינע מיטלען נעווָאָרן בלייענדע נערטנער און קור־אָרטן. וואָס דער מענטשלאַכער שכל האָט נעקאָנט דערגרייכן אין שטאָט פלאָרידא, אויף דער קובא־אינזל, אין בראזיליען, אין פאנאמא, וואו ס'פלענן אויך הערשן מאַלאַריא מיט אנדערע מנפות, דאָס וועלן אויך די אידן קענען באַווייזן.

דער באָדן אין פאַלעסטינא איז בטבע א רייכער און א פרוכטבא־רער, ווי דאָס באַווייזט דער פאַקט, אז בעת דער אידישער זעלבסטשטענ־דיקייט פלענן זיך אין לאַנד מפרנס זיין עטלאַכע מיליאָן נפשות. דאָס לאַנד איז אָבער איצט אויך שטאַרק פאַרלאָזט און פאר'יתום'ט. דא דאַרף קומען די מאַדערנע ווייסנשאַפט מיט אירע וואונדערבארע מיטלען צו בא־פרוכטפּערן א פאר'יתום'טן באָדן. דורך באַוואַסערונג, פרוכט־וועקסל. אויך דער באָדן פון איטאַליע און די באַלקאַן־לענדער איז נעלענן פאר־ווייסט הונדערטער יאָרן, ביז די מענטשן האָבן זיך פאר אים נענומען און אין לויף פון עטלאַכע צענדליגער יאָרן פאַרוואַנדלט די ווייסטענישן אין וועלדער, פעלדער און בליענדע שטעט.

דאָ, די אינדוסטריע, וואָס קען רייך מאַכן אפילו די אָרימסטע, פאר־וואַרפנסטע ווינקלאַך! אינדוסטריע הענגט אַפּ סיי פון די אָרטיקע נא־טור־באַדינגונגען, סיי פון דעם אונטערנעמונגס־גייסט ביי דער באַפעלקע־רונג. ס'זיינען שוין דא אייניקע אייזנבאַנען אין לאַנד, נאָר די אידישע קאַלאָניזאַציע וועט דאָרט ערשט אויפבליען א נעדיכטן נעץ פון באַנען. ס'איז א סברה, אז אין לאַנד נעפינען זיך באַנראַבן אונטער דער ערד־פלאַך א סך וויכטיקע מעטאַלן און מינעראַלן. אויב אָבער אין ארץ־ישראל אי זאפילו ניטא קיין קויל אָדער קיין נאַפט (נעאַלאָגן זאָגן, אז ס'איז

דער טעראָריסט און דער וועכטער

(צום דערשיינען פון זאמל־בוך „יזכור")

א מיטל־געוואקסענער פויערל מיט א צעשויבערט בערדל און קלייגע הכנע'דיקע גרויע אויגן, וואס דערציילן פון שווערער פראצע אן א האפנונג און פון באהאלטענעם פראטעסט, זיצט איינגעבויגן אויפ'ן בעטל פון געפענגניש, טראכט, מסתמא, זיין בלייערנע מחשבה וועגן ערד און פריי־הייט. פלוצלונג, רופט ער זיך אפ צו מיר — איך „זיץ" מיט אים און נאך אנדערע „גוים" אין אייך קאמער, פאר פאליטישע פארברעכנס, אין א תפיסה פון דרום־רוסלאנד — קערט ער זיך צו מיר צו:

— זאגט־זשע, פאניטשו, וועט מען יענע צוויי נייע געפאנענע הענגען?

— כ'וויים ניט, מסתמא הענגען, — שלייכט זיך ארויס פון פארקלעמ־טער ברוסט אן ענטפער, אן מיין ווילן און אן מיין הסכמה.

— ווי־זשע איז דאס, פאניטשו, זיי האבן זיך דאך פאר אונז אלעמען איינגעלייגט, קלעקט אונז קיין ערד ניט, דער גובערנאטאר האט אונז אלעמען געשמיסן, מיר האבן אלע זיי געבענקשט, אז זיי האבן דעם גובער־נאטאר געשאסן — פארוואס־זשע וועט מען זיי הענגען און אונז ניט? פאניטשו, איז דאס יושר?

זיצט ער ווייטער אן באוועגונג, און איך קנעט אפאטיש געפענגניש־דאמקעס פון קאזאנעם שוואץ־ברויט, צו שפילן דאמקעס מיט דעמזעלביקן פויער.

— איז זיינען זיי דאך אונזערע העלדן! — פארענדיקט פלוצלינג דער פויער זיין דערשראקענעם געדאנק, און די אויגן ווערן מיטאמאל נרעסער, די נאנצע וואכעדיקע פיגור פונ'ם דארפישן „בונטאוושטשיק" נאך קלענער, נאך מער צוזאמענגעקארטשעט.

„זיינען זיי דאך אונזערע העלדן". דער גוי האט צום ערשטן מאל פארשטאנען דאס מאדנע וואָרט. „טאק וואני־זשע נאשי הערואי". איצט ערשט ווערט אים קלאר דאס פרעמדע וואָרט „הערואי", וואס ער האט ערגעץ געהערט קלינגען, נאר ס'האט זיך ניט געקלעפט צו זיין וואכעדי־קער דערפארונג.

דער נאאיוער און פרומער אויסרוף פון יענעם פויער שוועבט די נאנצע צייט אין מיין זכרון ווען איך קארטשע זיך אריין אין דעם פראכטפול־שוידערלאכן בוך, אין דעם „יזכור"־בוך, וואו איטלאכע שורה און איטלאך בילד זאגט דיר מוסר, וואס „יענע זיינען אונזערע העלדן"

קייט, — א קלויגע באלעבאטישקייט, נאר א זעלבסטשטענדיקע. אזא קולטורעלע און עקאנאמישע זעלבסטשטענדיקייט גענוסן מיר אין ערגעץ ניט, אפילו ניט אין די פרייסטע לענדער פון דער וועלט.

דאס האבן געקענט אין ארץ־ישראל שאפן איינזאמע פיאנערן מיט זייערע באשרענקטע מיטלען און אן שום ערפארונג. וואס'זשע וועט קענען דארט שאפן דאס נאנצע גאייניקטע און ארגאניזירטע אידישע פאלק?

אין משך פון די לעצטע צענדליקער יארן זיינען אנטשטאנען גרויסע קאלאניעס אין די אמאליקע וויסטע לענדער. די „וועסט" אין די פאר־אייניקטע שטאטן, בראזיליע, ארגענטינע, דרום־אפריקע, עגיפטן — זיי־נען געווארן בליענדע מדינות א דאנק דער סיסטעמאטישער ארבעט פון פעלקער און רעגירונגען. אויך אין פאלעסטינע קען אנטשטיין א רייכער שטאט מיט א וויכטיקער נאציאנאלער וווירטשאפט. דערצו זיינען נויטיק ארגאניזירטע פאלקס־קרעפטן. מיר האבן א פאלק אן א לאנד און א לאנד אן א פאלק. לאמיר זיי צונויפברענגען צוזאמען!

באדענקט דאס אידישע ארבעטער, איר וועט איינזען, אז ארץ־ישראל אלס א לאנד פאר די אידישע פאלקס־מאסן איז ניט קיין חלום, נאר א גרויסע היסטארישע מעגלאכקייט. באטראכט דאס, חברים ארבעטער, און איר וועט פארשטיין, פארוואס מיר ווילן א אידישן קאנגרעס מיט דער פלאטפארם פון א פאליטיש־זעלבסטשטענדיקער אידישער היים אין ארץ־ישראל.

(„אידישער קאנגרעס", 13טן אויגוסט, 1915.)

דער הינגעריכטעטער אידישער טערריסט האט געפונען א ווירדיקן נאכפאלגער אינ׳ם אידישן וועכטער. א ווירדיקערן נאך פאר דעם ערשטן. דער ערשטער האט זיין אידישן נאמען פארלייקנט און מיט א קריסטלאכן „לייבל״ אויפ׳ן שטערן צו דער תליה געגאנגען. און דער נאכפאלגער זיינער האט זיין וואכעדיקן געטא־נאמען פארביטן אויף א נאציאנאלן, מיט היסטארישע רמזים און האפנונגען פארבונדן.

ז י י ע ר ע העלדן האבן זיך פון וועלוועלם און בערלם אין אנטאניס און קאנדראטים איבערגעדרייט: די נייע העלדן, אונזערע, די ארץ־ישראל׳דיקע זיינען מיט נייע נעמען ארויס, מיט נעמען פאר אייגענער ערד און פרייהייט: שמואלי, אחדותי, ראובני — הייסן זיי.

אין די הונדערטער ציילן זיי היינט און אין די טויזנטער וועלן זיי מארגן ציילן, ווייל א טייל פון זיי האט שוין אפגענעבן זייערע קערפערס צו באפרוכפערן די אידישע ערד, מאכן זי פעט מיט יונג בלוט און מיט יונגע מוסקולן, אז פון איר זאל אויסשפראצן דער פרישער בוים פון אידישער פרייהייט.

דאס זיינען די פארקעמפער פון די אידישע פעסטונגען אין ארץ־ישראל, די וועכטער פון אידישן פאלקס־פארמעגן. און א טייל פון זיי איז געפאלן, דערפילנדיק די פרייוויליקע פליכט.

דער טערריסט איז לכתחילה געגאנגען אויף מארד און זעלבסט־מארד, ווייל פארמאסטן האט ער זיך מיט זיין גליענדן הארץ אונטערצוצינדן דעם גאנצן בנין פון הונדערט־יאריקן דעספאטיזם, צו ברענן מיט זיין אייגענעם קאפ די אויאטישע מויערן פון שקר און פינסטערניש. דער היינטיקער אידישער קעמפער אין ארץ־ישראל גייט אבער אהין ניט צו צושטערן, נאר צו בויען, ניט צו מארדן און געמארדערט צו ווערן, נאר צו באפרוכפערן די ערד דורך פרידלאכער, ברכה־ברענענדיקער ארבעט. נאר די וויסטע צושטאנדן אינ׳ם פארנאכלעסיקטן לאנד זיינען פיינטלאך צו זיין פרידלאכער ארבעט, און ער איז געצוואונגען צו באוואפנען זיך קעגן די האלב־ווילדע מענטשן. אונזערע אידישע העלדן זיינען דער היפוך פון טערריזם, נאר זיי פאלן א קרבן מיט׳ן פולן באוואוסטזיין פון דער נויטיקייט און אומפארמיידלאכקייט פון זייער שיקזאל.

א נייע פראכטפולע תפלה האט די הינע אידישע יוגנט פארפאסט אויף די קברים פון די נעפאלענע אידישע ארבעטער און וועכטער אין ארץ־ישראל, א תפלה פון פרייהייט און האפנונג, פון שטאלץ און איבער־צייגונג און געלאזט די תפלה אין דער גרויסער וועלט אין דער מאדערנער פארם פון א בוך. „יזכור״ הייסט דאס בוך, דאס שווארצע בוך פון זכרונות און פאקטן. דער נייער „יזכור״ ווייזט ניט אויף די „קדושים״, ער ברעכט ניט די הענט אין אוממעכטיקן טרויער פון אל מלא רחמים, נאר מיט יראת־הכבוד איז ער מזכיר נשמות, ווי דאס טוען קעמפער, באוואונדערנדיק די מעשים פון זייערע מיסקעמפער. ניט ווי אבלים אוז יתומים זיינען זיי מתפלל, די אויטארן פונ׳ם זאלבור, נאר ווי שטרייטער,

און פארוואס זיי פאלן א קרבן פאר אונז.

פון יענע צוויי העלדן, וואס מען האט זיי געזאלט הענגען אלס קרבן פאר די געשמיסענע פויערים, איז איינער א אידישער בחור געווען. זיין יונגעלאכן ענטוזיאזם, זיין דורשט מפקיר צו זיין זיך פאר דעם כלל — האט ער אפגענעבן דעם פרעמדן פאלק, זיין לעבן האט ער איינגעוועצט פאר פרעמדע ערד און פרייהייט. קיין טיפער „טעארעטיקער" איז ער ניט געווען, איז קיין נעהיימע דיסקוסיאנס־פארזאמלונגען פלענט ער ניט ארויסטרעטן: ארויסגעוואלפן איז שטרענגער „קאנספיראטיוער"פארנעסנ־הייט זיין אייגענעם נאמען, האט ער געטראגען פרעמדע קריסטלאכע נעמען, אין יעדער שטאט אן אנדער נאמען. איך וויים נאך ער־היום ניט זיין אידישן נאמען, פאר וועלכן ער האט אזוי מורא געהאט, נאר געקענט האב איך אים נאך „אויף דער פרייהייט" און פלעג אמאל פארקניפן מיט אים א נעשפרעך מכח דער אידישער לאנע.

— עי, איר שאוויניסטן, בורזשואס, איר פארשטייט ניט, אז אלצדינג קערט זיך אן דער אגראר־פראגע. ניט דעם רוסישן פאלק זיין ערד און זיין פרייהייט, וועט קיין אידן־פראנע מער ניט זיין.

דער איבערצייגטער ענטפער פלענט אפקלינגען מיט גוטמוטיקער פעסטקייט. ער האט נעבליקט אויף מיר, ווי איינער, א רייכער מנדב, קוקט אויף א פארשיטן ארימאן, וועלכער איז אים מוחל די נדבה: און פון זיינע אויגן האט ארויסגעשיינט א שטומער פארוואורף:

איך וויל דאך אפגענבן מיין לעבן פאר דער ערד און פרייהייט פאר אלעמען גלייך, פאר די פויערים און פאר דיר, און דו, נארישער שאוויניסט, ווילסט אפילו מיין קרבן ניט צונעמען!

נייז, איך האב זיין קרבן ריכטיק אפגעשאצט און די קרבנות פון הונדערטער אנדערע אזוינע אידישע בחורים ווי ער, וואס האבן זייער פאר־חלומ'טן קאפ אפגענעבן פאר יענעם. נאר איך בין ניט געווען באפרידיקט דערמיט. דאס זיינען ניט א ו נ ז ע ר ע העלדן.

און אויסגעשטארבן איז דער וואונדערבארער דור פון יענע עטנוזיאסטן, אויסגעלאזט זיינע אטעמס אונטער די הענט פון דעם צאר'ס תלינים. די פארבליבענע האבן זיך מישב געווען אויף א קליגערער זאך: אפגעקומען אונזער חלק עולם־הבא, היינט לאמיר גענישן פון עולם־הזה. די געווועזענע אידישע רעוואלוציאנערן זיינען קאריערישטן געווארן.

נאר דער דארשטיקער גייסט פון אונזער אידישער יוגנט איז ניט דערשטיקט געווארן אין דער אלגעמיינער יאגענישׂ נאך פארגעניגן און קאריערע. נעבליבן איז נאך וואו־ניט־וואו דער אידעאליזם, נעלעבט האט נאך אין די פארבארגענע טיפענישן פונ'ם פאלקס־גייסט דער דראנג נאך נרויסע היסטארישע מעשים. דאס נאציאנאלע נעפיל האט אנגעהויבן צו פלאקערן מיט הייליקע פונקען פון התלהבות. און אויפ'ן אָרט פון ז י י ע ר ע העלדן זיינען נעקומען א ו נ ז ע ר ע אייגענע, וואס ליינן איין זייער לעבן פאר אידישער ערד און אידישער פרייהייט.

ארץ ישראל אין אונזער פּראָגראַם און טאַקטיק

„נייע צייטן — נייע פּוינקטן, נייע פּוינקטן — נייע לידער" — האָט דער דיכטער געזאָגט. אויך אויף אונז איז די צייט ניט אַריבער אָן ווירקונג, און זי האָט געמוזט ביי אונז אַרויסרופן אויך נייע ווערטער און נייע מעשים. מיט 12 יאָר צוריק זיינען מיר אַרויסגעטראָטן צום ערשטן מאָל אויף דער אידישער גאַס, ווי אָן אַרגאַניזירטע פּאַרטיי. פון דאַן אָן האָט זיך שטאַרק אַנטוויקלט און רייף געוואָרן דער פּראָלעטאַריאַט בכלל, אין משך פון דער צייט איז אויך שטאַרקער און רייפער געוואָרן דער אידישער פּראָלעטאַריאַט.

אַמאָל האָט דער פּראָלעטאַריאַט געשטרעבט בלויז אָפּצושאָפן די מניעות אויף זיין וועג, איצט אָבער ווילן ער אויך שאָפן, בויען א ניי לעבן. אויך אונזערע שטרעבונגען זיינען גרעסער געוואָרן, און מיר מוזן דעריבער אויך בריייטער מאַכן אונזער פּראָגראַם.

מיר ווילן אויך רייכער און בויגזאַמער מאַכן אונזער טערמינאָלאָגיע. אַמאָל האָבן מיר נאָאיוו־רעאָליסטיש געקוקט אויפֿן לעבן, און בלויז פון דער רעאָלער זייט האָבן מיר אויך פּארמולירט אונזערע פּאַדערונגען. איצט האָבן זיך אָבער ביי אונז באַוויזן אויך קולטורעל־עסטעטישע באַדערפענישן, און אויך פּאַר זיי ווילן מיר געפינען אַן אויסדרוק.

לאָמיר נעמען דעם סאָציאָליזם. ער האָט זיינע פּארשידענע מאַמענטן. עקאָנאָמיש הייסט עס: סאָציאָליזאַציע: פּארגעזעלשאַפטלאַכן די פּראָדוקציאָנס־מיטלען. פּאָליטיש: די דיקטאַטור פון די אַרבעטענדיקע מאַסן. ער האָט אָבער אויך א געפילס־מאָמענט. ער ווילן אָפּשאָפן די ממשלה פון ענאַרכיזם, מאַכן א סוף צו דעם תוהו ובוהו, צו דער הפקר'דיקער אנארכיע פון דער קאַפּיטאָליסטישער אָרדנונג.

דיזעלביקע דריי מאָמענטן געפינען מיר אויך אין ציוניזם.

עקאָנאָמיש הייסט עס: די קאָנצענטראַציע פון די אידישע מאַסן אין ארץ ישראל. פּאָליטיש: באַקומען פּאַר דעם אידישן פּאָלק אין ארץ ישראל א טעריטאָריאָלע אויטאָנאָמיע. און אויף דער געפילס־שפּראַך: די שטרעבונג צו אַן אייגענער היים.

אט די באַדערפענישׂ צו געבן אַן אויסדרוק אויך אונזערע געפילן איז ביי אונז פּאַר דער לעצטער צייט שטאַרק אויסגעוואַקסן, און מיר שעמען זיך מיט איר ניט. דער חשש פון „למה יאמרו הגוים" קיימערט אונז מער ניט..

מיט 12 יאָר צוריק האָבן מיר זיך געהאַלטן אָן דעם געוויסן וועלט פון פּראָסטן המון, וועלכער זאָגט: „בעסער א איד אָן א באַרד, איידער א באַרד אָן א איד". מיר האָבן דאָן ניט געהאַלטן פון ראַמאַנטיק, אָרנאַ־

וואס לייגן אפ א פייערלאכע שבועה אויפ'ן קבר פון זייערע ברידער.

און דעם זונטיק וועלן זיך אויפזאמלען די געבליבענע ארבעטער און וועבטער. און דאָרט וועט פארטיילט ווערן דאָס שווארץ־געהיילטע בוך צוזאמען מיט דער אייניציקער ירושה פון די פארשטארבענע: מיט זייער אידעאליזם, וואס זיי האבן, אויסלאזנריק דעם אטעם, אנפארטרויט צו די לעבן געבליבענע.

מיר וועלן זיך אויפזאמלען און דערמאנען די נעמען פון יענע יונגע־לייט, וואס זיינען גלאפן פון די דושנע שטעט און אריטע שטעטלאך אין די רייכע בערג און פרייע ווייסטענישן פון ארץ־ישראל. און איבער אונזערע קעפ וועט אויף שטילע פליגלען שוועבן דער אומשטערבלאכער גייסט פון די אוועקגענאנגענע — דער גייסט פון פרייער ארבעט אויף דער בא־פרייטער ערד.

(„וואהיוט", ניו יארק, 1916.)

אידישן פאלק. זי דארף דינען פאר'ן אידישן ארבעטער־קלאס ווי א סטרא־טעגישע באזע אין זיין קאמף, — נייז, נאכמער: א באזע פאר זיין שאפן.

אמאל האבן מיר אלץ געזאגט: דער ציוניזם איז א סטיכישער פרא־צעס: מיר דארפן בלויז אפשאפן די מניעות אויף זיין וועג, און אזוי ארום האבן מיר געלאזן די גאנצע שאפנדיקע ארבעט בלויז דער בורזשואזיע.

עס זיינען אבער דא מעכאנישע און ארגאנישע סטיכישע פראצעסן. און ווען מיר האבן אמאל געזאגט, אז עס האט זיך שוין אנגעהויבן די סטי־כישע עמיגראציע — איז עס ניט געווען אמת. פארלויפיק האט זיך בלויז אנגעהויבן די ארגאנישע ארבעט. אין דער הינזיכט זיינען די ציוניסטן געווען גערעכטער פאר אונז.

מיר פארשטייען אויך, פון וואנען עס האבן זיך נעמען אונזערע דאמאלסדיקע מיינונגען. דאס איז געווען א גרויסע רעאקציע קעגן דער מיינונג, וואס האט דאן געהערשט צווישן די ציוניסטן. אז אלץ איז אפ־הענגיק בלויז פון ווילן פון פאלק.

דער נסיון פון דער ארבעט אין ארץ ישראל האט אונז אבער גע־בראכט צו גאנץ אנדערע געדאנקען. די קאלאניזאציע איז בכלל זייער א שווערע אויפגאבע, און אין באזונדערס שווערע בארינגונגען געפינט זיך די קאלאניזאציע אין ארץ ישראל. און דאך זעען מיר, אז נאך אלע מניעות און די פעלערן, וואס זיינען געמאכט געווארן, שטארקט זי זיך וואס ווייטער אלץ מער, און אויך אירע מעטאדן ווערן אלץ פולקומער, זיי דערנעענטערן זיך צום סאציאליסטישן אידעאל. איך מיין דא די קא־אפעראטיוע קאלאניזאציע בכלל, און בפרט די, וועלכע ווערט אנגעפירט אין ארץ ישראל, לויט אפענהיימער'ס סיסטעם. די דאזיקע קאלאניזאציע, אין וועלכער דער אידישער ארבעטער־קלאס שפילט זייער א גרויסע ראלע, איז אויך דער וועג צו סאציאליסטישער געזעלשאפט אין ארץ ישראל. אמת, דאס איז ניט סאציאליזם, און אויך ניט דער וועג צו אים. דאס איז אבער פאר'ן אידישן פראלעטאריאט א שול פון זעלבסט־הילף.

דארטן אין ארץ ישראל איז שוין איצט דא א אידיש אויטאנאם לעבן. דער קליינער אידישער ישוב דארטן האט שוין אפילו זיין משפט, זיין פאסט און אויך זיינע מטבעות. אין דעם דאזיקן קליינעם אויטאנאמען ישוב האט זיך ביסלאכווייז איינגעווארצלט אונזער ארבעט. דארטן איז שוין איצט דא, אמת, א קליינער אידישער ארבעטער־קלאס, אבער, ווי איך האב שוין דערמאנט, ער שפילט דארטן א גרויסע ראלע. אן עדות זיינען די ארגאניזאציעס און אנשטאלטן, וועלכע ער האט דארטן געשאפן, און וועלכע ווערן אנערקענט פון אלעמען, למשל, דער „השומר" און דער „פאלעסטינע־ארבעטער־פאנד".

עס האט אויך זייער א גרויסע באדייטונג פאר אונז דאס, וואס ארץ ישראל איז א האלב אגראר לאנד, און זי איז דעריבער צוגעפאסט פאר'ן אידישן עמיגראנט, וועלכער איז א שטאטישער איינוואוינער. ארץ ישראל שטייט אויך, אויב מען קען אזוי זאגן, אינ'ם צענטער פון דער

מענטן און באפוצונג. עס האָט אויך דאָן געמוזט זיין אזוי. מיר האָבן דאָן געפירט א מלחמה אויף צוויי פראָנטן: קעגן „בונד" פון איין זייט און קעגן די ציוניסן פון דער אנדער זייט. און כדי מען זאָל אונז ניט פארבייטן מיט די לעצטע, האָבן מיר זיך געמוזט שטארק באמיען אויך צו זיין שטארק אָפּגעהיט מיט אונזער טערמינאלאָגיע. דאָך מוז איך זאָגן, אז באמת האָבן מיר אויך דאָן ניט שטארק מורא געהאט פאר די כלומר'שט טריפה ווערטער, און אויך אין אונזער פּראָגראם, וואָס איז דאָן אויס־געארבעט גענוג, וועט איר געפינען אומעטום די ווערטער: „דאָס אידיש פאָלק".

פון דעמאָלט אָן האָט זיך אָבער א סך געענדערט. דער חילוק צווישן אונז און די אנדערע פּארטייען איז גענוג קלאָר און בולט געווארן. קיינער וועט אין אונז מער קיין טעות ניט האָבן. איצט איז אלזא געקומען די באַרפּנישׂ צו רויידן אין א נייער, רייכערער טערמינאלאָגיע. מיר מענן און מיר דארפן איצט אויך געברויכן די געפילס־שפּראָך, איצט קאָנען מיר און דארפן זאָגן: ארץ ישראל. א אידישע היים!

נאָר סוף כל סוף איז דאָס אלץ ניט אזוי וויכטיק. דער עיקר איז אונזער פּראָגראם, און דאָ בלייבט אלץ ווי געווען. אונזער אויסגאַנגס־פונקט בלייבן אלץ די קלאָסן־אינטערעסן פון אידישן פּראָלעטאריאט, דער צוועק צו וועלכן מיר שטרעבן — דער סאָציאליזם, דער ציוניזם — דער מאקסימאלער פונקט פון אונזער מינימום־פּראָגראם. און דער וועג צו פאר־ווירקלאָכן אונזער פּראָגראם — דער קלאָסן־קאמף.

אונזער קלאָסן־קאמף איז אָבער אן אויסערגעווענלאָכער און אומ־נארמאלער. אים שטערן די אלגעמיינע באדינגונגען, אין וועלכע עס גע־פינט זיך די גאנצע נאציע. אים שטערט דער נאציאנאלער קאמף, וועלכער שטעלט מיט זיך פאָר, ווי מיר האָבן שוין אמאל געזאגט, א צוזאמענשטויס פון די פּראָדוקציאָנס־כוחות פון דער נאציע און די פּראָדוקציאָנס־באַרינ־גונגען, אין וועלכע זי געפינט זיך.

שוואך איז אמאל געווען דער אינטערנאציאָנאלער סאציאליסטישער פּראָלעטאריאט. זיין קאמף איז באשטאנען בלויז פון רעגולירטווע, בא־פרייענדיקע מאמענטן. ער האָט זיך ניט אינטערעסירט ניט מיט דער דיפלאָמאטיע, ניט מיט דער נאציאנאלער פראגע. וואָס זעען מיר אָבער איצט? דער קאמף פון דער סאָציאליסטישער קאָנפערענץ אין צימער־וואלד, פון דער אינטערנאציאָנאלער סאציאליסטישער קאָנפערענץ אין שטאקהאָלם ווייזט אויף אן אנהויב פון א נייער תקופה אינ'ם קאמף פון אלוועלטלאכן פּראָלעטאריאט. און אט אין דעם מאמענט קומט דער אידישער ארבעטער מיט זיין גרויסער התלהבות, מיט זיין געוואלטיקער רעוואָלוציאָנערער ענערגיע. אָבער זיין ווירקונג איז און מוז בלייבן קליין, ווייל ער איז פאַרצאמט אין ענגע ראמען. ער איז ווי דער פּראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמידט צום פעלז... און אט די טראָגעדיע ברענגט דעם אידישן פּראָלעטאריאט צו פילן די נויטוועندיקייט פון א לאנד פאר'ן

צוויי שטרעמונגען אין פּועלי-ציוניזם

1.

אין דער היינטיקער אויפגערעגט־נאציאָנאַליסטישער צייט מוז יעדן באוואוסטזיניקן ארבעטער און סאָציאַליסט אינטערעסירן די פראגע: ווי אזוי באציען זיך איינע צו דער אנדערער די צוויי גרויסע באפרייאונגס־אידעען פון אונזער צייט — די סאָציאַלע באפרייאונג פון דער ארבעטנדער מענטשהייט און די נאציאָנאַלע באפרייאונג פון די אונטערדריקטע פעלקער. ניט דאָ איז דער פּלאַץ ארומצוריידן די פראגע אין איר גאנצער בריט. מיר ווילן זי בלויז נענוי אילוסטרירן אויף דעם קאָנקרעטן ביישפּיל פון דער אידישער ארבעטער־באוועגונג.

צווישן דעם אידישן פּראָלעטאריאט עקזיסטירט א פּארטיי, וואָס שטעלט זיך גלייכצייטיק בויידע אויפגאבן אין א זייער רעדיקאַלער פאָרם. דאָס איז דער פּועלי־ציוניזם, אדער פּראָלעטאַרישער ציוניזם, וואָס ווילּ פּארענטפערן די סאָציאַלע פראגע דורך סאָציאַליזם און די אידישע פראגע דורך ציוניזם. אונטער „סאָציאַליזם" פּארשטייט מען די פּאַר־געזעלשאפטלאכונג פון די פּראָדוקציאָנס־מיטלען פון פּריוואַט־אייגנטום און די איינריכטונג פון קאָלעקטיוון, געזעלשאפטלאכן אייגנטום אויף ערד און קאפיטאל. די ווייטערע פּרטים פון דער צוקונפטיקער געזעלשאפטס־אָרדנונג זיינען פּריי פאר יעדן איינצלנעם פּועל־ציון: איינער מעג זיין א קאָלעקטיוויסט און גלויבן, אז די ערד און פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלן געהערן צו א גרויסן שטאט, און אז אנדערער מעג זיין אן אנארכיסט און גלויבן, אז די פּראָדוקציאָנס־מיטלען וועלן געהערן צו פּרייע פּאַר־אייניקונגען פון די ארבעטער, אן שום צוואנג און אן פּאָליטישער אָר־גאניזאציאָנס־מאכט.

איך פּערזענלאך בין אין דער דאָזיקער פּראגע אן אנארכיסטישער סאָציאַליסט. איך האלט די שטאטס־פּאָליטיק און די צוואנגס־אָרגאניזאציע פאר א שוץ־פּאָרם פון פּריוואַט־אייגנטום, וואָס וועט ממילא אפּגעשאפט ווערן ביי א קאָלעקטיווער אָר־גאניזאציע פון דער ארבעט. איך בין א מארקסיסט אן דעם „צוקונפטס־שטאט". יעדנפאלס באטראכט איך אבער די דאָזיקע חלוקי דעות צווישן אנארכיסטן און סאָציאַליסטן פאר „צוקונפטס־מוזיק", פאר א פּראגע פון א גאנץ ווייטער צוקונפט, און צוליב דער פּראגע לוינט זיך ניט צו שפּאלטן די היינטיקע ארבעטער־באוועגונג. די גאנצע שפּאלטונג צווישן סאָציאַליזם

אידישער עפנטלאכקייט. אלץ וואס עס ווערט דאָרט געמאכט — ציט צו צו זיך די אויפמערקזאמקייט סיי פון פרייַנט, סיי פון געגנער. דאָס איז דאָך דער בעסטער קאָנטראָל איבער דער ארבעט.

מען ווייזט אָבער אָן אויף די מגיעות, וועלכע די אידישע קאָלאָניזאציע אין ארץ ישראל האָט באגעגנט: די טערקישע געזעצגעבונג, ארץ ישראל איז בכלל צו קליין, און דערצו קומט צו די מאָדערנע באשולדיקונג: מיר ווילן אונטערדריקן, פאָרטרייבן די אראבער.

ערשטנס, וויל איך אָנווייזן, אז לויט די נייע אויספאָרשונגען, למשל פון ח' בן צבי, פאָרמאָגט ארץ ישראל אין אירע בריייטערע גרענעצן ביז 80-90 טויזנט קוו. קילאָמעטער. דאָרטן קאָן לעבן א באפעלקערונג פון צענדליקער מיליאָן איינוואוינער. נאָר אפילו אין אירע ענגערע גרעניצן פאָר־מאָגט אויך ארץ ישראל ביז 27 טויזנט קוו. קילאָמעטער, וואו עס קאָנען לעבן ביז 9 מיליאָן מענטשן, בעת איצט נעפינט זיך דאָרט קוים א האלבער מיליאָן.

פאָרשטייט זיך, אז אויך די איצטיקע טערקישע נעזעצגעבונג, בכלל, די איצטיקע אָרדנונגען דאָרטן, וועלן ניט ווייטער בלייבן. נאָך דער מלחמה וועלן זיי זיך מוזן ענדערן.

ווען עס וועט אויך באָאַרבעט ווערן, ווי מיר האָפן, די ערד, וואָס איז איצט וויסט, און עס וועלן איינגעפירט ווערן נייע אַרבעטס־מעטאָדן און עס וועלן אויך באזייטיקט ווערן די אַנדערע מניעות, וועלכע מיר האָבן דערמאָנט, וועט נענוג פלאַץ זיין סיי פאר אונז, סיי פאר די אראבער. צווישן די אידן און די אראבער מוזן און וועלן דאָן זיין נאָרמאלע באציאונגען.

איך אונטערשטרייך נאָכאמאל: מיר מוזן זעלבסטשטענדיק אָנהויבן אַרבעטן אין ארץ ישראל. ניט אזוי ווי איצט: די בירגערלאכע ציוניסטן וועלן אַרבעטן און מיר באָאַנוגענען זיך בלויז מיט קאָנטראָלירן.

מען מוז אויך באשטימען אונזערע באציאונגען צו די פאָרשידענע אנשטאלטן. מיר זיינען קעגן אנטיילנעמען אין ציוניסטישן קאָנגרעס, וויל דאָס איז א פאָרטיי־טריבונע. מיר ווילן און וועלן זיך אָבער באטייליקן אין אלוועלטלאכן אידישן קאָנגרעס, וויל דאָס איז א פאלקס־טריבונע. ער וועט אויך זיין כמעט א צוואנגס־אינסטיטוט.

צום נאציאנאל־פאָנד פאָרהאלטן מיר זיך מיט סימפאטיע. מיר קענען אים אויך פריוואט אונטערשטיצן. דאָס איז אָבער ניט אונזער אינסטיטוט. אונזער אינסטיטוט איז דער „פאלעסטינע־ארבעטער־פאָנד". אים דארפן מיר שטיצן מיט אלעם מעגלאכן, ווי אויך די קאָאָפעראטיוון קאלאָניזאציע.

מיט איין וואָרט: מיר דארפן אָנהויבן א סאציאליסטישע אויפ־בויאונגס־טעטיקייט אין ארץ ישראל, און דאָן וועט דער אידישער ארבעטער — דער פראָמעטעאוס, וועלכער איז צוגעשמידט צום פעלן, זיך באפרייען פון די רויב־פויגל, וועלכע פיניקן און פיקן אים, און וועט ערשט ארונטער־נעמען דאָס ליכט פון הימל פאר זיך — פאר'ן אידישן פאלק.

מעסאַפאַטאַמיע ביז די „הרי חושך", אוש ביז דעם טייך סמבטיון מיט דעם לויתן און שור הבר.

דער עיקר בלייבט, אוש ס'זאָל ועשאַפן ווערן אַן אייגענע היים פאַר'ן אידישן פאָלק אין ארץ ישראל.

מיט איין וואָרט, דער פועלי־ציוניזם שטרעבט צו סאָציאַליזם, ד. ה., אַפשאַפונג פון פריוואַט־אייגנטום אויף די פראָדוקציאָנס־מיטלען (באָדן אַריינגערעכנט), און צו ציוניזם, ד. ה., שאַפונג פון א נאַציאָנאַלער אידישער היים אין ארץ־ישראל. אַלע אַנדערע פילאָזאָפישע און צוקונפט־פרטים ווערן דערקלערט פאר א פריוואַט־זאַך.

2.

ס'זיינען אָבער פאַראַן אויך א סך פראַגן פון אַלגעמיינער וויכטיקייט, וואָס קענען ניט פרייגעלאָזט ווערן פאר יעדן איינעם, אַלס זיין פריוואַט־זאַך. דאָס איז קודם כל, די פראַגע, וויאַזוי צו פאַרבינדן דעם סאָציאַליזם און דעם ציוניזם, אז צוויישן זיי זאָל קיין ווידערשפרוך נית זיין, און אז ביידע גרויסע אויפגאַבן זאָלן האַרמאָניש אונטערשטיצן איינע די צווייטע?

דאָס פראַבלעם איז: דער סאָציאַליזם קען פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר דורך קלאַסנקאַמף; דער ציוניזם קען פאַרווירקלאַכט ווערן נאָר דורך דעם נאַציאָנאַלן קאַמף פון'ם גאַנצן אידישן פאָלק. ווי־זשע בינדן זיך ביידע ליניען פון קאַמף? דאָ גייען זיך פאַנאַנדער צוויי הויפט־שטרעמונגען אינ'ם אַלוועלטלאַכן פועלי־ציוניזם. איין שטרעמונג רופט זיך „סאָציאַליסטיש", די צווייטע — „סאָציאַל־דעמאָקראַטיש".

די „סאָציאַליסטישע" פועלי־ציון לייזן דעם פראַבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אריין נאַציאָנאַלע אחדות אין סאָציאַליזם; זיי ווילן פאַרווירקלאַכן דעם סאָציאַליזם אָן קלאַסנקאַמף.

די „סאָציאַל־דעמאָקראַטישע" פועלי־ציון לייזן דעם פראַבלעם דורך דעם, וואָס זיי טראָגן אריין דעם קלאַסנקאַמף אינ'ם ציוניזם; זיי ווילן פאַרווירקלאַכן דעם ציוניזם צוזאַמען מיט'ן גאַנצן אידישן פאָלק, נאָר דערביי אויף איין מינוט ניט אָפזאָגנדיק זיך פונ'ם קלאַסנקאַמף נעגן דער בורזשואַזיע.

ביידע שטרעמונגען קוקן דעריבער נאַנץ פאַרשיידן סיי אויף דעם סאָציאַליזם, סיי אויף דעם ציוניזם, סיי אויף דער ארבעט אין גלות. ווי נעזאָגט, מיין איך דאָ ניט פילאָזאָפישע חלוקי דעות וועגן אַלגעמיינע און צוקונפטס־פרינציפן. דאָס איז, פאַרקערט, א שטרייט וועגן פראַקטישע ארבעטס־מעטאָדן, וואָס האָט עטלאָכע מאָל שיער ניט געשפאָלטן דעם וועלט־פאַרבאַנד פועלי־ציון און האָט דאָ ניט לאַנג שיער ניט געבראַכט

און אנארכיזם איז, גלויב איך, דער גרעסטער אומגליק פון דער סאציאלער באוועגונג, די גרעסטע מניעה פאר'ן פראגרעס פון רעוואלוציאנערן קאמף. דער סאציאליזם האט פארכאפט אלע ארגאניזאציאנס־פייאיקע עלעמענטן, און דער אנארכיזם — אלע קאמף־און אינציאטיוו־לוסטיקע אינדיווידן. דערפון זיינען ביידע באוועגונגען געווארן אינזייטיק און אומפייאיק צו שטירצן די קאפיטאליסטישע אָרדנונג. א דאנק דער אומזעלביקער שפאלטונג זיינען ביידע צדדים געצוואונגען צוצופאסן זיך צו דער עקזיסטירנדיקער אָרדנונג. און ביידע צדדים זיינען גלייך שולדיק אין דעם, וואס מיר זיינען איצט ווייטער פון דער סאציאלער רעוואלוציע, איידער ס'איז געווען דער ערשטער ארבעטער־אינטערנאציאנאל.

גלייך אזוי ניט וויכטיק פאר'ן פועלי־ציוניזם זיינען די פילאזאפישע חלוקי־דעות צווישן פארשיידענע רעוואלוציאנערן. איינער מעג זיין א מאטעריאליסט, דער אנדערער א קאנטיאנער, איינער א מארקסיסט, דער צווייטער א קריטישער עמפיריקער. איך פערזענלאך בין א קריטישער עמפיריקער, האלט ניט פון מאטעריאליזם און פון אידעאליזם אויך ניט, לייקן אפ איטלאכע רעליגיע, מעג דאס זיין אין אפענער אדער פארשטעלטער פארם, און לאך זיך אויס פון איטלאכער מעטאפיזיק, אפילו ווען די לעצטע באהאלט זיך אונטער די אומשולדיקסטע „וויסנשאפטלאכע" מאסקעס. מיט אנדערע וועלטער, איך בין א מארקסיסט אן „מאטעריע". נאר דאס האט ניט קיין דירעקטע שייכות צו דער סאציאלער באוועגונג, און מיינעטוועגן מעג אלע פילאזאפישע פראגן רואיק דרעמלען ביז נאך דער סאציאלער רעוואלוציע.

אזוי ארום קומט אויס, אז צום פועלי־ציוניזם מעג געהערן אי סאציאליסטן, אי אנארכיסטן, אי סינדיקאליסטן, אי אי־דאבליו־דאבליו'ניקעס; מאטעריאליסטן, קאנטיאנער, עמפיריש־ע רעאליסטן, רעוואלוציאנערן פון מארקס'עס, קראפאטקינ'ס און ישעיה הנביא'ס חדר, — אלע מעג זיך פאראייניקן אין איין פארטיי. דער עיקר איז נאר, אז זיי זאלן אקטיוו שטרעבן צו דער אפשאפונג פון דער קאפיטאליסטישער אָרדנונג און פון איטלאכן פריוואט־אייגנטום אויף ערד און פראדוקציאנס־מיטלען.

די זעלביקע פרייהייט הערשט ביי אונז אויך בנוגע צום ציוניזם: אויך דא זיינען פאראן א סך נגונים פון „צוקונפטס־מוזיק", וואס האבן ניט קיין שייכות צו די פראקטישע פראגן פון דער באוועגונג. איינער מעג מיינען, אז דער קומענדיקער אידישער ישוב אין ארץ־ישראל וועט אננעמען די פארם פון א זעלבסטשטענדיקן שטאט („אידנשטאט"), דער צווייטער מעג זיך דאס פארשטעלן, אלס עקאנאמיש, פאליטיש און קולטורעל אויטאנאמע גרעלשאפט. איינער מעג זיך פארשטעלן די טעריטאריע פון ארץ־ישראל באגרענעצט אויף פאלעסטינע אליין, דער צווייטער מעג טרוימען וועגן אימפעריאליס־טישער עקספאנסיאנס־פאליטיק אויף די „נאכבאר־לענדער", איינגערעכנט

דערקלערט פאר פּועלי־ציוניסטיש דער אַרבעטער־רינג, די קלאָוסמאכער־יוניאָן, די „אמאלגאמייטער", א' א. וו.?

און זאָל מען ניט ענטפערן, אז דעם פּועלי־ציוניזם שטערט די שטאַרקע מאשין פון „פּאַרוועלטס". אויך דער בירגערלאכער ציוניזם האָט געהאט זיינע גרויסע שטערונגען מצד דער „אמעריקאַן דזשואיש קאָמיטע", — נאָר וועט ס'איז נעקומען די שעת הכושר פאר'ן ציוניזם, איז דער איינפלוס פון דער „דזשואיש קאָמיטע" פארשוואונדן ווי רויך. וועט־זשע וועט קומען די שעת הכושר פאר'ן פּראָלעטאַריש ציוניזם, אויב ניט איצט, ניט אין צייט פון וועלט־מלחמה, פון נאציאנאלער איבערשאצונג פון אלע שאצונגען? און אויב דער היגער פּועלי־ציוניזם איז ניט בכח אויסצונוצן אפילו אזא מאמענט, ווי דער היינטיקער, איז וואס איז ער בכלל פייאיק אויסצונוצן און וואס איז ער בכלל אימשטאנד צו טאָן?

א סך פון מיינע פּאַרטיי־חברים וועלן אויף מיר זיין מלא חמה פאר אט די פראגן. נאָר אויך צווישן זיי וועלן זיך געפינען אזוינע, וואס וועלן זיך ערנסטער באציען צו זייערע פליכטן און וועלן פארשטיין, אז נאָר איצט און ניט שפעטער איז די צייט צו שטעלן די דאזיקע פראגן. דער אמת דארף שטיין העכער פאר פּאַרטייאישע ריקזיכטן און „דיפלאמאטיעס". און דער אמת איז: לאָ זה הדרך!

זאָל זיך יעדער פון מיינע פּאַרטיי־חברים שטעלן די פראגע: פון וואנען נעמט זיך אט די וואונדערלאכע שוואכקייט פונ'ם היגן פּועלי־ציוניזם אפילו אין אזא וואונדערלאך־גינציקער צייט? און זאָל ער זיך ניט באַרואיקן מיט די פויל־ע תירוצים: „וויניק כחות, וויניק געלט. וויניק געארבעט." ס'דארף זיין א סבה אויך דערצו, פ א ר ו ו א ס מ'האט אזוי וויניק כחות, פארוואס מ'האט אזוי וויניק געארבעט.

די סבה איז, וואס דער היגער „סאציאליסטישער" פּועלי־ציוניזם איז ניט ערנסט אין זיין סאציאליזם און איז וויט פון דעם אידישן ארבעטער־קלאס. דער היגער פּועלי־ציוניזם איז פרעמד דעם געדאנק און דער פראקטיק פון קלאסנקאמף. און דערפאר איז דער ארבעטער־קלאס אזוי גלייכגילטיק צום ציוניזם.

איצט איז די צייט צו ענדערן די טאקטיק; דאס פארלאנגט די „סאציאל־דעמאקראטישע" שטרעמונג. נענוי וועגן דעם אין די וויטער־דיקע ארטיקלען. דער איינציקער צוועק פון מיינע ארטיקלען איז: צו וויזן דעם וועג, ווי אזוי דער פּראָלעטאַרישער ציוניזם קען ווערן א מ א כ ט. דערווייל איז ער אבער נאָר א קלייזל. און אויב צו דעם צוועק איז נויטיק, אז דעם קלייזל זאָל אנהויבן ווי טאָן און ער זאָל פארלירן זיין זעלבסט־צופרידנקייט, וועל איך זיך דערפאר ניט אפשרעקן. אויך האָב איך ניט מורא דערפאר, וואס מיינע אייגענע חברים וועלן מיר ענטפערן מיט באַיקאט און פּראָטעסטן, און וואס די געגנער פון פּועלי־ציוניזם וועלן שלאגן קאפיטאל פון אונזער אינערלאכער מחלוקת.

(„פרייע ארבעטער־שטימע", ניו יאָרק, 10טן יולי, 1915.)

צו א שפאלטונג ביי די אמעריקאנער פועלי־ציון, וואס איז נאר מיט גרויסע שוועריקייטן אויסגעמיטן געוואָרן. פון דעם שטרייט הענגט אפ די גאנצע צוקונפט פון פראלעטארישן ציוניזם און זיין איינפלוס אויף די ברייטע ארבעטער־מאסן.

איך געהער צו דער „סאציאל־דעמאקראטישער" ריכטונג אינ׳ם פועלי־ציוניזם. מיט א קורצער צופליקער אונטערבערעכונג (אין 1904־1905טן יאר) שטיי איך אין די רייען פונ׳ם סאציאל־דעמאקראטישן פועלי־ציוניזם שוין פופצען יאר צייט. פונקט אזוי לאנג עקזיסטירט אויך דער „סאציאל־ליסטישער" פועלי־ציוניזם, וואס איז צוערשט באגרינדעט געוואָרן פון נ. סירקין און דערנאך פון די עסטרייכישע פועלי־ציון, ש. קאפלאנסקי, ל. כאזאנאוויטש און אנדערע. די „סאציאל־דעמאקראטישע" אנשויאונגען האבן באקומען א קלאָרע, אומצוויידייטיקע פארמולירונג אינ׳ם פראגראם און ליטעראטור פון די רוסישע פועלי־ציון, און די דאזיקע שטרעמונג איז די גאנצע פופצען יאר פעסט געבליבן ביי אירע הויפט־פרינציפן. די „סאציאלליסטישע" ריכטונג, פארקערט, צייכנט זיך אויס מיט איר פאר־שוואמענקייט, שטענדיקע שטארקע שוואנקונגען אין פארשידענע זייטן, און דורך גרויסע חלוקי דעות אין אירע אייגענע רייען.

איך בין טיף איבערצייגט, אז איצט, אין דער פארפלאנטערט־טראגישער מלחמה־צייט, איז געקומען דער מאמענט פאר דער ענדגילטיקער זעלבסט־באשטימונג פונ׳ם פועלי־ציוניזם, ספעציעל דא אין אמעריקע. ס׳מוז ענדלאך פעסטגעשטעלט ווערן זיין גייסטיקע פיזיאנאמיע, כדי די ברייטע אידישע ארבעטער־מאסן זאלן איין מאל פאר אלע מאל אנט־שיידן, צי זיי נעמען אריין דעם ציוניזם אין זייערע אידעאלן. די וויכ־טיקסטע אויפגאבע פון מאמענט איז פאר די היגע פועלי־ציון: די דער־אבערונג פון די ארבעטער־מאסן פאר דעם ציוניסטישן אידעאל. דערפאר טאר די דיסקוסיע ניט בלייבן מער אין די ענגע ראמען פון דער קליינער פארטיי, וואס עקזיסטירט דא. די פירער פון דער פארטיי האבן אנ־געוואנדעט אלע מיטלען, אפילו די אויסשליסונג פון גאנצע פאראיינען און פון אקטיוע פארטיי־טוער, כדי נאר צו דערשטיקן די דיסקוסיע. דערביי מוזן מיר פאראינטערעסירן אין די דאזיקע פראגן די ברייטע עפנטלאכקייט: נאר אזוי קען מען צווינגען די קאנסערוואטיוע פארטיי־פירער צוצוהערן זיך צו אונזערע טענות און צו ענדערן זייער טאקטיק, — יענע טאקטיק, וואס האט זיך ביז איצט אויסגעלאזט מיט דער טרויעריקסטער אום־פרוכטבארקייט.

יא, אומפרוכטבארקייט! טוט נאר א קוק ארום, ווי דער ב י ר ג ע ר־ל א כ ע ר ציוניזם בליט איצט דא אין לאנד! און ווי שוואך, אומ־באדייטנד דער פועלי־ציוניזם איז . . . אין איין קורצן שפאן צייט האבן זיך דערקלערט פאר ציוניסטיש די גרעסטע בירגערלאכע ארגנס: אינד. ארדער ברית אברהם, אינ. ארדער ברית שלום, נאליציאנער פארבאנד, רומענישער פארבאנד, און א וו., א. א. וו. האט איר געהערט, אז ס׳זאלן זיך האבן

זאכן. און ציוי איז די גאנצע „סאציאליסטישע" שטרעמונג אינ'ם פועלי־ציוניזם.

ווי־זשע שטעלן זיי זיך פאר די פארווירקלאכונג פון סאציאליזם? מכח דעם סאציאליזם אין דער גאנצער וועלט, ביי אלע פעלקער און ביי די אידן אין די גלות־לענדער — וועגן דעם מיידן זיי אויס צו רייזן, דאם איז ניט קיין פאפולערע טעמע ביי די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון. דערפאר אבער רייזן זיי זייער גערן וועגן סאציאליזם אין ארץ ישראל. דאם איז אזא מין וואונדערלאכער סאציאליזם, וואם ווערט פארווירקלאכט מיט פרידלאכע מיטלען און דורך סאלידארישער צוזאמענארבעט מיט דער בורזשואזיע. די מיטלען צו דערגרייכן א סאציאליסטישע ארדנונג אין ארץ ישראל זיינען: דער שקל, דער ציוניסטישער קאנגרעס, דער בירגערלאך־סאציאליסטישער נאציאנאל־פאנד און פארשידענע ארבעטער־קאאפעראציעס, ווי די „אחוה" און פראנץ אפענהיימער'ס „זידלונגס־געזאנגסאפטן", ד. ה. קאאפעראטיווע אגראר־אינדוסטריעלע קאלאניעס און גארטן־שטעט. נו, און וואס הערט זיך מיט'ן קלאסנקאמף? ענטפערט אונז נ. סירקין, אז „מיר קאנען ניט ערלויבן קיין קלאסנקאמף אין דעם צוקונפטיקן ישוב אין ארץ ישראל": אין ארץ ישראל דארף תיכף ומיד איינגעאדרנט ווערן א גן עדן פון „סאציאלער גערעכטיקייט".

דערמיט האט נ. סירקין שטארק אויסגענומען ביי די באלעבאטישע דעלעגאטן צו דער באסטאנער ציון־קאנווענשאן, נאר איך בין שטארק מסופק, צי מען קאן דערמיט אויסנעמען ביי פארנינפטיקע קלאסן־באוואוסטע ארבעטער. נאר דער גאנצער גאנג פון די אמעריקאנער פועלי־ציון צווינגט זיי צו גיין האנט אין האנט מיט דעם באלעבאטישן ציוניזם, כדי צו געווינען אים פאר די שייכע סאציאל־קאלאניזאטארישע פלענער. דא אנטוויקלען די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון צוויי מערקווירדיקע טעאריעס: ערשטנס, אז אן די בירגערלאכע ציוניסטן קאן דער פועלי־ציוניזם אליין נארניט אדער זייער וויניק אויפטאן אין ארץ ישראל, אוז, צווייטנס, אז דעריבער מוזן די פועלי־ציון זיך באמיען „אריינצוטראגן דעם סאציאלן גייסט אין דער אלגעמיין־ציוניסטישער באוועגונג."

ביידע טעאריעס מאכן אויגנטלאך און לחלוטין ניט נויטיק די עקזיסטענץ פון א באזונדערער סאציאליסטיש־ציוניסטישער פארטיי. אויב דער ארבעטער־קלאס קען אליין אזוי ווייניק אויפטאן אין דער ציוניסטישער קאלאניזאציע, און אים קומט אוים צו קנעלן „סאציאלע גערעכטיקייט" מיט די קאפיטאליסטן, — איז דאך די גלייכסטע זאך, אז די פועלי־ציון זאלן זיך אויפלייזן, אלס פארטיי, און זאלן אלע אריינטרעטן, אלס אן אויפאבע ראדיקאלע פראקציע, איז דעם בירעגערלאכן ציוניזם. דעמאלט איז דאך ווירקלאך ניטא קיין חילוק צווישן „פועלי־ציון" און „מזרחי": ביידע זיינען אויפאבע טיילן פון'ם בירגערלאך־ציוניסטישן גאנצן, פראסטע פראקציעס, די „פועלי־ציון" מיט א ראדיקאלן פראגראם און די „מזרחי" מיט אן ארטאדאקסישן. מיר קערן זיך גלייכלאך אום צוריק צו

דער סאָציאַליזם פון די היגע פּועלי־ציון

1.

די אָרגאַניזאַטאָרישע שוואכקייט פון די היגע אָפּיציעלע פּועלי־ציון שטאַמט מער פון אַלץ פון זייער אויבערפלעכלעכער באציאונג צום סאָציאַליזם.

זיי זיינען סאָציאַליסטן, נאָר דער סאָציאַליזם זייערער איז נישט פּאַרבונדן מיט קלאַסנקאַמף. אינ׳ם אָפּיציעלן פּאַרטיי־פּראָגראַם רעדט זיך אָפּילו פון קלאַסנקאַמף, אָבער זייער ווייניק און פּאַר־שוואומען. אינ׳ם אַלטן פּראָגראַם פון 1905טן יאָר איז געשטאַנען: „אַלם סאָציאַליסטן נעמען מיר אנטיי אין אַלץ, וואָס פירט צו דער באַפרייאונג פון׳ די אַרבעטער־מאַסן און גייען צוזאַמען מיט אַלע סאָציאַליסטישע אָרגאַניזאַציעס אַזוי לאַנג, ווי זיי ווידערשפּרעכן ניט אונזערע נאָציאָנאַלע שטרעבונגען.“ אין די אָנמערקונגען דערצו שטייט, אז „נאָציאָנאַלע סאָלי־דאַריטעט... פּאַרלייכטערט דעם קלאַסנקאַמף“ (?!) און אז „די פּועלי־ציון... שטרעבן פון איין זייט אייניצופּלייסן אין די אידישע אַרבעטער־מאַסן זייער קלאַסן באַוואוסטזיין און פון דער אַנדער זייט צו דער־וועגן אין זיי דעם נאַציאָנאַלן באַוואוסטזיין.“ אינ׳ם נייעם פּראָגראַם פון 1909־טן יאָר רעדט זיך וועגן קלאַסנקאַמף נאָר אין די פּאַלגענדע קורצע ווערטער: „די פּאַרטיי אָרגאַניזירט דעם אידישן אַרבעטער־קלאַס צוליב דעם פּראָפּעסיאָנאַלן און פּאָליטישן קאַמף געגן דעם קאַפּיטאַליזם.“

נאָר נעמט, צום ביישפּיל, ב. צוקערמאַנ׳ס בראָשור „דער פּועלי־ציוניזם“: דאָרט ווערט דאָס וואָרט „סאָציאַליזם“ געבויגן און געקנאָטן אויף אַלע מעגלאַכע אופנים, דער סאָציאַליזם ווערט געהויבן ביז׳ן הימל, אַלס הילליקער אידעאַל, וואָס איז איינגעבאַקן אין האַרצן ביי אַלע אידישע אַרבעטער, — נאָר אין דער גאַנצער בראָשור ווערט מיט קיין איין וואָרט נישט דערמאָנט וועגן קלאַסנקאַמף; עס קומט אויס, אזוי ווי עס וואָלטן נאָרניט עקזיסטירט קיין אנטאָגאָניזמען צווישן קאַפּיטאַל און אַרבעט. איך ווייס, ב. צוקערמאַנ׳ען איז יא באַקאַנט די דערשיינונג פון קלאַסנקאַמף און ער קען אָפּשאַצן איר באַדייטונג; נאָר בעת ער רעדט וועגן פּועלי־ציוניזם, פּאַרגעסט ער דערפון, דעמאָלט עק־זיסטירט פּאַר אים נאָר אַבסטראַקטער „סאָציאַליזם“ און קאָנקרעטער „ציון“. ביי אים זיינען קלאַסנקאַמף און פּועלי־ציוניזם צוויי פּאַרשידענע

קיין שום מגע ומשא מיט דעם ציוניסטישן קאנגרעס, וואלט דער „סאציא־
לער גייסט" ביי די בירגערלאכע ציוניסטן געווען ניט ווייניקער שטארק,
ווי ער איז איצט.

אויב דער נאציאנאל־פאנד און דער פאלעסטינע־אמט רעכענען זיך
אלץ מער און מער מיט די פאדערונגען פון די ארבעטער, איז דאס גארניט
דערפאר, וואס די פועלי ציון שרייען „הידד" און זינגען „התקוה" אין
איינעם מיט די באלעבאטים; ניט דערפאר, ווייל די פועלי ציון בא־
טראכטן זיך אלס ארגאנישער טייל פון דעם אלגעמיינעם ציוניזם; ניט
דערפאר, ווייל זיי באגייסטערן זיך פאר'ן נאציאנאל־פאנד און פאר'ן שקל.
די ווירקלאכע סבה איז גאר אן אנדערע: דאס איז דער העפטיקער קאמף,
וואס די אידישע ארבעטער אין ארץ־ישראל
האבן מיט שטייפקייט און ענטוזיאזם געפירט ביז'ן היינטיקן טאג, און
וועלן נאך ווייטער פירן, ניט קימערנדיק זיך וועגן נ. סירקינ'ס „נבי'אישע"
דרשות וועגן קלאסנקאמף אין ארץ ישראל.

אידישע ארבעטער אין ארץ ישראל האבן געסטרייקט און געקעמפט,
זיינען אויסגעשטאנען הארטנעקיגע לאקאוטס מצד די באלעבאטים, האבן
זיך ארגאניזירט אין פראפעסיאנאלע פאראיינען און קאאפעראציעס, האבן
געשאפן אן אייגענע סאציאל־דעמאקראטישע פרעסע, און, אחרון אחרון
חביב, האבן אויפגעבויט די קאמף־ארגאניזאציע פון קאלאניאל־וועכטער
„השומר". דער „השומר" קעמפט ניט נאר קעגן די ניט־ארגאניזירטע
אראבישע פויערים, נאר אויך קעגן די אידישע באלעבאטים מיט זייערע
קליין־קרעמערישע און קליין־פריצישע אינטערעסן. וועגן ניט אט דער
אנגעשטרענגטער לאנג־יעריקער קאמף פון די ארבעטער־מאסן אין ארץ־
ישראל, וואלטן גארניט געהאלפן ניט ש. קאפלאנסקי'ס דיפלאמאטישע
רעדעס און ניט נ. סירקינ'ס נביאישע פלענער.

און דער וויץ איז, וואס אונטער דעם תירוץ פון „ארויסטראגן סאציאל־
גייסט אין דעם בירגערלאכן ציוניזם", טראגט מען נאר אריין... —
בירגערלאכן גייסט אין דעם פראלעטארישן
ציוניזם!

וועגן דער ארבעטער־ציוניסט פאלגט די „פירער" און באטראכט דעם
שקל, דעם נאציאנאל־פאנד, די קאלאניאל־באנק, די נאציאנאל־ביבליאטעק
אין ירושלים, דעם חיפה'ר פאליטעכניקום, און כ'וויים וואס, אלס זיינע
אייגענע סאציאליסטישע (!) אינסטיטוציעס — וועלט דערמיט אריינ־
געבראכט דער שעדלאכסטער פלאנטער אין זיין סאציאליסטישן קלאסן־
באוואוסטזיין. דא פארשווינדט די מחיצה צווישן ארבעטער און קאפיטא־
ליסט, און דער פועלי־ציוניסט לערנט זיך אויס צו טאנצן אזוי, ווי דער
בירגערלאכער ציוניסט פייפט. דעם בולט'סטן אויסדרוק באקומט דאס
אין די אומציילויקע קאלעקשאנס פאר די כל'ערליי פאנדן, וואס די בירגער־
לאכע ציוניסטן האבן אזוי ליב צו מאכן אלע מאנטיק און דאנערשטיק.
דא פילט זיך דער כשר'ער פועלי־ציון, ווי ביי דער היילויקסטער צערעמאניע:

נ. סירקינ׳ס אורשפרינגלאכע אידעען, וואס ער האט אנטוויקלט נאך מיט פופצען און צוועלף יאר צורוק: אז די ציוניסטן־סאציאליסטן דארפן געהערן גלייכצייטיק צו צוויי פארשידענע פארטייען — פאר׳ן סאציאליזם דארפן זיי ארבעטן אין די געווינלאכע סאציאליסטישע פארטייען, און פאר׳ן ציוניזם — אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

פאקטיש איז דאס טאקע אזוי: די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון באטראכטן זיך אלס ט י י ל פונ׳ם אלגעמיינעם ציוניזם; זיי באציען זיך צו איטלאכן בירגערלאך־ציוניסטישן אויפטו, ווי צו זייער אייגענער זאך, זיי פילן זיך אינם מיט דעם אלגעמיינעם ציוניזם, אידענטיפיצירן זיך מיט זיינע אינסטיטוטן. און וואס לאזט זיך אויס פון דער גרויס־ארטיקער טעאריע, אז די פועלי ציון דארפן „ארויסטראגן סאציאלן גייסט אין דעם אלגעמיינעם ציוניזם"? פ׳ינ׳ם „סאציאלן גייסט" ביי די באלע־באטישע ציוניסטן לאזט זיך אויס א נעכטיקער טאג: א העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים! א „גאלדענער בוך" פון נאציאנאל־פאנד, וואו איטלאכער עקספלואטאטאר קאן פאראיביקן זיין נאמען אין זכרון פון פאלק!

לאמיר זיך אבער נענויער אפשטעלן אויף דער טעאריע פונ׳ם „סאציאלן גייסט".

די „סאציאליסטישע" פועלי ציון וויזן אן מיט שטאלץ אויף אייניקע כלומר׳שטע ערפאלגן פון זייער „סאציאלער" קנעלונג מיט די באלעבאטישע „געזינונגס־גענאסן". אויב מען זאל זיי גלויבן אויפ׳ן ווארט, האבן זיי דורכגעפירט אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאלגענדע „סאציאלע רעפארמען": ערשטנס, האט דער ציוניסטישער קאנגרעס אין פרינציפ אנגענומען אפענהיימער׳ס פלאן פון קאאפעראטיווער קאלאניזאציע, האט צוליב דעם געשאפן א באזונדערן פאנד און געשענקט נאציאנאל־פאנד־ערד פאר אזוינע קאלאניעס (די קאאפעראטיווע קאלאניע „מרחביה" און אנדערע). צווייטנס, האט מען אויף נאציאנאל־פאנד־ערד געבויט ארבעטער־הייזער. דריטנס, האט מען נע׳פועל׳ט, אז דער נאציאנאל־פאנד זאל זיך אפזאגן פון זיין פריערדיקער טאקטיק, צו אונטערשטיצן מיט קרעדיט פריוואט־קאאפיטאליסטישע אונטערנעמער און צו באשעפטיקן ניט־ארגאני־זירטע ארבישע סטרייק־ברעכער, אנשטאט ארגאניזירטע אידישע ארבעטער.

די פועלי־ציון רוידן זיך איין, אז ז י י האבן דאס אלץ נע׳פועל׳ט. נאר דאס איז א גרויסער טעות. נע׳פועל׳ט האבן דאס ניט די פועלי־ציון, אלס ארגאניזאציע און אלס פארטיי, נאר אייניקע פריוואט־פערזאנען, סאציאל־רעפארמער צווישן די ציוניסטן, ווי פראנץ אפענהיימער, דר. פאסמאניק און דער פועלי־ציוניסט ש. קאפלאנסקי. אזוינע פריוואטע סאציאל־רעפארמער זיינען אומעטום פאראן געווג, און זיי נויטיקן זיך אבסאלוט ניט אין דער באזונדערער פארטיי פועלי־ציון. וועז קיין פועלי־ציון פארטיי וואלט נארניט געווען, אדער וועז זיי וואלטן ניט געהאט

2.

די צוויי ריכטונגען אין פועלי־ציוניזם, וועגן וועלכע איך האב געדעדט אין די פריערדיקע ארטיקלען — די „סאציאליסטישע" ריכטונג און די „סאציאל־דעמאקראטישע" — גייען זיך פאנאנדער אין זייער קוק אויף דעם סאציאליזם, אויף דעם ציוניזם. אויף דער ארבעט אין גלות און אויף די פארמען פון פארטיי־ארגאניזאציע און פארטיי־דיסציפלין. די „סאציאל־דעמאקראטישע" ריכטונג הערשט איז רוסלאנד און טיילוויז אין עסטרייך און ארץ ישראל. די „סאציאליסטישע" — אין אמעריקע און טיילוויז אין אנדערע לענדער. דא אין לאנד עקזיסטירט אויך א „סאציאל־דעמאקראטישע" שטרעמונג, און ביי דעם גוטן וויללן פון ביידע זייטן קאנעז ביידע שטרעמונגען פרידלאך און סאלידאריש ארבעטן אין איין פארטיי, אזוי ווי דאס איז ביז איצט נעווען דער פאל.

די „סאציאל־דעמאקראטישע" פועלי־ציון שטייען פעסט אויף דעם שטאנדפונקט, אז קיין שום סאציאליזם און קיין שום פרייהייטס־באווענונג איז ניט מעגלאך אנדערש, ווי אויפן יסוד פון קלאסנקאמף. אין דעם גייען זיי זיך צונויף מיט די רעוואלוציאנערע סאציאליסטן און מיט די אנארכיסטן און סינדיקאליסטן פון אלע פעלקער. זיי אנערקענען אויך מער אדער ווייניקער פרידלאכע פארמען פון ארבעטער־באווענונג, נעמלאך, די פארלאמענטארישע טעטיקייט און די קאאפעראטיווע ארגאניזאציע. נאר זיי באשטייען דורכאוים אויף דעם, אז די דאזיקע פרידלאכע פארמען קאנען העכסטענס דער־לייכטערן, גרינגער מאכן דעם קלאסן־קאמף, דינען אלס הילפס־מיטלען פאר'ן עקאנאמישן קאמף און פאר דירעקטער פאליטישער אקציע. די פרידלאכע פארמען טארן אבער בשום אופן ניט פארבינדן דעם דירעקטן קאמף.

און די דאזיקע אנשויאונג וועגרן זיי אן אויך צום ציוניזם. אינ'ם ציוניזם גופא קומט פאר א שארפער קאמף פון קלאסן, און וועט נעדויערן אזוי לאנג, ווי דער ארבעטער־קלאס וועט זיך ניט באפרייען פונ'ם קאפי־טאליסטישן יאך דורך דער סאציאלער רעוואלוציע. כדי דאס געניער אויסצוטייטשן, מוזן מיר דערקלערן, ווי אזוי די „סאציאל־דעמאקראטן" שטעלן זיך פאר דעם ציוניזם און די אידישע פראגע בכלל. דא קאנען מיר דאס מאכן נאר בקיצור; געניער וועט עס דער לעזער געפינען אין ר. קענדשערסקי'ס בראשור „די גרונדלאגן פון פועלי־ציוניזם", און אין מיינע בראשורן און ארטיקלען זינט דעם 1905־טן יאר.

ביי די בירגערלאכע ציוניסטן און ביי די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון איז ניטא קיין קלארע תשובה אויף דער פאלגנדער קארדינאלער פראגע: ווערן דורך דעם ציוניזם געלייזט די

ער ארבעט אויף אלע כלים, ווערט אויסגעריסן, זאמלענדיק נדבות, און באנייסטערט זיך אין איינעם מיט די באלעבאטישע ציוניסטן און פארגעסט ממילא אן סאציאליזם, אן קלאסנקאמף.

קיין וואנדער ניט, וואם ארגאניזירטע און קלאסן־באוואוסטע ארבעטער באציען זיך גליכגילטיק אדער פיינטלאך צו אזא מין „סאציאליזם". זיי פילן, אז דא איז דער סאציאליזם א פראזע, אן ערנסטן אינהאלט. זיי פארשטייען, אז דער „סאציאליסטישער" פועל־ציון איז ניט אויסגעהאלטן אין זיין סאציאליזם. און א סך פועלי־ציון לייקענען דאם גארניט. איך האב אליין געהערט א סך פועלי־ציון זאגנדיק: מיר זיינען קודם כל ציוניסטן, און דערנאך סאציאליסטן; מיר זיינען אויף 85 פראצענט ציוניסטן, און סך הכל אויף 15 פראצענט סאציאליסטן.

אזוי לאנג ווי די פועלי־ציון וועלן זיך באטראכטן פאר אן ארגאנישן טייל פון דעם אלגעמיינעם ציוניזם: אזוי לאנג, ווי זיי וועלן באטראכטן די בירגערלאך־ציוניסטישע אינסטיטוטן און פאנדן פאר זייערע אייגענע אינסטיטוטן; אזוי לאנג, ווי זייער „סאציאליזם" איז ניט פארבונדן מיט'ן נעדאנק און מיט דער פראקטיק פון לעבעדיקן קלאסנקאמף — אזוי לאנג וועלן פועלי־ציון שטענדיק בלייבן א קליין קלייזל, אן געזעלשאפטלאכער מאכט און אן איינפלום אויף די ברייטע אידישע ארבעטער־מאסן.

ניט נאר דער „פארווערטס", ניט נאר דער „קאסמאפאליטיזם", ניט נאר די אסימילאציע זיינען שולדיק אין דעם. די היגע פועלי־ציון זיינען אליין אויך שולדיק, וואם די אידישע ארבעטער זיינען אזוי פרעמד דעם ציוניזם און דער נאציאנאלער באפריאונגס־אידעע פון אידישן פאלק. דאם איז דער ביטערער אמת, וואם איך וויל עפנטלאך זאגן מיינע חברים: דאם איז אויך אייער שולד. ווארפט ניט די נאנצע שולד אויף די קעגנער. קוקט זיך ארום אויף זיך אליין, און אויב איר ווילט נאר, הערט מיך אויס.

אויב איר וועט אויסהערן, וועט איר אפשר פארשטיין, אז דאם איז א געזונטער אינסטינקט ביים ארבעטער, וואם ער וויל ניט געטרויען זיין באם. דער ארבעטער איז נערעכט, וועו ער דערווייטערט זיך פון אזוינע מענטשן, וועלכע פירן שטענדיקע ענגע חבר'שאפט מיט זיינע באסעס. דער ארבעטער, וואם האט אויף זיין לייב נעפילט דעם טעם פון שקלאפערייי אין שאפ, פון סטרייק, פון נערונגענע ענגנסטערס, וועט אייך ניט נעטרויען אזוי לאנג, ווי איר וועט האלטן אין דעמאנסטרירן אייער סאלידאריטעט מיט די בירגערלאכע ציוניסטן. דער בירגערלאכער ציוניזם איז נויטיק פאר אונזער פאלק — נאר לאזט אים איבער פאר די בירגער. אייער אויפגאבע איז דער פראלעטאריישער ציוניזם; און אים דארפט איר אנטוויקלען ניט ביי די פלעג־דעים, ניט ביי די בלומען־טעג און ניט ביי די ציון־קאנוועגשאנס, נאר אומעטום דארט, וואו דער ארבעטער ליידט און קעמפט.

דער גאנצער וועלט, וואלט אונזער פאלק געווארן איינע פון די שטארקסטע און געזונטסטע נאציעס.

מיט איין וואָרט, די אידן־פראגע קאן געלייזט ווערן נאר דורך דער פארבינדונג פון געזונטן גלות־לעבן מיט א געזונטן צענטער אין דעם אייגענעם לאנד. דער ציוניזם פארענטפערט, אלזא, נאר טיילווייז די אידישע פראגן. דער איבעריקער טייל ווערט פארענטפערט דורך דער נאציאנאלער באפעסטיקונג אין גלות גופא. אן ציוניזם איז ניטא קיין געזונטע נאציאנאלע אנטוויקלונג, אבער אן דעם גלות אויך ניט. מיר ווילן א פעסטן ציון און א פעסטן גלות — דאס איז די פארלע פונ'ם „סאציאל־דעמאקראטישן" פועלי־ציוניזם.

צווישן יענע פראגן, וואס דער ציוניזם, אלס אזעלכער, קאן לייזן נאר טיילווייז, געפינט זיך אויך די אידישע ארבעטער־פראגע. דורך דער שאפונג פון אן אייגענער היים פאר'ן פאלק וועט אויך די לאגע פון אונזערע ארבעטער ווערן א סך נארמאלער און דער קלאסנקאמף אויף דער אידישער נאס וועט קריגן א סך געזונטערע פארמען. אין די גלות־לענדער זיינען פאר דער אידישער ארבעט פארשלאסן א סך וויכטיקע אינדוסטריעס, ווי די קוילן־גרובן, מעטאלורגיע, די אייזנבאנען א. ד. גל., וווּ אויך די לאנדווירטשאפט; די אידישע ארבעט טראגט א ספעציפישן כאראקטער, זייענדיק קאנצענטרירט אין די שוואכסטע אינדוסטריעס, ווי די נאדל־ארבעט, די שוך־פראדוקציע, טאבאק־אינדוסטריע א. ד. גל. דאס רויבט אוועק ביי דעם אידישן ארבעטער די פייאיקייט ברייט פאנאנדערצו־ווילען און אויסצונוצן זיין רעוואלוציאנערע ענערגיע, זיין קלאסנקאמף איז דערפאר באשרענקט און ניט גענוג פראדוקטיוו. די דאזיקע אנאמאליעס וועלן פארשווינדן אין ארץ ישראל, וואו דער אידישער ארבעטער וועט אריינדרינגען אין אלע יענע פראדוקציאנס־צווייגן, וואס זיינען ביז איצט פאר אים פארשלאסן.

אבער די עקספלואטאציע אליין, דער קאמף צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן, וועט אין ארץ־ישראל בלייבן אין פולער מאכט אזוי לאנג, ווי עס עקזיסטירט די קאפיטאליסטישע ארדנונג. עס איז א שרעקאכע אוטאפיע צו רעכענען, אז גראד ארץ ישראל וועט זיין אן אויסנאם פון אלע לענדער, און אז דוקא דארט וועט זיך איינגעבן אזא קאלאניזאציע, וואס זאל זיין פריי פון קאפיטאליסטישע יסודות. דאס איז די פאנטאזיע פון א סך „סאציאל־דעמאקראטן" פועלי־ציון. מיר, די „סאציאל־דעמאקראטן", געפינען, אז די ארבעטער־פראגע, אויך אין ארץ ישראל, קען און וועט געלייזט ווערן בלויז דורך דעם קלאסנקאמף, און מיר שטרעבן דעריבער צו ארגאניזירן די ארבעטער נאנץ באזונדער פון דער בורזשואזיע אפילו אינ'ם ציוניזם גופא.

דער פראלעטאריישער ציוניזם האט זיין נאנץ באזונדערע ארבעט, און ער פארשפארט אנצוקומען צו די בירנערלאנד־ציוניסטישע אינסטיטוטן פאר זיינע אייגענע צוועקן. די „סאציאליסטן" טענה'ן, אז די ארבעטער

גאנצע אידן־פראגע און אלע פראבלעמען פון אידישן לעבן, אדער נאר א טייל פון זיי? די בירגערלאכע ציוניסטן מיידן אוים א באשטימטן ענטפער, נאר זייער גאנצע פסיכאלאגיע זאגט ערות, אז פאקטיש זעען זיי אינ'ם ציוניזם די ענדגילטיקע און פולע לייזונג פון אלע אידישע פראגן. זיי ווילן אין גאנצן פארניכטן דעם גלות און קאנצענטרירן דאס גאנצע אידישע לעבן אין ציון. די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון האבן נאך ווייניקער באשטימטקייט אין דעם פונט, נאר אין אלגעמיינעם נייגן זיי זיך צו דער מיינונג, אז אין ציון וועלן פארענטפערט ווערן אלע נויטן און אלע ליידן פון אידישן פאלק.

די „סאציאל־דעמאקראטן", פארקערט, געפינען, אז דער ציוניזם לייזט נאר איין באשטימטן טייל פון די אידישע פראגן, נעמלאך, די פראגע פון דער אידישער היימלאזיקייט און ארבלאזיקייט. עס איז פאראן א גאנצע אומגעהויערע מאסע פון אידישע פראגן, און די פראגן בייטן זיך מיט דער צייט. איין טייל פון זיי זיינען די גלות־פראגן, ווייל, ווי ווייט דער ציוניזם זאל זיך ניט פארווירקלאכן, וועט דאך א גרויסער טייל פון אידישן פאלק און, מעגלאך, די מערהייט פון פאלק, שטענדיק בלייבן אין דער צעשפרייטונג צווישן אנדערע פעלקער. און די דאזיקע גלות־פראגן געפינען זייער פארענטפערונג אין די פארשידענע אופנים אויסערהאלב דעם ציוניזם.

די אידן־פראגע איז זייער פארפלאנטערט, און קאן ניט נעלייזט ווערן מיט איין אויסציקן קורצן רעצעפט, ווי די קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל. די אויפגאבע פון פראלעטארישן ציוניזם איז: אויסצוקעמפן געזונטע אנטוויקלונגס־ און לעבנס־באדינגונגען פאר'ן אידישן פאלק. דאס אידישע פאלק לעבט אומנארמאל, עס ליידט דערפון, וואס עס באזיצט ניט אין ערגעץ קיין פאליטיש־זעלבסטשטענדיקע היים. שטרעבן מיר אים צו פארשאפן אזא היים, און א גאנצע רייע היסטארישע, קאלאניזאטארישע און פראקטישע טעמים פירן אונז צו דער איבערצייגונג, אז די אייגענע היים קאן אונזער פאלק האבן נאר אין ארץ־ישראל. דאס הייסט אבער בשום אופן ניט, אז מיר ווילן דאס גאנצע פאלק אומקערן אהיים. דאס איז אי ניט מעגלאך, אי גארניט ווינשנסווערט. אלע פעלקער פארמאגן אן אייגענע היים: אפילו די אונטערדריקטע פעלקער האבן אן אייגענע היים, הגם זיי זיינען ניט קיין פולע באלעבאטים ביי זיך אין דער היים. אבער אלע פעלקער, ארויסגייענדיק פון זייער אייגענער טעריטאריע, האבן זיך צעזייט און צעשפרייט איבער דער גאנצער וועלט. די מאכט פון א פאלק באשטייט פון צוויי מאמענט: פון זיין קאנצענטראציע ביי זיך אין דער היים און פון דער צעשפרייטונגס־קראפט, וואס טרייבט אים אין אלע עקן וועלט. ווען דאס אידישע פאלק וואלט געהאט א פאליטיש־זעלבסטשטענדיקן צענטער אין ארץ ישראל און שטארקע קאלאניעס פארשפרייט איבער

און וועז די „סאציאליסטישע" זיינען זיך מודה, אז ביי זיי איז 85 פראָצענט ציוניזם און בלויז 15 פראָצענט סאציאליזם, דערווידערן מיר: ביי אונז, „סאציאל־דעמאקראטן", איז נאנצע 100 פראָצענט סאציאליזם און נאנצע 100 פראָצענט ציוניזם.

(„פרייע ארבעטער־שטימע", 17 און 24 יולי, 1915.)

ציוניסטן און פועלי-ציוניסטן

בעת ס'קומען פאר די ציוניסטישע קאנפערענצן אין באסטאן, איז כדאי זיך אפצושטעלן אויף אייניקע פראגן פון ציוניסטישער ארגאניזאציע און באוועגונג.

ס'איז א גרויסער טעות, אויב אייניקע מיינען, אז די ציוניסטן בילדן א פאליטישע פארטיי. א פאליטישע פארטיי איז אזא ארגאניזאציע, וואס פארענטפערט אויף איר שטייגער אלע וויכטיקע לעבנס־פראגן פון איר פאלק. ניט אלע פארטייען האבן באשטימטע אידעאלן און קלאר־פארמולירטע פראגראמען. אנדערע בייטן זייערע פראגראמען און פארע־רונגען פון פאל צו פאל. פאראן אויך פארטייען, וואס ווארן געשאפן צוליב איין צופעליקער אויפנאבע אויף א קורצער צייט. נאר מער, ס'טרעפן פארטייען, וואס דינען די קאריעריסטישע אדער הערשאפט־אינטערעסן פון א קליינעם הייפל פאליטיקער. נאר איין זאך מוז האבן איטלאכע פארטיי: אן ענטפער אויף אלע אקטואלע פאליטישע פראגן איז דעם נעגעבענעם מאמענט.

אן אויסנעצייכנטן מוסטער פון פאליטישע פארטייען בילדן די פאר־טייען אין אמעריקע: סיי די דעמאקראטן, סיי די רעפובליקאנער, די פראגרעסיסטן און די פאפוליסטן, — אלע האבן אין דעם נעגעבענעם מאמענט א באשטימטן קוק אויף די פארשידענע געזעלשאפטלאכע פראגן. נאר א שענערן מוסטער פון א פארטיי שטעלט מיט זיך פאר די סאציא־ליסטישע ארבעטער־באוועגונג אין אלע לענדער: זי האט אומעטום א באשטימטן פראגראם, און אין דעם סאציאליסטישן פראגראם נעפינט מען אן ענטפער אויף אלצדינג, וואס רירט אן דאם נעזעלשאפטלאכע לעבן. מאנכע פארטייען פארענטפערן ריכטיק די פראגן פון לעבן, מאנכע — אומריכטיק, נאר ניט אז דעם וועגדט זיך די עקזיסטענץ פון א פארטיי. דער עיקר איז, אז זי זאל זיך מיט אלצדינג אינטערעסירן, וואס ס'האט נאר צו טאן מיט פאליטיק און פאליטישן קאמף.

דערפאר בילדן די אנארכיסטן ניט קיין פאליטישע פארטיי. זיי האבן א אידעאל, פארמאגן אבער ניט קיין פראגראם, וואס זאל האבן אין זינען אלע פראגן און אלע זייטן פון פאליטישן לעבן. דערפאר זיינען אויך די ציוניסטן ניט קיין פאליטישע פארטיי. דער ציוניזם האט אין זינען נאר דעם ציון, ארץ־ישראל: מער אינטערעסירט אים גארניט.

קענען זעלבסטשטענדיק ניט אויפטאן פיל אין ארץ ישראל. דאס איז אמת אזוי לאנג, ווי דער פראלעטארישער ציוניזם האט ניט געגונג כחות. און כחות וועט ער באזיצן ווייניק אזוי לאנג, ווי ער וועט זיך מתחתן זיין מיט דעם בירגערלאכן ציוניזם. שטייענדיק אויף זיינע אייגענע פיס, וועט דער פראלעטארישער ציוניזם סוף כל סוף צוציען אויף זיין זייט די גרויסע ארגאניזירטע אידישע ארבעטערשאפט, און דעמאלט וועט ער האבן גענוג כחות צו דערפילן זיינע אייגענע אויפגאבן.

אנשטאט דער טאריע פון די „סאציאליסטן", אז פועלי־ציון מוזן כלומר'שט „ארייגטראגן סאציאלן נייסט אינ'ם אלגעמיינעם ציוניזם", — שטעלן ארויס די „סאציאל־דעמאקראטן" א גאנץ אנדערע טאריע: אז די פועלי־ציון מוזן ארייגטראגן נאציאנלן און ציוניסטישן נייסט אין דער אידישער ארבעטער־באוועגונג. מיר באטראכטן דעם פועלי־ציוניזם אלס טייל און פראקציע ניט פונ'ם אלגעמיינעם ציוניזם, נאר פון דער אלגעמיינער אינטערנאציאנאלער ארבעטער־באוועגונג.

דעריבער שאצן מיר אויך גאנץ אנדערש אפ די ארבעט אין די גלות־לענדער. די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון נארן זיך אליין, ווען זיי ריידן וועגן „גלייכבארעטיקונג" פון ציון און גלות, פון העברעאיש און אידיש. אין דער ווירקלאכקייט שטייט ביי זיי ציון א סך העכער, איידער דער גלות, און העברעאיש א סך העכער, איידער אידיש. איך רייד שוין ניט פון אזוינע פארביסענע העברעאיסטן און גלות־פאראכטער, ווי נ. סירקין, נאר אפילו די אפיציעלע וואָרט־פירער פון די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון באטראכטן די גלות־ארבעט אין בעסטן פאל אלס א מיטל און פארבינדונג פאר'ן ציוניזם (אזוי שטייט עס בפירוש, צ. ב. ש., אין ב. צוקערמאנ'ס בראשור). גלות־ארבעט א מיטל, אפילו ניט דער וויכטיקסטער מיטל, נאר בלויז איינער פון די מיטלען; דער צוועק בלייבט דורכאוים ציון. עס פארשטייט זיך ממילא, אז ביים בעסטן וויל קען מען צו א מיטל ניט פילן די אכטונג. וואס מען פילט צום צוועק. דערפון שטאמט עס, וואס בעת די „סאציאליסטישע" פועלי־ציון גיבן זיך אפ אזוי וואַרים מיט נאציאנאל־פאנד־ארבעט, מיט קאאפעראציעס אין ארץ־ישראל א. ד. גל., באהאנדלען זיי די גלות־פראגן און ארבעטן כלאחר יד. אפילו אין די נאציאנאל־ראדיקאלע שולן, זייער וויכטיקסטן פאזיטיוון אויפטו אויפ'ן פעלד פון גלות־ארבעט, גיבן זיי אפ צופיל פלאץ דער העברעאישער לימראטור.

פאר אונז, „סאציאל־דעמאקראטן", האט די ארבעט אין גלות ניט קיין קלענערן ווערט אליין פאר זיך, אלס זעלבסטשטענדיקער צוועק, איידער די ארבעט פאר ציון. דער גלות און דער ציון זיינען ביידע א צוועק פאר זיך, און ביידע קאנען נוצן אלס מיטלען אייגער פאר'ן צווייטן. געזונטער גלות־לעבן, געזונטע זעלבסטשטענדיקייט אין ארץ־ישראל, געזונטע ארבעטער־באוועגונג — דאס איז דער אידעאל פון די „סאציאל־דעמאקראטן".

אינסטיטוטן, וואס פירן אן ארבעט אין ארץ־ישראל. די רוסישע פועלי־ציון באטראכטן זיך פאר א נאנץ באזונדערער פראלעטאריישער ארגאניזאציע און דעם ציוניסטישן קאנגרעס מיט זיינע אינסטיטוטן פאר א ריין־ביר־גערלאכער ארגאניזאציע. זיי געפינען, אז ניט נאר אין די גלות לענדער, נאר אויך אין דער ארבעט פאר ארץ־ישראל גופא מוזן די ארבעטער־ציוניסטן גיין זייער אייגענעם וועג און שאפן זייערע אייגענע סאציא־ליסטישע אינסטיטוציעס.

דאס איז ניט די פראגע וועגן באטייליקן זיך אין ציוניסטישן קאנ־גרעס. אפילו ווען דער קאנגרעס איז א בירגערלאכער, קענען די פועלי־ציון געפינען פאר נויטיק צו גיין אהין, מחמת טאקטישע טעמים — כדי דעם בירגערלאכן ציוניזם צו באאיינפלוסן. די דאזיקע פראגע וועגן ציוניסטישן קאנגרעס איז ניט מער, ווי א פרט. א סך וויכטיקער און פרינציפיעלער איז די אלגעמיינע פראגע: ווי זאלן זיך די פועלי־ציון שטעלן צו דער ציוניסטישער ארגאניזאציע — פאר א בירגערלאכער אדער פאר אן אלגע־מיין־אידישער, וואס נעמט ארום אלע קלאסן פון אידישן פאלק? פראלע־טאריער קענען זיך באטייליקן אויך אין געוויסע בירגערלאכע ארגאניזא־ציעס, ווען דאס קען ברענגען נוצן דעם ארבעטער־קלאס. נאר דער גרויסער חילוק איז, אויב זיי באטראכטן די ארגאניזאציע פאר א פרעמדע און בירגערלאכע אדער פאר אן אייגענע און אלגעמיינע.

דאס הענגט אפ פון דעם קוק אויף דער ראל פון קלאסן און קלאסן־קאמף. די אמעריקאנער פועלי־ציוניסטן זיינען סאציאליסטן, נאר זייער סאציאליזם איז ניט פארבונדן מיט דעם נעראנק פון קלאסן־קאמף. זיי שטעלן זיך פאר, אז געוויסע אייניצלהייטן פון סאציאליסטישער ארדנונג קענען דערגרייכט ווערן אן דעם קאמף צווישן ארגאניזירטע ארבעטער און קאפיטאליסטן. אזוי מיינען די אמעריקאנער פועלי־ציון, אז שוין איצט איז מעגלאך א סאלאניזאציע אין ארץ־ישראל אויף דירעקט־סאציאליסטישע יסודות. זיי גלויבן, אז פראנץ אפענהיימער'ס פלענער פון קאאפעראטיוו קאלאניעס קענען לייזן די פראגע פון קאפיטאל און ארבעט אויף א פריד־לאכן וועג. זיי האלטן בכלל זייער פיל פון קאאפעראציע, און אייניקע פון זיי זיינען פאר קאאפעראציעס נאך מער באגיסטערט, אידער די רוסישע פועלי־ציון פאר קלאסן־קאמף. פיל פון זיי באטראכטן אויך דעם נאציאנאל־פאנד פאר א סאציאליסטישע אינסטיטוציע. און מאנכע מיינען אפילו, אז וועד ס'וועט ניט באגיסטערט פאר'ן „סאציאליזם" פון נאציאנאל־פאנד, קען נאר קיין פועלי־ציון ניט זיין.

צווישן די אמעריקאנער פועלי־ציון געפינט זיך אבער איצט א שטאר־קער ראדיקאלער פליגל, וועלכער טיילט ניט אפ סאציאליזם פון קלאסן־קאמף. ער שטיצט זיך ניט אויף שיינע פלענער, נאר אויף די שטרענגע פאקטן פון לעבן. און איינער פון די וויכטיקסטע לעבנס־פאקטן איז דער קאמף צווישן קלאסן, צווישן ארבעטער און קאפיטאליסטן. די באפרייאונג פון דער נאנצער מענטשהייט קען נעשען ניט דורך פרידלאכע פלענער

יעדער איינציקער ציוניסט קען זיך געהערן צו וועלכער פארטיי ער וויל: ער מעג זיין א דעמאקראט, א רעפובליקאנער, א בול־מוז'ניק, א רעאק־ציאנער און ראדיקאל, — דאס שטערט אים ניט צו זיין א גוטער ציוניסט און צו ארבעטן אינאיינעם מיט זיינע פארטיי־קענגער פאר דער צוקונפט פון אידישן פאלק אין ארץ־ישראל.

אויך אין אידישע פראגן, אויסער דער קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל, האט דער ציוניזם ניט קיין אויסגעשפראכענע שטעלונג. דאס אידישע גלות־לעבן אינטערעסירט אים ניט. די קולטור־פראגע אין די גלות־לענדער פארענטפערט ער דורך די העברעאישע שולן אין ארץ־ישראל. די עקאנא־מישע פראבלעמען פון קאפיטאל און ארבעט גייען אים בכלל ניט אן. דער ציוניזם איז א פאלקס־באוועגונג, אבער ניט קיין פאליטישע פארטיי. און אויב ער איז שוין א פארטיי, איז לכל־הפחות ניט קיין פאליטישע.

ווי זאל זיך, אלזא, דער אידישער ארבעטער־קלאס שטעלן צום ציוניזם? דאס איז די פראגע, וואס טיילט פאנאנדער ניט נאר די אסי־מילאטארישע מיט די גלות'יסטישע סאציאליסטן, פון איין זייט, און די פועלי־ציון, פון דער אנדערער זייט. נאר אויך די פועלי־ציון גופא. ביי די פועלי־ציון זיינען פארן פארשיידענע שטרעמונגען אין אט־דער וויכטיקער פראגע, און הגם ביידע שטרעמונגען וואוינען געווייניקאך אונטער איין דאך, פונדעסטוועגן זיינען די הלוקי־דעות אזוי שארף, אז זיי קענען גרינג פירן צו שפאלטונגען.

די געגנאסן מכל המינים האבן שוין לאנג אפגע'פסק'נט, אז דער ציוניזם איז א „בירגערלאבע" (בורזשואזנע) באוועגונג. זיי מיינען, אז דער ארבעטער־קלאס דארף בכלל ניט טראכטן פון קיין פאטערלאנד. פאטערלאנד, טעריטאריע — איז אן עסק פאר קאפיטאליסטן. און אזוי ווי דער ציוניזם וויל שאפן א פאטערלאנד פאר'ן אידישן פאלק, איז דאס שוין אביסל טריף־פסול. ניט דא איז דער פלאץ צו קריטיקירן דעם דאזיקן שטאנדפונקט; נעגנג צו באמערקן, אז אין אים דריקט זיך אויס ניט סאציאליזם, נאר שקלאפערישער מה־יפית־נייסט. די סאציאליסטן פון די אומות־העולם פילן גוט, וואס א פאטערלאנד באדייט, נאר אונזערע אידישע „געגאסן" קומען אויס אן דעם.

דער ציוניזם אליין פאר זיך איז ניט בירגערלאך און ניט פראלע־טארישׂ. ער איז איינפאך אידיש. איז די פראגע: צי קענען, צי דארפן די בירגערלאבע אידן און די פראלעטארישע אידן, וואס געהערן צום ציוניזם, בילדן אויף באוועגונג, אין ארגאניזאציע, אדער זיי דארפן האבן צוויי גאנץ פארשיידענע ארגאניזאציעס? אט דאס איז דער שטרייט־פונקט צווישן די פועלי־ציון פון פארשיידענע ריכטונגען.

דער טראדיציאנעלער קוק פון די אמעריקאנער פועלי־ציון איז, אז די ארבעטער־ציוניסטן דארפן טאקע בילדן א באזונדערע פארטיי, נאר די דאזיקע פארטיי (איד. סאצ. ארב. פארטיי פולי־ציון) דארף זיך בא־טייליקן אין דעם אלגעמיין־ציוניסטישן קאנגרעס און אין יענע ציוניסטישע

„איבערגעשאצט אלע ווערטן"

(אן ענטפער צו חבר קענדזשערסקי *)

. . . אלזא, אין וואס בין איך פאָרט איינפארשטאנען מיט חבר קענדזשערסקי? פונקט איינס, אין דעם, אז דאס פראגראם פון די אמעריקאנער פועלי־ציון (דאס שיקאגער פ א ר א י י נ י ק ו נ ג ס־פ ר א ג ר א ם פון 1909־טן יאר) איז פאר די זיבן יאר שוין געווארן אלט און ניט ריכטיק, און דארף געענדערט ווערן, כדי אים צוצופאסן צו די נייע באדערפנישן פון דער פאָרטיי. א פראַיניקונגס־פראגראם קען בכלל ניט זיין אויסגעהאלטן און מוז שנעל פארעלטערט ווערן. ביישפילן האבן מיר גענוג אין דייטשלאנד און עסטרייך. די דייטשע סאציאל־דעמאקראטיע האט איר פראַיניקונגס־פראגראם אין גאנצן געמוזט פארבייטן שוין איז פופצען יאר ארום אויף דעם נייערן און קאנסעקווענטערן ערפורטער פראגראם. די עסטרייכישע סאציאל־דעמאקראטיע האט אויך אננעהויבן מיט

---

*) ר. קענדזשערסקי, אן אנפירנדיקער חבר פון דער דעמאלטיקער „סאציאל־דעמאקראטישער" גרופע אין דער אמעריקאנער פועלי־ציון־פארטיי, האט אין יאר 1916 פובליקירט אין „אידישן קעמפער" א סעריע ארטיקלען, „וואס ווייל דער סאציאל־דעמאקראטישער פועלי־ציונזם", אין וועלכער ער האט אויפעהויבן שווערע באשולדיקונגען קעגן דער פאָרטיי און איר טעטיקייט.

באָאכאוו, וועלכער האט מיט פופצן חדשים פריער אליין אזוי שארף קריטיקירט סיי די טעאָרעטיש־פרינציפיעלע יסודות, סיי די ארבעט פון דער פאָרטיי, האט איצט געהאלטן פאר זיין חוב, ארויסצוטרעטן קעגן קענדזשערסקי'ס אנגריפן. אין יענער צייט האט זיך שוין שטארק געהאט פאנאנדערגעפאלאקערט דער קאמף ארום דעם אידישן קאנגרעס, אין וועלכן די פאָרטיי האט געשפילט אזא אנטשיידיקע ראלע, און באָאכאוו איז געווען אויבער פון די ערשטע אין דעם דאזיקן קאמף. קענדזשיק בעסער דאס אמעריקאנער לעבן און באקענענדיק זיך אויך נעטער מיט די שטימונגען און געדאנקען פון די חברים, האט ער אין באדייטנדן מאס רעווידירט זיין שארפן אורטיל פון איבער א יאר פריער, און אויך די חילוקי־דעות, וואס זיינען פארבליבן, האט ער געהאלטן פאר וויניקער וויכטיק, ווי דעם געמיינזאמן קאמף און די געמיינזאמע קאנקרעטע טאט.

און ס'איז ווידער א סימן פון באָאכאוו'ס אמת־פאנאטיזם און פון זיין פאָרטיי־איבערגעגעבנקייט, וואס קיין פרעסטיזש־מאמענטן האבן אים ניט אפ־געהאלטן פון דעם דאזיקן ארויסטריט.

אין דעם ארטיקל איז אויסגעלאזט דער באזונדערס שארפער פאלעמישער אנהויב און עטלאכע ווייטערע שורות.

ב. ל.

און געדאנקען, נאר דורך ביטערן קאמף. דאסזעלביקע אויך די נאציאנאלע באפרייאונג. אינ'ם ציוונזם נופא זיינען פאראן קלאסן, און צווישן זיי מוז אנגיין א שטענדיקער שטרייט. כל־זמן ס'עקזיסטירט די קאפיטאלי־סטישע ארדנונג. דער ציוניזם איז ניט קיין פארטיי, נאר א באוועגונג פון אידישן פאלק. און ווי אין אלע פראגן פון פאלקס־לעבן, מוזן אויך אין ציוניזם שארף זיין אפגעטיילט די פראלעטארישע עלעמענטן פון די בירגערלאכע. זיי קענען אמאל זיך פארבינדן צוליב נעמיינזאמע צוועקן אויף א געוויסער צייט, נאר דערבי וועלן זיי בלייבן יעדער צד ביי זיינע באזונדערע אידעאלן און באזונדערע מעטאדן. דער בונד צווישן בירגער־לאכע און פראלעטארישע ציוניסטן קען זיין בלויז אויף א וויילע.

זיי באטראכטן די קאפיטאליסטישע פאר א גוטע זאך, אבער אויף קאפיע־ראציע שטייט ניט די וועלט. זיי געפינען, אז קאפיטאליזם איז א גוטע מעטאדע, אבער ניט די איינציקע און יעדנפאלס ניט קיין סאציאליסטישע. זיי רעספעקטירן דעם נאציאנאל־פאנד און אונטערשטיצן אים נערן פאר זיינע גרויסע נאציאנאלע ציל־ן און פאר זיין פאלקסטימלאכער ארבעט; אבער זיי ווייסן, אז טראצדעם בלייבט דער נאציאנאל־פאנד א בירגערלאכע אינסטיטוציע און בשום אופן ניט קיין סאציאליסטישע. פאר זייערע אייגענע באטראכטן זיי נאר יענע פאנדן און אינסטיטוציעס, וואס געפינען זיך אין רשות פון'ם ארבעטער־קלאס. אזא פאנד איז דער פאלעסטינע־ארבעטער־פאנד, וואס איז געשאפן געוואָרן פון ארבעטער און נעהערט דורכאוים צו די ארבעטער.

די אפיציעלע פועלי־ציון באגריסן די באסטאנער קאנווענשאן, ווי זייער אייגענע זאך. די ראדיקאלע פועלי־ציון, וואס רופן זיך „סאציאל־דעמאקראטיש", באגריסן אויך דעם גרויסן יום־טוב פון די אמעריקאנער ציוניסטן, נאר זיי באגריסן אין דעם א גרויסע, ניצלאכע און נויטיקע בירגערלאכע באוועגונג, וואס טוט באזונדערע בירגערלאך־ציוניסטישע ארבעט. מיט אנדערע ווערטער: די אפיציעלע פועלי־ציון אידענטיפיצירן זיך מיט די בירגערלאך־ציוניסטישע ארגאניזאציעס, פילן זיך איינס מיט זיי, האנדלען ווי א טייל פון זיי. די סאציאל־דעמאקראטישע פועלי־ציון סימפאטיזירן בלויז מיט דער ארבעט פון בירגערלאכן ציוניזם, נאר גרע־ניצן זיך גלייכצייטיק אפ פון איר, ווייל זיי האבן זייער אייגענע ארבעט און אייגענע ארגאניזאציע.

דער בירגערלאכער ציוניזם איז געוואָרן א קלאסלע מאכט. זאל ער באגליקן אין זיין וועג. זאל דאס גאנצע אידישע בירגערטום צו אים צושטיין. דער פראלעטארישער ציוניזם איז דערווייל אן אנהויב: ער וועט ווערן א מאכט, וועו ער וועט זיך מתחתן זיין ניט מיט דעם בירגער־לאכן קלאס, נאר מיט די מעכטיקע ארגאניזאציעס פון אידישן ארבעטער־קלאס.

(„וואָרהויט", 1915.)

פארשטאנען, אז איך האב אין דער פארטיי עפעס וויכטיקערס צו טאן, איידער איינצושטעלן זיך פאר חבר קענדזשערסקי...

מיט איין ווארט, איך בין ניט צופריידן מיט'ן פראגראם, נאר מיינע תביעות וועל איך ניט פארברענגען אזוי לאנג, ווי עס געדויערט די וועלט־קאטאסטראפע. דערווייל איז פאר מיר גענוג, וואס די פארטיי גייט פראקטיש אויף דעם ריכטיקן וועג, וואס זי ווערט די גייסטיקע פירערין פון פאלק אין דער טראגישער צייט, און וואס עס עפענט זיך פאר איר א גלענצנדע צוקונפט. פאר מיר איז גענוג, וואס די טעטיקייט פון דער פארטיי ווערט איצט אלץ מער ארגאניש און סינטעטיש. איך וועל מוחל זיין טויזנט שענסטע פראגראמען אין דער וועלט פאר איין איינציקער פראקטיק אזא, ווי מיר האבן געפירט אין די לעצטע צוויי יארן.

פונקט צוויי. איך בין איינפארשטאנען מיט חבר קענדזשערסקי, אז אונזער פארטיי דא אין לאנד האט נאך מיט א פאר יאר צורוק ניט גע־טריבן קיין אויסגעהאלטענע פראלעטארישע פאליטיק, און דערמיט האט זי פאר זיך שוער געמאכט דעם צוטריט צו דער היגער ארבעטער־באוועגונג. איך בין אין דעם פונקט נאך פיל „־אדיקאלער" פאר חבר קענדזשערסקי. איך האלט, אז מיר האבן גארניט צו טאן ביי די בירגערלאכע ציוניסטן מיט זייער ארגאניזאציע; איך האלט, אז דער בירגערלאכער ציוניזם איז איננאנצן באנקראט אין דער אידישער פאליטיק און, וואס דער ציוניזם האט פארפאלט דאס ערשט דער פועלי־ציוניזם אליין ממלא זיין. איך בין אפילו גענג דער באטייליקונג אין ציוניסטישן קאנגרעס, בשעת חבר קענדזשערסקי איז פאר דעם אנטיי אין קאנגרעס. נאר ערשטנס, וויל איך זיין א דיסציפלינירטער פארטיי־חבר און פינקטלאך אויספאלגן אלע פארטיי־באשלוסן, וועו איך בין אפילו מיט זיי ניט איינפארשטאנען, דארים נעם איך א שקל און שטיין דעם נאציאנאל־פאנד אזוי לאנג ווי די פארטיי פארלאנגט ניט פון מיר צו אגיטירן קעגן מיין געוויסן. קיין עפענטלאכן לינן קעגן מיין געוויסן וועל איך ניט זאגן, אפילו וועו די פארטיי זאל דאס ברויכן (אגב, איז דאס לעצטע געווען איינע פון די סבות פון מיין אפאזיציע פאר־א־יארן). און צווייטנס, איז חבר קענדזשערסקי אבסאלוט אומגערעכט, וועו ער ווארפט אונז כאר, אז מיר זיינען גלייכגילטיק צו דער היגער ארבעטער־באוועגונג און „האבן זיך נאך ניט פרובירט פאר־בינדן מיט דעם פראקטישן ארבעטער־קאמף". אדרבא, פארקערט, ווער האט עס נאך אזויפיל „געפרובירט", ווי מיר, — נאר פרוביר הייגט, פרוביר מארגן, אז די „גענאסן" זיצן פעסט אין זאטל ווי כשר'ע שומרים פון דער מאשין, און פארהאקן פאר אונז די טירן, וואו מיר טוען זיך נאר א קער.

מיר זעען, אלזא, וועו חבר קענדזשערסקי זאגט שוין ארויס א ריכטיקן גערענק, איז דאס אויך נאר אויף א העלפט, און די צווייטע העלפט ניט ער צו פון זיך — און פאלט אריין אין א טעות. נאך ערגער איז אבער מיט אלע אנדערע גערענקען זיינע, וואס ער האט ארויסגעזאגט אין די

א פּאראייניקונגס־פּראָגראָם (אין האינפּעלד), און שוין אין ניין יאָר אַרום האָט זי דאָס פּראָגראָם שטאַרק געמוזט אָמענדירן (אין ברין), נאָר אין זעקס יאָר צייט אים שוין אינגאַנצן ענדערן (אין ווין). און דערביי בא־דענקט נאָר, זיינען ניט פּאַרגעקומען אַזוינע נעוואָלדיקע ענדערונגס־פּראָ־צעסן, ווי א מאָסן־אייִנוואָנדערונג און א וועלט־מלחמה; ביי אונז, פּועלי־ציון, איז אָבער פּאָר די זיבן יאָר זינט שיקאַגא פּאַרגעקומען א גאַנצע רעוואָלוציע: א דאַנק דער איינוואָנדערונג און דער וועלט־מלחמה, איז די פּאַרטיי אונזערע אויסגעוואָקסן פון א קליזל אין א גרויסער פּאָלקס־באַוועגונג, פון א גרופּע אידעאָליסטן אין א פּאָליטישער פּאַרטיי. איז דאָך קלאָר לכתחילה, אז דאָס פּראָגראָם פון פּאָר זיבן יאָרן קאָן מער ניט טויגן פּאָר דער פּאַרטיי, און איך בין אויך איינפּאַרשטאַנען מיט הבר קענדזשערסקי, אז דער גרעסטער חסרון פון יענעם פּראָגראָם באַשטייט אין דעם, וואָס דאָרט איז ניטאָ קיין אָרגאַנישע פּאַרבינדונג צווישן די טיילן: דער סאָציאָליזם איז דאָרט לחוד, דער ציונזם לחוד און די אויפּלעבונג אין גלות ווידער לחוד.

אונזער אָרגאַניש־אַנטוויקלטע פּאַרטיי־טעטיקייט פּאַדערט פון אונז אַן אָרגאַניש־אַנטוויקלטע פּראָגראָם.

נאָר אין וואָס איך בין דערביי מיט חבר קענדזשערסקי אַבסאָלוט ניט מסכים איז, וואָס ער וויל, אז א פּראָגראָם רעוויזיע זאָל שוין איצט געמאַכט ווערן. קאָטאַסטראָפּן זיינען לחלוטין ניט קיין צייט פּאַר פּראָגראָם־דיסקוסיעס און פּראָגראָם־רעוויזיעס. מען דאַרף איבערוואַרטן ביז דעם סוף פון דער מלחמה, אז ס'וועט זיך איינאָרדענען א ביסל די אידישע לאָגע און די פּאָזיציע פון'ם אַרבעטער־קלאַס אין דער וועלט; דעמאָלט וועלן מיר זען אויף וועלכער וועלט מיר זיינען, אָלס אידן און אָלס סאָציאָליסטן, און די צייט וועט רייף ווערן צו נעמען זיך מיט רואיקייט, מיט ישוב הדעת צו פּאַרמולירן א נייעם מער אָרגאַנישן און מער סינטעטישן פּראָגראָם.

די קומענדע קאָנוועגשאָן אין באָסטאָן האָט גאָר אַנדערע ברענענדע אויפּגאַבן; זי טאָר ניט אָפּגעבן איר טייערע צייט אויף א טעאָרעטישער דעבאַטע.

איך זע פּאָראויס, די חברים וועלן מיר דערמאָנען, אז פּופּצען חדשים צוריק האָב איך אַליין געוואָלט אויך, אז דאָס פּאַרטיי־פּראָגראָם זאָל באַלד רעווידירט ווערן. אמת. נאָר פּאָר די פּופּצען חדשים איז א סך וואַסער אַוועקגערונען אין אונזער לעבן, און אין דער צייט איז די פּאַרטיי נאָך מער און שנעלער גענואָקסן, אַיידער די זעקס יאָר בעפּאָר. העכער א יאָר צייט האָט אויסגעבראָכן א שאַרפּער קאָנפליקט צווישן דעם צ. ק. און חבר קענדזשערסקי, און איך וויל דא זיין אינגאַנצן אָפן: פּאָר די פּופּצען חדשים גרויסאַרטיקער פּאַרטיי־באַוועגונג, האָט דער צ. ק. פּאָר־שטאַנען, אז ער האָט פיל וויכטיקערע אויפּגאַבן, אַיידער דיסציפּלינאַריש רעאַגירן אויף חבר קענדזשערסקי: און איך, פון מיין זייט, האָב אויך

נאַרמאל, אונזער ארבעטער־קלאַס ניט נאַרמאל, — איז אדרבא, אפשר וועט זיך קענדזשערסקי שטעלן קעגן דעם? אפשר וויל ער האבן, אז מיר זיינען יא א נאַרמאלעם פאַלק מיט א נאַרמאלער סאציאלער סטרוקטור, מיט א נאַרמאלן פראלעטאריאט, — וואוהין־זשע איז אהינגעקומען קענדזשערסקי'ס ציוניזם, הויב איך ניט אן צו פארשטיין!

איך וויל מער ניט מאריך זיין. בלויז א פאר באמערקונגען. וועז חבר קענדזשערסקי דערציילט אונז, „די ארבעטער־באוועגונג ביי אלע פעלקער (??—ב. ב.) האט אין די לעצטע יאַרן דורכגעמאכט אזעלכע ראדיקאלע ענדערונגען, וועלכע האבן געביטן איר גאנצן כאראקטער", — איז דאס א בלויזער פראדוקט פון זיין פאנטאזיע. וואו, ביי וועלכע פעלקער, אויסער דעם סינדיקאליזם און א קליינעם טייל פראנצויזישע און איטאליעניש סאציאליסטן, האט די ארבעטער־באוועגונג געביטן איר טעאריע, איר פראקטיק און איר ארגאניזאציע? טאקע וואו? אין דייטשלאנד אפשר? אין רוסלאנד? אין אמעריקע?

איך חזר איבער, — איך בין ניט צופרידן מיט א סך זייטן פון אונזער היגער פראגראם און טאקטיק. נאר אויב באשולדיקן, דארף מען ארויס־ברענגען עפעס פראקטישעס, און ניט פאנטאסטישע באשולדיקונגען. און טאַ־מער באשולדיקט מען שוין יא, דארף מען צייגן אן אנדערן, א בעסערן וועג. דאס האט קענדזשערסקי ניט געטאן: צוגעזאגט האט ער אונז עפעס א גוואלדיקע „איבערבויאונג פון אונזער גאנצער פארטיי... און איבערשאצונג פון אלע ווערטן", אויסגעלאזט האט זיך אבער, אז דער בארג האט געבוירן א מויז.

וועז חבר קענדזשערסקי וואלט קריטיקירט די ארגאניזאציע פון דער פארטיי, אדער איר פאליטיק אין היינטיקן מאמענט, וואלט עס נעוועז אין פלאץ, וויל דיזע פראגן זיינען איצט אקטועל און שטייען אין סדר־היום. נאר קריטיקירן טעארעטישע פרינציפן פון דער פארטיי — היינט, אין אזא אנדישטרענגטער פראקטישער צייט, הייסט עס פשוט, שטויסן וואסער... א שעדלאכע באשעפטיקונג!

(„איד. קעמפער", 15טן סעפטעמבער, 1916.)

ארטיקלען: דאָ ווערט ער שוין פשוט ניט אויסצוהאלטן.

וואָס איז דאָס, וועז א חבר שרייבט, אז ביי די היגע פועלי־ציון איז „דער נאַנצער ציוניזם ניט מער, ווי א קאַמערציעלער פלאַן. זיי גלויבן, אז דער ציוניזם וועט אויסגעפירט ווערן וועז פאַלעסטינע וועט אָפּגעקויפט ווערן פון אירע איצטיקע באזיצער... די אידן־פראַגע איז ביי זיי א געלט־פראַגע, ניט קיין מענטשן־פראַגע"? אפילו צום ערגסטן קענגער דארף מען דאָך זיין אָביעקטיוו, בפרט נאָך צו אייגענע חברים. וועז האָבן די היגע פועלי־ציון אזוינס געטראַכט, געזאָגט אדער כאָטש געטאָן אין אזא קאַמער־ציעלן גייסט? איך קריטיקיר אויך די באציאונגען פון דער היגער פארטיי צום ציוניזם, איך האַלט די באציאונג אירע פאר ניט ריכטיק. אָבער לייטיש, אידעאַליסטיש, און סאָציאַליסטיש איז דאָך אונזער פארטיי; יעדנפאַלס, ניט קרעמעריש, ניט קאַמערציאַנטיש. איך האָב קריטיקירט די פארטיי (אין דער „פרייער ארבעטער שטימע"), וואָס זי שטרעבט אריין־צוטראָגן דעם סאָציאַלן גייסט אין דעם בירעגערלאַנד ציוניזם. איך מיין, עס איז אוממגלאַך, אַן ארויסגעווארפענע ארבעט, און שעדלאַך דערצו, וויל דורך דעם ווערט נאָר אריינגעטראָגן דער בירגערלאַכער גייסט אין פראַלעטאריישן ציוניזם. דאָס איז א פראגע פון פרינציפ, חבר קענ־דזשערסקי, אָבער ניט פון קראָם, ווי איר האָט עס פארשטאַנען. דאָס איז א פראגע פון פראַלעטאריישער טאקטיק, וואָס קען זיין ריכטיק אדער פאַלש, נאָר קען ניט זיין סוחר'יש.

אומגערעכט איז אויך קענדזשערסקי'ס פאָרוואורף, אז ביי די היגע חברים „גלויבט מען ניט, אז דאָ, אין גלות, האָבן מיר אויך א נאציאַנאַל צוקונפט, מען גלויבט, אז דאָס אידישע פאָלק מוז דאָ נאציאַנאַל פארשווינדן." איך גיב צו, צווישן אונזערע חברים זיינען פארא־איניקע אזוינע, וואָס באציען זיך פעסימיסטיש צום גלות און צו אונזערע גלות־פאדרונגען. נאָר, איך פארשפאָר צו באטאָנען, אז די מאַטיוו; זייערע, פון די איניקע חברים, זייערע אידעאַליסטישע מאַטיוו; זייער ליידנשאפט צו זען אונזער פאָלק געזונט, נארמאַל און שעפעריש, — אָט די מאַטיוון זיינען טויזנט מאל העכער פאר קענדזשערסקי'ס קליינלאכער קריטיק, וועלכער טשעפעט זיך צום אויסדרוק, און מיידט אויס די נשמה. און דער עיקר: די פארטיי, אלס גאנצע, נעמט אויף די גלות־ארבעט מיט דעם גרעסטן ענטוזיאזם, זי איז דאָך די שטארקסטע און קאָנסעקווענטסטע קעמפערין פאר דער נאציאַנאַלער אידישער צוקונפט איז אלע לענדער.

קענדזשערסקי טשעפעט זיך צום אויסדרוק „אמת'ע פראַלעטאריער". נאָר, רבונו דעלמא כולה, ווי מעג מען זיך אזוי לייכטזיניק שפילן איז ווערטער? די פארטיי אנערקענט דאָס אידיש פאָלק פאר אן אמת פאָלק, ניט פאר קיין „נרופע" רחמנא לצלן, ווי קענדזשערסקי'ס פארערמט „גשנאָסן": דער אידישן פראַלעטאריאט אנערקענט זי פאר אן אמת'ן רעוואָלוציאָנערן קלאַס, ניט פאר קיין בינטל־„משה'ן", ווי די זעלביקע גענאָסן. אלא וואָס, די פארטיי זאָגט, אונזער פאָלק איז ניט

דיק הויך־לשון, באדארף מען זאָגן, אז דאָס אמעריקאַנער אידנטום איז נאָך ניט געווען גענוג **דיפערענצירט** אין זיין סאָציאַלער סטרוקטור, כדי דער בירגערלאַכער ציוניזם זאָל דאָ באקומען א מערקלאַכן קיום.

דער איינציקער מין פון ציוניזם, פאַר וועלכן דער באָדן איז געווען מער־וויניקער צוגעפאַסט, איז דער פראַלעטאַרישער, די פּועלי־ציון. די היגע פּועלי־ציון האָבן פּארטיפט, אויפגעקלערט און גלייטערט דעם נאַציאָנאַלן אינסטינקט פון'ם אידישן ארבעטער, זיי האָבן געקעמפט צו באפרייען אים פון „ראדיקאַל־קאָסמאָפּאָליטישן" גלות, ד. ה. פון עם־הארצות און הפקרות, פון'ם גלח, קאזיאָנעם, געדאנקענלאָזן בויך־ און געשלעכטס־„סאציאַליזם".

אזוי לאַנג ווי דער אידישער באלעבאָס איז געווען פארוואָגלט צווישן דער ראדיקאַלעכע און אמעריקאַניזאַציע, איז ער געווען אָדער סתם אַן „אַלרייטניק", אָדער ער האָט זיך נאָך ארומגעטראָגן מיט רעשטלאָך און ברעקלאָך פון זיין אמאָליקער ראדיקאַלעכע. וועו ער האָט נאָך אלץ געשקלאָפט אין שאָפ, האָבן די פירער געפיטערט זיין מח מיט „אידעען" פון קאָסמאָפּאָליטיזם און שנאה צו אלץ. וואָס טראָגט א אידישן נאָמען. זיי האָבן אהין אפילו נאָך איינגעפלאַנצט קערנדלאָך פון ליבע — צום סאציאַליזם, צו געזעלשאפטלאָכן יושר. נאָר, ווי דער שטייגער, וועפן זיך אויס די עלעמענטן פון ליבע א סך שנעלער, ווי די עלעמנטן פון שנאה: דער האָס האָט פעסטערע נעגל. איז דער אויפגעקומענער ביזנעס־מאן געבליבן ביי זיין פאראכטונג צו אידישקייט ביי זיין הפקרות צו אלע אידעאָלן, ביי זיין בטול און שונד־סקעפטיציזם צו אלע „באוועגאכצן"; און זיין איינציקער אידעאל איז געוואָרן: „אל־רייט".

פאר די לעצטע עטלאָכע יאָר האָט זיך די לאָגע באדייטנד געענדערט: ס'איז אויסגעוואקסן א צאָלרייכער מיטלקלאָס ביי אידן, ער האָט זיך דערפילט מער זעלבסשטענדיק; זייז „איך" האָט זיך גענומען ארויסשיילן פון די פרעמדע שאָלאָכצן. אנגעזעטיקט אביסל זיין אויסגעהונגערטן גוף, וואָס איז אין די מאָגערע צייטן געלעגן צוואנציק קלאָפטער אין דער אדמה, האָט זיך געמוזט סוף־כל־סוף דערוועקן אויך דער גייסט. דער אידישער ביזנעסמאן קומט צו זיך און ווערט א מענטש. ער דערשפירט זיין „איך" — זיין פּערזענלאָכקייט, זיין סאָציאָלע שטעלונג, זיין מאָכט אין דער געזעלשאפט און — זיין נאציאָנאלן, זיין אידישן „איך".

ביסלאָכווייז איז אט־די לייטערונג פון אונזער מיטלקלאָס אנגענאָגען נאָך פאר דער מלחמה, נאָר די לעצטע האָט אים געגעבן א מעכטיקן שטויס. אזוי, אז מיר האָבן זיך מיט פארוואנדערונג ארומגעקוקט, ווי פאר אונזערע אויגן איז אויסגעוואקסן א נייער אידישער קלאָס, א נייער כח אין לאנד, א נייער טרעגער פאר נאציאָנאלע אידעאלן.

ערב דער באָסטאָנער קאָנווענשאָן האָט זיך דער נס אנטפלעקט פאר דער אידישער וועלט: די קאָנגרעס־באוועגונג, די קאָנווענשאָנס פון די

פון באָסטאָן ביז פילאַדעלפיע

(צו דער קומענדער ציוניסטישער קאָנווענשאָן)

די באַלדיקע נייַנצענטע יערלאַכע קאָנווענשאָן פון דער ציוניסטישער פעדעראַציע אין פילאַדעלפיע וועט, וואַרשיינלאַך, טראָגן א מער געשעפטסמעסיקן און פראַקטישן כאַראַקטער, אַיידער די פאַראַריקע קאָנווענשאָן אין באָסטאָן. א סך סמנים רייַדן דערפאַר, אז דער ענטוזיאזם פון פאַראַיאַרן, די קאָלאָסאַל־נעהויבענע שטימונג פון יענער קאָנווענשאָן — וועלן זיך דאָס מאָל ניט איבער'חזר'ן. דער ציוניסטישער עולם פאַדערט איצט פראַקטישע מעשים און לעבנס־פייאיקע באַשלוסן, — דערפון נעמט זיך, מסתמא, די מערקווירדיקע קאָלטקייט, וואָס הערשט אין די היגע ציוניסטישע קרייזן פאַר דער קאָנווענשאָן.

ווי־וואר, מיר זעען דערין א גינציקן סימן. די התלהבות פון פאַראַיאַרן איז נעוועז אין פלאַץ, וועז דער היגער ציוניזם האָט אָפּגעריסן מיט זיין פאַסיוואַר, אומבאַדייטנדער פארגאַנגענהייט און האָט פלוצלינג דערפילט, אז ער איז אויסגעוואַקסן צו א מאַכט. כדי צו פארשטיין יענע התפעלות, דארפן מיר וואַרפן א בליק אויף דער געשיכטע פון ציוניזם אין אַמעריקע. ביז מיט עטלאַכע יאָר צוריק איז נאָך די אידישע באָפעלקערונג פון דעם לאַנד באשטאַנען כמעט דורכאויס פון ארבעטער־אימיגראַנטן, קיין אידישע בורזשואזיע האָט נאָך אזוי גוט ווי ניט עקזיסטירט; מיר מיינען די איינגעפונדעוועטע בעלי־בתים, וואָס זאָלן זיך האָבן דערשלאָגן צו א מער־ווייניקער נעזיכערטער עקאָנאָמישער עקזיסטענץ. די צאָל ביזנעסלייט איז נעוועז באשרענקט, און דער אידישער באַלעבאָס האָט זיך נאָך נעפילט העננענדיק אין דער לופט. אויף אזא באָדן האָט זיך דער אלגעמיינער ציוניזם ניט געקאָנט פאַנאַנדערבליען.

דער קנאַפּער מיטלקלאַס ביי אידן, די אומבאַדייטנדע „אינטעליגענץ" פון יענער צייט איז איינפאַך בטל בששים נעוואָרן צווישן די ביידע הערשנדע כוחות אין דער היגער אידישער באָפעלקערונג: פון איין זייט די אנטי־נאַציאָנאַלע און ספעציעל אנטי־אידישע „ראַדיקאַלאַכץ", וואָס האָט זעלבסטהערשעריש געבאַלעבאָטעוועט איבער די ארבעטער־מאסן, און פון דער צווייטער זייט די ניט־וויניקער אסימילאַטאָרישע און אנטי־אידישע יאָהודים. די עם־הארצ'ישע „ראַדיקאַלעכץ" און דער פילאַנטראָפישער „אמעריקאַניזם" — צווישן אט־די ביידע זומפן האָט זיך פארבלאַנדזשעט דער אקארשט אויפגעקומענער אידישער ביזנעסמאַן. ריידנ־

וויכטיקע טעות׳ן

זייט	שורה			
		אַנשטאָט		דאַרף זיין
10	16	פון אויבן	אויבן־בנין	אויבער־בנין
38	8	" "	זיי	זי
55	16	" "	פֿאַרגעקומענע	פֿאַרקומענדע
65	9	" "	די	דעם
74	1	פון אונטן	אַריבערגעטראָגן אַלס לעצטע שורה אויף זייט 112	
75		טאַבעלע, לעצטע שורה, צווייטער קאָלום לינקס		844
81	18	פון אויבן	אַרויסגעוואָרפן):	אַרויסגעוואָרפן): (זע טאַבעלע זייט 82)
87	3	" "	1.8%	0.8%
103	13	" "	רוח	ריוח
112				זע קאָרעקטור זייט 74
120	8	פון אונטן	אָנגעגריוט	אָנגעדויט
138	18	" "	וואָלט זיין אַ ברעקל קאָנסעקווענטער	„דעמאָקראַטישע עמיגראַציאָנס־
149	3	" "	ער	ז י
162	1	פון אויבן		אויסמעקן
169	8	פון אונטן	אינטערגראל	אינטעגראַל
175	2	פון אויבן	אַזוי	א ז ו י
188	9	" "	(זייט 203-273)	(274-204)
"	6	פון אונטן	שוין דאָ	שוין
"	5	" "	ווערטער	ערטער
192	9	פון אויבן	סקאראס	סקאַראס
227	17	" "	רעכט און דער קאַפּף פֿאַר רעכט	די אידישע רעכט־ לאַגע אין עסטרייך
235	18	" "	באַשטימט	באַשטעטיקט
238	9	פון אונטן	אָביעקטיוועס	זאַבלאָבעס
243	9	" "	(אָביעקטיוועס)	(סוביעקטיוועס)

ארדערס אנן פעדעריישאנס, וועלכע האבן מיט ענטוזיאזם אנגענומען דעם באזעלער פראגראם און אינדארסירט דעם שקל מיט'ן נאציאנאל־פאנד. דער אלגעמיינער ציוניזם איז געווען אינ'ם האניק־חודש פון זיין צוזאמענלעבן מיט אמעריקע, און דערפון — די מעכטיקע, וואלקנאנשפארנדיקע התלהבות פון פראציארן. ווי דער מנהג אין אמעריקע, האט זיך אויך יענע שמחה, יענע יום־טוב'דיקייט אויך געמוזט קאנצענטרירן ארום א פערזאן, און די פערזאן האט זיך געפונען — לואיס ד. בראנדייס. ניט די פערזאנען מאכן געשיכטע און ניט זיי ברענגען ארויס די באווענונג, נאר די לעצטע זאמלט זיך ארום זיי, זי מאכט זייער נאמען פאר א פאן און פאר א שבועה. אזוי איז דאס אומעטום, באזונדערס מיט די בירגערלאכע באווענונגען, און ספעציעל, טאקע מער ווי אומעטום, איז דאס אין אמעריקע. בכן האט זיך ארום בראנדייס'עס פערזאן אויפגעזאמלט דער גאנצער ענטוזיאזם פון דער יונגער דערפאלגרייבער ציוניסטישער באווענונג.

נאר מיט ענטוזיאזם אליין ווערן קיין באווענונגען ניט געמאכט, די התלהבות מוז זיך אויסווען, און אויב די באווענונג האט א זכות הקיום, מוז זי ארונטערשטייגן צו ניכטערער פראקטיק. דער יום־טוב גייט פאריבער, אינדערוואכנס מוז מען א ר ב ע ט ן. דער בירגערלאכער ציוניזם דארף אצינד פארוועלטן און רעאליזירן דעם אנגענאמלטן קאפיטאל פון דער ציוניסטישער שטימונג אין פאלק, ער מוז אינוועסטירן דעם קאפיטאל אין פראקטישע אונטערנעמונגען. דאס דארף טאן די קומענדיקע קאנווענשאן אין פילאדעלפיע.

פאר דער באסטאנער קאנווענשאן האבן די היגע ציוניסטן קיין פירער ניט גהאט, ווייל ס'איז קיין ריכטיקע באווענונג נאך ניט געווען. ניט לאנג פאר יענער קאנווענשאן זיינען נייע פירער צוגעקומען: בראנדייס, שמריהו לעווין און פיל אנדערע. די אנטפלעקונג פון נייע פירער האט אויך בייגעטראגן צו דעם גרויסן ענטוזיאזם אין באסטאן. די היינטיקע קאנווענשאן מוז שאפן ענגערע פארבינדונגען און א נאענטערע פארשטענדעניש צווישן די פירער און דער באווענונג, צווישן דער באווענונג און דעם גאנצן אידישן מיטלקלאס.

דער שרייבער פון אט־די שורות געהערט צו אן אנדער קלאסן־באווענונג, צו דער פראלעטארישער. ער קען די שוואכקייטן פונ'ם מיטלקלאס בכלל און פונ'ם אידישן בפרט. דערפאר שטעלט ער ניט צו דער אלגעמיינער ציוניסטישער באווענונג קיין שום איבערטריבענע פאדערונגען און לייגט אויף איר ניט קיין צו־גרויסע האפנונגען. מיר ריידן זיך ניט איין, אז דער מיטלקלאס קען דורכגעדרונגען ווערן מיט'ן סאציאלן גייסט, מיט דער ענערגיע פון „אקטיווייזם". פאר אונז וועט זיין נענוג, אויב די פילאדעלפיער קאנווענשאן וועט געפינען אין זיך נענוג ניכטערקייט צו פארוועלטן און פארמערן דעם נאציאנאל־אידעאלן קאפיטאל, וואס זי האט באקומען בירושה פון באסטאן. מיט אט־דעם וואונש שיקן מיר א הארציקע באגריסונג צו דער קאנווענשאן. („וואכהייט", 29טן יוני, 1916.)